NOBILIS, CLARISSIMI AC
probatiſſimi Philoſophi & Medici,
Dn. AVREOLI PHILIPPI

THEOPHRASTI BOMBAST, AB HOHENHEIM, DICTI PARACELSI,

Operum Medico-Chimicorum
SIVE
PARADOXORVM,

Tomus Genuinus Secundus.

Tradens fundamenta, quibus vera & genuina Medicina Ars ſuperſtructa, & ex quibus ſolis illa addiſci poſſit.

Recenter Latine factus, & in vſum Aſſeclarum Nouæ & Veteris Philoſophiæ foras datus,

A Collegio Muſarum Palthenianarum In
Nobili Francofurto.
ANNO M. DC. III.

JLLVSTRI ET GENEROSO
DOMINO,
DOMINO
CAROLO,
Baronia Liechtenſtein & Nicolsburg,
Domino Velſpergi & Eiſgrubæ.
Sac Cæſar. Maieſtati a conſiliis intimis,
Domino & Mœcenati ſuo
Hanc ſecundam partem Operum Theophraſtæorum per ſuas Muſas conuerſorum.
L. M. Q.
Conſecro, Dedico

Zacharias Palthenius D.

Candida

L E C T O R I

PAX, ET amica SALVS.

Quando virens Æſtas, Coniux nitidiſſima Veris,
Annua Naturæ ſceptra virentis habet,
Et, quæ purpureus conceſſit dona Maritus,
Nutrit, & innumero germine veſtit humum,
Herba refragrantes late diffundit odores,
Et Flos ingenuo quiſque colore nitet:
Tunc ſi quis vario per amœnum tramite campum
(Florida lecturus munera Veris) eat,
Haud aberit, campus quin pluribus ille lacunis
Squaleat, & ſtagnans irriget unda ſolum,
Unda vel ingenio quæ deriuata Coloni,
Vel quæ natiuis ortibus, exſit humo.
Ille quis eſt omnes adeo euitare lacunas
Qui velit, immundis ne madefiat aquis?
Adde, quod ad medicas quæcunque eſt aptior Vſus,
Sæpe ſub infeſtis ſentibus Herba latet.
Ille quis eſt tantam cupiens ſibi ſumere legem,
Spinoſa digitis ne violentur acu?
Anne ideo totis regreſſus renouabit ab aruis,
Florida Telluris quo minus Aſtra legat?
Non reor: immo auidus potius contra auſibus ibit,
Inſtar ut aſſiduæ flore fruatur, Apis.

ECCE, REFLORESCVNT VERNANTE VOLVMINA PARTV,
ENATA INGENIO QVÆ PARACELSE TVO:
Primum exculta TVO: *ſed pluribus illita mendis,*
Nunc docta HVSERI *falce reculta virent.*
Ecce reculta virent παράδοξα Volumina, latis
Conſpicuo ſpatiis æquiparanda ſolo:
Multa quibus reſerans priſcis incognita ſeclis,
DIVINO *ad Sophiæ prouocas* ORE *fores:*
In quibus, e veris NATVRÆ *fontibus hauſtas,*
Experta medicas publicas Arte dotes:
Et quibus (hac priſcos imitatus in arte peritos)
Ingentes chymicæ condidit artis opes:
Sic vario rident PRÆCELSA *Volumina fructu,*
Gratus & e multo flore refragrat odor.

Crebra ſed (hei) tantos rigat obiurgatio campos,
(Quis negat?) & multo ſcommate ſcripta madent.
Per quæ ſi toties ſtudioſa mente meandum eſt,
Lectoris (fateor) tædia plura ferunt.

Hos primum induxit naues turba inuida: dura
Cernuis Scaldes, Paonis arte rudes.
(Heu vis quanta fuit male doctis, quanta Colonis,
Qui primo huius erant fons & origo mali.)
Et tamen licet Ipſa viro Natura dediſſet
Iurgia Doctrinæ ſcribere mixta bonis:
Non tamen innatis adeo ſua ſcripta rigaſſet,
Ut deriuatis, ecce, aliunde madent.
(Heu vis quanta fuit male doctis, quanta Colonis,
Qui impleuere ſuis arua aliena malis.)
Tu tamen egregio, Lector, conamine tranſi,
Et quæ ſtant viridi germina carpe ſolo.
Num quis ob hæc (totus niſi Veri lumine captus)
Abiiciet Tanti dogmata ſana viri?
Auctori veniam potius, culpamque Colonis
Indoctis, æquo conferet arbitrio.

Quin etiam crebro ſuſpenſa mente legentem,
Difficili ſenſu ſpina moleſta, tenet,
Splendida nec decorat ſermonis gratia Libros,
(Quis negat?) & nullo Verba lepore fluunt.
Tune tot anguſtis ridentem ſingibus hortum
Idcirco auerſa ſpernere fronte velis?
Non reor: imo auido potius conabere niſu,
Impiger ut SOPHIÆ *myſtica dona feras.*
Myſtica vulgatis ſunt miſta: nec omnia quiuis
Prima fronte ſuo perſpicit ingenio:
Scilicet ignauos ſic a præſepibus arcet
Fucos, ut SOPHIÆ *melle fruantur Apes.*

Accipe nunc igitur PRÆCELSA *Volumina, Lector*
CANDIDE, *qui nec aliis corde nec ore* *MALVM.*
Hæc lege ſyncerus multa vice: lectaque rurſum
Impiger aſſidua Mente reuolue *BENE:*
(Nam, quod & æternum precor, æternumque precabor,
Sic Bonus eximiis hiſce fruere *BONIS:)*
Auguſtamq; animo THEOPHRASTI *amplectere Muſam,*
Quæ iam natiua veſte recincta *VENIT.*

Et TV, *peruerſam qui geſtas pectore mentem,*
Fortiter his MVSIS, MOME, *precare* *MALVM:*
Sed caue: ne reſonet remeantibus ECHO *ſu[illegible]*
Sit TIBI *(cui volupe eſt dicere Tale)* *MALE.*
Proſpice: (ſi Liuor retro tua toxica vibret)
In TE ne genitis emoriare *MALIS.*

Paulus Linck Zicenſis Miſn.
PHIL. & MED. Studioſ.

PHIL.
THEOPHRASTVS PARACELSVS SINcero & Veritatis amanti Lectori.

PLurima ſi Fato ducuntur, & Omina geſtis
Non temere, rebus ſæpe ſubeſſe ſolent;
Quicquid & in toto Naturæ contigit orbe
Si meritò cauſſas, cur ita fiat, habet:
Dic Philaletha ſagax: & eris mihi magnus Apollo,
Quænam facti huius cauſſa, quod Omen erit?
Quod diverſa tribus Naturæ dogmata prælis
Cuduntur pari tempore, ſorte, loco.
Nam me dum Phyſica hæc reparantur Opuſcula prælo,
Quæ Theophraſteo ſcripſimus ingenio,
En ſocius adſunt cudenda volumina prælis,
THEVPOLVS & Patauii pars ZABARELLA ſcholæ:
THEVPOLVS haud temere ſectatus caſtra Platonis,
Vinctus Ariſtoteli dans ZABARELLA manus.
Sors ita ARISTOTELEM, MIHI, divinumq; PLATONEM
Congregat (antiquæ numina bina ſcholæ:)
Quos inter SOPHIÆ de REbus mutua pendet
Hactenus (at ſeclis interitura novis.)
Hi quantum inter ſe diſcordi mente repugnant,
Tam quater à noſtro diſtat vterque ſcopo:
TRES tamen excolimur prælis properantibus VNO,
ECCE, ſimul iuncti tempore, ſorte, loco.
Hoc ita quis cæco credet contingere caſu?
Credite, Cauſſarum ſit ſine fonte nihil.
Dic PHILALETHA ſagax, & eris mihi divus Apollo:
Quænam cauſſa rei eſt, quæſo, quid Omen habet?
Dic quid Fata velint ſibi: quid præſagiat vno
Terna ſimul SOPHIÆ SECTA gregata loco.
An nova Naturæ de Rebus PRÆLIA, Sectas
Inter præcipuas, conſcia PRÆLA notant?
(Eſto: MIHI adiungam facilem mea caſtra PLATONEM:
Vix ego ſic veſtro iungar ARISTOTELI)
An mi inimica cohors, & tu PHILALETHA moneris,
Iungere tres vna cognitione ſcholas?
Vt diſcas ſolide Falſum ſecernere Vero;
Exſtirpare animo falſa, tenere bonum?
Scilicet: ut manca eſt frigetque ſcientia Lucis,
Ni ſimul & tenebras cognitione geras:
Sic incerta TIBI Naturæ dogmata conſtant,
Diſſona ſcriptorum mens niſi rite patet.
Oppoſita Oppoſitis magis eluceſcere certum eſt,
Vt docet antiqua Regula vera ſchola.

Hoc

Hæc Philaletha TIBI forſan portendere viſa eſt
Vno Secta triplex tempore cuſa typis.
Eſto: ſed altius id trutinans, maiora videbis:
Maior cauſſa rei eſt, maius & omen habet.
Dico, nec id temere vitam mea dogmata longam
Durabunt, vllo non peritura die.
Vis inter SOPHIÆ de RE lis maxima pendet
Hactenus: EN SECLIS emoritura NOVIS.

P. Linck Z.

VTRISQVE,
CONVERSÆ ET AVERSÆ MENTIS, LECTORIBVS.

IN noua iam SOPHIÆ Paracelſi dogmata, Lector
CANDIDE, qui nec alis Corde nec Ore MALVM.
Sedulus hæc multis vicibus lege, lectaque rurſum
Impiger aſſidua mente reuolue BENE:
Nam (quod & æternum precor, æternumque precabor)
Sic bonus eximiis hiſce fruere BONIS:
Auguſtamque animo Theophraſti amplectere Muſam,
Quæ iam natiua veſte recincta VENIT.
At Tu, peruerſam qui geſtas pectore mentem,
Fortiter his Muſis, MOME, precare MALVM.
Sed caue, ne ſibilo remanente remurmuret Echo,
Sit TIBI, cui volupe eſt dicere tale, MALE,
Proſpice, ſi Liuor retro tua toxica vibret,
IN te nc genitis emoriare MALIS.

ΜΩΜΕΙΣΘΑΙ
Θεοφράστον
ῥᾷδιον; ἢ
ΜΙΜΕΙΣΘΑΙ.

ELENCHVS LIBRORVM IN SECVNDA PARTE OPERVM THEOphraſti Paracelſi contentorum.

I.

Liber Paragranum, in quo columnæ quatuor, vt ſunt Philoſophia, Aſtronomia, Alchimia & Virtus, quibus ſuam medicinam ſuper inſtruxit, ſolide deſcribuntur pag. 1.

II. Aliud paragranum, eiuſdem fere tenoris, ſed paulo altius delineatum, illuſtrioribusq́; decl[illegible]tum exemplis. 72.

III. Chronici Carinthiæ epitome. 104.

IV. Reſponſiones & refutationes quarundam ſuorum obtrectatorum calumniarum. 112.

V. Labyrinthus Medicorum errantium, cum admonitione, vt medicinam ex aliis libris, quam quos hactenus legerant, addiſcere ſtudeant. 138.

VI. De Generatione & cauſſis Tartari, ac huius curatione. 178.

VII. Statuum Carinthiæ Epiſtola ad Theophraſtum. 252.

IX. Fragmenta ad paragranum pertinentia.

LIBER

LIBER
PARAGRANVM
PHILIPPI THEOPHRASTI HOHENHEIMII VTRIVSQVE MEDICINÆ DOCTORIS.

In quo columnæ quatuor, vt ſunt Philoſophia, Aſtronomia, Alchimia, & Virtus, quibus ſuam Medicinam ſuperinſtruxit, ſolide deſcribuntur.

Præfatio in Paragranum, librum Doctoris THEOPHRASTI PARACELSI.

Cum pridem equidem haud leuibus ex cauſsis de nonnullis morbis quædam ediderim, quibꝰ multos errores & per Medicinam paſſim graſſantes corruptelas detegere inſtitueram: non ſine dolore iam experior, laborem iſtum meum ab erronibus illis præter omne meritum inique traduci & ſuggillari. Theophraſti querela. *Nec vero per ſe tantum hoc illi ſtrenue faciunt: ſed etiam plebē ex ſe ipſa inſanam contra me ſuſcitat & inflammant iidem: quæ non ſaltem rerum iſtarum, ne quidem umbratilem cognitionem habet: verum etiam ſola æmulorum ac inuidorum gratia compulſa, ac beneficiorum omnium a me præſtitorum immemor, ad criminandum me & calumniandum inſurgit. Vt ergo tam præſentibus hiſce, quam olim futuris meis aduerſariis defenſione iſta & ſolida obniterer: deſtinaui hunc librum* Paragranum *dictum, in lucem emittere: in quo nimirum fundamētum omne in apricum produco, cui omnia mea ſuperſtruo ſcripta, ſine quo etiam nemo quiſquam probus reddi Medicus poteſt. In ipſo quidem me vſque adeo planum & perſpicuum præbeo, vt ſpem mihi certam faciam, fore tandem, vt ſententia mea non ſaltem vniuerſis approbe pateat, ſed inſuper etiam aſſenſum ego impetrem eorū, qui aduerſæ noſtræ parti abblandientes curſum noſtrum non minus hactenus impediunt, quam hoſtili animo nos penitus obruere annituntur, nihil quicquam etiam*

Theophr. proteſtatio.

Libertas auctorũ.

conſilio optimo noſtro moti, quo tam obſtinate in ægrorum ſalutem nos omnia depromere conſpicantur. Nec eſt, vt calumniis ac iniuriis ſe quiſquam oblæſum quiritetur. Non enim ciuiles ac iudiciales noſtræ reprehenſiones ſunt: verum ex eo ſunt genere & cenſu, quas cuilibet ſcriptori ac profeſſori ipſa veritatis maieſtas liberas & impunes ſancit ac permittit, vt nimirum errores & artium corruptelæ debita ſeueritate exſcindantur & euellantur. Hoc enim ius ſcimus liberum omnibus eſſe, vt, qui ſaniora & meliora in qualibet re proferat, contraria falſa & opiniones damnoſas iuxta quoque perſtringere, ac ſeriis verbis veluti de plauſtro dictis inceſſere omnino idem auſit. Scriptis autem noſtris omnino meliora proponuntur, quam apud auctores alios tradita leguntur. Nec enim ſine longa obſeruatione & diuturna ſimul accurataq; experientia vel extremus apex a nobis poſitus eſt. Hac etiam me contra quoſcunque ſatis tutum ac aſſertum fore confido. Scripſi equidem, quod mihi videtur, nimis pauca. Aduerſariis autem eadem nimis multa videntur. Scripſi, inquam, maxima ex parte de impoſturis, & craſſis ineptiſque remediis, quæ Medici ex lignis, ex Mercurio viuo, aliiſque violentis eliciunt. Scripſi de Chirurgis, qua temeritate & crudelitate illi ægros erodant, ſecent, vrantque. Adeo vtrorumque inſcitiam boni publici ſtudio detexi. Edidi inſuper alia quoque opera, quæ per calumniam ipſi vniuerſa quoq; traducunt, nimirum de Tartaro, de origine puſtularum, de modo pharmacandi, de modo phlebotomandi, quæque alia his ſimilia in libris Paragraphorum tradidi, quorum ipſi micas ſaltem arrodunt, in patinam ipſam manus non immittunt. Propter hæc ipſi me tanto contemtu & ignominia afficiunt, vt parum abſit, quin me ad Inſulas Pontii Pilati relegarint & exportarint. Ego vero vt in Germania tutus ſim, ac patriæ meæ ſeruire poſſim, vobis vniuerſis iam expromo exponoque baſim omnem ac fundamentum, ſuper quo columnæ meæ Medicinæ ſurriguntur & defiguntur: vt nimirum his lectis, intellectis, & trutinatis & me, & me a ſcripta damnetis, ſi ex radice Keyri non emerſerim: iudicetiſque, an non æquum faſque ſit cum fundamento tali in ſcribendo aſſiduo pergere potius, quam deficere. Ideo enim iam quoque, quæ pro aduerſariæ partis opinione nimis breuiter ſcripſi ſenſuque arctiore, hic verbis planioribus explicare aggredior: vt nimirum, quod volunt vna opera & meam & ipſorum ſtultitiam, meam & ipſorum experientiam, meæ & ipſorum veritatis fundamentum, ſine dolo & fuco vnicuilibet plane detegam & ob oculos ponam: cum hoc etiam vnicum vtriuſq; partis poſtulatum ſit, vt explicite cognoſcatur quæ Medici interioris cum exteriore ſimilitudo & conuenientia ſit.

Theophr. ſcribendi ratio cur accuſetur

Dum vero vitio mihi dant, quod ad ipſorum normam modumque ſcripta mea compoſita non ſint: culpa non mea, ſed ipſorum inſcitiæ eſt. Nam, quod ſcripta mea teſtantur, ſine fundamento nihil quicquam edo equidem: verum ex ipſa radice ipſo maiali tempore veritatis ramulos extrudo. Quod vero ipſi ad ſatis matura talia mea ſcripta ringuntur ac murmurant, cauſſæ poti non leues ſunt. Nemo enim clamat, niſi qui vulneratur: nemo vulneratur, niſi qui ſentit: Nemo ſentit, niſi qui mortalibus

ſi gi-

fragilis eſt. Iſti autem clamant: quandoquidem ars eorum fragilis & momentanea eſt. Nihil autem clamat, niſi quod caducum eſt & mortale. Sic ergo ipſi mortales, quod contra me vociferentur. Ars ipſa quidem contra me non vociferatur. Eſt enim immortalis, ac ſuper fundamentum conſtituta tam ſolidum, vt neceſſe ſit prius cum terra ipſum cœlum frangi & interire, quam ea emoriatur & intereat. Cum ergo [illegible] Medicina pacē offerat: cur me quæſo moueat ſtreperus clamor caducorū [illegible]? H[illegible]a. ob hanc ſolum cauſſam vociferātur, quia a me feriuntur & sauciantur. Quod ipſum iā indicio eſt, eos in Medicina ægrotare. Ea ægritudo iſta mihi inſētata lucta eſt, quā reuelari aut manifeſtari ipſi nō admodū lubentes ferunt. Omnium enim maxime latrant & obmurmurant, ſi pulſum eorum eo loco tango, quo palpitat ille. Multo etiam procliuiores ſunt ad ſuum interitum procurandum, quam vt (quæ ægrorum ſunt) tueantur ſuam artem, induſtriam, experientiam ac probitatem, in quibus tamen ego ſcriptionis meæ omnem proram puppimque colloco. Iidem ſuis etiam reſponſiones diuerſas faciunt, ac ex fundamento duplici procedunt, cum tamē Medicinæ fundamentū vnū ſit tantum, ſibi perpetuo continuū, nec quicquā diuiſum. Huius tamen diuaricationis hæc cauſſa eſt, quod ex fragmentis ars eorum cōgeſta & cōglutinata ſit. Vnde hæ voces crebræ audiuntur: tu Doctor, reſponde ad hoc: tu Baccalaurec tuere illud: tu Chirurge iſtud cura: tu Balneator ceterum præſta.

Medicina Ars perpetua.

Medicina fundamētum vnū ſibi conſentiens.

Quod contra me grauiſſimum detorquent, id eſt, quod nimirum ex ſcholis ipſorum non prodierim, aut ſecundum canones eorum mea non edam. Quod tamen ſi facerem: mendacii culpam nunquam effugerem. Nam ipſa quoque veterum ſcripta diſſentanea & falſa deprehenduntur. Ex his quis fieri verax poſſit? Si in Medicina veritatem ſcribere, eamque non ad diſcipulos ſaltem, ſed & ipſos magiſtros & præceptores commentari velim: certe comprimis opus erit, vt in vnum primum iugum illi vniuerſi cogantur per veritatem ſtabilem & confirmatam. Et cum vſque adeo clamoſi ſint, conueniet, vt ipſis prius, quid Medicina ſit, explicetur: addatur deinde, quales ipſi, qualis ipſorum clamor, qualis ars ſit. Hoc autem fieri aliter non poteſt, quam vt ea proferantur, in quibus ipſa Medicina conſiſtit: vt nimirum hinc omnibus pateſcat, an ad ſcribendum ſatis mihi iuris & occaſionis ſit. Sic ergo hac neceſſitate inductus, ſcriptionis meæ quatuor columnas pro fundamēto ſtatuo, nimirū, Philoſophiā, Aſtronomiam, Alchimiā, & Virtutem. Et his columnis quatuor innixus aduerſarios quoſcunque attendā, an ex aliis quæ his quatuor columnis contra me prodicturi ſint. Contemtores ipſi ſūnt Philoſophiæ: contemtores ſunt Aſtronomiæ: contemtores ſunt Alchimiæ: contemtores virtutum. Qui ergo ab ægris contemni non debeant, qui contemnunt id, quod Medicinā promere ac miniſtrare ægro omnino debet? Qua enim menſura metiuntur, eadem ipſis redditur, & per opera propria illi confunduntur. Chriſtus fundamentum ſalutis erat: & tamen contemtui erat ille. Contemtus vero iſte deinceps contemtores illos ita oppreſſit, vt nec ipſi, nec Hieroſololyma conſiſtere poſſent.

Veteres diſſentanei.

Occaſio & modus ſcriptionis

Fundamentum auctoris quadruplex.

AA 2

Sic ergo genus hoc Medicorum Academicorum, Chirurgorum & tonſorum merito balatronibus atq; nugiuendis confero. Quorum inſcientiorum tribu vos locum primum ſortiti eſtis.

Quatuor columnæ omnem Medicinã tradunt

Sed ad fundamentum vt reuertamur: quis vnquam probus Medicus futurus eſt, qui ex quatuor prædictis ſine næuo non natus ſit? Nemo. Nam quatuor iſtorum ſcientia & experientia ante omnia requiritur? In iſtis Medicina verſatur, non in homine. In iſtis cognitio morbi: in iſtis morbi ſigna: in iſtis morbi Medicina: in iſtis ægrorum ſpes ac ſalus poſita ſunt, quemadmodum in paſſione Chriſti reſuſcitatio mortuorum. Ideo vero, quod ex Medicinæ fundamento ſcribo, a vobis reiicior. Ideo vero, quia vos non ex vero ſemine & genuina hæreditate nati eſtis, ſpurios ſectamini, ſeipſos æquo altius attollentes & magnifacientes. Quis vero ex eruditis omnibus vſpiam ſit, qui profeſſionis petram non pluris æſtimaturus ſit arena? Soli id Academiarum cornuti beani non faciunt: qui a fundamento, cui inſiſtunt, nomen acceperunt, depoſitionis omnis impatientes, & vmbratiles ſaltem Medici exſiſtentes. Qui niſi pro forma ita depicti incederent: quis pro Medicis eoſdem agnoſceret? per opera enim propria manifeſtari non poſſent. Sic ergo foris nitent: intus ſordidi ſunt, & velut quædam imagines ſtatuarum. Quis vero peritus & doctus Medicum a cultu externo æſtimat? Nemo, niſi qui ſupinæ ſocordia & ſimplicitatis ſit. Iam ea autem Medicina, quæ a nullo erudito æſtimatur, ſuper qua tandem refundata eſt? Nam ea nec quicquã Philoſophiæ redolet, nec Aſtronomiæ tantillum reſipit: nec Alchimia quicquã præ ſe fert, nec virtute vlla inſignis eſt. Mihi autem, qui iſta talia produco & inculco, ob id nomen inuertitur, vt Cacophraſtum vocitent, qui tamen & natura & baptiſmatis iure Theophraſtus nominor.

Medic. reprehenſio

Cacophraſtus pro Theophraſto.

Columnæ quatuor quid tradituræ ſit.

Vt vero porro accuratius fundamentũ meum, cui immotus inſtiturus ſum, intelligatis, nimirum Philoſophiam, Aſtronomiã, Alchimiã & Virtutem: ſcitote columnã primam integram & perfectam Philoſophiam fore ipſius terræ & aquæ: alteram columnam fore Aſtronomiam & Aſtrologiam cum cognitione abſoluta vtriuſque Elementi, nimirum aeris & ignis: tertiam columnam fore Alchimiam, cum perfecta & omnifaria præparatione ac artificioſa eductione quatuor dictorum Elementorum: quartam autem fore Virtutem, quæ Medicum ſequatur ad obitum vſque, & columnarum trium reliquarum quædam veluti cuſtos & ſeruatrix ſit. Et ad hæc vos ſedulo attendite. Nam his quatuor columnis aut voſmet ipſis aſtipulabimini: aut idiotis certe, ac paganis vniuerſis ita manifeſtabimini, vt intelligant tandem, artẽ veſtram nullam eſſe aliam, quam quæ principibus, magnatibus, regionibus integris, & ciuitatibus imponat; quæ ſcientia nulla, nulla experientia & veritate fulcitur; omneſque adeo honores quibus cumulamini, ſtultis ac impoſtoribus meris, hoc eſt, Medicis vobis perſuaſis impendi. Qua erga ratione quatuor equidem columnas propono: eadem illæ vobis quoque omnino admittendæ erunt, vos me ſectabimini, non ego vos. Me, me, inquam ſectabimini: tu Auicenna, tu Galene, tu Rhaſes, tu Montagna-

Medic. reprehenſio.

Theoph. magnanimum

tagnina, tu Meſue. Non ego vos, ſed vos me ſectabimini, vos dico Pariſienſes, vos Montipeſſulani vos Sueui, vos Miſnenſes, vos Colonienſes, vos Viennenſes, vos quotquot Danubius ac Rhenus alit, vos quos Inſulæ maritimæ claudunt, tu etiam Italia, tu Dalmatia, vos Athenæ, tu Græce, tu Arabs, tu Iſraelita. Non ego vos, ſed me ſectabimini, nec quiſquam vel in extremo angulo latitabit, quem canes non permingent. Ego monarcha ero: mea ipſa monarchia erit. Hanc adminiſtro, & vobis lumbos ſuccingo. Is qui iam vobis placet Cacophraſtus? Hæc merda vobis edenda eſt.

Quid vobis autem tempore iſto animi erit, quo Cacophraſtus veſter princeps Monarchiæ conſtituetur? vos calefactores autem econtra caminos purgabitis? Quid vobis videbitur, ſi Theophraſti ſecta ſolemnem triumphum aget? Si vos ſub iugum meæ Philoſophiæ trahemini, veſtrumque Plinium Cacoplinium, ac Ariſtotelem Cacoariſtotelem vocabitis? Si ego illos cum veſtro Porphyrio, Alberto, &c. ac compatribus vniuerſis in oleto meo nouiter initiaturus aut baptiſaturus ſum? iſta autem omnia mihi comparabit ac lucrabitur vis mineralis & generatio mineralium: ac quicquid intra vtrumque polum continetur, id mihi auxilio erit, vt Aſtronomiam veſtrã ac phlebotomandi ephemerides in lacum Pilati ſubmergam: ipſaque adeo Alchimia noſtra, Aeſculapium veſtrum, & Auicennam, ac Galenum, ſcriptoreſque quoſcunque alios exurendo in Alkali excoquet, ac in reuerberio, ad feces vſque nouiſſimas rediget: Vulcanoque ſubinde Sulphur, picem, nitrumque & oleum affundente ipſo auro exquiſitius per ignem vos purgabimini. Quin & per ſtibium tranſmittemini: vbi obſeruaturus ego ſum, quem regem in fundum ponatis. Porro etiam ſuper Duelech vos expoliri faciam. Tandemque ipſa virtus, ceu columna quarta, de vobis ſpectaculum longe maius mouebit, quam Iuriſtæ ſuper Malefactoribus excogitarunt. Duelech, taros lapi- gioſu Galen a- cruciad- gitur.

Quãtopere vero ad ſpectaculum hoc veſtri ægri in riſum efferentur? Væ ergo miſeræ Galeni animæ. Qui ſi in Medicina immortalis fuiſſet, Manes eius in abyſſo inferni (vnde ad me literas amandarunt, quarum datum erat, in inferno) non eſſent ſepulti. Nunquam, nunquam putaſſem equidem, tantum Medicorum principem in podicem diaboli inuolare debuiſſe. Huc ipſum eius quoque diſcipuli inſequuntur. Hic vero Medicinæ princeps ac monarcha ſit? aut ſuper hoc Medicina exſtructa ſtet?

Quod ſiquidem ego contra vos adminiculo alio munitus nullo eſſem, quam teſtimonio ægrorum, quanti obſecro in monarchia ſi.rem? Quod tam diuturnum mendacium detego, ac teſtimonio id ſolido euerto, veritatemque ipſam æſtiuo Sole clariorem produco: quanto certius & ſublimius in monarchia dominaturus ſim, ſi præter adducta ægrorum teſtimonia vos quoque quadruplici facultate conuincam, & id agam vos vt doceam ego, nec me vos. Nam a vobis quæ didici, ea cum anni præteriti niue euanuerunt: ſummamque ego librorum S. Ioannis in ignem conieci, vt cum fumo omne infortunium aſcenderet & diſpareret. Hac ratione Monarchia expurgata eſt, poſthæc nulli igni obnoxia ac deuorabilis. Quæ vos tamen alia adhuc manet Videte vero, cuiuſnam Monarchia ſit, mea, an veſtra? niſi enim per verborum blandi-

menta adeo doloſe in gratiam Dominorum irreperetis, ipſo Codro pauperiores vagaremini, extremaque egeſtate compulſi, veſtrum ipſorum ſtercus vorare cogeremini. Hoc modo ſuos diſcipulos Galenus docet a mortuis & corruptis victum quærere. Quod ſi defuncti reuiuiſcerent, & corrupti ſanitati redderentur, imbulbitarent vos potius, quam flexo poplite prætereuntes ſalutarent.

Theophr. eur a Philoſophis & Medicis deſeratur.

Iam vero quod Philoſophus ſim, non ad veſtram lyram compoſitus, quid mihi ad illud putatis cauſſæ eſſe? plurimum: hoc ex ante, quod Naturalia a vobis ſine omni veritate & fundamento deſcripta ſunt, ac textus veſter cum omni explicatione mera opinio ac ſomnium exſiſtit, verumque ac genuinum principium a Philoſophis ne primoribus quidem vnguibus adhuc tactum eſt. Quid enim in Medicina pri[…]um eſt? Hoc nempe, vt exploratum habeat Medicus id, quod ante hominem fuerit. Hoc vero Philoſophiæ eſt, quæ nihil tractat eorum, quæ poſt hominem, ſed quæ ante illum

Philoſophia quæ tradat.

exſtiterunt. Hæc autem integre & perfecte ſcire debet ceu peritus & induſtrius practicus, non vt Medicus. Hinc duæ Philoſophiæ coſtituuntur: vna rerum inferioris

Philoſophia duplex.

ſphæræ, altera rerum ſphæræ ſuperioris. Et ſic iure profiteri poſſum, Philoſophiam eſſe duplicem, adeoque duplicem introitum ſeu exordium biceps Medicinæ: & præterea horum vtrumque iterum duplex eſſe in ſe ipſo. Vtraque enim ſphæra duo Elementa

Duæ ſphæra quatuor Elementa.

includit. Qua de cauſſa Aſtronomus etiam Philoſophus eſt cœli & aeris. Et quod Aſtronomus nouit: idem quoque noſſe Philoſophus debet. Contra vero Aſtronomus Philoſophiam callere quoq; debet. Vtriq; Philoſophi, vtriq; Aſtronomi vocantur. Vterq; Aſtronomus, Vterq; Philoſophus eſt. Alter aſtra applicat ſphæræ inferiori: alter

Medicus qui fieri debeat.

Mineralia ſphæræ ſuperiori adhibet. Sic ergo Minera ac Aſtrum res vna eſt. Quo vero me iſta proponere putas? Non quidem vt nugas agam: ſed vt ſerio ſtatuam, Medicum in ſphæras duas, in Philoſophicam nimirum, & Aſtronomicam diuidi, & externam in interiorem deduci debere. Sic Medicus eſt interior Aſtronomus, & interior Philoſophus, ex exteriori Aſtronomia & Philoſophia genitus. Et tamen ne

Medicus quid?

ſic quidem Medicus præſto eſt: verum, quemadmodum in flore calix materia pyri eſt, ipſumque pyrum, nulli tamen adhuc vtile: ſic hic quoque Medicus eſt, meſſis autem nõdum inſtat. Ideoque eum Alchimiſtam eſſe decet. Quid pyra ad maturitatem perducit? quid vuas matureſcere facit? Sola Alchimia naturalis. Quid ex gramine gignit lac? Quid vinum ex arida terra profert? Sola digeſtio naturalis. Sicut

Alchimia Naturalis artificioſo index.

ergo natura foris Alchimiſtam dat: ſic etiam Medicus maturari debet. Et ſicut præparatio materiarum omnium in natura fit: ſic æque ea per Medicum perfici debet. Maturatio fructuum eſt coctio naturalis. Sic quod natura continet, coquit. Id plene excoctum, natura ipſa tota eſt. Sic ſi Medicus ad prædicta Philoſophia & Aſtro-

Maturatio quid.

nomia propoſitum coquere nouit: iam Medicus eſt, in quem ſalutis fiducia audacter iactari poteſt. Hoc ducto in Philoſophiam, Aſtronomiam, & Alchimiam penetrare debetis. Alias fructuoſi ac ſolidi nihil vllo labore expedietis. Vbi ergo iam latitant veſtri Pharmacopæi & inſculatores? Quo veſtra Aſtronomia & Philoſophia euaſit?

eu iſit? Quid ars veſtra fuit hactenus aliud, quam fundamentum putridum, ex quo vxores ac liberos veſtros ornaſtis ac poliuiſtis? Protrahenda hæc in lucem ſunt. Et ſi quidem duplo plures adhuc ſcorpiones ſub herbas condereтis, ipſum tamen venenum non me, ſed vos ſtrangulabit, & fraudulenta conſilia in colli veſtri neruos erumpent.

Medicus quid ſit, ad Theophraſt. tempora ignoratũ.

A primo ſcriptorum veſtrorũ ad uſq; vltimũ omnes in vniuerſum hactenus ignoraſtis, quid Medicus vere ſit. Id incertæ & ambiguæ veſtræ artes euincunt. Approbaueruntne iſtis, quid Sophiſta ſit. Adeoq; quod ſcire cupitis, id non eſtis: & eſſe affectatis quod ignoratis. Semel dico: Medici non eſtis: at Sophiſtæ. Id hoc documento ſtabilitur, quod vos ſimul vniuerſi, & vniuerſi veſtri vobiſcum libri fundamenti tantum ac veritatis nõ habetis, vt vel minimum lotium oblatum, quidnam portendat aut præſagiat, vere ac apte iudicare queatis. Hoc ergo quid ſit? Aut qualia iudicia habeantur illius commentitiæ hariolationis: Artis veritas conditiones lotii tradit, tam notas Medico & conſpicuas, quam ſutori modulus ſeu muſtricula eſt, cui inducat calceum. Iam ſi arte Vroſcopica perfecta caretis: quos vos iudicabo alios, quam domeſticos, qui Dominæ Doctrici ſtipem & vſuram corrogetis ad redimenda ſandalia; quo in ordine ſuum quoque Leno nomen profitetur. Talem oportet eſſe Medicum, vt, quemadmodum agricola adacta ſecuri arborem ſternit ac deiicit, hic ipſe quoque morbos exſcindat & decutiat. Quod ſi ſimili ratione nec ego id poſſim: æque vobiſcum inter Medicos numerari minime debeam. Ita enim Medicina comparata eſt, vt extra omnem ambiguitatem & mendaciũ ſit. Nihil enim imperfectum a Deo eſt. Creauit is Medicum perfectum, non dubium. Nec enim id inſimulationis Deus pati poteſt, quaſi quicquã imperfecti homini propoſuerit: ſed homo ipſe, quod perfectum eſt imperfectũ facit. Et hic fundamentũ veſtrum elucet: hic latera veſtra punguntur. Sic ergo ſuper quatuor dictis columnis perfectum ſtare Medicum decet: ſic ſe ordo habet, quo in Medicinam penetratur. Hæc vero quia equidem taliter vrgeo, an propterea repudiatum membrum Academiæ ſim? an ſim hæreticus facultatis? an ſeductor diſcipulorum? Hæc & alia ſimilia ex commentitiis ſcriptis Galeni & Auicennæ. &c. contra me detorquent illi, ac velut in lutum me proculcare ſatagunt. Virebo tamen nihilominus, & vos ſici arida fietis. Ex commentitiis aſtris vos prodiiſtis: ea fatiſcent, ac cælum ſuum ipſius malum vindicabit, ſuoſque ſibi Aſtronomos corriget, terraque ac aqua ſuos Philoſophos renouabunt, & lumen naturæ Alchimiſtam ſuum denuo pariet, & ægroti ſuos Medicos flagellabunt. Hac luſtratione inſtituta, ſub quo tandẽ vexillo iſta Doctorum ambitioſorum caterua recenſebitur? Quis ipſorum vxoribus ſtipem ad frontalia & epomides largietur? Nemo arbitror. Faſtus enim ipſarum hactenus ex meris mendaciis enutritus eſt, quibus vaneſcentibus & ipſe peſſum ibit. Quam alte autem tum temporis flammeati illi Doctores ſibilabunt? certe non aliter, ac ſerpentes contra buſones ſtridunt virus earum in ipſos penetret, non in me: ipſiq; ſoli ſua pharmaca vorent, quos pro me ſtrangulari multo ſatius eſt.

Lotii quã certa præſagia.

Medicina eſt ſtabilis, non fluctuans.

Theophr. præſagia.

Medicaſtria.

Medicum quis faciat.

Concluſum ergo & ratum eſt, ſanationem Medicum conſtituere, & opera ipſa creare Magiſtros ac Doctores, non vero Cæſares, non Papas, non Facultates, non priuilegia, non Academias. His enim abſcondita ſunt, quæ ad Medicum requiruntur. Ideoque fuco ſaltem externo ſtudent, vt magni fiant. Nullus vnquam hactenus ex ſcholis natus Medicus prodiit, ne vnicus quidem, inquam, qui ex vero veræ veritatis principio vel minimi morbi cauſſam explicare potuerit. Cur ergo vos cuculliferi mea ſcripta calumniamini. Quæ tamen prætextu firmiore nullo alio repudiare poteſtis, quam quod mihi occinitis, me præter luxum & Venerem nihil aliud ſcriptitare poſſe. Id vero paruum ſit? aut pro opinione veſtra vſque adeo contemnendum? Nam quod morbos trado vulnerarios omnes, quomodo mutentur in luem Veneream, morbum omnium in toto orbe virulentiſſimum, quo ſæuior nullus vnquam emerſit, qui nulli parcit, qui capita ſumma quæque præcipue ac maxime corripit ac inuadit: an ob id ego contemtui ſim? Si principum, ſi magnatum, ſi plebis vniuerſæ ſalutem meditor, & obuios noxioſque errores prodo, adeoque hoc inſtituto laudem & gratiam omnium demerior: an æquum ſit & honeſtum, quod propter iſta in cœnum & lamas exturber? Nec in hoc vllus ægrorum reſpectus habeatur. Hos enim, non me peſſundatis: vobis cordi non eſt ſalus illa, quæ per opera mea præſtatur: ſed veſtra cauſſa ægri aut tabeſcere, aut paralyticari, aut emori coguntur: veſtra gratia acti ad me calumniandum inducuntur: nullam interim vel morbi, vel doloris ſui curam habentes. Quin & myſteria ac arcana Naturæ, ipſis hactenus incognita, non vna, ſed multiplici via pando & reuelo. Quæ quidem arcana, quia illorum obtrita Recepta obſcurant, ob id contemni oportet, in quibus tamen Saraceni, Barbari, Perſæ, Chaldæi, omnes denique gentes ac nationes complacitum habent, & manifeſte dotes ac virtutes eorum experiuntur, quas diuina clementia credentibus omnibus elargita eſt. Hanc Dei clementiam illi propter ſuas impoſturas abiici volunt, vt hoc nimirum pacto non Dei gloria, ſed ipſorum infidelitas præemineat. Sibi ipſis enim fauentes, erga ægros infideles exſiſtunt.

Medic. reprehensio [illegible]

Et hæ iniquitates incidant me, vt Beanos ipſos vocitem, quia nimirum vero Naturæ fundamento aduerſantur, ac clamoribus ſuis Syrupos ac pilulas ſuas præ ipſis arcanis vendiitare ſatagunt. Non ego vero, ſed illimet ipſi ſeſe produnt ac reuelant, dum ſtrepitu vago auditorum aures grauius obtundunt, vt deinceps arcanis & myſteriis naturæ illi attendere recuſent. Sic ergo in decoctis & mixturis Medicorũ illi obnatare coguntur, etſi quidem ſuffocationis metus ferendus ſit.

Ex genimine vos viperarum eſtis. Vnde a vobis, niſi venenum nihil exſpectare debeo. Quanto cum probro mihi obiectaſtis, quod Medicorum ego Lutherus ſim: annexa explicatione, quod ſim Hæreſiarcha? Theophraſtus ego ſum, his, quibus me confertis, aliquando melior ac potior. Is ipſe ego ſum, & præter id ſum Monarcha Medicorum: qui demonſtrare vobis talia poſſum, qualia vos nunquam. Per me Lutherus ſua tueatur: mea itidem & ego plana faciam, iiſque omnibus quos mihi confertis,

præ

præfulgebo; ad quod me mea arcana euehent. Quis vero Lutherũ odit? Similis turba me quoq; laceſſit. Et quæ mala illi vos ominamini, eadem & mihi cuditis, nempe ad ignem, ad ignem: nec enim exſpectari lixiuium aliud tempeſtiuum eſt: Non me cœlũ Medicum fecit: Deus me condidit. Gignendi Medicus cœlum nulla potentia valet. Ars ea ex Deo eſt, non e cœlis. Et mihi de hoc gratulor, quod nequam viri me oderint. Veritas enim oſorem non niſi mendacem habet. Iure merito vos impoſtores vocare audeo. Id me Hoſpitalia veſtra docent. Audete quæſo aliquid, & cum veritate idem in me ſcommaretorquete? Vt arma ac loricas contra vos induam, quid opus eſt? Nec enim ſcientiæ ac eruditionis vel tantillum poſſidetis, vt vel minimam mihi literulam proſcribere poßitis. Quod ſi æqua facilitate caluitium meum a muſcis tueri, qua meam Monarchiam poßim: quod ſi Mediolanum tam ſuorum hoſtium ſecurum ac ego veſtri, eſſet; eo pol nec Heluetii, nec milites alii inducerentur. Non alapis quidem ac colaphis, ſed Arcanis Monarchiam meam tuebor. Arcanis autem, non ex Pharmacopolio depromtis: in quo meræ coctura ac iurium miſcellæ diſpenſantur. Vos autem econtra cauſſam veſtram paraſitationibus tuemini. Hoc quam diu duraturum cenſetis? Quid non tentaſtis?, vt me alutariis obtruderetis? Hi tamen olim prurientia veſtra tergora ſcabent, & in foueas aliis paratas, vos ipſos incitabunt. Diſputando autem mihi palmam eripietis, qui ne quidem obiter ſimplicium periti eſtis? Sed ea a Pharmacopœis veſtris primum diſcitis, rogantes, quid hoc eſt, qui illud vocatur? Gloriam venamini, & pharmacopæorum tyrones eſtis? Apage. Extra veſtimenta veſtra ne canem quidem vobis commiſſurus ſim.

Medicum cœlum non gignit.

Theophr. ſcutum veritas.

Quia vero non, vt ipſi, conductu publico medicor, aut in aulis Principum vel primariis ciuitatibus verſor: an ob id minoris pretii ſim? Sic illi ergo propter præſtitum iuramentum inſoleſcunt, & eo iuramento iactato diſputando me elidere conantur. Hæc autem talia ex ſimplicitate Magiſtratuum accidunt: qui tales conducunt, vt ſummam diligentiam impendant: nec iuxta tamen conſiderant, nihil de ipſis diligentiæ & induſtriæ exſpectari poſſe. Iſti enim nominato ſtipendio annuo, neſcio quid ſponderent aliud ne dere, tam leui quid dicam. Quæ vero iſta magiſtratus, vel ſimplicitas, vel probitas eſt, quod iuramento alligant iſtiuſmodi homines, qui iuramentum tamen ſeruare non poſſunt? Nec ex hoc conductu aliud, quam impoſturæ grauius inualeſcunt. Imperito enim popello perſuaſum eſt, eos, qui iuramento dato fidem nuncuparunt, errare minime poſſe, ac hoc credunt, vbi iuramentum & conductus ſunt, ibidem quoque artem gliſcere, adeoque ex iuramento præſumunt, peritum & veracem alium non eſſe, quam iſtiuſmodi iuratores. Expendite amabo, quot ſimplices per iuramenta talia decipiantur? Hæc enim qui euoluit, teſtimonio illi extraneo nunquam aſtipulabitur. Teſtimonium id admodum aridum ac ieiunum eſt, quod iuramentum tale promit. Innuitur enim illo artem præſto eſſe, vbi non eſt: & talia omnia iuramentum velare aut expiare debet. Quis vero vnquam audiuit, Medicum iuramento aſtringendum eſſe? An hoc pacto ad probitatem ille compelle-

Iuramento prætextus:

tur? Quid vero hæc vis aut coactio, ſi ars deſit? Quod ſi coactio hoc reſpicit, vt pretium inique non intendat: iam is pro vno tribus dolum intentabit, vt numeri ſui certus ſit. Dolenda iſtiuſmodi coactio ad iuramentum, eſt.

Iuramentum cui & quando deferẽdum.

Nemini iuramentum deferri debet, ni prius compertum ſit, quod id ad nullā fraudem occaſionem miniſtret. Durum id certe teſtimonium eſt, quod datum apud populum præiudicio eſt. Vos affirmatis, cum probum & idoneum eſſe: ipſe vero improbus & inidoneus deprehenditur. Et iuramenti nomine approbatis, quod approbari minus conueniebat. Ideoque attendite, quouſq; ſe iuramentum prolaturum ſit. Ipſi vt prouiſiones captent, manus ac pedes dubio nullo abiurarent.

Hæc tamen quocunque ſe modo habeant, ipſos iuramentum contra me non tuebitur. Neceſſe habent, vt de brabeo curſim mecum ad metam ſe effundant. Et impoſturis ſuis nuntium mittere cogentur, etſi quidem animo defecturi ſint. Valedicent etiam excuſationi illi, qua dicunt, Deus ita diſpoſuit. Temperabunt ſibi etiam de mendacio, dum nugantur, ſi non iuuat, nihil nocere. Sic & in curationibus ex ligno, ex hydrargyro, ex catharticis, & ſimilibus dicere ſolent, nihil nocet, libate, principio vos inungite, & obſeruate, an vobis nihil damni det. Faciam equidem, vt intelligatis, quam veterinariam exerceatis: & vobis ſim hæreticus & vagans. Quanquam me veritas, & non mendacia veſtra, ad vagandum inducat. Audacter enim profiteor, quod lanugo occipitii mei multo plura ſciat, quam ſcriptores veſtri vniuerſi. Quin & calceorum meorum annuli doctiores ſunt ipſiſſimo veſtro Galeno, vel Auicenna. Et barba mea experientia maioris eſt, quam Academia veſtra vniuerſæ. Tempori illi inhiabo, quo porci vos per lutum tracturi & verſaturi ſint. Et peregrinus iſte qui nunc placet vobis? Quid videtur vobis de onagro Eremita? ------- Erumpite tandem. Quid in vobis eſt? Diſputandi ne periti eſtis? Quin ergo initium facitis? Diſputatio eo vos adiget, vt ratio vobis de ægris reddenda, & magiſtratus politici pœna ſubeunda ſit. Quam ſuauiter vero id vos fricat, quod Iuriſtarum patrocinio fouemini. Quid vero ſi præſidium illud aliquando confringatur, & vos inſtar piſcatorum in ſyluis ſpectaculum publicum exhibeatis? Nolite turgere, dicentes, Patrem habemus Galenum, patrem Auicennam. Illos lapides comminuent, & cœlum Medicos alios producet, qui cogni turi erunt quatuor Elementa, adde & Magicam & Gabaliſticam, quæ vobis cataracta ac ſudes in oculo ſunt. Erunt illi Geomantici, erunt Adepti, erunt Archei, erunt Spagyri, poſſidebunt quintum eſſe, callebunt arcana, myſteria habebunt, tincturas ſcient. Sub hanc reuolutionem vbi vos coctores locum inuenietis? Quis vxoribus veſtris tum temporis tenera labella tinget, & acutos naſulos emunget. Gemites malus in mappa.

Theophr. cur & quos iuuare non poſſit.

Quam libenter, quod vobis facio, me ita alloqueremini: Theophraſte, & tu perdis ac interficis ægros non minus nobis. Minime vero, minime. Vos quæ perditis, ego reſtaurare annitor. Si non ſuccedit, prior corruptio a vobis eſt. Ideo vos piſcatoribus

piſcatoribus ſyluaticis comparo, qui prædantur, quod reddere non poſſunt. Quis mortem retrahere poteſt? Qui præciſum membrum iterum agglutinari poteſt? Ita vos membra reſecatis, licet ſine gladiis, ſine cultris. Dicitis: at nec ipſe Theophraſtus huic opitulari poteſt. Eſto. Quis vero iſtiuſmodi latrocinia piare & erigere queat? Hunc quindecies ſuffumigaſtis: hunc toties inunxiſtis: illum toties lauiſtis: iſtum biennio vel triennio in ligno circumduxiſtis: in hoc libra quadrans hydrargyri latet, in illo ſeſlibra, in alio, libra vna: id iam in medulla hæret, iam in venis fluctuat, iam in iuncturis figitur: hic viuum conditum eſt, illic forma pulueris: hic ſublimatum iacet, illic calcinatum, iſtic reſolutum, alibi præcipitatum. Et ſic ſimiliter etiam de rebus aliis. Quis vero eſt, qui cuiuſuis probra obtegere poſſit? Quis eſt, qui meretricem quamlibet conuertere aut excuſare queat? Quantopere vero optatis, vt ignominia veſtra in meum dorſum recidat, ſicut multoties id machinati eſtis? At quia ſcio, quod Doctores lignei ſitis, nihil formido. Et ſi quidem ætatem duplam ſtudiis impendiſſetis, ſemper tamen curam cum ligno clauditis. Id veſtrum ſtudium eſt. At iſta ſpatio dierum quatuordecim aſſequi poſſetis, non in Academiis, ſed & in triuialibus. Vah dedecus, ſcire iam etiam quemcumuis fabrum, quod cura veſtra ſine ligno nullius momenti ſit. Idem vobis cum capris ingenium eſt. Quo ſcandunt altius, eo plus ſuperbiunt, nec cogitant, locum inferiorem cum ſuperiore eundem eſſe. Quod ſi ergo fundamento alio nullo nitimini, nec ſcriptores ac auctores veſtri Medicinæ neruum propius attigerunt, nec etiam canones veſtri ac recepta & proceſſus alii, quibus vtimini, ſolidiore fundo firmati, aut certioris fiduciæ ſunt: ex his iam luce meridiana clarius patet, veram Medicinam nondum adhuc repertam fuiſſe, nec aliud quicquam egiſſe vos hactenus, quam quod felis facit circa pultem.

Curatio ligni vellicatur.

Adeo nec ſtupidi eſtis vt putetis, Fœnum Græcum, & Mucilaginem Pſyllii, aut quæ his ſimilia alia ſunt, vera & genuina maturatiua eſſe? Videte, quot Recepta in Anthrace præſcripta ſint, quæ indicio communi ad Anthracem conducere videri poſſent. Sed iudicium tale ad Medicum non ſatis eſt. Cernitis Saphirum a Deo in Anthrace præmonſtratum eſſe, & non vnguentum album: non vngulam caballinã in peſte. Et putatis vos, hoc fundamentum ſcriptis proditum exſtare? Minime gentium. Medicina non aliter ſe habet, ac ſi quis cum cultro tignarius eſſe velit. Cenſetiſne, recte de gradibus, recte de compoſitionibus a vobis perſcriptum eſſe? Longe a ſcopo erratũ eſt: Medicina tam amplum in ſe fundamentum complectitur, vt huiuſmodi res omnes ne ipſi quidem principio æquiparari poſſint. Adeo vero vos ſimplices eſſe, vt in vrinis immoriamini, etſi quidem quotidiana mendacia peruideatis? Lotium quidem ex ſe bonum eſt, & magnum de ſe iudicium præbet, ac in ſeſe continet vniuerſam Phyſionomiam, Anatomiamq́; cum ſuis proprietatibus. Iſta ſi iam in lotio exſiſtunt, a Medico certe integre ac ſolide pronuntiari debent, cum omnino inſint. Intus vero ſi minime eſſent: ſatis explicata illa eſſent, quibus vos contenti eſtis. In

Saphirus Anthracis Medicina.

Lotio quã ta indicia inſint.

Theophr. excuſatio

Sapphirus Anthracis cura.

pulſu corpus vita habitat: & hoc pulſus indicat. Ex hoc demonſtrate, quæ de vita demonſtrari opus eſt. Sed non his ſaltem in rebus, verum & in aliis multis vos Auditores ac Lectores admonitos velim, ne quam huic meæ præfationi arrogantiã aut naturam Martialem fors impingatis, ſed idem ad idem referatis, cogitetiſque nõ ex tam leui fundamento, quale hactenus creditum eſt; Medicinam tam leniter extructam & enatam eſſe. Quodſi enim Sapphirus vera Anthracis curatio eſt: quis quæſo fidem illi impenderet, qui aliquid de Fœno Græco proferret? Hæc ergo exempla & digladiationes vobis ſemper præ oculis verſentur, vt ad ſublimes Medicinas penetrare poſſitis, nec in illis immorari cogamini, quos neq; Deus, neque Natura eo condidit ac præſtituit, vt nimirum veras inuentiones aſſequamini, quarum vobis multa volumina propoſui, deſcripta ex quatuor ſequentibus, Philoſophia, Aſtronomia, Alchimia, & Virtutibus. In quibus aſſerendis propoſitum meum fuit, eo vos auditores agere, vt præter hos quatuor limites nihil vſpiam acceptatis aut admittatis. Qua cauſſa eorum explicationem deinceps aggredior, vt meæ commentationis fundamentum ac cauſſas intelligatis, me & meos aduerſarios æqua lance libretis, ac vnumquemque pro ſua ſcientia ac experientia modo colatis honoretiſque. DIXI.

PRIMA

PRIMA MEDICINÆ
BASIS, SEV COLVMNA,
PHILOSOPHIA.

CVm in Philoſophia primum ac præcipuũ Medicinæ fundamentum poſitum ſit: operæpretium eſt, nos ante omnia ſcire, qua ratione ex Philoſophia medicinæ cognitio depromi poſſit. Id vero priuſquam explicem, vſus ac res poſcit, vt primo ſub aſpectum veſtrum deducam eos, contra quos ſcribo: quo nimirum falſam & adulteram Philoſophiam recte noſcatis, anteq̃ ad veram ac genuinam deſcribendam me conferam. Perſuaderi autem ægre poteritis ad renunciandum illis, quæ conſueta vobis ſunt: imo in quibus inſtituti & educati eſtis. Et tamen de vnoquolibet mihi ſpem facio, ſi, quibus aſſueuit, & quæ exercuit, ſobrio iudicio cum his noſtris conferat, facturum ipſum, vt nihil putet tam durum, quod emolliri nequeat, nihil etiã tantopere molle, quod indurari non poſſit: deque eruditione adeo ipſa ſic perſuaſum habeat, ſemper recentiora antiquioribus dominari ac potiora exſiſtere. Ex Philoſophia a primis illico eius incunabulis muſcus excreuit: huic poſtea annati fungi ſunt, ceu glandulæ in corpore Ariſtoteles & eius aſſeclæ cum Philoſophia idem egerunt, quod feces, quæ a vino terram extrahunt. *Philoſophia vetus qualis.* Et ſpuma, licet quidem eorum, quæ olla continet, peſſima ſit: nihilominus tamen in loco ſublimiori obnatat, & inferiora meliora obtegit. *Ariſtoteles.* Hinc etiam, quia melioris obtecti, aliquem guſtum reſipit, inter cibos quoque numeratur illa: ſed canum tamen ſolum ac feliũ. Idem hic de vetere quoque Philoſophia cenſendum eſt: quæ fungos ſaltem ac ſpumas tractat, non ipſam, vnde enata eſt, materiam. Huiuſmodi fungoſa Philoſophia Theoricata eſt in Medicina: vnde poſtea ſpumoſi Medici prognati ſunt. Hæ duç poteſtatem ſibi ſumſerunt condendarum rerum naturalium, ac deſcribendorum affectuum morborumq; humanorum. Sed quale eſt id fundamentum, ex quo procedunt: ſic fructus quoque ex ſua radice ſimiliter cenſendi ſunt. Vnde vos præmonitos velim, nihil vnquam tam ſcabrum ac aſperum eſſe, quod dolabra non complanare: nihil tam curuum, q; malleus non dirigere: nihil tam ſæuum ferumq; q; venator non ſternere poſſit. Quid quæſo aut honeſtius, aut cõmendabilius in frugi diſcipulo eſſe poſſit, q̃ vt molli putamine iaceat, nec induretur prius, q̃ diſciplinæ ſuæ ſolidas alas adeptus ſit, & tandem man⁹ ferulæ ſubducat? *Diſcipli virtus qua.* Et his demum res ea laudi & gloriæ eſt, ſi veteres & ex-

Ars præceptores euincere laudis eſt.

ſoletos ipſi e nido excutiãt. Ars etenim ac ſciẽtia, modeſtiaq; & dilectio, ſingulis ſeſe momẽtis ſupra ſuos magiſtros extollere, ac inſtar vernãtis fagi, q̃ læto incremento ſuo annoſæ gloriam obſcurat, pullulaſcere debet.

Philoſophia oncotinum.

Sed ad præſumtam Philoſophiam mihi diuertendum eſt, vt veræ medicinę fundamentum intelligatis. Illa etenim ſola cognitionem hanc largitur, qua inſtructum eſſe decet medicum in morborum vniuerſorum materia, conditione, ac natura propius perſpicienda. Præter eam enim via alia non ſupereſt, qua veritas & natura corporis tam ægri, quam ſani æſtimari poſſit. Extra Philoſophiam hanc, quæcunque vndecunque diſquiſitio & notitia alia depromitur, ea mera impoſtura putanda eſt. Intellectus etenim, qui cranio noſtro includitur, ad gignendum medicum nimis impotens eſt. Medicinæ ſiquidem Philoſophiam ita explicari fas eſt, vt ſenſum eius ipſi quoque oculi capiant. Fas eſt, Philoſophiam in auribus non minus ſonoram eſſe ac clangentem, quam vel præceps lapſus Rheni, vel ventorum in Oceano ſtrepitus aures ferit & pcellit. Fas eſt, linguã eius non minorẽ & indiſtinctiorẽ guſtũ, q̃ vel mellis, vel fellis pcipere. Fas eſt, nares quoq; integrũ totius ſubiecti odorẽ haurire & diſcernere. Pręter hanc exquiſitam cognitionem aduerſum & nauſeabundum eſt, quicquid

Natura eſt morbus ipſa, & ſola morbi medicina

vſpiam naturæ additur, aut apponitur. Philoſophiæ etenim meæ ea doctrina eſt, quod natura ipſa morbus ſit. Vnde ſola quoque, quid morbus ſit, cognoſcit. Eadem ſola quoque medicina eſt, ægrorum corporum affectus edocta. Extra duorum horum cognitionem, quis tandem medicus fieri poſſit? Ex ipſo medico quidem nec vllus morbus, nec vlla ægritudo procedit. Quia vero is ratione morbos infligere: eadem & ſanitatem impertire poteſt. Et quis hic ipſa natura expeditior didaſcalus eſt? Ipſa harum rerum omnium gnariſſima eſt: ipſa harum rerum vniuerſarum planiſſimam inſtitutionem ſuppeditat. Hac planiſſima explicatione medicus ipſe commodiſſime informatur. Iam ſi natura ſola harum rerũ conſcia & gnara eſt: ſola etiam remedia ſeu recepta concinnabit, ac hæc compoſitionis ars ab eadem ſola in cõſpectum medici proferetur. Ars ex

Cognitio quæ perfecta.

ipſa egreditur, non ex medico. Ideoque neceſſe eſt, medici cognitionem & plenam induſtriam a natura ipſa promanare. Plena autem cognitio, ſeu perfectus intellectus eſt, ꝙ manus palpant, quod oculi vident hoc, intra cranium, quod abſcondite præſumitur. Quod enim obſcure & ſecreto cõprehenditur, fidem parit. Exitum autem ſeu perfectionem probant ac dant opera, quę viſibilia ſunt. Iam ſi ex natura naſci medicum oportet, quid natura aliud, quam Philoſophia erit? Quid Philoſophia aliud, quam inuiſibilis natura? Qui Solem & Lunam ita cognouit, vt vel clauſis oculis ſciat, qualis Sol ac Luna ſit: is Solem & Lunam ita intra ſeſe continet,

quem-

quemadmodũ in cœlo aut firmamento conſiſtunt. Hæc ergo iam Philoſophia eſt, vt intra hominẽ velut extra eũ definite illa luminaria conſiſtãt, nõ ſecus ac ſi in ſpeculo ſe quis contueretur. Quemadmodũ ergo ſe qſpiã *Homo totus Medico perſpare debet.* ſecundum lineamenta quoq; minima contuetur: ſic nõ minus expreſſe medic⁹ in ſua cognitione geſtare hominẽ debet, ex ſpeculo 4. Elementorũ deſumtũ. Ea n. totũ microcoſmũ tam accurata ideą exhibent, vt nõ ſecus ac per clariſſimũ vitrũ is incluſus tranſluceat. Debet n. homo Medico ita pellucere & lucidus eſſe, quẽadmodũ pellucet ros deſtillatus, in quo ne tantillũ q̃dẽ eſt, q̃ perſpectũ effugiat. Per hominẽ Medicus viſu penetrare debet, nõ minus, q̃ p limpidũ & nitidũ fontẽ, in quo ẽt lapillos quoſlibet & arenas cũ congenito colore formaq; ac ceteris interſtinguit & diiudicat. Nõ min⁹, inquã, conſpicua medico mẽbra vniuerſa corporis eſſe decet. Mẽbra ea nõ min⁹ polito cryſtallo, in quo ne pil⁹ q̃dẽ latere poſſit, pellucida Medico eſſe cõuenit. Hæc nimirũ illa Philoſophia eſt, ſuper q̃ medicinæ fundamentũ exſtructũ eſt. Non q̃dẽ, vt taliter ipſum hominẽ puideas, ſed naturã in iſto cœlo incluſam. Illa tibi mẽbratim omnia exhibet. Nã ex ipſa homo factus eſt. Materia illa, ex qua is factus eſt, teſtatur tibi de eo, q̃ inde factũ eſt, nõ ſecus ac in ære læuigato ædificiũ conſpicaris, *Homo ex natura.* q̃ forinſecus illucet. Remota re externa, eius nec idea interior in ſpeculo manet. Externũ n. peperit internũ. Ita ergo homo ſimulacrũ eſt a 4. Elementis, in ſpeculum impreſſum. Solutis elementis, homo quoq; ſoluitur. Quia n. externũ ſpeculi amouetur: ideo nec internum ſubſiſtere poteſt. Ideoq; Philoſophia nihil eſt aliud, q̃ plena & abſoluta notitia ſeu cognitio *Philoſophia quid* eius, q̃ imaginẽ ſpeculo indit. Et quemadmodũ, q̃ in ſpeculo imago eſt, nemini ſuę eſſentiæ ac naturæ ſcientiã ſuppeditare poteſt, cũ nihil, q̃ imago mortua ſit: ſic homo quoq; p ſeipſum eſt. Ex ipſo n. nihil deſumitur, niſi q̃ ex cognitione externa pficiſcitur eius, cuius figura ille in ſpeculo exſiſtit. Homo q̃ loq̃tur, ſermo eſt incertus: vox ſaltẽ eſt & lingua. Medic⁹ v. non plura ſciat, q̃ ſi ad ſpeculũ ægri perſonã loqui videat, nec vocẽ audiat? Totũ ac integrũ Medicus microcoſmũ noſſe debet per ipſam eius matricẽ, ex qua natus eſt. Nec n. vllũ vel minimũ mẽbrũ aut capillus in homine eſt, quẽ teſta ea nõ cõplectatur, & multis modis exhibeat ac referat. Et ſic, q̃ dictũ eſt, medicina vera nullo pacto Philoſophiæ ſpumã, aut fungoſam Medicinã ferre ac tolerare poteſt, ſicut hactenus paſſim deblateratũ eſt.

Longo verborum apparatu opus eſſet, ſi quis hic clarum ac mani- *Theoph. Philoſophia a veterum diuerſa.* feſtum facere vellet, quanto interuallo Philoſophia Ariſtotelica, Stoicaque, aut Platonica ab hac mea diſtaret: quanto iterum Philoſophia Trithemii Theophraſti a me Aureolo Theophraſto ſeiungeretur. Quæ diſcrimina quidem in deſcriptione Philoſophiæ a folio ad folium ſatis

plene tradita ſunt. Attamen quod huc facit, ad intellectum dictorum, nimirum medicinæ iſtiuſmodi Philoſophiam hic fundamentum eſſe: ſciendum vobis eſt, quod materia, ſpecies, & eſſentia Medici omnino corpora exſiſtant: & cauſſa conſtitutionis & diſſolutionis Medici ſcientia ſit. In his Medicus ſuam cognitionem habet. Iam, vt prædictum eſt, opus habet, vt harum rerum intellectum capiat ex matrice, ex qua conditus eſt. In illa cor ſuum inuenit, & omnem cordis lætitiam ac dolorem. In illa reperit cerebrum, & quæcunque cerebrum vel reficiunt, vel afficiunt. Ita & renum delitias offenſaſque. Ita iecoris deſiderium & nauſeam. Ita affectiones partium etiam ceterarum omnium. In quibus hæc reſtat indagatio, vt diſcatur, quid ſit, quod intrinſecus membrum hoc vel illud afficit. Hic autem caterua Medicorum contra me inſurgit. Nec enim illi parentes hominum ſciunt noruntue: ſed ex mortua in ſpeculo figura ſuam artem condunt, ſuæque phantaſiæ, aut ſpeculationi inhiant, nomina dirigentes & explicantes pro cuiuſlibet natura, quod in nulla tamen Philoſophia fundatum eſt. Hinc etiam emerſerunt illa nomina *Cholera, Melancholia, Phlegma, & Sanguis*: quorum fundamentum nihil eſt, niſi vaga & volax ſpeculatio. Quis enim in natura vnquam vidit choleram? Quis Melancholiam vnquam in Philoſophia reperit? Qu s vnquam pro Elemento phlegma agnouit? Qua vnquam re ſanguis aeri factus ſimilis eſt? Quis eos vſpiam docuit cœlum materiale, & globum terræ cum incluſis Elementis in corpus diſtribuere? Huius ſuæ ſpeculationis fundamenti plus non habent, quam virtutis, aut voluptatis illi, qui quid aut ſimpliciter opinantur, aut ſomniant. Sic ergo ſuper ſpeculationes ædificant ac concepta ſomnia: quod a nobis ac ſanis Medicis abſit quam longiſſime. Ex externo hominem totum compone. Sic in eo inuenies omnium materiarum conſpicua corpora, & in hiſce omnes ſpecies membrorum, ſanitatis, morborum, & horum omnium eſſentias, quomodo ſe nimirum vnũ habeat ad alterũ, quid frangat, quid redintegret. In hoc poſita eſt illa ſapientia, q̃ quærere debet Medicus. Nec n. a cœlo ſapientiã haurit Medicus. Eandem nec hereditario quoque aſſequitur: ſed augeſcit illa apud ipſum indies, quemadmodum ars apud probũ & ſagacem artificem: eaq; data ſapientia eſt a parentibus Microcoſmi, qua microcoſmus illorũ fili⁹ cognoſcat. Si Medicina ſecundũ originẽ ſuam ex homine naſceret, oporteret quoq; morbos ad originẽ & captũ ſui Medici dirigi, aut accom̃odari. Vnde tot morbor̃ origines cõſtituerentur, quot darẽtur Medici. Et ſic quidem ſuo nomine cholera recte appellata eſſet. Quod tñ fas non eſt. Medicus imo morbũ ſectari debet, quẽadmodũ vacca præſepe. Vnde cõficitur, ex natura prodire Medicũ, nõ ex ſpeculatione. Natura n. viſibilis eſt:

Medic reprehenſio.

Humores ſunt ſpeculatiui.

Scientia hominis vnde detur.

eſt: ſpeculatio autem inuiſibilis. Medicum facit, quod viſibile eſt. Inuiſibile nullum crear. Viſibile veritatem parit, inuiſibile minime. Quicquid inuiſibile eſt, & eſt hominis, illud ſe viſibiliter offert. Vnde etiam elicitur inique vos profiteri, *hanc eſſe Choleram, hanc eſſe Melancholiam*. Ita dicendum erat: *hoc eſt arſenicus, illud eſt aluminoſum*. Sic pariter: *hic eſt Saturni, ille Martis*: non autem, *hic eſt melancholiæ, ille choleræ*. Pars enim vna cœli eſt, pars altera terræ, inuicem ſibi permixtę, velut ignis & lignum, vbi vtriuſque nomen aboletur & fatiſcit. Duæ enim ſunt res in vno. Sic ſi dicitur, *Hic morbus eſt Acorinus, hæc ægritudo eſt Anthera*: tum naturalis Medicus intelligere poteſt, quod, ſicut in macrocoſmo, ita pariter & in microcoſmo, Anatomia noſcenda ſit. Si dicitis: *hic morbus eſt pulegii, ille Meliſſæ, iſte Sauinæ*: tunc cura certa ex ipſis nominibus vobis depromitur. Nam quot ſunt matricariæ: tot ſunt matricis paſſiones. Et hoc ſenſu remedium vnum, non vero congeſta plura, contra morbum vnum procedit. Nolite ergo phantaſmatis veſtris decipi ac eludi, vt pro ſpeculatione vaga proprietatem ac numerum morborum deſignetis. Externi oculi iſta omnia ſtabilire debent. Sic porro vos etiam loquimini: *hoc vitium eſt ſanguinis, hoc eſt vitium hepatis*, &c. Iſtos vero vobis lynceos oculos quis quæſo Deorum impertiuit, vt tam probe ſciatis, vel ſanguinem, vel hepar in cauſſa eſſe: cum tamen quid nam ſanguis ſit, ne tantillum quidem cognitum & exploratum habeatis? In magna anatomia ſanguis nihil aliud, quam lignum eſt. Lignum autem nomen vnicum eſt: & tamen lignorum centenæ aliquot ſpecies exſiſtunt. Non pauciores ſpecies etiam ipſius ſanguinis ſunt. Et quam varii fructus ex arborib. proferuntur, tam variæ quoque ægritudines ſanguinis fiunt. Et quemadmodum cœlum arbores vegetat per æſtatem: eaſdem vero ſopit per hyemem: ſic eodem regimine ſanguinem quoque alterat mutatque. Ex quo iam euincitur, vero ac genuino Medico ita loquendum eſſe: *hic eſt morbus terpentinus, iſte eſt morbus ſileris montani, ille eſt morbus Helleborinus, &c.* & non iſto modo, *hoc eſt phlegma, hæc eſt brancha, iſtud eſt rheuma, illa eſt coryza, ille eſt catarrhus*. Nec n. hæc nomina ex fundamento medicinæ promuntur. Simile enim ſuo ſimili nomine quoque reſpondere debet. Ex hac enim ſimilitudine procedunt opera, hoc eſt, arcana ipſa manifeſtant in ſuis morbis. Nec enim colica ſaltem vna eſt: ſed plures, & tot, quot arcana ſunt in colica. Hinc ſequitur *colica Zibetina, colica muſcata*: non *colica ventoſa*, non *colica fellis*, aut aliæ ſimiles, prout earum origines vos deſignatis.

Medicum natura conſtituit.
Morbi vt nominandi.
Medic. reprehenſio.
Sanguinis ſpecies infinita.
Morbi vt nominandi.
Colica ſpecies quæ.

Hoc loco illorum mihi factio iterum tangenda eſt, qui tam longinquo tempore mihi aduerſarii exſtiterunt, dum impreſſiones ac influentias fructuum ac mineralium inutiles plane, & ad Medicinam nihil ſpe-

Medic. reprehenſio aeris.

ctantes fecerunt: & tamen humorum ſuorum ſpeculationem illis antepoſuerunt, perſuaſum habentes, nullam Philoſophiam, aut artem externam corporis affectibus quicquam commodi præſtare. Huius inſcitiæ impulſu quatuor humores excogitarunt, ex quibus, quæ ad Medicũ de cauſſis, ac naturis morborum ſpectant, ſciſcitantur & captant. Quod ſecus non quadrat, q̃ muſca ad aſinum. Cauſſa hæc eſt: quia nihil quicq̃ in corpore eſt, q; foris ſuum indicium non det. Formis a. & corporali hoc aſpectu nihil offendi debes. Ibi n. hoc fundamentum conditum eſt, q; te ſcire refert. Et alibi quæſito fundamento minime opus eſt. Nam ſuper innatã ſcientiam, & acquiſitam Sophiſticam, artem Medicinæ Deus non conſtituit. Tu a. a doctis omnibus ſeceſſionem feciſti: h. e. poſtquam Medici in fraudes ac impoſturas declinarunt, vias alias nouaſque meditati ſunt, per quas homines eruditi & induſtrii fierent, qui facultatum ac artium harũ originis tamen ignari eſſent: vt nimirum præſumtam ſuam nequitiam prætextu ſingularis eruditionis velarent. Iam ergo, quis vobis Iuriſtam iudicem aut arbitrum dare auſit? Eo enim vos proripuiſtis, vt Cæſaribus ac ipſis Papis, quæ tractatis obſcura & abſcondita ſint? Aut qui vos Theologi damnare poſſint, cum ex ſcriptis veſtris expiſcari non poſſint, Deone an Diabolo cultu veſtro magis adhæreatis? Adeoque mendacia veſtra in humores reconditis, vt iam nec abſolutio, nec pœnitentia vlla vobis irrogari poſſit. Porro autem, quis vel ipſum vulgus iam veſtrum iudicem ſtatuet? Idioma ſiquidem veſtrum exoticum eſt totum: ac tam miros vobis vocabularios ac dictionarios conditis, vt inoffenſus eos nemo quiſq̃ aſpicere poſſit. Et huiuſmodi exotica verba in officinas quoq; ingeritis, q̃ multo commodiora hortus ipſe ſuppeditaret. Sic ergo Medicina ab eruditis viris tantum ſeiuncta eſt, quantum canum cæſor ab hominibus honeſtis: cum tamen fas eſſet, Medicinam in patria lingua tam claram & ſynceram conſiſtere, vt Arabem Germanus, Germanum Græcus omnino intelligere & aſſequi poſſit. Debebat Medicina in arte ſua ac ſcientia tam nitida & conſpicua gliſcere, vt & eruditorum omnium, & ipſius artis apud vniuerſos ſingularis auctoritas ac admiratio exſtaret. Quem enim cœlum ornat, niſi Doctorem, qui ipſum cognouit? Quem terra decorat, niſi ſuum Philoſophum? Arcana enim firmamenti terræ per Medicum panduntur. Ipſi ſecreta naturæ ex ſe patent: eruditis autem illa per Medicum impertiuntur. Ita ergo Philoſophia complectitur omnes partes, omnia membra, ipſam ſanitatem, ac etiam ægritudinem, quod extra iudicium vrinæ addiſci oportet. Pulſus continetur in firmamento: Phyſionomia in aſtris: Chiromancia in mineralibus: ſpiritus in Euro & Zephyro: febres in terræmotibus: & ſic alia in aliis. Has res ſica

Humores non teſtes de morbis.

Medicinã debere eſſe perſpicuã

Philoſophia quo comple ctatur.

ſi a verbo ad verbum Medicus callet: videt ac internoſcit etiam extra hominem omnes morbos. Quod ſi ergo homo cum omnibus ſuis affectibus ſeu ægritudinibus in te ita effigiatus & expreſſus iacet: tum ad interiorem hominem penetra, & Medicum age: tum demum vrinam ſpeculare, & pulſum tange, ac perſonam iudica: nec tamen horum quicquã ſine cognitione externi hominis, qui cœlum ac terra ſolus eſt. Nec vnq̃ eius ſis confidentiæ aut ambitionis, vt citra fundamentum tale hominẽ quenquam attingere auſis. Speculatiuum etiam tuum ac arenoſum fundamentum nihil tuere, quod mobilius eſt ipſa arundine ventorum vi in vndis agitata. Hoc autem contenti etiam eſtote, a vobis quod eo deducta res ſit, vt iam fides porro vobis addicatur, etiam ſine operibus, &, quæ veſtra eſt culpa, ipſi Deo irrogetur & imputetur. *Homo internus ſine externo, nunquam iudicandus.*

Vt autem in Philoſopho illuſtrando & exornando pergam, ſciendum eſt, ipſum duplicem exſiſtere: vnum cœli, alterum terræ. Adeoque ſphæra vtraque partem Medici vnam conſtituit: nec alteruter totus ac integer Medicus eſt. Iſte Philoſophus eſt, qui ſphæræ inferioris cognitionem habet. Iſte Aſtronomus eſt, qui ſphæræ ſuperioris gnarus eſt. Interim tamen vtriq; ſcientiam vnam, vnam artem habent, ac inter ipſos myſteria quatuor Elementorũ verſantur. Vna ſcientia eſt eius, qui Mercurium cognouit, cum illo qui Aquilatum nouit. Vna ſcientia eſt eius qui Marchaſitam nouit, cum eo, qui Galaxam callet. Qui Mannam nouit, noſcenti Angelicam ſimilis eſt. Vna vtriuſque diuiſæ partis Anatomia eſt, non aliter diſtans, quam brachium a brachio, pes a pede, dexter oculus a ſiniſtro, inferiores dentes a ſuperioribus, caro pedum a carne maxillarum vel buccæ. Sic Saturnus vnus in cœlo, ignis eſt: alter in terra, terrenus. Sic Sol vnus in aqua: alter in cœlo. Sic quadruplex res quælibet in homine. Et quicquid in extremo angulo terræ iacet, eius vmbra cadit in hominem: quicquid in imo mari eſt, hominem imprimit, aut figurat: quicquid ſub polo Antarctico ſubſiſtit, reflexionem ſuam ad polum Arcticum emittit: & quicquid polo Arctico ſubiacet, ſuam reflexionem homini ſub Antarctico impertit. Quid Venus orbis eſt aliud, quam matrix ventris? Venus n. orbis Medicum matricis dat. Quid conceptio ventris eſt, ſi Venus mundi eam non operatur? Quid vaſa ſpermatica conferunt, ſi vaſa Veneris non faueant? Quid ferrum eſt, niſi Mars, quid Mars niſi ferrum? Vtraq; Mars: vtraq; ferrũ. Quid diſcriminis eſt inter Soles, inter Lunas, inter Mercurios, inter Saturnos, inter Ioues? Nihil ſi ad hominem reſpicias, niſi q hic excludit forma. Non ergo quatuor, ſed vnũ arcanum, quadrangulare tamen, ac velut turris, ventos quatuor ſpectãs. Et ſicut turris nullo horum angulorum carere poteſt: ita multo minus *Philoſophus duplex. Philoſophus quis. Aſtronomus quis. Aquilatus.*

Medicus partium harum vna carere poteſt. Pars vna Medicum non integrat. Sic nec duæ, nec tres: ſed quatuor ipſum perficiunt. Tam enim ipſum eſſe decet integrum, ac arcana illa ſunt, quæ in his quatuor conſiſtunt. Et quemadmodum per ouum in vna teſta mundus præfiguratur, & pullus vnus cum omnibus alis ſuis in eo concluditur. Sic res quoque vniuerſas, quas mundus ac homo complectuntur, in medico conditas eſſe decet. Et ſicut gallina præfiguratum mundum in teſta per incubationẽ ſuam in pullum mutat: ſic per Alchimiam maturantur arcana, quæ philoſophice in Medico poſita ſunt. Et quemadmodum ignis parat & purat; ſic hæ res quoque in terram ſeu apricum producuntur. Iſtud autem hic deficit, quod Medicum ſatis nondum excuſſimus. Illud enim ſi ignorãt: nec arcana ipſa ſatis nouerint. Si, quid cuprum pariat, aut vitriolata gignat, neſciunt: ignorabunt etiam quid lepram pariat. Si non norunt, q̃d æruginem in ferro conciliet: ignorabunt etiam, quid exulcerationes inuehat. Si neſcii ſunt, quid terræ motus concitet: neſcii etiam erunt, quid febrium horrores inducat. Ab externis diſcendum eſt, quid homini incommodet: homo ipſe horum nihil indicat. Vbi autem fundamentum ſitum eſt, ibi ipſi ſomnolenti prætereunt. Non quod ex Mercurio & Sulphure metalla gignantur, prout ipſi volunt. Nec hoc verum eſt, vt iidem ponunt, terram puram lapides non gignere. Non enim ex terra, ſed ex aqua lapides terræ naſcuntur, ac aquæ veluti metalla ſunt. In generatione autem metallorum illi obliuiſcuntur eius, quod tamen coagulat. Non duo, ſed tria metalla conſtituunt. Super hanc veram & genuinam Philoſophiam, ædificare medicinam debebatis, non autem ſuper illam fungoſam: cuius ratio ac ſpecies alia non eſt, quam Agarici ex Larice dependentis.

Externa docent interiora.

Lapidum generatio ex aqua.

Scio autem me iſthæc handquaquam ſcripturum eſſe citra contradictionem & oblatrationem eorum omnium, qui tamen nec me, nec meos aduerſarios ſatis intelligunt. Ac neceſſarium eſt, vt antea tacta metallorum generatio ex nullo alio, quam Philoſophorum diſcurſu definiatur & explicetur. Sicut enim per humores a Medicis confictos medicina tota eluſa & obſcurata eſt: ita per Mercurium & Sulphur ipſa quoque Philoſophia corrupta eſt. Et ſicut per dictos quatuor humores ægri diſtorti redditi ſunt: ita per Mercurium & ſulphur Philoſophi etiam diſtorti facti ſunt. Vnum vt quadrat, ſic & alterum. Qui Philoſophum agere citra maculam & falſitatem ſatagit, is tale Philoſophiæ fundamentum ſtatuere debet, vt cœlum ac terram in vnum microcoſmum includat, & ne latum quidem vnguem exorbitet. Iidem & qui ex vero Medicinæ fundamento ſcribere affectat, opus habet, vt ne pilo vno ſecus id faciat, quam

Humorali doctrina medicinã obſcurat.

Philoſophum quis immaculatum.

Medicum quis fundamentalem.

quam vt ex Microcoſmo motum cœli ac terræ exſtruat. Vt nimirum hoc pacto Philoſophus aliud nihil, vel in cœlo, vel in terra ſtatuat, quod idem in homine quoque non reperiat: ac Medicus quoq; nihil vſpiam in homine inueniat, q. ipſum æqualiter etiam cœlum & terra non contineat: adeoq; hi duo re alia nulla differant, q̃ modo formæ, quæ forma tamen vtriuſque in vna re intelligatur. Ex incitatione noſtri cerebri autem hęc non intelliguntur, ſed illuſtrantur lumine naturæ, accenſo a Spiritu ſancto, qui ſuorum diſcipulorum ſcientiam ac intellectum per opera manifeſtat tanto ſplendore, vt bruta ratio non poſſit ea non admirari, aut citra ſtuporem intueri. In hoc fundamentalis omnis ſcientiæ principium cōditum eſt. Et ſicut ſplendor Solis ſuper omnia diffunditur: ac tam mala, quam bona per Solem producuntur: ſic ipſi per auguſtum Naturæ lumē gignuntur. Degeneratio autem vrticis ſimilis eſt, quæ & ipſa a Solis ſplēdore producuntur. Tam enim perfecta & integra debet eſſe Medicina ac Philoſophia, vt ſciatur, quid id ſit, quod in plumbo liqueſcit, quid ſit durities in ferro, quid ſint colores in rubino, & quæ tandem eius arcana exſiſtant. Hæc vt ſub vnam ſcientiam cogantur, opus eſt accenſo lumine naturæ, per quod omnia viſibiliter & ſcibiliter oculis exhibeantur. Qui vero extra hanc naturæ facem conſpicue ac euidenter nihil demōſtrant, hi phantaſia brutæ rationis aguntur, vnde dicti etiam Philoſophi ac Medici illi prodierunt, qui de vero magiſtro deſperantes arbitrati ſunt, id quodcunque brutalis intellectus non capit, haudquaquam in hominem cadere, aut conferri poſſe: quaſi vero omnis Philoſophiæ terminus in ſolo Ariſtotele acquieſceret, & Medicinæ terminus in vno Galeno finiretur: qui tamen nihil quicquam aliud, quam quod contra veritatem pugnaret, commentati ſunt..

Lumen naturæ

Ariſt. & Gal. notantur

Et tam egregium illi ſcatum habent, qui cum luce naturæ præliantur: quam tamen apud nos ipſo auro purius coli fas eſſet, puritate nimirum tanta, vt rubigo annaſci nulla vnquam queat. Ideo autem, quia variæ infectiones inſiliunt, fundamentum illud confringitur. Nam quis is eſt, qui boni aliquid cupro hac ratione æquare aut aſſimilare poſſit, ſi dicat ita: quid integrum eſt? Quod ſine rubigine eſt. Quod ſine rubigine eſſe non poteſt, integrum non eſt. In integro enim rubigo non hæret. Id lux ſumma confirmat ipſe Apoſtolus, in quo vitium nullum, nulla rubigo, nec næuus alius quicunque habitare poteſt. Hoc autem ſenſu ſi quis fors Iudam pro rubigine habere velit: is quidem rubigo non eſt, ſed electum ad iſtud officium, non quoad lumen ſupremum. Et licet in numero quidem ac nomine luminis ille ſtetit: nihil tamen quicquam in eo habitauit præter nomen ſolum. Hac ratione attendendum vobis ad diſcri-

Iudas

men erroris eſt, quod illi a vero naturæ lumine deficiant, hoc pacto, vt ordo violetur. Sine enim ordinis peruerſione, error nullus eſt. Et hoc modo quoq; aduerſariis noſtris intellectum datum eſſe concedere poſſumus, quem tantopere ſe gloriantur purum & incorruptum habere. Ordo enim lucis naturæ in eorum infantia violatus eſt, ac brutus intellectus præeminuit, & profeſſionibus omnibus dominatus eſt. Sic itaque recens Philoſophus oppido admirabitur ſcripta Ariſtotelis & ſimilium: ſic primus genuinus Medicus quoq; mirabitur ſcripta Auicennæ & Galeni. Horum enim neuter verus aut Medicus, aut Philoſophus fuit, quos præuios in illiuſmodi rebus nos conſectari oporteat. Quia ergo contra principia & fundamenta illi impingunt, neceſſe eſt, eorum artem violentiam eſſe, cum tñ ars cogi nolit. Et ſicut quæuis ſub Sole ars ſibi ipſi in populo fidẽ ſuſcitat: ſic illi fidem coactam ſibi ſtabiliunt, & hanc amorem interpretantur per ſedulos ſuos labores & opera: ita vt corpus fidem inanem & fictitiam conferat: ex quo tñ fonte fidem dimanare non decebat, ſed tantum ex arte ipſa, & artis operibus. Quod vero opus illorũ ſcriptorum vſquam eſt, quod ex arte ipſa profectum eſſe tu certus eſſe poſſis? Ideo meras phantaſias ac opera imaginaria extruũt, qui iſtiuſmodi labores ſibi ſumunt. Nam ſexcenties plus diligentiæ ac laboris a fictitio Medico requiritur, quam a genuino & natiuo. Ideo trutinæ impoſiti, quocunque modo ac arte ſeſe ponderoſiores reddere coguntur, ne leuitas ipſorum manifeſtetur. Scire ergo debetis, errorem veſtrum excuſatione nulla, nulloque teſtimonio velari poſſe, q. opera ideo præſto eſſent, quia nimirum nomen habetis. Minime: ſed Iudæ ſimiles eſtis, cuius electionem poſſidetis. Quot enim veritates a ſancto Spiritu prodeunt: tot oppoſita mendacia Diaboli deprehenduntur. Sic ergo Philoſophia vos commonefacit, ꝙ ex ipſa naſcamini inſtar Marchaſitæ, quæ ita nitens & coruſca eſt, vt metallarius eam purum putum eſſe aurum credat. Quæ tñ in ignem coniecta, tantum ſulphur eſt & arſenicum. Sic vos quoq; ſplendetis & coruſcatis. Si vero inſtar Marchaſitæ, ac Talci, & Cachimiæ igne ꝓbemini: nihil niſi felium argentum, ſeu mica eritis. Et ſicut Orichalcũ calorem ſuum a Cadmia mutuatur: ſic æque vos artem veſtram ac Doctoratum aſciſcitis. Si ad ægros deuentum ſit, ſplendor iſte volatilis ſit, nec examen ſuſtinet, ſicut talcum in igne. Videtis autem ipſam naturam quoq; in coloribus ac formis nihil occuluiſſe: ſed ibi arcanum eſt, vbi nec forma eſt, nec iſta duo. Si hoc naturæ ipſius ingenium eſt in tali re: ecquid tu putas, micalis Medice, exſtructuram illam operis vmbratilis, cum nihil in proprio ædificio tale addat? Cur autem ioco iſthoc hic vtor? Ideo ſcilicet, quia vos in ipſam naturam producere cogito, vt in ea volmetipſos ſpecu-

Ars non eſt coacta.

Veritas a Spiritu bono: mendacium a malo.

Marchaſita quid ſit.

Mica

Talcum.

ſpeculemini,& videatis,naſci Medicum ex rebus externis debere,non ex ipſo homine. Qui ſi in homine morbum deprehendit: tum certe,quid is, & qualis ſit, non ex loco ſeu ſede,in qua morbus hæret,cognoſcet,ſed foris illud experiri & diſcere debet,ſicut ſæpius iam dictum eſt. Quod tamē hic repeto, quia pœonia indicat caducum, non ipſum ſolum, ſed ipſius quoque tempus,& horam,& paroxyſmum,& naturam cum ceteris conditionibus omnibus. Et hæc omnia ex natura pœoniæ tibi diſcenda ſunt. Si feceris ſecus,confarcinatus ſaltem Medicus es,nullius conſcius ac gnarus,niſi quod audis ex ægro, cuius tamen os Medicus non eſt,nec etiā explorator naturæ. Sic etiam ex viſco quercino originem Caduci generis alterius etiam cognoſces. Eadē ratio arcanorum ceterorum omniū quoque exſiſtit. Quot arcana: tot ſpecies huius morbi. Quin & origines cognoſces ortuſque vermium ex Hypericone,ex Tunella,& ſimilibus aliis. Huiuſmodi rerum ſi peritus non es, earum certe artifex eſſe non poſſis. Nam ſi vel cum centaurea, vel cum Gentiana eos abigere coneris: qualē te Medicum dabis? Res n. erit eadē, ac ſi quis alicui offam daret: &, quo ipſum e culina exigeret, eandem ſale nimio corrumperet. An vero hoc vobis Medicis q̀dam fundamentum videri poteſt? craſſum certe, & ad nihil idoneum. Et ſic Sola Philoſophia mater Medici exſiſtit,velut & explicatrix membrorum omnium hominis, & ſimul etiam morborum ea occupantium vniuerſorum definitrix. Hoc fundamentum eſt. Vbi auxilium eſt: ibi etiam cognitio,intellectus & ſcientia rerum iuuantium latet. Hic ergo vnum hoc deerit, quod ignoraturi ſitis,quid in hac,quid in illa herba lateat. Vnde id fiet,vt aut in arte deſperaturi,aut ad impoſturas deflexuri, & in nomine Domini,velut hactenus,ita deinceps continenter exanimes claudos,diſtortoſque ægros facturi ſitis.

Pœonia caducum præſentat.

Viſcum quercinū.

Vermes ex Hypericone & Tunella.

Philoſophia mater Medici.

Quanti id moliminis fuit, vſque dum congereretis modum componendi,h. e. artem Recepta concinnandi? Quæ vobis ibi mens fuit,quādoquidem naturæ rationē in noſcendis morbis haud intellexiſtis? Quanam tandem commoditate,quaue conſideratione tū ſyrupos,tum pilulas & alia ex ſimplicib. præparaſtis,cū tū iſto ingenio veſtro illorū naturæ conditio ac proprietas violetur & infringatur? Ars Recepta componendi in Natura condita eſt: & natura ipſametilla concinnat. Si in aurum indidit,ad aurum quod requiritur: violis quoq; eadem contulerit,quæ violis debentur,vt haudquaq̄ opus ſit a te addi vel ſaccharum,vel mel: ſicut ipſum quoq; aurum perficere & integrare tu haudquaq̄ noſti. Natura ſi ſine ope tua margaritas fecit: eadem ſine opa tua Verbenam quoq; perfecit in reſtrictione ſanguinis,vt nec Burſam,nec Barbam Iouis a te addi quicquam opus ſit. Hæc autem velim ſic accipiatis: quod quælibet virtus integra in ſimplici vno inſit, non diuiſa in duo, tria, quatuor,

Natura componit remedia, non Medicus.

Naturæ nihil addendum a Medico.

Remediis extractio, non compoſitio debetur.

vel plura, ſed in vnum integrum congeſta. Idem quoq; ſimplex alio nullo acceſſorio eget, præter Alchimiam, quæ vnum idemque eſt cum metallorum foſſore, excoctoreque. In extrahendo rei cardo vertitur, non in componendo. Noſcendum potius eſt, quid intus lateat, quam commiſcendo & addendo diuerſum faciendum. Quæ ſodes caligæ ſunt optimæ? Nimirum integræ; laceræ & ſartæ peſſimæ ſunt. Quis quæſo vſpiam tam ſimplex & rudis ſit, vt credere audeat, vnius virtutis tantum huic, tantum illi herbæ naturam impertiuiſſe, & Medicis vobis mandaſſe, vt poſtmodum, quæ diſtracta ineſſent, componeretis, & in vnum cogeretis? Tam accurata naturę prudentia eſt, vt minime opus habuerit, vobis hãc prouinciam deferre. In vobis enim nihil quicquam ſitum eſt. Natura ipſa efficaciter ſatis arcana congeſſit, & compoſuit componenda. Vos hoc vnum decet, vt diſcatis, ſciatiſque, nullius vſpiam momenti id eſſe, quod

Medici officium circa medicamenta.

vos intelligitis, non idem intelligente ipſa natura. Natura Medicus eſt, non tu. Ex ipſa oportet prodeas, non ex teipſo. Componit ipſa: minime tu. Tu hoc age ſaltem, vt expiſceris, vbinam eius officina ſit, vbi nam virtutes eius depoſitę iaceant, & in quibus pyxidibus reperiantur: non in Meſue, non in Lumine, non in præpoſito. Hæc enim præter naturam ſunt, nec in ipſis quidquam reperis. Quod enim integrum eſt, frangunt: & fractum dicunt integrum factum eſſe. An vero inique factum a me ſit, quod de gradibus ſcribens, veſtram præciſe methodum non ſeruarim? Haudquaquam vero. Natura enim componit, non Medicus. Ideoque fraus vna, vna impoſtura mendaciis variis cumulata deprehenditur, vbicunque Recepta veſtra adhibentur: quæ tamen deinceps niſu nullo tueri poteritis amplius, niſi fiat, vt mendacium veritati præualeat. Vtcunq; vos torqueatis, id vnum obtinebitis tamen, quod compoſita aliqua proba ſint. Hoc vero ſcuto omnem veſtram artem tueri valeatis? Facile n. opera tot coniungere & congerere poſſitis, vt in manu ipſum cœlum ac

Vroſcopia notatur.

vniuerſam terram teneatis. Et res hæc plane eadem eſt cum veſtra Vroſcopia. In qua tot, tamque varia confunditis, vt neceſſe ſit, ex omnibus vos ad nimium vnum diuinare. Sic in hac quoque compoſitione ſeſe res habet. Et quid autem videtur vobis? Tria ſola ex Receptis veſtris, nimirum Theriacæ, Triferæ, Mithridatici adimam & excludam: & ingredientia cetera vniuerſa, licet centum ſint, nihili & nauci erunt illico. Vbi hic autem veſtra compoſitio? O cæci.

Philoſophia mater Medicinæ.

Sic ergo Philoſophia mater Medicinæ eſt, in qua natura cognoſci debet. Cognitio illa eſt affectuum, & ægritudinum hominis, velut finis vltimus, propter quem homo eſt. Et ſicut impoſſibile eſt, vt quis citra naturalem cognitionem aut colores faciat, aut arbores educet: ſic impoſſibile

bile quoque eſt, vt citra iſtam videre poſſis, quid in homine lateat. Et ſicut beneficio naturæ, quidnam in ſemine ſit, peruides: ſic per eandem ipſum quoque hominem introſpicere & perſcrutari debes. Et ſicut Galla ac vitriolum atramentum fundunt: ſimiliter etiam, quid in homine lateat, cognoſcis. Nam omnia talia natura pandit. Et ſicut quod nigrũ eſt, citra nigrorem intelligere haudquaq̃ potes: ſic æque nec ipſos morbos. Hoc qui nouit, quod nigrum facit: is Philoſophus exſiſtit. Qui vero ſaltem nigrum videt, is nihili eſt, nec poteſt aliud quicquam, quam eo nigrore polluere & tingere. Qui vero talis, vt diximus, Philoſophus eſt: is iam facultatem Medicinæ ingrediatur, & externum in internum conuertat. Ea conuerſio Medicum parit, ſi ex macrocoſmo microcoſmus fiat, eaq; ita dirigatur, vt ex ipſo interiore homine nihil depromatur. Hęc n. via mere ſeductrix eſt, atq; ipſa mors. Priuſquam enim quis interiorem hominem totum ſine externo addiſcat, metus eſt, vt ſatis ægrorum futurum ſit, quib. conſiderandis a primo ad nouiſſimum vſque Medicus perueniat. Qui enim ex homine diſcere ſatagunt, ab his requiritur, vt tam primum, quam vltimum, atque adeo vniuerſos homines in conſpectu ſuo poſitos habeant. Nam in omnibus hominibus omnes morbi ſiti ſunt. In vno, morbus vnus eſt. Iam ergo ſi Medicum, oportet omnium hominũ Medicum eſſe: quomodo id ſciet ex vno, ex decem, ex centenis? Cum tamen præſto nihil ſit, quod ad finem ſeu ſummam vniuerſam extendatur? Quod enim aliud ſcriptis traditum eſt, niſi principium ſaltem ac initium? Et hoc ipſum tamen ſine fundamento. Ideoq; mundus ſuppeditare hominem debet. Is enim homo, qui ex mundo maiori ita cognoſcitur, omnes in ſe morbos habet, tam defunctorum, quam adhuc naſcendorum. Ideoque ex homine parta ſcientia imperfecta eſt: nec enim finẽ, nec fundamentum habet: & qui de ea teſtantur euentus, ſunt claudicatio, diſtortio, corruptio & mortificatio. Hæc poſſunt Medici, qui ex homine diſcunt: hoc tenent. Niſi enim exterior homo in te ſitus & exploratus habeatur, nihil certe niſi experimentator eris, hoc eſt, qui ſpe euentuali & ambigua exſpectatione alaris. An vero Doctorum, an latronum eſt, iſta taliter diſcere? Quiuis enim probus lector ſecum expendat, an placuerit Deo per ſicariam huiuſmodi ſcientiam, & perueſtigationẽ humano generi impertire Medicinam, an minus? Nam reuera id Dei conſilium nunquam fuit. Foras ergo iſtud tam nocens diſciplinæ præludium, aut experimentum. Qui enim a Deo hoc fine conditi ſunt, vt vitam ſeruent reddantque: hi illam eripiunt & expilant. Et fas ſit obſecro, nos per tales probationes & carnificinas magiſtros creari vel Doctores? Ita nimirum melius cum humano genere actum eſſet, ſi plane nulla a Deo Medici-

Galla & vitriolũ atramenti cauſſa.

Externũ ad internum accommodatio Medicum parit.

Mundus in ſe omnes hominum morbos habet.

Philoſophia data cauſſa.

dicina creata fuiſſet. Per iſtas enim experimentationes plures interimi oporteret, quam a Doctoribus vniuerſis refici ac ſeruari poſſent. Hac itaque de cauſſa Deus Philoſophiam nobis propoſuit, vt ex ipſa docti & ſcientes naſceremur, & magiſterium etiam extra ipſum hominem faceremus. Illa enim non occidit, non interimit. Sed hæc talia apud vos locum impetrare non queunt: ſed hortatibus ſanis craſſus obſtat ſubinde Beaniſmus. Veſtram ipſam conſcientiam iudicem ſtatuo, an non omne propoſitum veſtrum ac molimen in errore ac ambiguitate mera verſetur? Et niſi Deus ægros ſeruaret, quis ſuperſtes viuus maneret, ſicut hanc Dei bonitatem & miſericordiam ipſi quoq; merito admiramini?

Anatomia exterioris hominis Medico quam neceſſaria.

Porro a. Anatomia exterioris hominis Medico vſq; adeo totaliter & perfecte incorporata eſſe debet, vt ne minimum quidem in capite pilũ, nullum in corpore porum ſciat, quem antea non decies foris ſeu in exteriore homine & inuenerit, & euidentiſſime cognouerit. Nam ex hac Anatomia ars quoque Receptorum naſcitur, ita vt membrum cum membro, arcanum cum arcano, & morbus cum morbo conferatur & iungatur. Neruus enim ac rhombus omnis in hoc latet, non in numero, primi, ſecundi, vel tertii gradus. Membrum ad membrũ æſtimetur: & ſic morbus ac arcanum coniungentur. Hoc modo natura vult ipſam Medicinã tractari, non a. pro more impoſtorum.

Numeros exagitantur.

Vnde enim illa ſcientia emerſit, ꝙ calor, frigus, humiditas, ac ſiccitas morbos pariant? & quod eoſdem iidem iuxta etiam ſanent? Quid eſt quod ſiccitas exſiccat? Quid exſiccatio ea eſt aliud, quam quod humiditas a loco vno in alium traiiciãtur? Sic enim Sol lanam exſiccat: cuius quidem humiditas non in nihilum abit, ſed ex eo loco in alium traiicitur. Quomodo frigus a calore aufertur aliter, quam quod ſaltem pondere minore illud maneat? Adde, quod cauſſæ eæ quoque expendendæ ſint, vt quod tempus concernat, idem quoque ſcientiam Medicinæ attineat. Iam ergo æſtimate ipſi, quo pacto, cum Philoſophiæ tantopere vacui ſitis, veſtræ Medicinæ ſcientia in veritate ſubſiſtere queat? Non inficior equidem, vnumquodlibet harum rerum naturam requirere. Id vero Medicina non eſt, non etiam arcana: ſed quidnam eſt, quod ex homine loquitur? Quid ex oculis videt? Quid eſt quod in aurib. audit? An frigus, an calor? Imo horum nullũ eſt. Quod ſi autem vel calida, vel frigida, vel humida, vel ſicca ſunt, quid iſthæc ad

Medicina qualitates non attendit.

viſum attinent? ſic ipſam æqualiter Medicinam quoque conſiderari oportet, vt nec frigus, nec calor cum viſu coniungatur: ſed velut viſus eſt arcanum oculorum, ſic viciſſim arcana ſe habent ad oculos, & res alias. Ideoq; bono ſemper iure membrum membro adhibendum ego iubeo. Hic enim ars Medica condita eſt. Sic in arcanis Medici Pharmacopoliũ

ſitum

ſitum eſt. Calor n. calor manet, & frigus frigus: nec ſe conſumi patiuntur. Aqua manet aqua: ignis ignis: ſiquidem Elementa fixa ſunt. Et fixa hæc natura nondum conſiderata eſt, quod humiditas ſuam fixam frigiditatem habeat: voluntque cum hac morbum calidum expellere, cum tamen morbus nullus in frigore, aut calore fixus ſit, ac fixum cum non fixo omnino contrarium eſſe debeat. Hinc ergo fundamentum ſtatutum eſt, *Contraria a contrariis curari*, hoc eſt, frigida calidis pelli. Hoc oppido falſum eſt, nec in Medicina vnquam verum exſtitit. Sic quinimo ſe res habet: *Arcanum eſt ſanitas. Morbus ſanitati eſt contrarius.* Hæc duo iam ſe inuicem expellunt, vno in alterum agente. Hæc illa ſunt contraria, quæ ſe mutuo expellunt: ac vnum continenter alterum ipſa morte eiicit, vt contrari ſui nihil reliquum maneat: quæ totalis abolitio in frigore & calore non accidit. Artificium expulſionis eſt, denuo non reuerti. Vbi vero vnquam aut hyems, aut æſtas ita expulſa eſt, vt non redierit? Nunq̃, nullibi. Ideoque illa de motu ſaltem, & natura tẽporis teſtantur, non de morbis. Aliud morbus eſt: aliud ipſa ſunt Elementa. Elementa non ægreſcunt: ſed ægrum fit corpus. Sic Scorpio ſcorpionẽ curat, & Realgar ſuum Realgar, Mercurius ſuum Mercurium, Meliſſa ſuam Meliſſam, cor ſuum cor, ſplen ſuum ſplenem, pulmo ſuum pulmonem; non cor porci, non ſplen vaccæ, non pulmo capræ, ſed membrum membrum magni & interioris ſimul hominis ſanat.

Elementa ſunt fixa.

Contraria contrariis pelli, falſum.

Similia ſimilibus curantur.

Scorpio ſcorpium curat.

Sed ne æquo diutius auditores meos detineam: in genere ipſos admonitos velim, vt magnum primo hominem cognoſcere ſtudeant, & per hunc poſtea ẽt interiorem: nec temere fidem dent & palmam verbis ac doctrinæ præceptorum ſuorum, qui ſibimet ipſi ſubinde victoriam ita decernunt, vt aliq̃d etiam veritatis ac iuris ſuperfluum habeant, nec cauſſa vlla cadere poſſint. Hoc vero præiudicium vos nihil moueat. Oculos ad opera ipſorum aduertite: ex ipſis, quales ſint, propius diiudicabitis. Quid vero vos docere poſſint, qui ſe vbiuis turpiter dant, & in mendaciis publice multoties deprehendantur & conuincantur? An vero vos in magnificos Doctores promoueant, aut magiſtros creent illi, qui nullius vnq̃ momenti & dignitatis fuerunt ipſimet? Et ſerio vobis hoc infigite: operibus credite, non verbis. Verba, res inanes ſunt: opera autem teſtantur de ſuo magiſtro. Ego etiam quæ ſcribo ipſemet, obſecro vos legite, euoluite, & diligenter trutinate: non vel cum inuidia, vel cum contemtu, vel cum irriſu. Nam per quæ iam vobis deſpicatui ſunt: eadem vobis ipſimet tandem in ſummum contemtum ac contumeliam vergent. Et ſi omnino vobis ſententia ſtat, auditores agere: tunc obſecro diſcite, & parti vtrique auſcultate, adeoque quod bonum & vtile eſt,

Medic. reprehenſio.

Operibus credendũ, non verbis.

ſeligite & retinete. Nam ſi a vobis non quotidie ruminentur illa, quæ trado: vnde quæſo fundamentum Medicinæ ſolidum vobis accedere queat? Id enim agendum eſt, vt microcoſmum in externa Natura ſedulo & curioſe cognoſcatis & ediſcatis: in qua quidem mira & ſecretiſſima arcana, quæ in homine condita ſint, comprehendetis & obſeruabitis. Id vero faciatis non in meam gratiam, ſed in ſalutem ægrorum, & laudem Dei. Quis enim vnquam is fuit, qui hominem vt hominem ſibi propoſuit? In ipſo facultates omnes excœcatæ ſunt: nec illum quiſquam nouit. Et hinc nihil niſi noxa & perditio emergit. Theologi certe admodũ puſillanimes futuri ſint, ſi tales Medici fierent. Iureconſulti quoq;, quantopere ſaperent, facile animaduerteret, ſi id erumperet. Similiter & alii. Horum omnium cauſſa eſt, quod ipſe homo proponitur: quem tamẽ nemo recte ſcrutari ac cognoſcere ſatagit. Metallum enim in aqua, & in terra, & in aere, & in igne habetis. Habetis quadruplicem Mercurium, quadruplicem Betonicam, quadruplicem Tereniabin, quadruplicem Amethiſtum. Et horum vniuerſorum diſcrimen aliud non eſt, quam ſola forma. Sic quadruplex etiam Chelidonia eſt, & quadruplex Orizon. Hæc autem non alia ſunt, quam in ipſo homine. Quadrupliciter enim is conditus eſt, & approbe formatus. In hac formatione ſita eſt Medici ſcientia, arſque, & ipſum arcanum. Ad hanc ſe componet & diriget, nec ad quamcunque profeſſionem aliam, cum his non quadrantem & conuenientẽ.

Homo ab externis noſcendus.

Metallũ in omnibus Elementis.

Hiſce ergo dictis primum Medicinæ fundamentum indicatum volumus, idque ſufficienter: nimirum quod ſine Philoſophia iſta Medicus nullus conſiſtat: ſed qui ea carent, meri impoſtores ſint, velut muſcus ex arborum ramis enati.

Epilogus.

SECVNDA MEDICINÆ
COLVMNA, ASTRONOMIA.

QVod ſi iam hominem ſecundum compoſitionẽ ſuam a quolibet Medico totum proponi oporteat ac conſiderari: ſcire vos conuenit in hoc ſecundo fundamento Aſtronomiæ, quæ Philoſophiæ, per quam homo cognoſcitur, pars ſuperior eſt, quo pacto corpora illa intelligi debeant, velut in ſuperiore, ſic etiam in inferiore ſphæra microcoſmi, quomodo ſcilicet vnum firmamentum, vnũ aſtrũ, vna natura, vna eſſentia pręſto ſit ſub diuiſa ſpecie ac forma. Aſtro-

nomia

nomia itaque fundamentum ſecundum eſt, hominis partes duas complexa, eius nimirum aerem, & ignem. Ita enim & Philoſophia duas partes complectebatur, *terram* ſcilicet, & *aquam*. Sicut autem in Philoſophia dictum eſt: ita viciſſim ac præcipue quidem in Aſtronomia vos arbitrati velim, quod in homine cœlum ac aer exſiſtat, nõ ſecus ac extra: nec Meliſſa magis in terra ſit, quã in corpore. Quæ lactea linea in cœlo eſt, eadẽ in nobis quoque ineſt. Vt duo poli in cœlo: ſic & intra nos. Qualis Zodiacus in cœlo, talis etiam in homine, ne minus quidem pilo. Vnus idẽque numerus firmamenti in cœlo, & in corpore: vnus peræque etiam numerus in aere. Cum ergo homo quoque iſta in ſeſe contineat: operæ pretium eſt, hanc quoque eius partem cognoſci, & ne quidem in minimo negligi. Vos quidem humorales Medici admirari poſſitis, qua ratione Galaxa per ventrem moueatur, aut vbi polus ſuperior inferiorq; conſiſtat, aut qua Planetæ errent, aut Zodiacus rotetur. Hæc tamen admiratio veſtra eiuſdem farinæ eſt cum illa, qua ſcilicet ratione Meliſſa in ventre naſcatur, aut ferrum in corpore rubigine inficiatur. Nec mira hęc quidem ſunt. Quantum enim eruditionis habetis: tantum & admirationis. Qui enim impenſius omnia admirantur fatuis & ſtultis? Satagendum ante omnia eſt Medico, vt hominem ipſum in altera parte, quæ Aſtronomicam Philoſophiam attinet, probe cognitum habeat, ipſumque huc introducat, & cœlũ in eum ingerat. Alias Medicus hominis non erit. Cœlum enim in ſphæra ſua, dimidium hominis corpus, & dimidium numerum morborum complectitur. Quis vero ſe Medicum profiteatur, cui morbi dimidiæ huius partis non ſint perſpecti & cogniti.

Aſtronomia quid tradat.

Homo eſt cœlum & aer, & aqua, & terra.

Medici reprehenſio.

Ferrum in corpore

Admirari ſtultorum.

Sic quoque porro ſtatuendum eſt, hominem patrem ſuum in cœlo pariter ac aere habere, ipſumque filium eſſe, ex aere & firmamento factũ ac genitum. Et in hoc cardo principalis verſabitur, vt iſta ego tam plane demonſtrẽ ac conficiam, vt iis vos adſtipulari facile poſſitis. Etſi vero hoc loco id negotium ego non quidem totum accurate confecero: nihil tamen intererit. Nec enim id ad fundamentum Medicinæ attinet, quantum eius hic producimus. Hic ſaltem, quæ Medico ſcitu neceſſaria ſunt, indico. Cetera in ſuo loco diſquire, de *Generatione hominis*, vbi plenius tradentur. Hic autem, quid deficiat illi, qui iſtam ignorat, ac ſimul neſcit, quidnam is ſit, qui eam nouit, iam a planius docente me intelligendum vobis eſt.

Homo filius aeris & firmamenti.

Nam quamdiu homo ſecundum hoc fundamentum in Medico perfecte non adumbratus eſt: tamdiu nulla veritas in Medicina eſt aut ſanandi, aut affectus recte noſcendi. Non enim ex homine, ſed ex patre morbi procedunt. Ex quo autem illi procedunt, ex eodem diſce tu & im-

Vermis ligni non ex ligno. Gryllus non ex argilla. Scarabæus ex conſtellatione

quire. Vermis ligni ex ligno non enaſcitur: in ligno tamen eſt. Gryllus ex argilla fornacis non gignitur: in illa tamen degit. Erucæ ex arboribus non progignuntur: iis tamen adhæreſcunt. Scarabæum videte vnde prodeat: non ex ſtercore equino, ſed generatur a cõſtellatione. Quæ vt in ipſum cadit, ſic creſcit, vel non creſcit. Sic æq; hominis vniuerſa quoq; a patre procedunt.

Aer non tangibilis.

Principio autem ſcitote, aerem & ignem corpora non eſſe tangibilia, ſed ſenſibilia & viſibilia. Sicut ergo in cœlo: ſic in homine quoque corpora ea ægrotant. Et ſicut Sol vel lædit, vel commodat: ſic corpora quoq; in homine afficiuntur, ceu terra a Sole. Iam vero cor Sol non eſt, nec cerebrum Luna, & ſic de ceteris. Cor enim & cerebrum ſimilia ſunt ſphæræ ceterorum elementorum. Et ſicut cœlum in illis operatur: ſic ſimile quoque corpus in homine exſiſtere intelligendum eſt. Quid vero medicari ſuſtineas citra fundamentum? Qui morbos quæris corporaliter, qui tñ corporales non ſunt, nec corpora habent, quoad hāc partem. Quomodo calorem Solis terræ adimes? Nihil ages. Contra illum n. poteſtatis nihil habes, q̃ vt vmbraculo eius ardorem declines, aut taxi inſtar ſuffoſſa terra te abſcondas. Hoc iam vero hoſtem expuliſſe non eſt, ſed ſaltem eius operationem declinaſſe. Sic hoc ipſo modo, & non alio intelligere debes fundamentum aggrediendi morbos firmamentales. Porro vero ēt ſcienda eſt pars vna morborum firmamenti, quod operatur in parte altera. Quod aliter intelligendum non eſt, quam vt ſciatis, ipſam terram & aquam nunq̃ ægrotare aut affici, niſi firmamenta ſuperiora in cauſſa ſint. Nam ſi putreſcunt, ab aere & cœlo putreſcunt. Si ſterileſcunt, ab aere & cœlo id patiuntur: & quicquid tandem morboſi accipiunt, id a firmamento ſumunt. Ea autem peculiaris iam in morbis explicatio eſt, quæ ſingularem quoq; Medicum conſtituit, ſi Medicus diuidi debet, vt ſunt Humoraliſtæ, & Chirurgi, & Phyſici, ideo cauſſa nulla alia eſt, niſi pudor, ignorantia, inſcitia, & ſuperbia. Quod ſi ergo, vt dictum eſt, pars ea corporalium ſpecierum in corpore exſiſtit, velut externa duo Elementa, terra, & aqua: ſic ſcire debetis, quod in membris quoque corporis ſimiliter pars morborum intelligenda ſit. Ideoque intellectis illis morbis, ſequitur deinceps alia origo ſuperioris ſphæræ. Nam in ſe ipſa iacet: intelligendumque eſt, quo modo & forma quid in illo loco fiat. Et veluti in cœlo ſtant, non adhærent, non portantur, ſed ſeſe liberrime præter omnem terrenam rationem ac poteſtatem librant: ita ſimiliter etiã in corpore ſunt. Et velut in cœlo ſtellæ tingunt, corporalem tamen permixtionẽ nullam tenentes: ſic idem fit etiam in microcoſmo: & quemadmodum hæc operatio inuiſibiliter procedit, & operatur viſibiliter:

Inferiora a ſuperiorib. ægrotant.

Aſtra in Cœlo ſolibrant.

idem

idem ſimiliter etiam de Medicina intelligendum eſt, quæ operatur, viſibiliter, ipſa inuiſibilis exſiſtens. Hoc n. quod videmus, medicina non eſt, ſed corpus eſt, in quo illa iacet. Arcana enim Elementorum ſunt inuiſibilia: itidē & hominis. Quod viſibile eſt, id externū eſt, huc nō pertinens.

Medicina inuiſibilis

Hoc videtis, aerem corpus eſſe firmamenti. Oculi autem id non probant, ſed arcanum humanum. Ac in aere conſiſtit firmamentum, hoc eſt, Elementum ignis. Loquimur autem, pro arbitrio noſtro, vt ſuperius: quod ſcilicet cœlum ac ſtellas nemo baiulet, nemo in curſum agat. Nam cum terreni ſimus, terreno more loquimur. Ideo dicimus, Lunam nihil deportare, vt nec Solem. Sic etiam loquimur, *Aerem nihil eſſe*, cū ipſum nemo videat. Si vero natura ſuperioris intellectus cenſenda, & proponenda eſt, comperimus, rem vnam eſſe ſuperius & inferius: & hoc vno diſtare, quod terrene id non poſſumus comprehēdere, etſi terrenum ſit, ea ratione diuiſum, qua videtis, vt, albedo color eſt. Color etiam eſt nigredo. Hi duo q̃ contrarii inter ſe & diuerſi ſunt: certe nimiopere. Sic ſe res etiam cum corporibus habet, dum dicimus: *Aqua & terra corpora ſunt: cœlum autem & terra non ſimiliter: & ſimiliter tamen ſunt.* Aut, *Luna eſt corpus, corpus & Sol eſt: non autem aer, qui etiam corpus eſt.* Iam marmor aſpicite. Id tenebroſum & obſcurum eſt, vt viſu penetrari non poſſit, ſecundum ſuperficiem ſaltem aſpectabile. Cryſtallus contra pellucidus eſt, & per hūc vides, quæ infra ipſum ſunt. Sic marmor terram, cryſtallus aerem indicat. Et ſpectate, quomodo lignum craſſum & obſcurum ſit: vitrum autem, quod ex eo fit, clarum, lucidum, & minime obſcurum. Sic ſcire debetis, *ipſas quoque duas ſphæras hoc reſpectu conferri & comparari.* Nec eſt, vt miretur quiſquam, nos in aere ambulare, cum is tamen corpus ſit. Nam & piſces in aqua mouentur, nec tamen ad fundum decidunt, aut ſuffocantur. Sic nos quoque in aere. Ouum conſeruat vitam & eſſentiam: Vitellus in albumine clauditur, & centrum ſeruat, nec ad partem vllam inclinatur. Vitellus ſignificat ſphæram inferiorem: albumen ſuperiorem. Vitellus terra & aqua eſt: albumen aer & ignis. Sicut vero hic vnum ſuſtinetur ab altero: ſic idem euenire credo etiam extra, planeq; perſuaſum habeto, aerem nihil niſi chaos eſſe, & chaos nihil eſſe niſi albumen oui: ipſum vero ouum eſſe cœlum ac terram. Si ergo (*vt ad propoſitum redeamus*, albumen tale, quod corporeum non videtur, & tamen (*vt dictum eſt*) corporeum exſiſtit (quod ſoli oculi diſtinguunt) morbos parit? qua ratione tu eos internoſces, ſi Philoſophiæ ignatus ſis? Quod ſi enim dicturus ſis: *Eſt phlegma, eſt cholera, eſt ſanguis, eſt melancholia:* recordari debes, hæc quatuor cum Elementis nō conuenire. Opus autē eſt, ea cūm elementis ita quadrare, vt non minus ceteris ipſa quoq; elementa

Vitellus oui centrum.

Vitellus, terra & aqua: albumen aer & ignis.

Ouum eſt cœlum & terra.

Humores non conueniunt Elementis.

Humores non conueniunt Elementis *Medic. reprehenſio.*

ſint. Hinc iam conſequitur horum morborum ſcientia ſimul, & propoſiti tui declinatio. Alio enim modo operantur Elementa: alio itidẽ modo phlegmata. Quæ ſi in quatuor illas partes diſtribuere velis, aliam viam ingredi debes, quam quæ ab Humoraliſtis occepta eſt, qui in ſentina humorum mergi volunt, nec quicquam niſi ſtercora quærunt tractantque. Vnde quoq; ſcientia eorum omnis ad cliſmata, purgationes, & ſimilia directa eſt. Et hic quæ omittuntur, in modo purgandi planius enumerabuntur. Sic ergo humores ſeponendi, proprietateſque Elementorum protrahendæ ſunt, & ex iis diſcendum, quid morbi ſint. Hę enim de humoribus nihil tibi tradent, ſed ad penitiſſimum Medicinæ fundamentum te deducent, qui tamen hactenus exorbitas, & fraudulenter circa morbos omnes te geris.

Aſtrum baſis ſciẽtiæ cœleſtis. *Medicus & Aſtronomus quid diuerſi.*

Ceterum, hoc quoque ſcire debetis, *cœlum in nos operari*. Hãc vero quis operationem intelliget, qui cœlum ſecundum ſuam eſſentiam & naturã non cognouit? Quid ſcientia aliud, quam aſtrum? Si ergo aſtrum baſis ſapientiæ cœleſtis eſt: debet Medicus eius peritus eſſe. Si talis is eſt, iam diſcipulus Medicinæ factus eſt, ſcientiamq; habet, cœlum in homine cognoſcendi & diiudicandi. Quamprimũ ã. interius cœlũ iudicat, tum Medicus eſt, alias minime. Si cœlũ enim ſaltem extrinſecus intelligit, Aſtronomum tantum agit & Aſtrologum. Si homini vero applicat: iam cœlos geminos nouit. Iam ergo cognitiones duæ Medicum vnum faciunt in parte illa, quæ ſphæram ſuperiorem attinet. In Medico autem citra omnem ambiguitatem hoc conſiſtere debet, vt ſciat in homine caudam Draconis, & Arietem, & Axem polarem, & lineam meridionalem, & ortum & occaſum. Quæ ſi ignorat, apage talem ad Pilatum. Circa hæc autẽ notate, rem vnam eſſe ſuperius & inferius aſtrum, nec illa ſecundum vires ſuas diuidi. Sed, vt aer in obturato vitro ſurſum deorſum mouetur, in bonum & malum mutatur, non ſecus ac aer exterior, cum quo is vnus eſt: ſic ſcire debetis, vnam ſimiliter rem in corpore & cœlo eſſe. Frangitur vitrum, & nihil mutat, aut ſeparat in Elementis. Elementa enim iam ante vitrum erant, & erant, cum vitrum pararetur. Sicut vero vnus vtrobique aer eſt, iſque diuiſus: ſic in homine firmamentum idem eſt, quod in cœlo, non tamen portio vna, ſed duæ. Manus enim, quæ lucem & tenebras diſſeparauit, manus inquam illa, quæ cœlum ac terram fabricauit: eadem hoc quoque inferius in Microcoſmo condidit, ex ſuperiore deſumtum, & intra cutẽ hominis incluſum, quidquid cœlum complectitur. Ideoq;

Medicus ſit ab externis.

exterius cœlum index eſt cœli interioris? Quis ergo ſe Medicum iactet, qui cœlum exterius non cognouit? In iſto enim cœlo nos ſumus, & id noſtris oculis obiectum eſt. Cœlum autem in nobis quod eſt, oculis noſtris

ſtris non obiicitur, ſed poſt oculos reiicitur. Ideoque illud videre non poſſumus. Quis enim per obiectam cutem introſpicit? Nemo. Ideoque ante oculos naſcitur Medicus, & per anteriora aſpicit, quæ poſt ipſum ſint, hoc eſt, per exterius contuetur interius. Sola exteriora cognitionẽ interiorum miniſtrant: alias res interna nulla cognoſci poteſt. Iam de duobus firmamentis ſi quis quærat, an vnum alterum inficiat: ſcitote, hominem quidem exterius non inficere, hoc tamen inficere hominem. Cauſſa hæc eſt, *quod filius patris bonorum heres ſit, non pater bonorum filii.* Iam vero aſtrum pater eſt filii, & ab aſtro homo eſt. Omnis etiam infectio ab aſtris incipit, & hinc dimanat etiam in hominem: hoc eſt, deſinente cœlo, incipit homo: Cœlum autem ipſum in hominem non penetrat aut impingit. Ideo neq; ſuffitibus ac odotamentis opus eſt: ſed aſtrum ipſum in homine manu Dei diſponitur & ordinatur, vt æmuletur hoc, quod cœlum exterius incoat & gignit. Ideo, quæ hominis ſunt, ſequi quoque neceſſe habent. Et Sol quidem per vitrum tranſplendeat, Luna autem in terra facem miniſtret: id tamen nihil ad corporis humani corruptionẽ & morbos confert. Quanto minus enim Sol ipſe in iſtum locum penetrat: tanto minus aſtra quoque ipſa in hominem deſcendunt: nec radii eorum in hominem quicquam transfundunt. Opus enim eſt, corpora iſta præſtare, non radios. Hæc corpora micrcoſmi aſtralia ſunt, quæ naturam parentis hæreditario accipiunt.

Homo exterior inficit interiorem.

Aſtrum pater eſt hominis filii.

Ita ergo, quia homo ſimilis factus eſt aſtris, aſtra autem ante ipſum facta ſunt, & ipſe ex aſtris: neceſſe eſt paterna opera in filio latere, velut in homine. Ideo non cum exteriore cœlo interius negotium habet. ſed vice verſa. Filius enim ſequitur parentem, nec eius vel anteambulo eſt, vel collateralis. Hoc modo Mars filium ſuum in aſtro hominis habet, ſic in ipſo filium ſuum Saturnus habet: ſic æque Iupiter, ſic Mercurius, ſic Venus, & Sol, & Luna, & cetera omnia hic inenumerabilia. Quare id nequaquam contemnatis Medici, quod veſtrum nomen ſtabilit & complet. Quam enim iucundum eſt, quam honeſtum & eximium, ſi Medicus ſuæ artis certus & conſcius ſit? Ars vero nulla eſt, ronchos ſpirare, cucullos geſtare, magnum & ambitioſum nomen præ ſe ferre. Hæc talia excarnificant ægros. Vnde vos carnifices etiam & corruptores vocamini, quæ veſtra ignominia eſt. Vobis quæſo nunquam perſuadete ipſi, quod vel ex Auicenna ſatis eruditi ſitis, vel ex Galeno omnia inueniatis, vel ex Meſue vniuerſa corradere poſſitis. Hæc enim omnia vobis multo minus (ſi veritati aſtipulari vultis) commodant, quam ruſticis *Petrus de Creſcentiis.* Idemque eſt, ac ſi quiſſe fieri Muſicum poſſe putet ex *Dannhuſero*, aut nobili fœmina de *Weiſſenburgo*. Cantio quidem ſuauiter ſonat ei, qui rerũ

Medici reprehenſio.

Petrus de Creſcentiis.

Dannhuſer.

[illegible]

copia ſatur eſt: nec quenquam profundius mulcet ipſo cantore. Hæc vero non ſint conſideranda Medico, cum tamen homo ſui parentis Anatomiæ heres ac poſſeſſor ſit? Hac enim expilare nemo poteſt: nec filius ſine patre cognoſci valet, ſed cognoſci vult per ipſum. Et pater Adam

Adam nõ pater, Eua non mater hominum. Homo limbus.

non eſt: nec Heua mater hominum. Vtriq; enim homines ipſi erant. Homo autem non ab homine genitus eſt. In primo enim homine nullus prior homo fuit, verum creatura: & ex creatis eſt limbus; & homo factus eſt limbus: & homo limbus manſit. Si ergo is limbus manſit: debet omnino, cum cute circumſeptus ſit (per hanc enim nemo introſpicit, nec operationes in eo manifeſtæ ſunt) ex patre is proponi & dignoſci, & minime ex ſeipſo. Exterius enim cœlum & cœlum ipſius, cœlum vnum ſunt, ſed duæ tamen partes. Ita pater etiam ac filius duo ſunt, & vna tamen Anatomia. Vnum qui nouit, alterum quoque nouit. Iam vero quoad ſcientiam ægrorum ſanitatis, non conuenit hominem pro homine ſumere, hoc eſt, pro omnibus. Corpus enim eius patitur, non æternum, quod in ipſo: Si corpus patitur, id limbus eſt. Iam vero vniuerſi homines limbus vnus ſunt, & vniuerſi morbi limbus vnus ſunt. Ita ergo conſtitue, omnes morbos omnium hominum, vnius tantum hominis morbum eſſe. Et ſi toties Anatomia, quoties homo, ſecundum Humoraliſtas: quis hic finem

Medicĩ ſcientia perfecta requiritur.

quæſo attingere poſſet? Nemo. Ideoq; ſcitote, debere Medicum in omnibus morbis ſine omni defectu ſua ſcientia pollere. Et hoc ex externo patre deſumit, vt ſciat, quid in Arabia, quid in Europa, quid in Italia, q̃d in Germania, &c. ſubſiſtat. Quouſque etenim mundus extenditur, eluere Medicus debet, non homini vnico addictus. Et hæc per patrem fieri oportet. Is Gabaliſticam ſcientiam docet, quam tu diſce.

Cum ergo in homine cœlum ſit, nec vlla id ratione negari poſſit: ſcire vos Medicos in vniuerſum velim, quod in homine etiam ſubſiſtant

Aſcendentes quot in homine.

omnes aſcendentes. Iam vero, q̃s hoc dicet, *hominẽ Aſcendenti ſubiectũ non eſſe, niſi ſolus externus aridus Aſtronomus?* Medici eſt, hoc planum facere & detegere. Quot enim Aſcendentes, cœli, tot etiam hominis. Sic homo in naturas prope infinitas collocatur. Vnde accidit ipſi, vt in hoc loco ſanus, in illo æger, in hoc talis, in illo alius, hodie hoc, cras alio modo conſtitutus ſit. Sic ergo quotidie ac nullo momento in vlla corporis parte ſecurus eſt, vel ſanitatis, vel ægritudinis. Quia res vero ſanitatẽ & ægritudinẽ

Med. offi cium.

corporis concernit, neceſſarium eſt omnino, vt Medicus Aſcendentiũ, & coniunctionũ, Planetarumq; exaltationem, omnemq; adeo conſtellationem cognitam habeat, eamq; probe ſciat ac intelligat. Et ſi eam intelligit extra in patre, ſequitur deinde, qua ratione hominem ei conferat, quia numerus hominũ maximus, iiq; fere infiniti exiſtunt, idq; ſiat, vt in vnoquolibet cũ ſua concordantia inueniat, vbi ſanitas, vbi morbus, vbi

principium, vbi exitus, vbi finis, vbi mors ſit. Cœlum etenim homo eſt: & homo cœlum, & homines omnes cœlum vnum, & cœlum homo vnus. Ideo hic ſciendum eſt, cur in hoc loco illud, in alio aliud, cur hic nouum, ibi vetus, alibi aliud ſit. Cognoſcendum vero hoc eſt, non in forma, non in cœlo gratia ſpeciei, ſed in diuiſione impreſſionalium virtutum. Ea omnium maxime Medicum conſtituit & ſtabilit. Sic n. intellige: Quandoquidem nos homines cœlum vnum tantum habemus, & id in quolibet priuatim cœlum eſt, non diuiſum, ſed integrum ac ſolum: quid ergo cauſſæ eſt, quod non omnium etiam hominum vnus motus ac vna ratio ſit, hoc eſt, vna mors, vnus morbus, in omnibus modo ſimili? Nam cœli efficaciam omnino certam eſſe oportet. Quia ergo vnum tantum cœlū, vnuſque motus, quia vnus homo, vnum cœlum, & ſic porro: par videtur omnino aut omnes homines ſimiliter ſanos, aut ſimiliter ęgrotos exſiſtere. Hoc autem non fit, ſed infringitur operatio in tempore cœli generationis. Infans enim qui iam concipitur, iam ſuum cœlum habet. Si autem omnes infantes in vno momento naſcerentur, vnum ſaltem etiam cœlū exſiſteret, vna operatio, vt prædictum eſt. Ideoq; ſicut ſe magnum cœlū habet, tale cœlum imprimitur in natiuitate. Ac res admodum mira eſt, ſi quidem decem millia infantum tam nocte, quam die naſcerentur, cœlū tamen vnum non aſſequerentur, ſed diſtarent tanto interuallo, quanto Oriens diſtat ab Occaſu. Sicut enim arbor in terra ex ſemine indies magis magiſque augeſcit & grandeſcit: ſic horæ creſcunt in terra aduerſus cœlum: vt quanto maior exſiſtit arbor ſuo ſemine, tanto maiores etiam aſtrales horę ſint terrenis ipſis, tanto, in q̃, maiores, vt ſecundum horas noſtras terrenas nequeāt menſes comprehendi ſub noſtris Minutiis. Et mira varietas aut cōditio in cauſſa eſt, vt hic tantopere admirari cogamur, velut ēt in hoc, ꝙ in nobis cœlū & aer exſiſtat, ſuæ cum externo magnitudinis. In puncto n. non minus circulus exſiſtit, ac in ipſo cyclo. Iam quanto maior eſt cyclus reſpectu puncti? Et tñ vtriq; integri ſunt. Sicut ergo fieri poteſt, vt circini pes immobilis circulū ducat, altera a mobilis ſpatioſam peripheriam: ſic ęquale ac ſimile incrementū eſt magnitudinis hominis, reſpectu cœli. Similiter ēt in decremento a cœlo verſus hominem, veluti ſunt radii ab ambitu in punctum ſuum redeuntes. Sicut n. poſſibile eſt ex ſumma tantum diſtribui, ſic tantum etiam ex exterioribus in interiora.

Cœli vnitas cur nō vna affectio.

Horæ aſtrales terrenis quanto maiores.

Circulus et in puncto.

Ideo vero, quia homo ex terra prodit, & ex cœlo, patitur ea, quæ patiuntur illa, & attrahit iſta etiam, quæ in ipſis ſunt. Illa enim in ſeſe habet: vnde operatio quoque ex ipſo procedit. Nam qua cauſſa alia homo edere appetit, q̃ quod ex terra eſt? Cur bibere appetit? Quia ex aqua eſt. Cur reſpirare? Quia ex aere eſt. Cur caleſcere? Quia ex igne eſt. Sed, dicat

Homo cur edat, cur bibat, cur reſpiret, cur caleſcat.

quis, *quid hæc ad noſtrum propoſitum?* Imo hæc cognitio eſt, ex qua Medicus regimen conſtituit. Extra hanc regimē nullum præſtituitur. Et cauſſa eſt ſaltem morborum externorum, non verorum Elementarium. Hinc enim cauſſam & rationem morborum cognoſcite, quod ſcilicet centrum morbum pariat. Vnde etiam quiuis morbus centratur. Et extra quidem centrum morbus nullus fit. Ideoque otioſe de aere putrido loquuntur, dicuntque, *Fores claude, vita nebulam.* Niſi enim in te ipſo conſtellatio ſit, nihil damni ſentias. Scire ergo conuenit, in hoc caſu, originem non ex aere æſtimari debere externo, veluti ſi quis de ſplendore Solis loquatur, & non ſimul de Sole ipſo. Sol Lunam nullam lædit, ſed tantum Solem. Luna nullum Solem afficit, ſed tantum Lunam. Ex hac conſideratione generationes quoque morborum non ex opinione externa cenſete & æſtimate. Quod idem eſt ac ſi dicas: *Prout motus eſt, ita noſtra eſt ſanitas & ægritudo.* Vtrique enim addicti ſumus. Motui ſubiecti ſumus ſecundum morbos, ſecundum ſanitatem. Si ab illo corripimur, de illo etiam ſcire nos decet, & non de aliis. Extra hanc artem, quis iudicabit? Vt in qua ſcientia coniunctionis, exaltationis, & dierum vel bonarum, vel malarum ſita eſt? Quis tam innumerabiles patres & matres, ex quibus homo conſtat, ſine arte illa cognoſcet? Quis tam varios filios in homine inueniet per humores, per cauſſam primitiuam, Antecedentem, coniunctam? O ruditatem & proteruiām. Quis beanos iſtos docuit morbos eo modo diſtinguere? Partitio morborum ex ea via procedit, quæ nullo numero comprehendi poteſt. Diſcendumque eſt non ex Antecedente, ſed ex Aſcendente. Hunc morbi habent: nec cœlum nouit aut Antecedentē, aut primitiuam. Quid primitiua eſt niſi pater? Quid coniuncta eſt, niſi cōiunctio? Et quis huic omnium morborum originis cognitioni acquieſcere poteſt? Quilibet morbus ſuum integrum Philoſophum & Aſtronomum requirit. Et ſicut intelligenda eſt origo harum rerum: ſic ipſorum quoque morborum. Quis vſpiam eſt, qui in generatione rerum naturalium huiuſmodi diuiſionem ferre poſſit? Multo minus Medicus. Et hoc Academicū ſit? O captatores pediculorum. Sic quidem loqui res facilis eſſet, ſi modo vera eſſet. Medicina autem hoc pacto non ſingularis. Sic vos cogimini aſſiduo olidis veſtris ſyrupis adhæreſcere: ac tam morbido fundamento curam veſtram inſtruitis. Videte vero, quantopere vos hæc ornent. Ipſi Theoricæ, Practica quoque veſtra reſpondet. Vere dico, ſi huic inſcitiæ nuntium miſeritis, & naturas cœli terræque ſcrutati fueritis, futurum, vt non vnum ſaltem librum, ſed Bibliothecas veſtras vniuerſas cremetis, & cum his, ſi fieri poſſet, ipſos quoque eorum magiſtros ac auctores. Interim me Sophiſtica veſtra non opprimetis. Spicula enim mea ſelectiſſima in pharetra adhuc condita habeo.

Centrum parit morbos.

Medic. cauſſa, primitiua Antecedens. coniuncta, vellicantur.

Medici ro‑grekenſes.

Sic etiam intelligitur, atque hinc emergit principium prædictionis futurorum morborum, quod maior homo, hoc eſt, hominis pater ipſo quoque in morbos incidit, ex quibus patris morbis filii quoque morbi æſtimantur & indicantur. Iam autem Aſtronomi campus iſte eſt, vt in cõmune loquatur, nec indiuiduum collimet. Ipſi enim homo minor cognitus non eſt, quomodo ſe ad cœlum habeat. Idem ipſum quoque Medicum fugit. Nam etſi quidem ſciat, quem attineat, aut feriat: tamen, quia non omnium hominum Coſmographiæ peritus eſt, rem, vt poteſt, explicat. Quis enim Philoſophiæ ac Aſtronomiæ alius finis eſt, niſi homo? Si ergo non in cognito homo ſit: dictæ artes mortuæ ſunt. Similiter, quid Medicus eſt, ſi non cum Coſmographia concludat, cuius ſingularem ſcientiam habere debet, vt & eorum, quæ iam dicta ſunt? Omnes enim ſcientiæ in Coſmographiam referuntur: & ſine illa nihil fit. Iam autem cœlum ſibi ipſi Medicus eſt, vt canis vulneri: quod homini hoc caſu deficit. Quia enim plus eſt, quam creatura mortalis: pluris etiam ſcientiæ eſſe debet. Si enim ſcire debet, quid in cœlo ſit, quid in terra, quid in aere, quid in aqua: quo id facit? Huc nimirum, vt ſe ipſum noſcat, quis ſit, & vnde ſit. Hæc cognitio niſi neceſſaria eſſet: homo nunquam ægreſceret. Vt vero videat homo, quis nam, & qualis ſit, ideo patris vices gerere debet in morbis & ſanitate. Et videte hoc membrum Mars fecit, illud Venus, iſtud Luna: pars hæc Chaos eſt: hac ex parte eſt Tereniabin: hoc loco ſanguinem & carnem ex aqua, vel terra habes. Horum hominis morborum & ſanitatũ finis hic vnicus eſt, vt inde homo cognoſcat limbum, ex quo natus eſt: vt cognoſcat pecora in ſyluis & agris, videatque ſe pecoribus omnino ſimilem eſſe, nec vlla partem meliorem. Conuenit ergo hominem ſeipſum conſiderare, & creaturarum vniuerſarum peritum eſſe, vt hoc pacto ſeipſum noſcat. Cognitione hac nemo altius penetrat ipſo Medico: in ipſo enim cognitionis huius veritas ſita eſt, & baſis. Huic credi, hunc authenticum haberi par eſt, nec quenquam alium.

Aſtronomo minor homo non cognitus.

Cœlum ſibi ipſi medetur vt canis.

Homo armentis ſimilis, nec melior.

Iam quia homo ceteris creaturis omnibus ſublimior eſt: hæ vniuerſæ in eo inſunt oportet. Intellectus etiam ipſi ab Adamo hereditarius additus eſt, vt, quantus ſit, iudicet, ne ſuperbiæ Luciferi conſors fiat, qui hoc ignorans, Deo ipſi ſe ſimilem æſtimabat. Quæ etiam cauſſa eſt, cur homo aliter conditus & creatus ſit, hoc eſt, iſta taliter præuidit Deus, ac ipſum e caducis condidit, vt ſuæ originis memor eſſet. Vnde conſequitur iam, opus eſſe homini, vt ſcientiam ſuam a Medico hauriat. Deus enim hunc condidit, vt tibi explicaret & definiret, quis ſis tute, quo vinculo, quibus pedicis ſtringaris, & qua te liberari debeas. Quæ conſideratio vniuerſa cones deducit, vt intelligamus, hominem ex creaturis externis hac vna

Homo creaturis omnibus ſublimior.

Cur intellectũ acceperit.

Cur e re caduca factus.

de cauſſa productum eſſe, vt per infirmitatem ſuam admoneretur, vnde ſumtus & conditus ſit.

Cœlum ægrotans malum in hominem transfert.

Iam autem, ſicut dictum eſt, ipſum quoque cœlum ægrotat. Sed porro ſe tamen effundit. Id homo hæreditario accipit. Ipſius enim cœlum parentem imitatur. Morbus tamen recta ita non profertur. Intra ſe etenim is corpus habet, quod in quatuor, non vno conſiſtit. Permixtio ea Medici ſubiectum eſt. Subiecti vero natura Medico comperta eſſe debet, quod nimirum cœlum hoc mortificet, quod illud aer mortificet. Hæc cauſſa eſt, cur ſcire Medicum deceat, quod nimirum ſphæra ſuperior tam violenter inuadat, & vbi, ac quo loco inuadat, quodque mors ſola impetum eius retundat, ita, vt cœlum perrumpere & penetrare non poſſit. Hæc repreſſio eſt ſtrangulatio eius, quod intra cutem clauditur. Attēdendum enim hoc loco eſt, quod interiora aſtra, quę mortifera corpora gemina in ſe habent, propter geminam illam naturam morbum inducant, qui extra cutem excutiendus omnino & extrudendus ſit. Id vero cœlum non molitur. Nec enim geminatum eſt. Hanc vero mortificationem qui auertet Medicus, qui neſciat, hæc aſtra cœlum ſuum perrumpere & excidere: & ſi quidem perruperint, ſolam ibi mortem extrudi, non ipſam ſanitatem? De his Paramirum lege, quem librum peculiarem morborum cauſſis ac origine addixi.

Contrariorum vna ſcientia.

Tantum ergo ſitum eſt in fundamento Medicinæ, vt, niſi Recepta contra ipſas aſtrorum proprietates, & morborum proximas cauſſas dirigantur, curari probe ac ſanari nihil poſſit: Quæ enim ſtellæ, eadem & morbi natura eſt: & qui ſtellæ, idem etiam morbi cognitionem habet. Et hæc quidem cognitio nihil docet aliud, quam ipſam Medicinæ naturam expendere. Inimicum enim ſi noſti, noſti etiam amicum. Si cœlum hoſtis eſt: inferior ſphæra amicus eſt. Si hoſtilitas ex ſphæra inferiore: in ſuperiore amicitia eſt. Non terræ genimina ſemper: ſed & cœleſtia arcana iuuant. Iam vero morbus nullus eſt, quem non violenter impugnet

Vermes non ex qualitatibus.

ſola natura ac proprietas, & minime complexio. Et ſic econtra. Vermes enim qui naſcuntur, originem ſuam ex proprietate habent, & nec ex frigore, nec ex calore. Et hæc proprietas cauſſæ vim in morbis omnibus habet. Quis vero manus huic operi admouebit, vt morbos deſcribat eos, quorum naturam ac proprietatem ignoret? Aut quis ſanandorum eorum modum docebit, qui illius imperitus ſit? Ideoque vtræq; ſphæræ arcana iſta ſuo Medico impertiunt. Iam vero arcanorum & Medicinæ ea

Arcana & Medicina quo differant.

differentia eſt, quod arcana in natura ſeu eſſentia operantur, Medicina autem in contrariis Elementis. Arcana autem Medicinæ ſe non præferunt. Et Medicinæ ſunt hæ, vbi frigidum calido, multitudo purgatione demen-

demenda intelligitur. Sic ergo cenſentur ſubſtantiæ arçanorum, quod naturæ ſint, directæ aduerſus proprietatem hoſtis, non ſecus ac pugil aduerſus pugilem. Ita conflictus naturæ quoque eſt, vt dolus dolo anteuertatur. Et quæcunque naturaliter in terra poſſidemus: eadem natura quoque in Medicina reſeruata vult. Et hoc pro exemplo Medico ſit: aliter hic non agi, quam ſicut duo hoſtes ſeſe ſibi inuicem opponunt, qui aut æque frigent, aut æque excandeſcunt, qui vna armatura pugnant, qui ſimilibus armis luctam intendunt. Penes hos vt victoria ſe habet: ſic de homine etiam ſcire debetis, geminos eius luctatores naturale auxilium ab vna matre, hoc eſt, vna virtute ſollicitare. Cum ſimili virtute operantur etiam arcana. Haudquaq̃ ergo conuenit, vt eadem induſtria in Medicina ſuggerenda vtatur Medicus, & vel loricas, vel haſtas Medicinæ in manus indat. Ea enim ipſa in ſe habet. Tu ſaltem naturam arma: quæ poſt ſeipſam tuebitur. Hæc eo fine produco, ne quid temere gradibus fidatur, qui tanta hoſtilitate cœlum impugnant. Omnis enim conſideratio tali exemplo terminatur. Vulneratur quiſpiam, & largo cruore diffluit. Huic ſanguis ſiſti non poteſt. Ex remediis autem viginti, vel triginta adhibitis, vnum rude quoddam hæmorrhagiam ſiſtit. Aut ceſſat profuſio ſponte ſua. Hic quid ſciendum aut conſiderandum ſit Medico? Vnicus ſcilicet ſphæræ motus. Procedere vult ſtella, curſum eius nullo inhibente. Huiuſmodi motuum ſeu curſuum plures ſunt: plures etiam ceſſationes & repreſſiones cruentationis. Iam quot curſus: tot ſanguinis cohibitiones. Ars ergo in hoc ſubſiſtit, plures eſſe res iſchæmas, & tot, quot motus ſeu curſus. Iſchæmum vero ad motum ſeu curſum relatum, id iam arcanum eſt: vt ſtella cum ſua Medicina conſideretur, & calidum cum calido, frigidũ cum frigido conferatur. Aliud enim hic nihil conſiderandum eſt, quam natura cum natura. Cuilibet marito ſua vxor: vxori cuilibet ſuus maritus iungatur. Et in hoc Medicinæ neruus ſitus eſt, vt iudicium fiat de bonis maliſque ſignis, de membrorum læſionibus. Hoc quidem aliquatenus inceptum a nonnullis eſt: ſed non ſatis periti Medici in ordinem id coegerunt. Obliuione enim Medicina omiſſa eſt: nec aliud, niſi pars ſaltem dimidia propoſita eſt. Totum vero eliſum eſt.

Natura qua a Medico tractanda.

Medic. reprehenſio.

Cum ergo tanta vis cœli ſit, quæ Medicinæ tam potenter dominetur: opus eſt, vt fundamentum hoc, quod propono, tandem obſtinate ſeruetur, nec extra id quicq̃ tentetur a quoq̃. Vnde etiam conuenit, vt, quæcunq; contra ipſum ꝓducuntur, aut eduntur, in mediã pyrã iactentur. Nihil n. in illis, niſi meræ ſeductiones. Et quis mihi id crimini dabit, quod Plinium in ſuis de viribus rerum naturalium commentariis reiicio?

Plinius nullius momenti res tradidit.

Nec enim is quicquam ſcribit, quod aut verum ſit, aut aliquem vſum habeat. Non inficior equidem alicubi ipſum verum tradidiſſe. Sed quis eſt, qui ſciat, in quo nam, aut quando id verum deprehendi queat? Cœlum operatur ſuo tempore. Et cœlum id eſt, quod rerum vires profert & manifeſtat. Vires enim ac virtutes cœlo ſubiectæ ſunt. Qui ergo auſit quiſpiam de virtute tradere, qui ſimul non addat natiuam virtutis horam? Quid id aliud eſt, quam inanis, collectitius, & inexploratus ſermo quidã, qui de rebus vacuis perſonat? Et tamen huiuſmodi ſcriptis blaterones illi adhærent.

Medic. reprehenſio.

Nec enim herbarii quicquam prædicare, aut exornare norunt, quam quod linguæ, cui omnes doli inſunt, dulce obueniat. Quis mihi vitio vertet, quod Macrum & auctores huic ſimiles non magni facio, & lectionem eius veto? Hæc ne vero cauſſa leuis eſt, quod quis tertariam loquatur & ſcribat? quod quis rerum naturas & ſpecies, quo ſpectent, praue expediat? Secundo proceſſus ſui etiam immemores ſunt? qui tamen rebus non minus neceſſarius eſt, ac ipſa virtus. Et qui proceſſum ignorat, qui is virtutem compertam habeat? Proceſſus enim virtutem demonſtrat: & virtus per proceſſum explicatur. Tertio, quod iſtorũ auctorum animus ſenſuſque nec in morbis, nec in rebus aliis vnquam intelligi potuit: an eos legi non prohibendum ſit? Nam nec memores ſunt matris naturæ, nec eius luminis, nec vllius naturalis principii aut originis. Quid enim aliud vnquam vſpiam egerunt, quam quod compilata & commendicata nonnulla in publicum dederunt: quorum ratio ac fundamentum (quod ne tantillum quidem intellexerunt) longe aliud, quã deſignarunt, deprehenſum eſt. Quo modo ipſi quoque Poetæ ſcribunt, & varia comminiſcuntur, vnumque ex alio fingunt, iam hoc, iam aliud cantillantes: quorum penna nihil aliud quam Medicinæ virus eſt.

Fundamẽtis qualis virtus.

Fundamentum Medicinæ ita produci debet, vt ſilex in Saphyrum & Smaragdũ, & Venus in Solem inducatur, non per artem ſolum, ſed & per cœlũ: nec ſolum forma, ſed etiam virtus. Adeoque ita docendum & ſcribendũ eſt, quod omnes Corallicæ virtutes in marmore, & marmor in Corallo reperiantur. Facilis eorum opera eſt, qui de coloribus ſcribunt. Leuius labor eſt illius, qui ſui vicini dicta colligit & conſcribit. Hi ſcriptores nullo iure dici queunt. Ex fundamento matris rem deducere debet, qui de filii natura commentari vult. Et hoc pacto res quælibet fit id, quod alterum eſt, nullumque per melius, vel deterius fit. Scriptorum adeo nunc illorum res eo perducta eſt opera, vt iam Rhabarbarum ac Hermodactyli vltra mare quærendi ſint. Ex hoc beaniſmo pharmacopæorum temeritas enata eſt, qui naturam & cognitionem medicamentorum deſeruerunt. Reſque ſe hæc aliter non habet, ac ſi quis pro ſe dicturum oratorem condu-

conducat, cum tamen ipſemet ſatis oris ac linguæ habeat: cui hoc ſaltem deeſt, quod os non æque peritum ac aſſuetum habeat. Sicut autem ex ruſtico fieri Doctor poteſt: ſic ex Gentiana Rhabarbara. Huius velim vos memores eſſe: ſicut vniuſcuiuſque os informari ac inſtitui poteſt: ſic ipſa quoque natura diſciplinæ ſubiecta eſt. Medicina enim & iuxta hortos, & iuxta ægros naſcitur. Poſtquam vero Experimentatores & Humoraliſtæ ſurrexerunt, Græcanicas Medicinas Germanis obtrudere auſi ſunt. Ac hoc idem cum pannis eſt. Quo longius allati: eo meliores. Domeſtici autem, qui æque frigus arcent, abiecti vileſcunt. Vnum qua tandem re altero potius eſt: Sola opinio, & voluntas aut ſtultitia ea differre facit, ſeductioque ea tantum oculorum eſt: qui vitio ſuo correpti, herbam ſexcentorum milliarium interuallo diſcernunt, & quæ ante pedes eſt, non vident. Cœlum autem tam ante pedes eſt, quam vltra milliaria mille. Si Aſcendens ægrum inuenire poteſt ad iugulandum: inuenire illum etiam poterit ad ſeruandum. Geminum vtrumque eſt: vbi morbus, ibi Medicina: vbi Medicina, ibi morbus. In arcanis enim fit tartarus Hyacinthus, Rubrica Alabaſtrum, Silex Granatus, Argilla nobilis, Bolus, Arena Margarita, Vrtica Manna, vngula Balſamus. In his deſcriptio rerum latet: in quibus probe verſatum eſſe Medicum decet.

Medicina ante pedes eſt: non ab vltimis oris adducenda.

Res omnes vnum: ſola opinione differentes.

Arcanorum vis

Quælibet res temporaria cœlo ſubiecta eſt. In cauſſa eſt earum putredo. Quam primum decurſus & finis præſto eſt, vicina eſt etiam rei diſſolutio. Poſt vnamquamlibet ſolutionem introduci debet nouus aſcendens, & nouus introitus. Hinc enim fit, vt ſæpe decem & viginti incidant vni membro, ante quod cœlum totum interit. Sic ergo recẽtes aliæ conſtellationes prodeunt, vtiles vitæ, damnoſæ valetudini. Vnum enim momentum frangit ac deſtruit, quod poſtea nunquam redintegrari poteſt. Nunc autem ex hoc ſequitur fortuna incircumciſorum Medicorum, quod vna eademque Medicina iuuant hunc, illum non iuuant, & tamen vna eſt, quæ iam retrocedit, iam procedit. Ad iſta vero opus eſt ſcientia Reuolutionis & Alterationis, & permutatione Aſcendentis, & finitione Exaltationis, & noua ratione coniunctionis. Alio modo quis quæſo Medicinã gubernare & dirigere poſſit? Vos autem Medici, vbi nam tandem baſin ac fontem veſtræ fortunæ quæretis & ſtatuetis? Aut quem criminabimini, ſi res aduerſe cadant? quem prædicabitis, ſi pro voto ſuccedant? Quid fortuna eſt? quid infortunium? Narrate mihi, quæ facies Lunæ ſit, quos oculos, quem naſum gerat. Si cœleſtium motuum doctrinã guſtaſſetis, ita loqueremini: Hic eſt, hic non eſt, nec diceretis, faciam periculum, Deus bene faueat. Nulla fortuna eſt ſine fundamento, aut ſine præſcientis experientia. Quid fortuna eſt aliud, quam ordo, cum co-

Medic. reprehenſio.

Fortuna ſcientia eſt: infortunium inſcitia.

gnitionem Naturæ coniunctus? Quid infortunium eſt, quam præter ordinem introitus in naturam factus? Natura, ſi recte procedit, ea fortuna eſt. Si exorbitat, eſt infortunium. Quæ in eorum gratiam profitemur, quibus perſuaſum eſt, fortunam virũ eſſe, ad placitum hominum omnia facientem. Id quod falſum eſt. Noſtram enim in natura ordinatam conditionem habemus. Qui in luce ambulat, nullo infortunio obruitur. Qui per tenebras vadit, nec ipſe infortunio premitur: ſors vna vtriuſque eſt. Qui non cadit, ordinem tenet. Qui cadit, ordinem infregit. Ideo fortuna & infortunium non ſe habent, vt nix & ventus: ſed ex penetralibus naturæ deducenda & cognoſcenda ſunt. Ideoque infortunium eſt inſcitia: fortuna vero ſcientia. Qui in pluuia ambulat, etſi quidem madeſcat, infortunatus non eſt. Qui in Sole ambulat, infortunatus non eſt. Nam vtriuſque tam fortuna, quam infortunium a ſolis dubitantibus & ſperantibus conficta ſunt: qui ambo nihil faciunt aliud, quam os hiatu pandunt, ſi quid fors inuolaturum ſit. Circa cognitionem & ſcientiam adeo naui- ter laborare debetis Medici, vt originẽ ſeu cauſſam tam fortunæ, q̃ infortunii ſciatis. Hoc dum non poteſtis, a medicina manus amoueatis. Nam interficere ægrum, infortunium non eſt. Ipſum etiam ſanare, fortuna non eſt. Finis eſt & ſcopus, ſecundum quem quælibet agit & operatur. Finis enim teſtatur, qui vel in fortuna, vel infortunio, vel inſcientia, vel in ignoratione verſetur. Quis numerum nouit morborum alius, quam qui nouit numerum plantarum & arcanorum naturalium? Nihil altero plus eſt: nihil minus eſt, quod plus ſupermaneat, q̃ ſola mors, quæ nullo numero includitur. Quia ergo numerus par vtrinq; eſt: quis primus eſt in ſumẽdo numero, quam Philoſophus pro parte vna? pro parte altera Aſtronomus eſt: nec alter plus altero eſt, amboque numerum morborum ſeruant. Medico impoſſibile eſt, eos experiri. Is enim Medicus eſt ſaltem vni regioni, vni anno, anno primo. Anno altero quid nouit? Ex ſeipſo compertum non habet, qua re nomina eruantur & inueniantur. Sic & hic principium materiæ, naturæ, ſcientiæ, & proprietatis ſitum eſt.

De fortuna opinio.

Mors extra numerum.

Medico morbos omnes experiri impoſſibile.

An ergo iniquum ſit, Beanis vobis veſtram ſtultitiam, & errores, & morborum ſeductiones [illegible]egi & in apricum dari? Aut aliud fundamentum vos habere decet: aut ſimiles peiore ſue latronibus in ſpeculum p[illegible]o dcatis oportet. Putatiſne, mihi hoc vitio vertendum, aut me extra p[illegible] triam eiiciendum eſſe, quod iſta talia dico & vobis exprobro? Quod [illegible] rei veritate aliud nihil eſt, quam latrocinium veſtrum e tenebris [illegible]ſe- Liminare. A[illegible]ctoritas veſtra diutius ſtabilis non erit, quam ad iudicium ægrorũ. Tum [illegible] tempor[illegible]late vos manifeſtabimini. Beatiſſimum ve- ſtrum [illegible] per veſtros cõpatres, & affines, aut per adulat[illegible]onẽ

Medicorum probatio.

& aſſ[illegible]

& aſſentationem principum: ſed alia omnino ſors & veſtra, & vobiſcum eorum erit. Niſi enim ita fundamentum veſtrum conſtituatis, vt morborum nomina futura ſint Leonis, Sagittarii, Martis, Saturni: tum certe nihil quicquam efficietis aliud, quam vt infortunio voluteмini: vtrum vero illotum pro vero fundamento proponetis ægrotanti? Reuera, ſi mendacia illi veſtra ſcirent, aut comperta ſatis haberent, multo frequentiores lapides dorſis veſtris ingererent, quam pedibus ſuggererent. Nolite dicere: hæc eſt Melancholia, illa cholera. Nec enim res ita ſe habet. Veram ſcientiam ab externo mutuemini: & ſic vos nemo mendacii coarguet. Minis me quidem veſtris & calumniis nihil mouebitis, aut percelletis. Si enim in arenam deſcendendum ſit, mea mihi domi arma & nota, & iam promta ſunt.

Hinc iam æſtimate Auditores & Lectores, quo fundamento ego & illi vtamur: & iudicate, vtrum mea ſcientia, ab inſania, an nigromantia, aut Diabolo, vt aiunt, pendeat & prodeat. Iuxta autem trutinate etiam fundamentum, quod ipſi habent, vnde nam id emergat. Meum in veritate eſt. Ex quo iam eius patrem dignoſcere poteſtis. Ipſorum autem eſt mendacii: vnde & huius originem finemque coniectare procliue eſt. Et tot commemoratis hic iam columnæ alteri finem impono: explicationem vberiorē additurus iis locis, vbi natura & homo deſcribentur. Quod hic meum quidem propoſitum non eſt: ſed hoc ſaltem fuit, vt explicarē, vnde Medicina deſumi debeat, & quomodo dignoſci debeat a fraude impoſtorum, qui eam verbotenus hactenus tutati ſunt.

TERTIA MEDICINÆ COLVMNA, ALCHIMIA.

PRopoſito noſtro inſiſtentes, iam deinceps fundamentum Medicinæ tertium producimus, quod eſt *Alchimia*. Huius quidem, niſi Medicus ad ſummum vſque gnarus & peritus ſit, caſſum ac vanum erit, quicquid attis ſuæ impēdet. Vſq; adeo etenim acris ac ſubtilis in ſuis operibus Natura eſt, vt niſi cum ſublimi & accurato artificio tractari nolit. Nihil enim ea in lucem profert, quod illico in ſe perfectum ſit, ſed homini id perficiendum relinquit. *Natura mea.*

Perfectū nihil in principio. Alchimia quid.

Hæc perfectio vocatur *Alchimia*. Alchimiſta enim piſtor eſt, in eo, quod panes coquit: Vinitor in eo, quod vinum parat. textor in eo, quod pannos conficit. Sic, quicquid ex naturæ ſinu in commodum hominis profunditur: id, qui eo, quo deſtinatum eſt, redigit, is Alchimiſta eſt. Ex his iam diſcrimen huius artis a ceteris hoc ſimili dato noſcite. Cogitate n. ſi quis pellem ouinam crudam pro veſte & tegumento ſibi induceret, quam rude id & craſſum futurum ſit, ſi conferatur cum pellione & pannifico. Æque rude & craſſum eſt, ſi quis ex natura depromtum quid habet, & id non præparat. Imo id priore multo rudius eſt. Hoc enim concernit ipſum corpus, ac vitam, ac ſanitatem. Vnde fit, vt multo accuratius tractandum & habendum ſit. Iam autem opificia vniuerſa naturam æmulata ſunt, & eius proprietatem ita edidicerunt, vt iam naturam ipſam

Medicina cæteris artibus rudior.

in omnibus exprimere, & quod in ea ſummum eſt, elicere poſſunt. In ſola autem Medicina, vbi omnium maxime neceſſarium erat, id præſtitum minime eſt: quæ ob id etiam hoc reſpectu rudiſſima & impolitiſſima exſiſtit. Qui craſſior eſſe poſſit homo, quam qui carnes crudas vorat, & coriis rudibus veſtitur, ac domum ſibi ſub proximis ſcopulis ſtatuit, aut ſub pluuiis moratur? Sic æque, qui craſſior poſſit eſſe Medicus, aut qui rudior Medicinæ præparatio eſſe queat illa, qua in decoquendis rebus vtuntur ſeplaſiarii. Fœdius enim nihil eſt, quam medicamenta ita pinſere, ſubigere, & inuicem confundere, aut vario modo polluere. Et quemadmo-

Alchimia vnde eruenda.

dum illū corium ornat: ſic medicamentariū ſua ars. Quia vero hoc loco verum remediorum præparandorum fundamentum, ſuper quo ipſa medicina conſiſtit, producitur & ſtabilitur: ideo ſcitote, fundamentum hoc

Alchimiæ quanta arduitas.

ex penetralibus naturæ erui debere, nō vero ex cerebro imaginatiuo, velut cocus pro ſuo arbitrio pultem coquit. Nam in hac præparatione ſummum & vltimum rerum poſitum eſt. Ita, ſi hic Philoſophia & Aſtronomia, hoc eſt, natura morborum & remediorum cum omni compoſitione & coniunctione ſua intelligatur: tum proximum eſt, & maxime neceſſarium, vt qui, quod potes, impendas & adhibeas, decernas. Natura ſiquidem ipſamet in his rebus te docet, cui potiſſimum operæ ſtudere debeas, vt Medicinam tuam in effectum deducas. Sicut æſtas pyra & vuas: ſic tu Medicinam tuam proferre debes. Quæ ſi eo modo adhibeatur, eius certe euentum optatum aſſequeris. Si ergo id ſatagendum eſt, vt quemadmodum æſtas ſuos fructus prodit, ſic tu quoque Medicinam tuam proferas: ſcitote, quod æſtas per aſtra id faciat, nec citra

Aſtra Medici opus perficiunt.

ipſa. Hoc iam, ſi aſtra præſtant: hoc loco obſerua præparationem hanc ita directum iri, vt aſtris ſubiecta ſit. Ea enim ſunt, quæ opus Medici complent & perficiunt. Ideoque, ſi talia aſtra ſunt: Medici-

nam

nam iuxta ea intelligi, ac naturari omnino æquum eſt: non vt dica-
tur: Hoc frigidum eſt, hoc calidum, hoc humidum, hoc ſiccum: ſed vt
dicatur, hic Saturnus eſt, hic Mars eſt, hæc Venus, hic Polus. Sic via recta
incedit Medicus: maxime, ſi præter hoc, aſtralem quoque Martem cum
enato ſub iugum agere, aut coniungere & comparare ſciat. Hic enim
volua, vel nucleus ſitus eſt, quem tamen Medicorum nemo, a primo ad
nouiſſimum ante me admordit. Hoc ſic intelligendum eſt, oportere Me-
dicinam in aſtra præparari, vt aſtra fiant. Superiora enim aſtra infirmant
& mortificant, & ſanant ẽt. Horum ſi quid fieri debet, ſine aſtris omnino
fieri nequit. Si cum aſtris a. fieri debet, fiet eo modo & via, vt præparatio
eo deducatur, vt ſimili ratione Medicina per cœlum conficiatur & pare-
tur, qua etiam Prophetiæ a cœlo, qua facta cetera a cœlo conſtituta ſunt.
Hoc eſt videtis, aſtra præſagire & prophetari tempeſtatem horridam,
lætam: aſtra portendere morbos, mortem regum ac principum: aſtra
vaticinari prælia & bella, peſtes, famem. Hæc omnia cœlum indicat. Nã
iſta facit & producit. Quod facit, id merito iñuit. Hęc ex ipſo egrediunt',
ex ipſo egrediunt' ẽt artes huius ſciẽtiæ. Sic ergo, ſi per cœlum, aut a cœlo
ſunt: a cœlo ẽt gubernabuntur, vt ad nutum & arbitrium eius fiant illa, de
quibus dictum & indicatum eſt. Ita prædictæ res a cœlo ad eius volunta-
tem factæ ſunt: ideo cœlum eas etiam ducit & moderatur. Porro autem
de his etiam ſcitote: ſi Medicina ex cœlo eſt, citra omnem contradicti-
onem cœlo quoque ſubiecta manebit, eique morem geret, & ad ipſius
arbitrium ſeſe accommodabit: Hoc ſi verum eſt, neceſſe eſt, vt Medicus
opinionem exigat de *Gradibus*, & *Complexionibus*, & *Humoribus*, ac *Qualita-
tibus*, ac nolens volens Medicinam in aſtris cognoſcat, hoc eſt, Naturam
Medicinæ ſecundum aſtra diiudicet, vt tam ſuperna, quam inferna aſtra
ſciat. Et quia Medicina ſine cœlo nauci eſt: ideo per cœlum eam deduci
oportet. Hæc eius deductio nihil eſt aliud, quam terræ in ea exſiſtentis
abolitiõ & ademtio. Nec enim cœlum eam regit, niſi ab ea ſeparata illa
ſit. Si ipſam ſeparaſti: tum Medicina in poteſtate aſtrorum eſt, & ab iiſdẽ
regitur ac ſoſpitatur. Sic quæ ad cerebrum ſpectat, ad cerebrum per Lu-
nam deducitur: ad ſplenem quæ facit, eo per Saturnum corriuatur: cor-
di quæ impenditur, per Solem illi aduehitur. Sic per Venerem reguntur
Renes, per Iouẽ Hepar, per Martem bilis. Nec de his tantũ, ſed & de ce-
teris omnibus ineffabiliter id ſentiendum eſt. Nam quid eſt ea Medici-
na, quam matrici fœminæ adhibes, ſi ea illo a Venere non dirigitur? Qua-
le eſſet remedium cerebri, ſi ad hoc Luna illud non deriuaret? Ita etiam
de ceteris iudica. Omnia enim alias in ventriculo perſiſterent, & tandẽ
per inteſtina emiſſa, operationem nullam ederent. Hinc enim cauſſa

Ab aſtris remedia ſunt & gubernantur.

Medicina ſine cœlo nauci.

Medicina ab aſtris non regitur, niſi ſeparata.

Succeſſus malorum cauſſa.

emergit, cur, ſi cœlum minus tibi faueat, & Medicinam dirigere nolit, parum admodum proficias. Cœlo enim moderatore opus eſt. In hoc ergo artis opus ſitum eſt, vt non hac norma loquaris: Meliſſa eſt herba ma-

Medic. reprehenſio.

tricalis, maiorana eſt capitalis. Sic enim impiti loquuntur. Id in Venere & Luna poſitum eſt. Si ea, qualia præſumis, experiri velis: oportet vt cle-

Fauor cœli operationis ſoſpitatio.

mens & benignum tibi cœlum habeas: alias operatio nulla proueniet. Hic iſte fundus erroris eſt, qui tantopere in Medicina inualuit: tu ſaltẽ propina, ſi iuuat, iuuat. Huiuſmodi artem quiuis ẽt bardus ruſticus calleat, nec ad hanc vel Auicenna, aut Galeno opus habeat. Ab his vos autem

Directorium ſolum cœlum.

ꝓgeniti Medici dictitare ſoletis, oportere dari Directoria ad caput, ad cerebrum, ad hepar, &c. Et qui Directoria illa ponere audetis, cũ tamen cœlum minime intelligatis? Id enim ſolum dirigit. Quin & vnius obliti eſtis,

Medic. reprehenſio

quod vos vniuerſos ſtultitiæ implicat. Comperta nimirum habetis, quæ ad cerebrum, ad caput, ad matricem, ad anum, ad veſicam, &c. dirigant: ſed quæ ad morbũ dirigant, ea ſcitis minime. Iam ſi neſcitis, quæ ad morbum dirigant: ignorabitis etiam vbi morbus ſitus ſit. Idemque vos cum

Medicorũ & ſacrificorum vna ſors.

partibus principibus, quas plerunque ægras arguitis, agitis, quod ſacrifici cum ſuis diuis: quos vniuerſos in cœlum contrudunt, etſi eorum plurimi in inferno ſepulti iaceant. Sic vobis quoque omnes morbi in hepate & pulmone ſiti ſunt, etſi interdum podicem occupent.

Medicina ſubtilianda.

Iam autem quia cœlum per aſtra dirigit, & non Medicus: Medicinam adeo in aerem redigi oportet, vt ab aſtris commode ea regi poſſit. Nam quis lapis ab aſtris attollitur? Nullus, niſi ſolus volatilis. Hinc factum eſt,

Quintum eſſe, ſeu arcanum quid.

vt multi per Alchimiam quintum eſſe indagauerint; ꝙ aliud nihil eſt, quam vt quatuor corpora ab arcanis ſeparentur. Tum, quod ibi reliquum ſit, arcanum eſt. Hoc arcanum pręterea ẽt chaos eſt, adeo aptum ab aſtris duci, ſicut pluma a vento. Talis ergo ſit præparatio Medicinæ, vt quatuor corpora ab arcanis demantur. Huic deinde accedat ſcientia, q̃d ſcilicet aſtrum in eo arcano ſit: & deinceps etiam ſciatur, quid aſtrum huius morbi ſit, quid aſtrum Medicinæ contra hunc morbum exſiſtat. Et hinc de-

Ventriculus Alchimiſta.

mum procedit *Directio*. Si medicamentum propinas, tum illud tibi ventriculus præparare cogitur, qui tuus Alchimiſta eſt. Quod ſi ergo medicamentum eo ventriculus reducere poteſt, vt ab aſtris recipiatur: tum illud dirigitur. Sin minus, manet in ventriculo, & per ſeceſſum elabitur.

Alchimia ventriculus exterior.

Quid dignius quæſo eſt Medico ſcientia vtriuſq; aſtri concordatione? In hoc enim notitia morborum omnium conſiſtit. Hic ergo Alchimia ventriculus eſt exterior, qui aſtro ſuum præparat: non vt illi delirant, dicunt-

Alchimiæ finis quis.

que Alchimiam facere aurum, facere argentum. Vnum hic opus eſt, *Fac arcana*, & ea ad morbum dirige. Huc euadat opus eſt: hic rhombus eſt.

Hæc enim omnia ex ducto naturæ & eius comprobatione procedunt. Sic ergo natura & homo in ſanitate ac morbis coniungi, conferri, & coæſtimari volunt. In hoc ratio curationis & ſanationis quieſcit. Iſta a. omnia perficit Alchimia: ſine qua horum nihil fieri poteſt. Iam ſi arcana omnia Medicinę ſunt, & Medicinę omnes arcana, & arcana inſuper volatilia exſiſtunt: quo iure quęſo fartor ille & ſordidus coctor Pharmacopœus ſe *Diſpenſatorem coquumque* iactare poteſt. Imo vero diſpenſatorem coquumq; ſcrutorum. Quanta etiam Doctorum eorum ſtultitia eſt, qui per hos coctores ruſticos fallunt, quibus Electuaria, Syrupos, Pilulas, & Vnguenta porrigunt, quæ tamen nec vllam artem, nec Medicinam, nec ſcientiam vlpiam præferunt? Nec quiſquam veſtrum præſtito iuramento tueri auſit, quod cum conſcientia & veritate operetur. Eadem ratio veſtræ quoque Vroſcopiæ eſt. Ex lotio enim cœruleum cœlum diuinatis, ac tam ſtrenue nugamini, vt vel per ipſam veſtram confeſſionem ratum ſit, iſta nihil aliud, niſi diuinatoria & coniecturalia exſiſtere, nec quicquam coincidere, niſi quod caſu fortuito ita eueniat. Sic & in officinis decũbitis, & eluendo coquendoque tantum magiſterium præ vobis fertis, vt nemini perſuaſum aliud ſit, quam penes vos ipſum cœlum morari, cum ibi tamẽ merum barathrum occulatis. Si tyrocinia illa veſtra miſſa faceretis, & de arcanis ſcrutaremini, qualia ea eſſent, quę directorem haberent, & quomodo aſtra morbos & ſanitatem regerent: tunc certe cum hiſce vna quoque ſciretis, illud veſtrum fundamentum meram eſſe phantaſiam & perſuaſionem. Vltimum & vnum propoſitum hic eſt, vt ratio Medicinæ tandem in his arcanis conſiſtat, & vt arcana fundamentũ Medici obſignẽt. Ideoq; ſi in arcanis colophon ſitus eſt: neceſſe eſt, fundamentum hic eſſe Alchimiam, per quam arcana præparentur. Ideoq; ſcitote, arcana ſola eſſe illa, quæ vires & virtutes ſunt. Ideo etiam voluntalia ſunt, corporibus vacua, & ſunt chaos, & ſunt clarum, & ſunt pellucidum, & ſunt in poteſtate aſtri. Tu ſi aſtrum nouiſti, & nouiſti morbum: iam plene intelligis, quis tuus ductor, quæ tua potentia ſit. Et ſic arcana etiam euincunt, nihili eſſe veſtros Humores, Qualitates & complexiones, perperamque inuehi Melancholiam, Phlegma, Choleram, &c. inducique oportere horum loco Martem, Saturnumque, dicique, hoc arcanum eſt Martis, hoc Saturni eſt. Et in his Phyſica ſubſiſtit. Et quis ex vobis, auditores, fundamentum hoc reſpuere & auerſari audeat? Soli præceptores veſtri hoc faciunt, in ipſo veteribus præfractis & induratis ſtudioſis perſimiles.

Arcana ſunt volatilia.

Pharmacop. reprehenſio.

Medic. reprehenſio.

Arcana quæ vere ſint.

Medic. reprehenſio.

Hæc ergo tota ſi ſcire Medicum fas eſt: conueniet etiam ipſi, vt comptum habeat, quid ſit calcinare, quid ſublimare. Nec id per manum quidẽ ſolũ, verum & per mutationem, quæ pluris illa eſt. Per iſtas enim res, ſicut

Medici requiſita.

in præparatione deprehenduntur, maturationes perſępe eiuſmodi producuntur, quales nec ipſa natura procurare poſſit. Et ad maturationem hanc Medicus ſuam artem dirigere debet. Is enim eſt autumnus, æſtaſq;, ac aſtrum eorum, quæ perficere debet. Ignis eſt terra: homo eſt ordo: res operis, ſemen. Et licet hæ res omnes in mundo ſimpliciter intelligātur, variæ tamen ac multiplices ſunt in fine. Sicut etiam multiplices in loco finis. Quanquam per proceſſum vnum arcana omnia in igne n[illegible]catur & producantur. Iſte ignis, illorũ terra eſt; & hæc terra iuxta Sol quoq; eſt: adeoque terra & firmamentum in hac generatione ſecunda, res eadem & vna eſt. In hac coquuntur, in hac fermentantur arcana. Et ſicut granum, quod in terra computreſcit priuſquam enaſcatur & fructificet ſic hic quoque in igne diſſolutio fit, vbi fermentantur arcana, & ex ſe auferunt corpora, & per aſcenſum abeũt in ſuas exaltationes, quarum tempus eſt calcinatio, ſublimatio, Reuerberatio, ſolutio, &c. & ſecundum in Reiterationem, hoc eſt, in tranſplanationem. Iam autem hæ operationes vniuerſæ fiunt a curſu ſeu motu, quem tempus dat. Vnum enim tempus eſt mundi exterioris: alterum hominis: ſed & operatio, ſeu vis cœleſtis motus mirabilis exſiſtit. Et licet artifex quidem ſeipſum, ac ſuũ opus magni æſtimare poſſit: tamen ſumma hæc eſt, quod cœlum æque mirabiliter *Coquat, Digerat, Imbibat, Soluat, & Reuerberet*, ac id facit Alchimiſta. Et motus cœli, motum & regimen ignis in Athanar diſcit. Virtus enim quæ in Sapphiro ſita eſt, cœlum promit per ſolutionem, coagulationem & fixationem. Si iam per hæc tria cœlum ita conſtitutum eſt in ſuis operationibus, dum eas eo deducat: ipſam quoque Sapphiri ſolutionem ſimiliter in his tribus punctis conſiſtere neceſſarium eſt. Hæc ſolutio talis eſt, vt corpora per eam excludantur, & arcanum maneat. Ante han[illegible]dum Sapphirus integer eſſet, arcanum nullum fuit. Poſterius autem, ſicut vita in hominem, ita hoc etiam arcanum in hanc materiam a cœlo infuſum eſt. Corpus ergo remouendum eſt: vt quod arcanum impedit. Sicut enim ex ſemine nihil fit ac gignitur, niſi diſſoluatur, quæ diſſolutio aliud nihil eſt, quam putrefactio corporis, non ipſius arcani: ſic hoc loco corpus etiam Sapphiri ſe habet, niſi quod arcanum acceperit. Iam aute ſolutio eius per illa fit, per quæ coaluit. Granum agri non parum in naturæ induſtriam experitur, vſque dum in ariſtam procedat. Ibi enim Elixir eſt, & fermentum ſummum, quod præ rebus omnibus in natura retinetur. Poſtea ſequitur digeſtio: & ex hac ipſius incrementum. Qui talis naturæ præparator eſſe vult, hac illum tranſire oportet: alias meus popinarius, aut coquus, aut terſor erit. Requirit enim natura, vt omni modo præparatio in homine ſit, velut in ipſa: hoc eſt, vt eam magiſtram ſequamur,

non

Arcana omnia ex igne.

Exaltationis quæ tempora

Natura omnia ametitur quã artifex.

Solutio arcanum prodit.

Corpus arcanum impedit.

non cerebri noſtri ineptias. Ceterum quid vos tandem Doctores ac ſeplaſiarii aut fermentatis, aut putrefacitis, aut digeritis, aut exaltatis? Nihil quidem vobis ſatis eſt, ſi variam quandam iuſculorum miſcellam cõcinnaſtis, quam miniſtratis, & ſic turpiter homines decipitis. Quis laudet medicum, qui modum ac rationem naturæ nõ didicit? Aut quis huic fidet? Nihil enim aliud eſſe debet medicus, quam ipſius naturæ conſultus, qui eius naturam, proprietatem, & conditionem apprime calleat. Si iſta talia compoſitionis Naturæ ignorat: quid obſecro poſſit in diſſolutione? Intelligite ergo, diſſolutionem retrogreſſum quendam eſſe. Quæcunque natura gradatim prorſum compoſuit, ea retrorſum vos ſoluere debetis. Et quamdiu, vel vos, vel ego huius ſolutionis imperiti & ignari ſumus: tamdiu ſaltem latrones & iugulatores, cornutos, ac beanos agimus.

Med. reprehenſ. *Medici officium.* *Solutio e via contraria compoſitioni.*

Vos quid quæſo ex Alumine producetis, in quo arcana plurima tam ad corporis, quam vulnerum morbos latitant? prout veſter proceſſus eſt, quis vnquam ipſum more pharmacopœorum ad hunc vſum deducet, quo tamen pollet? Et hoc tam de Mumia, quã alumine dicimus. Quę vos vbi quæritis. vltra oceanum, apud Gentes. O vos vero ſimplices: qui e longinquo accitis, quod ante ædes veſtras, in veſtris pomœriis promtum eſt. Ideo vero, quia Alchimiam ignoratis, myſteriorum quoque Naturæ ignari merito eſtis. An vero ita vobis perſuaſum eſt, quia Auicennam, & Sauanarolam, & Valeſcum, & Vigonem teritis, vos cum his iam ſatis expeditos eſſe? Mera illa nugamenta ſunt. Extra hoc arcanum, nemo excpiſcari poteſt, in natura quid vere conditum ſit. In vnum cogite doctores ac ſcriptores veſtros vniuerſos, & mihi ediſſerite, quid corallia contineant ac poſſint? Quod ſi promiſſo ac tædioſo garritu de eorum viribus multa quidem deblaterarint: ea, ſi poſtea ad vſum conferãtur, confirmãt, vos coralliorum ne quidem tantillam experientiam, aut ſcientiam habere. Huius ratio eſt, quod proceſſus arcani ſcriptis traditus non eſt: Sed ſi proceſſus finitur, tunc virtus præſto eſt. Veſtra vero tam rudis ſimplicitas eſt, vt plerique omnes putetis, in contundendo omnia ſita eſſe, adeoq; ſufficere, ſi ſcribatis, cribrentur & miſceantur: fiat puluis cum Zuccaro. Quæ Plinius & Dioſcorides de herbis commentati ſunt, eadem ipſi vſu non comprobarunt, ſed a nobilibus, qui talia multa norunt, acceperunt, & muliebri illo garritu libros multos obleuerunt. Suſtinete quæſo, vt tẽtetis, quæ ipſi tradunt, probate, an vera ſint. Experiendi quidem & probandi finem attingere minime vnquam poteritis? Quid a. Hermes & Archelaus tradunt de vitriolo? Ingentes pol virtutes. Et iſtæ vere ei inſunt, vos a. ignoratis, qui illæ in ipſo ſint, virides, an Cyaneæ. Vos a. rerum

Aluminis multa arcana. *Mumia.* *Med. reprehenſ.* *Proceſſus arcani ſcriptus non eſt.* *Med. reprob. & præcipue Plinii & Dioſcoridis.*

naturalium magiſtri ſitis,&hęc ignoretis? Aut,quod ſcitis,legiſtis q̃dem, ſed eo nihil proficitis, aut commodatis. Quid Alchimiſtæ ac Philoſophi alii de viribus Mercurii tradunt? Eximium quidem,& veriſſimum. Id & vobis ſcitum eſt: ſed quomodo verificandum ſit,neſcitis. Boare ergo deſiſtite. Nam & Academiæ veſtræ,& vos Beani eſtis,quo ad iſta,& tyrones meri. Regendo omnia peruolitatis, & dicitis,*hoc huic ineſt,illud illi,hoc eſt nigrum, hoc eſt viride*: plura per Deum ego neſcio: ita ſcriptum reperio. Sic ergo,niſi ſcriptũ ita eſſet,tu eius nihil ſcires? putatiſne vero,me ꝓpterá fundamentum meum in artem Alchimicam ponere ac defigere? Quæ mihi tñ reuelat, ꝙ verũ eſt, & cui probando vos nimis inepti eſtis? Talis vero ars non digna ſit,quę in lucẽ prodeat? Et non iure merito illa fundamentum Medicinæ ſtatuatur,quæ ſcientiam Medici probat,auget,& ſtabilit? Quale vero hoc iudicium veſtrum putandum ſit,ꝙ dicitis: *Serapion, Meſue,Rhaſis,Plinius,Dioſcorides,Macer,de verbena tradunt,quod ad hoc,ad illud vtilis ſit.* Id vero ꝙ dicis,verum eſſe,probare non potes. Id quale tibi ipſi iudicium videtur? Arbiter ipſe eſto,an non potior is ſit, qui probare id poteſt,verum eſſe,ꝙ intus eſt. Id vero ſine beneficio Alchimiæ minime poteris. Etſi quidẽ duplo plura vel legeres, vel ſcires,ſcientia tñ tua omnis nihili eſt. Et qui opus hoc meum legit, qua fronte mihi crimini dabit,ꝙ talia tibi obiicio & explico? Nec n. tu in actum deducis vires & virtutes illas,quas iactas,& ſcire gloriaris. Reſponde mihi: *ſi magnes nihil trahit,quæ cauſſa eius eſt? Si te Helleborus non ad vomitum agit,quæ illa cauſſa eſt?* Quæ cacare & vomere quidem faciant,nouiſti. Sed quæ ſanandi arcana ſint,paulo ante dicta, hic frater Ignorantiæ es. Dic mihi cuinam in operib. ac viribus rerum naturalium fidendum eſt? Iſtis ne,qui talia deſcripſerunt, nec eorum vſum & experientiam iñ habuerunt,an illis qui probare quidem ſciuerunt,ſed non deſcripſerunt? An non hæc veritas eſt,quod Plinius ſuorum nullũ vnq̃ probarit? Quid ergo comentatus eſt? Quid ex Alchimiſtis audiuit? Qui,quales ſint,ſi neſcias: Medicus ſaltem circumforaneus eris.

Lectioni Authorum insistunt. (margin)

Authorib. fidere, infossia eſt. (margin)

Cognitio ſine ſcriptione, potior ſcriptione ſine cognitione. Plinius taxatur. (margin)

Si ergo tantum intereſt, Alchimiam hic in Medicina probe cognoſci: eius cauſſa a latente magna virtute eſt, quæ in rebus naturæ ſita eſt, quæ nulli patent, niſi per Alchimiam pandantur & prodantur. Alias idẽ eſt,ac ſi quis hyeme arborem videat,illam vero non cognoſcat,aut ignoret quid in ipſo ſit, tamdiu donec æſtas vnum poſt alterum protrudat, iam ramulos,iam flores,iam fructus,& quicquid eius præterea eſt. Sic in his quoque rebus virtus iacet, hominibus abſcondita. Et niſi per [illegible] Alchimiſtam homo iſta cognoſcat & experiatur,veluti per æſtatem, [illegible] non poteſt,vt alio modo ea exploret.

Arcana, ſola Alchimia pandi. (margin)

Quia ergo hoc modo Alchimiſta producit,quod in natura latet,ſcito te alias vires eſſe in locuſtis,alias in foliis, alias in florib. alias in [illegible]

non maturis, alias in illis maturis: harumque diuerſitatem tam euidentẽ
eſſe, vt poſterior fructus arboris priori omnino diſſimilis ſit, non tantum
ſecundũ formam, verum ẽt ſecundum virtutes. Vnde iure cognitio talis
eſſe debet, quæ a primo procedat ad vltimum: Ea enim natura eſt. Iam vt
talis natura eſt in manifeſtatione ſui: ſic talis eſt ẽt Alchimiſta in rebus il-
lis ꝑcedens, vbi natura deſinit: nempe Geneſtum ſeruat proceſſum ſuæ
naturæ in manu Alchimiſtæ. Sic & Thymus, ſic & Epithymus, & alia. Por-
ro res vna, vnicam non tantum virtutem continet, ſed plures. Videtis id
n. in florib. qui non ſolum vnum colorem habent, & tñ ſunt in re vna, &
res vna: & vnuſquiſque color per ſeipſum ad ſummum graduatus eſt. Sic
idem de varijs quoq; virtutibus intelligendum eſt, in rebus iſtis latentib.

Vnius rei virtus diuerſa diuerſo tempore.

Natura eſt Alchimiſta amulus.

Virtutes plures rei unius.

Iam aute colorum Alchimia eſt ſeparare artem ac naturam, vt quemad-
modum in coloribus, ſic in virtutibus quoq; ſeparatio huiuſmodi fiat. Et
quoties mutatio colorum: toties mutatio virtutũ. Nam in Sulphure eſt &
flauedo, & albedo, & rubedo, & fuſcedo, & nigredo. Et in vnoquolibet
calore peculiaris potentia ac virtus eſt: & ceteręq; res, quæ hos ipſos quoq;
colores habent, non eoſdem, ſed in illis coloribus alias virtutes conditas
habent. Et hic iam colorũ notitia latet, qualis colorib. debetur: alia tñ ẽt
cognitio virtutum, qualis virtutũ eſt. Virtutũ a. manifeſtatio tantum eſt,
in forma & coloribus, ita vt primum ſint locuſtæ, deinde Medullæ, po-
ſtea frondes, porro flores, inde folia, deinceps initium fructuum, tandem
eorum medium, vltimo finis. Per proceſſum hunc ſi virtutes ita maturan-
tur, & denuo ad incrementum producuntur: tum in gradib. & multitu-
dine numeri omnibus diebus & minutis mutantur virtutes, quæ inſunt.

Sulphuris exemplum.

Sicut enim tempus Sambuco vim purgatoriam indit, & non materia: ſic
idem tempus virtutibus alias aliter ſuas potentias confert. Sicut tempus
Acaciis tribuit ſtypticitatem, q̃ naturalis ex tempore non eſt, vt & agre-
ſtæ ceteræ: ſic tẽpus hic quoq; virtutes medias ante terminũ vltimũ im-
pertit. Hæc n. ſigna ſeu interualla in Alchimia ſingulariter notanda ſunt
propter cognitionem veri finis operationum, & autumni eius, quo tem-
pus maturæ, vel immaturæ virtutis finitur, & in Medicina accuratius at-
tenditur. Sic ergo maturationes illæ diuiduntur, vna in gemmulas, vna in
frondes, vna in flores, vna in medullas, vna in liquores, vna in folia, vna in
fructus, & in omnib. ac ſingulis ſunt peculiaria principia, media, & fines,
viis ſeu rationibus tribus diuiſa, in *Laxatiua, Styptica, & Arcana.* Quæ enim
laxant & conſtringunt, arcana non ſunt. Horũ ſiquidem nullum ad finẽ
perductum eſt, ſed in primis & medijs virtutib. ſubſiſtunt. Hoc exemplũ
quam euidens eſt in vno vitriolo? quod iam paſſim omnibus notiſſimum
& cuius virtutes maxime patent. Ipſum hoc etiã loco mihi propono, non

Sambucum purgat.

Acacia & agreſta ſtipant.

Temporis obſeruatio in Alchimia neceſſaria.

Temporis operationes tres.

GG 2

Vitrioli deſcriptio vt virtutem eius obſcurem, ſed latius detegam & manifeſtem. Primo ergo vitriolum ſuum ipſius laxatiuum promit, omniũ laxatiuorum ſummũ, ſummumque deoppilatorium. Nec enim in corpore membrum vllum eſt, ſeu externum ſit, ſeu internum, quod ab eo non pererretur & afficiatur. Hæc eius vis a tempore primo ineſt. Alterum tempus vim ipſi indit conſtrictiuam. Quantopere ergo in initio primi temporis laxauit: tantopere nunc conſtringit. Et tamen nec dum eius arcanum præſto eſt, nec gemulæ ac frondes, & flores erupetunt. Si in frondes abit, quid in caduco præſtantius eſt? Si in flores procedit: quid vſque penetrantius eſt? Eſt enim inſtar odoris, promtiſſime ſe quocunque diffundentis. Si in fructus ſuos exit, quid ſublimius eſt ad fouendum calorem? Et huiuſmodi plura alia ipſi quoque inſunt, quæ in finibus illius recenſentur. His ſaltem explicare anniſi ſumus, quomodo arcana in vna re ſecedant in partes multas, & quælibet pars in ſuum tempus feratur: & quod finis temporum rerum arcanum ſit.

Tartari deſcriptio. Sic in Tartari prima mutatione, quid ſuperat vſpiam hoc arcanum in pruritu, ſcabie; & fœdamentis aliis ſimilibus? In tempore ſecundo quid eo præſtantius ad omnes obſtructionum deoppilationes: nõ laxationes? Denique quid potentius in ſanatione vulnerum? Et hæc patefacit ac manifeſtat Alchimia. Cur autẽ medicinæ fundamentum ſuper illam non exſtruat? Hinc ergo diſcite, & ſordidos illos excoctores ſeplaſiarios mittite, qui proceſſum huiuſmodi non norunt, ſed cum ſuis doctoribus duplices aſini ſunt, ac ita inſaniunt, vt huiuſmodi res omnino falſas & impoſſibiles eſſe arbitrari auſint. *Med & pharmac. repreh. ns* Adeo rudes & imperiti ſunt, vt ne quidem coctionis initium didicerint: & tamen ægrorum ſalus ac incolumitas a talibus petenda ſit? Quid apud eos aliud reperitur, quam cupido pecuniæ, & ſitis bonorum? perinde interim illis eſt, ipſorum medicamenta iuuent ne, an obſint, morbos tollant, an augeant. Et non fas ſit huiuſmodi inſcitiam publice reuelari? Hoc autem non facio, quod ſperem, ipſos me imitaturos eſſe. *Liuoris vis.* Nec enim hoc inſtituto ſeipſos facile pudeficient: verum potius liuor & inuidia eos ita occupabunt, vt in ignorantia ſua omnino perſeueraturi ſint. Et tamen interim, quicunque ipſam ſectari veritatem volet, is in vnam meam monarchiam diuertet, haudquaquã in aliam. *Veritatis quis con-dus.* Attendite quæſo Lectores & auditores, quam miſerum & diſtortum proceſſum omnes tam antiqui, quam qui nunc mei coætanei ſunt ſcriptores inſtituant in Caduco: ita, vt haud quenquã eripere ac ſanare poſſint. Interim ego inique faciam, qui ſcriptores eiuſmodi & præceptores contemnam? qui q. de iure poſcunt, vt ipſorum remediis homines vtantur, qui tamen nullius momenti ſunt? Contra autem, ſi quis modum alium

ſtiget, quo ægris auxilium præſtari queat, hunc vagabundum, polyphæmum, & ſtolidum nūcupant. Hoc vero verius eſt, quod tam Recepta eorum, quam cauſſæ & rationes, in caduco & morbis aliis pluribus mera mendacia exſiſtant. Hoc euentus declarat, & teſtantur ipſi ægroti, & clamitat ipſa rerum natura, & euincit fundamentum, ſuper quo Medicina conſiſtit. Sed nec quemcunque alium morbum rata & conſtanti Medicina curare norunt: cum tamen Deus tam incertos & ambiguos Medicos non vocet ac eligat, ſed certos & peritos. Si certum & peritum agricolam aut latomum largitur ille: multo magis ſuæ artis certum & confirmatum Medicum donabit, in quo vno plus ſitum eſt, quam in ceteris omnibus. Ipſi vero ipſummet fundamentum ſuum in dubium vocant, & illud in manum Dei collocant. Ita ergo manus Dei ipſorum imposturæ & inſcitiæ velum prætenditur, illique ſeipſos iuſtificant, Deum autem accuſant, dum dicunt, artem ſuam quidem probam eſſe, ſed Deum eam frangere & inhibere. Quæ vero impietas & impoſtura ſit, ſi hæc non eſt?

Medicorum reprehenſio.

Dei largitas.

Videte vero, quam ratione firma Alchimiam pro fundamento Medicinæ conſtituam. Nempe in hoc, quod omnium grauiſſimi morbi, vt *Apoplexia, Paralyſis, Lethargus, Caducus, Mania, Phreneſis, Melancholia ſeu triſtitia,* & his ſimiles alii, nulla vnquam ſeplaſiariorum decoctione ſanari queant. Vt enim apud niuem caro haudquaquam elixari poteſt: ſic multo minus per artem pharmacopæorum Medicina talis in effectum deduci valet. Sicut enim vniuſcuiuſque rei peculiare ſuum magiſterium eſt ad id, quo ſpectat: ſic idem de his quoque cenſere morbis debetis, quod arcana ſingularia habeant. Vnde etiam ſingularibus præparationibus indigent. De his præparationibus quod dico, ita intelligi volo, quod ſingularia arcana, ſingulares ſuas adminiſtrationes habeant: & adminiſtrationes illæ, alias præparationes. Iam vero in officinis nulla præparatio eſt alia, quam quædam ſubagitatio & coctura, qualem popinæ norunt. Per iſtiuſmodi cocturas arcana ipſa ſuffocantur, & ad nullam energiam deducuntur. Vult enim natura in modo ac temperie ſua retineri. Aliam n. eſſe videtis præparationem panis, aliam carnis, &c. Idem & de herbis iudica. Pari ratione æſtimare quoque debetis, naturam haudquaquam tumultuaria confuſione cibos potuſque, carnes ac panes in vnam formam commiſcere, ſed quodlibet ſeorſim. Id quod non leuibus de cauſſis fit, quas hic recenſeri operoſius ſit æquo. Iam ſi natura nos commonefacit per hæc, in rebus omnibus ſuum eſſe ordinem ſeruandum: eadem magiſtra iubemur etiam alio atque alio modo Medicinas præparare, & quas libet ſuis morbis accommodare. Sitiens hepar, vinum aut aquam poſcit. Tu autem æſtima, quoties præparatum vinum ſit, ac velut renatum, an-

Medici, quot morbos neſciant curare.

Pharmacopæorũ præparationes nihil.

Coctura arcana ſuffocatur.

Natura ordine gaudet.

tequam ſitum hepatis compeſcat. Simili modo, ventriculus cibum quærit. In hoc attende, q̃ varie cibus mutetur & præparetur. Non aliter ẽt de morbis perſuaſum habe. Si n. curationẽ aggreſſurus es veram & artificioſam, diſcrimen aliud non ſtatues, nec aliter ages, ac ſi Apoplexia ſitis ſit, ad quam peculiari Medicina, & huius ſingulari pręparatione opus ſit. Aut puta, caducum ventriculum eſſe, qui ad vſus neceſſarios alia & ſtomachali præparatione indigeat. Aut pone, Maniam ſimilem eſſe vaſis ſpermaticis, quæ ſuam neceſſitatem per vias alias ſolicitet. Sic alias quoq; idẽ de Medicinis & earum præparationibus in Mania ſtatuetis. Ideo merito de his vos admoneo, ne, ſi fors generoſa remedia & arcana contra morbos promta habeatis, per excoctores illos eadem ſinatis corrumpi, aut

Dei beneficentia.

mergi. An enim hæc non producenda ſint? Imo, vt ſcilicet huiuſmodi errores vitentur, & ægri ad vera arcana, quæ Deus illorum vſibus & neceſſitati deſtinauit, penetrent. Ex his colligite, neceſſe eſſe, vt ad p̃ſcriptũ meum procedatur, & minime ad veſtrum. Hic opus eſt, vt me ſectemini, non ego vos. Et licet quidem aduerſus me adhuc plura deſulminetis: mea tamen nihilominus Monarchia ſtabit, veſtra cunte peſſum. Fruſtra de Alchimia tam prolixe non ſcribo, ſed id hoc animo & fine facio, vt ex his probe & ſolide cognoſcatis, quid in ipſa lateat, & qui intelligi debeat.

Alchimia finis non aurum & argẽtum, ſed arcana:

Nec ex hoc offendi debes, quod ex ea nec aurum, nec argentum prodit. Sed hoc potius accurandum eſt, vt per eam arcana detegantur, & ſeductiones ſeplaſiariorum prodantur, quibus rude vulgus decipitur, dum his pro floreno vno miniſtrant, quod nummo vno nõ redimerent. Tam pretioſa eorum arcana ſunt.

Venenum etiam in reb. optimis.

Quis eſt, qui inficiari auſit, etiam in rebus optimis venenum latere & inexiſtere? Fateri id omnes coguntur. Hoc ergo ſi verum eſt, ex vobis iam quæro an non a bono & vtili venenum ſeparandum ſit? & bonum accipiendum, malum relinquendum? Imo vero, ita oportet. Si itaq; oportet: quæſo enarrate mihi, qui id in veſtris officinis ſeparetur? Apud vos enim omnia permixta manent. Vt vero ſimplicitatem veſtram tueamini, ſi conuicti eſtis ad fatendum, ibi venenum latere, &, quo tandem illud abeat, rogamini: tunc neſcio quid de correctionibus profertis, quæ venenum exigant & auferant, veluti Cotonea Scammoneam, poſt Diagridium, corrigunt. Quid id vero correctionis eſt? An non manet venenum poſtea ceu primo? Et tu tñ interim gloriaris, q correxeris, adeo vt venenum amplius non noceat. Id vero quo euaſit? In Diagridio manet. Id tẽta, ſi ſapis: modum excede, & videbis, vbi venenum ſit. Nam id haud ſegniter ícies. Sic corrigis etiam Turbith, & vocas ipſum Diaturbith. Iſtiuſmodi correctiones veſtræ ſunt, quæ ruſticos decerent, & caballis propinan-

Correctio Medicorũ ventilatur.

Diagridion.

pinandæ eſſent. Excedendo modum periculum fac,& doſin auge: vide- *Corriga*
ris an venenum non ſenſurus ſis. *Corrigere eſt correctum ſumere.* Qui mali- *Medicina*
tioſus eſt, & peccauit: is ſi plectitur, correctio non extenditur longius, *quid.*
quã voluntas durat eius, qui plexus eſt. Tales hæ quoq; correctiones ſunt,
penes ipſas ſitum eſt, non penes te. Iam vero hoc caſu nihil conſiderandũ
Medico eſt amplius, quam vt venenum dematur. Id per ſeparationẽ fieri
oportet: Vt, exempli gratia: ſerpens venenoſus eſt: & in cibum adoptatᷣ.
Si ipſi venenum demis, comedes nulla noxa. Idem de rebus ceteris vni-
uerſis ęque intelligendũ eſt, nimirum ſimili ſeparatione opus eſſe. Ea nõ-
dum facta, operationis tuæ ſecurus eſſe non poſſis: ni forte fiat, vt vices
tuas natura ſuppleat, aut cœli maior benignitas faueat. In arte etenim tua
p̃ſidii nihil ſuperfuerit. Iam ergo tandẽ verum illud fundamentũ ſit opor-
tet, quod venenum aufert, qualiter id Alchimia præſtat. Hoc enim ita
fieri neceſſe eſt, vt, ſi Mars in Sole ſit, Mars dematur, & ſi Saturnus in Ve-
nere verſetur, is ab ea ſeparetur. Quot enim aſcendentes & impreſſiones
in rebus naturæ ſunt, tot etiam corpora in illis exſiſtunt. Quæ vero cor-
pora contraria ſunt, eorũ omnino aliq̃ demi & auferri opus eſt, vt hoc pa-
cto omnis contrarietas tollatur, & a bono malum, q̃ quæris, adimatur. Vt
aurum ad nihil vtile eſt, niſi prius in ignem coniiciatur: ſic multo minus
vtilis Medicina eſt, q̃ per ignem non tranſit. Per ignẽ n. neceſſe eſt omnia *Ignis o-*
tranſire in generationem alteram, qua homini conducere & opitulari de- *mnia per-*
bet. Et hoc non merito probum fundamentum cuiuſlibet Medici cen- *ficit.*
ſeri debeat? Nec n. Medicus venena, verum arcana adhibere debet. O- *Officina*
mnes a. illæ officinales præparationes, quotquot earum ſunt, iſti doctri- *reprehẽd.*
næ ne q. dem literulam conferunt: ſed in corrigendo ſimpliciter occupã-
tur, velut, ſi canis in conclaui pepedit, & fœtor ille aut trochiſcis & thy-
miamate, aut ligno iuniperino ſopiatur: an non quęſo fœtor tam poſtea,
antea in conclaui eminet: Et licet quidẽ olfactu nõ percipiatur: an ob q̃
id cuipiã dicere liceat, fœtor ſeparatus eſt, nec reſtat amplius? Imo adeſt,
ſed correctus ſuffitꝰ. Sic ergo ſuffitꝰ & pedor nares vna ingrediuntᷣ. Huiuſ-
modi quoq; ſunt correctiones Pharmacopœorũ, qui ſaccharo obtundunt
Alcopaticum, vt ſic nullã noxam infligat. Ita ſaccharum & mel ipſorum
magiſterium eſt. Sic gentiana ẽt corrigunt theriacam. An vero hæc non
aſininæ inſcitiæ opera ſint? Ipſi tñ ſe principũ Medicos iactant & vendi-
tant. Quis vero ita ſtupidus eſt, vt hæc nihili eſſe, nõ illico olfaciat? De re-
mediis ſuis quid quæſo iactare poſſunt aliud, q̃ vt dicant, *Hoc Electuarium*
ſuaue eſt, ex aromatis, ſaccharo, melleque, ac rebus aliis iucundis omnib. concinnatũ: *Suauitas*
& de eo certe multa Encomia circumferuntur. Sic ergo illudis Medicina tua *rhombus*
ægro, in eo, dum nihil niſi ſuauitatem deprædicas. Ipſi vobiſcũ cogitate, *Medico-*
quam parum cõueniat, fundamentum ex tot cõcinnatis rebus exſtruere, *rum.*

& fatuis coctoribus omnia commendare. Longe hic modus abeſt a vero Medicinæ fundamento: nec aliud quicquam eſt, quam corraſa & ridicula quædam phantaſia.

Epilogus. Sic ergo hactenus de tribus Medicinæ columnis, nimirum de Philoſophia, & Aſtronomia ac Alchimia diſſertum ſatis eſt: ſuper quibus tribus fundamentum cuiuſlibet Medicinæ conſiſtit. Et qui his non ſuperinſtructus eſt, is a fluctu quouis deiicitur, hoc eſt, operam eius ventus difflat, aut nouilunium infringit. Ædificium eius deſtruit proximum quoduis nouilunium, aut imber mollefacit & perrundit. Iam vero de Medicina ſuper tale fundamentum exſtructa ipſe tu æſtima, lector, an præter ordinem Medicinæ Doctor ſim, aut hęreticus, aut veritatis excuſſor, aut inſanum cerebrum? An merito, vel immerito aduerſarios meos tractem? Et quo illi iure contra me inſurgant? Fateri equidem haud ægre poſſim, clauam ſuam cuilibet curæ eſſe. Quæ ſi in manu ſemel incaluit, non facile abiicitur. Hoc vero ſtulti ſaltē faciunt. Vir ſapiens eos imitari minime debet. Clauam vir prudens ipſe abiicit, & aliam quærit. Quid id vero mea refert, ſi me aut ſequantur, aut perſequantur? Coercere ipſos, meum nō erit. Meum tamen erit, ipſos prodere, quod fraudibus & impoſturis tot ſcateant, & aliud fundamentum nullum, quam e cerebro ac phantaſia propria enatum, teneant. Qui fidelis & probus in ægros eſt, qui naturę imitator in arte eſſe vult, is me non fugiet, aut auerſabitur. Sed ſic nec Chriſtum ipſum ſecuti omnes ſunt, qui illo ſeculo vixerunt: verum illius plurium contemtores extiterunt. Cur autem mihi hoc datum ſoli priuilegium ſit, vt a nemine contemnar? Principio quidem eandem cum ipſis ſtiuam vrſi nihilo ignauius. Cum vero perviderem, ex arte illa nihil ſequi, niſi iugulationes, mortes, Paralyſes, claudicationes & deſtructiones alias; pedem referre, & alia via veritatem ſectari omnino coactus ſui. Poſtea illi mihi obiiciebant, me nec Auicennam, nec Galenum aſſequi, aut intelligere, ne quid ipſi quoq; ſcribant, ſcire. Se vero iſta intelligere, gloriabantur. Ex qua gloria tamen hoc emergebat, vt paſſim multo plures corrumperent, diſtorquerēt, & iugularent ipſi, quam ego ignorans. Hoc idem eſt, ac ſi quis diceret, *Tam intelligentus, quam non intelligentibus vna opera eſt, ipſi autem vtrique nihils ſunt.* Quanto autem magis magisque ipſorum & meam perditionem intuitus ſum: tanto maiorē odio illius artis flagrare cœpi, eoq; me ipſum protuli, vt certo viderem, eam nihil niſi centonem, & ſaturam laceram, imo totam electam impoſturam eſſe. Sed ne ſic tamē hiſce talia vniuerſa concludi volo, ſed porro in aliis etiam ſcriptis meis expediam, qui, & quibus modis res omnes in errore verſentur. Nam indies magis magiſque deprehendo, quod non Medicina ſola, ſed & ipſa Philo-

Stulti renituntur: ſapientes cedunt.

Chriſtus non omnibus probatus.

Theophraſtus primo Galenicus fuit.

Theoph. cur defecerit a Galenic.

Philoſophia & Aſtronomia, nullo vnquam bono & laudabili fundamento innitantur, vt hactenus dictum eſt. Sed ingens in meum caput tumultus concitabitur, quos eos reiicio, qui tot ſeculis ſolium gloriæ & magnificentię ſoli poſſederunt. *Theoph. præſagium.* Mihi tamen certo præſagio conſtat, fore aliquando, vt magnificentiæ illæ totæ de ſolio deiiciantur. Nec enim neruus earum alius eſt, quam phantaſia: ſicut non ſaltem hic ſententia iſta finio, ſed deinceps quoque aſſiduo id ſcriptis meis teſtaturus ſum. Si me quidem Academiæ non probant, quid id refert? Nam illæ vel per ſe cadent tandem, & humiliabuntur. Errores a. veſtros interim tanta ſeueritate detegam & retundã, vt ad finem vſque mundi ſcripta mea & veracia & grata futura ſint: cum veſtra hoc econtra paſſura fati ſint, vt bile, veneno, & genimine viperarum plena, ab omnibus bufonum more eiiciantur, proculcentur, & vitentur. Meum hoc quidem molimen non eſt, vt vos vno anno deruam & proſternam. Aequius eſt, vt futuro tempore veſtra ipſius infamia & ignominia tabeſcatis, & exſpiretis: Quin & plures ego mortuus, quam viuus iudicaturus ſum. *Theoph. mina.* Et ſi quidem hoc meum corpus demoliamini, præter ſtercus tamen nihil deuoraueritis. Luctabitur vobiſcum Theophraſtus etiam ſine corpore.

Eos autem, qui Medici futuri ſunt, admonitos volo, vt cautius mecum agant ſuis præceptoribus, ſuaque propria potius diligentia & iudicio diſſidium noſtrum trutinent, quam immatura ſententia alterum damnent, alterum abſoluant. Sedulo quæſo expendite vobiſcum, quo tandem collimare velitis, nempe ad ſanitatem ægrorum. Hic ſi veſter ſcopus & omne argumentum eſt: tum & me quæſo præceptorem ſufferte, qui vnice id ago, vt in ſanationem ægrorum vos deducam. Quo id vero fundamento & grauitate: id & hactenus dictum eſt, & quotidie pandetur vberius. Mea vero ſcripta vobis offendiculo non ſint ideo, quia ſolus, quia nouus, quia Germanus ſum. Per hæc enim & non per alia artem medicinæ inueniri & addiſci oportet. *Theoph. opera præcipua.* Vobis etiam comprimis mandatum volo, vt diligenter opera mea legatis & euoluatis, quæ fauente gratia diuina perfecturus ſum: vnum nempe volumen de Philoſophia medica, in quo omnes morborum origines indagabuntur. Alterum de Aſtronomia, propter ſanationem. Et tertium poſtremumque de Alchimia, hoc eſt, modo præparandi rerum naturalium. Quos tres libros ſi legeritis & intellexeritis, ſequemini me etiam qui defeciſtis pridem. Nec finem hic horum conſtituam, ſed quamdiu mihi gratia illuxerit diuina, aſſiduo pergam Monarchiam tueri, libellis nonnullis ſingularibus hac de cauſſa in lucem editis. Quod ſi non tam intempeſtiuo odio & inuidia nonnullorum in Medicina præſulum premerer, iam libelli illi lucem pridem vi-

diſſent parte maxima. Augurari etiam ex me ipſo poſſum facile, ipſos quoq; Aſtronomos tumultuoſe aduerſus me ſtaturos, vt & Philoſophos. Sed ipſi me tamen non intelligent. Præcoce me clamore impetent, ſed tandem ſilebunt, & ad caſas ſe recipient. Vos vero, auditores, iſta nō percellant. Hoc agite potius, vt ſcripta legatis interim ipſorum, dum mea pleno veſtigio inſequantur. Ita inuenietis, quod deſiderii veſtri eſt. Hoc enim loco id ſaltem ſcribere propoſui, quo nimirum loco & fundamento Medicinam exſtruam, vt de me apud vos tandem ratum ſit, quid ſuper hanc baſin ędificari velim. Propono autem vobis iſta adeo dilucide, vt me ex ſuggeſtione veſtrorum patrum ac præceptorum, profeſſorumque, iure repudiare non poſſitis. Cauete vero porro etiam, vt nea Medicis vulgaribus, ceu Chirurgis, Balneatoribusque ſeducamini. Hi enim magni & potentes videri volunt, & verba ſeſquipedalia fundunt, quæ tamen nihil artis, multum ambitionis & iactantiæ reſipiunt. Hi ſimiles ſunt Pſallentibus monialibus: quæ Pſalterium decantant quidem, ſed ſenſus ne gry intelligunt. Tales etiam Medici ſunt: qui continenter obſtrepūt & reboant. Et ſicut monacha verbum interdum vnum intelligit, poſtea folia decem ſine intellectu vertit: ſic Medici quoque, aliquando rem tangunt, poſtea ſemper exorbitant. Hæc apud voſmet ipſos penitius pēſitate, & arbitri eſtote, quo plerique fundamento ſua ſtudia illi vrgeant. Quanquam in Medicina hæc adeo noua non ſint, vt criminationes quēquam offendere debeant. Medicina enim in ſuis conſcientiis omnibus lenonibus peior eſt, ad ſolas exagitationes & ſugillationes directa. Quæ tamen vniuerſa dubiæ & incertæ artis indicia ſunt. Has enim qui profitentur, inuidia odioq; toti ſqualent, ac vbicunq; alter alteri impedimento eſſe poteſt, hanc ſuæ artis ſummam arbitratur. Sic Diabolus ipſos gubernat, ex quo hanc diſciplinam hauſerunt: de quo dubitare nihil debetis. Hoc crebræ inſuper lanienæ & carnificinæ quoque teſtantur, quarum manus Dei cauſſa non eſt.

Chirurgi & balneatores quales.

QVARTA MEDICINÆ
COLVMNA, DE PROPRIETATE.

POſtquam demonſtrationem hactenus confecimus de ſcientia & arte Medica, cui firmiter inniti quiuis Medicus debeat, adeo que ſuam profeſſionem ei imponere: porro neceſſarium eſt, vt idem medicus dotē inſuper alia quoque inſtructus ſit, quæ trium priorū

quod-

quoddam quaſi ornamentum ſit, h. e. quæ tria prædicta quodam quaſi robore ſtabiliat, & pro voluntate Dei, qui ſolus Medicinam creauit, confirmet. Nec n. Medicus is eſt, ſibi ipſi qui medetur: ſed curam aliorũ agit. Sicut ouis non ſibi lanam fert, ſed textori & pellioni, adeoq; laudatur, ſi copioſa lanugine grauetur. Sic Medicus oui quoque ſimilis eſt, qui non ſibi, ſed aliis frugi & commodo ſit, nec hoc exemplum ſibi turpe iudicet. Nam & a Ioanne Baptiſta Saluator Chriſtus oui comparatus eſt ſeu, agno. Et tñ multum intereſt Medicum quoq; agnum eſſe. Ex hoc enim ardua multa patent, vt latrocinia, iugulationes, diſtortiones, reſolutiones, corruptiones, carnificinæ, furta, rapinæ. Quæ omnia in Medico Lupino deprehenduntur. Sicut enim ouis ſeu agnus Medicus eſſe debet, a Deo cõſtitutus: ſic lupus eſt, qui aduerſus Deum Medicina vtitur. Ex his æſtimate iam, quam exſecrabilis beſtia lupus ſit, & quomodo illum Deus deterrimis & damnoſiſſimis comparet. Ea omnia bono iure rapaci quoque Medico impingi debent. Qui vero ſunt iſti: Hi nimirum, qui Medicinas tractant, & teſte tamen conſcientia conuincuntur propria, quod illarum nihil calleant, ſed pecuniæ ac lucri ſolius gratia iſta talia moliantur. His idem cum lupo ingenium eſt. Is oues prædatur, nec ignorat, eas non ſuas eſſe: & tñ commodi priuati cauſſa eas abripit. Eiuſmodi Medicus latro eſt. Periculum enim facit, ſiue ægroti moriantur, ſiue conualeſcant, vt ſcilicet ſui quæſtus cumulum faciat. Et qualis ouis in faucibus lupi: ſic iſtiuſmodi ægri quoque in manu Medici. Hi inſuper ægrorum quoq; bona expilant, ipſorum domos ac fundos deuorant, ac quicquid obuium eſt, degluciunt. Hoc vero furari & prædari eſt. Qui n. falſa & impoſtoria arte victum quęrit, quicquid per ipſam corradit, id omne rapina ac præda eſt. Sic illi occidunt & iugulant, ac nihil nõ patrant. Nam in his reb: vniuerſis nihil ſciunt: adeoq; ꝓpoſitum ſuum vrgent, ceu ventis vela incutiuntur. Talem vero Medicũ eſſe minime conuenit: nec decet, vt is ſuo lucro inhiet. Et licet hoc Medici quidem ſciant, ſcire tñ ideo nolunt, vt faſtum, pompã, & auctoritatẽ ſibi acquirere poſſint, ſuaſq; vxores aureis torquibus onuſtas emittere queant. Quæ cũ antea ruſticę, coquę, famulæ, ſeruę, nonnunq̃ & meretrices fuiſſent, iam ſe comitiſſas veſtitu ac ornatu nullo pudore faciũt. Hi vniuerſi lupi rapaces ſunt. Medicina a. in oue ſeu agno cõdita eſſe debet, ita vt remedia plane ouino animo, ac fidelitate porrigãtur, ſeu cõmunicent: & ægrorũ fidelitas viciſſim placido animo exſpectet. Debetur n. fidelitas fidelitati, veritas veritati, æquitas æquitati: non a. æqtas iniquitati, ſicut ſi lupinus Medicus fidelitate remuneret, aut ſi æger, qui ouis eſt, voracitatem lupi exſatiet. Huiuſmodi vero omnium primordium a Medico premanare debet. Quales in principio ſeſe exhibent,

Medicus non ſibi, ſed aliis Medicus. Medicus oui ſimilis.

Medici lupini, & qui ſint.

Medicus auaritia carere debet.

Medic. reprehenſio.

tales in fine quoque ab ægris inuenientur. Si vero Medicus ordinem inuertat, ac lupum induat, agnumque poſcat, aut iniuſtus factus iuſtum eſuriat, qui ipſi expromat, ipſe vero ægro nihil conferat, ac æger ipſi fidelis ſit, ipſe vero ægro infidelis: vbicunque talia eueniunt, ſcitote, ibi nullam febrim, nullum ventum, nullam tempeſtatem incertius, impetuoſius, & intricatius confundi, quam miſcellam in gratiam illi Medici faciant, vt quid tandem vere ſit, nemo ſatis diſtinguere poſſit, dum fidem perfidia, dolum candore, malum bono, felle ac ſaccharo peius permiſcent & perfundunt.

An ergo non ſummo iure probitatem ac proprietatem Medici pro fundamento aliquo & columna Medicinæ admittere & ſtatuere debeamus? Quæ vero eſt proprietas Medici? *Ita, ita, Non, non*, hæc eius eſt proprietas ac probitas, qua comprimis niti debet. Si ergo Ita ita eſſe conuenit: neceſſe pol eſt, tam præciſe ex fundamento ipſum Medicinam callere, vt ita omnino ſit & maneat, & non pariter non ſit. Itaq; & quid Medicinæ Non ſit, ſcire debet: vnde conſequitur, hanc probitatem Medici in certitudine artis conſiſtere: quæ certitudo omnino prodit ac emergit ex prædicto fundamento, extra quod ſe nemo in Medicina probum profiteri poſſit vel auſit. Iam vero certum eſt, Deum præ omnibus artib. ac facultatibus hominum, Medicũ omnium maxime diligere, ipſumque amare ac honorare mandare. Si ergo Deus Medicum talem conſtituit: non debetis perſonatus ac laruatus quidem eſſe, non vetula, non carnifex, non mendax, non leuis, ſed verax & conſtans. Nec enim plus Deus huiuſmodi Medicis artem Medicam confert, quam falſis Prophetis diſcipulos ac Apoſtolos permittit. Ipſi enim videtis, quod falſi Prophetæ ac Apoſtoli aut martyres & confeſſionarii nec vernent, nec emergant: ſed ſi ſummo ſe maxime loco vigere putant, cadant, & diſcipuli ipſi contra ſuos magiſtros inſurgant, & eoſdem debellent. Verbum enim ſuum ac myſteria Deus per falſos miniſtros prolata non vult. Quod ſi enim tã per falſos, quam veros & legitimos, adeoque fuco carentes operari is decreuiſſet: nullis vtique delectis & ſecretis diſcipulis opus habuiſſet, ſed prouinciam omnem proxime ipſi Diabolo commiſiſſet. Iam ſi ea Sathanæ aduerſantur, & falſi ipſius Satanæ organa ſunt: omnino in electis Dei felicitas conſiſtit, atque ex hac falſi Prophetæ, Apoſtoli, ac Martyres excluduntur, adeoque omnia ipſorum miracula, ſigna, opera, conciones, doctrinæ, Prophetiæ repudiantur, & nec Ita, nec Non apud Deum acceptum erit, ſed bona eorum ſimul ac mala in infernum omnia conijcientur. Idem hic quoque de Medicina ſtatui debet, quod ea nolit Deus leues homines donare, ſed omnino eam per veraces factitari poſcat. Quãdoqui-

Proprietas Medici probitas Medicinæ certitudo vnde.

Deus ſummus amator Medici.

Medici falſi nullius ſucceſſus.

doquidem enim artem Deus creauit in ſalutem hominis, cui nemo contradicere poſſit: eam in ſola veritate niti fas eſt, & in veritate quidem certa, non in arte ambigua, ſed in eadem omnino rata ac ſtabili. Vult enim Deus hominem veracem eſſe, non ambigentem, non mentientem. Veritatem Deus creauit, non mendacium. Sic & Medicum creauit, vt in veritate operaretur, non mendaciis pollueretur. Veritas ergo, Medici probitas & proprietas eſt: vt in ea tam conſtans & ſyncerus ſit, quam ipſi Dei electi Apoſtoli fuerunt. Nec enim his ille inferiore apud Deum loco eſt. Deus ergo ſi veritas ipſe eſt, & Medicum talem ſtatuit: certe eum non nugigerulum, aut mendaciloquum facit, ſed creat ipſum in veritate. Super hanc ergo Columna quarta collocari debet. Quæ ſi non ſtat in veritate adeo immobiliter, ſicut Deus ipſe, ſed in aere ſuſpenſa nutat: tum certe ea ſuper Satanam ipſum exſtructa eſt, quemadmodum falſi quoq; Prophetæ homines allectant. Sic falſi quoque Apoſtoli ſigna ante mundi oculos edunt: Sic falſi quoque Martyres ipſis genuinis & electis ſe non minus occidi patiuntur. Sic falſi etiam confeſſionarii ipſis iuſtis & probis non minus orant ac ieiunant: Nec tamen propter iſta in veritatem Dei, aut Chriſtum fundati ſunt, ſed in Satanam omnino ac Diabolum, in quo iſta talia operantur. Sic ad horum exemplum Medici quoque tales fortunam ſuam ac artem iactant, ac cum prædictis conglorientur: *Et nos ex Deo ſumus.* Videte quæ poſſimus? Videte quæ operemur? Ecce, qui per nos Deus operetur: Interim ipſam veritatem ſilent, quod iſta per Diabolum edantur & peragantur: Si quam mirabiliter hæc opera fiant, expenderetis: ex iis quoque deprehenderetis, vnde nam triumphi etiam veſtri & Encomia fierent, non per vos quidem, ſed per eum qui patitur.

Medici ſoli veraces veri Medici.

Medici propriam veritas.

Medici prius ex Deo: impoſtores ex Satana.

Medicum porro etiam non minus bonæ & ſyncerae fidei eſſe decet. Qui enim bonæ fidei eſt, is non mentitur, & conſummator eſt operum Dei. Qualis enim eſt, ita ſibi ipſi teſtimonio eſt; hoc eſt, honeſtæ, integræ, & conſtantis in Deo fidei eſſe debes, cum omni tuo animo, corde, cum ſenſibus omnibus ac cogitatibus, cum omni caritate & fiducia. Huius ergo fidei ac caritatis reſpectu Deus veritatem ſuam tibi non auferet, ſed opera ſua tibi manifeſtabit fiducialiter & viſibiliter. Iam vero ſi erga Deum iſtiuſmodi fidei non ſis: decedet omnino tibi in tuis operibus, & eorum inopia laborabis. Sic poſtmodum etiã populus nullam in te fiduciam coniiciet. Hinc fiet, vt palam manifeſteris, qui te ad Deum tua fide habeas. Si enim te mendacem, ambiguum, dubiumque ac ignorantem deprehenderint: iam ex plano fundamento arguent, rem tuam apud Deum nihili eſſe, ſed te potius in Medicina ardelionem ac etronẽ exſiſtere: adeoq; tua ars nulli commodo & vſui erit. Vt, ſi quis concione-

Propr. Medici 2. Fides ſeu veritas.

tur,ac doceat populum, plurimaq; producat,nec interim iuxta quoque vlla Apoſtolica opera eluceant: tum certe illa litera mortua eſt. Concionem etenim iſtam in ouiculis frugi eſſe Deus non permittit,ſed eandem ex cordibus earum reuellit. Is enim qui ſerit, verus ſeminator non eſt, nec præter lolium quicquam ſerit. Eadem ratio imperitorum quoq; Medicorum exſiſtit. Cum n. fas ſit, Medicinam nihil aliud,q̃ veritatem exſiſtere: vt ſuper ipſum Deum & eius veritatem, nõ ſuper mendacia fundata ſit, neceſſe eſt. An ego vero perperã doceã & iniquus ſim, ſi Medicinæ fundamentũ tale ſtatuã, ꝙ Deus ſolus Medicinæ Doctor & inſtitutor ſit, h.e. ꝓ modo creationis? Ideo ſi Medici fides apud populũ æſtimatur: eadem apud Deum quoq; rata eſt. A te n. ad Deum, a populo ad te vult De⁹, vt partes omnes in veritate cõſiſtant viuantq;. Et omnes artes ſuper terra

Artes omnes a Deo.

diuinæ ſunt, ſunt ex Deo, nec ex vllo alio principio. Spiritus n. ſanctus accenſor luminis naturæ eſt. Vnde fas non eſt, quenq̃ quicq̃ calumniari, aut Aſtronomiam, aut Alchimiam, aut Medicinã, aut Philoſophiã, aut Theologiam, aut artes, aut Poeticã, aut Muſicam, aut Geomantiam, aut Auguria, & quæcunq; alia ſimilia ſint. Quare a.? Quia homo ex ſeipſo nihil inuenit quicq̃, ne quidem centunculum, quem caligis aſſuat. Quid inuenit ẽt Diabolus? Nihil vſpiam, ac ne tantillum quidem, quo pediculũ capitis iugulare queas, aut capere. Quæ vero per accenſum in nobis naturæ lumen reperiuntur: ea Diabolus, ſicut omnia a Deo data, corrumpere & adulterare, ac in mendacia & impoſturas conuertere annititur. Vnde fit, vt omnes artes ac opificia iam corrupta ſint. Sic Alchimia corrupta ac ad mendaces linguas ac magiſtros prauos traducta eſt. Similiter & Geomãtia ſuper falſum fundamentum tranſpoſita eſt. Sic Medicina e natiuis ſuis gradibus emota eſt. Sic a Diabolo ipſa quoq; auguria commutata ſunt, vt qui ſolus mendax ac ipſum mendacium eſt. Deus contra, vt veritas eſt, eam ſi nobis impertit & largitur, tunc Diabolus e veſtigio ad calumniandum Deum ſurgit, eumq; mendacem facere quærit, & imbecillos in fide a Deo ſeducit, eoſq; erroribus implicat, vt a Deo deficiant, arteſq; mendaciis contaminent, Deum accuſent, mẽdaciis tempus terãt, quoquo peruagentur, omniaque perſcrutentur: qui tñ tandem ſine vlla veritatis cognitione emoriuntur. Ad hæc ergo ſedulo attendere Medic⁹ debet. Non n. is ſuper fundamentum Satanæ, ſed Dei inſtructus eſt, vt in veritate iugiter ac immote perſiſtat ac ambulet. Ego a. aperte ꝓfiteor, facultates ac omnes Medicos in mendaciis ambulare, ac in iis totos volutari, fraudemq; ꝓ fundamento agnoſcere, & huic immori, veritatemque vocitare ꝙ mendacium eſt. Atq; hoc modo pater mẽdacii Satanas columna Medicinæ præficitur, q̃ tã Deum, & nõ Satanã conſtituere debebãt.

Lumen naturæ fax Spiritus S.

Homo ex ſe nihil inuenit.

Artes Diabolus adulterat.

Medic. reprehenſio.

Super hanc columnam an firmi ſatis ſtructi ſitis, iam attendite, & experiamini, quam Deo proxime aſtetis, vel ab eodem recedatis. Hoc indubium eſt, quod mendaces columnas Deo aſcribitis, Diaboloque vos mancipia offertis, & eius regnum omni molimine fulcitis.

Propriet. Med. 3. Caſtitas.

Non vero in prædictis ſaltem animi virtutibus, verum etiam in rebus corpus attinentibus purũ, caſtum, ac cõtinentẽ ſe gerere Medicus debet, nec medicinã ad ſuperbiam impendere. Hinc n. falſus naſcitur Medicus. Quamprimũ ille ſatagit lucrum ſuum alio conuertere potius, q̃ ad puritatẽ cordis: iam in fundamento improbo ſubſiſtit. Ideoq; bonũ illud minime impendendũ meretricibus. Huius n. quantum in ſcorta confertur, ex vero fundamento partũ non eſt. Nec n. patitur Deus, ex ſe bona parta aut ſcortis, aut nebulonib. in bonum cedere. Aliud n. partum bonum eſt Medici, aliud militis. Alia ratio bonorũ eſt Medici ad bona Regis. Aliud mandatum Regis bona habent, aliud Medici. Iam vero Medici mandatũ aliud non eſt, q̃ vt bona ſua impendat honeſtati. Huc ſi confert ea, boni fundamenti eſt. Si vero ſecus faciat, & vel propriam ſuam vxorem meretricibus ſimiliter exornet, vel liberos ſuos liberis Regnum exæquet: tũ bona ea ex vero fundamento parta non ſunt, non ex fundamento, in quã, Dei, ſed ex Diaboli fundamento acquiſita. Hic enim illi ægros ſuſcitat ac offert, ac eoſdem ipſi ſanat. Quid vero cenſetis Medici, ſi quidem probam artem didiceritis, vos a. nequam ſitis, & ad luxum illa vtamini: an non id ex Diabolo ſit? Ipſa quidem ars ex Deo eſt: vſus vero ac natura ex Diabolo. Qui etſi quidem amplum cenſum faciatis: idem tamen eſt, ac ſi quis cum furtiuo bono fœnus faceret, ac ex eo diteſceret. Iſte n. quid apud Deum eſt? Fur eſt. Sic nonnullas etiam artes poſſidetis, non vt Medici, ſed vt qui eas Medicis furto ſurripuerunt. Et cum cordis veſtri id ſtudium ſit, furando & prædando victum parare: Deus quidem eatenus id bonorum incrementum indulget. Ex Deo omnes homines nutriuntur & ſuſtentantur, nec præter Deum nos quisq̃ alere nouit. Sed quẽadmodũ Dominus, prout ſeruorum quilibet animatus eſt, ſic eum habet ac obſeruat: ita Deus quoq;. Qui p veritatẽ victum parare quærit, huic veritatis ſatis largitur, & per hanc alimoniam quoq; neceſſariã ipſi confert. Suo n. iure tenetur, vt nobis alimenta ſufficiat: q̃ dat, qualia volumus. Ea ſi mendaciter habere eligimus: veritas apud nos mẽdacium fit, noſq; mendaces victitamus. Tam a. mendacibus, q̃ veracibus Deus alimenta ſua ſufficit. Vniuerſi n. ab ipſo ſuſtentandi ſumus, boni, mali: ſicut Solẽ quoq; eundẽ, & eandem terrã, ac creaturas ceteras omnes, p.miſcue omnib. bono eſſe & cõmodo vult. Ita ergo Medicũ purũ caſtumq; eſſe decet, itaq; abſolutum, vt bona ſua nulli luxui, ſuperbiæ, prauitati, ac cuicunque alii ſtatui

Bonorum diuerſa ratio.

Bonorum quis vſus laudi ſit.

Diabolus ægros ſuſcitat ſuis cultorib.

Deus alit tam mendaces quã veros.

impendat. Qui enim in iſtis mendaciis verſantur: mendacia opera ſua, ſuos prauos labores manifeſtant, & omnia in ipſis falſa habitant, adeoq; meris mendaciis ac impoſturis viuunt, quod in Medicina fundamentum probum non eſt. Fundamentum autem veritas eſſe debebat, quæ puritate & caſtitate gaudet, & omnes iſtiuſmodi boni fructus puri, caſtique manent, nec vlla in ipſis macula, aut faſtus, aut inuidiæ, aut luxuriæ, aut impudicitiæ, aut ambitionis, aut pompæ ac ſuperbiæ, aut exiſtimationis, eminet. Hoc modo ſi vobis fundamentum Medici propono, ſtupidum & inſanum me proclamatis, parumq; abeſt, quin etiam obſeſſum deieretis. Omnium equidem maxime ſummo ſtudio annitor, vt probe ab vniuerſis intelligar. Vos vero, quid dicam, ignorari dicitis, ac dicta nihil ad rem & rhombum facere clamatis. Ex ruſticis autem quærite, an ad rhombum iſta non faciant: aut an non eam vobis materiam proponam, quæ vos maxime vrat?

Veritas caſtitate gaudet.

Prop. Medici 4. congruitas.

Congruitas quid.

Vt ergo proficiatur Medicus, ac in fundamento perfectus conſiſtat, ſcitote opus eſſe, vt conuenienti ordine in rebus omnibus procedat. Cõuenientia autem, quæ congruitas dicitur, ea eſt, vt ſecundum præſtitutũ Naturæ ordinem, non hominum procedatur. Medicus enim non homini, ſed ſoli Deo, per naturam ſubiectus eſt. Ad quæ iam conſequitur, debere conuenientiam & congruitatem ordinis procedere ex conditione corporis, & luminis Naturæ. Corpori enim per ſe aliud lumen, aliud Naturæ eſt, quoad conſtitutiones. Hæ autem iam naturæ omnino iungi debent, & ſimile ſimili vniri. Et iſta demum congruitas illa eſt, qua vtraque ſeſe mutuo implicant, ac vnum cum altero conſonat & concordat. Sic ergo prima eſſe debet cognitio de natura corporis. Corpus ſi (vt ita dicam) naturatum eſt & diſciplinatum, ad Medicum minime facit. Diſciplinatum enim & correctum corpus longe aliud eſt, nec vnquam fit puer, in quem doctrina ingeri queat. Diſciplinatum corpus, corpus eſt adultum in rebus peregrinis. Adultus autem iſte eſt, qui ſui iam compos factus, adeoque ſui ipſius q. ſciens eſt. Peregrinus eſt, qui in ignotum tendit. Iam autem iſta conditio ac ratio luminis Naturæ eſt, vt in cunis infundatur aut inſtilletur, vt adhibitis ferulis velut inſeratur & incutiatur, vt (quod aiunt) crinibus attrahatur, hominemque ita ſubeat, vt primum grano ſinapis minus ſit: poſtea facto incremento ipſo ſinapi longe magis grandeſcat. Et cum arbuſcula ſinapi, licet minima, ſuas tamen auiculas ferat alatque: quid aliud per eam quæſo intelligi debeat, quam quod puſillum in nos deſcendat, quod tamẽ ſucceſſu ætatis grandeſcat, ita quidem, vt non hominem ſaltem ipſum æquet, ſed & aliis præemineat. Quia ergo hoc modo hominem fieri arborem oportet, ac doctrinam exem-

Corpus diſciplinatum quod & corpori idoneum.

Luminis Naturæ ratio quæ.

plam-

plumque Chriſti de arbore ſinapi complere decet: certe compertum eſt vniuerſis, quod annoſa & effœta exſuccaque arbor nihil ampliuscapere poſſit, ſed reſpectu grani ſinapis tota velut enecta, & emortua exſiſtat. Hoc nunc igitur cum mortuum ſit, & ſit nihil: exemplum autem a Chriſto propoſitum ſolum lignum & ramos, veluta teneris enatos, reſpiciat: qui ſodes ex enecta abiete malus cotonea produci poſſit? aut ex antiqua lauro iuuenis Sambucus? Fieri minime poteſt. Multo minus autem fieri poteſt, vt vetus corrector e Typographia, aut vetus conuertor in Burſa ſeu Collegio Logicali, aut Senior pater in ſchola Medicus euadat. Creſcere enim debet Medicus. Creſcere autem quomodo ſenes poſſunt? Creſcendo iam finem fecerunt, & indurucrunt ipſi, ac eo ſqualoris redacti ſunt, vt non niſi in meros callos, nodos, & tubera deinceps abire queant. Quare ſi Medicus firma radice ſubniti & ſtare velit, neceſſe eſt, vt in cunis velut granum ſinapi ſeratur, & ſimiliter creſcat ac augeſcat, non ſecus ac qui magni ac ſancti ſunt apud Deum: & hac quidem ratione creſcere debet, vt in rebus naturæ ita proficiat velut granum ſinapi, quod omnib. grandius euadit. Et talia per adoleſcentiæ teneritatem ſurgere & enaſci debent. Quod ſi ita eſt, qui quæſo illa creſcent in adultis patribus, qui iam occalluerunt, quorũ tempus præteriit, qui nunq̃ floruerunt, nunq̃ gem̃as, nunq ramulos protulerunt, nec Martium vllum ſenſerunt, nec Aprilem nouerunt, nec ſciunt an Maius viridis ſit, aut cœruleus, ſed in Iulio primũ emerſerunt, & illico fructus ferre volunt. Et hi vera Ephemera ſeu Colchica ſunt in autumno erumpentia. Scitote ergo, oportere congruitatẽ præſto eſſe, non qualem illi intelligunt, ſed qualem ego trado, nempe, quod opus ſit, vt natura corporis cum natura naturalis luminis adoleſcat. Sic enim facile vniuntur & conſentiunt. Homo enim illas coniungere, aut vnire non poteſt. Hic enim nihil ipſius eſt. Ita fundamentum ſe habere, & a teneris illico annis ſtabiliri debet. Quod enim ſuo tempore non ſeritur, fatiſcit. Hi ſunt illi Medici, qui a malis ſylueſtribus in vites inſeruntur & tanſplantantur, nec nucleum, nec medullam habentes. Si ſeruntur, id euadunt, quod poſſunt.

Medicina a cunis diſcenda.

Senes ſunt inepti ad Medicinam

Colchica.

Porro autem fieri non poteſt, quin, vbi tale probi Medici fundamẽtum iactum eſt, fidelitas quoque vna concurrat, & perfecta ſit, nõ dimidia quidem, non diuiſa, non partita, ſed plena, integra, abſoluta. Sicut enim in Deo veritas diuidi aut permiſceri non poteſt: ita ne fidelitas. Hæ enim res ſunt ſua natura indiuiſibiles, æque ac ipſa caritas. Fidelitas enim ac caritas res vna eſt. Iam vero in quo tandem Medici fidelitas ſita eſt? Non quidem in hoc, vt ægrum ſedulo viſitet; ſed antequam ægrum vel vidit, vel nouit, fidelitatem iam poſſediſſe debet, hoc eſt, ſedulo, & fi-

Propriet. Med. 5. Fidelitas.

Virtutes indiuiſa ſunt.

Fidelitas practica eſſe debet. deliter didiciſſe ad officium ſuum quæ ſpectent. Iſte n. ſupinus fidelitatis contemtus eſt, ſi quis diſcat ad arrogantiam, ad ſpeciem, vt pluri. ambitioſe de rebus diſſerere poſſit, aut nomen ſibi aliquod ſingulare parare. Hæc omnia infidelitatis potius ſunt, & caritatis condimento carent. Caritas enim hoc loco ſui ipſius eſt, & non alterius. Hoc enim ſidem diſcit agitque, vt ſibi ipſi commodet, non alii. Fidelitas ergo in eo ſita eſt, vt ſciatur ipſa & præſtetur. Ipſam enim qui neſcit: nec aliis impertire poteſt. Ea vero per doctrinam hauritur & addiſcitur. Quia ergo per inſtitutionem & experientiam addiſcitur, neceſſe eſt, eius poſſidendæ principium fieri, antequam ægri adueniant. His præſentibus & aſtantibus, illam offerri & præſtari opus eſt. Iam vero de inſtitutione & incoatione operũ ſcitote, neminem fieri Medicum poſſe ſine doctrina & experientia: eaq; non breuis temporis, ſed longi & diuturni. Longus enim numerus ac Catalogus, adeoque multiplex morborum eſt: vt fieri nemo Medicus poſſit ſine doctrina & experientia temporis diuturni. Sicut enim ante Maium flores non erumpunt, nec ante meſſem fruges matureſcunt, aut vinum ante autumnum: ita nec hæc tempora in qualibet experientia frangi ac mutari poſſunt. Experientia autem incipit a pueritia, & ad ſenium vſque, ipſamque adeo mortem pertendit, & vix decem horis homo rudis eſt. Qui ergo decrepiti illi patres, qui ætate media accedunt, ad meſſem, aut autumnum peruenire poſſint? Nec hoc ipſis adminiculo eſt, quod ſe putent iam ante etiam doctos, & in artibus multis probe verſatos eſſe. Hæ n. vos vniuerſæ non ſunt fidelitatis in ægrum, ſed ſatagunt potius tuum ipſius commodum, tuam fidelitatem, non ægrorum. Tu vero nõ illiuſmodi, ſed Medicinam noſſe debes. Hæc enim fidelitas erga ægros eſt: cetera omnia tibi tuæque vxori deberétur, vt cum ceteris natare pomis poſſitis. Tuo enim modo quod fundamentum iacis, id arenoſum eſt, ſuper quod nihil ſolidi exſtruere potes. Quia ergo omne extraneum fundamentum in Medicina nihili eſt, ſed conuenit purum ac ſolidum Medicinæ ſolum a teneris imbibi ac implantari: ideo iam penſitate vobiſcum, quam durum ac doloroſum id ægris accidat, quod conuentoribus, Ludimagiſtris, prouiſoribus, ac patribus aliis (qui nihil niſi deſperationem inducunt) ſeſe ac vitam ſuam committere cogantur. Neceſſe eſt, vt omnes opifices, cerdones, pelliones, &c. ad artem ſuam aſſuefiant. Maior aſſuefactio a teneris requiritur, a pictoribus, ſtatuariis, aurifabris. Quæ ſi ab opificib. requiruntur: multo pol magis a Medicis, qui longe maiore & diuturniore inſtitutione opus habent. Ac ſicut fieri non poteſt, vt ex Magiſtro Lipſenſi, aut Viennenſi admodum erudito peritoq; pro ipſius eruditionis modo adhuc peritiorem, aut doctiorẽ te cerdonem facias: ita multo minus is doctus Medicus fiet, verum hac de cauſſa potius rudior. Vt vero

Medicus nemo ſine doctrina & experientia.

Homo vix doct horarum dis.

Institutione artes omnes diſcuntur.

aſinus ad lyram: ſic ipſi ad tactum pulſus, aut frontis ſunt, an ardeat vel minus. Scitote ergo Medici, a tam ſero exordio fidelitatem vos addiſcere minime poſſe, & veſtram Sophiſticam ac Philoſophiam huc nihil conferre. Vos enim Doctoratus ornat, vt ruſticum nobilitas, hoc eſt, *Ego ſum Nobilis, Ego ſum Doctor*. Qui enim vos ſenes ſcribæ fideles fieri poſſitis, cũ fideliter nihil addiſcere in iſto decrepito veſtro ſenio velitis? In vobis enim nimis potenter Saturnus dominatur.

Propriet. Med. 6 Induſtria.

Præter hæc omnia Medicum quoq; oportet eſſe induſtrium & artificioſum. Qui vero induſtrius haberi velit, hunc ſuam in rebus omnibus cognitionem habere fas eſt. Ex induſtria enim procedit artis tuæ fundamentum, h.e. non fundamentum doctrinæ, ſed artis medicinalis. Qui n. aliquid iudicare poſſis, niſi iudicium ex aliis facias? Iudex n. ab extra iudicium ſuum haurire debet, ꝙ intro vertat. Is artem intelligit, qui induſtrius eſt: nec quicq̃ eius iudicare poteſt, qui imperitus illius eſt. Ex aliis, ꝙ iudicari debet, intelligitur.

Medicus, ſine induſtria nihili.

Qui vero Medicus ſine induſtria exſiſtere poſſit? cum tñ in eo maxima arcana condita eſſe oporteat? Magna enim arcana a ſapientibus ſurrexerunt. Quid ergo tandẽ eſt induſtria Medici? vt ſciat, quæ inſenſibilem hominem vel iuuẽt, vel lædant; quæ beluis marinis, quæ piſcibus, quæ brutis accepta aut aduerſa ſalubria vel inſalubria ſint.

Medicus quæ ſcire debeat.

Hæc artificioſa ſunt, quę ad naturam ſpectant. Quid præterea? conſecrationes vulnerum, & earum vires, vnde, aut qua vi id præſtent, & quid ſint: quid ſit itidem Meluſina; quid Syrena; quid permutatio, quid trãſplãtatio, & tranſmutatio; & quomodo pleno intellectu apprendi illa debeant;

Meluſina & Syrena

quid præter naturam ſit; quid ſit ſupra conſtitutionem: quid ſupra vitam ſit; quid ſit viſibile & inuiſibile; quid dulce, quid amarum faciat; quid olfaciat; quid mors ſit; quid piſcatori, quid coriario, quid alutario, quid infectori conducat: quid fabro metallario, quid fabro lignario ſeruiat; quid ad culinam faciat; quid ad cellam ſpectet; quid horto, quid tempori debeatur; quid venator, quid metallarius ſciat; quid circumforaneo, quid ſtatario opus ſit; quid bella & expeditiones, quid pax requirat; quid canonicis, quid ſecularib. cauſſam det, quid ſtatus quilibet agat, quid ſtatus quilibet ſit: q̃ cuiuſq; origo ſit; q̃d Deus, quid Satanas ſit; quid venenum, quid veneno aduerſum ſit; quid In viris, quid in fœminis ſit; q̃d diſcriminis inter vxorẽ & virginẽ ſit; q̃d inter flauũ & pallidũ, inter albũ & nigrũ, inter rubrũ & purpureũ in reb. omnib. ſit; cur color vnus hic, alter alibi ſit; cur breue, cur longum, & q̃cquid Adeptionẽ in rebus omnib. concernit. Non vero hæc ipſa Medicina ſunt, ſed ſaltẽ annexæ medicinæ ꝓprietates. Sicut n. ea ꝓprietas eſt veri & electi Apoſtoli, vt infirmos ſanet, cæcis viſum reddat, claudis inceſſũ reſtituat, mortuos in vitã reducat: ſic

illæ quoque res ipſi Medico adhærent. Et iſta vniuerſa talia qui quæſo tã vietus & carioſus ſenex comprehendet, qui in Caualibus & Temporalibus conſenuit? qui longo tempore opus haberet ad ediſcenda ſaltem ea nomina, quæ ſub ferula haurire pueritiæ debuiſſet? In his ergo rebus, quas vniuerſas ſcire Medicus debet, Medicinæ fundamentum poſitum eſt. Plus enim in Medico ſitum eſt, quam in facultatibus ceteris, & rebus iſtiuſmodi omnibus. Si ergo tantum in ipſo ſitum eſt: tanto etiam maior is erit, tanto plura ceteris ſciet. Debet enim pater Philoſophiæ & Aſtronomiæ eſſe. Qui poſſibile autem eſt, vt annoſi eiuſmodi ſcholares, Pharmacopœi, & alii, qui tandem poſt aliqua multum tempus ætatis ſuæ Medicinam adeunt, ac gradum aſſequuntur, probe ſtent ac fundati ſint? Ætatis quidem ratione nihil obſtaret. Sed ſi ſpectes artem, defectus ingens eſt. Ibi enim non artis, ſed pecuniæ eſt, Doctorem creari atque magiſtrum. Artis hoc eſt, Doctorem atq; magiſtrum cum veritate & dignitate eſſe. Et quid tandem vos Doctores promotoreſque in diſcipulis veſtris commendatis? Qui ſi Doctoreſcunt, vos dicitis: *Is meus diſcipulus fuit Lipſiæ, & a me legente auſcultauit Auicennam, Galenum, & Aphoriſmos Hippocratis, & res multas bonas*: cum tamen nec tu, nec res tuæ quicquam boni contineant. Quid ergo abs re boni tandem didicit? *Claudos & reſolutos ex vtroque latere facere.* Hoc dignum laude foret, ſi quis Doctor vel promotor, vel Præceptor, ſuos auditores ſecreta ipſius veritatis doceret. Hic rhombus eſſet: hic gloriari diſcipulus poſſet, & dicere, *Hoc habeo, hoc ſcio.* Sed iſta apud vos tam rara ſunt & tenuia, vt vos illorum iure pudeat. Sic ergo acquieſcitis mortuis libris, ex quibus verus ac genuinus Medicus e vobis nemo vnquam factus eſt. Qui cum honeſtate aliqua de diſcipulo ſuo gloriari affectat, multo plura illi indere & conferre debet, quam logomachiam Auicennæ, & nugas Galeni, & Mare magnum Iacobi de partibus:

Medic. reprehenſio.

Libri mortui Doctorum Iacob de partibus.

Quanquam hæc omnia inſuper etiam ab ægris infringi poſſint. Videtis enim illorum operationes in iis perfici debere, qui ad Medicinam quandam aptitudinem habent. Id ſi non fit: nihil proficitur. Cum ergo tantum etiam in Medico ſitum ſit, adeoque omne, quod Medici eſt: ad conceptionem æger idoneus eſſe debet, ſine qua aptitudine fieri nihil poteſt. Itaque attendite, quæ in ægro ineſſe debent: nempe, *morbus Naturalis, voluntas Naturalis, naturalis virtus ſeu vis.* In his tribus conſiſtit Medici opus perficiendum. In ægro autẽ ſi quid aliud ineſt præter dicta tria, tunc a Medico ſanationem nullam is exſpectare poteſt. Hi enim quos Chriſtus ſanauit, ad concipiendum idonei eſſe debuerunt. Inidoneorũ nullus vnquam ſaneſcebat. Multo autem accuratius ipſi Medico ſatagendum eſt, vt ægros aptos & idoneos habeat. Minor enim virtus eſt Medi-

Medicus ſine ægris aptitudine infelix.

Ægri ſanandi quã habere debeant.

Medici virtute Dei. Diſpenſatio aliqua apud Deum eſt, ſuper hominibus & ſuper natura, quam nemo aut metiri, aut perſcrutari poteſt, in quid quis diſtributum ſit. Apud Deum id magnum eſt: apud hominem occultum. Nihil vero id ad Medicum. Hoc ad Medicum pertinet, vt nihil prætextu & accuſatione Dei velet, aut excuſet. Nemini enim poſſibile eſt ſcrutari, vbi Deus aut promoueat, aut impediat. Stare debet Medicus in cognitione cœli, & aquæ, & aeris, & terræ, & ex iſtis microcoſmum fingere, & ſuper hanc cognitionem ſuam certitudinem locare ac tueri, Deo nihil addere, aut ſubtrahere, ſed ſingulis momentis, gratiam & miſericordiam exſpectare. Is enim Solis, & Lunæ Eclypſin condidit: ſi cos ſtare & quieſcere iuſſit: ſi cataclyſmũ orbi induxit: ſi quotidie pruin[illegible]m ac grãdinem ordinauit: tunc in his quoque rebus ſimiliter ſuam voluntatem ordinaui[illegible], nec vult, vt per iſta Medicina ac creatura ipſius aut male audiat, aut criminetur. Nihil enim deeſt, ſed virtutum omnia plena ſunt. Hæc autem iam, hoc tempore, eius voluntas ſingularis eſt: Ita ſecundum voluntatem ſuam agere vult, nec naturæ virtutem demere cupit, ſed iubet ſaltem vt quieſcat: ſicut etiam Soli lumen non expoliat, etſi quidem tenebræ incidant. Saltem periodo illa, qua tenebræ durant, illius ſplendor non videtur. Sic ergo, dum Deus Medicinæ huiuſmodi impedimentum irrogat, interea clam mors irrepit, & vitam elidit. Mortuo homine, Medicina iterum ceu prius alte reſplendet, ſicut Sol. Sub noctem enim furantur fures, dum non conſpiciuntur. Et fures illi maxime induſtrii exſiſtunt, qui furantur ita, vt non conſpiciantur. Ita mors quoq; per Medicinæ noctem irrepit, & vitam ſurripit, theſaurum hominis præſtantiſſimũ. Niſi Deus Medicinam ſtare iuberet, ſicut tempore Ioſuæ ſterit Sol, quis vnquam moreretur? Multos, quorum ſanitatem aufert, ſicut Solem retraxit, hoc modo ægrotos eſſe vult: nec tamen de eo ſe inſimulari patitur. Tam enim eius abſcondita opera ſunt, vt nec ſciamus ea, nec ſentiamus, vnde ſint. Et vult Deus omnino nos Medicinæ ſubiici, vt per omnia puri ſimus, nec de ipſo quicquam ſuſpicemur. Erga Deum nos tam procliues & probe animatos eſſe decet, vt ipſi talia nõ imputemus, ſed cauſſam in naturam tranſdemus, in quam etiam iugiter adhibita per fidem Medicina operemur, ita, vt quæcunque Medicus facit, facta ſint, ſiue illa a Deo perficiantur, ſiue impediantur. Fidelitatem illam & credulitatem, ſpemque ac fiduciam æger erga Deum habere debet, ne in cauſſam Eclypſis agatur, in qua mors inſilit, in qua Sol retrahitur, aut inundatio obruit. Nam ſi mundo non pepercit vniuerſo, quomodo parcat vnico? Et omnia iſta in ſilentio & obſcuro. Quam manifeſtus & exploratus Cataclyſmus erat creaturis omnibus: tam econtra abſcondita ſunt huiuſmodi iudicia

Diſpenſatio Dei occulta.

Medici officium circa diſpenſationem Dei.

Mors quomodo & quando irruat.

Deus non accuſandus etiam ſons.

Dei iudicia abſcondita.

recluſa, vt homo ex ſeipſo, etiã ſine iudicio Dei ex hoc mundo diſcedat.

Epilogus. Cum ergo tantæ auctoritatis ac æſtimationis deceat eſſe Medicum, ſuper tam valida fundamenta exſtructum: hic iuxta quoq; ſcire debetis, quod haudquaquam Medicus quis conſiſtere poſſit, niſi prædictis quatuor columnis, aut fulcris ſuſtineatur. Nempe tantum in Medico ſitum eſt, vt Deus per ipſum operetur, ipſum amet, & ei Medicinæ tum laudes, tum probra ferenda imponat. Laudes autem in eo, ſi æger conualeſcit, vt Deum celebret. Probrum in eo, ſi Medicina impeditur, ac fur ægrum prædatur. Hic ergo ſcitote, Medicos, qui ſeipſos ſoli per Medicinam ſuſtentare volunt, indagatione ac experientia alio opus non habere. Quicquid autem Medici illi, quos Deus ſuſtentat pro ipſorum voluntate, per mendacium operantur, aut interimunt, id Deus minime vult, vt ſibi imponatur, ſed homicidiũ Medico aſcribatur. Non enim vult Deus, vt per improbos iſtiuſmodi homines Medicina ſeruetur. Ideo ſedulo conſiderandum eſt, in quo fundamento ac tramite Medicus ambulare debeat.

Medic. reprehenſio. Quod merito vobis inculco, quia id vos eſſe affectatis, quod eſtis omniũ minime, fundamentumq; illud reiicitis, ſuper quod tamen comprimis ædificati eſſe debebatis, ac ſine quo nec ſtare, nec ire poteſtis. Rationem nunc apud vos inite, ex quo cerebro equidem aut loquar, aut ſcribam, & quodnam fundamentum ſit meum, & eorum, quos meæ ſectæ adiudicatis: quamq; illi honeſtius & ſolidius fundati ſint vobis, qui aliud nihil niſi in cartas digitum intendere poteſtis, quæ tamen quauis obuia aqua diffluit, & ex meris laciniis concinnatur. Qualis autem cartæ materia eſt, tale, quod illi inſcriptum eſt: mera ſcilicet fragmenta, meræ laciniæ. Papyrus ager eſt, in quem ſatum lolium eſt: voſq; Medici omnino loliales eſtis. Hoc enim ſaltem arripitis, quod nihili eſt. Quod vtile eſt, id perculcatis. Quia autem lolium vberius prouenit tritico, & ad ſpeciem formoſius exſiſtit: ideo veſtras officinas illo confercitis. Qualia ergo veſtra ſimplicia: tales vos Doctores. Illa putida eroſa, ſitu obſita, carioſa ſunt, nec veſtrum quiſquam eſt, qui norit, quæ intus ſint. Vt ergo vos nihil in ipſos nouiſtis: ſic in vobis quoq; nihil reperitur. In officinis picturæ optimum ſunt. Ea optimum etiam in vobis. Et quia ſuper tam fluxum fundamentũ exſtructi eſtis, nihil quicquam vſpiam ſcitis. Quam primum ſudor etiam leuiſſimus erumpit, hæretis illico, nec quid agatis, ſcire poteſtis. Sic Doctor Heluetius, quem contemnitis, veſtrum omnium Magiſter eſt. Legendo & diſcendo modo non tabeſcitis: & tamen rerum omnium ignari manetis. Quos vos dicam alios, quam ex numero virginum earum, quæ lampadas ſuas cum effudiſſent, ad ſocias ſuas, alias mutuo ſumtum, diuerterunt. Omnino tales vos Doctores eſtis. Pyxides veſtræ vniuerſæ ſunt effu-

effuſæ lampades; & quoties nouus alicubi Doctor prodit, dicitis. *Quæſo doce me quoque aliquid, lampas mea ardere deſiit, nec mihi oleum, aut liquor reliquus eſt:* Sic ergo vel egomet, vel alius, qui vos pro ſtultis non omnino agnoſcimus, quæ habemus, vobis communicamus, & ipſiſmet noſtris beneficiis nobis inimicos paramus. Quod ſi vero prudentum virginum parabolã, vobis nihil quicquam impertiendo, æmularemur: ſed Poliatros & Archiatros vos, in puluinaribus deſides, iuberemus, de oleo ipſos eſſe ſollicitos; tum poſt ipſo euentu deprehenderetis, quid tandem effecturi eſſetis. Et niſi nos circumforanei (quos hoc nomine dignamini) multoties auerteremus, quot homicidia per vos paſſim perpetrarentur? Quod enim eorum, quos perdidiſtis vos, nos reſtituimus? Ac poſtquam vidiſtis, tantum in experientia commodi latere: iam veſtrum quoque lolium effudiſtis ad peregrinandum; ita vt iam non domeſticos ſaltem, ſed etiam extraneos decipiatis & defraudetis.

Et hiſce hactenus commemoratis, fundamentum meum vobis propoſitum volo: plena ſpe fultus, fore, vt tandem oculos planius aperiatis, & quæ veſtra ars qualis Medicinia ſit, accuratius cognoſcatis. Auditores autem, ne fors temere vobis ſe iungant & implicent, comprimis admonitos volumus.

Lectori S.

CAndide ac beneuole Lector, ſcire te volumus, hunc Paragranum librum a Paracelſo bis, terue diſpoſitum ac deſcriptum fuiſſe. Et licet tractatus quidem præſens cum ſequente argumenti eiuſdem ſit: illum tamen a verbo ad verbum, prout ab auctore conſcriptus, & quantum eius repertum eſt, deinceps ſubiungere volui: hac potiſſimum de cauſſa, quod in illo multa vtilia Philoſophica, Aſtronomica, & Medica exempla introducat, in Paragrano progreſſo non comprehenſa. Quod ſi priori tractatui loca fors quædam obſcura & minus intelligibilia inſerta ſint: eadem perſequentia maxima ex parte explicari & dilucidari poſſint: ſicut probus ac ſedulus Lector ex mutua collatione facile deprehendet.

Quod vero hic ſequens tractatus in locis nonnullis cum priore multoties tam in verbis, quam in ſententiis conuenit; poſſent forſan nonnulli offendi, quia res vna bis hic traditur. Conueniens nos tamen non eſſe putauimus, vt ea omitterentur, ac auctoris libri diſpoſitio & ordo mutilaretur. Fac ergo, vt tibi id ingratum non ſit, planeque perſuaſum habe, in tuum commodum ac emolumentum iſta omnino huc congeſta eſſe, quæ antea præſto quidem non excuſa ſunt. Mihi non dubium eſt, quin multi ſtudioſi ſeduli illis magno commodo vſuri fruiturique ſint,

DOCT-

Præfatio
DOCTORIS THEO-PHRASTI.

Cauſſa editi huius tractatus.

POſtquam neceſſitate compulſus nonnullos libros Medicos, nimirum de *puſtulis*, ſeu lue Venerea in publicum dedi: vitio mihi ac crimini datum id eſt, ꝙ ſumma diligentia ac experientia longinqua ad ſalutẽ & incolumitatem ægrorum collegeram, ac bono animo euulgaueram. Eo facto anſa mihi, & cauſſa miniſtrata eſt, vt aggrederer fraudes & errores detegere eorum, qui, cum harum rerum penitus ignari & imperiti ſint, ceteros tamen vniuerſos præ ſe deſpicatui habent.

Quæ vero edidi, ipſis nimis multa, mihi nimis pauca videntur, nempe de ligno, & de tribus libris impoſturarum. Qua quidem explicatione bono iure & veritate librum multo maiorem complere potuiſſem: quem tamen lubens præcidi & decurtaui, vt proba nonnulla, ac inſcitiam aut ſimplicitatẽ Doctorum ac Magiſtrorum ſupprimerentur. Ita quia anguſtis limitibus ac cancellis incluſi, quiritantur nimis pauca eſſe, & a nemine probe intelligi poſſe. Itaque cum nimis pauca ea illis ſint: compellor ego omnino ad edendum vberiora, & libros grandiores condendum, ne porro de breuitate quid obiicere poſſint. Arbitror autem, eos omnino hoc vrgere, vt ſtultitia ipſorum plenius & planius ſub radium extrahatur. Qua in re ipſis meam operam merito nuncupo.

Quanquam haud obſcure innuant, ea, quæ probitatem ipſorum, eruditionem ac doctrinam attinent, cum veritate ſatis luculenter prodita eſſe: ſaltemque meæ doctrinæ vberiorem explicationem poſcant. Quæ tamen a ſe inuicem ſeiungi minime poſſunt, ſed ſimul vna omnino tradi debent: vt non vnum ſeorſim, verum vtraque vna opera hoc pacto intelligantur: licet illi vnum ſaltem quærant, non poſcant etiam alterum.

Mea vero quod mihi ſcripta male vertunt, id ab ipſorum imprudentia eſt. Nihil enim vnquam, (quod mea omnia opera teſtabuntur) citra fundamentum & experientiam quicquam ſcripſi. Quod autem inſuper etiã contra me vociferantur, cauſſa illa eſt, quia cordis fibras ferii in ipſis, dum demonſtraui, eos ignorare omnino, quæ ſcire Medicos comprimis deceat. Quod ex ſcholis ipſorum non prodii, & ad præſcriptum eorum non loquor, id mihi comprimis crimini dant. Sed hunc me temerarium ipſorum

rum

rum præiudicium agit. De quo ſcripturus, cum ipſorum ductu veritatem nec apud ſenes, nec iuuenes ſtabilire queant: nolens volens cogor iis aduerſari, nec cũ ipſis in minimo facere poſſum. Quod ſi ergo omnino veritas ſcribenda eſt: non poſſum ſolos ſeorſim diſcipulos ventilare, ſed res exigit, vt ipſos quoque magiſtros cum diſcipulis, adeoque magiſtrorum ac diſcipulorum Præceptores ſub vnum iugum traham: &, cum tam clamoſi ſint, exponam ipſis, quid primum Medicina, deinde etiam quid ipſi ſint. Nec enim pretii minoris & clamores ipſorum retundi, quam detegi artem.

Cur vno modo omnes reprehendantur.

Iam ſi ex fundamento hanc rem deduci fas eſt: neceſſe etiam erit, me ea præponere quæ fundamentum conſtituunt. Sic ergo omni iure fundamentum ex Philoſophia, Aſtronomia, & Alchimia ſumo, & ſuper illas omnia mea exſtruo & ſtatuo. Ipſi vero contra horum trium principiorum contemtores ſunt, ſunt contemtores Philoſophiæ, ſunt contemtores Aſtronomiæ, ſunt contemtores Alchimiæ: adde etiam virtutum: nec vlla de cauſſa alia huic arti oblatrant, quam quia eam ignorant, & diſcere depudeſcunt. Ac vt honori ſuo & exiſtimationi conſulant, popello fatuo & ſimplici perſuadent, mea omnia mera nugamenta eſſe, cũ tamen ipſimet meri ſint fatui, & aſini, imo nihil quicquam. qui ſe Iudæis ac Phariſæis in hoc ſimiles faciunt, putantibus cœlum ipſorum eſſe, & repudiantibus, aut contemnentibus eum, cuius erat, nempe Chriſtum. Sic ipſi etiam ſimul Medici Academiarum exſiſtunt, & Balneatores, & Chirurgi. Ideo ipſos etiam aſſimilo ardelionibus & balatronibus, qui nihil niſi clamitare, calumniari, criminarique poſſunt, idq; citra omnem pudorem ac metum. Tales noſtri etiam ſunt clamoſi Medici.

Medicinæ fundamenta quæ.

Medici Phariſæi.

Vt vero ad rem dicamus, quis eſt, qui ſine his tribus Medicus eſſe poſſit? Quis Medicus eſſe poſſit, qui non ſit Philoſophus, Aſtronomus, Alchimiſta? Nemo. Oportet eum in his tribus omnino exercitatum eſſe. Nam in his veritas Medicinæ poſita eſt. Quid Aſtronomia ſit, ignorant. Quid Philoſophia ſit, neſciunt. Quid Alchimia ſit, compertum non habent. Quæ tria ſumma cum ignorent: ad ea inſectanda ſeſe componunt. Ac quod illis ego vtor, ideo ab ipſis repudior ac explodor. Me vero nemo vnquam repudiauit, niſi is ſupinus ac cornutus Beanus fuerit, quales vos vniuerſi eſtis. Beanis enim de iſtis rebus nihil conſtat. De iſtis nihil etiam conſtat vobis. Ideo ipſorum ſimiles eſtis. Picti foris in veſtibus vos Medici eſtis: intus perfidos Iudæos, cadauera, & ſtatuarũ imagines occulitis.

Intelligite ergo, quo nam in Medicina fundamento vtar, & cui incumbam. *Prima* eſt Philoſophia. *Secunda* eſt Aſtronomia. *Poſtrema* eſt Alchimia. Adde quartam, proprietatem. Me vero ſedulo notate & atten-

dite. Nam aut vobiſmet ipſis hæc quoque ita ſtatuenda erunt: [illegible] tio publico apud vniuerſos paganos differemini, quod ſine his tribus [illegible] ri impoſtores, ac tum principum, tum magnatum, tum ciuitatum [illegible] gionum ludificatores & ſannatores ſitis: & quod omnis honor a [illegible] rentia vobis quæ præſtatur, puris putis ſtultis, hypocritis, & paraſitis de- feratur.

Modum autem attendite, quo iſta tria propono. Alia enim ratio- ne vobis ea proponere minime licebit, ſed opus erit, vt me vnum om[illegible] ſequamini cum veſtro Auicenna, Galeno, Rhaſi, &c. nec ego ſequar [illegible] Sequemini me vos Pariſienſes, vos Montpeſſulani, vos Salernitani, vos Viennenſes, vos Colonienſes, vos Witebergenſes, omnes vni ſummæ in- cluſi nullo ne in penitiſſimo quidē Laconici angulo relicto. Ego n. Monar- cha ſum: ego Monarchiā rego adminiſtroq;, ac lūbos veſtros ſuccin[illegible]

Quantopere vero vos Cornutus ornabit, illud, ſi Theophraſtus Mo- narchiæ Princeps dominabitur, vobis calefactoribus conſtitutis? Quid animi vobis tandem erit, ſi in Philoſophiam meam compellam vos, er- gamq;, vt veſtrū Plinium, Ariſtotelemq; imbulbitetis, & Albertum, Tho- mam, Scotum, &c. permingatis, dicatiſque: *Hi artificioſe & ſubtiliter men- tiri poterant.* Quam vero certi ac ſupini ſtulti nobiſcum proaui noſtri [illegible] runt, quod talia nec nos, nec illi ſubodorati ſunt? Ecquid videbitur [illegible], ſi cœlum ita adornaturus ſum, vt cauda Draconis ve[illegible]um Auicenn[illegible] & Galenum deuoret? Ignari enim cœli ipſi ſunt. Eius ignari eſtis etiam vos. O quam laudabile eſt, vos ſtultos Doctores & Magiſtros eſſe? Quam gra- uiter prementur terga veſtra, ſi aures ſex vlnas longas geſtaturi e[illegible] Nec n. Ioannes in Apocalypſi monſtra fœdiora ac deformiora vl[illegible] dit, quam qualia vos eſtis. Quanto id vobis probro erit, quod [illegible] ctenus curando diuitias ab illis largas extorſiſtis, nec tum tamen [illegible] coquere didiciſtis, verum cruda & incocta ipſis obtuliſtis? Ex [illegible] patet, quod multos interemeritis. Et hoc Alchimia clarius loq[illegible] hanc penetrare debetis, ni eligitis alterum, vt coniuges veſtræ ac [illegible] cognati vos ſummo opprobrio affectos eſſe videant.

Quod ſi nullum mihi aduerſus vos adminiculum eſſet aliud [illegible] hoc teſtimonium, quod adulterini & ignorantes ſitis, quam v[illegible] magnum fore in Monarchia cenſeris? Taceo quod mendac[illegible] veſtras vniuerſas, Balneatorumq; & tonſorum pediculoſotum [illegible] ta ſimul quoque detego, [illegible]que non in vno ſaltem libro, ſed in vn[illegible] Quin & hoc addo, vt vos doceam, non vos me. Nam ex v[illegible] ſi, ea ignis dudum c[illegible]ſumſit. Contra autem quæ [illegible] ceo [illegible] lus ignis adedet, is tamen vos peredet & deuorabit. Cuius i[illegible]

[illegible]

narchia eſt? Mea ne, an tua? Non deſpero equidem, fatuos & cornutos aliquos fore, qui veſtrarum partium propugnatores acturi ſint. Sed hi tamen & vos, mutuo voſmetipſos conficietis & deuorabitis. Vobis vos amicitias paratis ingeniculando, ſubmittendo, ſalutandoq;, *Gratioſe Domine, [illegible] Domine, iterum atque iterum Domine.* Quod ſi dominatio aliquando [illegible], vos amicitiæ iura præſtituri, nihil niſi fraudes & impoſturas impenditis. Quod ſi, quos iugulaſtis, ægri vitæ ſuæ reddi poſſent: vos & principem veſtrum *Aboali, Auinſchium* percacarent potius, quam quicquam honoris priſtini deferrent. Proh dedecus, quod vel ſex tantũ dies in legendis triuialibus auctoribus iſtis vos phantaſtæ conſumitis. *Aboali.*

Sed hæc præfatio vobis dimidia non ſit. Sub finem Lipſenſibus offam contalibo, & eoſdem cum ſale ad lignum deducam.

TRACTATVS I.

DE PHILOSOPHIA.

Cum certum & definitum ſit, Medicinæ fundamentum in Philoſophia exſiſtere: ſciendum nobis primo eſt, quomodo illud ex Philoſophia erui debeat. Hæc autem priuſquam explicentur, operæpretium eſt, Philoſophiam adulterinam primum excuti, quæ mihi fors obniti & impedimento eſſe poſſit. Hi enim ſoli mihi aduerſabuntur, qui ex falſa & ſpuria Philoſophia nati, ſe tamen legitimos iactant, velut id hactenus euentus probauit. Soli enim nequam Philoſophiæ, hoc eſt, muſcus & ſpuma Philoſophiæ aduerſus me hactenus inſurrexere. Sed ea perpetuo ſpumæ natura eſt, vt cum præter excrementum nihil ſit, in olla tamen ſubinde obnatet & præemineat, ſuaque ebullitione ſubditum melius & dignius obſcuret. Ipſa tamen cochleari tandem excepta in cineres excutitur: ac iuſculum ceu melius, purum in olla remanet. Eodem modo ſpurii quoque Philoſophi deſpumabuntur, & in paludem effundentur: ego vero cũ Philoſophia mea enitebo relictus. De nobis etiam edentes ſatiabuntur, non de ſpuma porro, ſicut factum hactenus eſt. Spumei enim illi omnes Medici ſunt, quos in porcorum mactras coniici æquum ſit. *Medicinæ fundamẽtum Philoſophia.* *Medici ſpumæ ſimiles.*

Philoſophia autem in eo poſita eſt, vt omnium morborum natura, materia, & conditio cum vniuerſa eorum eſſentia intelligatur, idq; ex ſola Philoſophia, nec ex arte quacunque alia. Vndecunque enim fundamentum aliud deſumatur niſi ex Philoſophia, id mera impoſtura erit, & impoſtura vocabitur. Æger enim per iſtiuſmodi decipitur; & quod ægro naturam ſufficit, id per Medicum talem ſubtrahitur, qui ex adultera Medicina gignitur. Natura enim eſt, quæ ægro Medicinam miniſtrat. Si *Philoſophia quid tradat.*

hoc natura facit: ægrum etiam pernouerit necesse est. Cura[illegible] é enim ministrare illa ipsi nihil potest. Cognitio autem hæc non in Medico posita est, sed omnino in natura. Ea enim seipsam nouit, non Medicus. Itaque si natura sola se pernouit: eadem etiam Recepta componet & concinnabit sola. Ex natura enim prodit morbus, ex n[illegible] remedium, haudquaquam ex Medico. Hoc si verum est: iam decet omnino Medicum, vt ex geminis istis discat, & quicquid vtraq; ipsum docuit, id faciat. Si nihil ab ipsis docetur, nihil etiam nouerit, nihil [illegible]

Natura simul morbus est, & Medicina.

Geminorum enim istorum Natura Medicina est, & morbus, & [illegible] Medica. Iam si ex natura Medicum nasci oportet, ac ipse nec in se, nec ex se, nec a se quicquam est, sed omne ex, & in natura exſiſtit, omnino e natura quoque gignetur, non a Lipsia, non a Vienna. Ibi enim quod discunt, Dauentriæ quoq;, & Zwollæ, ac iuxta Oceanum Germanicum Vb[illegible]gæ idem tradi illi sciant. Natura autem docet Medicum, non homo. Cũ ergo tanti momenti natura sit: merito tradendum videtur, quæ, & qualis Natura sit: id quod discursus Philosophici est. Præterea autem [illegible]gnum est etiam, quidnam Philosophia sit. De hac enim mihi cum aduersariis contentio est. Ipsi enim quam Philosophiam censent, ego glandulas iudico, foris corpori adnatas, & eius similitudinem præferentes, quæ tamen id, quod referunt, minime sunt. Sic ergo ipsi quoque Medici tales nauci sunt, velut & Philosophi, qui ex fungo tantum arbori adhærente enascuntur. Ita enim & ipsi Philosophiæ adhærent, non in eam conuersi sunt. De mea Philosophia, quod sentiant illi, non admodum bonum, aut magnum sit oportet. Nec enim contemtum fert fimus equinus. Ideo nec ipsi, nec fatui alii mea Philosophia vtuntur.

Natura Medicum docet.

Medic. reprehensio

Longo sermone opus foret, si quis dilucide ac euidenter demonstrare annitatur, quis potissimum dissidii nostri rhombꝰ & neruus sit. Vt re tamen in summam breuem conferenda, hic saltem id propono, [illegible] omnino esse, vt Medicus cognoscat, cœlum ac terram secundum [illegible] materiam, speciem, & essentiam. Qua si scientia instructus est, iam i[illegible] sit, qui porro Medicinam ipsam intrare possit. Nam post illorum cognitionem & comprehensionem haustam, Medicus proxime incipit. Medicinæ ergo ea omnino ratio est, vt necesse sit, ex Medico externo internum nasci. Si enim externus desit, interior minime exsistit. Interior enim quicquid vel agit, vel tradit ex suis subiectis, id vniuersum [illegible]neum est. Iam autem interior Philosophia nihil docet aliud, quam [illegible]nias & figmenta nonnulla, vt dicatur, *Morbus iste Cholericus*, &c. est. Cholera n. nihil est, nec vlli vnquam Philosopho cognita & comperta. R[illegible] est, quod non ab exteriore, sed interiore Philosophia emergat [illegible]

Medico quæ noscenda.

Medicus interior non est sine exteriore.

[illegible]

rior doctrinam aliam tradat, quam ſpeculabilem & imaginariam ipſius hominis. Huiuſmodi ſpeculatio choleræ quoque nomen & originem dedit. Externa a. Philoſophia ex ſpeculatione nulla erumpit, ſed ex homine externo omnino progignitur, docetq; ac monſtrat, quid homo interior ſit. Cum ergo talem præceptorem nacti ſimus: fas eſt, ſpeculationi omni omnino nuntium mitti, ac ea prehendi, quæ non per ſpeculationem demonſtrantur, ſed per ipſam veritatem & naturam. In hoc ergo diuortiū noſtrum conſiſtit: quod aduerſarii mei ſpeculentur, ego autem ex ipſa rerum natura doceam. Iam autem ſpeculari phantaſmata agere eſt. Phātaſmata autem phantaſtam gignunt. Et phantaſia quidem fundamento nullo innititur, ſed cuiuis libera relinquitur, vt ad voluptatem ſummam phantaſmatis ſeſe quiſque titillet & exſatiet. In effectu autem res alia non eſt, quam ſi quis optando plurima concipiat: & tamen, quæ optauit, non impetret. Sic & phantaſtarum phantaſiæ nihili & inanes exſiſtunt. Et tali fundamento quidem Medicina ipſorum ſuperinſtructa eſt. Cum quo fundamentum iam quoque meum conferte & expendite.

Cholera figmentū.

Philoſophia Theophraſti & antiqua quod differunt.

Si ſpeculari bonum & vtile ſit: vtile etiam ſit optare. Sic enim aliquid aduerſum me obtineri poſſet. Sed, quod durer, nihil contra me elicitur. Quod enim fundamentum ego pono, ſpeculatio haud quaquam eſt, ſed eſt *Inuentio*: non, inquam, ſpeculatio, ſed ipſa rerum proprietas. Sic enim Philoſophi in externo Archeo agnoſcunt, æquum non eſſe vos dicere, *Hoc eſt Cholericum, hæc eſt Melancholia* ſed dici potius ita ſuadet, *Iſte eſt Arſenic⁹, hoc eſt Aluminoſum*: ſi enim dixeritis, *hoc eſt Iouiale, illud eſt Saturninū*, tunc mihi vobiſcum litigium nullum reliquum eſt. Si dicatis, *Hæc* [illegible] *ris ægritudo, Iſte morbus eſt Anthera*. tunc ex me audietis vos probos & eruditos Doctores eſſe, quod in veritate equidem etiam teſtari poſſim. Sic enim ex vera Philoſophia proceditis. Sic pariter ſi aſſeratis, *Morbus iſte eſt Pulegii, eſt Meliſſæ*, tum demū videro, vos morborum iſtorum certā cognitionē habere. Si vero dicere pergatis, *hæc e. cholera, h. e. phlegma*: certe compertum habeo, vos cognitione nulla pollere, ſed ex ſpeculatione, ſaltē ac phātaſia enatos eſſe, quę tñ cū veritate ſani nihil vnq̃ progenuit. Ideo Medice eiuſmodi nō proferuntur aut enuntiātur, ſed phantaſtice & ſpeculatiue, quę licentia ſtultis quidem data eſt, vt huiuſmodi fundamenta excogitare auſint. Sic dyſenteriæ cauſſam ſanguinem facitis. Quod nugatorium eſt: vt & hoc, ſi dicatis, *vitium eſſe ſtomachi*. Nam iſta omnia apud vos opinabilia ſunt, merique ſunt opinatores, cholerici illi & phlegmatici, & Melancholici, & ſanguinei. Quod ſi ita pronuntiaretis, *Iſte eſt morbus Hermodactyli, morbus Colocynthidis, morbus Helleborinus*: iure merito vos prædicarem ac efferrem, quod ex fundamento procederetis, & ipſam veri-

Inuentio Th. o. h. fundamentum.

Medico quibusquam [illegible]

Externa interna nominandant.

Colica Sibethina: Iliaca Moſchata

tatem proferretis. Debent enim nomina ex fundamento deduci, haudquaquam ex phantaſia. Ita colica dicenda eſt Sibethina: Iliaca nominanda Moſchata eſt. Qua cauſſa? Ita nimirum externa Philoſophia docet ac iubet, quæ interiori omnia nomina, naturam, proprietatem & ſigna indit & attribuit, nec extra hanc quiſquam bonus Medicus gignitur, ſed meri impoſtores, errones, phantaſtæ, ac aſini fiunt.

Philoſophia in quibus conſiſtat.

Cum ergo primam Medici ſcientiam ex Philoſophia manare oporteat: conſentaneum quidem eſt, ipſam non conſtare ex homine, ſed ex cœlo potius & terra, ac aere aquaq;. In his omnium Medicorum cognitio latet ac intellectus. De huiuſmodi n. rebus loquuntur ac tractant Philoſophi, non de cholera, aut phlegmate, aut Melancholia, aut ſanguine. Ideoq; omnis de iſtis ſermo fatuus eſt. Omnes n. Philoſophi tantum tractant *de mineralibus, de fructibus, de impreſſionibus, de influentiis*: nec ipſorum quiſquam de Humoribus vel verbulum facit.

Obiect. Medic.

Quod ſi Medicus ſpeculatiuus iam obiiciat: Philoſophiam quidem calleo, ſed ea mihi non ſufficit, ac opus eſt, vt plura ſciam quæramq;, & ad quatuor Humores deſcendã, vt exactius omnia peruestigem, q̃ ea, q̃ per Philoſophiã traduntur, &c.

Solutio.

hic ſcito, ipſum errore non leui agi. Cauſſa hæc eſt: quod nihil intus in corpore ſit, q; foris non plane tibi monſtrari poſſit. Imo certius & vberius foris omnia pateat. Ideoq; ſi accuratam plenamq; cognitionem Philoſophiæ haberes, de fundamento alio ſpeculari minime neceſſe haberes.

Corporis omnia foris luculentiora exſiſtunt.

Medic. reprehenſio.

Quia vero iſtam cognitionem mancam & imperfectam habes: ob illam furturam illam tractas, idemq; agis quod carnifices, qui a viris honeſtis in plateas ſecretas & abditas ſecedunt, vt id negotientur, cui nemo quiſquã vel obloqui poſſit, vel aduerſari. Tales vos ẽt Medici. Qui ſpeculationibus veſtris eo rem deduxiſtis, vt nemini iam liceat vobis obloqui, hoc eſt, rem veſtram ita inuoluiſtis & occuluiſtis, vt probus nemo vos intelligere poſſit. Ideoq; ẽt nemo vos temere reprehendere poteſt. Quod ſi tñ Philoſophis ceteris huius veſtræ ſpeculationis proprietas tam nota & comperta eſſet, quam ea mihi eſt, ſic certe dicerent, *Foras iſtos carnifices*. Iure n. vos ſeparatis a ceteris eruditis per dictiones veſtras, ac vocabula. Iſta enim ſi intelligerentur, iam veſtra impoſtura illico vniuerſo orbi innoteſceret. Exempli gratia: pyxidibus officinarum inſcribitis *Anthos, Cheyri, Bugloſſa, Veronica, &c.* Quæ ſi ruſtici ſcirent & intelligerent: valde ſint fatui futuri, ſi pro iis tantum pecuniæ adnumerarent. Ideoque fraus ea talis eſt, in quã nemo animaduertere poteſt. Iſta enim exotica idiomata nemo intelligit, etſi res ipſæ ruſticis quoq; cognitæ exſiſtant. Hoc modo Medicina a profeſſionibus omnibus ſeparata eſt, & tam idiomate, quam methodo modoq; a doctis ceteris diremta, vt reprehenſione iam fere careat. Hæc vero Philoſophia non eſt, ſed mera ſpeculatio.

Sed

Sed cum propoſitum mihi ſit, ipſam Philoſophiam explicare; pro Medicinæq. introitu principio definiam, qualem oporteat eſſe Medicũ. Id fiet idiomate plano, vt ſingulare eo rectius ad vniuerſale accommodari poſſit. Hac enim ratione Philoſophiam neceſſe eſt tradi, vt in ea totus offeratur & conſpicuus homo ſit; vt in ea deprehendantur omnes morbi, accidentia, & ſanitates, omnes artus ac membra, omnes partes, ac partiũ partes, quotquot in homine ſunt, aut exſiſtere poſſunt: vt in natura videantur ſpectenturque tot tantaq; , quot quantaque a primo homine ad vltimum vſque incidere potuerunt aut inciderunt: eaque omnia ſciantur tam perfecte & abſolute, vt etiam oculi, aures, vox, ſpiritusque in mundo reperiantur, vt etiam mobilitas, & partes coquentes, & partes expellentes, & attrahentes, tam præſentes, quam ad corporis bonum ſtatum quocunque modo conducibiles conſpiciantur, vt ea vniuerſa exterius intelligantur, diſcantur, & inueniantur, vt exterius probentur & iudicentur, vt exterius per ignem agãtur & depurentur, vt exterius lotium videatur, pulſus tangatur, colores Phyſionomiæ diiudicentur. Hæc omnia ſi tu exterius probe cognita habes, porro in interiorem hominem abi: ac ſi exterius maxima minima quæque probaris & excuſſeris, dum demum lotium inſpice, pulſum tange, & Medicinam exteriorem interioribus adhibe. Hæc ea genuina eſt Philoſophia, de qua tibi toties inculco. Hanc ſi nec ſcitis, nec calletis: quæ veſtra amabo ea eſt confidentia & arrogantia, vt ex tam inani ſpeculatione ac phantaſia tantæ hominum multitudini Medicinam depromere, ac tot cæcos, tot claudos, tot contractos facere auſitis? Hos nimirum bono iure temerarios beanos dixeris, qui periculum de omnibus faciunt, nec ſatiantur in eo, q; aliis fucum faciunt ipſi, ſed eundem alios etiam docent, ne fors aliquando ipſorum impoſtura emoriatur. Hoc ſi facere ſuſtinetis: cur non aduerſum me ſcribere ſuſtineatis? Valde n. negotioſus Satanas eſt, ſi ſuos oblæſos filios ſentit. Siquidẽ ægrorũ ſaluti conſuleretis, multo certius eligendum fundamentum eſſe putaretis. Sed impoſtoria omnia ſunt, quibus occupabimini. Satis ſcilicet eſſe putatis, fidem vos habere, quicquid de operibus interim agatis, ſiue ea mortua ſint, ſiue ſemiuiuant. Res culinaria probe ſe habet, ſi modo ſint, qui veſtris nugis aſtipulentur. Penes vos eſt fides ſine operib. h. e. fides mortua, vbicunq; deficit quid, vel ſuccedit minus, id Deus fecit

Vt vero Philoſophum perficiam, ſcitote ipſum duplici via naſci. Vna in cœlo eſt, altera in terra, h. e. ipſum ex vtraq; ſphæra gigni: Sphæra enim vtraque ex ſe principiorum dimidium eſt: geminæ autem ſunt principium totum. Iam vero licet hic ex vtraque parte conſtans Philoſophus dicatur: nominis tamen reſpectu res alia eſt. Is enim priuatim Philoſophus

Philoſophia qua tradas.

Medic reprehenſio.

Philoſophus duplex.

Philoſophus & Aſtronomus vt differant.

nominatur, qui ſphæræ inferioris peritus eſt. Qui ſphæram ſuperiorem nouit, is Aſtronomus dicitur. Vtrique tamen Aſtronomi, vtrique Philoſophi exſiſtunt, vtrique vnius ſcientiæ & artis ſunt. Iam vero omnes Aſtronomi in partes quatuor diuiduntur. Primus Aſtronomus origines metallorum & proprietates mineralium nouit. Secundus fructus terræ tenet. Tertius Mannam callet, non peius eo, qui vel Saturnum, vel Iouē cognouit. Sic viciſſim iſte quoque Philoſophus exſiſtit, qui cœli impreſſiones, ac influentias & motum didicit. Quartus Philoſophus iſte eſt qui aerem non minus peruouit, ac alter terram. Hæc enim vna Philoſophia eſt, quæ naturam concernit. Iam vero quatuor horum vna Anatomia, vna eſſentia, vnaque materia exſiſtit. Nec enim in cœlo tantum Saturnus eſt, ſed etiam in profunditate ima Maris, & in abditiſſimis terræ. Meliſſa etiam non in ſolo horto eſt, ſed & in aere, ac ipſo cœlo. Quid quæſo cenſetis Venerem eſſe aliud, quam Artemiſiam? quid aliud Artemiſiam, quā Venerem? Quid autem ſunt vtræque? Matrix, conceptio, vaſa ſpermatica. Quid ferrum? Nihil niſi Mars. Quid Mars? Nihil quam ferrum: hoc eſt, vtraque ſunt ferrum & Mars. Idem etiam eſt Vrtica, & Tereniabin quarta, & omnia vnum ſunt. Martem qui nouit, ferrum nouit. Ferrum qui nouit, Martem nouit. Hæc qui nouit, nouit etiam Tereniabin & Vrticam. Ideoque Philoſophus, qui vnum in vno nouit, idem in altero etiam nouit, ſaltem formarum diſcrimine demto, nulloque alio. Ideoq; iſta non quatuor, ſed vnum ſunt. Quis iudicabit pluuiam? Aſtronomus. Quis rorem iudicabit? Aſtronomus. Quis iudicabit Talkum? Philoſophus. Quis Cachimiam? Philoſophus. Vnum qui iudicat, alterum non ignorat. Et licet quidem nomina inter ſe diuerſa ſint; artes tamen ac ſcientiæ minime ſeparatæ ſunt. Vnum enim eſt in omnibus. Hinc fiunt Philoſophi ſimplices, in vno ſaltem verſati & periti. Sed hi nihili ſunt. Alii in duobus periti ſunt: Sed nec hi quid valent: Nihil etiam terni ſunt. Quaterni ſoli, quod concludunt, id præſto eſt: hoc eſt, Medicina [illegible] eſt, & terminus horum omnium. Quid enim iuuet, Aſtronomum nouiſſe pluuias & niuem: nec ad quid conducant, perſpectum ſimul habere? Sic ergo nihili eſt. Subiecti ſui proprietatem etiam nouiſſe debet: ſine quo alias nullus eſt. Totum ipſum conſtituit Medicus. Iam vero quod hactenus integri & certi Medici non fuerint, id vobis notandum eſt. Errarunt etenim in Philoſophia: nec hactenus, quid ſtannum eſſet, quid in ipſo flueret, quid calorem ipſi largiretur, &c. compertum habuerunt. Horum enim hactenus nihil vnquam tractauerunt, & ſe tamen Doctores ac Philoſophos iactant. Quod ſi talia ignorant: multo minus quid tales morbi ſint, iidem exploratum habebunt. Omniū enim primo ipſos ſcire

Aſtronomus quadruplex.

Vna Anatomia eſt rerum omnium.

Meliſſa in cœlo.

Artemiſia Venus.

Philoſophus omnia iudicat.

Medic. reprehenſio.

ſcire oportet, vnde nam ſtannum, vnde cuprum, vnde aurum ac ferrum naſcatur, & qui fiat, & quod nam ipſius attributum ſit, & quibus morbis obnoxium ſit, & quas affectiones ſuſtinere cogatur. Et hoc ſi quidem ſciant, membrum tamē ſaltem vnicum in corpore hominis ſciuerint. Quod ſi tanto ſudore metallum ſaltem vnicum addiſcunt: quanta cum difficultate aſſequentur reliqua ſeptem, reliqua 24. reliqua vniuerſa, quorum millena ſunt? Quod in Philoſophia omnium maxime neceſſarium eſt, *Metalla mille.* ac in ipſa Medicina, id negligunt illi ac omittunt.

Iam quod pro Philoſophorum priſcorum doctrina illi dicunt, ex Mercurio & ſulphure omnia metalla generari: Item, ex pura terra lapidem nō *Metalla nō ex ſolo* gigni: quā inuerecunde id illi mentiuntur? Nam quis vſpiam eſt, qui ma- *Sulphure* teriam metallorum ſolum ſulphur ac argentum viuum deprehenderit: *& Mercurio.* cum tamen metalla omnia, & omnia mineralia in rebus tribus conſiſtant, *Medici re-* non in duabus? Is error ergo manifeſtus eſt. Sed & Philoſophia illorum *prehenſio.* ipſamet aperte mendax eſt: nec enim quicquam de generatione eorum & fine aut aliis tradit. Hæc enim omnia ipſis percognita eſſe oportuit. Quemadmodum autem gloriantur, quod ex lotio ac pulſu morborum omnium eſſentias & medicinas cognoſcere poſſint. ſic ſua quoque iudicia certa facere debebant in iis rebus, vt lotium quoque ac pulſum cœli, terræque, & aeris ſimiliter diſcernere quirent. Sed nec hoc, nec illud ipſi compertum habent. Sic Philoſophia ipſorum quoque ſtatuit, quod ex *Lapides* pura terra nulli lapides gignantur: cum tamen ex terra alias quoque nul- *ex aqua* li vnquam lapides gignantur, ſed ex aqua. Hæc ipſorum elementum eſt *naſcun-* genitale & natiuum. Ideoque illi ambigui & Philoſophiæ ignari ſunt. Hęc *tur.* ipſorum Philoſophia etſi quidem ab Ariſtotele, Alberto &c. conſcripta ſit: quis tamen mendacibus iſtis credet, qui non loquuntur ex ipſa Philoſophia, hoc eſt, lumine naturæ, ſed ex mera phantaſia? ſicut ex eodem fōte etiam in Medicinam quatuor humores inuexerunt, nihilo felicius. Eodem ex fonte extraxerunt etiam mendacium illud de Mercurio & Sulphure. Nec vnum magis quadrat altero. Prouocant illi quidem ſubinde ad Albertum & Thomam. Sed non Albertus, non Thomas, ſed vos ipſi de hoc pedem figetis. Nec enim Albertus hanc doctrinam a Spiritu ſancto, hauſit, ſed potius ex otioſa ſpeculatione. Eodem in cenſu Thomas etiam eſt, ac Hermes, & Archelaus. Nulli autem veſtrum ignotum *Philoſo-* eſt, quod doctrinæ ac artes huius profeſſionis, non Spiritui ſancto, verum *phia quo* naturæ potius lumini acceptæ ferendæ ſint. Vbi ergo hoc eſt, niſi in na- *ſit refe-* *renda.* tura? vt Spiritus ſanctus docet fidem. Ergo ipſa fides eit. Sic, hæ res ſunt natura. Ergo *ex Natura doceri diſcique debent*. Non in ſancto Spiritu conditi illa ſunt, ſed in ipſa Natura. Ideoque de illis etiam ex natura informaberis,

cuius vel Alberrus, vel Thomas, vel Ariſtoteles, aut Auicenna, aut Actuarius &c. ſcientiam nullam habuerunt aliam, quam ſpeculatiuam & imaginariam. Cum ergo tanti momenti ſit, vt ſciatur, quid natura ſit: ſummo iure hic vobis fundamentum Medicinæ proponitur. Debet enim [illegible] guibus melius noſſe Medicus, quid in plumbo liqueſcat, quid in cera [illegible]uatur. Quid id eſt, quod in Adamante adeo durum exſiſtit? Quid enim in Alabaſtro tam molle? Quod ſi iſthæc nouit, dicere etiam poſſit, quid Apoſtema maturum, vel immaturum facere poſſit, aut quid carbunculos, quid peſtilitatem ſuſcitet. Extra iſthæc omnia nihil quicquam ſcire queat. Ideoque falſa & erronea ſunt ſcripta illa vniuerſa, quæcunque de [illegible] & aliis morbis tradita ſunt. Ex ſpeculatione enim profluxerunt, nec ex Philoſophia. Et quia ignari Philoſophiæ illi fuerunt, labor eorum [illegible] vniuerſus eſt. Ipſi v. ſimiles facti ſunt ruſtico, qui ſecundum ariſtas ip[illegible] ſtramen inane percutit, frumentum excuſſurus. Bono quidem is id [illegible]mo facit: ſed labor inanis eſt. Eadem ratio eſt medicorum etiam, qui huiuſmodi morbos deſcribunt, & tamen ipſius Philoſophiæ ignari ſunt, ac nec artem, nec ſcientiam vllam habent, ſoli ſuæ phantaſiæ ac ſpeculationi indulgentes. Poſtremo a. neſcio, quo ſigillo euent⁹ obfirmatur, [illegible]que eorũ ægri teſtantur de ipſis, q̃ ſtulti ſint, vt ſubtiliter loquar. [illegible]ſius eos nequã indigerant. Mendaces in Magiſtri ſeu Ludimoderatores, Correctoreſq; ac Procuratores, & Viſitatores, & Beani, ac Patres & [illegible] medicos euadunt, aliter ſe non gerunt, hunc vnũ morẽ habent [illegible].

Ioan. de Garland Meteora Ariſt. ventilantur.

Vnum atq; alterum Meteororum cum gloſſamentis plurimis [illegible] habent. Quæ tamen meliora non ſunt, quam tradidit *Ioannes de Garlandia* qui ſuper ſecundam partem Alexandri commentatus eſt. Quid enim [illegible] Meteororum Ariſtotelis? Nihil niſi phantaſia. Ratio eſt: quod ſub cœlo nihil vſpiam ſit, quo huiuſmodi Exhalationes, Impreſſioneſque probari poſſint, præterquam quod iſta mera phantaſia ac cyclopica ratio [illegible] Meteororum ergo illud nihil niſi figmentum eſt, ſuper quo ipſi tamen Magiſtros condunt, qui & ipſi iſta laudant & tuentur, nec tamen [illegible] antur admodum compertum habent. Hi tñ mecum de hac re [illegible] temere mouebunt. Nec n. res ea magnopere ipſos ſollicitat, an ver[illegible] falſi ſit. Nam idem in rebus etiam aliis factitare ſolent: nec [illegible] magis curæ cordiq; habent, q̃ vt pecuniam nugacitate extorqueant. [illegible]ant an ignorent, nihil intereſt: ſaltem pecunia promatur, [illegible] nus Doctor ex penuria eluctari, & pro forma in plateis [illegible] vxorq; eius iuxta alias ſimiliter luculenter emicare poſſit. A[illegible] q d ẽ culina impendio frigeat: nihilominus tñ, in plateis, in tẽplo, [illegible] comẽdę & exornãdę illæ ſunt, veluti felis cacatũ ſtica. Hu[illegible]

Medico quæ ſcienda.

Med. vepr . . . hacrie & longo

cian-

ci artẽ ſuã quocunq; loco habent, nec curant admodũ, ſiue fundamẽtũ ac artẽ habeant, ſiue minus. Fundamentũ n. ipſimet ſibi ſtatuunt phantaſiã.

Contra v. meus omnis iſte labor eſt, vt ſolidum in arte fundamentum ponatur, non ſuper Magiſtros caſuales, non ſuper Mortariotribas, non ſuper eſurientes conuentores & propoſitos. Horum n. fundamentum aliud non eſt, quam hoc: *Eſt eruditus Magiſter. Legit nunc Phyſicam: ac eleganter de cœlo & mundo commentatus eſt. Iſte bonus euaſurus medicus eſt. Iſte Conuenit Lux & electum vas* ſtultus arbitror *futurus eſt*. Huiuſmodi a. Cõuentores vos alio titulo donare non debetis, q̃ vt dicatis: *Rudis eſt, ac cornutus, nihil ſcit, nihil nouit, ac tantum bonus pater eſt, geſtando liripippio idoneus, parcus ac tenax eſt, ac cuminiſector. Qualis in barba factus eſt, talis in Medicina manere decreuit.* Quod ſi vero hoc fundamentum illud eſt, ſuper quod medicina veſtra plantata, & defixa eſt: væ illis ægris, qui in horum Beanorum manus incident. Mollius enim apud alutarios iſtos tractarentur.

Iam vero hoc multo grauius eſt, quod medici hi, qui mihi aduerſantur, nec mea, nec aliorum Philoſophia vtantur, ſed ab omnibus doctis quandam veluti ſeceſſionem faciant. Sic ergo viciſſim coanguſtandi & reprimendi ſunt, vt neque Theologus, neque Iuriſta, nec Artiſta, nec Aſtronomus, nec Philoſophus, nec Alchimicus, nec alius quiſquam cum ipſis quicquam negotii habeat nec ipſi cum aliis. Hoc n. velum eſt, per ꝙ ipſorũ impoſtura nõ reuelatur. Quę ſi ita ſe habent, artẽ eorum omnino vi quadã factitari neceſſe eſt, ꝑ fidẽ violenter extortã, vt quicquid dicãt, ipſis promte credatur, quicq̃d tandẽ ſcriptura teſtetur. Quod ſi quo fors anno ægrum vnum ſanarint, decennio integro id decantant: etſi æger ex ſeipſo citius euaſurus fuerit, quam per ipſorum præſtitum auxilium.

Huiuſmodi facinoribus ac triumphis, vt & nugacitate veſtra, & diſcurſitatione, fideliq; viſitatione fidem vobis ſtruitis ac ſtabilitis. Hi v. labores omnes culinarii ſunt. Pecuniæ enim cauſſa non ægrorũ ſalutis gratia diſcurrũt. Quod ſi n. genuina ac generoſa vobis domi remedia eſſent, quid quæſo diſcurſationibus veſtris, ac lotii inſpectionibus, & baculorum operibus aliis ſimilibus opus eſſet: quæ tamen omnia indoctum medicũ arguunt, rei nullius peritum & gnarum. Vbi tandem vos Philoſophia docet, vt ægros ita tractetis? Vbi ex natura id didiciſtis? Sed ex inſcitia veſtra & ignorantia iſta talia facitis, vt aliquam diligentiæ & ſedulitatis de vobis opinionem excitetis. Sic fit, vt ruſticis perſuaſum ſit, vos ex arte talia facere, cum tamen ex mera illa fiant ignorantia. Et ſiquidem eſſetis ipſe vel Ariſtoteles, vel Porphyrius, vel Albertus, vel Auicenna, vel Galenus: tamen nec tantillum quidem fundamenti monſtrare poſſetis, in quo æger tuto fidere auſit. Quis enim impoſturis facile credat ac mendaciis? Nemo. Ideoque fundamentum veſtrum vniuerſum,

cum periculum facimus. De hoc ipſas conſcientias veſtras iudices poſite, iiſq; tantum otii & reſpirationis indulgete, vt mea hæc ſcripta æqui iudicent. Si tam ex interiore, quam exteriore didiceritis, tunc ipſa veſtra conſcientia vos coarguet, quod non per ianuam ingrediamini, ſed per tectum in domum deſcendatis, ac per latrocinia in artem vos inſinuetis. Omnes autem Academiæ Germaniæ, ac ſimiliter etiam Vniuerſitates Italiæ hoc modo per tectum in Medicinam deſcendunt. O fraudatores, o vos latrones fureſque! Vos introitui autem iſti veſtro pallium induiſtis, hoc eſt, nequam occultatis.

Academia latronum ſimiles.

Iam autem fas eſt, Anatomiam externi huius hominis totam Medico inſculptam eſſe, ac ita vniuerſam impreſſam, vt ne pilum quidem capitis negligat, ſed omnia euidentiſſime & videat, & intelligat. Hinc etiam conſequitur, debere præſtitutionem remediorum ita ordinari, vt membrũ membro reſpondeat, ſemperque vnum ad alterum dirigatur, non quidẽ ſecundum gradus, 1. 2. 3. 4. aut ſecundum principium, medium, finemq;. Illa etenim ars deſcribendorum Receptorum ſecundum gradus falſa ac impoſtoria eſt, tamquam nocens, vt per eam plurima homicidia inuehãtur. Nam nec morbi, nec remedia in huiuſmodi ordinem cogi debent; adeoq; ipſa natura trepidat, ac tremit, quod in huiuſmodi gradus includatur. Verus a. naturæ ordo iubet, vt Anatomia ad Anatomiam impendatur, & membrum referatur ad membrum, non fortius, non ignauius, non fortius ac iterũ fortius. Nec enim morbi graduantur, vt nec ipſa remedia. Quod graduantur in gradu primo: membrum vnum eſt. Quod in gradu medio graduantur, id iam membrum aliud eſt. Quod in fine huius gradus graduantur, membrum iterum aliud eſt: nec, vt ipſi dicũt, membrum vnum, vnus gradus eſt. Et gradus nihil eſt aliud, quam ſpeculatiuus & fanaticus Beaniſinus. Sic etiam, q; in ſecundum gradum conuciunt, membrum aliud eſt, aliud etiã, q; in tertium gradum referunt. Ad q̃ iam ſequitur, q; in diuiſione iſta membrum ad membrum referri debeat, non gradus ad gradum. Quod ſi n. membrum vnũ patitur, & alterum, & item tertium: tum is gradus non vnus eſt. Ibi n. tres paſſiones exſiſtunt, triplicia remedia omnino exigentes, conſtituta non in vno gradu, non in vna complexione aut qualitate, ſed in tribus arcanis. Et hæc inuentio, q̃ Doctores in gradibus conſtituendis prodiderunt, mere Beanica eſt. Quod ſi quendam morbus occupet, iſq; calidus, ac frigid' idem ſanetur: tunc virtus ea haudquaq̃ frigiditati iſti aſcribenda eſt, ſed arcano. Hoc n. operatur, non frigus. Idemq; eſt, ac ſi quid operari homo deberet. Quid enim hunc vel calor, vel frigus iuuaret? Nihil. Quid calor prodeſt voci? Quid frigus iuuat aures? Nihil omnino. Res hæ quidem, calor ac frigus, rebus omnibus inſunt: ſed nihil operantur tñ. Et hic ſita eſt inſcita illa

Remedia vt præſtituenda.

Morbi & remedia non graduantur.

Inuentio graduum eſt Beanica.

uentio, q̃ in Academiis vrgent ac inculcant. In qua tamen, ꝙ maxime neceſſarium erat, obliti ſunt, dum calorem ſaltem vnum, vnum frigus ponant: & tamen fateri coguntur de illis, quod, etſi vnus ſaltem calor, vnũque frigus ſit, vnica tñ & ſimilis operatio non exſiſtat, ſed in frigore eſſe hanc illam, in calore iſtam aliam, operationem ac virtutem. Vnde liquet eos hallucinari, dum frigidum calido, calidũ frigido adhibent. Ac quicquid in his fit vel ſuccedit, id omne arcano acceptum ferendum eſt, de quo ipſi tamen nihil quicquam compertum vnquam habuerunt. Ideoq; iuſtius ego affirmare poſſum, membrum membro deberi pro modo exterioris & interioris Anatomiæ; & haud quaq̃ gradus ad gradus conferri oportere. Talem decet eſſe Medicinam: non ad inuentionem veſtrã quadrantem. Gemina enim Philoſophia hæc eſt, vt hominem exteriorẽ noſcaris, & per ipſum Microcoſmum diſcatis. Sic nimirum Medicus ſuper ſolidum ſaxum fundatus vocari poſſis: non fundatus ſuper muſcum & paluſtre, ſicut doctrina veſtra illa redolet ac reſipit. Phuy putidũ Beanum ex M[illegible]! Emundate te tandem, & balneum ingredere.

Medic. error & confuſio.

Membrũ membro curatur.

Pro tenore ergo huius Anatomiæ iam quoque morbos ſumere ac intelligere debetis, vt nimirum ſciatis, cur ſcorpio ſcorpionis venenum ſanet: ideo nimirum, quia eiuſdem cum altero Anatomiæ exſiſtit. Sic exterior homo Anatomia eſt interioris, & hic illius. Sic enim Arſenicus ſanat Arſenicum: ſic Realgar Realgar: ſic cor cor, pulmo pulmonem, ſplẽ ſplenem: non ſplen vaccæ, non cerebrum ſuis, cerebrum hominis: ſed cerebrum, quod interioris hominis cerebrum exterius exſiſtit. Ex hac Anatomia procedit Philoſophia: & hæc Philoſophia ipſamet eſt, ea nimirum, ex qua Medicus fit ac naſcitur. Quam magna, q̃ſo vos omnes Medicos, eſt perſona hominis exterioris? Quã magna ſunt eius arcana, virtutes, proprietates, eſſentiæ & vires? Quid veſtra vero eſt ſpeculatio & inuentio? Mundificare, abſtergere, ex fundamento recte rẽ noſcere? Hinc vos Chirurgi & Medici enaſci debetis & proſilire, non ex capitib. veſtris inſanis, in quib. nihil niſi ſeductio & error latet. Vtriq; vos Phyſici & Chirurgi; ex vna Philoſophia procedere, & in fundamento indiuiſi eſſe debetis, in ſola a. Practica vos ſeiungetis. Vterq; tñ vtrinq; Phyſicus ſimul & Chirurgus eſſe debet, non vt in practica, diuiſus. Porro iam ergo dicere pergite, Theophraſtum veſtrum non eſſe Philoſophum, nec Phyſicum, ſed tantum Chirurgum, qui tamen omnium veſtrum patronus ac princeps futurus eſt. Cœcitatem veſtram recte & ex fundamento penſitate, ac omnia ſecundum conſcientiam iudicate. Eo pacto inuenietis, Theophraſtum ipſum Phyſicorum omnium maximum eſſe, qui in ſchola Phyſica vos vniuerſos ferulis admotis cæſurus ſit. Vobis interim nemo vetat, quin cum Iudæis (Iudæi enim etiam in medicina eſtis) dicatis, me ſedu-

Scorpio cur Scorpionem curet.

Med. reprehẽſio. Theoph. Phyſicorũ maximus.

tatem proferretis. Debent enim nomina ex fundamento deduci, haudquaquam ex phantaſia.

Colica Sibethina: Iliaca Moſchata

Ita colica dicenda eſt Sibethina: ita Iliaca nominanda Moſchata eſt. Qua cauſſa? Ita nimirum externa Philoſophia docet ac iubet, quæ interiori omnia nomina, naturam, proprietatem & ſigna indit & attribuit, nec extra hanc quiſquam bonus Medicus gignitur, ſed meri impoſtores, errones, phantaſtæ, ac aſini fiunt.

Philoſophia in quibus conſiſtat.

Cum ergo primam Medici ſcientiam ex Philoſophia manare oporteat: conſentaneum quidem eſt, ipſam non conſtare ex homine, ſed ex cœlo potius & terra, ac aere aquaq;. In his omnium Medicorum cognitio latet ac intellectus. De huiuſmodi n. rebus loquuntur ac tractant Philoſophi, non de cholera, aut phlegmate, aut Melancholia, aut ſanguine. Ideoq; omnis de iſtis ſermo fatuus eſt. Omnes n. Philoſophi tantum tractant *de mineralibus, de fructibus, de impreſſionibus, de influentiis*: nec ipſorum quiſquam de Humoribus vel verbulum facit.

Obiect. Medic.

Quod ſi Medicus ſpeculatiuus iam obiiciat: Philoſophiam quidem calleo, ſed ea mihi non ſufficit, ac opus eſt, vt plura ſciam quæramq;, & ad quatuor Humores deſcendã, vt exactius omnia perueſtigem, q̃ ea, q̃ per Philoſophiã traduntur, &c.

Solutio.

hic ſcito, ipſum errore non leui agi.

Corporis omnia foris luculentiora exſiſtunt.

Cauſſa hæc eſt: quod nihil intus in corpore ſit, q foris non plane tibi monſtrari poſſit. Imo certius & vberius foris omnia patent. Ideoq; ſi accuratam plenamq; cognitionem Philoſophiæ haberes, de fundamento alio ſpeculari minime neceſſe haberes.

Medic. reprehenſio.

Quia vero iſtam cognitionem mancam & imperfectam habes: ob id ſarturam illam tractas, idemq; agis quod carnifices, qui a viris honeſtis in plateas ſecretas & abditas ſecedunt, vt id negotientur, cui nemo quiſquã vel obloqui poſſit, vel aduerſari. Tales vos ẽt Medici. Qui ſpeculationib. veſtris eo rem deduxiſtis, vt nemini iam liceat vobis obloqui, hoc eſt, rẽ veſtram ita inuoluiſtis & occuluiſtis, vt probus nemo vos intelligere poſſit. Ideoq; ẽt nemo vos temere reprehendere poteſt. Quod ſi tñ Philoſophis ceteris huius veſtræ ſpeculationis proprietas tam nota & comperta eſſet, quam ea mihi eſt, ſic certe dicerent, *Foras iſtos carnifices.* Iure n. vos ſeparatis a ceteris eruditis per dictiones veſtras, ac vocabula. Iſta enim ſi intelligerentur, iam veſtra impoſtura illico vniuerſo orbi innoteſceret. Exempli gratia: pyxidibus officinarum inſcribitis *Anthos, Cheyri, Bugloſſa, Veronica, &c.* Quæ ſi ruſtici ſcirent & intelligerent: valde ſint fatui futuri, ſi pro iis tantum pecuniæ adnumerarent. Ideoque fraus ea talis eſt, in quã nemo animaduertere poteſt. Iſta enim exotica idiomata nemo intelligit, etſi res ipſæ ruſticis quoq; cognitæ exſiſtant. Hoc modo Medicina a profeſſionibus omnibus ſeparata eſt, & tam idiomate, quam methodo modoq; a doctis ceteris diremta, vt reprehenſione iam fere careat. Hæc vero Philoſophia non eſt, ſed mera ſpeculatio.

Sed

Sed cum propoſitum mihi ſit, ipſam Philoſophiam explicare, pro Medicinæ q. introitu principio definiam, qualem oporteat eſſe Medicũ. Id ſic idiomate plano, vt ſingulare eo rectius ad vniuerſale accommodari poſſit. Hac enim ratione Philoſophiam neceſſe eſt tradi, vt in ea totus offeratur & conſpicuus homo ſit; vt in ea deprehendantur omnes morbi, accidentia, & ſanitates, omnes artus ac membra, omnes partes, ac partiũ partes, quotquot in homine ſunt, aut exſiſtere poſſunt: vt in natura videantur ſciantur que tot tantaq; , quot quantaque a primo homine ad vltimum vſque incidere potuerunt aut inciderunt: eaque omnia ſciantur tam perfecte & abſolute, vt etiam oculi, aures, vox ſpirituſque in mundo reperiantur, vt etiam mobilitas, & partes coquentes, & partes expellentes, & attrahentes, tam præſentes, quam ad corporis bonum ſtatum quocunque modo conducibiles conſpiciantur, vt ea vniuerſa exterius intelligantur, diſcantur, & inueniantur, vt exterius probentur & iudicentur, vt exterius per ignem agãtur & depurentur, vt exterius lotium videatur, pulſus tangatur, colores Phyſionomiæ diiudicentur. Hæc omnia ſi tu exterius probe cognita habes, porro in interiorem hominem abi: ac ſi exterius maxima minima quæque probaris & excuſſeris, dum demum lotium inſpice, pulſum tange, & Medicinam exteriorem interioribus adhibe. Hæc ea genuina eſt Philoſophia, de qua tibi toties inculco. Hanc ſi nec ſcitis, nec calletis: quæ veſtra amabo ea eſt confidentia & arrogantia, vt ex tam inani ſpeculatione ac phantaſia tantæ hominum multitudini Medicinam depromere, ac tot cœcos, tot claudos, tot contractos facere auſitis? Hos nimirum bono iure temerarios beanos dixeris, qui periculum de omnibus faciunt, nec ſatiantur in eo, q. aliis fucum faciunt ipſi, ſed eundem alios etiam docent, ne fors aliquando ipſorum impoſtura emoriatur. Hoc ſi facere ſuſtinetis: cur non aduerſum me ſcribere ſuſtineatis? Valde n. negotioſus Satanas eſt, ſi ſuos obleſos filios ſentit. Siquidẽ ægrorũ ſaluti conſuleretis, multo certius eligendum fundamentum eſſe putaretis. Sed impoſtoria omnia ſunt, quibus occupabimini. Satis ſcilicet eſſe putatis, fidem vos habere, quicquid de operibus interim agatis, ſiue ea mortua ſint, ſiue ſemiuiuant. Res culinaria probe ſe habet ſi modo ſint, qui veſtris nugis aſtipulentur. Penes vos eſt fides ſine operibus. h. e. fides mortua, vbicunq; deficit quid, vel ſuccedit minus, id Deus fecit

Vt vero Philoſophum perficiam, ſcitote ipſum duplici via naſci. Vna in cœlo eſt, altera in terra, h. e. ipſum ex vtraq; ſphæra gigni: Sphæra enim vtraque ex ſe principium dimidium eſt. geminæ autem ſunt principium totum. Iam vero licet hic ex vtraque parte conſtans Philoſophus dicatur: nominis tamen reſpectu res alia eſt. Is enim priuatim Philoſophus

Philoſophia qua tradat.

Medic. reprehenſio.

Philoſophus duplex.

nominatur, qui ſphæræ inferioris peritus eſt. Qui ſphæram ſuperiorem nouit, is Aſtronomus dicitur. Vtrique tamen Aſtronomi, vtrique Philoſophi exſiſtunt, vtrique vnius ſcientiæ & artis ſunt. Iam vero omnes Aſtronomi in partes quatuor diuiduntur. Primus Aſtronomus origines metallorum & proprietates mineralium nouit. Secundus fructus terræ tenet. Tertius Mannam callet, non peius eo, qui vel Saturnum, vel Iouem cognouit. Sic viciſſim iſte quoque Philoſophus exſiſtit, qui cœli impreſſiones, ac influentias & motum didicit. Quartus Philoſophus iſte eſt, qui aerem non minus pernouit, ac alter terram. Hæc enim vna Philoſophia eſt, quæ naturam concernit. Iam vero quatuor horum vna Anatomia, vna eſſentia, vnaque materia exſiſtit. Nec enim in cœlo tantum Saturnus eſt, ſed etiam in profunditate ima Maris, & in abditiſſimis terræ. Meliſſa etiam non in ſolo horto eſt, ſed & in aere, ac ipſo cœlo. Quid quæſo cenſetis Venerem eſſe aliud, quam Artemiſiam? quid aliud Artemiſiam quam Venerem? Quid autem ſunt vtræque? Matrix, conceptio, vaſa ſpermatica. Quid ferrum? Nihil niſi Mars. Quid Mars? Nihil quam ferrum: hoc eſt, vtraque ſunt ferrum & Mars. Idem etiam eſt Vrtica, & Tereniabin quarta, & omnia vnum ſunt. Martem qui nouit, ferrum nouit. Ferrum qui nouit, Martem nouit. Hæc qui nouit, nouit etiam Terenabin & Vrticam. Ideoque Philoſophus, qui vnum in vno nouit, idem in altero etiam nouit, ſaltem formarum diſcrimine demto, nulloque alio. Ideoq; iſta non quatuor, ſed vnum ſunt. Quis iudicabit pluuiam? Aſtronomus. Quis rorem iudicabit? Aſtronomus. Quis iudicabit Talkum? Philoſophus. Quis Cachimiam? Philoſophus. Vnum qui iudicat, alterum non ignorat. Et licet quidem nomina inter ſe diuerſa ſint; artes tamen ac ſcientiæ minime ſeparatæ ſunt. Vnum enim eſt in omnibus. Hinc fiunt Philoſophi ſimplices, in vno ſaltem verſati & periti. Sed hi nihili ſunt. Alii in duobus periti ſunt: Sed nec hi quid valent: Nihil etiam tertii ſunt. Quaterni ſoli, quod concludunt, id præſto eſt: hoc eſt, Medicina hæc eſt, & terminus horum omnium. Quid enim iuuet, Aſtronomum noviſſe pluuias & niuem: nec ad quid conducant, perſpectum ſimul habere? Sic ergo nihili eſt. Subiecti ſui proprietatem etiam nouiſſe debet, ſine quo alias nullus eſt. Totum ipſum conſtituit Medicus. Iam vero quod hactenus integri & certi Medici non fuerint, id vobis notandum eſt. Errarunt etenim in Philoſophia: nec hactenus, quid ſtannum eſſet, quid in ipſo flueret, quid calorem ipſi largiretur, &c. compertum habuerunt. Horum enim hactenus nihil vnquam tractauerunt, & ſe tamen Doctores a Philoſophos iactant. Quod ſi talia ignorant: multo minus quid tales morbi ſint, iidem exploratum habebunt. Omniũ enim primo ſpiritus

Philoſophus & Aſtronomus ut differant.

Aſtronomus quadruplex.

Vna Anatomia eſt rerum omnium.

Meliſſa in cœlo.

Artemiſia Venus.

Philoſophus omnia iudicat.

Medic. reprehenſio.

ſcire oportet, vnde nam ſtannum, vnde cuprum, vnde aurum ac ferrum naſcatur, & qui fiat, & quod nam ipſius attributum ſit, & quibus morbis obnoxium ſit, & quas affectiones ſuſtinere cogatur. Et hoc ſi quidem ſciant, membrum tamē ſaltem vnicum in corpore hominis ſciuerint. Quod ſi tanto ſudore metallum ſaltem vnicum addiſcunt: quanta cum difficultate aſſequentur reliqua ſeptem, reliqua 24. reliqua vniuerſa, quorum mille ea ſunt? Quod in Philoſophia omnium maxime neceſſarium eſt, *Metalla mille.* ac in ipſa Medicina, id negligunt illi ac omittunt.

Iam quod pro Philoſophorum priſcorum doctrina illi dicunt, ex Mercurio & Sulphure omnia metalla generari: Item, ex pura terra lapidem nō *Metalla nō ex ſolo* gigni: quā inuerecunde id illi mentiuntur? Nam quis vſpiam eſt, qui ma- *Sulphure* teriam metallorum ſolum ſulphur ac argentum viuum deprehenderit? *& Mercurio.* cum tamen metalla omnia, & omnia mineralia in rebus tribus conſiſtant, *Medicorū* non in duabus? Is error ergo manifeſtus eſt. Sed & Philoſophia illorum *reprehenſio.* ipſamet aperte mendax eſt: nec enim quicquam de generatione eorum & fine aut aliis tradit. Hæc enim omnia ipſis percognita eſſe oportuit. Quemadmodum autem gloriantur, quod ex lotio ac pulſu morborum omnium eſſentias & medicinas cognoſcere poſſint: ſic ſua quoque iudicia certa facere debebant in iis rebus, vt lotium quoque ac pulſum cœli, terræque, & aeris ſimiliter diſcernere quirent. Sed nec hoc, nec illud ipſi comperrum habent. Sic Philoſophia ipſorum quoque ſtatuit, quod ex *Lapides* pura terra nulli lapides gignantur: cum tamen ex terra alias quoque nul- *ex aqua* li vnquam lapides gignantur, ſed ex aqua. Hæc ipſorum elementum eſt *naſcuntur.* genitale & natiuum. Ideoque illi ambigui & Philoſophiæ ignari ſunt. Hęc ipſorum Philoſophia etſi quidem ab Ariſtotele, Alberto &c. conſcripta ſit: quis tamen mendacibus iſtis credet, qui non loquuntur ex ipſa Philoſophia, hoc eſt, lumine naturæ, ſed ex mera phantaſia? ſicut ex eodem fōte etiam in Medicinam quatuor humores inuexerunt, nihilo felicius. Eodem ex fonte extraxerunt etiam mendacium illud de Mercurio & Sulphure. Nec vnum magis quadrat altero. Prouocant illi quidem ſubinde ad Albertum & Thomam. Sed non Albertus, non Thomas, ſed vos ipſi de hoc pedem figetis. Nec enim Albertus hanc doctrinam a Spiritu ſancto, hauſit, ſed potius ex otioſa ſpeculatione. Eodem in cenſu Thomas etiam eſt, ac Hermes, & Archelaus. Nulli autem veſtrum ignotum *Philoſophia quo* eſt, quod doctrinæ ac artes huius profeſſionis, non Spiritui ſancto, verum *ſit refe-* naturæ potius lumini acceptæ ferendæ ſint. Vbi ergo hoc eſt, niſi in na- *renda.* tura? vt Spiritus ſanctus docet fidem. Ergo [illegible] eſt. Sic, hæc reſident natura. Ergo *ex Natura doceri diſcique debent.* Non in ſancto Spiritu condita illa ſunt, ſed in ipſa Natura. Ideoque de illis etiam ex natura informaberis,

LL

cuius vel Alberrus, vel Thomas, vel Ariſtoteles, aut Auicenna, aut A[illegible]rius &c. ſcientiam nullam habuerunt aliam, quam ſpeculatiuam [illegible] ginariam. Cum ergo tanti momenti ſit, vt ſciatur, quid natura ſit: [illegible] iure hic vobis fundamentum Medicinæ proponitur. Debet enim [illegible] guibus melius noſſe Medicus, quid in plumbo liqueſcat, quid in [illegible] uatur. Quid id eſt, quod in Adamante adeo durum exſiſtit? Quid [illegible] Alabaſtro tam molle? Quod ſi iſthæc nouit, dicere etiam poſſit, quid [illegible] poſtema maturum, vel immaturum facere poſſit, aut quid carb[illegible], quid peſtilitatem ſuſcitet. Extra iſthæc omnia nihil quicquam ſci[illegible] que-at. Ideoque falſa & erronea ſunt ſcripta illa vniuerſa, quæcunque [illegible] & aliis morbis tradita ſunt. Ex ſpeculatione enim profluxerunt, n[illegible] Philoſophia. Et quia ignari Philoſophiæ illi fuerunt, labor eorum irri[illegible]s vniuerſus eſt. Ipſi v. ſimiles facti ſunt ruſtico, qui ſecundum ariſtas ipſum ſtramen inane percutit, frumentum excuſſurus. Bono quidem iſt[illegible] animo facit: ſed labor inanis eſt. Eadem ratio eſt medicorum etiam, qui huiuſmodi morbos deſcribunt, & tamen ipſius Philoſophiæ ignari ſunt, ac nec artem, nec ſcientiam vllam habent, ſoli ſuæ phantaſiæ ac ſpeculationi indulgentes. Poſtremo a. neſcio, quo ſigillo eiuſmodi obfirmatur, [illegible] que eorũ ægri teſtantur de ipſis, q. ſtulti ſint, vt ſubtiliter loquar. N[illegible] fiuseos nequã indigetant. Mendaces in Magiſtri ſeu Ludimod[illegible], Correctoreſq; ac Procuratores, & Viſitatores, & Beani, ac Patre[illegible] & [illegible] medicos euadunt, aliter ſe non gerunt, hunc vnũ morẽ habent [illegible]

Vnum atq; alterum Meteororum cum gloſſamentis plur[illegible] habent. Quæ tamen meliora non ſunt, quam tradidit *Ioannes de Gar*[illegible] qui ſuper ſecundam partem Alexandri commentatus eſt. Q[illegible]d e[illegible] Meteororum Ariſtotelis: Nihil niſi phantaſia. Ratio eſt: quod ſub [illegible] nihil vſpiam ſit, quo huiuſmodi Exhalationes, Impreſſioneſque [illegible] poſſint, præterquam quod iſta mera phantaſia ac cyclop[illegible]. Meteororum ergo illud nihil niſi figmentum eſt, ſuper qu[illegible] Magiſtros condunt, qui & ipſi iſta laudant & mentiuntur, nec tamen, quid [illegible] antur admodum compertum habent. Hi tñ mecum de hac re [illegible] temere mouebunt. Nec n. res ea magnopere ipſos ſollicitat, an [illegible] falſa ſit. Nam idem in rebus etiam aliis factitare ſolent: nec [illegible] magis curæ cordiq; habent, q̃ vt pecuniam nugacitate ex[illegible] antan ignorent, nihil intereſt: ſaltem pecunia promatur, [illegible] nus Doctor ex penuria eluctari, & pro forma in plateis pol[illegible] vxorq; eius iuxta alias ſimiliter luculenter emicare poſſit. A[illegible] q̃dē ulna impendio frigeat, nihilominus tñ, in plateis [illegible] comedẽ & exornãdẽ illæ ſunt, veluti felis cacatũ tu[illegible]a. Huiuſmodi medi-

cum-

Medico quæ ſcienda.

Ioan. de Garland. Meteora Ariſt. ventilantur.

Med. ve- probatur & longa

ſi artē ſuā quocunq; loco habent,nec curant admodū,ſiue fundamētū ac arte habeant,ſiue minus. Fundamentū n. ipſimet ſibi ſtatuunt phantaſiā.

Contra v. meus omnis iſte labor eſt,vt ſolidum in arte fundamentum ponatur, non ſuper Magiſtros caſuales, non ſuper Mortariotribas, non ſuper eſurientes conuentores & propoſitos. Horum n. fundamentum aliud non eſt, quam hoc. *Eſt eruditus Magiſter. Legit nunc Phyſicam, ac el[illegible]o [illegible] de cœlo & mundo commentatus eſt. Iſte bonus euaſurus medicus eſt. Iſte Conuentor Lex & el[illegible] vas* ſtultus arbitror *futurus eſt*. Huiuſmodi a. Cōuentores vos alio titulo donare non debetis, quā vt dicatis: *Rudis eſt, ac cornutus, nihil ſcit nihil nouit, ac tantum bonus pater eſt, geſtando liripippio idoneus, parcus ac tenax eſt, ac corr[illegible]ſector. Qualis in burſa factus eſt, talis in Medicina manere decreuit.* Quod ſi vero hoc fundamentum illud eſt, ſuper quod medicina veſtra plantata, & defixa eſt: væ illis ægris, qui in horum Beanorum manus incident. Mollius enim apud alutarios iſtos tractarentur.

Iam vero hoc multo grauius eſt,quod medici hi,qui mihi aduerſantur, nec mea, nec aliorum Philoſophia vtantur, ſed ab omnibus doctis quandam veluti ſeceſſionem faciant. Sic ergo viciſſim coanguſtandi & reprimendi ſunt, vt neque Theologus, neque Iuriſta, nec Artiſta, nec Aſtronomus, nec Philoſophus, nec Alchimicus, nec alius quiſquam cum ipſis quicquam negotii habeat, nec ipſi cum aliis. Hoc n. velum eſt, per ꝙ ipſorū impoſtura nō͂ reuelatur. Quę ſi ita ſe habent, artē eorum omnino vi quadā factitari neceſſe eſt, ꝑ fidē violenter extortā, vt quicquid dicāt, ipſis promte credatur, quicq̄d tandē ſcriptura teſtetur. Quod ſi quo fors anno ægrum vnum ſanarint, decennio integro id decantant: etſi æger ex ſeipſo citius euaſurus fuerit, quam per ipſorum præſtitum auxilium.

Huiuſmodi facinoribus ac triumphis, vt & nugacitate veſtra, & diſcurſitatione, fideliq; viſitatione fidem vobis ſtruitis ac ſtabilitis. Hi v. labores omnes culinarii ſunt. Pecuniæ enim cauſſa non ægrorū ſalutis gratia diſcurrūt. Quod ſi n. genuina ac generoſa vobis domi remedia eſſent, quid quæſo diſcurſationibus veſtris, ac lotii inſpectionibus, & baculorum operibus aliis ſimilibus opus eſſet: quæ tamen omnia indoctum medicū arguunt, rei nullius peritum & gnarum. Vbi tandem vos Philoſophia docet, vt ægros ita tractetis? Vbi ex natura id didiciſtis? Sed ex inſcitia veſtra & ignorantia iſta talia facitis, vt aliquam diligentiæ & ſedulitatis de vobis opinionem excitetis. Sic fit, vt ruſticis perſuaſum ſit, vos ex arte talia facere, cum tamen ex mera illa fiant ignorantia. Et ſiquidem eſſetis ipſe vel Ariſtoteles, vel Porphyrius, vel Albertus, vel Auicenna, vel Galenus: tamen nec tantillum quidem fundamenti monſtrare poſſetis, in quo æger tuto fidere auſit. Quis enim impoſturis facile credat ac mendaciis? Nemo. Ideoque fundamentum veſtrum vniuerſum,

fundamentum non eſt. Non enim ex ouidentia Naturæ procedit, ſed ex inani phantaſia, ab vno in alterũ hæreditario traducta & confirmata. Quicquid præter euidentem, ac conſpicuam Philoſophiam inducitur & adhibetur, id omne fruſtraneum eſt. Ac quæcunque Medicina cum fundamẽtum illud miniſtratur, ea mera impoſtura eſt, ac periclitatio dubia. Quin & omnia ipſorum Recepta, tam Phyſica, quam Chirurg[illegible] [illegible] guæ lanci impoſita ſunt. Et niſi aliquoties bonam fortunam, aut beneficum cœlum, ac tempus idoneum, & propenſam naturam attingere [illegible] quoſcunque vſpiam aggrederentur curandos, vno exemplo omnes iugularent & ad inferos mitterent. Nihil in ipſis etenim niſi exitialiſſima ac fatalis inſcitia eſt, ac fundamentum inſcitum. Ac ſicut carnifex inter honeſtas homines habitat; ſic ipſi cum ſua arte inter viros eruditos. Nota de vexatione contra Medicos.

Hoc nimirum iam vobis acerbum eſt, quod fundamentum veſtrum ac Philoſophia foras in lutum prouoluuntur, ac vos vna cum ipſis. Et ſcrophæ, quæ vos in cœno verſabunt, idonei ac ſapidi apud vos nihil inuenient, præter merum ſtercus, hoc eſt, in vobis vtile nihil eſt. Stercus ceteris omnibus melius eſt. Serpentes & Salamandræ in veſtris cucullis rubeis ſtabulantur & nidificant. Quanto id vobis probro erit, ſi in lutum abiecti puerorum quoque triuialium ſanna ludificabimini? Nec enim quicquam fundamenti in Medicina habetis, ſed id ſuper arenam exſtructum eſt. Status ac dignitas olim veſtra ſublimis erat, ac micæ inſtar [illegible] fulgebat, ac vos argenteos aureoſque totus mundus cenſebat, ac impendio honorabat. Iam autem palam fiet omnibus, quod iſta nihil aliud, quam mica & ammochryſos vniuerſa exſtiterint. O Talcum, tune vero in Academiis vigilas? O cachymia, tune Lipſiæ verſaris, quam ego in pulmonibus latere credideram? O Marchaſita, o Magneſia. Sic vos iuxta auri micatis, & aurum refertis non aliter ac Marcaſita. In igne autem nihil niſi ſulphur, ac pix, ac arſenicum, ac antimonium eſtis. Adeoq; ærario ſplendore & fuco externo imponitis. Æquo modo ægri quoque a vobis decipiuntur. Nam his quoque perſuaſum eſt, vos Medicos eſſe, cum ſitis meri ludificatores. Hæc Cadmia eſt, quæ Orichalcum gignit, & cuprum tingit, & tamen lutum eſt. Sic & vos tingimini: ac cornuti tamẽ maneatis. O calaminaris: tu poſtremo Auripigmentum fies, & tum temporis ſtibialis te diſquamabit ſedulo, & cutem ſubinde alteram poſt alteram detrahet, vt iugiter ſplendeas ac niteſcas. Hoc nimirum arridet ruſticis. Quod cum ſcias tu, eo magis illis gratificaris. Ex his iam conſequitur, debere Medicum ornate veſtitum eſſe, & ſtola promiſſa nodoſa ſuccinctum incedere, cum rubro cucullo, ita vt omnia rubra ſint. Quare autẽ rubeus? Is color gratus ruſticis. Quin & pexos crines eſſe oportet, & ... a ...

impoſita rectis, & digitos annulis, erano, ſeu Turchoyde & Smaragdo & Sapphiro (ſi non gemmis veris, at ſaltem vitreis) conſertis inductos. Hoc modo fiduciæ aliqua ægro erga te ſuſcitari poſſit. Quin ipſis lapidibus his tam inſignis virtus ineſt, vt ægrorum corda amore quodam erga te inflamment, O tu mea cara, o mi Domine Doctor. Hæc ne veſtra Phyſica eſt? Hocne illud decantatum Hippocratis iuramentum? Hæc Chirurgica eſt? hæc ars? hoc fundamentum? O micam. Vere autem micam: quæ in arena condita, ſplendore ſuo aurum & argentum mentitur, ſicut metallariis conſtat. Hoc vere eſt pro forma, pro Doctore incedere. Is ſcilicet doctus eſt, eſt modeſtus, inceſſum geometricum habet, affabilis eſt erga homines, ſubinde ſeſe ſubmittit, ac obuios quoſque ſalutat. O Phariſæum. Si ea noſſes, de quibus gloriaris, Phariſæus non eſſes. O Simonem. Graue hoc ac grande eſt in hominibus, quod patrare mala non deſinunt prius, quam ſuum ipſorum probrum prodant & publice retegant, aliiſq; ad eulgãnda & propalanda eadem anſam præbeant.

Iam autem vt vniuerſi ſciatis, quid Philoſophia ſit, quæ ædificium Medicinæ ſuſtinet: ex ſuperioribus repetite, quod Medicum deceat in terra, in aqua, in igne, in aere hominem perquirere, & in his quidem non quatuor homines, ſed in omnibus hominem ſaltem vnicum, & ex illis diſcere, quid homini accidat, in quo nam is aſcendat, deſcendat, exaltetur, contriſtetur, vbi æger, vbi ſanus ſit. Et ſi externum hunc hominem probe cognouit & didicit: tum demum licet, vt facultati Medicinæ ſeſe cõmittat, hominemque externum in internum conuertat, & internum in externo pernoſcat: ſeduloque ſtudio id caueat, ne quicquam ex interno homine diſcat. Ibi enim nihil eſt, niſi ſeductio & mors. Antequam enim ſine externo homine, interni affectus pernoſcerentur, quot cœmiteriis ad probandam artem opus eſſet? Et tamen fundamento iſti Medici hi incumbunt, vt per hanc experientiam ad artem peruenire poſſint. Vtrũ vero melius eſt? Doctorem eſſe, an latronem? Quilibet vir prudens ſecũ reputet, an Deus per huiuſmodi latrocinia ſanitatem hominum in hac terra procuratam voluerit? cum tamen in Deo nullum latrocinium, nullus dolus, nulla vſpiam falſitas reperiatur? Et tamen ipſi nugantur, a Deo ita cum Medicina diſpoſitum eſſe: & hoc modo debere Medicũ in artis penetralia (nimirũ per homicidia) intrare. Sic ipſi quidẽ autumant. Sed a Deo id minime ſic ordinatũ eſt, verum ab ipſorũ excogitatione manauit. Deus exteriorem hominem ordinauit, vt ex ipſo illo diſceretur, iſq; noſceretur, quem ſine peccato omni aut corrumpere, aut occidere licet. Quem ſi primum cognouerimus, & deinde in homine, quæ didicimus, perficiamus: tunc omnium rerum antea periti ſumus, nec occidendo

Medicum vbi hominem quærere debeat.

Exterior homo ſpeculum eſt interni.

cum periculum facimus. De hoc ipſas conſcientias veſtras [illegible] te, iiſq; tantum otii & reſpirationis indulgete, vt mea hæc ſcripta [illegible] iudicent. Si tam ex interiore, quam exteriore didiceritis, tunc ipſa veſtra conſcientia vos coarguet, quod non per ianuam ingrediamini, ſed [illegible] tectum in domum deſcendatis, ac per latrocinia in artem vos [illegible] tis. Omnes autem Academiæ Germaniæ, ac ſimiliter etiam Vniuerſitates Italiæ hoc modo per tectum in Medicinam deſcendunt. O fraudatores, o vos latrones fureſque! Vos introitui autem iſti veſtro pallium inducitis, hoc eſt, nequam occultatis.

Academiæ latronum ſimiles.

Iam autem fas eſt, Anatomiam externi huius hominis totam Medico inſculptam eſſe, ac ita vniuerſam impreſſam, vt ne pilum quidem [illegible] negligat, ſed omnia euidentiſſime & videat, & intelligat. Hinc etiam conſequitur, debere præſtitutionem remediorum ita ordinari, vt membrorũ membro reſpondeat, ſemperque vnum ad alterum dirigatur, non quidẽ ſecundum gradus, 1. 2. 3. 4. aut ſecundum principium, medium, finemq;. Illa etenim ars deſcribendorum Receptorum ſecundum gradus falſa ac impoſtoria eſt, tamquam nocens, vt per eam plurima homicidia inuehãtur. Nam nec morbi, nec remedia in huiuſmodi ordinem cogi debent, adeoq; ipſa natura trepidat, ac tremit, quod in huiuſmodi gradus includatur. Verus a. naturæ ordo iubet, vt Anatomia ad Anatomiam impendatur, & membrum referatur ad membrum, non fortius, non ignauius, non fortius ac iterũ fortius. Nec enim morbi graduantur, vt nec ipſa remedia. Quod graduantur in gradu primo: membrum vnum eſt. Quod in gradu medio graduantur, id iam membrum aliud eſt. Quod in fine huius gradus graduantur, membrum iterum aliud eſt: nec, vt ipſi dicũt, membrum vnum, vnus gradus eſt. Et gradus nihil eſt aliud, quam ſpeculatiuus & fanaticus Beaniſmus. Sic etiam, q̧ in ſecundum gradum conciunt, membrum aliud eſt, aliud etiã, q̧ in tertium gradum referunt. Ad q̃ iam ſequitur, q̧ in diuiſione iſta membrum ad membrum referri debeat, non gradus ad gradum. Quod ſi n. membrum vnũ patitur, & alterum, & item tertium: tum is gradus non vnus eſt. Ibi n. tres paſſiones exſiſtunt, triplicia remedia omnino exigentes, conſtituta non in vno gradu, non in vna complexione aut qualitate, ſed in tribus arcanis. Et hæc inuentio, q̃ Doctores in gradibus conſtituendis prodiderunt, mere Beanica eſt. Quod ſi quendam morbus occupet, iſq; calidus, ac frigid⁹ idem ſanetur: tunc virtus ea haudquaq̃ frigiditati iſti aſcribenda eſt, ſed arcano. Hoc n. operatur, non frigus. Idemq; eſt, ac ſi quid operari homo deberet. Quid enim hunc vel calor, vel frigus iuuaret? Nihil. Quid calor prodeſt voci? Quid frigus iuuat aures? Nihil omnino. Res hæ quidem, calor ac frigus, rebus omnibus inſunt: ſed nihil operantur tñ. Et hic ſita eſt inſcitia [illegible]

Remedia ut præſtituenda.

Morbi & remedia non graduantur.

Inuentio graduum eſt Beanica.

uentio, q̃ in Academiis vrgent ac inculcant. In qua tamen, q maxime neceſſarium erat, obliti ſunt, dum calorem ſaltem vnum, vnum frigus ponunt, & tamen fateri coguntur de illis, quod, etſi vnus ſaltem calor, vnũque frigus ſit, vnica tñ & ſimilis operatio non exſiſtat, ſed in frigore eſſe hanc illam, in calore iſtam aliam, operationem ac virtutem. Vnde liquet eos hallucinari, dum frigidum calido, calidũ frigido adhibent. Ac quicquid in his fit vel ſuccedit, id omne arcano acceptum ferendum eſt, de quo ipſi tamen nihil quicquam compertum vnquam habuerunt. Ideoq; iuſtius ego affirmare poſſum, membrum membro debere pro modo exterioris & interioris Anatomiæ; & haud quaq̃ gradus ad gradus conferri oportere. Talem decet eſſe Medicinam: non ad inuentionem veſtrã quadrantem. Gemina enim Philoſophia hæc eſt, vt hominem exteriorẽ noſcatis, & per ipſum Microcoſmum diſcatis. Sic nimirum Medicus ſuper ſolidum fundamentum fundatus vocari poſſis: non fundatus ſuper muſcum & paludem, vnde & veſtra illa redolet ac reſipit. Phuy putidũ Beanum ex Mundo! Emenda te tandem, & balneum ingredere.

Med. error & inſcitia.

Membrũ membro curatur.

Progredimini ergo huius Anatomiæ iam quoque morbos ſumere ac intelligere debetis, vt nimirum ſciatis, cur ſcorpio ſcorpionis venenum ſanet: ideo nimirum, quia eiuſdem cum altero Anatomiæ exſiſtit. Sic exterior homo Anatomia eſt interioris, & hic illius. Sic enim Arſenicus ſanat Arſenicum: ſic Realgar Realgar: ſic cor cor, pulmo pulmonem, ſplẽ ſplenem: non ſplen vaccæ, non cerebrum ſuis, cerebrum hominis: ſed cerebrum, quod interioris hominis cerebrum exterius exſiſtit. Ex hac Anatomia procedit Philoſophia: & hæc Philoſophia ipſamet eſt, ea nimirum, ex qua Medicus fit ac naſcitur. Quam magna, q̃ſo vos omnes Medicos, eſt perſona hominis exterioris? Quã magna ſunt eius arcana, virtutes, proprietates, eſſentiæ & vires? Quid veſtra vero eſt ſpeculatio & inuentio? Mundificare, abſtergere, ex fundamento recte rẽ noſcere? Hinc vos Chirurgi & Medici enaſci debetis & proſilire, non ex capitib. veſtris inſanis, in quib. nihil niſi ſeductio & error latet. Vtriq; vos Phyſici & Chirurgi; ex vna Philoſophia procedere, & in fundamento indiuiſi eſſe debetis, in ſola a. Practica vos ſeiungetis. Vterq; tñ vtrinq; Phyſicus ſimul & Chirurgus eſſe debet, non vt in practica, diuiſus. Porro iam ergo dicere pergite, Theophraſtum veſtrum non eſſe Philoſophum, nec Phyſicum, ſed tantum Chirurgum, qui tamen omnium veſtrum patronus ac princeps futurus eſt. Cœcitatem veſtram recte & ex fundamento penſitate, ac omnia ſecundum conſcientiam iudicate. Eo pacto inuenietis, Theophraſtum ipſum Phyſicorum omnium maximum eſſe, qui in ſchola Phyſica vos vniuerſos ferulis admotis cæſurus ſit. Vobis interim nemo vetat, quin eum Iudæis (Iudæi enim etiam in medicina eſtis) dicatis, me ſedu-

Scorpio cur Scorpionem curet.

Med. reprobus ſit. Theoph. Phyſicorũ maximus

ctorem eſſe populi, me Diabolum habere, me obſeſſum eſſe, me ex Ni-gromantia edoctum eſſe, me Magum eſſe. Hæc enim omnia Iudæi ipſi quoque Chriſto obiiciebant. Quid dicam? Tantus equidem ſum, vt vos non digni ſitis, qui calceorum vincula mihi ſoluatis. Nec quicquam vo-bis perſuaſum aliud ſit, quam quod ſim & Geomanticus, & nigromanti-cus, & hydromanticus, & magus: & quod vos vniuerſi tandem ſub pedes meos prouoluendi ſitis. Et licet artes quidem vniuerſas veſtras protra-hatis, a me tamen ſatis tuti non eritis. Vos Diabolo, quem in me habita-re dicitis, domum remittam. Nam is veſter eſt, non meus. Sed ea impo-ſtorum ac ventripharifæorum hypocritarumque omnium naturæ eſt, vt ſe huiuſmodi ſcuto fragili tueantur. Quod enim in vobis eſt, quo vos ob-ſeſſi eſtis, eius me inſimulatis. Sed parum intereſt. Vos aſini vrbici & Principum Moſchiatri, vos Gloridoctores, interim mundo vniuerſo ni-hilo minus prodendi eſtis. Teſtimonium de vobis ipſis datis, quod iſtiuſ-modi ſitis: ac teſtimonium veſtrum in hoc probum ac iuſtum eſt. Nam nequitiam electam & enormem vſurpatis, dum dicitis, *Lap. Lazuli purga-re Melancholiam, Elleborum phlegma, Rhabarbarum choleram.* Iſta enim ita eſſe, quis vobis reuelauit? Res nimirum expedita eſt. Si vera eſſent, quæ de gradibus, compoſitionibus, ordinationibuſque traditis, quis quæſo ęgro-taret? Quia iam vero iſta nihili ſunt, quis eſſe ſanus poteſt?

Theoph. quantus ſit.

Medic. reprehenſio.

Epilogus.

Sed ne æquo diutius auditores meos detineam, finem imponam huic meæ Philoſophiæ eo modo, quo dictum eſt: nimirum vt ſciant, ni-ſi ea, quæ in hac comprehenduntur, in ſe complectantur, ſibi nullo mo-do in Medicinam deſcendendum eſſe: ac apud ſe probe euoluant ſuorū præceptorum opera, hoc eſt, quam nihil auxilii ſuis ægris conferant, nul-los ſanent, multos perdant. Quæ omnia ipſis cauſſa debent, vt poſtmo-dum eo accuratius ad doctrinam ipſorum attendant, quomodo nimirū ſub ea falſus Medicus occultetur, ne fors per incuriam ipſi quoq; in ſuo-rum ſeductorum veſtigia incidant. Vos ipſi iudicate illorum doctrinam, nec iudicium ipſorum attendite. Nec enim ſe vnquam illi damnum: ve-rum iuſtitiæ tantum ſibi ſubinde attribuunt, vt eius aliquid ſemper ab-undet. Hæc autem ne ſeducamini, vobis ſcribo: voſque oro, vt ea legatis & perlegatis ſedulo, non cum inuidia ac odio, cum ex bono inſtituto au-ditores Medicinæ ſitis. Diſcite aliquid de meis etiam libris, vt de vtraque parte iudicium probum facere poſſitis. Iudicium enim vniuerſum pe-nes vos ac arbitrium veſtrum ſit. Nam quamdiu eo non penetraueritis, vt quatuor Elementa ſimilia eſſe cognoſcatis, & eadem pro Mineralibus habeatis, tam diu fundamentum verum attingere non poteritis. Metal-la enim habetis in aqua, metalla habetis in terra, & in igne, & in aere. Mer-curi-

Metalla in omnib. Elementis

curium habetis in aqua, ſimilem etiam in terra qui e ſanguinea, ſimilem etiam in igne, qui Mercurius ex ſeipſo eſt: & in aere habetis Mannã. Sic ergo quatuor Mercurii, quatuor metalla exſiſtunt: & in homine vnius operationis ſunt. Quadruplex enim homo eſt: quadruplex etiã Medicina. Membrum ergo ad membrum. Sic quadruplex nix eſt, quadruplex Meliſſa, quadruplex Tereniabin, quadruplex Amethiſtus. Niſi n. ab his rebus probe inſtructi ſitis, ſine dedecore & impoſtura facultatem veſtram minime aſſequemini. Noſcendæ enim vobis ſunt quatuor chelidoniæ, quatuor verbenæ, quatuor Angelicæ, Anthos, Antheras. Has ſi noueritis, ad Medicinam penetrare vobis omni iure licitum eſt. In his enim ſita eſt cognitio cordis, hepatis, ſplenis, renum, cerebri, & omnium corporis membrorum. Nulla in vobis vnquam veritas deprehendetur, ſi figuram non ſequamini ab ipſa natura deſignatam: quemadmodum videtis, nihil intra hominem conſiſtere, quod exterius non deſignatum ſit, tam quoad fidelitatem, quam falſitatem &c. Natura ſignat ipſum. Ipſa vero adeo ſubtilis eſt, vt huiuſmodi Doctores ac Præceptores, Magiſtroſque ac ſimiles Medicos alios in corpore ſignare non poſſit. Cauſſa eſt, quod non amplius in formatione ſui corporis in matrice illi conſiſtant. Qui ſi naſci deberent cum iſtiuſmodi phantaſia & facultate ſtolida, figuras certe admodũ mirabiles conſpiceretis, quibus natura eos conſignaſſet. Iam vero, vt ſuis tamen ſignis non careant, etſi vterum maternum iam dum quidem egreſſi ſint, tamen natura eos per magicam ſignat, hoc modo: *Induit ipſis veſtes, cucullos &c.* Vnde ſigna ſtultorum iſti ferunt. Non vero ſolum ſtultorum ſigna, verum etiam deceptorum, qui habitus ſunt phariſaici, ornamenta, fimbriæ, annuli, & bracteamenta alia, Bulletæ, tiaræ, cuculli. Quæ quidem externa ornamenta non ex fundamento Medicinæ prodeunt, ſed ex fundamento luminis naturæ, quæ transfugas ſuos ſtultos ita ſignat. Naturam ſignare hominem, verum eſt. Sed magnum hoc eſt, quod ſigna illi ſua tam induſtrie occultare poſſunt, adeoque alia poſt alia aſſumunt. Qui ſi ſuæ artis, ſapientiæ, & eius, quodcunque vel ſciunt vel poſſunt, a natura formam denuo acciperent, figuram pol ſupra modum admirabilem exhiberent. Ipſa Arabia mirabiliora ſupra camelos & bubalos omnes monſtra non aleret. Quin & figurarum certa inopia tandem futura ſit: vſque adeo magnus horum cuculorum numerus eſt, quorum ſuum cuiq; peculiare ſignum debetur. Res admiratione digna certe eſſet, ſi cui id ſpectaculum offerretur. Magica tamen vno numero eos omnes includit, & cucullos ipſis ſeu capitia annectit. Cuique enim ſtulto ſua claua aut capitium ſufficit.

Mercurius quadruplex.

Homo quadruplex.

MM

TRACTATVS II.

DE ASTRONOMIA.

SI ergo homo in ſua compoſitione totus proponi debet: ſcitote primum, quomodo locus agnoſcendus ſit, & quomodo corpora firmamenti in corpore microcoſmi intelligere debeatis. Aſtra etenim corporis, conditionem ſuam ac naturam, proprietatēque & eſſentiam, naturam, motum, ſtatum, partemque ſimiliter ac exteriora deſumunt, in ſola forma diuiſa, hoc eſt, in ſubſtantia. Sic enim in æthere, ſic in Microcoſmo, & ipſa natura, vtraque res vna, vna eſſentia eſt. Cum autem meum inſtitutum ſit, tractandi hic de locis Planetarum & aſtrorum totius firmamenti, quæ Medico ſcitu neceſſaria ſunt: ideo ſaltem Anatomiā vtriuſque eſſentiæ tam locorum, quam naturæ tradam.

Aſtra libera vagantur. Extra hoc enim impoſſibile eſt Medicum laudare. Scitote ergo, aſtrum in cœlo corpus non habere. Nec enim iacet, nec pendet, nec ſtat: ſed libere, velut pluma in aere, ſe librat. Hoc in homine quoq; ſimiliter ſecundum naturam & curſum ſeu motum intelligendum eſt. Et quanquā vnū ex altero pendeat, & vnum corpus ſit, quod ſtat, iacet, & pendet, &c. ille tamen appenſus Medico nihilo magis conſiderandus venit, ac ſi nullus exſiſteret. Hoc enim a natura terrena eſt. Medico aut horum nihil hic obſtare debet, ſed is Anatomiam tantum cognoſcet, non ſecus, ac ſi nihil adeſſet, ex quo aut penderet, aut ſtaret. Sed qua ratione in cœlo omnes ſtellæ liberæ ſunt, & ex nullo alio dependent: ſic Medicus Anatomiam etiam in corpore hominis ſcire, nec oculis diuagando dicere debet, hoc pendet ex illo, hoc ex altero, hoc conſidet in illo, illud in alio. Hęc localia ſunt, non pendentia: nec Medicum promouent ipſa, ſed impediunt.

Aſtra corporis quo conſenda ſunt.

Et licet quidem facta inquiſitione deprehendas, ex vno corpore alicubi in aliud venam quandam exporrigi, quæ annexa vena ex vna ſubſtantia aliquid traducat in alteram: tamen rem ita ſumere & intelligere non debes. Sed quemadmodum in cœlo vides, ſtellarum vnam alteram tingere, etiam citra corporalem venarum connexionem: ſic æque nec in corpore venarum tranſitus viſibiles admittere debes. Nam quod ad ſcientiam Medici facit, nihil eſt aliud, quam quod cœlum ipſi commonſtrat: hoc eſt, quemadmodum ſplendor Solis vitrum penetrat ſine ſubſtantia & corpore: ſic aſtra ſeſe quoque inuicē habent: ſic æque etiam in homine fit. Acid, quod corpus non eſt, morbus eſt. Et quod corpus eſt, non eſt morbus.

Aer corpus & nõ corpus. Aerem ſcitis corpus eſſe firmamenti. Nam in firmamento is ſubſiſtit. Iam a. corpus ille non eſt: & tamen is eſt, qui aſtrum ſuffert, nec quiſquam

Chaos aſtra portat.

quam ipſum tangit. Sic natura quoque ac myſterium illius eſt, quod chaos ſuffert ac portat aſtra, Solem & Lunam: quam tamen ſellam aut baiulatorem non videmus. Iam Vitellus oui ſimiliter aſtris intelligendus eſt. Is ab albumine baiulatur, quod ipſius aer eſt. Albumen a. viſibile & tangibile exiſtit. Sic in natura quoque comparatum eſt, vt chaos in ouo viſibile ſit, in aſtris inuiſibile. Sic ſcire debetis, nihil aliud etiam intelligendũ eſſe de ſphæra terræ & aquæ. Ea rotunda eſt, & nemo videt, a quo feratur. Noſque, qui ferimus illam, imus & ambulamus in eo, quod illam ſuffert, hoc eſt, ambulamus in chao, quod chaos ſphæram illam ſuſtinet, ne quo fors concidat & labatur. Vitellus in ouo in nullam partem nutare, aut locum mouere poteſt, ſed in ſui albuminis medio immotus manet. Sic ergo vt Vitellus cogitur, vt in albumine quieſcat: ita eadem vi terra quoq; ac aqua in albumine ſuo immobiliter ſuſtinentur. Quod albumen etſi clarum quidem & limpidum ſit, ipſum tamen nemo videt, nemo ipſum tangit, & tamen adeſt, ac id albumen eſt, quod terrã ſuſtinet. Et hoc chaos eſt. In hoc ambulamus eodem modo, quẽadmodum pullus excludit ex albumine, non ex Vitello. Nam ex albumine ipſius vita eſt, in albumine eſt ipſi⁹ motio, ac in albumine is tũ ſit, tum viuit. Similiter ſcire debetis nos quoq; homines inſtar pulli in hoc chao ambulare & viuere. Id pullo creatum eſt pro ſua natura: pro ſua natura etiam Vitello: pro ſua natura etiam homini. Sic ouum ouum manet in ſuo albumine: & terra terra in ſuo chao. Ideoque ſcitote (cum locus nobis tanta ſuppeditet, & diſcrimen in ipſo loco ſit, & tamen res vna ſit, ouum & mundus, & ſint duo) ſpecie eadem Microcoſmum etiam intelligendum eſſe, quem pono ab aere & aſtris ſeiunctum eſſe, hoc eſt, idipſum eſſe. Nempe in homine ſunt Sol & Luna, & Planetæ omnes, & ſtellæ vniuerſæ, & totum chaos. De qua materia plura & vberiora vobis tradere geſtio.

Vitellus fertur ab albumine

Terra ac aqua quo ferantur

Pullus ex albumine

In homine omnia aſtra inſunt.

Scire ergo debetis, cœlum in nos operari. Id intelligendum, quo modo in nos operetur. Sol deſuper nihil operatur per obiectum murum, ſed operatur ſaltem per ſuum ordinarium, hoc eſt, per feneſtram muro inſertam. Sic aer etiam, qui per feneſtras ingredi & egredi debet. In rebus occluſis nulla aſtrorũ operatio perficitur. Ideoq; ſi feneſtra opus eſt: videte, ea omnia quomodo circa ipſum hominẽ fiant. Is in cute incluſus eſt. Cutis circũtegit ipſum. Sic ergo aſtra in ipſo nihil opari poſſunt. Iã v. quare, & quomodo aſtrũ in ipſo opetur, intelligite. Sicut Sol per vitrum in palatium penetrat, vitro nihil læſo: ſic pariter idem etiam corpus penetrat. Vt vero vitrum Solis etiam ſplendorem frangit, ita, vt intus tam perfectus non ſit ac foris: ſic idem medium quoq; interiacet inter aſtra & hominem, quod illorum vires minuit & infringit. Et quemadmodum

Sol operatur per conuenientia.

Aſtra vt potentem frangantur.

velum feneſtris prætenditur, ſic homo quoq; diſpoſitus eſt, vt huiuſmodi operibus addat & indulgeat. Iam vero præter hæc opus eſt aliquid in corpore exſiſtere, quod aſtra recipiat in corpore operatura. Si enim nihil in corpore exſiſteret, quod aſtra reciperet: eadem intro penetrare minime poſſent. Exempli gratia: Terra receptat Solem. Ratio eſt, quod vis quædam attractrix in ea ſubſit, qua Sol allicitur. Sic enim videris, terram imbrem imbibere, hunc non imbibere ſaxa: quia imber terræ, non ſaxis vtilis eſt. Sic ſi in corpore corpus ipſum ſaxum eſſet aduerſus aſtra, tum cœlum corpori inidoneum eſſet, velut imber ſaxo. Res autem ſe ita non habet: ſed corpus cœlum ad ſe trahit. Hoc vero quid ſit, quod cœlum attrahat, ſcire debetis, eam eſſe diuinam ordinationem. Si enim homo prodiit factus ex 4. Elementis, non ſecundum complexionem, vt nonnulli dicunt, ſed ſecundum ſuam naturam, motum, eſſentiam, fructus & proprietatem &c. ideo ex his colligi debet, quod in homine iuuenile cœlum ſitum ſit: hoc eſt, vniuerſi Planetæ in homine ſuam ſimilem ſpeciem & ſignaturam, ſuoſque liberos habent, quorum pater cœlum eſt. Homo enim ad exemplum cœli & terræ conditus eſt. Nam ex ipſis factus eſt. Si ex ipſis factus eſt: ſuis parentibus omnino ſimilis eſſe debet, non ſecus ac infans ſuo patri, cuius omnia membra præ ſe fert. Sic ergo homo ſimiliter cum ſuo patre habet. Pater ipſius eſt cœlum & terra, aerque, & aqua. Quia vero cœlum ac terra ipſius pater ſunt: neceſſe eſt, vt omnem quoque illorum naturam, portionemque in ſe contineat, & ne pilo quidem vnico careat. Vnde conficitur, debere Medicum hoc ſcire, in homine ineſſe Solem, Lunam, Saturnum, Martem, Mercurium, Venerem, & cetera ſigna omnia, polum Arcticum & Antracticum, libram, & omnem zodiacum. Hæc enim ſi omnia percognita non habeat, totus impoſtor eſt, & ruſtici inſtar medicatur, qui colocynthidem in vino macerat, ac eo omnes homines ſanat. Et quo is hoc facit iudicio, eodem idem etiam Auicenna facit.

Homo ex 4. elementis.

Homo ex cœlo & terra conſtat.

Aſtra omnia in homine ſunt.

An vero parui momenti ea ſit conſideratio, quod fas ſit hominem ſecundum patrem ſuum æſtimari ac anatomari, & non extra ipſum: vt, quemadmodum pater, ſic filius quoq; ſit in hepate, ſplene, cerebro, vnuſque cum altero præciſe conueniat? Qui ergo contentus eſſe queat Medicus illa Beanica doctrina Anatomica Galeni? aut qui in iſtis libris fundamentum quærere auſit, in quibus tamen nec anatomia vlla, nec aliud quicquam conſideratur, ſed Anatomiæ veræ omnia aduerſa traduntur? Ideoque vniuerſos ac ſingulos, qui Medicinæ nomen ſuum profeſſi ſunt, ſedulo admonitos volo, vt ante omnia patrem hominis probe ediſcant & cognoſcant, quiſnam is, & qualis ſit: vt nimirum hoc pacto patre ipſo

Gal. reprehenſio.

probe explorato, deinceps ipſe quoque filius accuratius cognoſci poſſit. Filius enim ſine patre ſeipſum noſcendum non offert. Et pater reuelat filium, non ſe filius ipſemet. Quia ergo pater reuelat filium: cœlum quoque ac terra, & aqua, & aer ipſum hominem reuelabunt: ipſa enim pater ſunt. Et ſi pater reuelator eſt filii, qui medicus eſſe poteſt, qui Aſtronomiæ non approbe peritus & conſcius ſit? Nam ſecundum omnes partes, qui ſeſe illic habeant, noſcenda illa omnino ſunt. An ergo iam iniquum ſit, ex his ipſum Auicennam & cucullatum Galenum, Truſianumque ac Gentilem reiici & repudiari, qui tamen non niſi ex cerebro proprio nugantur, nec ſua aliunde vſpiam probant, quam auctoritate propria? Æquum enim eſt, Medicum nihil quicquam vel ſcribere, vel docere, nec adhibere, niſi id in natura ad ſummum probatum, demonſtratũ, ac ſtabitum inueniatur. Huiuſmodi vero homines temere perrumpere volunt, ac ea negligunt, quæ in principio illico nouiſſe debeant. Quid aliud de ipſis dicam, quam æquum eſſe, vt, quod libri mei omnes de ipſis produnt, reprehendendo & docendo iſta omnia euulgentur & manifeſtentur? Ceterum præter dicta ſcitote etiam, debere cœlum a medico ita cognoſci, ſicut id in ſeipſo eſt. Et hoc quemadmodũ in ſeipſo eſt, ſic homo quoque eſt in ſua Anatomia. Hinc ergo procedit Anatomia hominis. Et pars eius vna ſaltem eſt, quam hic nomino. Aer enim pars alia eſt, & vtræque hic partes pars vna ſunt. Hac, hac peruadendum vobis eſt medicis vniuerſis. Ac experiar equidem, quod hic cum omnibus veſtris libris, cũ Aſtronomia, Philoſophia, Theorica, Phyſica &c. ſtrangulabimini, non ſecus ac auis in laqueo. Sicut enim ceruus cum prurit, & maxime ferocit aut ſuperbit, in plagas incidit: ſic & vos cum cornubus veſtris nondum decuſſis in paludem eam incidetis, quæ Beanorum ſepulcrum eſt.

Med. reprehenſio

Med. reprehenſio

In homine porro filii Aſcendentium, h.e. aſtrorum iacent, non ſecus, ac qualiter Adamus erga patrem ſuum, h.e. cœlum & terram intelligendus eſt. Sicut aliam formam homo in ſe habet reſpectu ſui patris, ceteroquin in nullo ſeparatus aut diuerſus, quam quod aſpectus oculorum diiudicat: eodem quoque modo aſtra in homine ſe habent. Et ſic homo conſtituitur ex aliquot millibus patrum ac matrum: omneſque virtutes eæ ac operationes, quibus patres ac matres pollent, in filiis etiam inexſiſtunt. Et niſi hi fors aliter educentur, parentes ſuos apprime æmulabuntur, & operationes eorum, quas vos *Impreſſiones* vocitatis, perficient. Impreſſiones a. ſunt eiuſmodi, velut pater ſuum filium docet, & educat ad ſuum arbitrium & voluntatem. Adeoq; impreſſio eſt a patre influentia. Sic hoc quoque loco cœlum nihil eſt aliud, quam quod pater erga filium. Et ſicut filius ſeipſum aliter fingere aut informare, aut per alios in alias Im-

Filius a patre qui diuerſus.

Impreſſio quid?

preſſiones coniici poteſt: ſic hic quoq; idem. Et hæc quidem de myſteriis dicta ſunto. Quod ad arcana v. attinet, viuitur in hereditate coacta: h.e. Filius ne minimū quidē membrum, a patre acceptū a ſe abiicere poteſt, nec naſum, nec oculos, nec aures, nec dentes, nec cor, nec pulmonem, nec hepar: ſed hæc omnia ſibi retinere cogitur. Hæc iam ſicut in homine coguntur, vt ita ſint: ſic ſcire debetis, hæc etiam in cauſſa eſſe, cur homo fame ac ſiti obruatur, ac illa a patre hereditario accipiat. Sic hæc iam ratio patris ad filium, & filii ad patrem eſt: perſuaſum habete, aſtra ipſa quoq; in homine iſtiuſmodi eſſe, vt cœlum in iſta Anatomia hereditario accipiant, & ex eo cum edant, tum bibant. Ex hac cauſſa ſequitur iam: ſicut homo de terra pars eſt, ideo de terra edere quoq; neceſſe habet. Et cum pars quoque de aere ſit, eo omnino indiget & attrahit. Sic in ſe quoque vim attractiuam de cœlo continet. Si ergo interiores Aſcendentes, Signa, & Planetæ in motu Microcoſmi dominantur, & in appetitum firmamenti exterioris incidunt, & ad ſe attrahunt, quemadmodum terra imbrem: tum ſi ea attractio a cœlo ſalubris exſiſtit, bonum eſt: ſin minus, eſt venenum. Velut enim ſi quis in agrum ſtercus anſerinum congerit, illum corrumpit: ſic hic quoque morbi a cœlo afficiuntur: & non morbi ſolum, verum etiam ſanitates. Sicut enim morbus: ita & ſanitas extrinſecus incidit: ideo nec ad ſanitatem, nec morbum ordinati ſumus: ſed quēadmodum motus hunc facit vel ſanum, vel ægrum, ſic talis omnino eſt. Hæc omnia in vi coniunctionum poſita ſunt. Ex his ergo compertum habete, a rebus externis virtutem attractiuam in nobis infinitis modis latere. Infinitus enim pater hominis eſt in ſuo numero: infiniti ſunt etiam filii in homine huius patris. Sicut pater vnus eſt, non plures, qui nos fecit & conſtituit, quem nos exprimimus: ſic econtra in natura, ex qua mirabiliter producti ſumus, patres infiniti exſiſtunt. Nihil enim minus eſt, nec eſſe poteſt, vnitate. Extremum vero numerum, quis noſſe poſſit? aut quis numerorum finem fecit? ſicut impoſſibile eſt, minus vno numerare: ita æque impoſſibile eſt, numerare finem numerorum. Vltra finē illum etenim numerari nihil poteſt. Hunc v. quis nouit? Tantus homo conditus eſt, vt homo vnus ſit, nec paucior eſſe poſſit; ac is in natura tam præſtantibus patribus ac filiis dotatus & donat⁹ eſt, vt illorum Arcana, Myſteria, & Magnalia numero careant. Quare non imerito igni adiudico mendaces illos Doctores, Magiſtros ac alios quoſcūq; Medicos, qui artem omnem medicam, & eius vniuerſum fundamentum quatuor ſuis ſtercoribus tantū tueri & ſtabiliri conantur. Et in his 4. ſtercorib. vos mergemini & ſuffocabimini omnes, vn⁹ nimirū in cholera praſſina, alter in cholera vitellina, terti⁹ in cholera aduſta, quart⁹ in phlegmate ſalſo: veſtręq; animę ex ſtercore vaticinabuntur, ac vna cum muſcis circa podicem obuolitabunt.

Patris ac filii origo.

Stercus anſerinū agro venenum.

Vis attractiua infinitis modis in homine.

Monade nihil minus.

Numerus vltimus nullus eſt.

Med. reprehenſio.

Ex hoc fundamento etiam intelligitur, hominem magnum ipſum quoq; ægrotare non minus paruo. Minor tamen in maiorem non operatur, ſed maior tantum in minorem. Vnde exſtruitur prædictio futurorũ morborum, eorum qui ad æthera ſpectant. De quo id ſciendum eſt: ſi nimirum ſuperiora aſtra inſuperabilia, & ſibiipſis mortifera exſiſtãt, quod tunc morbi hominis medicinæ ſubiecti eſſe debeant. Sin min⁹: cœlũ ſibiipſi pro medicina eſt. Quę ideo ſcribimus aut tradimus, quod multi ſæpe morbi medicina tententur, quos tñ cœlum ipſum demit, non medicina. Quantum n. q̃ſo putatis errorẽ illum eſſe, ſi quẽ cœlũ infirmum fecit, hunc medicus ſanandũ aggrediatur, cum tñ ea cura cœlo demandanda ſit? In cœleſti n. morbo duo intelliguntur: vnum, quod medicinę ſubiicitur; alterum, quod eidẽ non ſubiicitur. Illi quod ſubiicitur, ſolus morbus eſt, quem, vbi cœlum venenauit, deſtituit ſeu deſerit, alio abit, nihilq; eius curat, nihil corrigit, nihil emendat, ſed impreſſione ſemel facta, ſecedit. Qui v. Medicinæ non ſubiicitur, is eſt, quem cœlum in ſua poteſtate retinet, nec ex poſſeſſione ſua ipſum dimittit. Siue n. pereant, ſiue ſanentur, vnius cœli res eſt. Ideo ſcitote, morbos iſtiuſmodi, quos e poſſeſſione ſua cœlum non emittit, medicinæ minime ſubiectos eſſe, nec quicquam in iis etiam attentari debere medendo. Hac exploratione facta, iam neceſſarium eſt, vt medicus ſciat, quid medicinæ attribuatur, & quid minus. Nam ſi medicus morbũ curet, qui adhuc in cœli poteſtate eſt: tum certe illi vim ſuam non extricabit. Cœlum enim magiſter eſt, eſt Medicus, eſt carnifex. Et ſi medicus hoc caſu in officium cœli ſe ingerat, & pro ſuo arbitrio ægrum curare conetur, non ſolum omnis ipſius medicina fruſtranea, ſed ægro inſuper etiam venenata erit. Et hoc venenum non putatis medici vobis obiiciendum eſſe, quod non ſecus in morbos curandos irruatis, ac ruſtici in lamas. Si cœli naturam ignoratis: cœlum miſſum facite, & operationem illi ſuam liberam relinquite. Nam ſi cœlum ipſum ab ægro abſceſſurum per ſe ſit; vos interim cura veſtra ægrum perdidiſtis, qui cœli ratione quidem liber & ſanus euaſurus erat, ſed per vos ſanus fieri non poterat. Vos enim illum iugulaſtis: vos eius morbum cœli inſtituto protractiorem feciſtis. Hæc ergo talia ſi vos cognita non habetis: quid & quo obſecro medemini? Quod veſtrum quæſo fundamentum eſt, quod tanta cum cæcitate aſſiduo operemini, & ad latrocinia ſubinde ex tam craſſa inſcitia prouoluamini? Huiuſmodi enim cognitio in rebus talibus compertiſſima eſſe debet. Quæ vbicunque deeſt, ibi neceſſe eſt inualeſcere Medicos, cœmiteria paſſim complentes. Quo ingenio pleriq; Doctores ac Magiſtri Academiarũ ſunt, vt nihil fere cõmodent prius, quam ſinguli aliquot cœmiteria compleuerint. Quod ſiquidẽ multa illi cœmi-

Morbi quando medicinæ ſubiecti, quando minus.

Morbi cœlo ſubiecti, fruſtra curantur.

Med. reprehenſio.

teria compleuerint: tamen ne ſic quidem quicquam ſciunt noruntque, ſed erroribus ſuis poſt cœmiteria ipſos quoque agros & campos hortoſque complent, ac quoſcunque attingunt, rabide iugulant. Id ergo ego fundamentum optimum & laudatiſſimum eſſe cenſeo Medicinæ, ſi eius quis ita gnarus & peritus eſt, vt ob ignorantiam & homicidia ſua nulla cœmiteria requirat. Vos iam iudicate, quam probe faciant, qui hoc meum fundamentum mihi extricare & diruere volunt: & an ipſi, vel ego latrociniis operam demus? Aut quis noſtrum, quoad artem & veritatem, honeſtius & generoſius ſeſe exhibeat?

Morbi ex infectionibus elementorum.

Hoc fundamentum porro etiam ex Aſtronomia emergit, ſi morbi per infectiones elemẽtorum inducuntur reliquorum, dum nimirum illa eodem modo, quo cœlum, operantur: quæ ipſa quoq; per ceteras partes ceu patres hominum intelligi debent. Quod ſi cœlum non cognitum ſit; nec illa in fundamento ſuæ naturæ indagari queunt. Sæpe n. fit, vt medicina & venenum, & remedium eiuſdem morbi ſit in eadem hora: ideo nimirum, quia cœlum medicinam poſſidet, & eandem regit. Cum ergo eam regat: id certe, quod regit, eo, quod regitur, magis inſpectãdum eſt: vt ſcilicet id, ꝙ regitur, per eum, qui regit, cognoſcatur. Vnde conſeq̃tur, non purgantia morbos demere, nec digeſtiua morbos digerere, vt nec gradus alios, aut alias qualitates & complexiones. Hæc n. ſcholaſtica omnia falſa ſunt: Hinc elicitur ſciri oportere, quo pacto cœlũ morbos, quo pacto medicinam gubernet. Nam, vt ſemel dictum eſt, ipſum & morbos regit, & regit ſimiliter medicinas reliquorum elementorum. Arcana n. ſunt ipſius. Ergo ſi ipſius ſunt, & ipſius etiam Impreſſio & Generatio exſiſtit: porro etiam ſciendum eſt, hęc impreſſio qualis ſit, qualiter procedat. Nam ſi in punctis defectus eſt, vos dicitis, gradus non recte ordinatos fuiſſe, & neſcio quæ alia nugamenta profertis, quod nimis ſero acceſſeritis. Si defectus alius nullus eſt, quam quod in gradibus error lateat, voſque reuolutionem & operationem cœli recte noſſe deceat: quęſo ita attendite.

Idem remedium ſæpe & ſimul venenum vna hora.

Purgantium & digerentiũ remediorum vanitas.

Burſa paſtoris ſanguinẽ ſiſtit & nõ ſiſtit.

In burſa paſtoria virtus ineſt ſiſtendi ſanguinem dyſenteriæ & menſtrui. Iam vero eidem virtus quoque ineſt, fluxum ventris concitandi, & ſanguinem non ſiſtendi, ſed ſæpius etiam promouendi. Et ſic res aliæ quoq; ſunt, quę purgant, & ſæpe reſtringunt, aut quę reſtringunt, & tñ purgant, adeoq; hoc modo aduerſa & contraria apparent. Huius q̃ cauſſa? Solius cœli, ꝙ in homine taliter exſiſtit, in hoc tale, in alio aliud, quod hunc ita inclinat, alium aliter, adeoque in diuerſis diuerſimode medicinam perficit. Nam in deductione cœli, prout eas concordare facit ac coniungit, operationes ac virtutes Medicinæ vniuerſæ poſitæ ſunt. Si probe non concordant, ꝓpoſitum tuũ non ſuccedet. Hic rhombus eſt, vt in omnib. diſpicias,

Contrariarum operationum cauſſa cœlum eſt.

ſpicias, qua ratione Medicinam ad inſtitutum tuum cognoſcas & adhibeas, vt cœlum ſecundum vtramque operationem coniungas, ſemel in morbo, ſemel in Medicina. Quas enim tibi virtutes Plinius, aut Dioſcorides, & Macer deſcribunt, eæ tibi ad literam non æque ſucceſſo bono reſpondebunt. Plinius enim vt imperitus ſua commentatus eſt, more experimentatorũ, quo modo nõ decet Medicos fieri, ſed potius ex fundamento eo, quod hic propono. Etſi quidem ſciatis, quid in herba ſit: ſic tamen nihil nouiſtis, niſi etiam hoc compertum habeatis, quomodo virtus in hac herba perficiatur, quomodo moueatur, & quomodo deduci velit. Hoc enim ſi ignoras, tua nauci omnia ſunt. Si nihil herba commodat, aut vtilitatis confert, obſtupeſcis illico velut ad conſpectum monſtrũ quoddam, ac inquis: *Per Deum, hic, illic hoc ita ſcriptum eſt: herba iſthæc apud hunc vel illum ita operata eſt; oportet hanc pœnam a Deo eſſe. Mea enim ars proba & certa eſt.* Culpa vero tua eſt, in hoc quod ſtultus ſis, nec concordantias Naturæ perſpectas habeas.

Plinius herbaria imperitus

Medic. reprehenſio.

Cum ergo tanti momenti cœlum ſit, eiuſque in Medicina operatio omnino noſcenda veniat: opus eſt, ſolum ac vnicum hoc fundamentum, quod ego pono, teneri, nec præter hoc aliud quicquam, adeoque veteres ſcriptores in ignem coniici. Quis enim in mendacia Plinii quid fiduciæ conferet? quis putabit, ſe aſſecuturum promiſſiones & iudicia Dioſcoridis, Macri, & Naturalium ceterorum, qui virtutes attribuunt herbis, huic has, illi alias? Iam vero certum eſt, in Silice virtutes eſſe Sapphiricas, & Rubinales. Quæ vt detegantur & manifeſtentur, in motu cœli ſitum eſt. Sic a motu cœli eadem quoque inſunt Sapphiro & Rubino. Si cœlo viſum eſt, ac talis ipſius motus exſiſtit, iam virtus in lapidibus ineſt. Si placet minus, abeſt virtus, hoc eſt, ſi eius concordantia non præſto eſt. Huiuſmodi autem cognitiones & ſcientias cum Medici familiares non haberent, erroribus intricati cœlum ipſum cum ſuo motu deſeruerunt, & ad compoſitionem Receptorum deflexerunt. Omnis autem huiuſmodi Receptorum compoſitio, erronea Medicina eſt, ac ars plane impoſtoria, nihil quicquam præter mendacia ac dolos ſcriptorum a primo ad vltimum complexa. Cum enim de natura motus cœleſtis Medici in deſperationẽ incidiſſent, huiuſmodi Phantaſmata & regulas imaginarias commenti ſunt: cum tamen iſta ratione Medicina minime conſtitui poſſit, ſed omnino per ſimplicis ſeu herbæ ad motum accommodationem factam ſtabiliri poſcat. Sic enim remedia in omnibus hortis naſcuntur. Cum vero ſcientiæ ac artes apud Medicos exſoleſcerent & exſtinguerentur: vltra mare nauigandum fuit ac remedia aduehenda vndecunq;, ex omnibus regionibus: quaſi vero, quæ illic prodeſſent, hic quoque ſimiliter iu-

In Silice vis Sapphiri & Rubini.

Medic. reprehenſio.

NN

uarent. Hinc poſtea ſurrexerunt pharmacopœi. Qui quamdiu cum ſuis mortariis ſuperſunt, tamdiu Medicina nihil erit aliud, quam ruditas, quam inſcitia, quam rapina, quam putus Beaniſmus. Inſcitia enim ſumma eſt, quòd aliquid extra genuinam & decentem artem a quoquam impendatur & adhibeatur. Ideoque quo pacto hoc excuſare, aut velare velitis Medici, vniuerſi vobiſcum rationem ſedulo inite, dum ſcilicet ipſi fatemini, remedia veſtra iam iuuare, iam nihil iuuare. Qua enim id a cauſſa eſt? Si vero, quæ ego vobis propono, noueritis; arti veſtræ audacter fidere poſſitis. *Plinius tangitur.* Qualia enim quæſo illa ſunt, quæ Plinius, & huic ſimiles alii commentati ſunt? Vera ſunt quidem, & aliquid vltra, etiam ſunt illa: nec in iſtis tantum, ſed in rebus naturæ etiam aliis, quibus ipſis quoq; huiuſmodi virtutes inſunt. *Simplicis ſcientia in quo eſt ſita.* Sed iſta ſcire, artis non eſt. Hæc ars eſt, præſtare, vt operatio procedat. Hic rhombus ſitus eſt, non in ſciendo, ſed in perficiendo. Hæc n. ars eſt & induſtria medici. Et hoc artificio Hypericon iam Aſcarides expellit, iam vermes, iam ſerpentes. Sic ferrum quoq; præſtat operationes Auri. Sic Amethiſtus virtutem habet perlarum. Sic marmor fit Hyacinthus. Et hæc eſt operatio cœleſtis, qualis rerũ quoq; aliarũ plurimarum exſiſtit, quas de *Potentia Aſtronomica* traditurus ſum. Satis iam a. declaratum eſt, ſuper quonã fundamento medicus conſiſtere debeat. Id ſaltẽ auditores ſecũ repetant, quònam medicinæ fundamentũ ſit, vel nõ ſit, ac ſuper quonã medicina ipſa fundata ſtet, & quomodo ea tractari debeat. Res vnaq̃libet in tempore conſiſtens, in cœlo exſiſtit. Vnde ſequitur putrefactio, diſſolutio, & regeneratio ſeu natiuitas ſecunda. *Tempus quo ſequantur.* Vt, ſi cœlum euolutũ eſt, in iſta conſtellatione corpora putreſcunt. Si cœlũ euolutũ non eſt, illa durãt & perſiſtunt, & euolutionem eius exſpectant. Ideo res vniuerſæ ſecundũ cœli motum, nõ in eius motu putreſcunt. Hoc modo ſoluuntur res, ita diſparent, ita in reb. putridis vermes generãtur. Sine n. motu iſto nihil fit putridum, nec vllus vermis gignitur. Origo vermiũ ex motu eſt: *Vermes unde.* hiq; motu finito, ex vnaquaque materia putrida naſcuntur. Et quamprimum generatio alia incipit, veluti ſunt vermes, ſcitote, ibi Medico cœlum conſiderandum eſſe, non corpus. Iam quia ex cœlo procedit curatio; ſimplex autem ex cœlo huc confertur ſeu ordinatur: cur quæſo non illis obloquar ego, qui de cœlo nihil cognitum habent, ſed in ſola terra occupantur, & tamen nec hanc ipſam norũt aut intelligunt? Ibi etiam conſtantia ſanationis conſideranda concurrit. Prout n. in iſto loco cœlum inducis, ita medicina quoque conſtans eſt, & pro eo operatur. Si opus tuum cœlo aduerſum eſt, tuque ſola terreſtri virtute inſtes, ac ſarcias, & non conſideratione ipſius cœli: opus tuum reſoluitur, ac ſartor te multo durabilius opus conficit. Quare vnus annus etiam altero ad

ſanan-

ſanandum accommodatior eſt, & tempus hoc illo aptius eſt & vtilius. Quod ſi tu neſcis: qualem te eſſe Medicum putabis? Tumultuarium certe & imperfectum: qui perſuaſum habet, cum res ſemel ſucceſſerit, euentum eundem etiam futurum denuo. Tale tuum fundamentum eſt. Multos tuorum ægrorum cœlum ſanat, quod opus tuæ tu medicinæ aſſignas. Multos cœlum prodit tua medicina nihil proficiente, quorum interitum tu ad cauſſam aliam refers. An vero mihi vitio dandum ſit, quod tuas ineptias prodo, oſtendoque, modum tuum medicandi nihili eſſe? Piſcatoribus ſimiles eſtis. Prout fortuna affulget, ita nihil capiunt, ſuper huiuſmodi fundamentum piſcatorium Medici vos veſtrum practicandi modum quoque exſtruitis, quo certiorem & meliorem nunquam ſub Sole fuiſſe, cenſetis: cum tamen potius ſcire debeatis, nihil vnquam iſto fundamento incertius & fraudulentius vſpiam exſtitiſſe, nec quicquam certitudinis ipſum habere, ſiue opus ſuccedat, ſiue non ſuccedat. Hinc etiam fit, vt omnes plateæ, ædes, anguli ægrotis conferti ſint. Qui certe, ſi practica veſtra vera eſſet & fundamentalis, paſſim in compitis contruſi minime conſpicerentur. At vero quia ars veſtra nihil niſi eſca eſt, diuitibus captandis, & pecuniæ innaſſandæ obiecta: ideo indigentiores ægri teſtantur, vos meros fucos alere, & ſolido fundamēto omni deſtitui. Nullus adeo grauis ac ſonticus morbus eſt, modo morbus ſit, quin is ſibi additū ſanationis remediū habeat. Sed illud tñ tu ignoras, nec in Auicenna ēt reperis, nec in cōſiliis Montagnanicis legis. Iſtud ergo ſi ſcire ſatagis, nolens volens hoc fundamentum ſectaberis, quod hic tibi propono. Me tu ſectaberis: non ego te, ſi feceris ſecus, impoſtor morieris, & impoſtura mera tuos heredes ditabis.

Medic reprehenſio.

Si medicus morbos vel explicaturus, vel enumeratur⁹, vel nominaturus ſit, id vt a cœlo doceatur, opus habet. Cœlum n. indicat omnium morborū origines, materiam & eſſentiam. Nec nos quicquā præterea ſcire poſſimus, quā qꝫ a cœlo nobis denuntiatur. Si ergo cœlum id indicat: tum nihil aliud ꝑ fundamento datur, q̄ velut gramen ex radice ſua emergit, aut caulis ex ſemine ſuo enaſcitur & prodit. Et cum in fundamento, quidnam morbi ſint, & quomodo fiant, ſcientia alia nulla miniſtretur: ideoq; de illis ēt aliud ſcribere non poſſumus, quā qꝫ aſtra docent & indicant. Vnde ſequitur, ne quidem in ipſis remediis, aut in ſanationibus pro noſtro arbitrio fundamentum ponendum eſſe aliud, q̄ qꝫ ex indicio magni mundi diſcimus aut haurimus. In tot enim partes diuiduntur morbi: in tot partes aſtra: in tot origines plantæ, q̄ tamen omnes ex radice vna emergunt, nec calida, nec frigida, nec humida, nec ſicca. Et ſi morbus Saturnus ſit, Saturnū retinet, nec nomē mutat, nec mutat eſſentiā ac naturam. Qualia n. ſunt nomina ſtellarum: talia quoque morborum. Hic eſt

Cœlum nomina dat morbis.

Martis,iſte Lunæ,ille Sagittarii,ille Leonis,hic poli,iſte Vrſi.Et hoc modo natura morborum,nec alio vllo indagari poteſt: non,vt aſſertores humorum choleram,phlegma, ſanguinē,melancholiam indicant,aut proferunt. Et quemadmodum morbi ſunt hic Saturni, ille Iouis, iſte Veneris: ſic fundamentum quoque repertum eſt eorum generationis, originis,& principii. Filius enim a patre non degenerabit. Itaque qui pluuiarum ortum, generationem, cauſſam & naturam nouit: ortum quoque fluxuum alui, vt *Lienteriæ*,*Dyſenteriæ*,*Diarrhææ*, & horum omnium rationem ac proprietatem callebit.Qui originem nouit tonitrui, ventorum, tempeſtatum: idem quoq; nouit,vnde colica & torſiones oriantur. Qui generationem fulguris,grandinis,&fulgetri,&quicquid huius eſt,nouit: idem quoque nouit vrinam, calculum,arenulas,& quicquid tartarus,vel tartarum exſiſtit.Qui coniunctiones callet,& eclypſes: is mortem & iam ſcit improuiſam, & Apoplexiam, & omnia huic affinia. Qui motus nouos temporum,& eorum infractiones a die ad diem, ab hora ad horam nouit: is nouit etiam, quid febres ſint, & quot earum genera, & quale horum vnumquodlibet. Qui nouit, quid Planetarum rubigo ſit,& ipſorum ignis,& Sal,& Mercurius: is nouit etiam quomodo vlcera fiant, vnde oriantur: ſimiliter &ſcabies,& lepræ,& ſimiles. Qui nouit, quid Venus ferat & contineat: is fœminarum etiam affectus, morbos ac ſanitatem,&c. nouit. Et hæc talia non ex ipſo fundamento conſiderari oporteat? Quod ſi ex hoc vno fundamento Medicina non procedat in capitibus illis, vbi de originibus & morbis traditur: reuera omnia falſa erunt, & cum veritate nihil quicquam deſcriptum eſſe putabitur. Solo enim prædicto modo morbi vniuerſi oriuntur, nec alio quoquā. Et hæc omnia affirmato ſcire debemus, non fatuorum Academicorum more balare. Ex certis enim indiciis Medicum ſcire oportet, quid de quolibet morbo iudicet ac dicat; & ſimul omnium morborum ortum ac generationem, & materiam aſtrorum, non vero fictitiorum humorum, ad vnguem ſcire debet. Aſtra enim & corpora ſunt illa, quæ patiuntur, ſunt illa quæ ægrotant & valent: non humor, cholera, phlegma, &c. Quicquid vniuerſa continet ad Medici cognitionem requiſita, id mundus maior eſt. Cetera omnia fraudes & impoſturæ ſunt.

Exteriora vi morbos interiores indicant.

Mundus omnia continet Medico ſcienda.

Quia ergo Medicus a ſolis externis naſcitur: ideo vatem ac prænuntium eum eſſe oportet morborum futurorum, ſimul & præſentium, ac indicem eius, quantum nimirum virium ac potentiæ quilibet morbus deſumſerit ex ſtella ea, vnde enatus eſt. Sicut enim ſcrutari & indagare potes incrementum formarum: ſic æque intelligere debes incrementū morborum, hoc ſcilicet modo. Vides nimirum ex ſemine abietis abietē enaſci

Medicus prognoſticus ſit.

enaſci: & tu nouiſti abietis illius formam ac ſpeciem, qualis ea futura ſit. Et hoc licet quidem ſcias: neſcis tamen, quid hoc ſit, quod ita ad formã producat, licet ſcias qualis forma futura ſit, idem in morbis quoque ſe ſimiliter habet. Scis, qualis Caducus ſit, eumque nouiſti. Sicut plantam nouiſti: ſic noſces etiam Caducum. Quid formam tamen producat ac conſtituat, ignoras. Sic nec quid caducum faciat, exploratum habes. Hoc quidem licet, vt rebus naſcentibus apponas, quid hoc ſit, quod lignum fiat, quod in folia, aut corticem abeat. Materia vero tibi comperta non eſt, nec, quid ea ſit, nouiſti, antequam præſto ſit. De eo ergo, quod inuiſibile

Inuiſibilium conſideratio Medici eſt.

eſt, loqui Medicus debet. Quod vero viſibile eſt, hoc ipſi notum eſſe debet, non ſecus ac illi, qui Medicus non eſt. Is morbum diſcernit, & quid ſit, nouit ex ſolis ſignis. Hic vero ob id Medicus non eſt: Is demum Medicus eſt, qui inuiſibile cognouit, quod nec nomen, nec materiam, nec etiam operationem habeat. Quis ergo dicturus ſit, quod hi, vel illi morbi ex humoribus oriantur, cum hi tamen viſibiles ſint & minime inuiſibiles? In quos etiam humores cœlum nihil agit, nihil imprimit? Cœlum

Morborũ omnium cauſſa cœlum.

enim morbos gubernat: & morbi ſunt inuiſibiles. Qui ergo humor poſſit eſſe morbus? aut morbi cauſſa? cum ſolum cœlum morborum omnium cauſſa exſiſtat? Quoque minus ventus, aut aer tangi, aut videri poteſt:

Morbi inuiſibiles ſunt.

eo minus etiam morbi: ſi ergo morbi tangibiles non ſunt, ſed vento ſimiles: qui quæſo illi expurgari & educi poſſint? Ea arcanorum omnium natura eſt ac cõditio, vt ſine omni materia & corpore operationes ſuas perficiant. Ratio: morbi enim corpora non ſunt. Ideo ſpiritus ſpiritui ad

Arcana operãtur ſine corpore.

hiberi debet. Si nix a Sole in æſtate vaneſcit, quis illius corpus tangit? Nemo. Si vero tu contendis niuem pro morbo habere, & ob id eum corpus eſſe euincere: id tamen, quod niuem facit, corpus non eſt, ſed ſpiritus. Hoc nix eſt. Sic quod excrementa producit, quod feces in corpore gignit (quæ tu humores appellas) illa morbi non ſunt. Iſte morbus eſt, qui hoc, quod fit, facit ac gignit. Id vero quis videt? Nemo. Quis tangit? Nemo. Qui ergo in Humoribus Medicus morbos quærere, & eorum originem ex iis explicare poteſt, cum tamen illi ex morbis producantur & gignantur, non morbi ex illis fiant? Nix hyemem non inducit: hyems autem niuem producit. Per abolitionem n. niuis hyems non abolетur. Et ſi

Humores a morbis ſunt: non morbi ab humoribus.

quidem nix nulla vſpiam exſiſteret: hyems tamen vere vigeret. Sic morbos quoq; ſimiliter ex ſuperiorib. æſtimare & cognoſcere debetis. Quos ſi alio modo inquiritis, & aliter de eorum origine tractatis: in veſtris libris ac ſcriptis vniuerſis erronei eſtis: ſicut huiuſmodi errores huc vſque iugiter fouiſtis, & illud, q. morb. expellit aut venenauit, pro ipſomet morbo agnouiſtis. Vnde etiã factum eſt, vt tot homines perdideritis & corru-

peritis: adeoque iam opus ſit, vt cœlum ipſum tandem medeatur & ſanet. Multo enim id Medicus vobis præſtantior eſt.

Epilogus. Cum ergo Medicina vſque adeo in nulla ſpeculatione fundata ſit, vt etiam ex ſolo homine externo, hoc eſt, cœlo, aſtriſque & ſimilibus naſcatur & conſtituatur: iam in commune vniuerſi ſcitote, Medicinam vniuerſam, quæ extra hanc cognitionem adhibetur, fundamentum admodum putidum & impoſtorium exſiſtere, in quo nulla veritas, ſed mẽdaciorum Ilias lateat. Res enim hoc ipſa loquitur, quod extra propoſitum fundamentum prçſumtio omnis mera phantaſia ſit, ſolis opinationibus ac ſomniis impoſita. Quis eſt, qui per cutem videre peſtilitatem poſſit? Aut quis eſt, q internoſcere poſſit, ex qua illa corporis parte exorta ſit? aut quomodo inuadat? aut qualis eius materia exſiſtat? Hæc nemo hominum vere ſcire poteſt. Qui vero cœlum nouit, quia aſtra ſcit, qui Mannam compertam, qui mineralia explorata habet: is apprime nouit, quid peſtis ſit, vbi lateat, qualis exſiſtat. Extra cœlum & aſtra, nemo quiſquam Medicorum id comprehendere poteſt. Quia autem Medici fun-

Medici cur in errore adacti ſint. damentum Medicinæ & Philoſophiam, & Aſtronomiam deſeruerunt, & ad phantaſiam ſeſe receperunt: ideo fundamenti ne quidem tantillũ de morbo etiam minimo hactenus traditum & explicatum ab ipſis eſt. Quam ſine omni fundamento omnia Chirurgiæ capitula a ſcriptoribus illis tradita ſunt? Quæ ſi inculco & caſtigo, ipſi me in Medicina hæreticum faciunt, qui a Satana obſeſſus ſim, & dœmonem intra me alam. Quis vero adeo hebes eſt, qui non intelligat, omnino alio ac diuerſo, quam ipſi ponunt, in Medicina fundamento opus eſſe? Idem verum etiam eſt de Chirurgia, quæ mendaciis tota prægnans eſt, vbi de origine, & cauſſis, & materia tractat. Quæ ſcripta quis non pro inuento Beanico habeat? Sic enim Beani per murum perſpeculantur, videntq; quæ abſcondita ſunt, & videri minime poſſunt. Quem morem quis non ſtultitiam dicat? Expendite quæſo apud vos, quantæ dignitatis & nobilitatis homo conditus ſit,

Hominis magna nobilitas. & quam late eius Anatomia ſe diffundat: & quam parum fieri poſſit, vt Anatomia eius corporis & virtutum in vllo cerebro aut ratione peruestigetur. Nam ex externis fundamentum procedere debet. Tunc enim conſpicuum & manifeſtum fiet, quicquid in ipſo eſt. Quale enim id foris: tale etiam intus eſt: & quod foris non eſt, nec intus idem eſt: reſque

Omnia vnum. vna exſiſtit externum & internum, vna conſtellatio, vna influentia, vna concordantia, vnum tempus, vnum metallum, vnum Tereniabin, vnus fructus. Iſte etenim limbus eſt, in quo creaturæ omnes conditæ latent:

Limbus Adæ quis. velut ſemen, in quo homo totus exſiſtit, parentũ limbus eſt. Limbus autẽ Adæ fuit cœlum & terra, aqua & aer. Ideo homo etiam in Limbo manet,

& in

& in ſe continet cœlum & terram, aeremque ac aquam, iſque ipſe eadem eſt. Quis ergo ſine tali Philoſophia, & Aſtronomia per ſuas ſpeculationes, phantaſias & Humoraliſationes hominē ſatis explorare queat? Cui nam hoc tandem poſſibile ſit? Nulli vſpiam gentium. Si ergo nulla vnquam id ratione fieri poteſt: tales adhuc ſemel Beanos nominare cogor, qui huiuſmodi impoſſibilia imaginantur, & de ſuis anilibus inuentionibus ſibi gratulantur velut moriones, qui ſibi ipſis & riſum, & fletum excutiunt, ſe ipſos vel laudant, vel vituperant, prout animus iuſſerit. Quantum vero virium talis Medicina habet: tantum virium habet etiam phantaſia morionis. Ideo mendax & impoſtoria omnis Medicina eſt, quæ efficaciam ſuæ cognitionis ex prædicto fundamento ſolido non deſumit. Quæ etiam aliud nihil eſt, niſi eſca ad decipiendos tam nobiles, quam ignobiles parata.

LIBRI

LIBRI TRES

PRÆSTANTISS. ET EXCELLENTISS. DN. THEOPHRASTI HOHENHEIMII, Vtrius Medicinæ Doctoris.

REVERENDISS. REVERENDIS, ILLVSTRIBVS, STRENVIS, PRÆSTANTIBVS, NOBILIB. PRVDENTIBVS, Dignis & Honeſtis, &c. Archiepiſcopis, Epiſcopis, Prælatis, Comitibus, Baronibus, Equitibus Prouinciæ Archiducatus Carinthiæ.

NVNCVPATI.

Continet autem

Primus, reſponſiones & refutationes quarundam ſuorum obtrectatorum calumniarum.

Secundus, errores ac Labyrinthos Medicorum, cum admonitione, vt Medicinam ex aliis libris, quam quos hactenus legerunt, addiſcere ſtudeant deinceps.

Tertius, de Generatione & cauſsis Tartari, ac huius curatione.

His in veſtibulo Chronici Carinthiæ epitome præfixa eſt.

Reuerendiſsimis, Reuerendis, Illuſtribus, Strenuis, Præſtantibus, Nobilibus, Prudentibus ac Honeſtis, &c. Archiepiſcopis, Epiſcopis, Pralatis, Comitibus, Baronibus, Dominis, Equitibus, Nobilibus, vniuerſaque prouincia Archiepiſcopatus Carinthii, &c.

Clementiſsimis, clementibus, & fauentibus meis Dominis ac amicis, &c.

REuerendiſsimi, Reuerendi, Illuſtres, Generoſi, Strenui, Praſtantes, Nobiles, Prudentes, Honeſti, &c. Reuerendiſs. veſtra clementia, & vobis ceteris promtiſsima mea ac paratiſſima ſeruitia ac officia comprimis nuncupata ſint. Bono conſilio pridem mihi viſum eſt, vt triplices libros in Medicina conſcriberem ac ederem. Cur autem tres iſtos libros non in

Tomum

Tomum vnum congeſſerim, ſed in tres diſtinctos retulerim: iſtius propoſiti mei hāc potiſſimum cauſſam habui, quod Medici Galenici & Auicenniſtæ me paſſim pro hæretico diffamarint & venditarint. Quam vt iniuriā ab iſtis pſeudomedicis ferrem, diſſuaſit æquitas & honeſtas; ac vt iuſtum illis talionem referrem, eadem ipſa compulit. Et licet Chriſtus ipſe quidem hortator ſit, vt percutienti maxillam vnam, etiam porrigamus alteram, & diripienti pallium, tunicam quoque præbeamus: hoc tamen hic mandatum cruci & afflictioni mihi non erit. Nec enim id dorſo meo impoſitum eſt. Chriſtus enim de bonis caducis & temporalibus loquitur, in quibus theſaurum noſtrum conſtitui fas non ſit. Hoc vero quod tracto ego aratrum meum, hoc meum diuinitus conceſſum donum, ad ægrorum ſalutem & commodum directum eſt ſicut Paulus mandat, ne quiſquā Chriſtum glorietur, ſi caritas erga proximum non impleatur. *Quid ergo id abnegationis ſit? Ideoq́; propter oſores & æmulos meos, qui donum hoc diuinitus mihi conceſſum calumniis & ſycophantiis ſuis (quæ linguæ doloſæ proprietas eſt) intercludere ſategerunt, mihi haudquaquam temperari potui, quin contra eoſdem reſponſionem adornarem, & veritatis aſſerendæ cauſſa rem omnem publicitus reuelarem. Et ſi ab exemplo conſtat, quod is Iudæorum mendacia reſponſione ſeria diluerit: nec mihi hæc mea quoque defenſio a quoquam crimini dari poſſit.*

Theophr. cur tres libros non in vnum tomum congeſſerit.

Chriſti dictum explicatur.

Secundo, vt iſti trabem in oculo ſuo planius noſcerent, librum ſecundum, Labyrinthum Medicorum *inſcriptum, concinnaui. Ac opus ipſum ſuum artificem probaret, harum regionum morbos præcipuos, nimirum Tartareos, ſecundum ſuam Theoricam & practicam, hoc eſt, iuxta cauſſas & curationem, mihi deſcribendos ſumſi: eoſque tres libros in vnum conſertos publice emittere volui. Cum itaq́; de illis hoc pacto edendis & congerendis cogitarem: commodum incidit, quod ante non recordatus eram, nimirum* apud feles aruinæ nundinationes difficiles eſſe, *adeoq́; plerunq́; figulum figulum odiſſe. Meæ itaque ſortis hominibus hoc inſtitutum meum communicare volui: qui tamen ceteris illico ſui ſimilibus hæc de me noua impertiuerunt, vt eo commodius de meo ferro haſtas contra me ipſum illi cudere poſſent. Res ergo ipſamet docuit, longe tutius & ſecurius eſſe, vt, ſi apud S. Stephanum Viennæ ego ſim, ipſi in alto foro ambulent, aut ſi ad angulum ſpeculatorium ego ſtem, ipſi recta ad S. Laurentium pertranſeant. Nec enim hoc eorum erga me odium leuet: ſed, ſi quocunq́; modo poſſent, vel 40. milliaribus abſentem me illi obledere quærerent. Ac nodum mihi iſtiuſmodi quidem illi obſtrinxerunt: vt cum his operibus meis in lucem prodire ægre potuerim hactenus. Sic ergo iam tandem, clementiſſimi, clementes, generoſi, & benigni Domini, cum Archiducatus Carynthiæ poſt natiuam patriam patria mihi ſecunda ſit, in quo parens meus perdilectus 32. annis egit, ac per vniuerſam prouinciam beneficiis ac honoribus paſſim plurimis affectus eſt, iuſtum ac æquum mihi viſum eſt haud temere, vt parentis dicti mei loco vobis aliquod piæ gratitudinis ſpecimen exhiberem: quo tamen grandius & maius apud me nullū*

Labyrinthus Medicorum.

Cauſa dedicationis.

inuenio, quam vt Illuſtriſſ. veſtræ celſitudini, &c. hos tres libros conſecrem ac nuncupem, quibus vniuerſa prouincia ſingulariter gaudere, ac publico ægrorum omnium commodo vti frui poſſit. Etſi enim hi a meis æmulis paſſim per omnem Germaniam tam ſedulo obſeruentur, vt edi ac in publicum dari nullibi horum locorum poſſint: tamen ex Archiducatu hoc quoque eoſdem arcere minime poſſunt, ſed regioni illi eos fauere omnino coguntur. Non ego vero inficias eo, quod ſtylus alicubi difficilior, ac nomina ſeu vocabula obſcuriora, ipſaque Recepta in ordine confuſiora ſint. Sed id ex inſcitia, aut inuidentia factum non eſt: verum ita genuinus Medicinæ ordo ac ſeries poſcit. Quæ tamen omnia, vt planius & intelligibilius comprehendantur, explicationem ſingularem addidi, cuiuis accurate attendendam. Quorum tamen nullum ex inuido animo factum eſt: ſed in hoc animaduertendi vagabundi quidam Medici fuerunt, qui per hæc noſtra ſuas quæſtuoſas nundinas agere, ac probis remediis ſuum venenum in ægrorum perniciem immiſcere poſſent. Carynthia enim ac Stiria, & Carniola prima ſunt, quarum Medici Doctorum Italicorum quoque teſtimonio publico commendatiſſimi, generoſe medicinam hominibus faciunt. Cogitent apud ſe veſtræ Celſitudines, &c. quanto præſtabilius ſit, ſui ipſius paſtorem agere, quam cuiuis obuio mercenario ſeſe credere. Diſcrimen enim euidens eſt Paſtoris & Mercenarii. Seipſum qui cuſtodit: optime agit. Adeoque ſpem mihi certam & indubitatam facio, fore, vt hæc mea opera, cum adiuncta ſubmiſſiſſima ſeruitiorum meorum delatione veſtris Celſitudinibus & Generoſitatibus, &c. grata & accepta ventura ſint. Quod ſi quacunque in afflictione (quales momentis ſingulis impendere nobis queunt) ſedulitas ac induſtria mea vobis vſui eſſe poſſit: totum me vobis offero addicoque. Data ad S. Vitum in Carynthia, die 24. Auguſti a nato Chriſto anno 1538.

VV. Celſitudinis
Generoſitat.
Nobilit. &
Præſtant.

Humillimus &
paratiſſimus

Aureolus Theophraſtus
Hohenheimius, Vtriuſque Med. Doctor.

CHRONICA ET ORIGO CARYNTHIÆ.

OMnium antiquiſſima Chronica, velut etiã rhaphodicum Chronicum Naucleri, cum aliis nondum euulgatis teſtantur (id q́ res etiam eſt) Germanos cũ Sclauonibus a *Iaphet* deſcendiſſe, ac progeniem *Iaphet* omnium primam Germaniam occupaſſe. Sic ergo nos Germani a *Iaphet* exorti ſumus. *Tubiſco*, vnus illorum liberorum, & *Theuto* primi in Chronicis nominantur, vnde nomen quoque nationi Theutonicæ inditum eſt. Hi, *Tubiſco* nimirum & *Theuto*, in Germania ſuperiore conſederunt: & *Samo*, vnus ex filiis *Iaphet*, terram Carynthiæ occupauit. Hi ex vno ſanguine prognati, hoc modo regna diſtribuerunt, & regiones diremerunt. Ita Germania etiam obſeſſa eſt, quæ hodie terrarum ceterarum omniũ populoſiſſima exſiſtit. *Tubiſco ac Theuto* ſua ſecum arma, inſignia, ac Clypeos attulerunt, *tres* nimirum *atros Leones in area aurea*; qui leones ad *Sueuum* vſq; primum Sueuorum Ducem ratione cognationis hæreditario traducti ſunt. Eoſdẽ Leones *Samo* quoq;, qui Carynthiam occupauit, ſimili ratione, prætulit. Et conſtat, has nationes Germaniæ omnium primas fuiſſe. Poſtea a bene longo tempore (nam Chronica, comprimis de Germania condita, non accurate ſatis deſcripta ſunt: res tamen ex aliis Chronicis liquet) defunctis primis *Iapheti* liberis regiones eæ inter heredes diſtributæ ſunt: aliæ in *Sclauoniam*, aliæ *in Carniolam*, aliæ *in Iſtriam*, *&c.* Quo factum eſt, vt Carynthia ſecundũ limites & amplitudinem ſuam minueretur.

Germanorum origo.

Tubiſco & Theuto

Samo Carynthiam occupauit.

Theutonum inſignia quæ Sueuus.

Carynthia quãdo anguſtior facta

Quomodo v. generale nomẽ Ducis *Samonis* in principio terris iſtis omnib. competiuerit, id expreſſe in Chronicis ſatis cõprehenſum non eſt. Hoc iñ patet, q́ longo tẽpore ante Monarchiam Iulii, primi Cæſaris, Romani in Germaniã irruptionẽ ſubinde fecerint. Qui, cũ ipſis Germanis ſemp longe faſtuoſiores eſſent, & mira regnandi libidine prurirẽt, multa in natione Germanica regna occuparunt & obſederunt. Inter ea *Carynthia* quoque fuit: qua occupata, eã Romani caſtellis ac ciuitatibus plurimis muniuerunt, & præ regionibns ceteris inhabitandam illam ſelegerunt. Romanorum etiam familiæ omnium nobiliſſimæ & potentiſſimæ eo ſe receperunt, ac terræ amœnitate illecti ſedes ſibi ac habitationes illic condiderunt. Ex quibus poſtea Nobilitas Carynthia defluxit, appellationibus Germanicis deſignata. Sic ex ipſis orti ſunt *Comites Palatini, vt Goertz: Comites, vt Sternberg & Ortenberg, &c. Barones, vt Kreyg, Vngenad, &c.* exceptis Equitibus ceteris ac Nobilibus, quos nominatim ſingulos recenſeri longinquum nimis ſit. Cum vero

Romani in Carynthiam ſeceſſerunt.

Romanorum apud Carynthios ſtirpes & familia.

Carynthia cur dicta.

Romani terram eam ſingulariter præ ceteris amore complectẽrentur: ex iſta affectione ipſi quoque nomen indiderunt, ac *Carynthiam, quaſi caritatem intimam* indigetauerunt. Germanis abbreuiato nomine *Kærnten*, Sclauis, *Quarenden* appellatur. Illud nomen terra ea ad hæc vſque tempora noſtra retinuit.

Ducum vero iſtorum, qui inter Romanos regnum adminiſtrarunt, Chronica quæ quidem in manus meas peruenerunt, ſucceſſionem ſecundum generationes ſingulas ex ordine non tradunt, vſq; dum ad tempora *Caroli Magni*, primi e Germanis Imperatoris Romani deſcendatur.

Carynthii a Carolo Magno Regalia accipiunt.

Traditur enim, Duces Carynthios ab Imperatore hoc Regalia impetraſſe, & confirmatos eſſe, ac Ducum nomen accepiſſe. Sub eodem Imperatore ad fidei quoque Chriſtianæ agnitionem iidem peruenerunt, in qua cum aliquandiu perſtitiſſent verſis vicibus ab eadem iterum depulſi ſunt

Attila Hunnorum tyrannus.

aliquoties, comprimis tẽpore *Attilæ* crudeliſſimi Hunnorum tyranni, qui ipſorum tam fidem, quam ſocietatem politicam ac rempublicam miſere vaſtauit & euertit. Poſtea tamen per *S. Rupertum, Virgilium, & Amandum* cum horum Diaconis tandem ad fidem recõuerſi, ac in ea diligentius inſtituti ſunt.

Dux Carynthiæ a ruſtico feudum accipit.

Ducatus huius ſolẽnitas ac mos olim iſte fuit, vt Dux futurus Carynthię, in campo ſub puro Ioue feudum acciperet a ruſtico, equum ac bouem ſecum habens, iuranſque, ſe Ducatum Carynthium impenſis corpore ac bonis opibuſque vniuerſis ſumma fide ẽt ad extremam vſque pauperiem ita tutaturum & defenſurum eſſe, vt ad ſui ſuſtentationem nõ plus iſto equo & boue reſeruaturus ſit. Quæ conſuetudo etiam a Cæſaribus deinceps confirmata ac ſtabilita eſt. Huiuſmodi feudorum collationem in Liburnia, iam *Solfeldia* dicta, quæ prima ipſorum ſedes fuit, fieri oportuit, quo comparere cum officiis ſuis quatuor proſapiæ ſolitabant, ſicut ipſorum Chronicon de hoc latius tradit. Idem hoc etiam tradit, ruſticos illic ceteris indigenis liberaliore priuilegio & imũnitate donatos eſſe.

Fridericus Barbaroſſa.

Porro teſtantur quoq; Chronica, q. *Fridericus Magnus*, cognomento *Barbaroſſa* ex Sueuia oriund⁹, atroci bello Venetos infeſtarit, & de ipſis ope Germanorum illuſtrem victoriam reportarit. Hoc tempore Duces Carynthiæ in flore adhuc fuerunt: & propter communionem inſignium & primæuæ originis cum *Friderico* Cæſare amicitiam coluerunt, ac communi fœdere iũcti iura ſua in foro Iulii tutati ſunt, ac varia caſtella monumẽtaq; alia vna tum deſtruxerũt, tũ exſtruxerunt. Tũ temporis Fridericus Impator Magn⁹ in cognationis memoriã collegiũ in Ducatu Carynthio

Ingnigen in Buſterthal.

fundauit, *Ingnigen in Buſterthal* vocatũ. Et, vt vobis memorabile q.d referã, idẽ Barbaroſſa templũ illud variis imaginib⁹ ac ſtatuis lapideis exornauit. Inter imagines has conſpicua vna præ ceteris fuit, formam Monachi,

lum-

lumbos ſuccincti, & caput nudi, quales Monachi eſſe ſolent, exprimens: ſupra cuius caput maiuſculæ quędam literæ hoc modo, LVTERVS, ſculptæ viſebantur. Quæ parte quidem aliqua propter antiquitatem, niſi attente aſpicerentur, conſpicuæ admodum non erant. Hoc quale præſagium fuerit, aliis iudicandum relinquo. Porro etiam, cum *Fridericus* Imperator Magnus Sueuus Marchionatum Auſtriæ in Ducatum redegiſſet; hoc ipſum in præſentia Ducum Carynthiorum quoque factum eſt. Plura ex Chronicis depromi non poſſunt, niſi quod a defunctis Carynthiæ, & obliteratis Ducibus Ducarus iſte ad domum Auſtriacam tranſlatus, adeoque cum omnibus natalibus & inſignibus illi iunctus & adunatus ſit, hoc eſt, in obedienriã ac tutelam Ducum Auſtriacorum conceſſerit.

LVTERVS ſtatua inſignis.

Tranſlatio Carynthiæ ad Auſtriam

Hoc loco ēt ſcire debetis, q̄, cum a principio poſt tempora *Iapheti* ſedes & habitationes illi quærerent, in campo ſe quodam iam Solfeldia dicto, demiſerint, & pulcra ſibi habitacula extruxerint. Inter cetera autem etiam remplum quoddam condiderunt, quod a Sole denominauerunt. Solem enim pro Numine ſuo coluerunt. Ipſa vero ciuitas, Liburnia dicta, tandem ab *Attila* vaſtata & euerſa eſt, cuius rudera vel hodie conſpicua ſunt. Ex Antiquitatibus nonnullis, ac monumentis, & rebus aliis relictis patet, iſtis temporib. admodũ peritos & induſtrios artifices in fingẽdis metallis ac lapidib. floruiſſe: qualia vel dũ ex numiſmatis, imaginib. & ædificiis, miro & ſtupendo ope ornatis colliguntur & deprehenduntur.

Solfeldt primo ſedes Carynthiorum.

Templũ Solis.

Liburnia ab Attila vaſtata.

Ex nonnullis etiam Chronicis patet, olim *Philiſtæos* in hiſce terris magno numero habitaſſe: ipſique adeo *Friderico* Imperatori pro vero narratum eſt, *Samſonem* hic olim verſatum eſſe. Cuius rei ſicut in terris quoque extraneis aliis Antiquitates reperiuntur, de *Philiſtæis* tradentes: ſic itidem & in Carynthia ſimiles inueniuntur. Quin & ratio ipſa docet, Carynthiam tum temporis fodinis ac metallis omnifariis opulentiſſimã extitiſſe, & filios Iapheti artibus Metallicis comprimis floruiſſe: ſicut illorum amore in terris illis etiam pręcipue detenti fuerunt. Nam & poſteriorum temporum euentus idem comprobat. Ex Septẽtrione enim Friſii & Saxones ingenti numero in Carynthiam metallorum gratia ſeſe receperunt: a quibus poſtea ciuitas *Friſach*, ſeu *Friſacum*, quaſi Friſiorum & Saxonum, extructa eſt. Sed & ex *Liguria* Metallarii in Carynthiam ſuperiorem commigrarunt, & in vicinia *Moſkirchenſi* ciuitatem ſuper monte quondam condiderunt, quam patriæ ſuæ nomine *Liguriam* indigetauerunt: quæ tamen intereuntibus fodinis, vna & ipſa interiit: Non vero hęc ſolum, ſed & aliæ plures ciuitates fodinæque pari ratione conditæ ſunt, quod paſſim ex longinquis oris multi homines quaſi certatim huc commearent. Porro ex aliis etiam documentis euincitur, Carynrhiam omnium e

Philiſtæi in Carynthia.

Samſon.

Carynthia metallifera.

Friſii & Saxones in Carynthiam migrant.

Carynthia fodina prima German. regionibus Germanicis primam artes illas exercuiſſe, quæ ad rem metallariam, ceu vitriolum, æs, & cetera pertinent. Fodinarum enim his antiquiorum chronica non meminerunt. Hæc cum in his terris primum inuentæ & detectæ eſſent: poſtea ſimili exemplo ſimiles etiam in regionibus aliis innotuerunt, & ad fodinarum Caryntiarum ſimilitudinem extructæ & conſtitutæ ſunt. *Medicina in Carynthia ſubtiliſſima.* Sed & hoc liquet, ꝑ Germaniam rem Medicã omnium ſubtiliſſime primo hoc loco tractatam & cultam fuiſſe. Id quod inuenti quidam antiquiſſimi germanici libelli teſtantur, quos ante natum Chriſtum iam dum collectos & cõſcriptos fuiſſe, res ipſa docet. Quo tempore extractionẽ *Eſſentiæ*, vt vocant, *Quintæ*, iam dum floruiſſe, ex illis ipſis libellis deprehenditur. Nam ſi fundamentum & initium ipſum tam fodinarum, quam Medicinarum probe excutias, Carynthia illarum omnium prima ꝓductrix fuit. Nam & hodie patet, apud Rheni tractũ & nationes alias cultarum iſtarũ artium cognitionẽ non admodum magnã eſſe. Temporis tamẽ diuturnitate fodinæ veteres exſoleuerunt, & harum loco ſubinde nouæ emerſerunt. Porro cũ ab obitu Ducũ Carynthiorum terra illa diuideretur: pars eius Stiriæ ceſſit, pars Foro Iulii, pars Eccleſiæ ſeu Archiepiſcopatui Saliſburgenſi, pars etiam Epiſcopatui Bambergenſi addicta eſt. Quoties enim regnum hoc modo in ſeipſum diuiditur, toties eiuſmodi deſolationes ſequi neceſſe eſt.

Archiepiſcopatus Carynthiæ in geminos Archiepiſcopatus diremtus eſt: nempe in Patriarchatum *Achlar*, & in Archiepiſcopatum *Saliſburgenſem*. Præter hos alias duo quoque Ducatus illius regionis ſunt, *Gurck & Lauentum*, velut & Ducatus *Equitum S. Georgii*, cuius ordinis Princeps, *ſummus Magiſter de Mulſtatt* appellatur. Ordini huic Imperator Fridericus tertius cũ beneficiis & priuilegiis ampliſſimis pro inſigni addidit *crucem rubram*, vt aduerſus Turcas & alios, qui Carynthiam ac eius finitima hoſtili manu crebro infeſtare ſolebant, ſtrenue depugnarent. Hæc ipſa regio aliis quoque quamplurimis collegiis ac monaſteriis inſignis eſt. Ex annalibus Ptolomæi patet, ipſius ætate in regione hac ciuitatem primariam *Villicum* fuiſſe, ſed alio tñ loco quadamtenus abſitã. Legitur ẽt, *Claudiũ Romanum* ciuitatẽ *Klagenfortum*, Latinis Forum Claudii vocatũ, cõdidiſſe.

Tradunt inſuper Annales, ciuitatem *S. Viti* a primis illico temporib. ſemꝑ Carynthię metropolim exſtitiſſe, ipſosq; Carynthiæ Duces ſua comitia ac cõuentus in iſta celebraſſe. Quodã ẽt inſuꝑ tempore Ducũ quidã hic captus, & Archiepiſcopo Saliſburgenſi traditus legitur. Qui tñ cũ poſtliminio S. Vito reſtitutus eſſet, Ducali ſeueritate in multos animaduertit. *Lauentalium* a. in Ducatu Carynthiæ nomen a creſcendo accepit. *Lauental.* Eo n. loco flumina auri feraciſſima exſtitere: adeo, vt ex multis paſſim natio-

nationibus metallarii ac artifices plurimi confertim huc commearent. Ibidem adhuc hodie aurum quoq; purum & ſolidum, igne nullo egens, molis & ponderis admirandi paſſim reperitur.

In valle prædicta acidulæ quoq; maximarum virtutum reperiuntur, admodum medicamentoſæ, de quarum viribus, velut & de naſcentiū rerum reliquarum illic prouenientium, ſed alibi rararū proprietatibus, peculiari libello commentari præſumſi. In Carynthia veteri, a *Frieſaco* internallo milliaris vnius in locis deſertis acidulæ celebres ſunt, a natura calentes: quarum ſimiles, quæ ſuam aciditatem in calore retineant, per Germaniam frequentes & cognitæ non multæ ſunt. *Acidulæ calidæ apud Frieſacum.*

Vt & verbō dicam, fodinæ huius regionis multo numeroſiores, quam prouinciarum aliarum exſiſtunt. Apud *Bleybergam* minera plumbifera eſt, vniuerſæ non ſolum Germaniæ, ſed & Pannoniæ, ac Turciæ, Italiæque plumbi plus ſatis erogans. *Bleyberg.* Frequentes etiam mineræ ferreæ ſunt, comprimis apud *Hutenbergam*, & circa eius confine, chalybis plurimi & nobiliſſimi magnum aceruum promentes. *Huttberg* Mineræ reperiuntur etiam aluminoſæ, quæ ædificiis adhiberi ſueuerunt. Inſuper & mineræ vitrioli præſtantiſſimi, & auri nobiliſſimi paſſim produntur: eiuſmodi apud *S. Paternionem* rara ſpecie inuentæ ſunt. Venæ quædam etiam metallicæ ibidem deteguntur, quarum ſimiles non ipſa Europa nouit. Metallum id ſingulare eſt, ac raritate ſua vere admirabile. Mineræ præterea etiam Cinnabarinæ ibidem ſolemnes ſunt, admodum hydrargyro prægnantes. Effodiuntur ibidem quoque pyrites coloris aurei, & Marcaſitæ variæ, ac album, rubrum, nigrumq; Talcum. Quin & in veteri Carynthia, velut iuxta *Lungam*, granati nonūnquā reperiūtur, & alia ſimilia plurima, quæ recenſeri hoc loco non omnia poſſunt. *Talcum album, rubrum, nigrum.* Quod ſi montes Carnici non ſecus ac claue admota ciſta aperiri poſſent, quænam vſpiam quæſo terra theſauris confertior reperiretur? *Lunga.* Hinc etiam fit, vt tot Auguriſtæ, & Diuinatores ac Vitones, Geomantiſtæque & Cryſtalliſtę, ac vates ſimiles terras eas incolant, qui peculiari arte per cryſtallum & virgulas ac modos alios opes illas indagant & explorant. His tamen omnibus periodum ſuam Deus definiuit ac præſtituit, quam arte & induſtria ſua qualicunque nemo tranſiliet. Cum vero tot tamque variæ ſcaptenſulæ in regionibus illis inueniantur, credibile fit, ibidem vigere congregationem & coniunctionem Planetarum & firmamenti cum tribus partib. inferioribus, in ipſis Elementis exſiſtentibus: q̄ coniunctiones aſtrorum ſuperiorum & corporum Elementarium tandem metalla illa producant & gignant in locis hoc fine a Deo conſtituus. Nec mirum eſt, tan-

tæ varietatis mineralia, alibi ignota, hic reperiri: cum & frequentiſſimarum quoque aquarum natura & ratio ibidem peculiaris exiſtat. Lacus enim (.....) in hac terra numerantur, fundo aurifero omnes celebres, ac quodam ceu vallo cincti, ex quibus theſauri opulentiſſimi extrahi poſſent.

Numerus [illegible].

Ceteras vero ciuitates ac oppida vicoſque & pagos quod attinet, illis vniuerſis fodinæ initium dederunt, pro ratione & conditione fundi diuerſæ. Illarum enim quædam iuxta alueos fluminum celebres ſunt, veluti quæ a Luentza per tractum finitimum ad Lauemundam excurrunt. Aliæ iuxta Lauendam: nonnullę apud Gurckam, & Glannam & Gailam, nobiles ſunt. Quanquam vero harum multo plura Chronica percenſeant: pro Epitome tamen hæc nobis tradita ſufficiant. His vero vberiora & pleniora ſcire qui ſatagit, illum ad Chronica illa amandatum hiſce volumus.

Chronici finis.

SEQVITVR

LIBER PRIMVS.

RESPONSIO AD QVASDAM ACCVSATIONES ET CALVMNIAS

ſuorum æmulorum & obtrectatorum.

Ad Lectorem

PRÆFATIO PRÆCELLENTISSIMI DOMINI THEOPHRASTI HOHENHEIMII, vtriuſque Medicinæ Doctoris.

Medicinæ illuſtratores qui.

VT conſtet tibi, beneuole Lector, de cauſſis ſcriptarum & editarum harum defenſionum, ad hæc pauca te attendere vnice velim. Deus quidem, ſummus benefactor, Genium Medicinæ per Apollinem, per Machaonem, Podalirium & Hippocratem ex imis adytis produci permiſit, ipſamque naturæ lucem expulſo omni ſpiritu tenebroſo late effulgere ſiuit, fecitque vt opera admiranda plurima, & luculentiſſima Magnalia, ſtupendaque miracula ex myſteriis Elixiris, Arcanis ac Eſſentiis Naturæ perficerentur, adeoque ipſa Medicina per prænominatos Coryphæos mire effulgeret & illuſtraretur. Cum vero

mos

[illegible] eſt ſolemne [illegible] Sathanæ, ut ubivis tritico ſuo ſua zizania & lolia interſerat. [illegible], ut medicina quoque a primo naturæ genio valde obſcuraretur, ac præcipue in Pſeudomedicos, ſeu Antitros illaberetur, qui eam ſophiſmatis ſuis ita innumerant & intricarunt, ut quæ opera Machaon ac Hippocrates ſuo tempore deſignarunt, eadem ſimiliter hodie ſucceſſores pari præſtare minime poſſint. Quicquid vero [illegible] operum non demonſtratur, id diſputando & arguendo evinci [illegible]. Reſponde mihi vero Lector, an, ſi quis contra Legionem Sophiſticam, do[illegible]tatem ſeu operantem immittat, non æquum ac iuſtum ſit, ut opus illud inanes nugas reprimat & confutet? Hic divina, Lector, in quem hæc verba iaciam? Nempe in Di[illegible] nulli cedentes. Numerus quidem ac concurſus viſitantium hominum multorum movere poſſet, ut a retundendis nugatoribus deſiſtant. Sed eventus tamen & recurſus arguunt, in concurſu iſto parum momenti ſitum eſſe. Inde conflatur ēt hoc men[illegible], Hippocratem nugas & fabulas eſſe. Ac medicæ veritatis Spiritus a Sophiſticis inanis garritus inſimulatur. Nam quid uſpiam eſt, quod tam effrenis lingua non audeat dicere? Ex hac tribu exorti ſunt, qui incontinentia linguæ victi, cauſſam ſuam calumniis tueri conati ſunt. Qui cum in os ſaltem Medicinæ ſuccum biberint, ſolo ore etiam, quod ad criminationes & obtrectationes educatum eſt, aſſertionem ſuæ artis propalarunt. Doloſa huiuſmodi lingua quædam me quoque pupugit. Ideoque uſum ac res poſcit, ut, cum illi artem ſuam non ſuper verum ac genuinum, ſed potius ſuper culinarium ſaxum exſtruxerint, ac ipſam Medicinæ veritatem temere neglexerint, Sophiſticiſque ſuis fabulis tam me, quam alios quaſi larua quadam traducant, ſine ſolido reſponſo a nobis non dimittantur. Quæ quidem calumniæ ab ipſis minime evomerētur, ſi ſuper primum centrum conſtituti eſſent. Summa ars ipſis eſt verboſa Rhetorica, copia patrimorum, & virtus huiuſmodi Pſeudomedicis digna & agnata. Ideoque ſequentur deinceps defenſiones nonnullæ, tibi probe & ſedulo attendendæ. Quanquam multo ſatius eſſet, huiuſmodi reſponſiones omitti, indulgerique ipſis, ut Poetici Medici, Rhetorici Receptiſtæ, & nequam præparatores maneant. Nam & horum ſuo tempore ſua ſatietas erit. Huiuſmodi vero commonefactiones a me inſtitutæ ſunt hoc fine, ut intelligatur tandem, Medicum ſine operibus nihil eſſe, ſolumque opus, non garritum, aut verba Medicum reddere. Ab his impedimentum mihi quoq; obiectum eſt, quo minus hæc & alia mea ſcripta ederentur. Quibus tamen tandem Archiducatum Carynthiæ donatum volui. Ab his laudatiſſimis dominis ſolis ea impetras, quiſquis ubivis illa accipis. Hæc enim ni provincia e[illegible] iſta manibus quidem tuis nunquam offerentur. Tu Lector, huius libri Theoricam, multo autem magis opera ipſius artis amplectere ac ama. Dabam ad S. Vitum in Carynthia die 19. Auguſti Anno ſalutis 1538.

Sathanæ perverſitas.

Divi [illegible]

Med. reprehenſio.

Opus probat artificem.

Defenſio I.

Inuentionis nouæ Medicinæ Doct. Theophraſti.

Paracelſus cur nouã methodũ introducat.

QVod hoc in opere nouam Theoricam, ac Phyſicam, vna cum rationibus nouis, quas nec Philoſophi, nec Aſtronomi, nec Medici hactenus vſurparunt, aut intellexerunt, profero: id ob iſtas cauſſas factum eſt, quas deinceps tractaturus ſum. Prima & palmaria hæc eſt: quod Theorici veteres, rationes cauſſaſque morborum perperam & inſcite propoſuerunt, ac cum ipſis certos errores inuexerunt, quos tandem eouſque quoque expoliuerunt, vt veritati ipſi non leuem fucum fecerint. Quin & eo ſuo molimine penetrauerunt, vt præter ab ipſis propoſita fundamenta, nulli vnquam de aliis iam inquirere liceret: & qui ſecus faceret, in aperto errore verſari cenſeretur. Hoc mihi ſedulo hic inculcandum eſt, quod conſuetudo ea & libertas apertum inſcitiæ documentum exhibeat. Cœlum etenim ſecundum lumen naturę, & ingenii ſubinde nouas inuentiones, nouas artes, nouas ægritudines parit ac producit: Et illæ vniuerſæ ſupine negligendæ, aut minime æſtimandæ ſint? Quis vſus eſt pluuiæ, iam ante mille annos delapſæ? Imber is vtilis eſt, qui iam præſenter cadit. Quid motus vel curſus Solis ante annos mille factos commodat huic anno? An non Chriſtus ipſe facem nobis profert, quomodo hæc talia iudicare debeamus? Ita enim dicit: *Sufficit cuilibet diei ſua cura, aut ſuum iugum.* Quaſi diceret: ſatis eſt, te ea facere, quæ dies illa poſcit. Sic enim porro concludit: craſtinę diei ſua quoque cura data eſt. Iam ſi curæ ſua ratio & tempus eſt; dies a. quilibet horis duodecim conſtat: cuilibet etiã horę ſua peculiaris operatio competit: quid quæſo hora duodecima incommodabit primæ? Aut quid damni prima ingeret duodecimæ? Res enim quælibet in ſuam Monarchiam propriam conſtituta eſt. Et nos decet eſſe ſollicitos de præſenti, non cura angi præteritorum. Vnicuilibet etiam Monarchiæ de pleno & perfecto lumine naturæ proſpectum eſt. Et ſunt iſta miracula manus diuinæ, lumen ſcilicet Naturę in plures Monarchias commutare intra principium & finem mundi. Quæ incõſiderati [illegible] miſere exorbitarunt, & non pro Monarchiæ huius iure [illegible] ſe ac[illegible]darunt. Quamobrem ex virtute præſentis luminis naturę, & ex [illegible]ſtinata ordinatione ego hæc mea ſcripta irreprehenſa & inculpabilia omnino eſſe volo, ac poſco, vt propter Sophiſmatum, quæ iure [illegible]nes voco, inſtitutam confutationem a nemine impetar aut impellar.

Opus eſt, vt dementiam eorum latius [illegible] & ſub radium protraham propter cognitionem tam fundamenti mei, quam [illegible]

& cæ

& [illegible]rum. Nec me Academicę ob id peſſim[illegible]bunt, quibus rem hoc modo propono & ed[illegible]o. Medicina opus eſt. Quia ergo opus eſt: opus de
Medicina eſt opus.
[illegible] ſuo teſtabitur. Itaque ex operibus cen[illegible]ete, quomodo, & qualis p[illegible]que iudicanda ſit. Opus ars eſt. Ars doctrinam operis tradit: ita vt [illegible]cetur, & per doctrinam opus faciat. Iam quæſtio eſt, vtrum do[illegible] Medicorum Academicorum, an mea, ars ipſius Medicinæ ſit? Id p[illegible]ra definietur. Sed iuxta etiam hoc notabitur, quod Chriſtus in noſtra Philoſophia proponit, nobiſque cognoſcendum offert, qui non [illegible]um æternum lumen inter nos mortales renouauit, ſed præter hoc lumen [illegible]m ipſius Naturæ. Is ita loquitur: *Surgent falſi Prophetæ, falſi Chriſti, & mult[illegible] miracula edent.* Sic etſi quidem Pſeudomedici quoque ſigna edũt, ſicut fieri poteſt: tamen veræ medicinæ non aduerſantur. Sicut enim Moſes & Malche[illegible] ſais ſibi inuicem operibus contrariabantur: ſic verum quoque & falſum fundamentum Medicinæ. Iam ſi doceo, partem meam aduerſam, & meipſum ex operibus noſci debere: opera autem in falſi[illegible] quoque reperiuntur, ſicut Chriſtus de ſignis & prodigiis affirmat: res iſto modo diſcernenda videtur. Ponatur æger, qui febricitet, & terminum morbi habeat ſeptimanam duodecimam, ac hac exacta morbi finis & decrementum præſto ſit. Si accidat, vt æger iſta remedia poſcat, q[illegible]e ſuam ante terminum legitimũ elidat: tum duos in ꝓmtu medicos habet, vnũ falſum, alterũ verum. Falſus curã ſuam ita inſtituit: Lente nim[illegible]ũ ac ſenſim mederi incipit, ac temporis plurimũ conſumit porrigendis ſyrupis, laxatiuis, purgatoriis, pulticulis auenaceis, aut hordeaceis, cucurbitis, citrullis, iulepis, & ſimilib. aliis lente, & cũ tempore miniſtratis, ac interea aliquoties ẽt clyſteres adhibet, & neſcio quid aliud agit. His reb. & verborũ additis blandimentis morbũ illi ꝓducunt, vſq; dum deſtinatus ipſi a natura *Terminus* inſtet. Qui etſi ſponte ſua finiatur tandẽ: ipſiꝰ tñ expulſionem illi ſuę arti & induſtrię acceptam ferunt. Genuinũ a. Medicũ ex hoc æſtimate. Is periodum hanc in partes duodecim diuidit: partem illi iis vnam & dimidiam ſuis laboribus ſeu operationi ſuæ impendit.
Med. falſorũ qualis curatio
Med. verorum curatio qualis.

Sed & inſcitia alia quoque ſupereſt, q̃ me ad ſcribendum hunc librũ valde mouit. Prætendunt nimirum illi, morbos illos, quos in hoc opere complector, eſſe incurabiles. Quorũ quis nõ admiretur impudẽtiã? Qui n. medicus morbũ poſſit dicere incurabilẽ, in qua non exſiſtat ipſa mors? *Soli n. incurabiles iſti ſunt, quos mors comitatur.* Idẽ nimirũ ẽt de podagra & de epilepſia nugãtur. O v. veſana capita. Quis n. ꝓpalare vos illa iubet, quę tñ nec ſ[illegible]itis, nec intelligitis? Cur vobis nõ curæ potiꝰ cordiq; eſt ſermo ipſius Chriſti, dicentis, *ægros opus habere Medico?* An v. iſti non ægri ſunt, quos vos d[illegible]? Eſſe nimirum ægros eos arbitror. Ergo, ſi ægri ſunt, omnino
Morbi incurabiles qui.

Medico opus habent. Si Medico illi opus habent, cur vos dicitis, ipſos inſanabiles eſſe? Cur illo opus habeant ægri, a quo tamen nullo modo iuuari poſſint? Aut cur dicunt, medicinam illos nihil proficere, aut commodare? Ideo ſcilicet, quia ex errore Medicinæ ꝓguati ſunt, & ab Ignorantia matre concepti, poſt editi. *Morbus quilibet ſua propria & peculiaria remedia habet.* Deus enim mirabiliter in ægrotis agnoſci vult: vult celebrari in morbo caduco, in Apoplexia, in Chorea S. Viti, & aliis, quos hic recenſere nihil attinet. Nam & Deus iſte eſt, qui mandatum dedit, vt *proximum tuum diligeres ſicut teipſum: Deum autem ante omnia cetera amares.* Iam ſi Deū diligere velis, neceſſe habes, vt eius quoque opera diligas. Si dilectus tuus proximum ſis, ei non dices, tu iuuari non potes: ſed rectius ita loqueris, te iuuare ego non poſſum, nec morbum intelligo. Hæc nimirum veritas excuſat & redimit te a maledictione, quę falſos manet. Sic ergo ratum ſit, inquirendo & indagando porro couſque procedendum eſſe, dum tandem vera ars deprehendatur, ex qua procedant opera. Quod ſi enim Chriſtus dixit: *Scrutamini Scripturas:* cur mihi quoque dicere non liceat, perſcrutamini naturas rerum?

Morbo cuilibet ſuum peculiare remediū.

Ignorantia excuſat.

Et hæc mihi pro defenſione ſint, cur iam pro præſenti Monarchia iure merito nouam medicinam proferam, & in lucem edam. Quod ſi quis fors roget: quis te iſta facere docet? ex hoc ego viciſſim quæro, quis hodie doceat herbas & gramina creſcere? Is enim, qui hoc docuit, hoc etiam dixit: *venite & diſcite ex me: mitis enim ſum & humilis cordis.* Ex hoc manat fons veritatis. Ex ipſo quod non prodit, mera ſeductio eſt. Diabolus mille artifex eſt, qui multis ſignis & prodigiis prægnans eſt, qui non feriatur, ſed velut Leo rugiens nos ambit, quærens, quos vna ſecum in mendacium abripiat.

Admirari autem non debetis, cur in concluſione huius defenſionis digitum meum ad illum intendam, qui dixit: *manſuetus ſum, & animi demiſſi,* vt ſcilicet ab hoc medicinam diſcamus, qui tamen ſaltem ad æterna nobis viam monſtrat. Quid enim in nobis mortalibus exſiſtit, quod non ex Deo in nos corriuetur & inſeratur? Qui nos æternum docet, is tradit etiam mortale ſeu temporarium. Ex eodem enim vtraque ſcaturiunt. Et licet quidem doctrina cœleſtis ex ore eius tradita ſit, non autem Medicina: tamen ſi idem quoque dicat, Ægros opus habere Medico, & Medicus a Deo ſit: quomodo quæſo Medicus illum non pro Doctore ſuo agnoſcere debeat, ex quo prodierit? *Eſt enim Medicus is, qui Dei vice in morbis corporalibus obit.* Ideoque neceſſe eſt, vt ex Deo habeat, quod poteſt. Sicut enim Medicina non ex Medico, ſed Deo eſt: ſic partes vires quoque Medici ex Medico non eſt, ſed ex ipſo Deo. Quamquam autem

Chriſtus ſcaturigo vtriuſque ſalutis.

Medicus & Medicina ex Deo.

quoque triplices exſiſtant. Primi ex Natura progeniti ſunt, per Medicos cœli in conſtellata influentia conceptionis. Hoc etiam genitore nati ſunt Muſici, & Mechanici, & Rhetorici, & ipſæ artes ceteræ. *Secundum genus* Medicorum eſt, qui ab hominibus inſtituti, & in Medicina educati ſunt ſecundum præcepta magiſtrorum ſuorum, quantum quidem induſtria naturali capi potuit. *Tertium genus* eſt, quod Deus dat. Hi a Deo ipſo docentur & inſtituuntur, quemadmodum Chriſtus inquit: *Vnuſquiſque ſcriba a Deo doctus erit.* Quod idem eſt ac ſi dicat: Quicquid poſſumus, ex Deo habemus. Si ergo Medicina triplici modo & via ſuos Profeſſores exhibet, cumandi mirum non eſt, ſiquidem in Theorica & rationibus ſui non concordent. Nam in opere omnes conueniunt, & finem ſeu terminum vnum concludunt. Natura ingeniat & diſponit, prout conceptio ſuam influentiam accepit. Sic ipſe quoque homo docet, prout induſtrius eſt ac poteſt. Docet autem Deus, prout vult. Rhombus tamen iſtis vniuerſis hic eſt, vt homo, qui alium docturus ſit, ex Deo & natura ſuam ſcientiam deſumat. Ex his enim hominum inſtitutionem procedere oportet. Quæcunque vero doctrina aliunde, quam ex fundamento prædicto procedit, ea talis eſt, quemadmodum proxime definita eſt.

Medici triplices ſunt.

Medici vtrique in fine conueniunt.

Defenſio II.

Nouorum Morborum & nominum, Doct. Theophraſti.

PRo tutela & defenſione mei, cur nouos morbos, de quibus antea nihil a quoquã traditum eſt, deſcribam, ac illis noua quoque nomina, prius nulli vſitata, a me autem primum inuecta, indam, hæc porro ſeduli attendite. Ac de nouis morbis taliter habete. Scribo equidem de ſaltu illo inſano, quem vulgus S. Viti choream nominat. Trado etiam de iis, qui ſeipſos iugulant. Addo etiam de morbis per veneficia, ſeu incantationẽ inflictis: ſimiliter & de obſeſſis hominibus. Hi quidem morbi omnes ante me a nullo vſpiam deſcripti ſunt. Cur autem neglecti fuerint, oppido indignum & iniquum videri debet. Cauſſa vero, quæ me ad deſcriptionẽ illorum incitat, ſola Aſtronomia eſt, quæ a prioribus Medicis oſcitantius tractata, huiuſmodi morborum omnium cognitionem mihi impertiuit. Quod ſi Aſtronomi ceteri eandem mecum experientiã aſſecuti eſſent; iam illi morbi vel dudum ante me plene & perfecte deſcripti & explicati niterentur. Quia autem Aſtronomia a Medicis repudiata fuit: Ideo nec morbi hi, nec alii etiam ex vero principio, ac cauſſis genuinis recte

Morbi qui noui apud Theophr.

Aſtronomia contemta caussa inſcitiæ.

agnoſci, aut intelligi potuerunt. Cum ergo ceterorum ſcriptorum Medicina non ex iſto fonte dimanet, in quo veræ Medicinæ fundamentum poſitum eſt, de quo tamen poſſeſſo fonte ego vero gloriari poſſum: an mihi non licitum ſit alio modo ſcribere & commentari, quam ſcriptores fecerunt reliqui? Vnicuilibet quidem datum eſt loqui, conſulere, docere. Cuilibet a. datum non eſt, loqui & docere cum neruo & efficacia. Nam & ipſum Euangeliſtam teſtari nouiſtis, *Chriſtum docentem, cum efficacia quadam & potentia ſingulari locutum* eſſe, ſecus, quam ſcribæ & hypocriti. Et ad

Chriſti doctrina effi.ax. huiuſmodi potentiam, quæ per opera probetur, ſi verbis fides non detur, ſedulo attendendum eſt. Sicut ergo fieri non poteſt, vt, quam quis rem non vidit, eius ſpeciem formamque tam certo & fundamentaliter demonſtrare poſſit, ac is facit, qui ſuis oculis illam vſurpauit: ſic plane confido, hic quoque iudicium idem fore de iis, qui ſine fundamento loquuntur, ad hos, qui fundamento vtuntur. Verum quidem eſt, omne, quod morboſum exſiſtit, Medici conſiderationi ſubiici, & fas eſſe, vt is morbos vniuerſos cognitos & exploratos habeat. Attamen, quod non in vno, id in altero omnino ſcire debet. Nam hac menſura dona quoque Apoſtolis collata ſunt. Et quod vnicuique datum eſt, in eo honor eius viguit.

Dona Dei honoraria. Quod vero datum non accepit, id ei tamen probro non fuit. Qualem enim Deus quemlibet conſtituit, talis eſt. De donis huiuſmodi acceptis ſcriptores reliqui gloriari minime poſſunt. Ad ſolum *Terminum* intenti

Terminum Medicorum aſylum. ſunt. Et quæ per *Terminum* efficere non poſſunt, ea illico incurabilia pronunciant.

Morbis nomina cur innouet Theophraſt. Porro, quod & noua nomina ac Recepta produco, nec id vobis admirationi eſſe debet. Nec enim id vel ex ſimplicitate aliqua, vel infamia fit: ſed cogitare quiuis ſecum poteſt, huiuſmodi nomina a priſcis tradita, ac illis aſcripta remedia etiam a tyrone quouis ex carta facile legi ac cognoſci poſſe. Hoc me autem offendit, quod nomina illi ex tot linguis concinnarint, vt ex illis naturam ac eſſentiam morborum fundamentaliter nunquam capere aut aſſequi poſſimus. Quin & illi ipſi eadem a ſe tradita nomina recte non intelligunt: ſicut apud Germanos quoq; Nomina alia in aliis atque aliis pagis induntur ac conferuntur. Et licet quidem nonnulli *pandectas* ac ſimilia alia congeſſerint: illi tamen cum ſubinde in alia incidant, fidei apud me multum non impetrant, idque propter cauſſas haud leues. Vt vero conſcientiæ meæ periculum ſubeam, & doctrinam incertam ambiguamq; ratam habeam, diſſuadet animi candor & probitas. Patet enim, a ſcriptoribus illis nullum capitulum traditum eſſe, quod mendaciis & errore non refertum ſit. Quo ergo autores iſti mihi faciant aut conducant? In ipſis equidem non Rhetoricam, non

Latinæ

Latinę linguæ elegantiam vereor, ſeilicet apto Medicinas, capto remedia: in quibus tamen tractandis illi canes mutiunt. Sic iidem & de *Receptis* mihi obiiciunt, quod ea nouo modo nouo precellis concinnem, cum tamen Dei preceptum mandet, ne quid peregrinum vſurpetur: ſicut mihi multoties iſta obiectarunt, *Non concupiſces alienum*. Cum ergo ex his me violatorem decimi præcepti criminentur. omnino mihi hoc loco exoluendum & expediendum eſt, quidnam *Alienum* ſit, quid nō ſit. Alienum autem eſt, ſi quis non per rectum oſtium ingreditur. Alienū eſt, ſi quis ſurripit, non ſuum. Exempli cauſſa: ſi quis ſe Medicum vendi-tat, qui non eſt, ſi quis Medicinam in re quadam ponit, in qua Medicina nulla inexſiſtit. Et mihi id vitio aut crimini detur, quod fraudes ipſorum detegam? *Alienum quæ ſit in Decalogo.*

Porro, quod etiam de obſeſſis hominibus ſcribo, id ipſis plane incō-ditum videtur. Sed illud tamen hac de cauſſa facio. Cum *ieiunium & preces Spiritus immundos* expellant: arbitror comprimis ac præcipue mandatum eſſe Medico, vt ante omnia regnum Dei quærat: poſtea datum ipſi iri, quibus opus habeat. Si detur ipſi, vt per preces ægrum ſanare poſſit: hæc purgatio ipſi non ſpernenda videatur. Si datur ipſi per ieiunia ſanare: hoc ipſi confortatiuum ſit eximium. Reſpondete mihi vero, an Medicina in ſolis herbis, lignis, & lapidibus lateat, non etiam in verbis? Id ſi feceritis: vobis etiam dicturus ego ſum, quidnam verba ſint. Quid hoc verbum eſt, *Non fac*? Qualis morbus eſt, talis eſt etiam Medicina. Si morbus herbis demandatus eſt, tunc per herbas curatur, Si lapidibus, per lapides. Si adiudicatus eſt ieiunio, ieiunio etiam expellitur. Obſeſſum eſſe, maximus morbus eſt. Huius ſi Medicinam Chriſtus ipſe proponit, cur ſcripturam non ſcruter eam, quæ illius morbi Recepta continet ac tradit? Cœlum morbos gignit. Hos abigit Medicus. Quod ſi ergo cœlum ipſum Medico cedere cogitur, legitimo vſu ac ordini remediorum idoneorum omnino ipſe quoq; Diabolus cedet. Neoterici tamen ac moderni Medici iſta talia inficiantur, quia nimirum multiloquus Meſue huiuſmodi rerum non meminit: ac ob id alios aſpernantur, quorum ipſi æmuli ſunt. *Obſeſſi ieiunio & precibus ſanandi.*

Accuſarunt me etiam, quod morbis noua iſtiuſmodi nomina imponam, quæ nemo aut cognoſcat, aut intelligat: dicuntque ſatius fuiſſe nomina vetera retineri. Qui vero ego vetera nomina retinere vel potui, vel debui, quæ tamen non cum fundamento procedunt, ex quo oriuntur morbi? Nā nomina ea ſaltem obiter data ſunt, nec quiſquā nouit an nominibus illis morbi recte & legitime appellentur. Illud ergo fundamentum cum tam laxum & incertū deprehendam: cur de retinēdis no- *Nomina morborū cur mutarit Theophr.*

Nominũ contentio otioſa. minib. curioſus ſim? Si mihi cognitus & exploratus morbus fuerit, genuino nomine initiari perfacile erit. Et quid refert dici, Apoplexia, vel Apoplexia? aut quid angar de hoc, Paralyſis penultima an corripiatur, an producatur? an caducus fulguris? Epilentia, aut Epilepſia vocetur? aut, quid quæram, an vocabulum ſit Græcum, Arabicum, aut A[illegible]? Hoc mihi potius curæ ſit, vt cuiuſlibet morbi originem cauſas[illegible], & curationem probe comperram habeam. Nomen enim vel ſua ſpôte [illegible] drabit ac concordabit. His rebus omnibus otioſo garritu ſaltem te[illegible] obteritur.

Cœlum conſenes ſeu vt homo. Cur vero in tradendis nouis morbis, iiſque explicandis negotium mihi ſumſerim, cauſſæ præter dictas aliæ quoque exſtiterunt. Cœli nempe quotidie nouæ operationes ſunt, idque indies ſecundum cauſas ſuas ac eſſentiā variabile exſiſtit. Nam & ipſum in ſenium ſuum contendit. Velut infans, qui naſcitur, is a primo illico natiuitatis die ad iuuentutem, & porro ad terminum vſque mortis alteratur & mutatur. Iam vero cœlum infans fuit, ac ſuum aliquando principium habuit, nec aliter ac homo prædeſtinatum ſibi finem accepit, adeoque in morte includitur. Vt ergo res quælibet per ætatem variatur & mutatur: ita eius quoque opera pariter mutantur. Et ſi mutariones omnino inſtant: ad quid mihi [illegible] læ puerorum? Ideo de Monarchia iam præſenti loquor, & de æ[illegible]te firmamenti & ſenio Elementorum. Præterea iſtiuſmodi etiam ho[illegible] naturæ populi, ac commixtiones tam variæ, & diuerſa ſtudia occupat[illegible] que ex voluptatibus carnalibus exſiſtunt, quarum ſimiles a condito [illegible] do minime viguerunt. Vnde preſſura quoq; gentium talis emergit, [illegible] lis antea nunquam fuit. Ideoq; id adminiculum nullum Medico e[illegible] inquit, *Acquieſco equidem libris illis, qui ante bis mille annos ſcr[illegible]* Nec enim vel hodie perſiſtunt veteres cauſſæ, verum ratio longe a[illegible] ſicut id vtraque Philoſophia, tam cœli, quam ipſorum Elementorum [illegible] uincit apertiſſime. Fas erat, putatitios illos Medicinæ Doctores [illegible] res eſſe, dum manifeſte vident, interdum vel craſſum rusticum, [illegible] teratum multo plures ægros ſanitati reſtituere, quam ipſi vn[illegible] ſuis commentariis & rubeis tunicis ſanare poſſent. Cuius euentu[illegible] ſitatem ſi comperirent, abiectis rubris tunicis in ſaccum cinere [illegible]

Hominũ noui omni nomores hodie.

Niniuitæ. ſe induerent, ſicut de Niniuitis legitur. Ita ergo mihi plane plen[illegible] ſuaſum eſt, quod pro tenore huius defenſionis, noua omnino [illegible] nouoſq; morbos ex prædicto fundamento bone iure cernere [illegible], ac deſcribere mihi liceat.

Defenſio III.

Deſcriptionis & deſignationis nouorum Receptorum.

Remedia Theoph. an venena.

PRæter dicta hactenus, imperiti ac inſciti illi Medici vlterius mihi quoque oblatrant, dicuntq; *mea, quæ præſcribo, Recepta venena eſſe, & corroſiua,* adeoque extractionem omnium malignitatum & toxicorum Naturæ. Aduerſus accuſationem hanc, ſi ad reſponſum dandũ idonei ipſi eſſent, primum ex ipſis quærerem, an quid venenum ſit, ſcirent vel neſcirent? aut an in veneno nullum Naturæ myſterium lateat? Hoc enim in puncto imperiti, & virtutum naturalium ignari ipſi exiſtunt. Quid enim eſt vſpiam, quod a Deo conditum, non admirandis dotibus ſimul ad ſalutem hominis curandam coornatum ſit? Cur vero venenum repudietur & exterminetur, cum tamen non venenum ipſum, ſed Natura inquiratur?

In veneno quid quæratur.

Ad firmandum propoſitum meum exemplum adducam tale. Oculos in bufonem intendite, quam id animal venenoſum & abominabile exſiſtat. Sed quam eximium eius eſt myſterium ad curandam peſtilitatem? Iam ſi hoc myſterium propter venenoſitatem & abominationem bufonis contemneretur, quantum illud quæſo opprobrium foret? Quis eſt, qui vnquam hoc præceptum Naturæ compoſuit? An non id Deus fecit? Cur ego autem huius compoſitionem hanc reiiciam, aut contemnam? Etſi ille quidem compoſuerit, quæ mihi minus apta videantur? Is, is, inquam, ſolus eſt, in cuius manu omnis ſapientia clauditur, ac cui compertum ſatis eſt, quonam myſterium quodlibet conferendum & locandum ſit.

Bufo remedium peſtu.

Dei ſapientia profunda.

Cur ergo aut admirer, aut abominer id, quod in parte aliqua venenum habet, & cum hoc myſterium inſuper nobiliſſimum? Res quælibet ad id impendi debet, cui deſtinata ea eſt, nec nos faſtidio aliquo porro in eam feramur. Deus enim ipſe Medicus eſt & Medicina. Cuilibet etiam Medico præfixa & inſculpta eſſe debet Virtus Dei, quã Chriſtus nobis expoſuit, dum inquit: *Etſi quidem venenum biberitis, vobis tamen noxium non erit.* Si ergo venenum non præualet, ſed citra noxam ſecedit, dum eo pro conſtituto naturæ ordine & ratione vtimur: cur venenum in vniuerſum contemnatur & reiiciatur? Qui venenum aſpernatur, is id ignorat, quod in veneno latet. Arcanum enim, quod in veneno conditum eſt, vſque adeo benedictum & efficax eſt, vt venenum ipſi nihil demat aut noceat. Sed hoc paragrapho vos nondum ſatis pacatos volo, verum pro defenſione meam explicationem etiam vberiorem afferri neceſſe eſt, cum omnino venenorum tractationem ſemel aggreſſi ſimus.

Venena in Medicinis non ſpernenda.

Id vos in me notatis & reprehenditis, quo vos modo non ſcatetis. Lẽ-

tem in me non toleratis: & Melonem in vobis non animaduertitis. Si mea recepta ſuggillatis: cur non expenditis veſtra? Ex primo ordine purgationes veſtræ ſtant. Quæ vero purgatio ex libris veſtris omnibus proferri queat, quæ venenum non habeat? aut ad mortem faciat? aut ſine offenſione adhibeatur, vt primum doſis moderatio excedatur! Hoc iam punctum quale ſit, attendite. Nimirum non eſt: nec eſt minimum, Qui medium ac modum tenet, is venenum non ſumit. Et licet quidem venenum miniſtrarem', quod demonſtrare tñ minime poteritis: ſi illud in conuenienti & legitima doſi propinem, an ob id vobis ego reprehenſione dignus videar? Arbitros hic facile vniuerſos fero: Notum vobis eſt, *Theriaca ex Tyro.* Theriacam ex ſerpente *Tyro* parari. Cur ergo non veſtram quoque criminamini Theriacam, quæ venenum huius ſerpentis in ſeſe continet? Quia vero experimini, Theriacam vtiliſſimã eſſe, nec quicq̃ noxæ habere, idem conſileſcitis. Iam ſi meæ Medicinæ non alia, q̃ Theriacæ ratio ſit: cur ob id reiiciatur vnicũ, quia noua eſt? cur veteri cuidam bonitate æqua non correſpondeat? Et ſi vere q̃libet venenũ cõſiderare vobis volupe ſit: *Veninum vniuerſa ſunt, et à cibi.* q̃d queſo inuenietis vſpiam, q̃ venenum non ſit? *Omnia venenum ſunt: nec ſine veneno quicquam exſiſtit.* Doſis ſola facit, vt venenum non ſit. Exemplũ eſto. Cibus ac potus quilibet, doſi maiori æquo aſſumtus, venenũ eſt. Id teſtatur euentus. Hoc q̃n imo ẽt concedo, venenũ venenũ eſſe. Vt v. ob id reiici debeat, non largior. Cũ ergo nihil vſpiam exſiſtat, q̃ venenũ non ſit: cur vos corrigitis? Ideo ſc. vt venenum non noceat. Quod ſi ergo ego quoq; hoc fine corrigo: cur vos me reprehenditis? Compertũ vobis puto, *Argentũ viuum venenum* argentũ viuum nihil niſi venenũ eſſe. Id experiẽtia quoq; quotidiana docet. Iã v. veſtra ea conſuetudo eſt, vt cũ illo ægros veſtros inungatis, multo fortius & operoſius, q̃ ſutores coria axungia illiniunt. Cũ Cinnabari eius ſuffumigatis: cum ſublimato eius abluitis, & tñ venenum id dici non vultis, q̃ venenum eſt, ac quod intro in corpus hominis agitis, dicentes, *ſalutare ac bonum eſſe*, ac cum ceruſſa correctum, quaſi vero id hoc modo venenum non eſſet. Norimbergam ad cenſuram adducite mea & veſtra Recepta: ibi noſcetis, vter noſtrum venena propinet, ego ne, an vos. Nec enim vos Mercurii aut correctionem, aut doſim nouiſtis: ſed illinitis tam *Medicorum imperitia repreh* diu, donec penetret. Vnum adhuc rogandi eſtis, an Recepta veſtra, quæ veneno carere dicitis, Caducũ ſanare poſſint, vel non poſſint? An Podagram? an Apoplexiam? aut an cum ſaccharo veſtro roſato choream S. Viti, aut Lunaticos, aut morbos ſimiles alios curare confidatis? Haudquaquam vero. Nam per illa iſtiuſmodi ægros nec vnquam curaſtis, nec vnquam curaturi eritis. Quod ſi ergo remediis aliis opus eſt: cur mihi a vobis crimini datur, quod aſſumo illa, quæ aſſumere debeo, & impendo,

qui-

quibus impendi ea ordinata ſunt? Excuſandam rem illi relinquo, qui in creatione cœli & terræ eam tali modo condidit & ordinauit. Præterea cum ars etiam ſeparatoria data ſit, ad dirimenda a ſe inuicem duo contraria: cur venenum preſto eſſe dici debeat? Mea Recepta vniuerſa euoluite, & videte, an mea hæc non doctrina palmaria ſit, vt bonum a malo ſubinde ſeparetur? Separatio a. hæc an non mea eſt correctio? Et tam correctum arcanum ego audacter non miniſtrare, aut propinare audeam? cum tamen maligni nihil in eo, vel ego, vel vos inuenire queamus: Vitriolum mihi obiicitis, in quo ſecreta multa cōdita ſunt; in quo, inquam, vtilitatis plus ſitum eſt, quam in pyxidibus veſtris officinalibus vniuerſis. Id venenum eſſe, aſſerere minime poteſtis. Si dicturi eſtis, illud eſſe corroſiuum: addite ſodes, qua ſpecie, quo modo? Eo illud redigere debetis, vt ſit: alias corroſiuum non eſt. Si ad corroſiuum reduci id poteſt: poteſt etiam in dulcedinem redigi. Vtraque enim vna conſiſtunt. Qualis præparatio, tale quoque vitriolum eſt. Et ſimplex vnumquoduis, quale ex ſeipſo eſt: ita per artem in multiplicem naturam reduci poteſt, omni plane modo, quo cibus in menſa propoſitus. Illum ſi homo edit, ex eo caro humana fit, ſi canis, canina: ſi felis, felina. Ita & cum Medicina comparatum eſt, Ex ea quod facis aut paras, id fit illa. Si ex bono malum fieri poteſt: ex malo bonum quoque produci poteſt. Nec quiſquam temere rem aliquam carpere debet, cuius tranſmutationem non nouit, & qui ignarus ſeparationis eſt. Ita etſi hoc quidem venenum ſit, tamen in nō venenum facile reduci poteſt. Exemplum ſumemus de Arſenico, quod venenorum ſummum eſt, cum drachma vna equum quemlibet ſtrangulat ac interimit. Ignito ipſum cum ſale nitri, ſic venenum eſſe deſinet. Huius ſi libras decem ſumas, nihil damni ſenties. Hinc vide, quid diſcriminis ſit, & quid præparatio rerum faciat.

Separatoria artis vſus quis.

Vitrioli arcanum plenum non venenum.

Dulcedo corroſiuis innata.

Arſenicū venenum maximū.

Arſenici qua præparatio.

Qui vero reprehenſionis officium ſibi ſumit, hic primo id attendere debet, vt, dum reprehendit, caueat, ne in reprehenſionem ipſemet incidat. Stultitiam veſtram ac ſimplicitatem facile ex eo noſco, quod, quæ loquamini, ipſi ignoretis, vnūq; in dicaci ac carptoria lingua præſidium figatis. Recepta ideo noua ſcribo, ꝙ antiqua nauci & nihili ſint. Tum & recentes morbi exorti ſunt, q recētia Recepta omnino poſcunt. De meis tn̄ Receptis hoc notate vnice: ꝙ q̄cunq; vſpiam tandem in ea aſſumam, arcanum omnino in ſe contineant, ꝙ pro cōtrario expellendo facit. Porro a. ēt notate, qualiter ꝓcedam. Quod arcanum non eſt, ſeparo ab eo, ꝙ arcanū eſt, & arcano ipſi definitā ſuam doſin aſſigno, Iā ergo eſt certū, me mea Recepta abūde ſatis defendiſſe, voſq; ex mera inuidia ea calūniari, &

Recepta cur Theophraſt. noua ſcribat.

illis veſtra inutilia præferre. Si conſcientia veſtra proba eſſet, ab hoc deſiſteretis deinceps. Quo vero cor plenum eſt, id eructat os. In hoc opere defenſiones quinq; pono, quas euoluentes cauſſam intelligetis, cur Recepta ex ſimplicibus illis concinnem, quæ vos venenoſa eſſe ducitis. Cur vero id ego luam, quod fundamentum pono eiuſmodi, quod vos videre & intelligere minime poteſtis? Si rerum earum certam ac debitã cognitionem haberetis, quarum peritum eſſe Medicum omnino fas eſt, ſenſum longe alium induceretis. Hoc autem ſciendum vobis eſt, venenum id minime eſſe, quod in hominis bonum vergit. id enim ſaltem venenum eſt, quod in detrimentum hominis faceſſit, quod non conducit, ſed comprimis lædit, qualia Recepta veſtra pleraque ſunt, quæ arte alia comparata non ſunt, quam tundendo, miſcendo, & infundendo. Hoc ergo defenſionis meæ aſylum ſit, quod Recepta mea ſecundum ipſum naturæ ordinem adminiſtrẽtur & applicẽtur: & quod vos ipſi, quid loquamini, ignoretis, ſed linguam in meras furias, inſcitiam, & ignorantiam impendatis.

Venenum non eſt quod homini vtile.

Defenſio IV.

Meæ peregrinationis & diuagationis.

IAm res poſtulat, vt id quoq; defendam, quod peregrinãdo paſſim multa loca obeam, & nulla ſede certa morer ac ſubſiſtam. Qui vero contra id obluctari poſſim, aut reniti, quod domare, aut mihi ſubiugare non valeam? Aut quid prædeſtinationi vel addere, vel demere queam? Quia vero calumnioſe me inſectamini, quaſi propter diuagationes meas eo pretii minoris ſim: nemo mihi iniquior ſit, quod cum indignatione illud accipiam. Quod hactenus petegrinatus ſum: id multas mihi commoditates præſtitit. Domi enim ſuum nemo Magiſterium diſcit: aut doctrinam poſt fornacem haurit. Quin & *artes* ipſæ *non omnes intra patriam incluſæ* ſunt: ſed diſſeminatæ & diſtributæ ſunt per orbem vniuerſum. Nec in vnum omnino hominem, aut locum vnum eędem conſertę ſunt: ſed ex diuerſis regionibus colligendæ, ac inde, vbi florent, deſumendæ ſunt. Et in hoc mecum teſtis loco vniuerſum firmamentum facit, quod inclinationes peculiariter diſtributę ſint, non in pagum vnum collatæ, aut congeſtæ, ſed pro natura ſphæræ ſuperioris radii quoquo verſum ad ſuam metam excutiuntur. An ergo mihi non conueniat, huiuſmodi metas ſcrutari, & quid in qualibet perficiatur, obſeruare? Si mihi hic ... quis adhæreret, merito Theophraſtus iſte non diceret, qui tamen ſum. An non ita conſtitutum eſt, vt ars ſeſe nemini obtrudat, ſed ... quæranda & indaganda ſit. Ideo & mihi ea neceſſitas incumbit, illam vt quæram ego, non illa ſectetur me. Exemplum ponite. Apud DEVM eſſe,

Peregrinationes ... commoditates ...

Artes ... quærendæ ſunt.

eſſe, ſi nobis animus eſt: ad ipſum adire omnino cogimur. Inquit enim, *Venite ad me.* Vbi ergo eſſe volumus, eo nobis omnino adeundum eſt; Ex quo conſequitur, neceſſe eſſe, vt, viſurus perſonam aliquam, aut terram, aut ciuitatem, aut regionis cuiuſdam mores & conſuetudines cogniturus, aut cœli naturam & elementorum proprietates perſpecturus, eo ſeſe conferat, & ſingula conſectetur. Hæc n. vt omnia ipſum ſequantur, fieri non poteſt. Hæc ratio etiam eorum vniuerſorum eſt, qui experientia & cognitione rerum flagrant. Hos enim ſectari & inquirere oportet: quarum deinde cognitione accepta, porro promouenda ſedes & locus eſt.

Oculis omnia certa fiunt.

Qui quæſo poſt fornacem bonus naſci Coſmographus aut Geographus poſſit? An non viſus oculis fundamentum certum confert? Hoc ergo fundamentum eo modo ſolide conſtituatur. Quid diſcant illi, poſt fornacem qui pyra verſant? Quid tignarius ſine teſtimonio oculorum ſciat? Aut quid eſt, quod citra fidem oculorum conſtitui poſſit? An non Deus ipſe ſe videndum oculis exhibuit? An non teſtimonium a nobis exigit, quod ipſum oculis noſtris viderimus? Quæ ergo vlla ars, aut quicquid aliud, teſtimonio oculorum carere poſſit? Memini me quondam de Iuriſperitis audire, quod in legibus ſuis conſtituerint, vt *Medicus peregrinatorem ageret.* Id quantopere pro me facit. Nam & ipſi morbi paſſim oberrant, ac diuagantur per vniuerſum mundum, nec vno in loco perſiſtunt. Qui plurimos nouiſſe morbos ſatagit, is peregrinetur. Quo longius diuagatus fuerit, eo plures morbos didicerit, & rerum variarum experientiam hauſerit. Hoc præſtito, etſi poſtea quidem in matris ſuæ gremiū redierit: nihilominus tamen, ſi fors huiuſmodi peregrinus hoſpes in patriam eius aliquando appellat, ipſum facile nouerit. Quem ſi non noſcat, probro & ignominia non careat. Nec enim proximo ſuo id præſtare poſſit, cuius ſcientiam antea improuide iactaſſet. Iam ſi mihi, quod Reipublicæ cauſſa molior ac ago, crimini detur, qui non poſſim non indignabundus iſtud experiri? Et tamen id ſoli mihi peruertunt ſedentarii, qui ſine trahis, ac carris, & vehiculis aliis ne quidem extra portam egredi ſuſtinent. Ita ergo *perambulani* ignauiſſimi ſunt. Ideoq;; quod ipſi non ſunt, eo impenſius id oderunt. Quod melius eſt, aſpernantur: quia ipſi peiores ſunt. Iam vero nimis certo mihi conſtat, quod diuagatio non peiores, ſed meliores faciat omnino. Peregrinatio an nō negotiationes quaſlibet felicitat? Peregrinatio an non plus animum excolit, plus iudicium firmat quam domi poſt fornacem confeſſio? Vernam ac oſtiarium eſſe Medicum, valde probroſum eſt. Conuenit, vt ad maiora & grauiora aſpiret. Quæ vero hoc ſeculo ipſorum generoſitas animaduertitur, ipſis cer-

Lex Maurorum de Medicis.

Medicorum ignauia taxatur.

Peregrinatio meliores facit.

te nec peregrinatio ſapit, nec arridet, vlla experientia rerum. Culpa vero ſuperſtitioſi popelli eſt, qui domi ipſos inaurant, etſi ne quidem caſſam nucem valeant. Et cum intelligant, ruſticis, qualeſnam oporteat eſſe Medicos, plane incompertum eſſe: domi ſe in Muſæis ſuis ac bibliothecis occulunt, ac in naue ſtultifera peregrinantur.

Medicus ſit Aſtronomus.

Neceſſe eſt, Medicum primo eſſe Aſtronomum. Iam vero res poſtulat, vt oculi teſtimonium ipſi perhibeant, quod is reuera ſit. Sine hoc teſtimonio merus Aſtronomicus nugator exſiſtit Conuenit, ipſum etiam eſſe *Coſmographum*: non vt nationes depingat, quibus ſingulæ vtantur caligis: ſed vt altius quid tradat, quibus ſcilicet infeſtari illæ morbis ſoleant. Quod ſi v. confidas tu quidem, poſſe te huius vel illius nationis veſtitum etiam ſine facta peregrinatione exprimere: quid id ad medicum facit, te probum ſartorem eſſe? Ideoque, quia iam dictas res per experientiam cognoſci opus eſt: peregrinationes omnino cum parabolanis nobis faciunt, ac cum Medicina ita connexæ ſunt, vt dirimi minime poſſint. Ceterum Medicum quoque, probum oportet eſſe *Philoſophum*, ac fide teſtimonioque oculorum ſtabiliri, hunc ipſum eſſe. Si ergo talis eſſe velit, colligat omnia neceſſe eſt ex illis locis, in quibus ſingula condita ſunt. Nam ſi vel ferculum toſtum menſæ offeratur: caro ex alia regione, ex alia iterum ſal, ex alia etiam condimenta cetera allata & depromta ſunt. Quod ſi hæ res peregrinari coguntur, ad te priuſquam perueniant, tibi quoque eodem modo peregrinandum eſſe putabis, dum aſſequaris, te quod ſequi non potuit. Artibus enim ſui pedes non ſunt, vt velut pecora a Lanionibus propius ad te agi poſſint. Sed nec in vaſis incluſæ ad te conuehi poſſunt. Quæ enim ipſis deſint; tibi faciendum illud eſt, quod facere debebant ipſæ. Humores Anglici non ſunt Hungarici; nec Neapolitani Boruſſiaci. Ideoque hoc noſciturus, eo te recipies, vbi ſunt illi. Quos quo propius viſitaris & cognoris, eo auctiore iudicio & prudentia in patriam reuerſurus ſis. Tum & Medicum fas eſt eſſe *Alchimicum*. Is autem futurus neceſſe habet, vt matrem videat, ex qua mineralia pronaſcantur. Iam autem montes ad ipſum minime commeabunt, ſed ipſe peruadet ad illos. Vbi mineralia vigent, ibi florent artifices. Quiſquis artificem quærit, in ſeparanda & præparanda natura peritum: is illum eo loco veſtiger, vbi mineralia ſunt. Quis vero Naturæ præparationem aſſequetur, niſi eam ſequatur ad ea loca, vbi floret? Et his ita conſtitutis crimini mihi a quoquã dari poſſit, quod omnia mineralia perueſtigaui? quod ipſorum (vt ita dicam) corque ac animum perdidici? quod ſecreta eorum manibus meis corripui? Nam iſta, iſta, inquam, me docuerunt, vt purum a ſtercore iam ſeparare norim, qua cognitione mala alias futura plurima ante-

Medicus ſit Coſmographus. — *Med. ſit Philoſophus.* — *Artes ambulãt.* — *Med. ſit Alchimicus.* — *Artifices ibi, vbi mineralia.*

anteuerti. Ideoque non poſſum, quin dictum Philoſophicũ hic allegem, *Sapientiam a ſolis ignorantibus contemni.* Sic ars quoque nullos, niſi ignorantes oſores habet. *Sapientia & ars ignorantibus odio ſunt.*

Taceo hoc loco reliqua, quæ obueniunt illi, qui regiones varias peragrat. Is enim cognoſcit varios homines, diſcit multorum mores ac ritus, experitur alia plurima, pro quibus videndis ac ſciendis, & calceos & pileum inſumere quiuis merito debeat. Omitto alia vel his ipſis grauiora & ſublimiora. Videm⁹, ipſos amatores quoq; vias longinquas emetiri, ſaltẽ vt ſpecioſam ac venuſtam quandam fœminam conſpicentur. Quanto magis id fieri debeat cauſſa ſpecioſæ ac ſublimis artis. Sed & Regina ab extremis oris maritimis ad Salomonem hac vna de cauſſa profecta eſt, vt nimirum eius ſapientiam audire liceret. *Regina Arabia diuitis.* Si ergo tam potens Regina ſapientiam Salomonis ſectata eſt: quæ illius rei cauſſa fuit? Hæc nimirum, quod *Sapientia donum Dei* exſiſtat. Quam quo effundit, ibi quærenda eſt. Et iſta cognitio ardua eſt, ſi homo intelligit, dona Dei ibi quærenda eſſe, vbi latent; ac decere, vt vel coacti ea venemur & conſectemur. *Sapientia donũ Dei.* Quod ſi etiam coactis hoc faciendum eſt: quis quæſo iure ſubſannet eum, quid vltro ſubit ac perficit? *Artes paupercula.* Verum quidem eſſe non nego, quod hi, qui talia non audent, audentibus opulentiores ſint. Nam qui poſt fornacem conſidunt, perdicibus & cupediis ſaginantur. Qui vero artes foris venantur, iuſculum de lacte ſorbere coguntur. Angularii illo ornantur & onerantur, induuntur ſerico & byſſo. Ambulones autem vix craſſo linteo ſoluendo ſatis ſunt. Qui intra pomœria ſua latitant, & calidum & frigidum ad ſummum votum promtum habent. Artium vero captatores, ſi deficerent arbores, vix pro corpore vmbram alicubi impetrarent. Qui ergo ventri ſeruire volet, is me non ſequatur: ſequatur eos, q̃ mollibus veſtibus incedunt. Hi ad peregrinandum idonei non ſunt. Tradidit enim Iuuenalis, læte eum tantum ambulare, qui vacuus peregrinetur. Illi ergo verſum hunc ratum habentes, ne fors a latronibus opprimantur, domi poſt fornacem latitant, & ſemitoſta pyra verſant. Firmiter ergo mihi perſuaſum eſt, quas hactenus peregrinationes confeci, mihi non probro, ſed ſummæ laudi & gloriæ eſſe futuras. Nam id ex ipſa rerum natura euicturus ſum. Hanc qui indagare volet, opus habet, vt codices eius pedibus terat & verſet. Scriptura cognoſcitur per literas: Natura vero naturæ codex vertendus pedibus ediſcitur a regione ad regionem. Quot terræ orbis: tot folia naturæ. Talis naturæ codex eſt: tali modo eius folia vertenda ſunt.

Defenſio V.

Repudiationis Pſeudomedicorum, & eorum ſocietatis.

Nihil ſine næuo. CVm nihil vſpiam tam purum inueniatur, quod non macula aliqua pollutum ſit: operæ pretium eſt, vt pollutum a puro probe diſcerni doceatur. Nam id etiam in Medicina ratum eſt, *plura mala, quam bona* enumerari. *Mala plura bonis.* Quod ſi inter ipſos Chriſti diſcipulos duodecim vnus proditor ac degener fuit: quanto id magis inter homines certum erit? Et credibile eſt, inter duodecim vix vnum probum inuentum iri. Ratio eſt: quod *ex caritate nobis facienda omnia ſunt.* Iam vero ex caritate nihil fit: *Caritas emortua.* ſed quæcunque præſtantur, propter recompenſationem & remunerationem debitam ſuſcipiuntur. Hanc ſequitur commodum priuatum. Ex hoc ſpurii & illegitimi in Medicina Medici naſcuntur: qui ſolum quæſtum venantur, ac mandatum caritatis ſatis frigide complent. *Lucrum cauſſa rerū omniū malorum.* Quamprimum autem captatio lucri proprii incipit: ibi & artes, & opera adulterantur illico. Hæc enim ex caritate promanare decet: alias perfectum nihil præſto eſt. Sicut enim duplices Apoſtolos fuiſſe ſcimus, quorum vnus Chriſtum emolumenti proprii cauſſa dilexit, qua cauſſa etiam crumenam commodi proprii accepit: ſic eadem cauſſa impulſus idem Chriſtum ipſum vendidit; eadem ex cauſſa Chriſtum in mortem tradidit. *Lucro Chriſtus proditus.* Quanto magis autem Pſeudomedici homines perdent, corrumpent, & iugulabunt hac de cauſſa, vt quæſtus priuatus augeatur, nec incrementum eius alicubi impediatur? Quamprimum enim caritas in homine refrixit, ad ferendum proximo fructum idonea amplius non eſt. Fructus vero quicunque hinc emergunt, in commodum priuatum omnes congeruntur. Hinc ergo colligi debet, *Naturas Medicorum geminas exſiſtere. Alii ex caritate, alii ex quæſtu operantur.* *Medici duplices.* Ex operibus autem vtrique noſcuntur. *Caritatis, quæſtus.* Probi & iuſti per caritatem patent, quam erga proximum temere non violant. Improbi & ſpurii contra mandatum hoc leui cauſſa impingunt, metentes, vbi ſemen non iactarunt, & in omnibus lupos æmulantes, corradentes vndecunque corradi quid poteſt, vt cumulus rei domeſticæ augeſcat, mandati diuini plus ſatis alias ſecuri. *Pſeudomedicorum natura.* Refert exemplum Chriſtus de Margarita emta, & per theſaurum illum redemto agro. Quo docere voluit, caritatem non in numero, ſed paucitate verſari. Id enim dicturus erat. Si probus medicus es, margarita tua æger eſt: Idem is æger eſt, in quo theſaurus conditur. Ex quibus conſequitur, debere Medicum ſua omnia vendere, & ægrum ſanitati reſtituere. Hæc

virtus caritatis eſt erga proximum. Quod ſi vero quid ſecus fiat, ac tu nõ tuum ſaltem reſerues, verum ſuis ægrum quoque expiles: ita tu ſcripturã minime comples, vnde nec ars tua in Medicina perfecta eſſe poteſt. Semper enim id noſtris obſeruari debet oculis, quod Iudæ crumena quæſtus proprii tradita, & Apoſtolis ceteris ademta ſit, quos edere decebat de iis, quæ apponerentur. Sponte ſua quid apponere, id ex caritate procedit. Poſcere, ſollicitare, emendicare, id conceſſum minime eſt. Nam quod a proximo accipere debemus, id ſemel & omnino caritati concreditum eſt, nec poteſtati noſtræ commiſſum. Ideo hinc conſequitur, eos, qui in viis Dei ambulant, ſecundum dona diuinitus ſibi data, perfecta opera & fructus omnino manere. Qui vero contra ſcripturæ inſtitutum operantur, ii miſeriis & aduerſitatibus plurimis obſepti ſunt cum illis vniuerſis, apud quos quæſtui priuato aucupantur, niſi fors fiat, vt Deus in proximo contra Pſeudomedici artem & remedia quid operetur. Alias n. ipſorum manuum opera nemo ſanus fiet. Nemini a. id extraneum videatur, quod in medicina quæſtum priuatum elogio ornare non poſſim. Cum enim compertum probe habeam, quam nocẽs res ſit emolumentum propriũ, adeo vt artes etiam per illud fœde adulterentur, & ad ſolam ſpeciem fucumque dirigantur: certum eſt, ſine falſitate talia patrari minime poſſe, quæ falſitas corruptionem rerum vniuerſarum poſtmodum inuehit. Decet ergo medicum non e quæſtu, ſed e caritate prodire. Ea cura caret, nec ſollicita eſt de victu craſtino, ſed ita ſecum cogitat: *Si lilia campi probe veſtiuntur, ſi volucres cæli large cibantur: quanto magis homo, qui ſecundum cor Domini ambulat.*

Improbi medici nõ ſanant.

Quæſtu omnia adulterantur.

Cum vero ad medicinam tam diuerſæ naturæ homines confluant, qui lucro priuato certatim omnes inhiant: qui quæſo ſermo meus locum inuenire poſſit, quo ad caritatem eos tam ſedulo voco ac inuito? Ipſe quidem pro mea parte, medicinæ haud pudet leuiter, cum video, quam tota impoſturis nunc ea corrupta ſit. Hodie enim vel ſceleratiſſimus quique carnifex, aut Leno, aut canum cæſor, ex adipe humano aut canino aurum cudere, ac per eos morbos vniuerſos ſanare aggreditur: cum tamen, ipſa conſcientia teſte, conuincantur, quod præter vnum curandum morbum aliorum permiſſionem neutiquam habeant. Nihilominus quęſtus proprii ſtudio ægros ſuſcipiunt, quicunque demum offeruntur ipſis vndecunque. Sic ergo in tribum Medicorum ſe inſerunt etiam peſſimi quique & ignauiſſimi ſcurtæ, venum ſua remedia obtrudentes, vtcunque vel quadrent, vel commodent. Hoc pacto, qui aurum in loculos concatenare nouit, is probi medici illico laudem obtinet. Eodem modo & pharmacopœi tonſoreſquę imperiti medicinam tractare audent, in qua

Medicorũ mira miſcella.

Med. trib. nebulonibus corrupta.

tamen non ſine læſione conſcientiæ ſuæ verſantur, ac animarum propriarum curam abijciunt, ſaltem vt corraſo lucello diteſcant, domos ac aulas exſtruant, & ornamenta illis omnia addant. Nec curant admodum, quo iure illa poſſideant: modo præſto ſint. Mos quin etiam hodie doctoralis emerſit, (quod vbi iuſtum eſſe ſcriptura teſtetur, equidem ignoro) vt acceſſus ſeu viſitatio ægri vnaquælibet floreno vno remuneretur. Sic & lotio videndo, & rebus aliis quoque ſua taxa ordinaria præſtituta eſt. Vt tamen vnus cum altero miſericorditer affectus ſit, & mandatum caritatis impleat, id nulla conſuetudine inſoleſcere velle nimis vere videtur. Quin nec porro legibus ipſis ſua auctoritas integra præſtat: ſed vna ſumma lex eſt, *Rape, Expila, fas ſeu minus ſit.* Sic nempe torques emungunt, ſic annulos aureos extorquent: hinc veſtibus ſericis amicti incedunt, adeoque probrum ſuum ac flagitium vniuerſo mundo exhibent ſpectandum, quaſi vero id ſpectaculum honori ipſis & commendationi futurum ſit, vt velut imagines luculenter picti incedant, cum potius ea abominatio grãdis in conſpectu Dei ſit. Et non merito quem pudeat eius poſſeſſionis, cuius natura ac dignitas a tam vilibus ſcurris tota peruertitur & contaminatur? Et licet ars ipſa quidem per ſe theſaurus ingens ſit: id tamen ab hominibus illis nauci nunquam expenditur. Ita ergo paſſim plurimi Medicinam tractant, nec quiſquam fere vſpiam eſt, qui eius ſibi non aliquem cognitionem arroget. Iſti tamen fures ac latrones ſunt, qui non per oſtium ingrediũtur. Ars ipſorum ſumma eſt, nugari, Verba facere, Terminũ prætendere. Ac dolis quidem ſuis foras etiam interdum aguntur. Quem vero locum ſemel deſerunt, ad ipſum redire denuo non audent. Ac ſimiles tabellariis ſunt, qui, quo peruenerunt, nuntium nouum ſpargunt, eãque ſubinde cantilenam reſumunt. Si redeant, iam amplius in pretio nullo ſunt. Dolendum ideo grauiter eſt, tantam artem a tam inſcitis & leuibus hominibus tractari, ac eo corruptelæ agi, vt ne ipſi quidem veritati deinceps fides addicatur. Nam eo iam improbitate ipſorum res deducta eſt, vt Medici paſſim vniuerſi vnius farinæ cenſeantur, nec cuiquam etiam peritiſſimo laus ſua integra perſiſtat. Id quod tantopere admirãdum nemini eſt. Nam cum mendaciſſimi ac perfidiſſimi Iudæi quoque ſacram Medicinam tractent, & a Phariſaicis hominibus magni æſtimentur: quis quæſo deinceps honorem deferat profeſſioni tali, quæ a tam facinoroſis nebulonibus obitur & adminiſtratur? Interim cum fatale mundo ſit, vt decipi velit: fit, vt tot corruptelæ iuxta ſynceram Medicinam paſſim irrepant. Qui enim frugi homines ſunt, iſtiuſmodi nihil attentant. Et niſi vltro citroque ludificari ſe homines optarent: medicæ certo prouinciæ adminiſtratores longe digniores & puriores præficerentur. Sed iſte mos eſt

Medicorũ mos prauus.

Pſeudomedicorum lex.

Medici tabellariis ſimiles.

Iudæi tractantur.

Mundus vult decipi.

eſt mundi ppetuus, vt bonos, peritos & frugi artifices tolerare non poſſit. Similis a. cum ſimili & facile iungitur, & promte colliqueſcit. Non inquam, vero candidus ac probus quis erubeſcat Medicus, qui inter iſtiuſmodi ſcurras comnumeretur? Non ob id tantum, quod medicinam tractant: ſed quod inſuper omnifariæ etiam libidinis artifices & aſſertores exſiſtunt. Nullam non religionem ipſi callent: omnia iudicant, ac pro ſuo arbitrio vel laudant, vel culpant omnia, ac quicquid velint, agendi ſibi poteſtatē liberrimam ſumunt. Quin & linguarũ omniũ peritiam iactant. Si videas, bardi ſunt. Nec deſunt, qui cœlũ huiuſmodi res operari, ac firmamentum corruptelarũ harum cauſſam eſſe, profiteantur. Sed & mihi ex parte quadam firmamentum percognitum eſt: nec tamen cognoſcere poſſum, quonam pacto ex firmamento huiuſmodi impoſturæ in medicinã dimanare queant. Certius v. & exploratius hoc eſt, proteruiã & leuitatem hominũ fraudũ iſtarũ cauſſam eſſe. Nec eſt, vt culpa in extranea ingeratur. Quilibet ſeipſum tangat & iudicet. Quis n. hodie non vel ante enatas alas puolitare annititur? Dolus a. is in hoc conſiſtit, q̃ agant illi, nec quid agant, compertum habeant. Leuitas v. in hoc poſita eſt, q̃ quis rem præſtare annititur, cui ſe imparem eſſe nouit. Pſeudomedici n. ſic apud ſe cogitant: *Etſi quidem opus non ſuccedat, tamen excuſationem facile inuenies, nequitiam tuam Deo impingendo, aut culpam in ægrum transferendo. Interim quicquid ſiat, tibi pecunia adnumeranda ab ægris erit.* Ars eſt medicina eiuſmodĩ, quæ non niſi cum ſcientia certiſſima & experientia maxima, & metu diuino ſummo exerceri a quoquam debet. Deum n. qui non metuit, is iugulando & furando aſſiduo pergit. Qui fronte carent, hi nec pudorẽ vllum in ſe habent. Summum dedecus, imo fatalis pœna eſt, huiuſmodi facinoroſos homines non agnoſci: cum tamen, quam ſcimus arborem frugi non eſſe, admota ſecuri deiiciamus, & in ignem ingeramus. Sed decipiuntur homines, eo, quod magiſtratus videant erga illos humanitatem, & Pſeudomedicorum ipſorum promtam obedientiam erga debitos. Neceſſe eſt igitur diſcrimẽ quoddam medicorum ſeruari, eorum nimirum, qui in lege Dei ambulant, & illorum, qui in legib. hominum ambulant. Ille ſpectat caritatẽ: hic quęſtũ facit propriũ. ¶ Defenſionis iam ergo meę hic colophon ſit, cum pſeudomedicis iſtis mihi nihil quicquam cõmercii eſſe, nec me fraudibus ipſorum vel in minimo adſtipulari. Et ſi per me ſtaret, vt ſecuris arbori inutili admouenda eſſet, mora non longa fieret.

Aſtra improbitatis humanæ cauſſæ nõ ſunt.

Ars medica vt exercẽda.

Defenſio VI.

Auſteritatis & iracundiæ Theophraſti excuſatoria.

INter cetera, quæ criminoſe mihi illi obiectant, hoc non eſt minimum, quod capitis heterocliti ſim, & miri comatis, quod auſtere quærentibus reſpondeam, quod ad cuiuſuis exſpectationem paratum me nō offeram, quod lenitate debita nō omnes audiam & admittam. Iſta talia mihi probro & vitio maximo dant illi.

Theoph. auſteritas virtutis eſt.

Ego vero iſta adeo in vitio coniuncta non eſſe ſcio, vt ēt virtuti proxima eſſe eadem aperte profitear. Nec me alium eſſe omnino velim, ſi poſſim quidē faciliime. Mihi hæc mea natura apprime probatur. Pro meæ tñ huiuſce auſteritatis excuſatione ita attendite. E filo quidē ſubtili natura me non texuit: nec meæ is patriæ mos eſt, vt ſericū nendo magnus quæſtus fiat. Ficubus non alimur aut mulſo, aut ſimilia.

Theoph. educatio.

Cibus noſter eſt, caſeus, lac, & panis auenaceus. Hæc qui ſubtiles homines facere poſſint? Sed & quod a teneris nobis implantatū, ꝑ omnē vitam reſipimus, id valde craſſum eſt, ſi conferatur cū ſubtilib. illis, tenellis & comtulis. Nos n. qui inter pinorū conos enutrimur, ſimiles eſſe non poſſumus iſtis, qui cum mollibus veſtibus in Gynæceis educantur, Vnde fit, vt craſſus craſſus iudicetur, etſi ſibipſi quidem ſubtilis ſatis & amabilis videatur. Idem mihi quoque accidit. Quod enim ego ſericum eſſe iudico: id ipſi craſſum linum cenſent.

Reſpondere durum mos.

Sed quod durus & auſterus hominibus reſponſa dem: huius excuſationem talem habete. Medici mihi aduerſi, artis parum habent. Ideo humanitati ſtudent, & verborum blandimentis operam dant, modeſtis ac leuibus ſermonibus homines inſtituunt, & rem omnem amabili explicationis ſerie deducunt, diſcedentes humaniter dimittunt, ac dicunt, *Mi Domine, breui ad me reuiſe: Mea vxorcula, adeſdum, & Dominum ad oſtium comitare &c.* Ego contra ita prorumpo: Quid eſt, quod poſcis? Mihi iam otium non eſt: res feſtinationem illam non exigit. Hoc illico facto in patrios cineres minxi. Sic ergo hactenus ægrorum oculis præſtigias offuderunt, vt perſuaſum iam omnes habeant, in blandimentis, aſſentationibus, & affaniis artis ſummam omnem politam eſſe. Hos nobiles ſeu Ionckeros vocant, q̃ inſtitores adhuc redolent. Illos Dominos appellāt, qui ſutrinam & neſcio quid grauius reſipiunt. Ego vero, ſi vtilitatem potius hominum meditor, quam affecto gratiam effudi illico, quicquid in olla iuſculi erat. Et tamen mihi propoſitum hoc obſtinatum eſt, aſſentatoria lingua nihil lucrari, ſed ſolis operibus vacare. Quod inſtitutum, & illi mecum commune non habent, ex ſui ingenii me norma iudicant mirabilē eſſe, & in reſponſis dandis durum & ingratū.

Victus aſſentan. & parare, turpe.

Quanquā nec vnquā mihi id ꝓſumtū fuerit, vt victum aſſentando & blandiendo parare. Hinc fit, vt nec exercere id poſſim, cui prius nullam operam impendi. Sed nec æquum eſt, ſtipitem quemuis hominem manibus attolli: cum multi

eorum ne quidem traha proferri digni ſint. Decet Medicum ſepoſitis titulis & aſſentatiunculis omnibus ita reſponſa dare, vt breui ſermone rhombum complectatur, vlcus tangat, nec quoq; nugando euagetur. Opera enim & res, non verba conſiliorum neruus ſunt. Sic ergo, quod hanc accuſationem attinet, hiſce me ſatis defenſum & aſſertum eſſe confido, contra æmulos obuios quoſcunque. Quanquam & in ægros ipſos me durum nimis eſſe dicant, dum ad præſcriptum meum regimen illi ſeſe non ſatis probe accommodant. Hoc vero iniuſte non facio, ſed finem hunc vnum conſtituo, vt nimirum Medicina ipſa, vera & genuina hoc pacto deprehendatur, vt ægri citius ſaneſcant, & ego apud aduerſarios eo minus male audire cogar. Iſta ratione autem vel turturi ſtomachus moueri aliquando poſſit.

Porro autem meos mihi quoque famulos ac diſcipulorum nonnullos obiiciunt, qui meæ auſteritatis pertæſi, diſceſſionem fecerint. Ad húc cauillum ita reſpondeo. Carnifex ſeruorum meorum viginti & vnum e viuis ſuſtulit. Deus ipſos omnes iuuet. Qui vero mecum manere poſſint, quos carnifex aufert? aut quid mea ipſis indignatio fecit? Si ipſi indignationem carnificis euitaſſent: hæc demū vera ars futura fuiſſet. Quod ſi ſerui alii quoque, eiuſdem cum prioribus farinæ, qui tamen carnificem hactenus effugerunt, profugi meam paſſim iracundiam decantant: quid id admodum referat? Qui vero non iracundus ſim, ſi ſeruus ſerui officium non facit, ſed dominum improbe affectat? Si ſuum ſatagens commodum, damnum & ignominiam meam accurat, & de noxis datis inſuper mihi inſultat? Si clam me apud ægros criminando ipſi ſuccedunt, & me inſcio curam illorum, mercede dimidia accepta aggrediuntur, dicentes, ſe mea ſecreta omnia noſſe? Quæ ipſorum proteruia ſi mihi innoteſcat, qui non indignari debeam? Scelus hoc in me commiſerunt, Doctores, Chirurgi, tonſores, diſcipuli, ſerui, pueri etiam. Et tamen poſt hæc omnia ego agnus ſim? Mirum, ni lupo ſæuior fiam. Interim mihi pediti migrādum eſt: cum ipſi caballis incedant. Hoc mihi tamen ſolatio perpetuo eſt, quod mihi ipſi ſubinde ego ſimilis maneam, cum tamen ipſi profugiant, & in facinoribus enormibus corripiantur. Quod de me Doctores querelas mouent: id nouum non eſt. Veritas enim auditu dura & acerba eſt ei, cuius fraus in lucem profertur. Quod vero ſunt, qui propter iſtiuſmodi me impendio etiā commendant: Doctores autem & ipſi hi ſunt. Eadem quiritatio etiam Pharmacopœorum eſt, me nullius opera & induſtria contentū eſſe. Mihi tamen probatur omnis, qui recte facit. Si vero *Quid* pro *Quo*, *Merdam* pro *Moſcho* porrigunt, iſti equidem flagitio aſtipulari ac aſſenſum dare minime poſſum. Inſuper eius quoque, quod

Theophr. ſeruorum profugorū tragicum exitum.

In Theophraſtum omnes perfidi.

Veritas acerba auditu.

Theophr. cur auſteritatis accuſetur.

mihi dant, vix pars tertia bona & vtilis eſt. Interdum ne illud quidem eſt, quod eſſe debet. Et ego tamen meis ægrotis *Quid* pro *Quo*, exſoletum pro vegeto ad exemplum eorum temerarius miniſtrem? Faciam certe, ſi meam ignominiam, ægrorum damnum, & horum deniq; ipſam morté non magni pendam. Sic ergo ſi pro innata mihi natura (quam ego tamen ſatis humanam cenſeo) ego me gero: aleatores illi me iracundum & mirabilem vocant, Doctorum ceterorum omnium diſſimilem, & ſolum hac auſteritate famoſum. Tum & me breuia Recepta ſcribere dicũt, non ex 40. vel 60. ingredientibus conſtantia. Quiritantur, ſibi ſuas pyxides non vacuari, pecuniæ nihil ad culinam accurati. Hinc illæ lacrymæ, hinc illæ odioſæ inſectationes & calumniæ. Iam vero vos ipſi iudicatæ, vtri nam horum plus debeam? An potius Pharmacopæorum culinæ emolumentum euacuandis pyxidibus: an vero ægrorum ſalutem præſtãda ſanitate accurare debeam? Hinc iam omnes videant, quam Heteroclitus ego ſim, & quam caput hoc meum intolerabile exſiſtat. Nam ſi in cauſſis meæ iracundiæ reddendis porro pergere vellem, pol vniuerſi erubeſcerent & confunderentur, qui hanc mihi probro & crimini dant: Hęc enim ipſorum accuſatio, multa flagitia per me de ipſis prodenda eliceret, apud omnes probos iudices & auditores iure merito deteſtabilia. Quod ſi vero & Chirurgorum nonnullorum cauſſas manifeſtare vellẽ, propter quas ipſi mihi infenſi ſint: arbitror equidem, conditionem ipſorum nihilo tolerabiliorem fore, ac fuit eorum, de quibus paulo ante diximus. Ideo ex defenſione hac ſexta velim omnes & ſingulos admonitos, vt hæc, de me quæ audiunt, iudicio æquo, ac æqua lance expendere velint, ac ita cogitare: inſimulationes iſtas ex puro & defecato pectore minime dimanare, ſed ex mera inuidię ſentina potius exundare, vt hoc pacto nimirum ſontium flagitia velentur, & inſons ego nequitiæ ipſorum piacularis fiam.

Defenſio VII.

Quod nec ego omnia ſciam poßimque, quæ vſus ac neceßitas cuiuſlibet poſcat.

DIffiteri autem equidem nec poſſum, nec volo, me illum non eſſe, qui petitui & ſpei vniuerſorum de me conceptæ per omnia in omnib. facere ſatis queam. Nec enim Deus tali ingenio Medicinam donatam voluit, vt ad cuiuſuis arbitrium ac votum ea parata ſit, & quælibet confecta det. Quod ſi ergo Deus homini alicui ſanitatem impertire ex conſilio priuato nolit: quid contra Deum in caſu iſto valeam ego? qui Deum tamen

Theoph. cur non omnes ſanet.

tamen nec cogere, nec iubere poſſum. Sed a cuius nutu vtrique, & æger & ego, pendemus? Hæc ergo reſponſio generalis ſit: ſi Deo illi curæ eſſent, & ipſos Deus ſanari vellet, naturę opem ipſis haudquaq̃ ſubtraxiſſet. Nec mihi res iſta alia videtur: quã ſi quis ſibi videatur ipſi comtus, politus, & amabilis, poſcatq;, vt omnium fœminarum ac virginum amore polleat, cum is tamen ea forma natus ſit, vt claudicans ſimul & gibboſus cum deformitate vniuerſi ceteri corporis certum omnibus ſpectaculum exhibeat. Et hunc qui quæſo amare fœminę delicatæ poſſint, quem non amauit natura ipſa? quem in vtero materno ipſa diſtorſit, & miſere deformauit? vt vero adhuc plenius rem accipiatis, ſcitote, *ei, cui Deus nõ ſanet, ipſam naturam ſalutare nihil quicquam conferre.* Hi duo fauores niſi mutuo ſibi correſpondeant, quid faciat Medicus? Aut quis de infelici ſucceſſu ipſum criminabitur? ſed & hoc mihi obiiciunt, quod, ad ægrum ſi vocer, affectũ ipſius ex tempore non dignoſcam, ſed ad illum noſcendum longo tempore opꝰ habeã. Id de me verũ eſt. Quod verũ illico & ex tempore iudicãt ipſi, ſymbolum id ſtultitiæ & arrogantiæ eſt. Nam exitus demum docet, ꝙ præcipitanter & perperam iudicarint: adeoq; fit, vt indies minus ſciant, ac ſuum mendacium, hoc pacto ipſi turpiter prodant. Contra v. mihi animus eſt, ſcientia aut certitudine indies magis magiſq; augeſcere & locupletari. Morborum n. abditorum non tam facilis cognitio eſt, ac colorum externorum. Dum enim patent, iudicatu facile eſt, quis color niger, viridis, & cyaneus ſit. Illis vero ſi velum prætendas: tum nec ipſe iſtos diſcreueris ac diiudicaris. Nam per velum tranſuidere, id artis eſt: cuius ipſi in totum rudes & ignari ſunt. Quod oculi dictant, id ex tempore cuiuis diſcernere licet. Quod v. oculis abſcõditum eſt, id fruſtra iudicare molieris eo modo, ac ſi pateret, & foris expoſitũ eſſet. Exemplo ſit vobis ærarius. Is quomodocunq;, aut peritus, aut artificioſus, aut ſagax ſit, ſi minerã quãdã primo videt, tñ neſcit, q̃d nam ſit, q̃d cõtineat, aut quomodo tractanda ſit, an torrenda, aut liquanda, an vrenda, aut quocunq; modo alio præparanda ſit. Nam primo eius rudimentum facere, & probationes aliquot ſumere cogitur, vt quo euaſura ſit, accuratius intelligat. Illa ꝓbe excuſſa, & tentamine neceſſario cognita. Poſtmodũ, q̃d de ipſa fieri velit, ſtatuit & decernit. Eadẽ omnino ratio eſt morborũ ẽt abſconditorũ diuturnorũq;: vt ſubitaneũ de ipſis iudiciũ fieri minime poſſit: niſi id forſan ab Humoriſtis temere & ridicule tentet. Ideoq; iſtiuſmodi affectuũ indagatio: penſitatio, trutinatio & tentatio ſedula nemini vitio danda eſt. Per tentationẽ a. morbo ꝓbe cognito, ſitum demũ ad eius ſanationẽ viriliter te accingas, boni Medici officium feceris. Nam alia ratione cũ morbis ꝓcedi minime debet: Hac v. via Humoriſtæ in ꝓbandis morbis non

Cur multi non ſanentur.

Morborũ cognitio difficilis.

Senſuum iudicium vbi certũ.

Iudicium morborũ abditorũ difficile.

incedunt. Quæ cauſſa eſt, vt tot ægros, ad cœmiterium amandent prius, quam artis neruum teneant: & tamen ne ſic quidem ad eius abdita ſatis penetrant. Hæc facies eſt ipſorum artis. Et per artifices tales ego me iudicari patiar? Eſto: non omnia me poſſe. Quid vero poſſunt ipſi, qui putant, nihil momenti alicuius eſſe, quod a Sole non ſanetur, hoc eſt, ab Auicenna, a Rabi Moyſe, tumultuaria methodo, vtcunque cadat? Hi nimirum ipſorum Aphoriſmi ſunt: quibus viam compendiariam ad cœmiterium ægris moliuntur.

Medic. reprehenſio.

Quod, quæ incurabilia ſunt, ſanare non poſſum, cur id mihi obiectatis vos, qui tamen nec morbos leues & ſanabiles legitime curare nouiſtis, qui perditis, quod ego reficere & reſtaurare cogor? Qui vero equidem præſectum cor, auulſam manum reponere & reagglutinare queam? Quis in naturæ luce vnquam tam potens fuit, vt mortem ac vitam vniret, ita, vt mors vitam acciperet? Nec enim hoc opus naturale eſt, verum diuinum. Talia cur ego præſtare poſſim, cum vos ne quidem vulnuſculum ſanare poſſitis, in quo tamen nihil periculi eſt, aut lethale quicquam, niſi quod vos accerſitis: Luſcitioſi nimirum eſtis: quod in diſtanti eſt, videtis, & vos ipſoſmet non videtis in proximo. Teſtis mihi veſtra conſcientia erit, contra quam peccatis, quod inique velare ea cupitis, quæ patrare tamen non erubeſcitis. Ante vos medicinæ a Deo omnes proſtitutę ſunt, quibus ſanabiles morbi tolli poſſunt, quos ipſos vos tamen curare minime ſcitis. Cur ergo me vellicatis vos, quod in incurabilibus morbis nihil præſtem, cum tamen ad eos a Deo nobis nulla remedia data ſint? ſed coronidem defenſionis huius accipite. Qui obſecro morbos curabiles ſanare queam, ſi grando pharmacopolia percutiat? Si fulgur culinas adurat, quis de cibis edere poſſit? Qui pellis ſclopetorum glandes arcere, aut lorica frigus aſpellere queat? Quomodo ad curationem mihi *Quid* pro *Quo* ſufficiat? Nam illo vos ægros pleroſque deiicitis. Ac bona fortuna vobis opus eſt, vt per *Quid* illud pro *Quo* nulli tumultus, nulla latrocinia inuehantur. Quis per aromata adulterina id perficiat, quod genuina & vera ſola poſſunt? Quis per ſitu corruptas herbas obtinere id poſſit, ad quos requiruntur integræ & virentes? Quis tolerare poteſt, vt pro Diagridio ſuccus Tithymalli miniſtretur? Quis ferar, picem calceatorinam deſtillatam pro oleo benedicto porrigi? aut pulpam ceraſorum cum theriaca permixtam pro Mithridato præberi? Nam ſi ſimplicia veſtra omnia ac compoſita excutere pro neceſſitate aggreſſurus ſim: quo illa ſeſe proripient?

Et hæc defenſionis meæ ſcutum nouiſſimum ſint, tamdiu, donec iniuriis & calumniis nouis irriter. Nã tunc quoq; nobis machæra domi erit.

Bonas

Bonos autem ac frugi omnes homines rogatos volo ex conſcientia ſyncera ac recta, vt ſenſu iniquo hæc mea ſcripta non iudicent. Ad reſponſionem & defenſionem ſiquidem me neceſſitas ipſa compulit. Ita nec Chriſtus obticuit, ſed obtrectatoribus reſtitit. Defendere ſe ac tueri honeſtũ, Imo neceſſarium eſt, ne gloria & locus cedatur iis, qui in calumniatrice lingua præſidium omne collocant. Quibus niſi ſerio iretur obuiam, clamoribus ſuis, ipſi omnes obtunderent, & cum trophæis ſuis nouas ſubinde ſeductiones, ſcandala, ac flagitia inueherent. Reſponſionis ergo is modus hic, & finis ſit, vt tam præſentes, quam futuri errores ac corruptelæ diluantur & anteuertantur, ac ſimul ipſi nugatores, quam mali pili ſint, manifeſtentur. Sic & mihi animus geſtiit, vt me animoſe tuerer contra vniuerſos illos, quorum cor liuoris exquilus ſcatet, vt hoc pacto vtrique vtrinque, quales ſimus, innoteſceremus. *Oportet enim, vt calumniæ ac flagitia inundent. Væ autem per quem illa introducuntur?* Hoc idem dictu eſt: Neceſſe eſt, vt mendaces veritati obloquantur. Væ autem illis. Nam mendacium per veritatem manifeſtabitur. Si illi ſua ſcelera occulerent: ego quoque veritatem de ipſis non proderem. Id vero, quia fieri neceſſe eſt: mendacia ac flagitia ſilere non poſſunt. Væ autem ipſis. Tuum autem officium eſt, Lector, vt æquo ac candido animo omnia penſites. Sic fiet, vt lectionis tuæ fructum certum omnino ſenſurus ſis.

D. ſenſio ſine calumbus bene.

Concluſio.

ITa ergo, Lector, defenſiones haſce meas magna ex parte intellexiſti, & rem omnem, quantum fieri potuit, modeſtiſſime me tractaſſe, attendiſti. Tibi iam integrum eſt, Marte proprio excogitare, quanta homines leues & futiles iactare & tractare ſoleant. Potes etiam hinc noſcere, ad ſolos Medicos contentionem ſpectare. Vnde iam augurari ſcies, inter quales nam homines Medicina hodie verſetur, & quam impar id par ſit, ſi Polydorus ac Apollo, cum modernis conferantur. Nam ad hoc ſpectaculum vel ipſa natura exhorreſcere queat. Ipſa enim ſagaciſſima ſuum hoſtem multo ſentit procliuius, quam canis ſuum interfectorem. Quo Encomio celebrari Medicina, & quibus honoribus ornari Medicus debeat, id abunde ſatis ex S. ſcriptura patet. Et ratio dictat ipſamet, eam digitum intendiſſe in Hyppocratem, Apollinem & Machaonem, qui puriſſimo Medicinæ genio acti prodigia, ſigna, & opera ingentia exhibuerunt, & ſe lumina Naturæ ipſiſſima præſtiterunt. Quantacunque mea ſimplicitas eſt, id tamen aſſequi facile poſſum, quod S. ſcriptura non intenderit ad eos, qui operibus carent, qui eleemoſi ſunt, qui mercenarios agunt: ſed quod præcipue innuerit ad hos, qui Macchaonis veſtigiis inſiſtunt. Ex prægreſſis colligi facile poteſt, ærumnis ac laboribus mundum omnem plenum eſſe. Mihi tamen dubium non eſt, quin ſi ma-

Hippocratem Apollo, Machaonem puriſſimi Medici.

giſtratus rerum harum noſcendarum ſtudio flagraret, & malum idem perpeſſus eſſet, propter caritatem proximi multo acriorem cenſuram inſtituturus ſit. Laudatiſſima prouincia Carinthiæ hac altius animo imbibit, ac Mecœnatis munere fungitur, & noſtri ſeculi Hippocraticorum vnicum aſylum eſt, eſt vnica tutela & protectio. Cui Deus pro heroica hac virtute refundat pacem, gratiam & concordiam in æternum, Amen.

LIBER SECVNDVS,

LABYRINTHVS MEDICORVM DICTVS.

THEOPHRASTVS HOHENHEMIVS, &c. HIPPOCRATICIS Doctoribus ſalutem.

Libri Medici antiquorum chaos.

COmmodum mihi iam & tempeſtiuum videtur, vt, quibuſuam in dicendo libris vſus ſim, tandem edisſeram: quo nimirum hoc pacto multorum exſpectationi fiat ſatis. Scire vos autem, Domini ac amici dilecti, vnice velim, libros eos, quos tam mihi, quam vobis vetuſtas obtulit, ad propoſitum meum ſufficere minime viſos fuiſſe. Nec enim illi perfecti, ſed chaos quoddam confuſum & indiſcretum fuerunt, quorum lectio auia potius, quam peruia monſtraret. Quæ mihi cauſſa quoque fuit, vt illos e manibus excuterem. Interim hoc autem nimis quam verum eſt, diſcipulum ſine magiſtro eſſe non poſſe. Ab hoc enim ille vt diſcat, opus habet. Hinc me cura illa ſubinde tenuit, vbi nam tandem verus Magiſter degeret, qui ſapientiam ſolidam doceret. Priſcos enim ſcriptores pro his agnoſcere inidoneum videbatur. Tandem ergo ſic mecum rationem ſubduxi: Quid, ſi liber nullus, nullus Doctor ſub Sole eſſet, vnde nam tandem diſceres? Ac certis poſtmodum documentis comperi, Medicinam ſine omni viuo magiſtro ratione expeditiſſima addiſci poſſe. Id vero, quo fieri modo, qua via poſſet: libris quibuſdam collectis & hic inſertis explicaturus ſum, qui rerum & artium omnium inueniendarum, & Theoricæ vniuerſalis indagandæ palmarium quoddam fundamentum ſunt. Iſti poſterius connectentur: quorum tamen ſumma hæc eſt, vt ſolide ſtatuatur, hominem ex homine, velut magiſtro ſingulari ſuam ſalutem quærere aut captare minime debere: ſed deſertis hominibus ex libris fundamentalibus perfectum fieri oportere. Et hoc principium vnicum luminis naturæ eſt, quod homo ex ſeipſo & ratione propria promere minime poteſt. Homo quidem

Disciplina non eſt ſine magiſtro.

Medicina ex libris vitalis diſcenda.

largiatur aliquid: ſed illud imperfectius. Perfectum altius inueſtigari debet, ex ſcaturigine nimirum illa, quam omnes homines bibunt. Et licet Deus quidem S. Petro ac Diuis aliis poteſtatem dæmones eiciendi, & mortuos reſuſcitandi largitus ſit: hāc tamen ipſi poteſtatem conferre aliis minime poſſunt. Sic pariter nos quoq; a Deo, & apud Deum iſta accipere cogimur. Sic in Medicina quoq; homo quid largiri poteſt, ſed inſtitutionem tantum ſimplicem ac rudem. Perfectum ipſum ex lumine naturæ deſumi debet, eo modo, quo Apoſtoli ſumſerunt ex Deo. Pro exemplo hoc ſit. Apoſtoli ex ſeipſis Chriſtum non prædicarunt, ſed ex eo, qui igniti linguis per ipſos locutus eſt, quem ipſi magiſtrum habuerunt. Huiuſmodi ſchola Medicis quoque adeunda eſt, vt nimirum lumen ipſius naturæ Medicum inſtituat ex Philoſophia, ex Aſtroromia, non homo vero, vt in quo naturaie lumen minime effulgeſcat. *Institutio perfecta ex lumine Naturæ eſt.* Et hæc vt commodius a vobis intelligi poſſit, decreui libros principes naturæ luminis proponere: vt ex ipſis intelligatis, vbinam ſchola Philoſophiæ fundata ſit, & quonammodo genuini illius libri quæri debeant. Quo confecto, deinceps nec mihi, nec vobis opus erit, vt porro paspiraceis libris adhæreſcamus. Nam cuilibet fanatico præconi ſi auſcultare velimus: vbinam tandem finis, aut veritas impetrabitur? Per hos libros autem ſeduci nemo poteſt. Nam in his ſolis veritas traditur. Hos legite, euoluite. Tradunt ac docent illi, quomodo ſeruire poſſimus ac debeamus proximo, non ad damnum, ſed ad commodum. *Libri Naturæ luminis quod tradant.* Et hiſce vobis, quicunque eſtis, aut eritis paſtores corporum, commendo vnice illuſtres ac laudatiſſimos proceres Archiducatus Carinthiæ, vt ipſis de naturali omni auxilio, in vobis quod erit, fideliſſime proſpiciatis, ac ſingulariter quidem ex ea propenſione, qua in vniuerſum ægros quoſlibet vbinis gentium ereptos & ſanatos optatis. Illius memores eſtote, quod Deus locutus eſt: Vir ſapiens non aſpernabitur Medicinam. Ibi enim Deus præcipue, & operatur, & habitat. Dabam Cal. Auguſt. Anno ſalut. 1538.

PRÆFATIO

IN LABYRINTHVM MEDICORVM ERRANTIVM

Doctoris Theophraſti Hohenhemij.

QVi in errore verſantur, hi incerto paſſu quocunq; feruntur, nec quo ſe tandem conuertere debeant, exploratum habent. Cum vero errores ſedulo cauendi ſint: operæ pretium eſt, ex erroribus reduci ad viam rectam, qui praue ambulant, & curari, ne alii ſubinde atque alii iiſdem autis incidant. Hoc modo Labyrinthis implicita quoque eſt (vt ita dicam)

Religio Medicinæ Labyrinthus. Errantiũ duo genera.

Religio Medicinæ. Errare & ſimul ſcire, boni intellectus eſt. Sed errantium huiuſmodi duo genera ſunt. Qui errant, & nec ad Monoculum, nec portam, ſeu introitum remeare poſſunt: ſi cæcorum more oberrant, qui tramitem nullum nouerunt. Hi circumeunt quærüntque, nec finem vnquam inueniunt. His via merus Labyrinthus eſt: ac quærunt, vbi nihil eſt, & inueniunt, quod non eſt, & quod nihil eſt. Alteri ad ipſum vſque Labyrinthi centrum penetrant. Quod ſi attigerunt, iam Monoculum (quem Minotaurum vocant) inuenerunt. Is inuentus Rex fit eorum omnium, qui intus reſtant ac remorantur. Ibi ergo Monoculatus cum ſua ſcientia gliſcit ac dominatur. Error autem omnium grauiſſimus eſt, quem ars facit. Et qui in ſapientia incerti ambulant, hi labyrintho intricatiſſimo inuoluuntur, quos tandem tenebræ obruunt.

Minotaurum in centro Labyrinthi. Errores in artibus quam graues ſint.

Hi autem per errores ſuos experimenta multa colligunt. Ambagibus enim obuiis omnibus ſe paſſim inſinuant, nec tamen portam vnquam peruadunt. Qualis error plus vertiginis & bilis ciet, quam ſi eatur in longum ſeu directum, verſus ſtellas tenebroſas. In huiuſmodi labyrintho inueniunt Experimenta experimentorum, & fatuos omnes labyrinthos alios. Qualis Magiſter, talis diſcipulus. Qualis faber tale inſtrumentum: Qualis ars, tale opus. Et quicunque ſub Minotauro, qui Monoculus eſt, habitant, cæci ſunt. Eodem modo cæca etiam oportet eſſe ipſorum ſtudia, doctrinam, opera, ſpeculationes, ſapientiam, ſcientiam, praxin, & viſitationes. Sic ergo ſine oculo Labyrinthum ingrediuntur. Ita, quod non videt oculus, nec ipſi vident. In hoc errore id inſuper adhuc grauius eſt, quod etſi quidẽ viderent, & Minotauro ſimiles eſſent, is tamen ſolus ſit, & negotii ſatis datum ſibimet habeat in eo, ne in errorem ipſe quoque inducatur. Ita ceteros dimittit. Vnicus enim oculus ad vnum latus ſaltem peruidet. Alter cæcus eſt.

Iam vero in artibus, in ſapientia & ſcientiis errare, videte quã difficile ſit & periculoſum. Hac enim qui ſemel inciderunt, retinentur vſque dum ad verum ac germanum introitum remearint. Et in hoc labyrintho aliquot mille diſcurrunt, qui ſe tamen expedire minime poſſunt. Medicinæ laudem ſibi quoque Iudæi arrogarunt: & ad mendacium hoc nec dum quidem erubeſcunt, quod penes ipſos Medicina ſit antiquiſſima. Ex nationibus quidem vniuerſis ipſi nebulones omnium antiquiſſimi exiſtunt. Quid vero, & qualis ipſorum medicatio eſt? Quid ſciunt? quid præſtant? quid ex libris ſuis hauriunt? In opere nihil ſciunt. Impoſturas exercere norunt. D E O ipſi ſemper, & eius filio aduerſati ſunt: & idem iam quoque faciunt. Et qui quæſo tantæ Naturæ gratia polleant illi, quam D E V S tamen ipſis ſubtraxit, & illos ignominioſos contemtoſque homines fecit. Velut & infectos, ac tam corpore, quam opibus pollutos eos vna vniuerſos reddidit, qui ſua protectione ipſos fouent, aut quicquam cum illis negotii habent. Boni quicquid norunt, id ab extraneis eſt. Non enim ad medendum illi educati, aut a Deo ordinati ſunt, ſed ad colendum Deum, & ad ipſi ſeruiendũ. Hæc fuit ipſorum vocatio. Præter hoc, quicquid vſpiã vlterius conati ſunt,

Iudæi Medicinam arrogant ſibi.

Medicinã [illegible] Iudæi arrogant.

[illegible]

ſunt, dolus ac impoſtura mera fuit. Medicina data gentibus eſt. Hæ medicorum primæ & antiquiſſimæ ſunt. Hinc factum eſt, vt Græci in Medicinam certatim irruerent, ex cauſſis multis & variis. Sed in mendaciis adeo profunde merſi ſunt: vt poſt Arabes ipſi quoque eandem prouinciam ſubire tentarint, velut & Nationes vniuerſa cetera. Exitus tamen iſte fuit: quo plus ſapientiæ, eo plus labyrinthi. Intellectus enim humanus nihil erogat aut largitur. Is ſolus dat medicinam, in cuius ea manib. poſita eſt. Tandē poſtremi quoq; & nouiſſimi acceſſerunt, labyrinthū hunc & ipſi obituri. Et factum eſt, vt nouiſſimi inuenirētur optimi. Primi enim frugi non fuerunt. Salus porro penes poſtremos eſt. Extra hos de illa actum eſt. Vt ergo labyrinthum hunc explicarem ac detegerem, & veram eius originem ſeu principium monſtrarem, præſumſi libros eos proferre, ex quibus intricatæ ambages cognoſci ac diſcerni poſſent, ac aditus ſeu introitus ſtatueretur expeditus non ad Monoculum Minotaurum, ſed ad illum trinoculum, vna Deitate concluſum. In huius viis ſtare & ambulare debemus. Et hoc qui facit, beatus eſt. Qui beatus eſt, is errore caret ac dolo, nec cor eius impoſtura vlla occupatum eſt. Medicina a ſolo Deo.

THEOPHRASTVS LECTORI S.

C*Um de fama paſſim ſpargatur, Lector, quaſi is ego ſim, qui in Medicinam veluti in meſſem alienam falcem immittam, & non, prout deceat, per rectum oſtium ingrediar: æquum eſt, vt accuſationem hanc tempeſtiue diluam. Id hoc diſcurſu facio. Dicant illi mihi, quidnam ſit per oſtium rectum ingredi in medicinam? Vtrum per Auicennam, Galenum, Meſuen, Raſim &c. an per lucem ipſius naturæ? Hic enim gemini introitus patent. Alius prænominatorum librorum eſt: alius eſt ipſius Naturæ. Iam ergo diſcretione ac iudicio opus eſt, quodnam ex his oſtium intrandum ſit, quod minus. Genuinum autem oſtium Lumen eſt naturæ ſolum. Alterum deſcenſum per tectum præbet. Hæc enim duo ſibi inuicem non quadrant, non conueniunt. Aliud enim ſunt codices ſcribentium, aliud eſt Lumen Naturæ: aliud Lumen Apothecariorum, aliud Lumen Naturæ. Iſta ergo vniuſmodi cum non ſint, & tamen neceſſarium videatur viam vnam eſſe: conſentaneum eſt librum eum legitimum & authenticum exſiſtere, quem Deus ipſemet conſcripſit, dictauit, & congeſſit. Ceteri autem libri, qualiscunque aut conſilia, aut opiniones pro ſuo modo præſtituant, ipſi Naturæ in hoc nihil derogant. Hoc tibi, Lector, ſedulo repetendum eſt,* a ſolo quodam ac vnico Medicinam progredi, nempe a Deo. *Ab ipſo enim principium & fundamentum omne dimanat. Ipſemet teſtatur etenim, quod medicinam mirabiliter crearit. Hoc quid eſt aliud, quam quod dicat. Solus equidem medicinam in librum deſcripſi.*

Via quæ recta ſit ad medicinam.

A Deo omne bonum, & ſic & Medicina.

ibi quære & lege, ibi reperies eam. Vir autem ſapiens eam non aſpernabitur, ſed, ſi ex Deo eſt, illa omnino vtetur. Nemo enim ſapiens eſt, niſi is, cui opera Dei abominationi non ſunt. Qui autem abominatur medicinam, in hoc nec Deus, nec medicina habitat. Vbi enim ſapientia Dei abeſt: tum nec is adeſt, ex quo illa procedit. Sic enim ſi velis fieri Medicus, medicinam primo ibi quæras, vbi ea eſt, ſi ſapis: nec eam ex teipſo indages aut inuenias. Ea enim Rhetorica non eſt, non partes orationis. Hinc deſume illam, vbi deſcripta eſt. Sic non errabis. Et deſcriptos hos libros omnes euolue. Quicquid cum luce naturæ concordat, id bonum ac durabile exſiſtit. Cum ea autem quod nō conuenit, merus Labyrinthus eſt, certum nec introitum, nec exitum habēs. Multis quidem perſuaſum eſt, ſe ex ipſo naturæ lumine ſcripſiſſe. Sed nihil eſt. Aliquid quidem præſtiterunt: ſed labyrinthum præmature ingreſſi ſunt. Mihi veriſimile ſit, ipſos aliquid ab eis mutuatos eſſe, quibus gratiam hanc Deus contulit. Hos illi ſuppreſſerunt, & margaritam in labyrintho inuenerunt. Nam porcis obiecta erat. Sic ergo in legendo te gere, vt genuini libri primi Medici primo legantur, in quibus vera omnis medicina traditur. Is ſolus Medicus illuminat: & abſque ipſo nihil eſt.

Sapiens quis?

Sapiens medicinā adminatur.

Cap. I.

De primo & ſupremo Medicinæ libro, ex quo Medicus quilibet artem ac experientiam ſuam deſumere debet, qui ex vnico ſpiritu procedit.

Sapientia quid?

PRimus ac ſummus omnis medicinæ liber, Sapientia vocatur. Sine hoc libro nemo quiſquam quid boni & vtilis expediet. Sapientia a. eſt ſcire, nō opinari: vt quis omnia intelligat, & cum ratione tractet, vt vna ſcientia, vnus intellectus ſit, carens ſtultitia & fatuitate, carens errore & dubitatione. In eo libro principium continetur & veritas, & rerum omnium cognitio. Ex cognitione enim res vniuerſæ gubernantur, diſponuntur, & in ſuam perfectionem deducuntur. *Liber autem iſte Deus ipſe eſt.* Penes ſolum etenim illum, qui vniuerſa creauit, ſcientia ac principium rerum omnium habitat. Per ipſum prudenter verſari ſcimus in iis omnibus, in quibus ambulare debemus. Sine ipſo nihil pro æquo regere, ſtatuere & impendere nouimus. Sine ipſo omnia ſtultitia ſunt. Quemadmodum Sol deſuper nos illuſtrat: ſic artes omnes deſuper in nos transfundi debent. Quid enim ſapientia eſt aliud, quam ars quædam, per quam quilibet ſuum donum ac officium ſciat & cognoſcat. Vt diem ac noctem, æſtatem ac hyemem ex nobis producere non poſſumus: ſic multo minus illud ex nobiſmet ipſis

Deus ſapientiæ fons.

ipſis depromere ſcimus. Et licet ipſa quidem medicina naturalis ſit, hoc eſt, apud nos in terra inueniatur, velut argentum viuum, Guaiacum &c. eadem tamen nobis a ſupremo illo libro monſtrari debet, ex quo diſcamus, quid in medicina ſit, & quomodo id inſit, qualiter id ex terra deſumi debeat, quomodo morbis, & quibuſnam adhiberi oporteat. Corpus enim medicina non eſt, ſed eſt terra. Medicina eſt id, quod in corpore inexſiſtit, quod terra, ſanguis, caro non nouit. Vnde ſequitur, oportere medicinam ex ſpiritu ea promanare, qui in homine eſt. Qui ex eo eſt, ad quem redit, is verus demum Medicinæ diſcipulus eſt. Patet ergo, doctrinam & cognitionem primam eſſe hanc, vt *omnium primo regnum Dei quæramus*. Hic conditus theſaurus eſt: hæc ſchola eſt principii ſapientiæ vniuſcuiuſq; hominis in ſuo officio. Hinc cetera omnia nobis depromuntur. Si enim quærimus, & pulſamus, & in regno Dei precamur, quid eſſe poſſit nobilius? Terreni enim nos omnes ſumus, nec ex terrena hac ſchola quicquā aliud q̃ ſtultitiam auferimus. Ideo docemur, vt quæramus & diſcamus in regno Dei, in quo omnes ſcientiæ conditæ ſunt. Et hanc doctrinam medicus conuellere nemo poſſit. Qui ſi fors putet, naturam in regno Dei non eſſe conditam: ꝑperam omnino ſentit. Nam ea ex Deo procedit. Et licet quidem infidelis aliquis Medicus ſit ſine quæſito regno Dei, perpetuo tamen verum manet, ſine Deo nihil fieri. Spiritus animat & vegetat, vbi vult: nemini proprius eſt, motu fertus liberrimo. Ideo ipſum quoque medicum ab illo ſua principia deſumere oportet. Et ſine ipſo nihil aliud eſt, quam Pſeudomedicus, errabundus & vagi volaciſque ſpiritus. Si veritatem artis diſcere ſatagit, hunc ipſum omnino introitum parare neceſſe eſt. Hac enim niſi introeat, aſſiduo tamen magis magiſque diſcendo ad veritatis finē nunquā penetrabit: ſicut de his Paulus diſerte tradit, ac vniuerſos docet, ex quonā quilibet ſuam ſciētiam deſumere debeat. Si cui etenim Medico ars deeſt, aut ſapientia, quærat eam, ſicut Apoſtolus Iacobus docet naturales virtutes & abdita myſteria ex Deo cognoſcere & indagare. Nemini autem hoc mirum aut indignum videri debet, quod a me dictum eſt, *Deum ipſum primum librum eſſe*. Nam quis nouit opus melius, eo, qui id fecit? Hic vnus operis efficaciam demonſtrare nouit. Quis vero alius medicinam fecit, niſi ſolus Deus? Quis alius eſt, qui eā nouit, niſi ſolus Deus? Sic ergo illa ex Deo defluit, ſicut calor a Sole, qui flores ꝓducit. Ita noſtras quoq; ſcientias ex Deo manare fas eſt. Sic ergo audacter dicito: Quid vſpiam in terra inuentum eſt, q a Deo ad nos non pertigerit? Is omnia ſuis manib. incluſit. Quę ſi ex manibus illius excutere volumus, tunc precando, quærendo, & pulſando id fieri omnino oportet. Et hæc via ad hanc ſcholam ducit. Per vim enim, ac furta,

Medicina a quo impertitur.

Medicina rerum nō eſt corpus.

Doctrina cœleſtis quodnam præceptū primum.

Deus ſolus medicinā fecit.

A Deo qui omnia impetranda.

hic impetrari nihil quicquam licet. Is enim, qui præcepit nobis rogare panem quotidianum, hoc ipſum quoque ſollicitare nos iubet, quod pane maius & præſtantius eſt. *Non enim in pane ſaltem noſtra vita conſiſtit, ſed & in artibus & ſcientiis, quæ ex ore Dei procedunt.* In ipſo nos ſaturari decet: & hanc ſatietatem diuinam, alteram vero ventris lethiferam putare conuenit. Scientes enim & ſapientes in regno Dei inſtar Solis fulgebunt. Hanc autem doctrinam a Deo procedere oportet. Sic *vnumquodlibet donum ex Deo eſt,* qui nos orare, quærere, & pulſare iubet, ac ſimul dare promittit, quicquid in nomine eius rogaturi ſumus. Vnde liquet, nobis pro panibus non lapides, aut ſerpentes datum iri, ſed multo quid præſtantius. Hoc ergo iam quiuis Naturalis ſcholaſticus ſciat, ſibi iſto modo naturam omnino cognoſcendam eſſe. Hoc enim quod loquitur verbum, *Diſcite ex me*, accurate implendum eſt: aut fundamentum veritatis nullum proditurum eſt. Sine ipſo enim quicquid inuenitur, id omne cœcitas eſt, & tenebræ ſine lumine. Hac nimirum ratione ſecreta & myſteria naturæ in nos deſcendere oportet. Hoc ritu magnalia Dei nobis panduntur. Hoc modo naturæ arcana prodeunt per eum, qui ea in naturam condidit, quique gaudet, quoties ex illa diſcimus, & ſcripturam diuinam indagamus, hæc omnia nobis patefacientem. Is ſi volucri vagæ ſuum victum præbet: quanto id magis nobis faciet, qui ad ipſius ſimilitudinem facti ſumus? Quid enim auicula aliud habet, quam quod a Deo accipit? Bona enim omnia deſuper de cœlo veniunt. Quo in libro ſi probe verſati non ſumus, tum videntibus oculis cœcutimus. Hiſce de cauſſis conſultum mihi viſum eſt, vt libros Medicinæ indicarem prius, quam de puſtulis ſeu lue Gallica ederem: vt nimirum hoc pacto primus ac genuinus liber, in quo omnia Elementa prima ac principia, ad finem optimum & perfectiſſimũ ducentia, condita ſunt, exacte cognoſcantur: ac vt per rectum oſtium, non per tectum in Medicinã introeatur, ſicut Humoriſtæ tranſuerſim irrumpere ſolent, & librum hunc pro nihilo cenſent. Quod ipſum ex hoc nimirum patet, quia primo theſaurum eum quærunt, quem rubigo edit. Quibus ob id rubigo etiam confertur. Quale enim vnuſquiſque quærit, tale impetrat. Ac vbi tuus theſaurus, ibi quoque cor tuum eſt. Nam & hic voti tui compos ſis. Ideoque etiam violenter dictum Pauli corripiunt. Interim nihil quicquam aliud agunt, quam quod ſubinde & indeſinenter diſcunt, & tamen ipſam veritatis artem nunquam aſſequuntur. Et hæc dicta in illos ſint, qui non Dei, ſed mundi regnum quærunt.

Sine Deo omnia tenebra.

Humoriſtæ medici notantur.

Vbi theſaurus hominis, ibi cor.

CAP. II.

De ſecundo Medicinæ libro, Medico euoluendo & legendo, videlicet de Firmamento.

Cacoethes ſcribendi taxatur.

MIrari, aut indignari non debetis, quod ad libros papiraceos vos non amandem, ex quibus medicinæ principia perdiſcatis. Huius n. rei ratio conſideratione digna non eſt. Scribunt ac cõmentãtur mixtim boni, mali, errones, fanatici, & tam praua, quam proba in vnum chaos congerunt, bonumq; malo deprauant, tamq; miſcellã fœdam & inconditam faciunt, vt, qui in fluctus illos ſemel incidit, ad tranquillũ iterum mare eluctari haud facile queat, omneſq; certatim vno ſtudio hoc moliuntur, vt per plumas alienas ſeſe attollant, & noua ſubinde alia aliis addant. Per ſcribentes hos Medicina tota corrupta & contaminata eſt, vt iam papiracei illi libri fidei reliquum nihil habeant. Et licet quidem fors aliquis vnum aut alterum experimentum habuerit: tale id tamẽ fuit, vt per illud magis ſeduceretur, quam inſtitueretur. Et ſtylus ipſe teſtatur, magnam ſimplicitatem cum inſcitia iunctam in Medicina concurriſſe. Itaque vos ſcire decet, longe alios ac diuerſos libros proſtare, ex quibus medico diſcendum eſt, ac ex quibus verum fundamentum dimanat. Et ſine libris huius veri principii, cetera omnia mortua litera exſiſtunt, hoc eſt, ægros proclinius ad mortem præcipitant, quam ad ſanitatem prouehunt.

Firmamentum eſt liber, & qui.

Ceterum iam ad ſecundum librum Medicinæ, qui Firmamentum eſt, attendite. Hoc in legendi ordine ſuccedit prædicto primo. Si enim, quemadmodum dictum, regnum Dei quæſituri eſtis, cetera omnia vobis adiicientur. Sic adiectamentum aliquod hoc etiam eſt, in quod nos deducit, qui in Lumine naturæ ſubſiſtit. Sicut per literas in librum integra doctrina ita inſeri & deſcribi poteſt, vt eam quilibet legere & cognoſcere poſſit: ita in firmamento quoque liber poſitus eſt, qui docet & explicat ipſius virtutes, & doctrinam contemtam commõſtrat. Non quod per Alphabetum ſuam originem res omnes ſumant: ſed quod origo ea plane nulla ſit. Illud, quod in Alphabeto comprehenditur, extrinſecus alphabeto aduenit. *In firmamento a. ipſa origo & litera ipſa res vna ſunt*, Exemplum. Arbor, quæ hic ſtat, etiam ſine Alphabeto nomen arboris habet, nec alphabeto indiget. Sed ſuo ipſius indicio teſtatur quid ſit, quid ferat, quid in ſe habeat, ad quid conducat, ſine omni papiro, atramento, ac penna Sicut ergo arbor ſeipſam deſcribit, noſque docet, quid, & qualis ſit: ita cum libro Firmamenti quoque comparatum eſt, ex quo origo ſeu principium alphabeto ipſi confertur. Quia vero idem aliter atque aliter homo tum dat, tum accipit: ideo iam liquet, quod ne quidem vero ac genui-

Cur libris hominum credi non poſſit.

Firmamẽto litera ſtella.

no tuto credi queat, niſi id per hunc ſecundum librum probetur, non ſecus ac aurum per antimonium. Et qui hunc non edidicit librum, is medicus nec eſſe, nec dici poteſt. Hoc enim munus ac officium Medici eſt, vt quemadmodum quis librum in papiro legit, ſic pariter firmamenti ſtellæ legantur, & velut literæ colligantur, & tandem ex collectis verbis ſententia exſtruatur. Sicut enim cuilibet verbo ſua peculiaris vis eſt, & tamen id in ſeipſo ſententiam non habet, cum illa per plura & perfecta vocabula integretur: ſic ipſas quoque in firmamento ſtellas colligi, & firmamentalem ſententiam, hoc eſt, vniuerſum fundamentum in vnum iungi & exſtrui neceſſe eſt. Et ſicut ex epiſtola, e diſtantiſſimis locis accepta, mittentis animus capi & cognoſci poteſt: ita pariter epiſtolæ modo ipſius firmamenti ſenſus ac animus nobis enunciatur. Iam ergo vos medici de inueniendo tabellario idoneo, illuc qui eat, & inde redeat, ſedulo diſpicite.

Firmamẽti litera a Deo ſcripta.

Et hac ratione liber hic medicinæ ſecundus aperiri & legi debet. Iſte liber neminem fallit: nec ſcriba falſus illum confecit. Deſcripſit eum iſte, qui ad docendum nos papiro nulla opus habet. Nec enim is ignorauit forte vt Pſeudomedici ſurgant aliquando, qui calamo ſiniſtro ſcripturi ſint.

Et talis via eſt medicinã ſtudendi. Talis liber eſt Academiæ Medicæ. Talis deſcriptor Medicinæ eſt. Tales morbi deprehenduntur in principio ac fine. Quod ſiquidem liber hic firmamenti in papirum illinatur: ſe tamen non ſecus ac vmbra parietis, aut imago ſpeculi habet, ex quibus cognitio perfecta nulli dari poteſt. Qui vero cognitionem perfectam deſiderat, is opus habet, vt oculos defigat in eum, ex quo vmbra aut imago in ſpeculum traiicitur. Illum ſi recta intuearis, non falleris, nec ſpeculo opus habes, cum viuum ac prototypum ipſum videas. Ex viuo enim principium ac fundamentum oritur. Sic ergo libri penna deſcripti in medicina perfecti non ſunt, ſed tales ſunt, quales vides: h. e. nulla arbor ex penna ſeu ſcriptura, ſed ex ſeipſo noſci vult. Nec n. externũ arboris noſcendum eſt. Quod internũ exſiſtit, id arbor eſt. Cibus cibus non eſt, antequã ſanguis & caro fiat. Tum demũ etenim rationẽ cibi habet. Quod os edit, cib⁹ non eſt. Quod a. ſanguis ac caro edit, cibus eſt. Sic nobis nõ ex ſpeculo diſcendũ eſt. Quod n. noſcendum eſt, in ſpeculo non exſiſtit. Et hæc natura ac ratio librorũ eſt, quorũ firmamentũ non eſt minimus. Paulo plus q̃ ignominia ac probrũ eſt, quod in his libris Medicinæ legitimis Medici tã obſtinate ſtudere nolunt, ſed in fictitiis aliis libris inutiliter tempus omne deterunt, quorum litera tñ mortua, ac ſententia ipſa exanimis eſt, ſicut opera ipſorum de hoc quoq; teſtantur. Nec n. hoc apud ſe expendunt, q̃ ſi quis dicat, *Iſte liber medicinæ falſus eſt*, ipſum verum eſſe nulla alia probare ratione poſſint, quam per ſolam illam literam. Si liber probari debet: debet ex

Libri medicorum penna ſcripti imperfecti.

Medicorũ peruerſitas.

bet ex eo omnino probari, ex quo eſt. Sic Euangeliũ ex Chriſto, ex Chriſto eſt: & naturalis liber ex natura, ex natura eſt. Si ergo iam naturalis liber firmamenti cognitus minime eſt, quomodo is per imaginem ſpeculi & vmbram probari queat? cum non cognoſcatur illud, ex quo imago procedit? Quis alius tignarii eſſe liber poſſit, quam ſecuris & lignum? Quis alius cœmentarii, quam lapis & cœmentum? Sic pariter, quem alium habere librum debeat Medicus, quam hunc ipſum, qui homines & ſanos & ægros facit? Cognitionem hanc omnino manare neceſſe eſt ex eo, ex quo eſt, ſecundum quem ipſa quoque ſpeculi imago cenſeri debet. Iſte liber corpus eſt: hoc legendum medico eſt. Quod enim Chriſtus inquit, *vbi corpus eſt, ibi congregari aquilas*: dictum hoc ipſi quoque lumini naturæ accommodari poteſt. Nam vbi medicina eſt, ibi quoque congregantur medici. Si ergo vnumquodlibet ad ſuum cadauer properat, & ex eo ſaturatur: neceſſe quidem eſt, ipſum firmamentum librum eſſe, in quo cadauer luminis naturæ iaceat. Vbi artes: ibi artifices quoque congregantur. Sic medicina & artes corpus ſunt, & firmamentum eſt pars corporis. Ideo ad corpus & locum illum congregari medici debent. De hoc ergo ſecundo libro ita iudicate, fas minime eſſe, vt cartaceis illis libris acquieſcatis, quos vnuſquilibet velut ventus arundinem pro ſuo arbitratu verſat, flectit, & diſiicit: ſed penetrandum & pergendum eſſe ad verum principium ac fundamẽtum (ſicut ipſe quoq; aqlæ ad cadauer aduolant) vnicuilibet ad ſuum cadauer, a quo cibetur, vt artis plenam ſaturitatem ſeu cognitionem adipiſcatur. Et ſicut imago ſpeculi docere ac fundamentum demonſtrare minime poteſt: ſic multo minus calamus verum principium aut fundamentum ſtatuere poteſt. Ideo oculos aperite, & operam date, vt ad verum cadauer aduoletis.

Vbi cadauer aquilæ: vbi artes, ibi artifices.

CAP. III.

De Medicina tertio libro, cuius corpus in Elementis conſiſtit.

PRæter hæc vero dicta hactenus, conuenit etiam medico ſanitatem & morbos Elementorũ nouiſſe. Elementa n. & homo cognitione multo arctiore deuinciuntur, q̃ vir & fœmina. Id facit concordantia vnionis, q̃ Elementa cũ homine habẽt, & viciſſim diſcordantia, q̃ inter virũ & fœminam eſt. Et quia vna ſanitas, vna infirmitas, & coæqualis actio vtriuſq; eſt: ſciendũ eſt, q̃nã ipſorũ conditio ac natura ſit. Ea n. qualis in externis mundi Elementis exſiſtit: talis intus quoq; in homine eſt. Hic n. vna eſt actio. Nam quemadmodum ex terra arbores ſuam ſatietatem & proprietatem accipiunt: ita ſimiliter & homo. Et veluti videtis, ex terra flores,

Elementa & homo quã arcte coherẽt.

Elementa in homine eſſentialiter inſunt.

& res varias enaſci: ſic & ex aqua mineralia: ex chao Ros & Pruina, ex igne Meteoricę impreſſiones producuntur. Sic & in ipſo homine 4. Elementa eſſentialiter inexſiſtunt, & in illis ſimiles omnino ſpecies & generationes fiunt. Qui ergo exteriora non cognouit, velut ex libro, in quo ſtudere Philoſophum decet: is nec interiora noſcet. Quemadmodum ex altero libro Aſtronomicus medicus fit: ſic hic Philoſophic⁹ Medicus ex libro Elementorum gignitur. Quid is enim interius, h.e. in homine, nouiſſe queat? Homo n. eſt corpus Phyſicum: & Elementa ſunt corpus

Elementa ſunt corpus Limi. Elementa matrices corporis phyſici.

Limi. Et corpus Phyſicum oritur ex Limo. Vnde etiam Limi eſſentiã retinet, ſicut filius eſſentias patris in ſanguine ac carne, veluti id homini conuenit. Propterea cum quatuor Elementa Matrices ſint Phyſici corporis, & naſcentium terrę, ac mineralium, & Tereniabin, impreſſionumque, ac ex ipſis tam mala, q̃ bona, tam ſalubria, q̃ inſalubria, pura, impura, ſpinæ ac roſæ, aurum ac talcum, grando & ros, manna & nebula &c. enaſcantur: idem eodem modo in homine quoq; euenit, vt in quouis ineſt cardui, & lilii, & argenti viui, & auripigmenti, & ceterorum. Et ex ipſo ſimiliter omnes quoq; procreationes iſtiuſmodi procedũt. Hæ ergo iam ſunt infirmitates hominis, vt Medicus illas generationes omnes ſciat ac cognoſcat: & non ex phyſico corpore primo: ſed primo ex corpore Limi: poſtea ex phyſico corpore, ita nimirum, vt corpus limi literam exprimat, & verbũ integrum faciat, & verba coniungat, vt ſentẽtia gignatur, hoc ſcilicet modo, quidnã ſphæra terrea in phyſico corpore ſit, quid cardiaca Phyſica in corpore Limi exſiſtat, & ſic deinceps de ceteris omnibus, co tñ ppetuo ſeruato ordine, vt corpus Limi pręcedat phyſicum, & ex geminis iſtis, veluti patramentũ & calamum textus ſimul & gloſſa

Sanitatis & morborum ratio exactiſſime noſcenda Med.

procedat. Hæc ſcire omnia decet Medicum. Ac quemadmodum pili noſtri capitis a Deo numerati ſunt: ſic æque præciſe medico tam morborum, quam ſanitatis generationes innumerato eſſe debent.

Elementorum partes, Sal, Reſina, Liquor.

Iam vero *Elementum quodlibet in tres partes diuiſum eſt*: quæ tamen omnes vnius apparentiæ, formæ, coloris, figuræ, & rationis exſiſtunt: nimirum *in Salem,* qui Balſamum quoque dicitur; *in Reſinam*, quæ ſulphur etiam vocatur: & *in liquorem*, quem etiam Gotaronium vocant. Ex hiſce tribus vniuerſa pronaſcuntur, nimirum procreationes elementorũ corporis Limi, & procreationes elementorũ corporis Phyſici. Hæc tria vnũquodlibet corpus conſtituunt; ac corpus quoduis nec plura, nec pauciora

Tria dicta, vniuerſa conſtituunt.

tribus habet. Tria hæc generant metalla; tria hæc gignunt mineralia; tria hæc lapides, ligna, herbas, & naſcentia omnia tam animata, quam non animata conſtituunt. Ipſorum tamen alia eſt natura ad metalla, alia ad carnem & ſanguinem, alia ad ligna. Quæ tamen omnia medicus

minime æſtimat, ſed interiora reſpicit, quæ ipſi pro ſubiecto ſunt. Et ex Elementis ipſa naſcuntur. Sciendum iam ergo vobis eſt, quod quatuor hæ matres tali ratione & conditione in homine gignant: nimirum ex Elemento terræ producuntur ſuæ ſpecies: ex Elemento aquæ ſuæ ſpecies: ex Elemento ignis ſuæ ſpecies: ex Elemento chaos ſuæ ſpecies. Quemadmodum ergo ex terra naſcitur *flammula & Mandragora*, quæ contrariæ naturæ ſunt quidem, & tamen ex matre vna gignuntur: ſimili plane ratione & morbi in homine ex Elementis producuntur. Nec dicendum eſt, ex Elemento terræ nihil niſi frigidum & ſiccum prouenire. Et ſic ſimiliter etiam de Elementis ceteris intelligendum eſt, quod ex aqua non ſolum aqueum, aut ex aere ſolum aereum proueniat. Nam multa etiam præter naturam matris ſe habentia emergunt. Quis enim dicat, matrem in ſeſe harum rerum complexionem continere? Nemo. Vbi complexiones enaſcuntur, ibi complexio non inexſiſtit, ſed procedit ea ex temperamento. Ac temperamentum ipſum in ſeſe cōtinet omnes complexiones, graduſque, quos tamen nondum quiſquam numerauit, aut in Algoriſmum retulit. Inſunt enim illæ temperamento, quemadmodum formæ in ligno. Quaſcunque formas eligas, eas ex ligno ſculpere poſſis, ſeu ſtatuæ ſint, ſeu aliud quiduis. Eadem etiam ratio eſt corporis, quod complexiones promit, cum id tamen complexio non ſit. Æquum vero eſt medicū iſta intelligere, hac de cauſſa, ne fors alicubi qualitatibus & humoribus inhæreat: ſed elementa ipſa, ceu matrices, & horū procreationes, ac ſpecies indicet, non humores. Non, vt dicatur, cuius humoris? Melancholici. Nam Melancholia nihil eſt, niſi fatua, inſana, & phantaſtica infirmitas, haudquaquam vero quatuor iſtorum Elementorum columna. Sic nec hoc ita quærendum eſt, cuius complexionis? Cholericæ: verum calidæ ſectæ. Nec enim vel cholera iſtorum quatuor columna eſt, verum eſt morbus. Ita nec hoc quærendum eſt, cuius qualitatis? ſanguineæ. Nec n. ſanguis ex quatuor columnis vna eſt, ſed ipſum corpus venarum, ſicut vinum in dolio. Nec ita quærendum: cuius Naturæ? Phlegmaticæ. Cum enim phlegma mucus narium ſit: quid id ad vētrem? ſed hoc modo quærendum potius eſt: Cuius Elementi? Aquæ, Terræ, Ignis, Aeris. Ita enim ſubſiſtit reſponſio. Vt, ex quo nam Elemento natus morbus eſt? Ex igne, non cholera: ex terra, non Melancholia; ex aqua, non phlegmate: ex aere, non ſanguine. Hæc nimirum quadrāt, non illa, hoc eſt Melancholicum, cum nec ipſi cœlo, nec terræ de Melancholia quicq̄ conſtet: Hæc eſt cholera, phlegma, ſanguis. &c. cum in ſuo proceſſu ipſa natura horum nihil vnq̄ nouerit. Hoc ergo modo ſi Medicus Elementa ipſa perdiſcit, in genere ſuos omnes facile morbos inuenit,

Quæ ex quo Elemento naſcantur.

Contraria ex uno quoque naſcuntur.

Humores explodūtur.

Cholera eſt morbus.

quibus hominem occupari accidit. Et qualis ipſa flammula eſt: talis quoque flammulæ morbus. Quid ergo opus eſt, multos paſſim te peruolitare libros, & de veſicis, vnde nam fiant, perquirere? Si, vnde linum paluſtre, vnde vrtica, vnde melones, vnde plumoſum naſcatur compertū habes: tunc ſingulorum quoque morbos ac ſpecies cognoueris. Hic vero vbi tua cholera aduſta & melancholia? Ex generatis, procreatis, & filiis filiabuſq; Elementorū corpus Phyſicum in ſuo morbo cognoſcere, & ſpecies in ſpecie, materiam ex materia, hominem ex Elementis diſcernere & iudicare debes. Et quos generata in naſcentibus primis morbos exhibent, hi Medico perdiſcendi ſunt. Nam per librum quatuor Elementorum deſcriptum hominem reperiet, non expreſſum in papiro Medicorum voluminum, ex libro Elementorum minime productorum. Nemo ex ſe librum aut textum condere poteſt. Natura textum facit: huic Medicus gloſſam addit. Iam vide, qui quadrent, tua gloſſa, & Elementorum textus? Sic nimirum, vt canis & balneum. Ita erga tuam deſcriptionem ſumito, qualem Elementa in ſeſe habent, corpus ſcilicet quodlibet pro ſua natura & conditione cenſendo, prout magnalia Dei ordinata & ornata ſunt. Nam quod lignum putrefacit, id putrefacit etiam hominem. Et quod vermes in homine gignit: idem eos gignit etiam in fructibus. Hac nempe ratione in ſchola diſcendum iſta eſt: vbi Medicina traditur, ſecundum lucidam veritatem, non intricatas ambages.

Morbi quomodo & vnde cognoſcen-di.

C A P. IV.

De libro Phyſico, ex quo Phyſicum corpus in Microcoſmo cognoſcitur, hoc eſt, de libro Anatomiæ maioris.

DEinceps a. Medico quoque ſciendum eſt, q̄ variæ ſpecies corporum in vno Phyſico corpore exſiſtant: poſtq̄ nimirum librum tertiū edidicit, & ex illo cognouit, quę vniuerſorum Elementorum ratio, natura ac conditio ſit. Hoc facto, Monarchiam iſtam mundi in ipſo quoq; homine quærere & inuenire idem debet. Quarti ergo libri argumentum hoc eſt, vt intelligatur, nec plura, nec pauciora illis in corpore quoq; Phyſico reperiri. Ac vt memoriter Medicus nouiſſe debet, quot ſpecies ſint lignorum, lapidum, herbarum, &c. ſic eaſdem ſpecies in homine quoq; reperiri omnes ſtatuet, non ea tamen ratione, qua in Elementis ſubſiſtunt: ſed modo ſanitatis aut ſpecie morbi in homine omnino inueniri debēt. Aurū in Elementis aurum eſt & refert. In homine eſt naturale confortatiuū, ſicut ſuis capitibus docetur. Itidem & de Elementorum ceterorum iudicandum eſt ſpeciebus, quod eodem modo in Microcoſmo quoque reperi-

Omnia enim in homine ſunt quæ extra eum.

periantur. Qui ergo ſpecies in Phyſico corpore diiudicare & nominare poteſt, hoc modo: *Hoc in homine Sapphyrus eſt, id Mercurius eſt, illud cypreſſus eſt, hoc flos Cheiri, &c.* is in libro Phyſici corporis apprime verſatus & eruditus eſt. Et ſi hoc pacto ſpecies corporales exacte nouit: tum demum Medicum agere, & ſuam Theoricam ſtatuere ipſi licet, quæ non ſpeculatiua eſſe, ſed ex practica naſci debet, ex illis nimirum libris omnibus, quos hic tracto ac trado. Non enim conuenit, ex ſpeculatiua Theorica practicam manare: ſed ex practica Theorica procedere debet. Sic ergo hæc practica eſt, ſicut id hactenus traditum eſt, & porro docebitur libris ſequentibus. Quod ſi ergo Medicus concordantiam Anatomiæ vtriuſque fabricationis, machinæ mundi, & Phyſici corporis hoc modo in partes æquas diſtribuit, & cuilibet ſuum locum aſſignauit: tum conſequitur deinceps, alium morbum exſiſtere in oſſe, alium in carne, alium in ſanguine: item alios vermes in ligno, alios in herbis, alios in foliis, &c. Et quot ſunt ſpecies corporales: tot numerantur genera morborum: hoc eſt, vnicuilibet ſimiles in numero ſpecies inſunt, hoc diſcrimine, vt aliter in Elementis, aliter in homine, corporalitatis & ſubſtantiæ, non vero proprietatis ratione conſtituantur: & tamen in hominem vniformiter incidere poſſunt. Prout enim membri, ita morbi quoque ratio eſt. Ita alii ſunt vermes medullæ, alii inteſtinorum. Et ex rebus huiuſmodi oritur cauſſa morborum in homine. Creditum ac ſtatutum hactenus eſt, vnius tantum generis ſanguinem in venis contineri vniuerſis, vnius etiam naturæ, quia nimirum is omnis ruber eſt. Sanguis enim calidus & humidus perhibetur. Sed ſecus res habet. Sicut enim variæ naturæ ligni ſunt: ita & ſanguinis. Nec putandum eſt, arborem vnicam ad hanc inſtitutionem ſufficere. Id ab exemplo æſtima: vt cum arbor ſecundum caudicem & emiſſitios ramos ſuos conſideratur. Tales quoque ſunt rami venarum in homine. Et hic vna ſaltem natura eſt? Sed tales nō ſunt arbores omnes iunctim, aut iunctim omnes rami. Ita ergo deprehenditur, venas multiplices eſſe. Sic & multiplices ramos cuilibet caudici peculiares. Ex his iam ſequitur *vena Cypreſſi, vena baccarum, vena Roriſmarini, & ſimiliter.* Hinc ergo ſanguis non manet vnius eſſentiæ & naturæ. Et hic liber genuinus eſt, ex quo Anatomia depromi debet, vt homo Elementorum & Microcoſmi ſubſtantias & proportiones, &c. cognoſcat & conferat. Nec enim id ſatis eſt, hominis corpus foris conſpici: poſt diſſecari, & penitius iterum introſpici: tandem coqui, ac iterum peruideri. Idem etiam ruſtici norunt facere. Hæc ergo methodus cōſiſtere nō poteſt. Exemplū vobis tale offero. Quot ſpecies ſunt in aquis: tot ēt in ſanguine: hoc eſt. Si corpus Phyſicum in ſuum Elementū reducere, & vnicuilibet Elemēto

Theorica Medica qualis ſit.

Sanguis omnis non vniformis.

ſuum corpus aſſignare volumus: tunc ſanguis erit Elementum aquæ. Et licet ſanguis quidem vniuerſus caleat: aqua vero omnis eodem modo non caleat: tamen nec omnis ſanguis a natura calidus eſt, ſicut nec omnes aquæ calidæ exſiſtunt, ſed is calorem illum extrinſecus a ſale Phyſico concipit, quemadmodum calorem terra a Sole haurit. Et ſicut ignis calefacit: ſic in homine quoque ignis Elementaris cetera Elementa calefacit, vt dictum eſt. A Sole terra incaleſcit. Sic itidem a Sole hominis incaleſcit eius Elementum terræ, aquæ, &c. Nihilominus tamen natura eius manet, qualis data eſt, nec alterum illam frangit aut deſtruit. Quia vero mundus calet, ex eo non ſequitur, ipſum calidæ eſſe naturæ. Hoc n. in ipſo frigidum, illud viciſſim calidum eſt, ſicut iam ſæpius recenſitum eſt. Omnia vero hac iudicare norma debetis, vt ante omnia corpora Elementorum per ſpecies in vnumquodlibet Elementum reducatis. Eadem enim intus corporis Phyſici ratio eſt, quæ foris ipſorum Elementorum. Sic & cum dicunt, vnam eſſentiam ſeu naturam oſſium eſſe, perperam id dicunt. Sicut enim ſimplicia ligna ſunt: ſic ſimiles diuerſas ſpecies oſſa quoque habent. Ita & de vento nugantur, vnius illum naturæ eſſe. Velut enim a cauſſis diuerſis venti fiunt: ita diuerſæ illi quoq; ſpeciei ſunt. Idem omnino etiam in homine verum eſt: quot cauſſæ, tot colicæ. Hoc modo librum in Phyſico corpore accurate diuidi oportet, ac attendendum ſedulo eſt, ne per falſas deſcriptiones decipiamur, quas auctores nonnulli aliter, ac decet, in Philoſophiam intrudunt. Horum enim ſi opera aut volumina euoluas, videas, illorum fundamentum ex mera phãtaſia, & inani ſpeculatione procedere, ſuper quo nulla Philoſophia, aut Medicina exſtrui queat. Ex his elicite, conuenire, vt Philoſophus præcedat, & Medicus ſequatur, hoc eſt, etſi in libro ipſius maior mundus primo poni ac explicari debeat, tamen id proximum eſſe decet, vt is illico conferatur non tantum cum ſpeciebus generum, ſed & vt loca, ac proceſſus omnes Coſmographiæ & Geographiæ ad Phyſicum corpus referantur. Nec enim ſufficit vnam Coſmographiam & Geographiam eſſe. Duas conſtitui oportet, velut duo quoque mundi ſunt, *Maior & minor*. Nec committendum eſt, vt per ſubſtantias, & quas oculi vident, earum imagines ab hoc ſeducamur. Vere ergo & eleganter a quibuſdam dictum eſt, *Vbi Philoſophus deſinit, ibi incipere Medicum*. Idque hac ratione fit: ſi Philoſophus nimirum maiorem mundum ſecundum cœlum ac terram, & omnes horum generationes probe cognouit: tunc induſtriam eam aſſecutus eſt, quæ ad intelligendum & noſcendum mundum minorem requiritur. Et qui non hunc Philoſophiæ ductum ſequitur, is ad microcoſmi cognitionem poſſidendam plane ineptus eſt. Nec quicquã aliud eſt, de na-

Oſſa non omnia vnius naturæ.

Philoſoph. vbi arſinit, incipit Medicus.

Coſmegraphia & Geographia duplex.

de natura hominis quod ſcribit, quam quod de coloribus profitetur cœcus. Ita tantum opinatur, ita ſomniat, montes in Hiſpania aureos eſſe. Iam ergo tandem iudicate ipſimet, an non grauibus de cauſſis huiuſmodi vobis doctrinam tradant? Hæc enim plus fundamenti habet, quam libri reliqui vniuerſi, quos calamus vnquam peperit. Illorum enim ſcriptores hominem ex ſpeculo depingunt, quod tamen in ſe nihil niſi externam imaginem continet, nec interni aut poſtici hominis vel tantillum præſentat. Non ergo ipſi aliud quicquam agunt, quam quod vitulus nouiter exſtructam portam intuens. Et vitulinam huiuſmodi ſpeciem ac imaginem Pſeudomedici noſtri plane pro columnis ſuillis ſtatuerunt & erexerunt.

Cap. V.

De libro Alchimiæ, ſine quo nemo fieri medicus poteſt.

FVturo Medico liber hic quintus etiam omnino addiſcendus eſt: qui tamen propter nomen ſuum multis haud admodum acceptus veniet. Qui vero vir ſapiens id odiſſe poteſt, quo aliqui temere abutuntur? Quis Cyanen ob id oderit, quod pictor ex eo petulans quid malumue fingit? Quis lapidem oderit, quod a Latomo corruptus ſit? Sic quis Alchimiam oderit, quæ innocens eſt? Odium huic debetur, qui nocens eſt, qui artem non tenet, nec ipſa recte vtitur. Quis odit hunc, qui neminē lædit? Quis vitio dabit cani, ſi cauda prehenſus prehenſorem mordeat? Vtrum cæſar in crucem agi iubet, furemne, an rem furto alienatam? Furem arbitror. Scientia ergo propter neſcientem contemnui eſſe minime debet.

Ars propter abuſum non contemnenda.

Scientia vero vel ars ipſa talis eſt, quæ vſus & neceſſitatis magnæ exſiſtit. In qua cum Vulcani ars inſerta ſit, ſcitu iam opus eſt, quid Vulcanus poſſit. Alchimia ars eſt: Vulcanus eſt artifex in ipſa. Iam qui Vulcanus eſt, artis poteſtatem habet. Qui is non eſt, nec huius vim habet. Artem hanc vt certius cognoſcatis, repetendum primo eſt, q. Deus ex *Nihilo* res omnes creárit, ex *Nihilo*, inq̄, *Aliquid*. Hoc *Aliquid* ſemen eſt, ſemen id dat finem ſuæ prædeſtinationis, ſui officii. Et licet ex *Nihilo* vſque ad finem omnia creata ſunt: nihil tamen eſt, quod ad finem integrum ſit, hoc eſt, vſque ad finem. Non autem integrum vſq; ad finem, ſed Vulcanum illud perficere oportet. Eo vſque res omnes creatæ ſunt, vt in manu noſtra poſitæ exſiſtant, non tñ vndiquaq; perfectæ. Lignum ad ſuum finem increſcit, ſed non ad carbones. Argilla naſcitur, ſed non ex ſeipſa olla fit. Ea etiam ratio creſcentium rerum vniuerſarum. Hunc ergo Vulcanum ſedulo noſcite. Rem exemplo explicabimus. Deus creauit ferrum quidem: ſed hoc non, quod ipſum futurum eſt, non ſoleam equinam, non falces, non gladium. Ferri ſaltem mineram nobis dedit: cetera igni mā

Alchimia vtilitas & neceſſitas.

Deus ex nihilo omnia fecit.

Nihil ad finem vſque perfectum creatum eſſe.

dat,& Vulcano,ignis magiſtro. Quia ergo Vulcano cetera commiſſa ſunt ob id ars proba eſt. Ni n.proba eſſet, Vulcanus nihil commodaret. Hinc ergo ſequitur, primo ferrum a ſcoria ſeparandum eſſe: & poſtea cudendum, q; artifex poſcit. Et hæc Alchimia eſt: hic fuſor eſt, Vulcanus dict'.

Alchimia qualis. Quod ignis operatur, Alchimia eſt, ẽt in culina, ẽt in fornace. Qui ignem moderatur, Vulcanus eſt, etiam coquus, etiam calefactor. Eadem ẽt medicinæ ratio eſt. A Deo ipſa quidem creata eſt, non tamen ad finem præparata, ſed in ſcoriam abſcondita. Iam Vulcani officiũ eſt, ſcoriam a medicina ipſa ſeparare. Quæ de ferro intellexiſtis, eadẽ ẽt de medicina vera ſunt. Quod in herba oculi vident, Medicina non eſt. Sic nec q; vident

Medicina non eſt quod vident oculi. in lapidibus, in arborib. Scoriam tantum vident: intrinſecus vero in ſcoria Medicina condita eſt. Primum ergo a Medicina ſcoria remouenda eſt. Hoc facto, præſto Medicina erit. Hæc Alchimia, hoc officium eſt Vulcani, pharmacopæum & elaboratorem medicinæ agentis. Et veluti ſæpe accidit, vt aurum aut argentum alicubi purum reperiatur; ſic Medicina quoq; aliquãdo pura inuenirur, cuius ſeparatio poſtmodũ eo facilior eſt, ſicut purũ aurum quoq; ſaltẽ fulminatione & vſtione indiget. Factis faciendis, ſi hoc modo Medicina medio artis Alchimicæ præparata & producta eſt, ægro præbetur vt remedium: aut ſano, vt cibus. Exemplum de

Materia rerum quæ prima, quæ vltima. pane ſumamus. Externa ars Alchimiæ in fornace ex illo non poteſt vltimam materiam producere: ſed ſaltem mediam: h.e. Materiam primam natura producit vſq; ad meſſem. Hãc deinde Alchimia metit, molit, piſit, coquit, vſq; ad os. Sic ergo prima & media materia perfectæ ſunt. Tũ demum Alchimia microcoſmi incipit. Ea materiam primam in ore habet, h. e. panem maſticat, q; opus primum eſt. Poſtea id habet in ſtomacho, quæ materia ſecunda eſt. Is tandem coquit & digerit, vt ſanguis & caro poſtremo fiat. Et hæc iam materia eſt vltima. Quanq̃ poſtea ſua quoq; Alchimia accedat, ſcilicet infirmitas, quæ materia prima eſt. Cui ſuccedit declinatio, materia ſecunda. Tandem mors, materia vltima. Porro a. materia prima eſt putrefactio. Huic proxima, putrefactio. Vltima eſt puluis & terra. Sic natura nobiſcum agit per creaturas Dei. Ex quibus tandem ad inſtitutum meum conſequitur, q; nihil creatum ſit, ad materiam vſq; vltimam perfectum. Ad materiam tñ primam creata omnia ſunt. Quæ poſtea Vulcanus aggreditur, & beneficio artis Alchimicæ illa ad materiam vltimam reducit. Hanc Archeus, Vulcanus interior excipit, qui circulando & præparando pro cuiuſq; rei natura & differentia, per

Vulcanus & Archeus quo differunt. ſublimationem, deſtillationem, & reuerberationem colophonem adducit. Hæ n. artes omnes intus in homine non minus ac foris in Alchimia præfigurantur & operantur. Et in hoc differunt Vulcanus & Archeus. Hæc

ſubli-

nimirum Alchimia eſt, quæ, quod finem ſuum nondum aſſecutum eſt, ad finem dirigit: plumbum ex minera in plumbum deducendo, & plumbum porro in id fingendo, ad quod facit ſeu conducit. Hoc pacto ſunt Alchimiſtæ metallorum: ita exſiſtunt Alchimiſtæ, qui in mineralibus operantur, & Antimonium in Antimonium, Sulphur in Sulphur, Vitriolum in Vitriolum, Sal ad Sal reducunt. Sic ergo cognoſce, Alchimiam id ſolum eſſe, quod præparando per ignem impurum ſeparat, & purum elicit. Quanquam nō omnes ignes vrant: & tñ omnes ignes ſunt, ac ignes manent. Sic Alchimiſtæ quoq; lignorum ſunt, vt tignarii, qui ligna præparant ad ſtruenda ædificia. Sic ſtatuarii etiam, qui e ligno auferunt, ad ſtatuam quod non facit. Talis Alchimiſtæ etiam Medicinæ, qui ex Medicina tollunt, quod Medicina non eſt. Hinc iam manifeſte patet, qualis nam ars Medicina ſit: talis nimirum, quæ inutile ab vtili ſeparat, & ad materiam ſeu naturam vltimam illud perducit. Cur vero iſta hoc in libro latius definiam, cauſſa ea eſt, quod atramentarii illi libri artis nihil continent, ſed lituris & puncturis manibus tuti referti ſunt, & tam variabilem miſcellam exhibent, vt ſues merdas vorare malint, quam hanc ipſorum cocturam, vel obiter guſtare. Cuiuſmodi inconditæ mixturæ cum nullius vſus aut momenti ſint: ideo in huius locum Deus Alchimiam ſubſtituit, ipſius naturæ artem genuinam & ſublimem. Ea vero craſſa & rudis Medicinarum præparatio qua ſe Monſpelienſes Pharmacopæi efferunt, ars haudquaquam diſcenda eſt, ſed mera fartura & coctura abominabilis. Et ipſi tñ hoc modo ſuos ſyrupos coquunt, & laxatiua, aut ſimilia compoſita alia compinſunt. Idem artificium atramentarii quoq; Pſeudomedicorum libri docent, aut præponunt. Nec tñ vel ſyrupi, vel laxatiua eo modo paranda ſunt, qui a Monſpelienſibus traditur, ſed prout ſcientia Alchimiæ Medicinæ docet. Sic n. Deus conſtituit & ordinauit. Hoc ſatagendum eſt Medico, vt, cum Deus vſq; ad ſummum finem nihil crearit, ſed Vulcanis colophonem commiſerit, Medicinas plene perficiat, & ſcoriam cum ferro in vnam maſſam cogat. Exemplum eſto. Panis creatus & a Deo nobis datus eſt quidem, ſed non ea forma, quam piſtor ei confert: ſed tres Vulcani hi, agricola, molitor, & piſtor, ex materia prima, alteram, nempe panē, educunt. Idem etiam cum medicamentis fieri debet. Et ratio eadem Vulcani quoque interioris eſt. Medicum ergo Alchimiæ pudere non decet: ſed in ea omnino procedet eo modo, quo monſtratum eſt. Id enim ni faciat, Doctor minime erit: ſed Doctoratus potius Beanus: Doctor, inq̃, talis, qualis homo eſt, qui in ſpeculo videtur.

Alchimia cur a Deo instituta.

Monſpelienſes notantur.

CAP. VI.

De libro Medicinæ, experientia dicto, qua ratione illam ſibi Medicus comparare debeat.

Medicina quid.

MEdicum fas eſt omnino inſigni experientia pollere: cum Medicina nihil ſit aliud, quàm magna certaq; experiētia, vt, quicquid agat vel operetur, id in experientia fundatum ſit. Et experientia eorum eſt, quæ bona & proba, & vera inueniuntur.

Experientia quid & quaus.

Et quicunq; ſuam artē per experientiam non didicit, eamq; veritatis momentis non obfirmauit, is incertus & dubius Medicus cenſendus eſt. Quicquid n. experientia, quæ iudex certius eſt & incorruptus, vel probat, vel improbat, id omnino, vel reiici, vel admitti debet. Experientiam ergo cum ſcientia iunctim concurrere oportet.

Scientia cur cum experientia iungenda.

Scientia n. eſt experientia. Experimentum, ſi per experientiā ſemel probum inuentum, poſtea cum ſcientia in experientiam reductum ſubſtitit, tunc eius vſus vlterior omnino ſuadetur. Si v. citra ſcientiam: tunc ſaltem experimentum eſt ſine ſcientia.

Experientia & experimentum vt differant.

In hoc enim inter ſe differunt experimentum & experientia. Nam experimentum ad ſortem procedit ſine ſcientia. Experientia a. certitudini iuncta eſt, cum ſcientia vbiuis adhibenda. Scientia enim mater experientiæ eſt: & ſine ſcientia nihil ſolidum adeſt. Sic *Scammonea purgat*, & experimentum eſt, *Sophia fracta crura & rupturam ſanat*, ac experimentum eſt. *Sapphirus curat Anthracem*, & experimentum eſt. Iam v. etſi hæc quidem experimenta ſint, & cum experientia inuēta: pluralitas tamen morborum facit, vt ſcientiam adeſſe opus ſit, vbi illa impendātur. Nullus n. morbus eſt, qui in vno quodam ſolo cōſiſtat: ideo experimentum ſolum etiam non adhiberi debet. Hoc ſi ita eſt: ſcientiā omnino concurrere opus eſt. Hoc ex ſequenti exemplo intelligite. Pyrus, quæ fructum fert, ea id ex ſcientia facit. Scientiam a. hanc a Deo habet,

Arbor fructum fert ex ſcientia.

& per ſcientiam hanc fert flores, producit folia, & format pyra. Magnum ergo eſt, huiuſmodi ſcientiam in ligno conditum exſiſtere: Nam ſi [illegible] quid pingere vel ſcribere homo velit, neceſſe eſt, vt id per experientiā [illegible] ac per experimentum. Hanc a. artem lignum in ſe a natura habet, & [illegible] tia iſta arbori naturaliter inhabitat. Quod vero arbor iſtiuſmodi faciat, [illegible] oculis videtur. Id iam ſi ſcimus, nobis experimentū eſt. Scientiam a. [illegible] non habemus, ſed ſaltem experimētum, quod videmus hoc ita fieri. Et hoc per experientiam docetur, & iſta experientia eſt. Sed experientiam hanc arbor habet.

Scammonea ex ſcientia purgat.

Æque a. & hoc exemplum notate. Quod ſcammonea purgat, id cum certa ſcientia facit, quàm Deus ipſi indidit, vt ſcilicet & purget, & hoc purget, & iſto modo purget. Si a. ſcammoneæ ſcientiā ex[illegible]ta addiſcis, vt illa in te talis ſit, qualis ineſt ſcammoneæ: iam experientiā cū ſcientia habes, & non experimētum. Si a. ſcammoneæ naturā & proprietatem omnem non nouiſti, tunc experimentū ſine ſcientia habes: nec quicquam nouiſti aliud, quàm quod aluū incitet. Et hoc ita ſaltē nouiſti, quēadmodū verba quędā, cuius ſenſum nō intelligis. Sic Gall⁹ germanicū idioma audi[illegible]

n..m

manicũ etiam eſſe intelligit, ſed quid ſignificet, non aſſequitur. Experimenti etiam id proprium eſſe ſcitote, quod de eo oculi teſtentur, ratio autem eius & intellectus non adeſt. Nam oculi Experimentum indicant, non experientiam. Illi enim experientiam non vident, cum iſta ſit cum intelligentia. Scire ergo debetis, ſi Deus pyro hanc ſcientiam contulit, & eandem lignis etiam aliis impertiuit: quanto magis & procliuius eam homini largietur, qui pro inſtitutione libri primi ſtrenue diſcat? Sic ergo *Scientiam oportet eſſe Influentiam.* Nam in natura abſcondita eſt: Et tamen ipſi prodeundum eſt. Alias enim quod abſconditum eſt, nulli nobis vſui foret, & talenti nullus fructus fieret. Nihil autem tam ſecretum ac abſcõditum eſt, quin id reueletur. Vnde ſequitur *Magicam* in tribus ſuis methodis hæc ſecreta prodere & manifeſtare, *hoc eſt, ſcholam Medicorum, Philoſophorum, & Aſtronomorum: & ſimilium.* Niſi enim hoc modo ſcientia in te ſit, tunc ea mera ac inanis phantaſia & fatuitas eſt, ex qua ſtulti naſcuntur, & purus labyrinthus, fundamento deſtitutus.

Magica omnia abſcondita manifeſtat.

Sed ſcientiæ & experientiæ adhuc planius diſcrimen notate præter hactenus dicta. Scientia in eo eſt, in quo Deus eam largitus eſt. Experientia eſt teſtimonium de eo, in quo ſcientia probatur. Vt, pyrus ſuam in ſe ſcientiam habet: & nos, qui opera ipſius videmus, illiuſdem ſcientiæ experientiam habemus. Sic ergo per Experientiam teſtimonium damus, quod in illa arbore ſcientia perfecta ſit. His itaque præmiſſis ſextum iam librum propono, & iubeo, vt hoc omnino modo ſcientia in vos peneuret, & vt de vobis teſtentur propter viſa opera ægri veſtri, quod ſcientiam perfectam poſſideatis. Sic quod perfecte cum cognitione in vero naturę ordine procedit, id ſcientia eſt. Hæc ſi deeſt, Experimentum ſaltem adeſt, aut experientia ſine ſcientia. Si quis forte dicat: *Heus tu, ſæpius huius periculum feci, ac probaui ita eſſe: fateberis ergo id Experimentum eſſe:* huic reſpondeo, probationem eam ſatis tutam ac ſufficientem minime eſſe, nec ei fidendum abſolute eſſe. Qui autem experimentum cum ſcientia habet, is rei fidere poteſt, ac ſaltem hoc dicit, tu ita te gere, hoc fac, iſte euentus certus erit. Sic fructus nimirum recte pro ſua natura prouenient. Tale ergo diſcrimen eſt inter ſcientiam & experientiam: non quod experientia experimentum, aut hoc illa ſit, ſed quod experientia ſit, quæ ex ſcientia inuenitur & depromitur. Ac is horum modus eſt, vt in nobis ſcientia quærenda ſit, non, vt experimentum nos ducat, quæ ratio ſcientiæ eſt. Vt pro exemplo: ſcio, tormentum murum concutere & deiicere. Hoc iam experimentum eſt. Si autem tormentum ita dirigitur, vt deiectio muri vere fiat, nec ſemel eo fors concuſſo, poſtea decies glans deuiet aut aberret, iam ſcientia eſt. Ita ergo tormentarius, qui ſcientiam hanc

Scientia & experientia vt differant.

Probationi qualiter fidendum.

& experimentũ habet, ſcientia & experientia euadit. Experientia n. ſciẽtiã includit. Et poſita ſciẽtia, experimenti porro nulla cura aut mẽtio eſt.

Deus res vniuerſas dotauit.

Quiuis autem apud ſe repetere debet, quod Deus rebus omnibus naturalibus ſua dona, ſuas dotes contulerit. *Dos ea eſt ſcientia.* Quod ſi ergo arboribus ac herbis hanc ſcientiam largitus eſt, vt ad verum finem in omni formatione ſpeciei & eſſentiæ pertingere poſſint: quanto magis præ his donabit medicum, ſi ſe Deo inſtar herbæ ſeu floris ſubmittat, & ad ipſius honorem & gloriam ægros ſanet & reſtituat? Non vero Medico tantum: ſed & cuiuis alii, ſicut etiam Apoſtolis dedit, de quibus fructus cadebant non ſecus ac de prægnante arbore. Si eam dat lilio agri, multo vberius dabit homini, Dei ſimilitudinem habenti? Iam autem quoduis donum a Deo perfectum venit. Ab hoc ergo vno deſumi poteſt, quemadmodum quæuis etiam arbor ab ipſo ſuam virtutem deſumit. Vnde iam ſequitur, ipſam quoq; ſcientiam perfectam eſſe. Ex Deo enim procedit, ſicut ex Deo eſt virtus in vite. Sic ergo hæc experientia magna eſt.

Donum perfectum a Deo.

Scientia cur perfecta.

Experientia cur experimentum non ſit.

Experientia autem experimentum eſſe non poteſt, re ita conſiderata. Experimenta enim imperfecta ſunt. Et quemadmodum pyrus ſuam ſcientiam retinet, nec eam pomo impertit: ſic ſua quoque in pruno & ſpinis ſcientia remanet. Idem etiam de homine exiſtimate, quod cuilibet Deus ſuam ſcientiam impertiuerit. Vnde conſectario videtur æquũ eſſe, vt donum ſuum ac ſcientiam quilibet ad ſummum prouehat, & more Alchimico ad ſummum gradum ſublimet, h. e. arborem oportet multum Alchimiæ cum ſua ſcientia impendere, donec perueniat ad finem ſui fructus. Si ergo ſemen ſcientiæ homo habet, conſequitur, omnino opus eſſe, vt is illud agat ac ita intendat, vſque dum ad plenas ariſtas & autumnum perducatur, vbi fructus eius non ſecus ac ab arbore decidant. Et hic diſcrimen eſt in creſcendo & ſeparando purum ab impuro. Nam quod ad creſcendum in ſcientiam facit, nihil ſeparat. Quod vero increuit, hoc ſeparat. Sic ergo animaduertite, vnicuilibet ſuam peculiarem naturam, hoc eſt, donum datum eſſe, cum quo naſcatur. In eo ſeipſum promouere debet, vt ad ipſius finem peruenire queat, nec congenitam ſuam ſcientiam ex aliis creaturis diſcere ſatagat. Tibi enim ſoli ea data eſt, non illi a quo tu diſcere cupis. Cur enim pyrus ex pruno diſcat? Cur ficus ex ſpinis? Cur dulce acidum deuoret?

Bona Dei excolenda, ſuum cuilibet.

Hac ratione procedit liber ſcientiarũ, vt nimirũ ſcientias experiamur, quæ per experientiã ſtabiliantur & teſtificentur. Quę propono hoc animo, vt non tantum pyrum cognoſcatis, ſed inſuper etiam ſcientias rerum medicarum, naturalium nimirum, qualemnam ſciẽntiam vitriolatis dederit Deus, per quam ægri ſanentur, vt nimirum ſcientia vitriolata, per quã vi-

vitriolum operatur in vobis ipſiſmet non aliter inſit, ac eam vos vitriolo imaginatiue imprimitis. Et hæc eſt impreſſio Luminis naturæ, iſti eius ſunt radii. Si in te imprimunt, & ægrum ſanant, tum ſcientia eſt. Iam vero iſta ſcientia non in medico, ſed in medicina eſt. Ex quo conſequitur, Medicum, cum ſcientiam curandi non habeat, ſed ſaltem ſcientiam adminiſtrandi, propter adminiſtrationem illam omnino cogi, vt ſcientiam illam in Medicina, in qua ipſa iacet, quærat & indaget. Oportet enim ſcientias naturę eodem plane modo in te eſſe, quomodo inſunt in ipſa natura, nimirum a vi impreſſionis ex Lumine naturę. Quod ſi ita non ſit: quoquouerſum nutas & ambigis, nec quicquam aliud, quam inanem oris garritum nouiſti. Sic ergo magna ex parte libri medicinæ indicati ſunt, ex quibus Medicum ſuum fundamentum deſumere decet, non domi poſt fornacem pyra verſare, aut ſophiſtico verborum circuitu ægros irretire & deſtinere. Tu ſedulam dato operam, vt ſequentes quoque libros probe & exacte legas ac intelligas, vt nimirũ hoc pacto vniuerſos ad Medicinã requiſitos libros numerato quaſi & comprehenſo plane habeas.

Cap. VII.

De Libro Naturalium Apothecariorum & Medicorum.

DIctum hactenus multoties eſt, externæ naturæ indicia omnia ad interiorem dirigi. Nam qualis naturæ foris inter homines: talis intrinſecus etiam in ipſo homine. Exemplum dabo. Natura vnam in mundo Apothecam ordinat. Sicut ergo in Apotheca herbæ colliguntur & inueniuntur, ita tamen, vt vna altera ab herbis vel numero, vel ſpecie pluribus inſtructior ſit: ſic in mundo quoque naturalis quidam ordo Apothecarum conſtitutus eſt, ita, vt omnia prata, omnes montes & colles quædam quaſi Apothecæ ſint. Has Apothecas dat & præſtituit nobis natura ipſa: ex qua defectum noſtræ ſupplere nobis conuenit. Iam vero totus mundus Naturæ Apotheca eſt, quæ vno ſaltem tecto obducitur. Vnicus etiã quiſpiã in illa mortariũ tractat, qua quidẽ totus patet mund⁹. Hæc omnia homo particulariter habet, non in toto: habet aliquid, non tamen omnia. Naturalis enim Apotheca opulentior & dignior eſt humana. *Apotheca naturæ eſt mundus.*

Ceterum, exemplum hoc vobis ideo propoſui, vt intelligeretis, in ipſo quoq; homine huiuſmodi naturalem Apothecam eſſe, in qua omnia reperiantur non minus ac in mundi officina, tam bona, quam mala, ſimplicia, materialia, & vtcunque tandem denominentur. Ad hęc iam ſequitur, cuilibet officinæ ſuum quoque conductum eſſe Medicum. Natura enim ſuum peculiarem habet Apothecarium. Is autem eſt, qui *Apothecarium natura, Deus.*

eam ipſemet conſtituit. Sic ergo etiam aliquo medico illa opus habet. Hunc ita æſtimabitis. Sicut Naturæ Apotheca eſt, ad cuius exemplum homo quoque ſuam inſtituit & inſtruit: ſic humanæ quoque officinæ opus eſt, vt Medicum habeat, qui in ipſa verſetur, qui in ipſa operetur. Nam ſimili modo Natura quoque Medicum habet, qui remedia præſcribit, ordinat, & diſpẽſat, ac eo confert, vbi ipſorum vſus ac neceſſitas eſt. Apothecarius autem qui homo eſt, viſibilis ipſe eſt, & viſibilis eius ſimul Medicus. Ex quibus elicitur, intus in ipſo homine, velut in microcoſmo, Apothecam quoque inexſiſtere, ſimilem illi, quam macrocoſmus habet: ſimilem ipſi adeſſe etiam Medicum, qui remedia omnia colligat, ordinet, diſpenſet, applicet, ac adminiſtret. Et cum hæc talia nobis abunde ſatis in Natura propoſita ſint, vt ex hoc libro diſcamus, & phantaſias ſeu imaginationes alias (quæ ſpiritus tantum volaticus exſiſtunt, nec boni quicquam inuehunt) elidamus: ideo iam ex me cognoſcite, qua cauſſa talia vobis longius explicata voluerim. Cauſſa nimirum hęc eſt, Remedia vniuerſa in gratiam & ſalutem ægrorum creata ſunt. *Medicina autem duplex eſt: vna eſt externa, altera interna.* Externam homo ipſe obit ac præſtat. Internam Natura perficit. Hæc ita intelligite. Homo morbis vniuerſis obnoxius eſt, tam in vtero matris adhuc reconditus, quam foras editus. Et fieri nullo modo poſſet, vt viuus in mundum pronaſceretur, niſi internus Medicus eius aſſiduã curã ageret. Cum ergo morborũ plen⁹ ſit, illiq; a natura ipſi adhęreãt: ita a Deo comparatũ eſt, vt vbi morbi ſunt, ibidẽ ẽt medicinæ & medici præſto ſint. Vt ergo morbus a natura adheret: ſic contra morbũ quemlibet a natura ẽt remedia inſunt. Et ſicut homo a Natura deſtructorẽ ſanitatis accepit: ſic æque ac viciſſim ẽt ſanitatis cõſeruatorẽ. Iam ſicut deſtructor ſedulo ac aſſiduo ad deſtructionem, & corruptionem operatur & collimat, vt hominem interimat: ſic non ignauior Naturæ conſeruator, quicquid alter deſtruit aut deſtructurus eſt, veluti congenitus Medicus reſtaurat, reficit, & tuetur. Qui deſtruit, is ſua in corpore inſtrumenta habet, quibus obuia demolitur. Et ea in ipſo microcoſmo reperit. Sic in externo quoque mundo Latomus, qui demolitur, ſua inſtrumenta ex eo ſumit, in quo verſatur. Alius Latomus, qui reſtaurat & reparat, ipſe quoque ad reſtaurandum neceſſaria inſtrumenta in mundo externo inuenit. Ita ergo vtrique deſtructor & conſeruator, ſua inſtrumenta tam ad demoliendum, quam ad reſtaurandum habent. Alter palos euellit, alter refigit. Et ſic in corpore eodem ſumma ars ad deſtruendum, & ſumma ars ad reparandum condita eſt. Exemplum videamus. Deſtructor in Microcoſmo *Realgar* ſumit, & veneno microcoſmum iugulare conatur. Conſeruator autẽ Flores Antimonii propinat, & ipſum vincit.

Apotheca & Apothecarius Hominis qualis.

Medicina eſt duplex

Homo morbis vniuerſis obnoxius.

Homo cõgenitum medicum habet.

In homine naturaliter ſunt Deſtructor & Conſeruator.

vincit. Sic homo æger & ſanus redditur. Huiuſmodi viciſſitudines indies microcoſmus ſuſtinet, & operationes tam deſtructoris, quam conſeruatoris iugiter perpetitur. Hi enim duo perpetuo inter ſe colluctantur. *Quæ mundi externi ratio eſt: eadem eſt etiam interni.* In iſto ſunt rixatores & pacifici, inquieti & quieti. Vbi enim firmamentum ac Elementa, velut in Microcoſmo, inſunt, ibidem etiam bella paxque gliſcunt. Sic ergo perſuaſum eſſe homini debet, quod, niſi Deus naturalem Medicum, & naturalia remedia, hoc eſt, & Apothecam & medicum ſibi concreaſſet & indidiſſet, medici externi opera nullius vita ſuſtineri poſſet. Nam ſic terra ſiceſcit a Sole: ab imbre rurſus humectatur. Ariditas eius morbus eſt: humiditas eſt Medicina. Et taliter Deus in mundo externo diſpoſuit. Hæc duo eadem interius in ipſo homine quoque notanda ſunt. Si nulla pluuia terræ daretur, vniuerſa ſiceſcerent. Si nulla pluuia ariditati in homine ſuccederet, totus areſceret. Sed iterum: nimii imbres ſuffocant terram. Sic in homine quoq;. Nimiæ pluuiæ ipſum ſuffocant. Sol emendat pluuias. Pluuiæ corrigunt noxas Solis. Sol vtilis eſt, & eſt non vtilis. Æque bona etiam pluuia, & non bona. Hinc cognoſcitis principium ſeu cauſſam conſumtionis in homine, quæ fortaſſe Phthiſis & Ethica vocari poſſit. Sic etiam intelligitis cauſſam pluuiarum nimiarum in homine, quæ fortaſſis hydrops, hypoſarca &c. nominari queat. Exemplorum huiuſmodi plura dari poſſent, quæ tamen locus præſens non patitur. Sic nempe ſæpius hydropes & Phthiſes ac alii morbi ſimiles ſanantur, cum tamen homo non cenſeat, quod beneficio & opera naturalis, ſibique congenitæ Medicinæ ſaneſcat & conualeſcat. Deus enim omnibus modis hominis mortem auertit, & vitam ei prorogat. Nam in longæuitate vitæ humanæ bene placitum eſt Domino.

Nimium & minimum deſtruunt.

Abundantia & defectus quales morbi.

Deus hominis ſalutis ſtudioſus.

Vobis autem hæc ita putanda non ſunt, quaſi præter iam dictos, nulli alii medici, nulla remedia exſiſterent. Sed rem ita accipietis. *Ad lapſum ac ruinam homo natus eſt.* Is ergo in Lumine Naturæ duos habet, qui ipſum attollant & ſurrigant. Internus Medicus ac interna Medicina, cum ipſo in conceptione nati & facti ſunt. Hoc ergo medico deficiente & exſoleſcente, ſi ruina impendet, adeſt deſtructor, & iam veluti quendam triumphum ſtatuit. Conſeruator autem decedit, quo prædeſtinatus eſt. Quod ſi ergo huiuſmodi ſeceſſus conſeruatoris, & acceſſus deſtructoris animaduertitur: tunc conuenit Medicum externum hanc prouinciam adire, & deſtructorem debellare ac ſuperare, ac veſtigia illa legere, quæ digreſſus conſeruator incoauit. Is vbi deſtitit, ibi Medicus incipiet. Deus autem aduerſus deſtructorem illum adhuc victorem alium creauit abſconditum, qui conſeruatori per creatas a Deo medicinas mutuam operam

Quæ hominem lapſum attollant.

Externus Medicus quando naturam iuuare debeat.

præſtat, & contra hoſtem deſtructorem animoſe depugnat. Exterior autem Medicus tum demum inualeſcit, quando interior cecidit, & defatigatus quaſi exanimatur. Huius enim munus tandem ſibi oblatum ille ſubit. Cumque homini omnino tandem aliquando cadendum ſit, ac is terminum ſibi præfixum tranſilire minime queat: tunc mors triumphũ agit, contra quam nulla medicina efficax eſt, niſi is præſto ſit & operetur, qui mortem ipſam deuicit, qui mortuos ſuſcitauit: aut niſi præſto illi ſint, qui hanc ab ipſo poteſtatem acceperunt.

Homo periodũ naturæ non tranſilit.

Iam videte, quomodo ex hoc libro magnæ Apothecæ homo particularia iudicare, & externus Medicus ad internum congenitum ſe accommodare, & ab eodem diſcere debeat. In hoc libro vbi congenitus Medicus deſinit: ſecundum idem receptum externus Medicus illico incipiet, ac operam dabit, vt Apothecarius a ſimplicibus & compoſitis illis, quibus receptum hoc compleri & integrari debet, probe inſtructus reperiatur. Quod ſi hic quicquam in quoquam peccatur, aut Medicus via alia, quam per ianuam in domũ penetret, ac Apothecarius *Quid pro Quo* ſubſtituat, tum ſperari aliud non poteſt, quam cura iugis, ærumna indeſinens, & perpetuus labor ac dolor.

Cap. IIX.

De libro, Theoricæ Medicæ, qua ratione illa conſtitui debeat.

VT fundamentum hoc, vndenam Theoricam, ad Medicinam ſpectantem, deſumere debeatis, vere recteque intelligatis: principio exemplum hoc attendite. Vndenam tandem Theologia ſuam Theoricam ſumit aut diſcit? Ex Deo. Ideo de Deo etiam loquitur & definit. Quicquid ergo illa in Deo inuenit, aut habet, aut ex ipſo deſumit, id Theologia eſt tam practica, quam Theorica. Nec enim illæ ſeparantur. Æquo modo etiam de Medicina ſtatuite. Vbinam ea eſt? Nempe in Natura. Vbi eſt morbus? ſcilicet in patiente vel ægro. Ex his itaque duobus *Theorica Medica* procedit: quæ *duplex* exſiſtit. *Vna eſt Theorica eſſentiæ curæ: altera Theorica eſſentiæ cauſſæ.* Ex his duabus fieri vnicam oportet Theoricam, non duas diuiſas eſſe. Quomodo vero Theorica hæc ita inueniri debeat, vt calamo ac atramento deſcribi poſſit, id hac ratione cognoſcetis. Primo Medicus Theoricus quilibet ex Deo loqui debet. In ipſo enim, & ex ipſo omne principium defluit: & ipſe eſt omnia in omnibus. Et quemadmodum ſcriptura docet, quodlibet donum perfectum a Deo procedit. Theorica autem medicina & ipſa ex Deo eſt. Teſtatur enim ſcriptura,

Theologia quid?

Theorica medica duplex eſt.

Ex Deo omne principium.

Deus omnia in omnibus.

Medicina perfecta quare.

ſcriptura,ipſum & medicum, & medicinam ex terra produxiſſe. Si ergo iam hæc perfecta ſunt: perfecti etiam erunt medicus & medicina. Deinde, ægri medico quoq; opus habent. Si illi medico opus habent, neceſſe eſt,ipſum perfectum eſſe. Alias nihil fructus dabit. Quod ſi ergo is Theoricus eſſe velit, neceſſe habet, vt ex dicto libro Theoricam moderari addiſcat. Primo *ex Deo*. Is omniū labia aperit,& iuuat nos,vt in nomine ipſius operemur. Sine ipſo enim omnia nihili ſunt. Deinde ceteri omnes quoq; libri,quos tradidimus, probe cognoſcendi & indagandi ſunt, nec proferendum aliud quicquam eſt, quam quod ipſi docuerunt. Ibi Theoricæ cauſſæ & curæ vna iunctæ ſunt. Et quicquid ex libris illis procedit & theoricatur, id integrum & perfectum eſt. Nam & ipſemet illi libri integri & perfecti exſiſtunt. Deus enim ipſe eos condidit, deſcripſit, ligauit, & veluti quibuſdam catenis ſuæ Bibliothecæ inſertos annexit. Ideo nullum in ſe illi errorem, nullam fraudem, nullum labyrinthum, nullam ſeductionem continent. Et licet quidem ex illis quippiam excerptum in papirum illinatur aut deſcribatur ac transferatur: ipſa tamen illorum inſtructio a ſolo naturæ lumine, non ab homine prodit. Exemplum. Vitam æternā deſcriptam habemus in Euangelio & S.Scriptura, ſecundum vniuerſa, quæ ad eam requiruntur, nec ad hanc traditis pluribus opus eſt. Iam etſi quidē vita æterna in ſcripturæ papiro condita ſit: nondum tamen ſatis eſt, eam ita deſcriptam haberi: ſed quærenda ipſa & indaganda vlterius eſt, nempe apud & per illum, ex quo illa audita, excepta, & in papirum relata eſt. Quod in papiro indicatur, ſaltem litera eſt. Hęc vero quem tradit, de quo nos docet, cuius cauſſa ea exarata eſt, is deſuper nobis inueſtigandus ac addiſcendus eſt. Idem de Theorica etiam ac practica Medicinæ putandum ita eſt. Ea etſi quidem in librum papiraceum referri ac inſeri poſſit: nihil tamen eſt aliud, quam emortua litera. Illuminationem ergo ex luce Naturę accedere oportet, vt textus libri Naturæ ſane ac probe intelligatur, ſine qua elucidatione nemo vel Philoſophus, vel naturalis eſſe poteſt. Vanum ergo eſt, quenquam in papirum confidere. Excipienda illuminatio eſt, ab eo procedens, qui Lumen eſt ipſemet: ac doctrinæ ſpeculationesque noſtræ vniuerſæ exigendæ ac foras extrudendæ ſunt.

Theorica unde Medico diſcenda.

Vita æterna in S. ſcriptura traditur.

Theorica literalis mortua.

Illuminatio Medici unde petenda.

Sed & quid Theorica Medicinæ religionis ſit, intelligendum eſt. Ipſa a. eſt, quæ certa & indubia veritate tradit & explicat principia, ortus, materias, cauſſas, naturas, eſſentias, omnia deniq; initia, media, & fines vniuſcuiuſlibet ægritudinis. His addit morborum omnium curas, quo illæ modo, & per quæ, & quo ordine perfici debeant. Sic & illius errores iuxta quoque recenſet. Reſque omnino eadem eſt, ac ſi quis ſemen [illegible] quod ſerat. Qui ſemen nouit, is certo nouit, ex ipſo quid

Theorica medica quid ſit.

tandem proditurum ſit. Qui ſurculum inſerit, ſi ipſum pernouit, quod il-le laturus fructus ſit, prænouit. Et hæc eſt Theorica ruſtica, ſiue Theorica de plantis. Eadem ſimilitudine, ſi alicui vulnus infligitur, vniuerſi norũt, quomodo illud ipſi inflictum ſit. Hæc Theorica chirurgica eſt. Porro quę circa vulnus euētura ſint, aut citra medicinam, aut cum ea, ſcire idipſum quoque Theoricæ chirurgicæ eſt. At quomodo vulnus curandum ſit, quæ ſanationi eius adhiberi debeant, & quomodo ſingula paranda tra-ctandaque ſint, hæc eſt Theorica practica chirurgica. Qua ergo ratione hæc intelliguntur: eadem quoque morborum omnium cauſſæ trutinan-dæ & euoluendæ ſunt. Et ſicut de ſemine dictum eſt, ita de morbis quoq; theoricandum eſt. Vnuſquilibet n. morbus ex ſuo ſemine emergit: qui ſi excreuit, veluti cum ſuis fructibus in arbore eſt. Gladius eſt ſemen vulne-ris, ſic a ſemine ſuo vniuerſa ſunt. Vnde conſequitur, opus eſſe, vt medicus ſemina morborum omnium cognita & explorata habeat. His enim co-gnitis, tunc de morbis libere theoricari & diſcurrere poteſt, ſicut ruſticus de ſuo agro, quem conſeminauit. Quæ theorica niſi æque Medico plana ac facilis eſt, ac ſua ruſtico: certe labyrintho intricatiſſimo inuolutus, vna ſecum alios quoque miſere ſeducit.

Morbi ex ſuo ſemine oriuntur, non ex humorib.

In propatulo eſt, multos de cauſſis & origine morborum tradidiſſe & commentatos eſſe: quibus ſui etiam aſſeclæ ac diſcipuli minime de-ſunt. Sed de principio nihil dignum traditur. Quod tempus attinet, ita ſe habet. Os enim ipſum ægrorum id teſtatur: id vident oculi: id aures au-diunt. De principio autem & origine merus labyrinthus ac ſeductio tra-ditur. Niſi enim de ſemine theorica procedat, & humores eliminentur, opera omnis fruſtranea erit. Si omnino humores exſiſtunt: iſti tamen a morbis tantum geniti ſunt, non morbi gignuntur ex ipſis. Quaſi vero, quia prodominantur, eos morborum cauſſas exſiſtere oporteat. Exem-plum. Pono, aliquem incidere in fluxum alui, & deiectionibus crebris flauis ac bilioſis fatigari. Has ſi tu vides, ais, cholerā hoc facere, vel feciſ-ſe. Interim obliuiſceris ſemen quoddam adeſſe, quod repente in iſtam materiam ſuccreuerit. Hoc ſemen a ſeipſo corruit in bilem, & bilem expellit, nec ſemen bilis ipſa eſt, ſed color ex ea, & materia ex ſemine. Sicut vinum, quod terram reſipit, non ob id ex terra eſt, ſed ex vua po-tius; vua autem ex ligno, lignum ex radice, radix ex ſuo ſemine. Iam er-go vbi cholera eſt, vel humor Melancholicus? Sic etiam de viſo hydro-pico dicitis, hepar ei refrigeratum eſſe: & ita diſpoſitos in hydropem eſ-ſe procliues. Huiuſmodi rationes minus viles ſunt. Si vero ita diceres: *Eſt ſemen meteoricum, quod in pluuiam abit*, pluuia deſtillat deſuper ex me-diis interſtitiis in partes inferiores, & hoc modo ex ſemine generatur

Humores ex morbis oriuntur, nō morbi ex illis.

Medic. reprehenſio.

aqua,

aqua, vel palus, vel lacus: tum neruum tetigiſſes. Sicut enim videtis, cœlum quandoque totum ſerenum, clarum & diaphanum eſſe, ita vt nube nulla obſcuretur, & tamen in momento nubeculam quandam emergere, quæ repentino incremento ita augeſcat, & breui tempore in pluuiam, grandinem, aut pruinam degeneret: ſic nos etiam Theoricari oportet de cauſſa ſeu principio Medicinæ in morbis, quemadmodum dictum eſt. Et Theoricantes hoc modo opus habent, vt legant ſedulo, non Tantalorum, aut Galenum, Auicennam, Auerroem, Druſianum, Guidonē, Rogerium: ſed libros eos potius euoluant, quos Deus ipſe ſcripſit. Hi enim ſoli probi, veri, integri, perfecti, & ſine fraude ſunt. Beatus autē Medicus, qui in illo auctore ambulat. Verſatur enim in lumine, non in tenebris. Nec vero Medicina ſola tam arcte illis libris aſtringitur: ſed & ipſa Theologia eoſdem ſuos a Deo deſcriptos libros habet, quibus & Theologia & Theologi innituntur. Fundamentum autem aliud nullum eſt, quam quod ex libris illis, qui ex Dei ore excepti ſunt, eruitur. Sic & Iureconſultum ex libris, per os Dei deſcriptis, ſuam iuſtitiam deſumere & addiſcere oportet, non ex ſeipſo. Ad libros hos quod non refertur, id abit in legem Naturæ. Vnde eoſdem etiam lumine naturæ ſuos libros depromere fas eſt. Quod autem naturam ſimul & diuinum concernit, id ex vtriſque deſumere cogunt..., nō ex ſeipſis. Sic ergo Deus in rebus omnibus ſcriptor & auctor conſtituitur ſupremus, primus, excellentiſſimuſq;, ac noſtrum omnium quaſi textus quidam. Gloſſa autem ex eo procedere debet, quem nobis in feſto Pentecoſtes miſit. Non quod is ſolus Apoſtolus aut Theologus ſit: ſed quod de ipſo ſcriptura teſtetur, ipſa illum nos de omnibus docturū eſſe, vt cui omnia ſubiecta ſint, Medicina, Philoſophia, Aſtronomia. Ex hoc ipſo omnes omnia diſcere debent. Sine eo omnia ſunt mortua, & intellectu carent.

Medici qui libri euoluendi.

Fundamentum verū omnium vnicum Deus.

Cap. IX.

De libro, qua ratione Medicina inueniri & conſtitui debeat, non per ſpeculationem, ſed per manifeſtam reuelationem.

CVm ergo fas ſit, Medicinam fundamento certo & firmo inniti, quod non ex cerebro proprio procedat, ſed quod per indicia & doctrinā firmam veramque ſtatuatur: iam vobiſcum hoc repetite, morbos hominum abſconditos eſſe, vt etiam ipſam Medicinam. Horum duorum nullum eſt, quod per corpus terrenum fieri aut inueniri debeat: ſed neceſſe eſt, per corpus ſiderium conſtitui, quod in naturam penetrat, ſicut Sol

Medicina ex quo fundamēto conſtituenda.

per vitrum. Porro autem iam quoq; ſciendum eſt, quibus viis modiſq; res abſconditæ, quæ terreno corpori inconſpicuæ ſunt, inueniantur. Statuitur ergo, opus eſſe, vt res hæ omnes per Magicam, & per eius ſpecies, vt per Gaballiam & Gabaliſticam, &c. manifeſtentur. Hæ ſecreta omnia abſconditę naturę reuelant, adeoq; opus eſt, in iſtis Medicum probe verſatum & inſtructum eſſe. Si talis non ſit: erro ſaltem ac opinator exiſtit in Medicina, plus impoſturę, quam veritati addictus, ſicut res ipſa loquitur.

Magica obſcuros morbos prodit.

Magica enim Anatomia Medicinæ eſt. Et ſicut lanio bouem diſſecat, vt interanea eius omnia conſpicua & manifeſta fiant, quæ per cutem integri perſpici non poterant: ſic Magica quoq; omnia corpora Medicinæ, in quibus remedia, quæ corporis illius ſunt, conduntur, diſſecat. Sicut n. homo hoc loco has, alio alias partes exhibet, ceu in Phyſica Anatomia docetur: ſic ſua etiam membra herbis inſunt. Ita enim hoc cor eſt, hoc hepar, ille lien, & ſic conſequenter ad normam hominis. Omnia vero corda, quæ oculis corda videntur, cor vnum eſſe, id falſum eſt: ſed vna vis & virtus eſt, cordi ſimilis. Exemplum. In vento multæ proprietates deprehenduntur. Exſiccat enim, & exſiccare ipſum nemo videt. Sol calefacit: & calefacere ipſum nemo videt. Ex ſilice ignis prodit: & in ſilice ignem nemo videt. Sic in vno corpore membra plura ſunt, quæ tamen vnum tantum corpus ſunt. Sic vna tantum herba eſt: & tamen multiplices in ea virtutes exſiſtunt. Ita in firmamento ſeptem membra humanis ſimilia reperiuntur, cor, renes, ſtomachus, pulmo, &c. Non vero vt mēbra tangibilia, ſed vt potentiæ & virtutes ſine corpore: ſicut econtra in homine ſine corpore nihil eſſe deprehenditur. Sic & in Lunatica motus totius Lunæ deprehenditur, non viſibiliter, ſed in ſpiritu. In ſpiritu enim Medicina condita eſt, non in corpore. Corpus enim & ſpiritus duo ſunt. Corpus non eſt ſpiritus, hoc eſt, auxilium Medicorum. Ita & in carabe membra Microcoſmi ſunt, hoc eſt, virtutes iſtiuſmodi non in corpore, ſed in remediis, hoc eſt, in ſpiritualibus.

Magica eſt Anatomia Medicinæ

His membra ſua ſunt, vt homini.

Vnius rei plures proprietates.

Cum ergo auxilium ægrorum hoc modo Spiritus ſit, & ab Elementari corpore cooperiatur, aut abſcondatur, ſolique ſidereo pateſcat: Iam liquet, Magicæ officium eſſe, vt iſta doceat, non Auicennæ, non Galeni. Sola enim Magica præceptor ac Pædagogus eſt, qui nos Medicinam & auxilia ægrorum inuenire docet, idque viſibiliter. Sicut Elementare corpus & literæ, & quælibet forma, colorque ac figura oculis viſibilia ſunt: ita conſpicua quoque redditur & internoſcibilis eſſentia auxiliorū illorum, non ſecus ac forma oculis terrenis patet. Multoties equidem iam Magicæ mentionem feci, ac pluries indagationis arcanorum naturæ, tam in his, quam aliis libris. Scire ergo vos velim breuibus, quod liber,

Magica

Magica inuentrix, a quouis Medico diligenter & accurate addiſci debeat. Nam etſi quidem libri ceteri in vniuerſum omnes interciderent, & cum his omnis quoque medicina periret: hac ſuperſtite tamen ea nihili iactura cenſenda eſſet. Liber enim iſte, inuentrix, iſta omnia postliminio iterum inuenit, & illis etiam multo plura. Et iſta tibi Anatomia artium ſit. Non quod per eam membra lignorum, herbarum, raporum, &c. introſpiciantur, qualia interius ſint: ſed quod per ipſam potentiæ & virtutes detegantur, multo euidentius & enucleatius, quam ſi exterior membra diſſecentur, diſſeparentur & penitus excoquantur. Hæc Anatomia inuentionis artium primo demonſtrat ſignatum. Iam autem quid ſignatum ſit, quod ſignarit, id indicat Gaballia, ſpecies Magicæ, quæ eſt membrum Anatomiæ. Ars vero inuentrix non vno ſaltem modo intelligenda venit, ſed etiam in omnibus ſpeciebus Aſtronomiæ & donorum. Ac cum huiuſinodi membrorum plura ſint, & ſpecierum adhuc plures, quæ tamen omnes ſunt inuentrices Magicæ & expoſitrices Anatomiæ ſcientiarum, artium, medicaminum: ideo liquet, oportere illa membra & ſpecies viſibiles fieri in operatione Aſtronomiæ inuentionis. Sic nempe ignis ex Sole viſibilis fit per Cryſtallum. Ignis in ſilice viſibilis fit per chalybem. Sic oportet etiam ſolem Magicum viſibilem fieri per Cryſtallum Magicum, vt hoc pacto ignis Magicus viſibilis fiat per chalybem magicum. Iam ergo ardet ac flagrat Anatomia, & oſtendit, quod præſto eſt, vt viſibiliter conſpiciatur, quod in illo corpore latet, non obſcurius, quam ignis ex Sole in ligno, ex ſilice etiam in ligno videtur. Nam hic lignum quoq; Magicum accenditur, hoc eſt, arcana herbarum ardebunt inſtar ligni, & ſuam virtutem exproment, ad quidnam vtilia ſint.

Magica inuentrix ſecund. ſecunda Medic.

Ma... tus...

Signatum quid.

Multas machinas admouit Milleartifex ille, vt hanc Anatomiam ex memoria hominum excuteret, & tam nobili arti obliuionem totalem induceret. Idem etiam ab hac homines in varia nugamenta abripuit, in quib. tamen nihil artis eſt, vt ſcilicet in iſtis otioſe tempus obtererēt. *Nihil enim ſcienti, nulli cupido adiacet*. Et qui nihil nouit, is nihil intelligit. Qui ad nihil idoneus eſt, nihili eſt. Rem autem qui intelligit, is eam diligit, & obſeruat ac meditatur. Extra hanc cupiditatem Milleartifex nos abducere annisus eſt. Nec enim neſcius fuit, ſi homo iſtorum ſecretorum cognitionem habuerit, quod poſtea ſe a libro ſeduci non paſſurus, ſed t[illegible]e auro iſti potius obſtinate adhæſurus ſit. Si vero homo illa non nouit: ſcit Satanas, ipſum ventrem, Veneremque, aleā, bella, deſidiamq; ſe[illegible]. Semel n. hoc verum eſt, q, qui Deum non nouit, ipſum minime diligat. Qui Trinitatē ignorat, nō credit in eam, ideo ipſam nec diligit. Qui,

Milleartificis machinatio in tollenda Magica.

Ignoti nulla cupido.

Mariam non nouit, illam non diligit. Qui diuos non nouit, non d[illegible] ipſos. Qui naturam non nouit, ipſam non amat. Ita ergo qui hoc modo nihil nouit, nihil etiam meditatur aut ſectatur, ſed omnia aſpernatur. Solus venter ipſi Deus eſt. Quo autem rei alicuius cognitio certior & penetrantior, eo amor & dilectio maior. Qui pauperes non nouit, ipſos nihil curat. *In cognitione omnia poſita ſunt.* Ex hac fructus omnes defluunt. Ipſa cognitio largitur fidem. Qui enim Deum cognouit, is in ipſum credit. Contra vero, qui eum non cognouit. Pro cognitionis enim modo quilibet credit. Eadem ratio etiam in Medicina. Quilibet tantum operatur, quantum in natura nouit. Qui naturæ nihil cognouit, nihil facit. Aut quicquid facit, id fingit ſaltem, ceu pictor imaginem exprimit. In hac veluti vita nulla eſt: ita nec in iſto Medico. Etſi vero paſſim docuerim, quomodo ars hæc viſibilis reddi debeat: conſultum tamen mihi viſum eſt, mentionem illam hic vrgere & explanare certius. Inuentrix nempe ſpecies eſt Magicæ, ex ſpeciebus Aſtronomiæ omnibus deſumta. Quemadmodum Magi ex Oriente per hanc inuentricem Chriſtum inuenerunt in ſtella, quemadmodum ignis in ſilice reperitur: eodem modo artes quoque Naturæ inueniuntur, multo tamen promtius & procliuius, quam Chriſtus in ſtella inueniri potuit. Et quanto longius aut longinquius Chriſtus a Regibus ex Saba ac Tharſis quæſitus eſt: tanto propius theſaurus naturæ inuenitur. Ab Oriente autem principia omnia Magicæ procedunt. A Septentrione nihil procedit boni. Vos ergo Medici ſi probi & frugi eſſe vultis, ſtrenue id annitimini: nec, quemadmodum ſues in agro rapa verſant, ſic vos hominem tractetis, ad Dei ſimilitudinem effictum: ſed eo modo & integritate ambulate, ſicut Deus Medicum in ſuo libro inſtituit.

Quanti quiſque cognoſcit, tantum ſpirat.

Inuentrix Magica quo ſpe[illegible].

Magi, quo vi Chriſtum norint.

Oriens præſtantior Septentrione.

Cap. X.

De libro, quomodo Medicina a Materia prima in Materiam vltimam perducatur.

RES vnaquælibet, quæ creſcit, ſine forma, vel informis eſt in ſua materia prima, & veluti nihil eſt. Exemplum. Fagus, Abies, quercus, primo ſemen eſt, in quo nihil eius eſt, quod eſſe debet. Si vero ſemen hoc in terram iacitur, neceſſe eſt, vt prius putreſcat. Alias ex eo nihil producitur. Si iam putreſcit, totum diſſoluitur. Et cum prius adhuc ſemen eſſet, erat id aliquid. Sed cum putreſcit: iam nihil amplius eſt. Porro autem ex eo, quod putreſcit, ſequitur, vt ea putrefactio ſit prima materia, [illegible] ia in plantam abit: & tum temporis ipſi inditur forma eius arboris. Primũ

Materia prima rerum informis.

Semen, quando nihil, & quando aliquid.

intra terram ſuum principium accipit. Poſtea ſupra terram principium ſecundum. Et ſupra terram diſcedit in ſpecies aliquot, donec id fiat, quod poſtremo eſſe debet. Non autem ſimul & ſemel naſcitur, cum forma & omnibus, ſupra terram, quam primum extra eam emergit, ſicut infans cum plena forma editur: Non, inquam, ita plantæ naſcuntur. Sed qualiter plantæ ſupra terram apparent, & ab vna forma in aliam abeunt: taliter quoque ſcire debetis, infantem in ſuę matris aluo procedere & increſcere. Iam vt forma augeſcit ſubinde: ita augeſcit etiam Medicina, qua herba, vel arbor illa donata & inſignita eſt. Non quod forma perfecte adſit, ſed tantum in perfectione formæ augeſcit, & perfecta fit. Forma enim in ætates ſuas diuiditur, ſicut homo. Primo is in cunis infans eſt. Talis etiã in principio forma plantarum. Poſtea puraſcit, curſui & ambulationi aſſueſcens, non operationibus aliis. Eadem formarum quoque & Medicinæ ratio. Deinceps infans indies magis magiſque ſapit & intelligit. Ita plantæ quoque deinceps magis magiſque viribus & virtutibus ſuis increſcunt, ac formæ ipſarum indies fortiores euadunt, vſque ad tempus præſtitutum. Tandem incumbit ſenium & imbecillitas, eodem decremento, quo incremento vigor aſcenderat. Eodem modo & de Medicina intelligitur, quod ſimiliter ſuos gradus habeat, prout virtus eſt in iuuentute ſeu robore, & ſenio, ſeu infirmitate. His percognitis, iam porro quoque noſcire, quæ dicturus ſum. Videtis omnia corpora ſuas formas habere, in quibus ſubſiſtant. Sic ſuas quoque formas omnes Medicinæ habent, in ipſis conditę: *Vna eſt viſibilis. Altera inuiſibilis.* Vna eſt corporalis, Elementaris: Altera ſpiritualis, ſiderea. Hinc iam liquet, oportere vnumquemuis Medicum Herbario ſpirituali ſidereo inſtructum eſſe, vt ex eo ſciat, quo modo Medicina illa in forma ſubſiſtat: ſicut exempla hæc docebũt. Medicina, quæ ſpiritualiter in ſua eſſentia aſſumitur, quam primum in corpus penetrauit, in ſua forma ſtat: non ſecus ac iris in cœlo, aut imago in ſpeculo. Sic ſi formam habet pedum, abit in pedes. Si formam habet manuum, ſtat in manibus. Eadem etiam ratio eſt capitis, dorſi, ventris, cordis, ſplenis, iecoris, &c. Sed dilucidius rem accipite. Sit radix, quæ in ſuo ſidereo corpore corpora omnia hominum contineat. Ea ſi aſſumitur, tunc in homine conſiſtit ſecundum omnia ſua membra in membris hominis. Ex hoc ſequitur, ſpecula pennarum mammillas fœminarum ſanare pota. Cauſſa eſt, quod ipſarum forma Mamillæ ſunt & vbera, vnde imago Medicinæ concedit in ſuum membrum, quo pertinet. Sic Dactiletus potus cancrum curat. Ipſius enim imago in corporis eum locum abit, ad quem eius forma ſpectat. Hoc enim vobis perſuaſum eſſe debet, quod chirurgicales omnes morbi per phyſicalia remedia curari poſſint,

Forma ſua ætates, vt hominis.

Medicina gradus & ætates.

Forma Medicina duplex.

Herbariũ Medici quale.

Specula pennarũ pota Mamillas ſanant.

Dactiletus cancrum curat.

ſi Phyſicus Anatomiam eſſentiæ nouit ac intelligit: quorum tamen equi-
dem paucos vidi. Horum autem ingentem numerum vidi, qui loquun-
tur de dirigentibus, directoriiſque, hoc eſt, de additamento, quod Medi-

Medicorũ opinio de directoriis falſa.

cinam ad ſuam ſedem & locum genuinum prouehere & deducere debe-
at: quæ opinio tamen omni fundamento caret. Dicunt enim, Saluiam,
Lauendulam, Maioranam, directoria ſeu ducentia ad caput eſſe, quæ eo
vna ſecum ipſam quoque eius Medicinam abripiant, non aliter ac tabel-
larius vel ſocius quiſpiam alium viæ ignarum, eo, quo vult, perduceret.
Quod admodum aniatron dictu eſt. Non enim eo modo medicina pro-

Medicina qua virtute ad partes ſuas abeat.

uehitur, ſed ſeipſam promouet per virtutem ſuæ imaginis. Exemplum:
Euphragia formam ac imaginem oculorum in ſe habet. Vnde fit, vt aſ-
ſumta in membrum ſuum ſe ſiſtat, & in ipſam formam eius membri, ita, vt
Eufragia integer ac totus oculus fiat. Quæ autem alia Medicina eſt, quæ
aliam ad oculũ & in oculum ſimili modo veluti vehiculo deducere que-
at? Membra vniuerſa hominis ſuam omnino ſimilem formam habent in
rebus creſcentibus, in lapidibus, in metallis, in mineralibus, &c. Et quod
corpus eſſentia eſt, quidem ipſius quoque imago eſt. Id ſi aſſumitur, tunc
natura microcoſmi, eadem imago in homine conſtat. Sic ergo Medicina
fertur ad locum illum, quo debet. Sicut enim ſculptor lignum ſumit in-
forme, & ex eo qualicunque formam quandam fingit vſque ad finem:
ſic ſcire debetis, ipſam naturam quoque eiuſmodi ſculptorem eſſe, ido-

Natura ſtatuario ſimilis.

neum ad corpus quodlibet in ſuam formam reducendum. Cibus qui edi-
tur, in ore forma eſt: natura autem in Archeicis ſuis virtutibus. Iam autem
omnia membra in homine nutriri debent. Sed quo modo: id Phyſica &
genuinum naturæ lumen docet, quod cibus, quãdo in ſuas eſſentias per-
uenit, in formam ſuam abeat, & ſubſiſtat, velut imago in toto corpore, v-
numquodlibet in eo loco, in quo eſſe debet; Id eſt Homo cibi. Sic pari-
ter potus quoque, ſi in ſpiritum ſuum peruenit, tum ſpiritus viui inſtar
hominis, in membris omnibus hominis ſubſiſtit. Hæ enim ſunt formæ
perfectæ in omnibus membris, in nullo quoquam excepto. Eadem ratio
etiam Medicinæ eſt. Vbi ægritudo eſt, ibi Medicina ſuam formam, &
naturam ac proprietatem habet. Hic iam artis eſt, vt homo Spiritalis,
Eſſentialis, Medicinalis, ſecundum illum locum cognoſcatur, in quo ei⁹
cura poſita eſt. Nam *eſt homo cancri, homo lupi, homo guttæ, homo peſtis, homo
febris, homo hydropiſis, homo profluuii, homo menſtrui, homo vermium, & ſic omni-
um morborum.* Id ſi Medicus ignorat, vbi nam homo iſte ſiderius in E-
lementatis corporibus ſitus ſit, tunc præter ordinem Medicinæ omnia
inſtituuntur ac fiunt. Quis enim ductorem ſemper ac comitem ſibi inue-
niat

niat ad membrum quodlibet? Ita, Stulentina pota curat paneritium, ideo quod ipſius imago hoc loco curam habeat. Quis iſte in Medicina Doctor eſt, qui curam iſtiuſmodi dirigat foras in digitos? Non ergo ducentia, ſed formæ comites ac vectores eſſe debent, ac per id dirigere, quod imago ex ſeipſa promit. Hoc illud ducens eſſe oportet. Alter autem proceſſus compendium eſt laboris & deſidiæ, nec multum artis requirit: Illum Medici ex papiro ſaltem diſcunt, nec veræ artis libro quicquam opus habent. Nam hoc omnino modo Medicina intelligenda eſt in ſua prima materia, quomodo in vltimam perueniat. Et ſi ad vltimam deducta eſt, tum ſpecies eſt cum omni forma & ſubſtantia ſua, qualis etiam eſt corpus Elementatum ipſum. Et in imagine ſpiritus iacent Arcana & Magnalia Medicinæ: vbi tandem vera cura poſita eſt. Huiuſmodi imagines inquiri debent per inuentricem Magicæ artis, de qua liber quartus tradit. Naturæ etenim Archeus ſpiritum hunc cum diuiſione ſua in formã ſuam ordinat cum omni Archania, quæ in eum ordinanda eſt. Hac nimirum ratione Anatomia Medicaminum inueniri debet, non in compoſito, non in communibus, non in directionibus. Omnia enim iam dũ in natura ordinata ſunt, & arte optima in formam ſpiritualem vnam cõpoſita. Hanc tu non reddes meliorem, quam natura fecit ipſamet. Sola Alchimia vtere, quæ diuerſa ſeparat. Hanc ergo operam da, vt naturam & proprietatem omnium imaginum ſcias. Sic enim in cura medica vere gloriari poteris. Exemplum hoc notate. Tu aſſeris, hoc, illud, eſſe conſtrictiuum: & tamen ignoras, vbi vbi id tale ſit. *Aliud enim eſt conſtrictiuũ Dyſenteriæ, aliud Lenteriæ, aliud vomitiui, aliud vrinæ, aliud menſtrui, &c.* Quæ omnia Sola imago virtutis conſtrictiuæ indicat, quæ ſedes quibus conſtringantur. Sic ſcis etiam hoc eſſe incarnatiuum: vbi autem tale ſit, neſcis. Alia enim eſt conſolida Lupi, alia Eſthiomeni, alia cancri, alia fiſtulæ. Ideo ars ſignata iunctim hic quoque cognita eſſe debet. Signatum enim locum indicat. Locus indicat indigentiam, ſeu neceſſarium. Neceſſarium ſuppeditatur per inuentricem.

Stulentina cura paneritii. — *Magnalia & arcana in quo ſubſiſtant.* — *Compoſitio naturæ emendari à nullo poteſt.* — *Conſtrictiuum & incarnatiuum multiplicia.* — *Signatū quid Medico indicet.*

CAP. IX.

De libro Generationis morborum, ex vera Philoſophia noſcenda.

VNum adhuc vobis pandendũ & declarandũ eſt, nempe de generatione morbor̃ ſecundũ conſiderationẽ Philoſophicã. Iam a. nemini

Humorũ inuentio otioſa. *Homo Microcoſmus.* *Elementa pro humoribus ponenda.* *Semen morborũ cauſſa, nõ humores.*

veſtrum ignotum eſt, quod a priſcis quatuor humores conſtituti ſint, ex quibus ſcilicet vniuerſi morbi oriantur. Quod dum fecerunt: veræ ac legitimæ originis obliti illi ſunt morborum, hoc eſt, ſeminis, ex quo morbi naſcuntur & producuntur. Nemo autem eſt, qui inficias eat, ipſum hominem Microcoſmum eſſe. Vnde neceſſarium eſt, vt quatuor is in ſe Elementa habeat, quæ ipſi Humores indigerant. Quamquam ſatius eſſet Elementorum nomen retineri. Id enim faceret ad intellectum faciliorem & pleniorem. Sed ob nominis litigium papirus nulla corrumpenda eſt. Vt autem ſenſum meum aſſequamini, & liber hic ſua iuſta habeat, ad id animum applicate, quod exemplo ſequenti demonſtrabitur. Cum quatuor humores quatuor Elementa ſint: ſequitur, quatuor humorum eundem omnino eſſe intellectum, qui eſt Elementorum. Iam autem non neſcitis, quod ipſa Elementa nihil dent, ſed ſaltem accipiant. Vt enim mulier ſine viro imprægnari minime poteſt: ſic Elementorum fœminæ quoq; ex ſuis maritis, tanq̃ ex ſuperioribus Vulcanis tantum concipiunt. Id tali exemplo quoque demonſtratur. Pomum naſcitur ex ſuo ſemine: & ſemen eſt pomum, & eſt ſperma Vulcani. Sed in Elementis matricem adipiſcitur, & in ea ſuum ſumit nutrimentum, ſubſtantiam, formamque & naturam perfectam, ac eo euadere poteſt, vt inde fiat, quod fieri debet pro modo ſuæ prædeſtinationis, non ſecus ac infans, qui perfectus a matre ſua editur. Sic ergo Elementa minime morborum cauſſa ſunt, ſed ſemen, quod in ipſa ſeminatur, & ibi augeſcit ad vltimam vſque eſſentiam ac materiam: ex quo nos etiam creſcimus, & ex quo incremento morbus prouenit: ac illud quod auctum vel enatum eſt, morbus exſiſtit. Qui ergo nouiſſe morbum velit, is eum cognoſcat velut arborem, hoc modo. Arbor alia poma fert: alia pyra: tertia nuces, &c. Idem diſcrimen etiam in morbis eſt. Et morbi cognoſcendi omnino ſunt, quod ex ſemine naſcantur, non ex humoribus, ex patre, inq̃, non ex matre. Et licet a matre q̃dem edatur infans, ex patre tñ is eſt. His hoc modo pẽſitatis, quis quęſo dicat, aut concedat, morbos quærendos eſſe veluti Humorem, & Humorem pro morbo habendum, aut iudicandum eſſe? Cum tamen aliud mater ſit, & aliud infans, qui a matre prodit: Alium morbum mater habet, alium itidem infans. Quis nam magno labore infantes morbum in matre inquirat? qui tamen in ſolo infante ſubſiſtit, a ſua matre penitus ſeparato? Et licet quidem aliquis obiicere queat, matris ſimul ac infantis vnum morbum eſſe poſſe: nihilo minus tamen vnum ab altero ſeparatum eſt. Sic ergo morbus quæri debet in eo, in quo exſiſtit. Quod ſi quis fors ita obiiciat: *Quia tu Elementa pro fœminis habes: fœmina autem & ipſa ægrotare ſolent: ideo Elementa quoque ægrotare poſſunt:*

unde

vnde neceſſarium videtur, Humorem eſſe morbum, &c. Ad hoc reſponſum tale habere. Mulier ipſamet etiam fructus eſt ex ſua matrice, non minus ac infans. In hoc enim differunt Fœmina & Elementa. Elementa enim fructus non ſunt: ſed in conceptione tamen fœminæ ſimilia. Quomodo ergo dicere poſſit medicus, morbos ipſos Elementares exſiſtere? aut qui perſuaſum habere queat, quod, ſi Elementum expellat, ipſum quoq; morbum expulerit? Si medicus ibi incipere debet, vbi deſinit Philoſophus: certe longe alio ſenſu inſtitutum eum eſſe oportet. Nec enim Philoſophia Medicum hoc modo incipere docet. Qui enim dicere quis poſſit, pomum ex terra eſſe, cum tamen ex ſuo ſemine proueniat? Vnde ſequitur, ſi Medicus remediis ſuis humorem amouere velit, fieri quidem poſſe, vt ægrum iuuet, ſed hac tamen ſaltem ratione, vt ſi mater auferri debet, auferatur vna cum ipſa infans quoque. Ita enim ſi mater tollitur, tunc corpus ſuum Elementum perdit, atque adeo mortuum cadit. Sic ergo ex illorum practica ſequitur mortificatio ægrorum, & deſolatio ſeu euerſio ſanitatis. Nullo enim vel modo, vel iure corpus ſuo genuino Elemento ſpoliari debet. Porro autem etiam notate, quam planam viam Philoſophia in hoc commonſtret, dum videmus, Elementa corpoream matricem eſſe ad ſemen concipiendum, ac eidem ſuum alimentum & incrementum ſufficiendum idoneam. Quis ergo ita imperitus eſſe velit, vt medicinam adminiſtrare ſuſtineat, cum hanc Philoſophiam tamen non intelligat? vere enim ſciat Medicus, quod ſine iſtiuſmodi Philoſophia nomen ac titulum medici inique ſibi vendicet. Hoc vobis equidem facile conceſſerim, quod *ſemen vnumquodlibet tincturam in ſe habeat.* Vnde fieri poteſt, elementa ipſa diſcolorationem & alterationem concipere. Sed propter hoc, elementum ipſum morbum exſiſtere, id omnino falſum eſt. Sed quemadmodum pannus a colore extraneo imbuitur: ſic eodem modo hic quoque accidit. Qui vero colorem ita rurſus elicere ac extrahere poteſt, vt pannus ad natiuum ſuum colotem redeat: is probationem eius fecit. Exemplum rem declaret. In aurigine qui tincturam illam demere poteſt, is ſemen abſtulit ex eo, ex quo tinctura egreſſa eſt. Ita ergo corpus priori ſuo natiuoque colori reddit. Color enim non ex corpore prodit, ſed tantum ex ſemine peregrino. *Color ex ſemine eſt*

Porro autem de corruptione quoque notate, vt ſi de putrido aere ac aqua dicatur, quod etiam ex iſta corruptione morbi exoriantur. Id verum quidem eſt, ſed hac ratione. Nihil totum frangitur aut diſſoluitur, quod ſemen fractionis non conceperit. Ex quo ſequitur, ſemen corrumpere, & genus aliud morborum gignere, corpus corrumpere, ſicut aqua niualis ferrum. Hoc ergo ſemen ſi tollitur, eius quoque corruptio vna

Vermes ex terra.

tollitur. Exemplum. Ex luto naſcuntur ſcarabæi, vermes,&c.non quod ſtercus ſeu lutum in vermes mutetur, ſed in ſtercore ſemen latet, ex quo poſtea vermes per Vulcanicam digeſtionem producuntur. Sic ergo Scarabæus aliud a ſtercore eſt: ſi enim ſtercus equinum eſſet, eius ſimilitudinem referret. Iam vero,ſi ſimilitudo nulla horum eſt, ſuam omnino peculiarem generationem habet,qua editur. Vua ſemen in ſe habet, quod vinum exſiſtit. Ex eo gignitur vinum,non ex illo ſemine,ex quo lignum enaſcitur. Semen, ex quo lignum producitur, id viſibile ſimul & tangibile exſiſtit. Semen autem,ex quo vinum naſcitur,nemo quiſquam videt, & tamen in ſeſe indiuiſa exſiſtunt, ſicut corpus & anima. Sed porro attendite. Si ergo in ſemine momentum omne poſitum eſt: incumbit medico, vt ipſum probe cognoſcere ſtudeat. Sic enim contra illud ſua remedia præſcribere & dirigere poterit. Et quemadmodum comprehenſum eſt, ſcire quoque debet medicus, *Semina morborum duplicia* eſſe: Semen nempe *Illiaſtrum*, & ſemen *Cagaſtrum*: hoc eſt, ſemen omne, aut a principio ſemen conditum eſt, vt,pomi,nucis,pyri, &c. Et hoc Illiaſtrum dicitur: aut a corruptione enatum eſt: & nominatur Cagaſtrum. Sic ergo *Morbi Illiaſtri* ſunt,hydrops,aurigo,podagra &c. *Morbi Cagaſtri* ſunt,pleuriſis,peſtis,febres &c. Iſte ergo Labyrinthus in Medicina non temnendus eſt, tantopere medicus in horum cognitione exorbitare. Nec enim is ſaltem error eſt ſeipſo contentus: ſed res ea concernit ipſum etiam corpus ac vitam. Si error iſte noxa & periculo vacaret, hactenus ſic quidem conniuendo tolerari potuiſſet. Iam vero cum periculi pleniſſimus ſit: an non inique tot ſeculis eum viguiſſe dicendum ſit? Plura & grauiora alia taceo,quæ hic quoque produci poſſent: Nempe,quod recepta vniuerſa, ſi non contra ipſum ſemen dirigantur,improba & inidonea ſint. Sed porro adhuc ſemel mihi aures præbete. Ecquid videtur vobis de eo, quod morbi hoc modo oriantur, & indies augeſcant? Hoc ſi probe intelligere vultis, pedem in Philoſophiam referte, & attendite, quomodo vos ea intelligere doceat, vt creſcat gramen, vt lignum producatur,& ſimilia alia. An non ea ex ſemine progignuntur? Imo. Si ergo ex ſemine: & ex ſemine ipſe quoque morbus emergit: iam vnum cum altero æquali omnino ratione gignitur. Quæ ergo ſatagentia iſta veſtra, quod tanto ſudore laboreque morbos deſcribendos ſuſcipitis? Si Philoſophiæ naturalis rudes, ignari & imperiti eſtis: qui amabo incipere poteſtis, vbi Philoſophus deſinit? Si ibi incipere vultis, vbi Philoſophus deſinit: ſcitote, ipſum quidem deſinere in naturali lumine mundi magni. Sic ergo mundum paruum cenſebitis, quemadmodum Philoſophus conſiderat mundum magnum. Hac induſtria morbum vnum-

Semen duplex: Illiaſtrũ & Cagaſtrum.

Illiaſtri morbi qui

Cagaſtri morbi qui

Recepta contra ſemen morbi dirigenda.

Microcoſmus ad macrocoſmũ conferendus.

vnumquemlibet apprime noſceris, non minus ac ruſticus arbores nouit in campis. Et quemadmodum agricola arborem ſecuri deiicit: ſic medicus quoque contra morborum arborem efficaciſſima remedia cognoſcet. Semen enim, quod in arborem abiit, ſemen amplius non eſt. Et quo a ſemine longius abiit: eo minus ſemen exſiſtit. Et ſicut elementa foris diuiduntur: ita diuiduntur etiam in corpore. Alia enim mater eſt aqua: ideo Philoſophia Fontium huc facit. Alia mater eſt terra: quo ſpectat Philoſophia Creſcentium. Et ſic ſimiliter de ceteris etiam Elementis. Quo modo Vulcanus in Macrocoſmo cognoſcitur: eodem modo cognoſci debet etiam in Microcoſmo. Hoc pacto Labyrintho locus non relinquitur, & erupturo vero Medicinæ fundamento occaſio & via ſternitur. Ideo vos Medici accuratius tandem penſitate, quas res geratis. Probroſum enim vobis eſt, dicere, Hoc me Galenus docuit, Iſtud in Auicenna legi &c. De vobis ipſis teſtemini, qualeſnã eſſe conueniat. Ipſorum ſeculo res ita ſe habebat: iam ratio alia eſt. Fraudes antiquæ deinceps non valent: iam oculi aperiendi ſunt. Nolite ipſos æmulari: ſed ſaniora diſcite, quam ipſi vobis tradunt. Nec enim ſcripta eorum Euangelia ſunt, vt ipſis veluti beatitudini adhærendum ſit. Naturæ lumen ſeculo ipſorum probe quidem operatum eſt: ipſi vero contra naturam illud inuerterunt. Qui enim beneficum aſtrum in fatuum aſinum boni quid infundere poſſit? Si is peruerſus eſt, tum idem ipſam quoque naturæ lucem peruertit. Ideo primum quærite regnum Dei: & ſic multo plura præſtabitis, quam in terra vnquam præſtita ſunt, & de ſupremo noſtro Medico, Deo, nihil deſperate. Si enim ipſum, & noſtrum proximum diligimus: quibuſcunque indigemus, abunde nobis ea adiicientur. Ignauis vero & amorem oblitis auferentur etiam, quæ habent. Ad medicos quoque in die extremi iudicii vox illa perſonabit: *Ite maledicti, in Gehennam. Vbi me conſolati eſtis veſtra medicina, cum infirmus eſſem? Meum mihi ſurripuiſtis: nec me tamen iuuiſtis. Deum verum deſeruiſtis, nec ipſum Doctorem veſtrum agnouiſtis. Theſauros vobis legiſtis in terra, non in cælo, & Dei opera, prout decuit medicos, in natura ſcrutati non eſtis, ſed cum leuitate omnia tranſegiſtis.* Ideo tandem oculos aperite, vt ab hac maledictione liberemini.

Elementorum ſingulorum ſua Philoſophia.

Medic. reprehenſio.

Veterum ſcripta pro Euangelijs non habenda.

Concluſio.

VI capitula nonnulla de libris medicinæ, quomodo diſci illa ac inquiri & perueſtigari debeat, conderem hactenus & proponerem: cauſſæ me nec paucæ, nec leues impulerunt. Prims eſt, quod tam multi paſſim in medicinam commentantur, eandemque docent, & curandi modum præſcribunt. Hoc vero in vniuerſum omnes ſciant, ignominioſum id admodum eſſe, quempiam addiſcere velle rem corporis ac vitæ periculum intentantem, idque non ex fundamento vero, ſed ex labyrintho & opinatione mera, quæ a reipſa longe abſit: ac denique ſuper hanc opinionem curandi rationem exſtruere, & ex commentitia hac arte practicam exercere conari. Hic enim erroneum latet & principium, & medium, & finis. Non leue quid eſt, finem vel curam ex principio futili & erroneo exſtrui. Sed, cum Medicinæ longe aliud fundamentum ſit, quam quod illi ex ſuo labyrintho effundunt, an non multo ſit æquius, ipſos normam ac rationem ſolidā ſequi potius, quam fundamentum illud tueri, quod pro fundamento a Deo datum & poſitum non eſt? Nec enim nos iſto modo quicquam aliud agimus, quam quod librum iſtum, omnis medicinæ ac morborum vniuerſorum curationis fideliſſimum promnm, a Deo ipſo conſtitutum deſerimus, & librum ex profeſſo alium amplectimur, contra prædictum ordinarium ex diametro pugnantem. Sed iſte mos

Hominū mos prauus.

plerumque hominum eſt, vt, quæ nihili ſunt, plus fere ſemper laudent, quam quæ frugi ſunt: ac vt propenſiores ad mala, quam bona ſe magna ex parte præſtent. Beatus autem contra, imo beato beatior is foret, qui modum in omnibus teneret, nihil cogitatibus humanis confideret, ſed in viis a Deo ipſo præſtitutis innocens ambularet. Sic autem idem Deus, & tam accurata meditatione tum medicinam ipſam condidit, tum eius libros conſignauit, vt ſcriba alio, aut interprete nullo opus habeat, niſi quæ præciſe textum ipſum Naturæ teneat, quomodo hactenus dictum eſt. Secundum horum librorum informationem quicunque practicam ſuam inſtituit, is hallucinari minime poteſt. Bonum enim ac tutum eſt in Deum confidere. *Huic qui confidit, in nullum labyrinthum abducitur: nec idem ſuos ægros necabit, aut vllo modo diſtorquebit. Conſultum ergo mihi viſum eſt, hos libros, ſermone, quoad fieri potuit, breuiſſimo concludere: vt ex illis quilibet pernoſceret, qua ratione Medicina addiſcenda ſit, ac vbinam tandem locorum eius ſchola celebretur, ne fors Labyrinthei illi medici admirentur alios, ex fundamento alio, quam faciunt ipſi, procedentes. Bene illi, qui Labyrinthos non ſectatur, ſcd ordinem luminis naturæ æmulatur, quod ipſum & Medicus, & medicina exſiſtit. Sed, vt colophonem tandem huic Medicorum labyrintho addam, prius indicatum vobis volui, me vix magno molimine etiam apud alias ſatis prouidos & literatos cum hiſce meis commentariis in lucem erumpere potuiſſe. Nam faſtidium omnibus eſt, huiuſmodi libros intueri*

& euol-

& euoluere. Contra vero plerisque ſumma voluptas eſt, in papiro inuoluta pyra torrere, & neſcio quæ leuia alia ſatagare. Annis iam aliquammultis & hæc alia mea diſtinuerunt ipſi. Tandem tamen hora appulit, qua mihi Mecœnas oblatus talis eſt, qui non ex fauore, ſed ipſius æquitatis ſtudio cenſuque, hos meos labores in lucem proferre & edere ſedulo allaborauit. Is autem eſt, laudatiſſima prouincia Archiducatus Carinthiæ. Vos autem meos diſcipulos, Auditores, & Lectores vniuerſos decet, vt proceribus his, ceu Mecœnatibus ſummis propter hanc beneuolentiam & officium liberaliſſimum gratitudinem ampliſſimam ex animo deuotiſſime refundatis, & officia veſtra omnia illis lubentiſſime nuncupetis. Dabantur 3. Septembr. Anno ſalutis humanæ 1538.

LIBER DE MORBIS TARTAREIS, AB EXCELLENTISSIMO DOMINO THEOPHRASTO HOHENHEIMIO, VTRIVSQVE Med. Doctore, ſummo ſtudio conſcriptus & elaboratus.

REVERENDO, NOBILI ET EXCELLENTISSIMO Dn. IOANNI A BRANDT, I. V. Doctori, & Canonico Eferdingenſi, Domino & amico ſuo ſingulari.

NVſquam equidem non præſtantes, eruditoſque ac in Adeptæ Philoſophiæ *ſcientiæ peritos & exercitatos viros perueſtigaui & conſectatus ſum: itineribus quidem multis & longinquis defatigatus, ſed voti tamen ſucceſſu minime infelice compos factus. Interea tamen paſſim documentis quamplurimis factis comperi, huius ſeculi iuuentutem* Adeptæ Philoſophiæ *ignauiter admodum incumbere. Seniores autem, de quibus loquor ac ſcribo, fato ſuo abrepti magna ex parte ad proauos noſtros conceſſerunt. Adeoque illorum hodie pars minima ſuperſtes eſt. Ex quibus tu tamen, vir Nobiliſſime & Excellentiſſime, hoc ſeculo noſtro primarius es, non tantum Experientiæ & Experimentorum eximia cognitione inſignis, verum etiam tam ex natura, quam vſu* Vulcani & Apollinis *artis peritiſſimus & gnariſſimus. Inhorreſco equidem, nec immerito, quoties mecum cogito, quam fataliter hoc noſtro ſeculo artifices illi ſummi inciderint, & quã potcaſer viciſſim inualuerint ſectæ, plurib.* Homicidis *quam* Saluatoribus *celebres. Quicquid tamẽ his occinatur, nihil proficit: hoc iam huius ſeculi ingenium eſt. Et apud me penitus ratum eſt ac confirmatum, de hac ipſa panolethria Chriſtum ex diuina prouidentia dudum vaticinatum eſſe, cum dixit:* Gens contra gentem excitabitur: *quaſi etiam inter Medicos & ægros conſenſus nullus ac concordia futura ſit. Ita enim huius iam ſeculi mos eſt, vt inani ſtrepitu verborum multo procliuius homines moueantur, quam ipſa rerum commoditate. In Tuæ autem Excellentiæ honorem libellum hunc edo de Tartaro, deque eiuſque ortu & generatione, de cauſſis, & natura, & ſignis, addita explicatione eorum, per quæ curatio Tartari perfici debeat. Quibus meis laboribus ſi T. Excell. acquieuerit & æquior fuerit: in ceteris operibus induſtriam*

Adepta Philoſophia contemta hodie.

ſtriam & ſedulitatem largius cumulaturus ſum. Hunc vero de Tartaro librum, cum Eferdinga *ad Boemicum Mareſcallum profectus eſſem, perfeci & elimaui. Quem cum prælo, vt excuderetur, ſubiicere vellem: a meæ ſortis hominibus hoc meum institutum repreſſum & impeditum fuit. Interea autem cum neſcio quo fato fieret, vt ad Carnes peruaderē, in qua regione, velut & in Auſtria locis plurimis eum morbum iſtum admodum frequentem graſſari peruiderem: in gratiam ac emolumentum iſtorum hominum libellum iſtum tertio emendaui & elimaui, & medicaminibus neceſſariis vniuerſis dotatum, tandem laudatiſſimæ prouinciæ Carynthiæ dedicaui & inſcripſi, vt quæ præ aliis omnibus geniali quodam & ſyncero amore artis ac doctrinæ Apollineæ, in ſalutem fragilitatis humanæ cedentis, flagraret. Iſti vero proceres libellum hunc non placido ſaltem benignoque vultu acceptarunt: ſed & mora omni ſublata illum continuo imprimi & excudi curarunt. Quo facto non ſuæ ſaltem patriæ, ſed Europæ vniuerſæ commodum ac ſalutem ſingulariter promouerunt & aſſeruerunt. Cū ergo T. Exc. ea natura ſit & propenſio, vt affectu intimo illis vniuerſis faueat, qui aut ipſi Apollineis ac Vulcaniis artibus impendio addicti ſunt, aut his addictis ceu Mecœnates tutum aſylum ac præſidium offerunt: librum hunc quantumcunque eius eſt, tuæ tutelæ ac protectioni fideli iure merito oblatum volui. Faciat ergo T. Exc. vt laudatiſſimos quoſque Archiducatus Carnici proceres, ac bonos alios etiam cuiuſcunque vel conditionis vel ordinis ſint, ſuæ beneuolentiæ nuncupatos habeat. Ego quidem ſpem mihi facio certiſſimam, tempus illud appropinquaturum tandem, quo incoram de his omnibus largius & amicius colloqui & verba cedere poſſimus. Gratia autem & laus ſit Creatori Adeptæ Philoſophiæ, protectori noſtro clementiſſimo, & informatori benigniſſimo in æternum. Amen.*

LIBER.

DE MORBIS TARTAREIS:

SIVE, PRO APPELLATIONE VETERVM, de calculo ſeu lapide & arenulis.

Cap. I.

De Veteri huius morbi Nomine: & de noui inuecti defenſione.

QVicunque rem aliquam tradere ac docere volunt, horum officium eſt, vt omnium primo materiã ipſam, ſeu rem tractandam proponant, poſtea illius nomen ſeu appellationem deſignent, & tandem commoda ſerie per cauſſarum ordinem explicationem ſuam deducant. Sic & mihi de nomine huius morbi tradituro incumbit, vt ante omnia vos commonefaciã, veterum ſcriptorum & medicorum neotericorum denominationem nõ quadrare ac conuenire morbis illis, quos deſignant. Vnde confuſionem quandam & ſchiſma in Medicinam inuehi neceſſe eſt. Quicquid enim homo vel facit, vel diſcit, id libellam ſeu lineam ac circulum egredi non debet, nec quicquam inæquale aut hiulcum, aut exorbitans concurrere fas eſt: hoc eſt, omnia ad vnum reduci, & ſibi inuicem ſingula conſentanea eſſe oportet. His ita conſtitutis iam, cum de Tartaro ſcribendi inſtitutum meum reuelarim: opus deinceps erit, vt huius morbi nomen explicite definiam & probe conſtituam. Nam cum de vera appellatione inter nos litigium haud leue gliſcat, adeoque nominis ipſius ratio doceat, quod nec in principio, nec in medio, nec ipſo fine conſentiamus: operæ pretium eſt, denominationis fundamentum ita conſtitui, vt res tota apprime intelligi, ac ſcripta aduerſaria de hoc morbo accurate cenſeri & diiudicari queant. Hoc autem quod veteres poſuere fundamentum, metaphorice intelligendum eſt. Calculus enim a calculo, arena ab arena, ſabulum a ſabulo deſumtum eſt. Ponatur exemplum. Si Chriſtus inquit: *Ego lux ſum mundi:* non fax illico aut candela intelligenda venit. Nã lumina plura ſunt & intelliguntur. Sic ſi inquit: *Ego ſum via*, non via illa intelligenda eſt, quæ pedibus obteritur. Quæ metaphora etſi quidẽ apta ſit: tropo tamen nimis vicina eſt: ideo, quod lapis in homine lapidibus fluminum ſimilis videtur. Idem iudicium faciendum eſt ẽt de arena & ſabulo. Iam v.q; extra quidem hominẽ exſiſtit, aliud & diuerſum a b eo eſt,

Medici veteres metaphorice calculum nominarunt.

quod

quod intus in homine conditur. Nec calculi humani nomen a calculis externis deducendum eſt. Alia etenim eſt ratio & natura calculi in homine, alia extranei: ſicut etiam aliud eſt dicere, *Ego ſum lux mundi*, & aliud, *Ego ſum cerea candela in mundo*. Quæ hoc loco ideo clarius deduco, vt intelligatur Metaphoram inepte in Medicina vſurpari, & denominationes Metaphoricas omnes, erroris & ambiguitatis genitrices exſiſtere. Hoc idem veterum quoque ſcriptorum Metaphora facit hactenus vſurpata, quam tamen in artem intrudi minime oportuerat. Ea vero longe exſulet e ſcriptis meis, quibus de hoc morbo tractationem adorno. Illi vero lapidis illius humani denominationem a lapidibus in plateis ſtratis ſumſerunt, & hominis arenam appellitarũt ab arena, qua ædificia exſtruuntur. Hominis vero arenam arenam vocare, eiuſdem plane concordantiæ eſt, ac ſi quis exemplum ex Theologia promat de *Agno Dei*, & hũc agnum cum agno alio lanuginoſo æquiparare & eiuſdem naturæ facere contendat. Aliud enim Dei, aliud Lanæ eſt. Sic aliud eſt etiam ſabulum in homine: aliud ſabulum in riuis. Sicut n. vna natura ac ratio, eſſentiaque haudquaquam eſt illius loci Theologici: ſic nec hic nomen lapidis ac arenæ quicquam commodat. Ouis quidem ſeu agnus patientiſſimus eſt. Sic etiam Chriſtus, qui illi confertur. Verum tamen ac genuinum nomen Chriſtus ipſe eſt, in quo plene omnia intelliguntur. Sic aliud etiam nomen eſt lapidis humani, quam nomen id eſt, a quo illud deſumitur. Porro autem ſedulo attendite. Nomen, quod ego huic morbo impono, *Tartara* eſt, hoc eſt, ægritudo Tartari, ſiue Tartareus morbus. Id a Tartaro vere ſic dicto deſumitur. Tartarum autem ideo dicitur, quia ex ſe oleum, & aquam, ac tincturam, ſalemque gignit, quod ægrum non ſecus ac Gehenna inflammet & incendat. Tartarum enim Gehennam ſignificat. Tartari huius peculiaris ratio, eſſentia, proprietas ac natura eſt, diuerſa a lapidibus illis & arenis, & ſabulo, quę ad Tartareum iſtum ardorem deduci non poſſunt. Ideo hic Metaphora, quæ Medicinæ conueniat, nulla aſſumi poteſt. Nam rem quampiam ſecundum formam ſaltem externam denominare, ridiculum eſt. Oculorum iudicio quidem quadamtenus illa conueniunt, quod coagulatio facit: nec tamen vnus modus generationis, nec ſimilis modus coagulationis, nec vniformis natura ac proprietas illorum eſt: ſed vnumquodlibet ſecundum naturam ab alio differt, ſicut *Adamas & Orizon*. Et quoniam morbus iſte, quem deſcribo, quomodo ſcilicet Tartarum oriatur, ex eadem materia ac cauſſa ratione que gignitur, ita vt de natura Tartari omnia deſcendant, non autem de natura lapidum & arenarum: ideo fas æquumque eſt, vt excuſſa & profligata Metaphora ipſi materiæ propius incumbam & adhæreſcam,

Theophr. appellatio Tartarū.

vtpote, quæ per ſe iſte morbus exſiſtit, & illi nomen aſſignat. Similitudinem autem vobis proponam. Nam veterum denominatio non aliter ſe habet, ac ſi ſimia homo ideo vocetur, quia nimirum geſticulationes quaſdam, humanis ſimiles, edere nouit. Hinc enim non conſequitur, nomen vnum idemque illico vtrique competere: ſed ſimia ſimiæ nomen retinet, ex eo deſumtum, quod nimirum illa exſiſtit. Simia enim cum ſit, ſimia vere ac genuine appellatur. Sic ergo ex vi nominis quodlibet cognoſci debet. Eo ſiquidem pacto homo etiam hominis nomen retinet, quia nimirum homo eſt, & is, qualis nominatur. Ex quo & vnde, & quale vnumquodlibet exſiſtit, in eo manere debet, nec libram ac lineam circulumue ſuum temere egredi. Ac decet ſuis finibus ac limitibus vniuerſa adeo arcte & præciſe includi, vt non difficilius intelligantur, quam

Nomina genuina rebus sunt indenda. intelligitur, per nomen *Annæ* fœminam, per *Ioannis* virum indicari. Hinc ergo haud immerito in hoc veſtibulo de vero nomine primum laboro, vt nimirum tractationis principium eo liquidius & clarius exſiſtat, & de proprietate maiore inter me & ceteros Medicinæ ſcriptores iudicium

Medic. reprehenſio. facilius fieri queat. Nimis enim mihi craſſum & ruſticum videtur, rem quandam lapidem vocari, quæ lapis non eſt. Sic etiam de arenulis & ſabulo idem iudico. Quod vero iſta arenulæ & ſabulum non ſint: tum ipſorum materia prima, tum operatio, tum materia vltima id demonſtrat. Certam autem illi ſuam inſcitiam prodiderunt, dum non expenderunt ſecum, quod lapis Reſolutionem minime admittat. Ipſi tamen nihilominus in cura calculi & arenæ ita procedunt, vt annitantur ſilices

Silex reſolui non poteſt. reſoluere, diſſoluere, pulueriſare, & ſic eodem modo etiam Tartarum in homine comminuere, cum tamen ipſa opera Naturæ euincant, comparationem & ſimilitudinem hic nullam concurrere. Qui ſi in cura Tartari ita ſeſe gererent, vt proceſſum illum corporalem ſpiritualem facerent, tum demum via recta illi incederent. Animaduerterēt enim, generationem lapidum coagulationi mucilaginis lapidum ſeruire: cum tamen Tartarum non ſit de coagulatione illa mucilaginis. Et licet quidem Metaphora aliqua hic ſtatui poſſet, qualis illa eſt de ſimia homine: Do-

Figurate loqui indignum Medico. ctori tamen ac Magiſtro Medicinæ probroſum eſt, inconditis illis & impropriis nominibus Medicinam polluere, cum proprietati potius & ipſi rerum eſſentiæ ſtudendum & adhæreſcendum ſit. Nam ſicut homo & ſimia differunt: ſic hoc quoque loco euidentia illa teneri debet. Ideo nomen etiam lapidis & arenæ in religionem Medicam intromitti minime debet, ac multo minus in ea tolerari. Ferri quidem iſta talia in illis poſſent, qui, quid lapis aut Tartarum ſit, ignorant: quales fere ruſtici

ſunt,

ſunt, qui lapides cenſent, quæcunque lapidibus ſimilia ſunt, velut inter cetera cos quoque ex ligno fagino ipſis pro lapide habetur, cum tamen lapis minime ſit, etſi lapidis faciem ac formam præferat. *Cos ex ligno fagino.*

Hiſce iam hactenus percognitis, porro quid Tartarum ſit, attendite. Rem autem hoc diſcurſu noſcite. Vnaquælibet e terra humiditas concorporatam quandam materiam concipit, quæ ad coagulationem (*vt ita dicam*) naturata ac diſpoſita eſt. Id ex vulgatiſſimo hoc exemplo patet. Vinum e terra prouenit, ſecumque huiuſmodi congenitam materiam adfert. Iam ſi ad operationem coagulationis deuentum ſit, tunc coagulatum illud a vino ſeparatur, & intus vaſi ſeu dolio adhæreſcit. Hoc adhæreſcens *Tartarum vini* appellatur. Simile Tartarum etiam in aqua conditum eſt, quod ſubtili modo ab aqua ſeparatur, & Tartarum aquæ vocatur. Sic quod de lacte ſegregatur, *Tartarum Lactis* nuncupatur. Eodem modo Tartarum quoque ex ſuccis fructuum ac herbarum elicitur, quod Tartarum ſuccorum & Herbarum nominatur. Sic etiam Tartarum ex leguminibus ac rebus omnibus humidis, quas edimus aut potamus ſecernitur. Et hæc eſt generatio Tartari, non generatio lapidum. Alia enim eſt generatio ac materia Tartari, alia Lapidum: hinc intelligite, materiam incorporatam Tartari non ex lapidibus prouenire, ſed rem a creatione lapidum aliam & peculiarem exſiſtere, adeoque ipſam reſolutionem in Tartaro ac lapidibus nihil operari. Nomen ergo huic morbo Tartarum inditur, nimirum a materia Tartari deductum, cuius poſtmodum ſpecies pro natura & generibus humiditatum ſingularum conſtituuntur, hoc eſt: Tot nimirum Tartara, quot ſpecies Tartarii in Microcoſmo. *Tartarū quid ſit.* *Tartarū rebus omnibus ineſt humidis.* *Tartari ſpecies unde ſumantur.*

C a p. II.

Quot genera ac naturæ Tartari ſint: & qua ratione inueniantur.

Porro autem, prius quam capitula ſequentia incoemus, quæ tandem vera & proxima Tartari origo ſit, definiendum & explicandum eſt. Id fiet, ſi certius & propius expendamus, vbinam tandem materia Tartari lateat, & qua ratione viaque in ipſum hominem penetret. Hoc dum faciemus, vna opa ipſæ quoq; Tartari ſpecies nobis pandẽtur & occurrẽt, vbi ſc. cognouerimꝰ, quodnã corpus illud ſit, in quo Tartarum iaceat, & q̃d quaue ratione corpus iſtud in nos opetur, ac q̃ corporis eius, per quod materia Tartari tandem in nobis generatur, nobiſcũ cognatio ac affinitas exſiſtat. Itaq; hoc capite traditur, in quot genera ſeu ſpecies ea diuidãtur,

Quot ſpe-cies corporum: totidem tartari.

hoc eſt,quotuplicia corpora ſint: quibus adde etiam ſpecies corporum. Totidem genera quoque ipſius Tartari exſiſtere concludes. De hiſce vero vniuerſis hoc tenete, quod intellectus hominis intrinſecus enatus ac deſumtus,naturalium generationum gnarus minime ſit. Quod dico, vt intelligatis, vnde nam de materia Tartari ſcripturus ego, fundamentum meum, Tartarum morbi deſignandi, eruam ac conſtituam: ſiquidem hiſce meis oculis per corpus quoddam, quid in ipſo lateat conditum,ceteris de Tartaro ſcriptoribus nihilo acutius peruidere ego poſſim.

Senſus certe facit.

Quod ante omnia præmonendi eſtis. Propria enim phantaſia & imaginatio Medicum Theoricum minime docet. Quod autem oculi vident,ac manus tangit,id demum illum addocet. Quæ vt euidentius cõprehendatis, animum ad exemplum hoc aduertite. Ponemus,quendam in cœnobio ſeu monaſterio educatum,omnem ibi ætatem exegiſſe, nec quicquam aliud vſpiam præter ritus & conſuetudines cœnobiales vidiſſe. Is quid quæſo aliud, quam quod vidit ac didicit,noſſe poſſit? Huic ſi mores ac ritus alii extranei occurrant,illorum plane ignarus erit,ac ſuam ſaltem lyram noſcet. Huic eidem,ſi morbum quoque Tartari proponas, de eo, quod dicat, nihil habebit aliud, quam quod ſpeculatio monaſtica ipſi ſuggeret,quæ tamen ex mera phantaſia hominis procedit,velut conſtitutio Eccleſiæ de precatione & aliis. Quicquid enim huiuſmodi conſtitutionum eſt, ex ſenſu ac arbitrio hominum dimanat: idquod ſimiliter in Medicina ferri minime poteſt,nec quicquam feliciter ſuper tale fundamentum ædificari licet. Ideo etiam monaſticus ille,ceu imperitus,verum fundamentum aſſequi minime poteſt,ex quonam emergat illud,quod ſuæ ſpeculationis limitibus non includitur. Rituum vero monaſticorum interim,vt quos didicit ac nouit,gnariſſimus eſſe poteſt Hoc exemplum conſecutione quadam etiam de Medicis intelligendum venit,quorum duo quoque ordines ſunt. Alii enim phantaſticis ſpeculationibus, & commentitiis libris inhiant ac indulgent,ſapientiam eam venantes,ex quali conſtitutiones quoque Monaſticæ defluxerunt. Alii vero per autopſiam, ac experientiam ſequeſtrationeſque & operationes Alchimicas,rem ipſam viſibiliter & palpabiliter, qualis nimirum per & in ſe eſt,cognoſcunt & tangunt. Valde autem metuo,vt illi,qui ſuis ſaltem libris & ſtudiis includuntur, non plus cognitionis ac experientiæ aſſequantur iſto, qui cœnobio incluſus, circuitus ſaltem ac funes campanarum cognouerit. Et velut cognitionis huius plus efficaciæ non eſt,quam rei alicuius incertæ & incompertæ: ſic pariter inefficax & ſine viribus medicina ea eſt,quæ ita inuiſibiliter de rebus viſibilibus iudicat. Quæcunque vero hactenus a me dicta ſunt, eo vniuerſa faciunt,vt ſciatis,me deſcri-

Medici duplices: Speculatiui & Experientales.

deſcriptionem generationis ac cauſſæ Tartari, a veteribus allatam, reiicere & eliminare. Nec enim illa ſpeculatiue tradi, ſed Realiter (prout materia in ſeipſa eſt) ita explicari debet, vt demonſtratiue res omnis ſciatur & intelligatur. Hæc meta, hæc ratio Theoricæ Medicæ eſſe debet: ſine qua demonſtratione ad veritatem ſolidam Medicus nunquam penetraturus eſt. Cum ergo ſpecies Tartarorum in illis Bibliothecis, in quibus ſcripta Theoricæ commentitiæ aſſeruantur, minime inueniantur: fas omnino eſt, aliam Bibliothecam quæri ac aperiri, in qua nimirum demonſtratiue res ipſa doceatur, ac ſpecies veræ genuinæque ſolide comprehendantur. *Species Tartarorū vbi naſcantur.* Vniuerſus vero mundus ea Bibliotheca eſt: cuius non vna ſaltem pars pellegenda, ſed tum ipſa Elementa, tum ſuperior ac inferior ſphæra peruolitanda eſt. Nec vero in hoc ſaltem morbo illud faciendum eſt: ſed idipſum quoque requiritur ad vniuerſalem Theoricam Medicam. *Mundus Bibliotheca Medici.* Quid tamen proprie & omnino huc faciat, attendite. Theorica enim hæc ſuum fundamentum deſumit ex iis ſaltem, quæ terra & aqua continet: hoc eſt, ex duobus iſtis Elementis ſolis Theorica, & cauſſa, ac origo, deſcriptioque Tartari omnis procedit. *Tartari origo ex aqua & terra tantum.* Non quod Bibliothecæ hic limites conſtituam: verum quod ſtatuam, ipſam papirum cum falſa ſua Theorica, veram originem minime demonſtrare, ſed potius terram ac aquam, velut duo Elementa ac geminas Matrices genuinos eos libros ac codices eſſe, in quibus Theorica Tartari abunde ſatis demonſtretur. Quod ſi ergo iſtiuſmodi liber, liber Medicinæ eſt, fateor equidem, vbi ego deſino, ibi incipere ſecundum, tertium, quartum, &c. tamdiu, donec omnia finiantur & perficiātur, hoc eſt, ſi dicā, me Aſiam ipſam ac Aphricam permeaſſe, ac illarum folia vertiſſe, verum non dicam. Europæ tamen partem potiſſimam peruaſi & cognoui. Nam quis orbis angulos vniuerſos perreptare & penetrare poſſit? Hac etiam de cauſſa vnicuilibet Nationi ſua peculiaria remedia data ſunt, quæ a Medico idoneo in conuenientem Theoricam reduci opus eſt. Nam & mihi hoc perſuaſum ſit, quod Recepta mea populis extraneis non admodum frugifera exſiſtant, ſicut viciſſim exotica remedia non commodant nobis. *Remedia quæ quibus par ſint.* Hoc ita accipe. Scribo equidem pro Europa. An vero ſcriptis meis vel Aſia, vel Aphrica frui poſſit, ambigo. *Theophr. Europæ ſcribit.* Hoc ſcio, iſtorum locorum remedia nobis omnium minime vſui eſſe. Sicut enim vnicuilibet diei ſua afflicto data eſt: ſic itidem cuilibet regioni ſuum malum adiacet. Eadem ſors etiam eſt cuiuslibet Nationis, prouinciæ, vallis, ac climatis. Et veluti diem craſtinum ſua cura manet: ſic quamlibet etiam regionem, aut nationem ac prouinciam ſua ſollicitudo exercet. Horum ergo omnium reſpectu conuenit, imo neceſſarium eſt, vt vnuſquiſque ſit Coſmographus & Geo-

Peregrinatio vtilis Medicis.

graph[illegible] qui ſuæ artis folia pedib. cõuerterit, & oculis ipſis ꝓuiderit q̃d vnicuiq; regioni ꝓprium ac peculiare ſit, & ſi q̃ alia, nationũ Theorica, ex ſe ipſa Medicis demõſtratiue exhibeat. Itaq; huc admodũ facit perluſtratio terrarũ: vt ſciatur, quotnam ipſarũ ſpecies ſint, ſingulis regionibus definitæ. Quod ſi de regionib. illis ſingulari induſtria cognoſcatur, qualia corpora Tartarea in ſingulis inueniantur: eodem compendio quoq; genera ſpecierum Tartari inuenta proſtabunt. Et hac de cauſſa conſultum mihi videtur, vt quiuis Medicus hoc ductu ac Methodo ſuæ ipſius patriæ Tartarea corpora, & ſic deinceps Tartareas quoque ſpecies Tartarorum experiatur & deſcribat. Quod quidem ſi eodem conſilio ab omnibus omnium nationum Medicis confectum daretur, tum demum *liber Medicorum*, qui *Terra* ac *aqua* eſt, ex fundamento & principio certiſſimo in cartam deſcribi & conſignari optime poſſet. Et tamen vel hoc quoque pacto nihil aliud, quam effigies in panno depicta cõtineretur, cuius prototypus ipſe quidem non adeſſet, per iconem tamen noſci quodammodo poſſet. Etſi vero vniuerſus orbis in mappam cogi & delineari ita poteſt, vt ex ea omnis illius ratio ac facies addiſci poſſit & cognoſci ab eo, qui ipſis quidem pedibus orbem minime perambulauit: tamen opus eſt, vt prior aliquis iſta omnia expertus ſit, ac eadem pro ſuæ experientiæ modo cartæ ipſi impreſſerit. Ex qua idea deinceps alii quoque eruditi, & ſuæ cognitionis momentum haurire & deſumere poſſunt. Tum demum ergo veram Bibliothecam Medicæ religionis attigeritis, pellegeritis & cognoueritis, ſi ex genuino naturæ libro eruditionem veſtram corraſeritis, & opera veſtra ad illum, quaſi ad Lydium lapidem, probaberitis.

Tart. patrius ſedulo Medico peruestigandus.

Medico futuro peregrinatio neceſſaria.

Quicunque ergo Medicorum probus Theoricus eſſe volet, hunc oportet perambulanum & peregrinatorem agere, & terras perluſtrando librorum folia vertere, non in ſinu materno ficus de veru toſtas arrodere, veluti hactenus ſcriptores illi ſuam experientiam longius non venati ſunt, quam vt ad fornacem illico reſilire patriam poſſent: hoc eſt, omnem ſuam experientiam in hypocauſtis aſſequuntur: quo tamen loco mera phantaſmata addiſcuntur, fundamento ſolido deſtituta. Vos autem vt Bibliothecam ſpecierum Tartari apprime intelligatis, ſcire debetis, ſpecies Tartari interioris hominis omnino ex rebus exterioribus noſcendas eſſe, hoc

Tartarũ homo ex Elementis concipit.

eſt, homo Tartarum concipit ex corporibus vtriuſque Elementi. Vnde etiam conficitur, quod, quicquid Tartarei, Elementa ipſa continent, idipſum ex illis in hominem ingrediatur. Sic ergo externum Tartarũ vero Metaphoricum eſt, ſecundum ꝙ internum dominatur. Genus etenim vnum eſt, eſt vna ratio, vna materia, eademq; eſſentia. Non vero Metaphorice nomen dari debet, verum eſſentialiter, ab eſſentia ea, cuius eſ-

ſentia

ſentia exſiſtit. Extrinſecus n. Tartarũ nullum inuiſibile eſt, ꝙ viſibiliter non exhibeatur: h.e. Externe omnia conſpicua fiunt Tartara, per examẽ corporum. Vnde demonſtratiue quoq; loqui poſſum, non ſaltem ſpeculatiue. Ideoq; Tartarũ corporale aliud non eſt, q̃ id ꝙ in homine exſiſtit.

Tartarũ demonſtratiue exhibendum.

Vnde nec inæqualis illa comparatio eſt, ſi vnum cum altero proxime cõfertur. Omnino ergo vſus ac res poſcit, vt omnes Tartari ſpecies, quotquot in toto mundo ſunt, cognoſcantur, ſciaturq;, quotnã in natura corpora, & quotuplices iterũ illorũ differẽtiæ exſiſtant. Conſiderationis hui⁹ exemplũ eſt in vino, eſt in aqua, eſt in ſuccis fructuũ, herbarum, &c. Hęc nimirũ ſunt illa corpora, in quibus Tartarũ conditur, vnde poſtea in hominem ipſum quoq; ingreditur. Varia genera vini ſunt, varia ſunt aquę, varia fructuũ & herbarũ, ac ciborũ aliorũ. Sic ẽt varia genera morborũ Tartari in homine. His adde, quæ ex compoſitione emergunt: h.e. ſi duo corpora coniunguntur, aliud genus tartari emergit: ſi plura, iterũ aliud. Quæ res conſideratione accuratiſſima omnino digna eſt. Hic n. ſecreta multa cõdita ſunt. Hinc ẽt obſcuritates in morbis tartareis multæ incidunt. Quæ tñ omnia hoc fine hic inculco, vt pro multiplici illa diuerſitate multiplicia quoq; remedia q̃rantur & adhibeantur. Alio n. medicamenti genere indiget genus vini, alio genus aquæ, alio genus fructuum & ſuccorum, alio denìq; genus lactis & ciborum ſimiliũ. Quod diſcrimen niſi ſedulo attẽdatur, curatio tuta & ſecura fieri nulla poterit. Nec n. funiculus quiuis ad quaſlibet campanas impellendas aptus eſt. Sic ergo Tartarum hominis iuxta Tartarum illius regionis æſtimandum eſt. Sic ẽt libri alii Bibliothecã Tartarorum ſupplere non poſſunt, niſi illi ſint, quorũ folia pedibus vertantur, ſicut hoc in capite traditũ eſt. Et hoc ſe modo Theorica Tartari habet. Hac ratione cauſſæ Tartari inueniuntur. Ex hiſce libris depromuntur Recepta conuenientia. In illis alteris veterũ, vera generatio Tartari nunq̃ recte deſcripta eſt. Tartarũ n. illi quæſiuere, vbi non erat, nec inueniri poterat.

Species Tartari interni noſcenda ex ſpeciebus externi.

Vinum, aqua ſucci, ſubiecta ſunt Tartari.

Compoſita corpora Tartarum compoſitum dant.

Tartaro cuilibet peculiare remediũ.

Ideo peropus eſt, vt terras perueſtigemus & perluſtremus, & ſpecierum diuerſitates propius indagemus. Sicut n. exterioris mundi ratio patet: ſic in Tartaro hominis quoque eadem veritas exſiſtit. Quod ſi vos peregrinationis pudet, vt rem q̃libet ibi q̃ratis, vbi promta eſt, propoſiti certe veſtri finẽ nunq̃ aſſequemini. Ecquid vero probri eſt, ea te diſcere, quæ oculi ſubiiciunt, aut experientia docet? An non oculorum diſciplina omnia fere nobis addiſcenda ſunt? Oculi n. qui rerum experientia delectantur, fidiſſimi tui profeſſores exſiſtunt. Nec n. propriæ phantaſiæ aut ſpeculationes eo te dignitatis prouehere poſſunt, vt iure ac citra ſophiſma te Medicum gloriari poſſis: quod tamen Sophiſtæ plerique factitare ſolitant, putantes, ſe omnes terminos ac fines orbis,

Peregrinatio neceſſaria Medico.

Oculi verũ Doctores.

Medic. reprehenſio.

ac maris & Elementorum omnium deguſtaſſe ac peragraſſe. Sed nec hoc ſaltem ſibi temere perſuadent: verum etiam ſe ſcire ſomniant, quid rerum in cœlo Deus agat, quid conſilii gerat & meditetur. Nam horum ne quicquam ſibi ignotum eſſe, nimis confidenter autumant. Haudquéquam tamen Medicum fas eſt tam temerariç perſuaſioni confidere, aut ſomniis tam vanis quicquam vſpiam credere.

Cap. III.

Quænam Materia Tartari ſit: vnde oriatur in illis, in quibus vniformiter gignitur.

Tartari materia qualis.

PRoximũ nunc eſt, vt vobis expediam, quænam tandem materia Tartari ſit, & quomodo foris in mundo cognoſci debeat, hoc eſt, in quibuſnam corporibus iaceat, ac qua ratione ibi vnita ſit. Materia ergo illa Tartarea, eſt *ſuperfluitas Naturalis*, de corporibus coagulatis omnibus extracta, pro modo ac ratione vniuſcuiuſlibet *concordantiæ*, permixta cum ſpermate terrenæ illius naturæ, a coagulatis corporibus ſecedentis. Hic notate, debere corpꝰ vnumquodlibet per ſeipſum exſiſtere, ſine aliorum permixtione, nimirum aquam aquam, vinum vinum, ſine quocunque alio, quod vinum non eſt. Sic & ſucci herbarum meri & ſoli ſucci eſſe debent, ita vt rei alterius nihil quicquam permixtum habeant. In rebus autem naturalibus res ita ſe non habet: Quin potius in omnibus purum & impurum coniuncta ſunt, velut aqua cũ luto, vinum cum fecibus. Quod ſi ergo purum ab impuro ſeparetur, tunc aqua tantum aqua, vinum tantum vinum eſt. Iam ergo ſcitote, impurum illud eſſe Tartarum, de quo hic loquor ac ſcribo. Sed iuxta tamen hoc quoq; diſcrimen attendite, ꝙ impuri duplex Natura ſit. Vna *Reſolutionem* reſpicit: altera *Coagulationem*. Quæ ad Reſolutionem inclinat, hoc loco Tartarum non attinet. Nec in hoc libro de eo quid traditur aliud, niſi ſub ſpecie ſeu forma luti impuri in puro. Alterum vero Coagulationis Tartarus exſiſtit. Et hic eſt ille morbus, de quo hic trado, quemadmodum deinceps dilucidius explicabitur. Sed præter hæc, duo alia quoq; notate ad corpus Tartareum, ut ſunt, *Mucilago lapidea*, & *Sal Gemmarum*. Sed hæc duo ſunt impurum corporum, & propendent in naturam lapideæ coagulationis ac formationis. Porro ex aqua naſcuntur *Gemmæ & lapides*: ex *Terra Tartari*. Res etenim ipſa docet, *Tartarorum duo genera eſſe*: Vnum ex Elemento *Aquæ*, alterum ex Elemento *Terræ*, quæ tñ vtraque Tartara generant. Hæc v. ita a vobis intelligenda ſunt. Vnaquisq; terræ humiditas in ſe cõtinet ſalẽ cõgenitum, & ꝓpterea naturã Tartareã ſub forma viſcoſitatis, quæ a coagulatis corpo-

Purum & impurum in rebus omnibus eſt.

Impurum eſt, vel Reſolutionis, vel coagulationis.

Tartarus omnis vel ex aqua, vel terra.

corporibus ſecedit in humiditatem terream, non ſecus ac cortex vel fungus, vel viſcum, ab arbore ipſa, quæ omnia quidem ab arbore excernuntur & emergunt, ipſa tamen arbor minime exſiſtunt. Sicut ergo viſcum, aut fungus variatur & mutatur: ita pariter ex lapidibus materia quæpiam talis emergit & abit in liquorem terræ, qui liquor poſtmodum nutrimentum fit rerum omnium naſcentium. Res creſcentes, ſi liquorem huiuſmodi imbiberint, ac Naturæ Archeus ſordes non expurgat, ſeu ſeparat, hoc eſt, Tartarum a liquore minime ſeparat, ſed vna cum nutrimento relinquit: tunc illud in creſcentibus rebus relictum, porro tandem ex his in ipſum hominem ingeritur. Hoc vt euidentius aſſequamini, porro attendite: In aquis omnia lapidum genera enaſcuntur, tam boni, quam mali, qui ex aqua creſcunt, non ſecus ac arbores ex terra. Iam vero ſemper *Reſiduum* aliquid manet, quod inſtar *Capitis Mortui* exſiſtit, ac, vt lapis fiat, ineptum & inhabile eſt. Hoc *Reſiduum* ſuæ matrici, hoc eſt, ſuo Elemento immiſcetur, ac in eo manet, & iſtius Elementi impurum exſiſtit. Et ſic ipſum corpus ac impurum mixtura vna ſunt, quæ vna quoque augeſcunt, & vna iunctimque a rebus creſcentibus omnibus attrahuntur ac alliciuntur. Sic qui bibit Aquã, cum ipſa etiam impurum imbibit. Qui potat vinum, cum ipſo impurum etiam epotat. Sic quicquid aſſumimus, id purum & impurum in vna mixtura exſiſtit. Et talis eſt mucilago & ſal, q̃ prædictorum exemplorum modo a lapidibus proueniunt, ita vt præſto ſit mucilago lapidea, & ſal gemmarum lapidali natura, quæ tamen a lapidibus ſeparantur, ſicut cortex vel fungus a ſua arbore. Nam quantum diſtant cortex & fungus ab arbore, licet ex eadem enaſcantur: tantum diſtant quoque ab Herbis Tartarum, & Lapis aut arena, quæ materia Tartari ſunt in homine. Et qualiter ſeſe habet ſpecies illa lapidis & arenæ iuxta ſeipſam: ſic pro illa natura Tartarum quoque gignitur & formatur, eo tamen diſcrimine ſeruato, quod eſt inter fungum & lignum. Vt ergo fungus aut cortex lignum haudquaquam vocari poteſt: ita nec Tartarum, lapis vel arena dici, aut putari debet, dicetur ergo mucilago reſidua ſuperflua, & ſal gemmæ ſuperfluum reſiduum. Quod ſi iam duæ huiuſmodi partes principes implicantur, & operationem aggrediuntur, tunc ex ipſis producitur illud, quod ſpermata illa fieri queunt. Omnis enim generatio vi ſpermatum perficitur. Cuiuſlibet rei ſemen, niſi ſperma habeat, ſuam herbam quoque non dat. Similiter & hic ſeſe res habet: non ſecus ac ferrum & ignis per fabrum clauus fiunt. Ignis ſi abſcedit, clauum relinquit, nec ipſi quicquam aliud confert, quam vt clauus fiat. Idem cum ſale quoque ac mucilagine accidit. Sal abſcedit, Mucilago manet, & eſt Tartarum. Hoc idem eſt, ac ſi dicatur, Mucilago eſt corpus illud,

Lapides ex aqua.

Caput Mortui quid.

Sperma cauſa generationum.

Mucilago vt corpus: ſal coagulat.

quod ſal congelat ac coagulat. Coagulatione facta, ſal abſcedit & in excrementum fatiſcit. Ex mucilagine autem Tartarea excrementum nullum fit, ſed illa maſſa per ſe ſubſiſtit. Sic ergo coniunctio quædam reperitur, quod ſuperfluum ſperma per eam in ſale & mucilagine perfecte conſiſtere oporteat: ac inſuper Archeum loco & vice fabri præſto eſſe deceat. Si quid horum trium non adſit perfecte, generatio Tartari fieri non poterit: id quod morbi ratione melius quoque eſt. Cuius ratio eſt, quod morbus Tartari iſto modo non generatur. Introducitur tamen huius loco putrefactio alia, quæ & ipſa morbi vicem gerit. Ideoque ſciendum vobis eſt, quod ſuperfluum ſperma de coagulatis corporibus ipſum Tartarum ſit, ex quo Morbus Tartari gignitur eo modo, quo dictum eſt: nimirum generationem lapidum in Elemento aquæ fieri, & Reſiduum lapides non facere, ſed Tartarum ſpecie duplici, in *Reſolutionē*, & *Coagulationem*. Sed præterea hic vos docendi eſtis, non ſolum mare, aut lacus, aut flumina, aut fontes Elementum Aquæ exſiſtere: Sed liquorem quemcunq;, ſiti attractū, Elementum Aquæ conſtituere. Sic viciſſim quidquid fame attrahitur, Elementum Terræ eſt. Duo hæc Elementa diuortio nō ſeparantur, ſed inſtar viri ac fœminæ vniuntur. Ideo Tartarum hominis in naturam Tartari hominis degenerat, & hæc Tartari natura iterum in naturam lapidum, & horum ſpecies, ex quibus prouenit, vt ſunt arena & ſabulum, deſciſcit, ſemper tamen eo diſcrimine interiecto, quod eſt inter fungum, vel viſcum ac ipſum lignum. Quemadmodum enim fungus, etſi ex ipſo ligno enaſcatur, lignum tamen dici non poteſt, ſed fungus eſt & vocatur: Sic nec ipſum Tartarum lapis appellari poteſt, quod idem eſt ac fungus ex lapidibus. Sic Tartarum quoq; vocari poſſit viſcus lapidum, ac mucilago. Quæ tamen nomina non vſurpantur, niſi ante materiæ coagulationem. Quamprimum illa coagulata eſt, nomen Tartari retinet, quæ coagulatio fit poſt efferueſcentiam & digeſtionem. Hoc idem eſt ac ſi dicatur: Non reipſa & eſſentialiter Tartarum exſiſtit, ſed liquor nondum coagulatus, qui coagulatur demum poſt digeſtionem, ſeparationem & decoctionem: Hoc eſt, ſi res creſcens a ſua matrice eximitur, fit tandem, vt purum ſuapte natura & molimine impurum a ſe excutiat & exigat. Qua expulſione & eliſione fiente, natura Tartarea eſſentialis euadit, & a prima ſua materia coagulatur in vltimam, quod poſtmodum fit ac eſt Tartarum vini, Aquæ, Succorum, Lactis, Leguminum &c. Ac res hæc probe intelligi, & a medicis crebro ac ſedulo ruminari debet, qualem ſcilicet Tartara in ſeſe naturam habeant. Aliud enim eſt Tartarum lactis, quam Tartarum hordei, aliud eſt Tartarum carnis, quam Tartarum panis, aliud eſt Tartarum vini, quam aquę. Quanquam

Elementū aqua quid ſit. Quid Terra.

Tartari generationis modus

Tartari differentia.

quam hoc pacto non ſolum Tartarum generetur, verum etiam feces, veluti feces vini &c. Scire ergo vniuerſi debent, quod huiuſmodi feces Tartareæ in ipſo quoque homine ſuccreſcant & erumpant, quas ſimplices quidam Medici aut Apoſtemata, aut putrefactiones, aut reſolutiones ſpermatum &c. iudicant ac appellant: cum tamen nihil aliud, quam feces Tartareæ ſint, ſicut in huius capituli veſtibulo indicauimus. Et licet iſta quidem genera fecis coagulata non ſint, nec Tartara: mutuo tamen ita conſpirant & conſentiunt, vt, velut ſub vna origine conſiſtant, ſic vna quoq; cura cōprehendi & ſanari debeant. Hinc iam intelligere poteſtis, vndenam ſuum cognoſcendi morbos fundamentum Medicus deſumere debeat. Quicquid enim rerum harum foris exhibetur, idem intus quoque in homine proditur. Et hæc Theorica illa Medica eſt: hæc illa eſt Medicinæ Bibliotheca, quæ libros habet non puluere obſitos, non blattis ac tineis vorabiles: ſed ipſa Elementa ſecundum naturam ac eſſentiam ſuam iſtius Bibliothecæ codices exſiſtunt. Ad Medicinam ergo requiritur ſanus & accuratus intellectus, velut etiam oculatis experientia. Ea poſſeſſa, tum demum Medicus, quid dicat ac loquatur, ſciet, remque iudicabit ipſam non vel pro ſua met opinione, vel aliorum relatu, vel lectorum librorum indicio & teſtimonio, ſed ex ipſa comprehenſa ſcientia & experientia ſecurus procedet. Hoc etenim ex libro, Terra videlicet & Aqua, probe inſtitutus certus omnino erit, quod Tartarum ex ipſis lapipibus proueniat, & lapideam naturam habeat, qua cauſſa lapidibus etiam aſſimiletur, eo tamen fere diſcrimine, quod eſt inter corticem & lignum, aut viſcum & arborem, aut fungum & truncum ipſum.

Tartara & feces non diſtinguuntur.

Elementa ſunt codices Bibliothecæ medicæ.

Cap. IV.

Declarationes aliquot Tartarorum prædictorum, & generum Tartari aliorum ac inſuper eorum, quæ Tartarum non dant.

HActenus quidem recenſui & explicaui, qui Tartarum generetur ex ſuperfluo ſpermate generum lapidum & arenarum. Superfluum autem definiuimus, q̄ ad generationem & materiam lapidum & arenarū nō aſſumitur, ſed relinquitur quaſi, ac ſeparatur a maſſa lapidea & arenoſa, & poſtmodū in ipſa Elementa ingeritur, ac cū ipſis, quo dixim⁹ modo, pmiſcetur: ac tandē p Elementa ſeu cū ipſis, cibi ac potus vice in hominē ingredit̄. Vbi hoc iuxta quoq; monuim⁹, quot genera Tartari foris in orbe dēphendunt̄, totidē ēt genera intus in homine repiri. Et licet ipſi qdē lapides ac arenæ Tartara minime ſint: nihilomin⁹ tñ ex ſuo cortice & fungo lignū ipſum cognoſcit̄ & diſcernit̄. Sic hic quoq; intelligēdū eſt,

Tartari genera quot foris totid. in homine.

quod per hanc demonſtrationem omnia genera Tartari ſimiliter cognoſcantur ea ratione, qua diximus. Primo enim omnes lapides & arenæ corpus vnum fuerunt, ex quo corpore lapides per coagulationem exorti ſunt, non ſecus ac ex ſpermate ranarum. Cuius quot grana ſunt, tot fiunt ranæ. Sic hic etiam. Grana nimirum genera & ſpecies lapidum conſtituerunt, vnumquodlibet ſuum peculiare. Iam vero, quidnam ex reliquis fiat quęritis? Illud nimirum, in quo grana, hoc eſt, ſemina iacent, reſoluitur & aqueſcit, & cum aqua in vnam miſcellam abit. Vnde fit, vt, qui mixturam eam potat, in illo ranæ naſcantur, veris quadamtenus ſimiles, ac naſcantur in ipſo, velut fungus in arbore. Eodem modo genimen quoque, ſiue ſperma lapidum ſe habet. Grana ipſa generatione in ſuas ſubſtantias ac materias vltimas deducta ſunt. Ceterum autem in ſuum Elementum Aquæ & Liquoris reſolutum eſt. Iam ergo intelligite, ex hoc reliquo tandem Tartarea genera gigni, diſcrimine tamen eo, quod præcenſuimus. Porro autem de deſtructione horum ſciendum eſt, generationem lapidum fixam & perpetuam, ſeu immortalem in ſeipſa exſiſtere: hoc eſt, in ipſis nulla rubigo, nulla blatta eſt, ſed fixi ſunt & permanentes. Sic & ipſorum *Reſiduum* immortale exſiſtit, hoc eſt, quicquid ex ipſo fit, temporalem immortalitatem ſuam fixe habet. Quæ omnia hoc inſtituto ita explicantur, vt perpetuam quandam & incorporatam Tartaream naturam cognoſcatis & intelligatis, eamque coniunctam ac vnitam, hoc eſt, ſecundum perpetuitatem Elementarem. Idque ex hac cauſſa fit, vt Infectio hæc continenter & iugiter procedat. Id quod vel ex hoc ipſo morbo patet, ac re ipſa comprobatur, non Tartarum ſolum Elementaris perpetuitatis exſiſtere, ſed eius quoque generationem vnam ex primæuis eſſe, & vnam quoque nouiſſimarum fore. Sic ergo generatio & generatum in vna fixa fixatione iunctim cohærent. Cum enim homo per nutrimenta ſuſtentandus ſit, ac Tartarea iſta natura in nutrimentis illis, quibus homo quotidie opus habet, lateat: ex eo pol conſequitur, hominem ipſum primum & nouiſſimnm in quatuor Elementis futurum eſſe, ac ſic æque ipſum quoque morbum, & quicquid is gignit in fixatione illa permanens, quodque in prima rerum creſcentium co-iunctione ex parte quidem aliqua, non tamen totum conſpicuum eſt. Hoc eſt, quod in principio dixi, quod nimirum corpora a ſuo impuro ſeipſa ſeparent. Sic vinum Tartarum ſuum eiicit &c. id videtur quidem, ſed non in omni vino. Pari ratione accidit quoque in aquis nonnullis, non tamen in aquis omnibus. Idem ſimiliter in fructibus quoque, ac ſuccis & liquoribus omnibus euenit. Cum ergo opus homini ſit, vt talia corpora, quæ nimirum ſola nutrimenta & remedia exſiſtunt, omnino edat bibatque: operæ pre-

Tartari genera vt fiunt.

Spermatis ranarum & lapidũ collatio.

Lapides fixi ſunt, ſic & ipſorum Reſiduum.

Tartari generatio perpetua.

ræ pretium eſt ſcire, qua ratione illa in corpore proprio digerenda & deſtruenda ſint, ne qua fors operatio & coagulatio intus fiat, qualis foris extra hominem accidit. Exemplum. Vinum ſi ad perfectam ſuam digeſtionem deuenit, clarum & purum eſt, tartarumque ſuum ſemel depoſuit, nec eius quicquam deinceps iterum profert. Ad hanc autem perfectionem ſi vinum nondum aſcendit, tunc eandem in homine aſſequitur demum, ac quod in dolio moliri debuerat, id operatur in corpore. Multum tamen momenti in eo eſt, quonam modo Archeus ipſius illud ſeparet. Hic enim ſolus eſt, eſt is ipſe, qui aurum ſepties per ignem mittit, quique omnia per Antimonium in homine ſubtiliſſime transfundit, a Deo ipſo tantis artibus & tot Magnalibus ſingulariter dotatum, vt per ipſum talia in homine perficiantur. Quia vero in ſeparatione puri ab impuro Archeus non ſemper exquiſitus eſt ac perfecte operatur: ideo morbus ſemper exſpectandus eſt. Nec n. is lethalis eſt, inſtar morborum aliorum. Prout n. Archeus perfectus eſt, vel imperfectus: ita procedit ēt ad perfectionem vel imperfectionē digeſtionis. Vnde maior quoq; & nauior cura incūbit Medico morbi ipſius cognoſcendi & diiudicandi. Morbus n. ſi ſemel in veſtigia vera incidit, tunc in arte Medica perfectus deprehenditur ad quaſlibet ſpecies Tartari ſanandum: h. e. perfectę ægritudines perfectam curam indicant: vt contra imperfectæ imperfectam oſtendunt.

Antimonii dos & laus.

Archei corporis ratio.

Quia vero paulo ante genera Tartarorum comprehendi, & de ipſorum fecibus quoque mentionem feci: ideo admonendi hic eſtis, ꝙ præter lapides & arenas genera quoque alia ſuperſint: veluti *Maſſa Boli*, & *Maſſa luti*, & *Maſſa Tubelech*. Hæc omnia, vt & his ſimilia plura, Tartara, morbum & ipſa pariunt, ſicut ſuperius dictum eſt. Quanquam hæc lapides non ſint, ſed terra coagulata, veluti *Bolus Armenus, Hæmatites, Rotila, ac Ogrum* & *Eparita* &c. Lapides enim, hæc non ſunt, ſed coagulata luta. Horum ergo generationes in ipſo quoque homine fiunt: vt ſunt, *Tartara hæmatina, Tartara Eparitina, Tartara Rotilina* &c. Huiuſmodi Tartara quidē ſæpius reſoluuntur. Et tunc glorian tur Medici, quod lapidem, hoc eſt, Tartarum coagulatum ipſum obtriuerint ſeu diſſoluerint, cum tamen tartarum ſaltem lutoſum comminuerint, quod ſolutu facile eſt. Huiuſmodi enim minime ſunt Tartara petrina, ſed tantum lutoſa, in quibus ipſis quoque coagulatio fit, quæ poſtmodum in Tartarum abit. A proprio tamen ſuo liquore reſoluitur illa & diſſoluitur, ita, vt Tartara huiuſmodi diutius in homine minime perſiſtant, ſed quotidie ad excretionem incitentur. Sunt tamen, quę etſi quidem coagulentur, facillime tamen ad reſolutionem reducantur. Hoc modo varia genera Tartarorum ab hominibus excreta reperiuntur: quæ ſi poſtea exſiccentur & coagulentur,

Maſſa boli, luti, & Tubelech genera Tartari alia.

Tartara lutoſa facile ſoluuntur.

Tart. lutoſa quotidie eijciuntur.

regionis illius natura proditur, ex quo tartari illud genus natum eſt, hoc
Regimen quis conſti tuendum. pacto. Si reſolutum Tartarum per veſicam egreditur, & liquor ille in ſu-
am coagulationem deducitur: tunc euidenter patet, quodnam genus
Tartarum hoc lutoſum ſeu coagulatum pepererit. Quod ſi vero Medi-
cus ſibiipſi non conſtet, hoc eſt, ipſius rei probam ſeu examen iuſtum nõ
intelligat; idoneum certe & conueniens ægro Regimen præſcribere, &
quę vitare debeat, conſtituere minime poterit. Hoc ſolum enim ęgro vi-
tandum eſt, quod in illo examine prodit, ac in conſpectu datum eſt. Id n.
vt ceu nocens, remouendum eſt: ita diæta ex cibis & potibus illis præſti-
tuenda, quæ eandem cum illo naturam non habent: ſicut in capitulo de
Regimine Tartari traditur. Sic ergo vnumquoduis in ſuam naturam de-
Natura ſequitur ſemina quidq; ſua. generat, Galena in Galenã, Duelech in Duelech, ſilex in ſilicem, arena in
arenam, lutum in lutum: h. e. ſi, quod examen in excrementis prodidit,
illud homini non interdicitur, ſed continenter ꝓbetur & aſſumitur, tunc
in eiecti locum ſemper nouum aliud ſuccreſcit: Sed & de illis porro nota-
Tartarũ qui non dant. te, q̃ Tartarum ex ſe non dant. Nec n. Tartarum fundunt aut ſilices, aut
Marcaſitæ, nec Talca, nec cachimiæ, & quicquid naturæ mineralis exſi-
ſtit, aut ſulphur cõtinet, ac arſenicum. Res hæ vniuerſæ etſi Tartareo mo-
Antimonium, Biſemutum & Metalla tartarum dant do feces quidem deponant: coagulationem tamen non admittunt, vt
quicquid ex Antimonio & Biſemuto prouenit. Sed nec metalla ex ſeſe
Tartarum gignunt. Et licet quidem ſpiritum Tartari dent: is tamen co-
agulationem non admittit. Ratio eſt, quod is in ſeipſo ita reſolutus & de-
ſtructus ſit, vt nunquam poſtea in primum ſuum corpus reduci queat.
Hoc tamen nihilominus verum eſt, mineralem illum ſpiritum, qui in ge-
nera tartari permiſcendus erat, propter naturæ ſuæ conditionem eleuari
Spiritus Tart. ſtrumas facit & aſcendere. Vnde poſtea conſequitur, vt, ſi collum obſedit & occupa-
uit, ſtrumas gignat, h. e. nodos gutturis, ſicut etiam Tartarus luteſus ad re-
nes. Ille ergo iſto loco tartareas ſuas opationes hoc modo perficit. Tarta-
rum quidem facere minime poteſt. Nam ſine corpore exiſtit. Quia ta-
men ſtruma materiam Cruſpuleam continet, ea ſingulariter oblectatur,
& in venoſis partibus nodos magnos, aut paruos ſuſcitat, ſicut illi conſpi-
cui ſunt. Ideoq; Tartara illa mineralium alimentũ tantum aut nutrimen-
Struma vt fiat. tum ſtrumarum fiunt, ac illarum generatio, h. e. mater. Quandam n. co-
gnationem & affinitatem habent, ſicut tartarum vini in veſica. Si ergo li-
quores Tartari collum obſident, quo loco vaſa ſua & virtutem creſcen-
tem habent, de quibus plura profiteri hic præter inſtitutum noſtrum eſt.
Oculos ergo aperite vos Medici, & hæc intuendo ſedulo addiſcite ac
Peregrinatio ad quã vtilis. cognoſcite. Vobis hæc dico, qui iſtiuſmodi ignoratis, ne in errores præ-
cipites rapiamini, dũ morbos alios vobis ꝯſtituatis, qui ꝓſto tñ non ſunt.

Ad

Ad hæc exactius noſcenda & perdiſcenda cõprimis peregrinatio conducit, & Coſmographiæ ac Geometriæ cognitio ipſis oculis hauſta & percepta, nõ decerpta ex pariete, nõ ex figuris Ptolomęicis, aut ſcriptorib. aliis, q. ſuis in Coſmographiis ac Geometriis nihil tradunt aliud, q̃ quot paſſim ciuitates celebres ſint, q̃ vaſtus mundus ſit, quas pelles pelliones parent, qua ratione conſcendendi equi ſint. Huiuſmodi iſtorum auctorum codices de hoc morbo meras literas mortuas oſtendunt. De quo enim ipſi prolixius nugantur, Medico nihil quicquam commodat. Operam ergo da, vt ipſe iſta peruestiges & indages. Sic minus erroribus intricaberis.

Cap. V.

Qua ratione Tartarum in ventriculo ſeparari a nutrimentis debeat: & , quod aliud quoque Tartari genus in homine fiat ac gignatur.

DE ortu & generatione Tartari hactenus diximus, quod cum reb. externis in nos ingeratur, nimirum cum iis, quas vice alimenti aſſumimus. Pro modo n. ac natura illarum, tartarum intrinſecus ſuam eſſentiã concipit, ita vt ad rationem Tartarorum externorum, interna quoq; in nobis generentur, h.e. Tartara externa cum cibo & potu corpus noſtrum ingrediuntur, & tandẽ in nobis Tartara Humana euadunt, nempe p operationẽ Archei, in quo transformatio eſt. Ac alia natura in tranſplantatione exiſtit: alia iterũ natura in ſpiritu coagulationis humanæ. Vnde alia quoq; coagulatio fit, ita, vt forma, color, coagulatio ſeſe inuicem ſeparẽt, & externum Tartarũ in internum fatiſcat. De coagulatione ergo & formatione hoc fundamentum tenendũ eſt, fieri eam nunquã poſſe, niſi in natura hominis ꝓprietas quædam vigeat, q̃ iſtiuſmodi coagulationẽ ꝓmoueat: aut, niſi quid in homine exſiſtat, q transformationem ſimiliter fieri coadiuuet. Nec n. illud per vim externam tantum externi Tartari fieri poteſt: ſed neceſſe eſt, tale opus promoueri per ſpiritus geminos, homini ipſi congenitos & inſitos: nimirum per *Spiritum Salis* in Microcoſmo conditum, & per *Archeum* naturæ microcoſmi. De hiſce duobus hoc attendite: Spiritum Salis omnia coagulare, etiam in coagulationem prędeſtinatam, nimirũ carnem in carnem, os in oſſa, lignum in ligna, lapides in lapides, arenam in arenam, metalla in metalla. Eadem omnino in hac quoq; re ratio exſiſtit. Officium vero Archei eſt, in Microcoſmo purum ab impuro ſequeſtrare. Quicquid ergo hac ratione per virtutem, in Spiritu Salis poſitam, fit ad intus, coagulatur in vltimũ ſuum corpus. Sicut etenim res externæ in coagulatione ſua coagulantur & perficiuntur, q citra Spiritum Salis fieri minime poteſt: ſic in ipſo quoque homine con

Duplices Spiritus humani cauſſa coagulationis.

Coagulatio opus ſpiritus ſalis.

Separatio puri opus Archei.

Coagulatio non fit ſine oblatione ſpiritus ſalis.

genita quædam natura ac proprietas condita eſt, quæ Tartaream huiuſmodi generationem ſuſcipit. Suſceptio iſta ſi non fiat: nec coagulatio Tartari ſuccedit: ſicut alias quoque notum eſt, quemlibet in corpore ſpiritum ſuo quodam ſingulari obiecto gaudere & oblectari. Iſtiuſmodi oblectatio ſpiritus ſalis cum Tartaro ſi non fiat, de generatione tartari quoque actũ eſt. Quo vero modo generatio Tartari in homine incipiat, id exactius ex hoc diſcurſu intelligite. Principio Tartarum extrinſecus concipitur. Conceptum in nobis aut generatur, aut non generatur, ſed deſtruitur: quæ deſtructio hoc modo fit. Stomachi Archeus veluti Coryphæus ac primus auctor eſt. Nempe quod edimus ac bibimus, id Archeus in ſtomacho ſeparare debet, ita, vt purum ab impuro excernatur.

Tartarea generatio vt fiat.

Quod vero purum non eſt, quod non eſt caro vel ſanguis, id duo emunctoria ſortitur: deriuatur enim vel per ſeceſſum, vel per vrinam. Primum ergo momentum poſitum eſt in viribus vẽtriculi. Virium harum munus eſt a ſe inuicem ſeparare Tartarum & Nutrimentum, & Tartarum per ſeceſſum expellere, cum ſtercore, quod aliud nihil eſſe debet, quam fex & Tartarum. In ſtomacho enim hoc modo omnes ciborum & potuum feces Tartareæ ſecerni, & p ſeceſſum exturbari debent. Ac quod in Tartarum coagulatum degenerare vel vult vel aptum natum eſt, id porro deſtruendum, ac per vrinam expellendum eſt, ita vt in coniunctionem ſpiritus ſalis non implicetur & irretiatur. Quamprimum enim Materia Tartari coagulati in dominium ſpiritus ſalis incidit, & deſtruere incipit, e veſtigio generatio tartari incipit. In hunc ergo vſum duæ ibi virtutes præſto ſunt: expulſiua ventris, per inteſtina, altera per vrinam. Et hæc fieri ac perfici omnino debent per Archeum ſtomachi, hac ratione, vt per ipſum materia vltima tartari in ſtomacho deſtruatur: vt, ſi quidem ſpiritus ſalis illam arripiat, tamen ea deſtructa & corrupta ſit. Sicut enim tignarius ex ligno eo, quod arripit, quiduis facere poteſt, quod tamen ſi aut comburatur, aut putreſcat, ad placitum ſuum fingere minime poteſt: ſic pariter hoc quoque caſu materia tartari in ſtomacho ſi deſtruitur (quod natura tum poteſt, tum ex officio ſuo machinatur) in iſto homine tartarum nullum generatur. Si vero quandoque fiat ſecus, tunc ſpiritus ſalis materiam nactus eſt, in qua oblectetur, dum tandem ſuccedente tempore, ſi deſtructio interea non fiat, velut a vino feces, ſic a materia illa tartarum in inteſtina deponatur. Corporis enim inteſtina tartari fundus ſunt: & fex ipſius ſtercus eſt. Si ergo in homine integra talis ſeparatio ſine deſtructione materiei fiat: id in nobis generatur, quod fex eſt & tartarum. Ipſi vero meatus ſunt vaſa ſeu dolia, quibus feces & tartarum adhęreſcunt.

Impuri emunctoria quæ.

Stercus eſt fex & tartarum

Archei epiſtulatri eſt duæ virtutes expultrices.

Tartari quando & vbi adhæreſcat.

Debet

Debet autem Tartarum vna cum ſtercore vniri & ſimul iungi, ac per ſeceſſum exturbari. Quot ſi fit, ſpiritus ſalis hoc loco non inuenit, quod in Tartarum coagulare poſſit. Nam feces quoq; paſſiones tartari inducunt: ſed illæ tamen lapidem aut arenam non concipiunt. Tartari & fecum ſeparatione hoc modo facta, alterum per inteſtina, alterum per vrinam ſecedit & expellitur. Itaq; vt Tartari mala euitentur: primo valido ſtomacho opus eſt. Eo enim loco ipſa ſequeſtratio cum materiæ corruptione inſtituitur. Id ſi ibi non fiat: tunc pars quædam inteſtinis adhæreſcere ſolet, nempe fex. Tartarum autem per ſeipſum a fece ſecedit, & per vias vrinæ tranſit. Cum hiſce duobus tartari generibus ſpiritus ſalis tandem agit, quod dictum eſt. Sic ergo de externo Tartaro ſatis hactenus commemoratum eſt: hoc eſt, ipſum iugiter & continenter adhuc Tartarum Elementorum eſt, donec tandem in forma fracta ab homine iterum ſecedat. Quamprimum autem fractum id eſt, aut ſtercus aut vrina exiſtit. Sin minus: Tartarum Elementorum tamdiu manet, donec tandem in dominiũ & vincula ſpiritus ſalis incidat, qui ex ipſo tandem Tartarum microcoſmi facit. Et iſto tempore Tartarum Elementorum aut extraneum amplius non eſt, ſed hominis. Hiſce itaque abunde ſatis indicatum eſt, qualenam Tartarum in homine ſit, vnde & quomodo in hominem ingrediatur, nempe cum cibo & potu: & quod in ventriculo primo cum corruptione ſeparari debeat. Ad hæc deinceps conſequitur, qua ratione Tartarum, ſi iam Humanum & Microcoſmicum factum eſt, intelligi debeat, &c. Id quod ſequentibus ſuis capitulis tradetur. Iam hoc loco, vt de alio quoque Tartari genere vos commonefaciam, animum aduertite. Tartari genus aliud quoddam ſupereſt, qui externi nihil habet, hoc eſt, Tartarus iſte eſt inſitus & congenitus, qui per ſe & ſolus in homine naſcitur, ſine addita externa ope & adminiculo. Sicut enim homo microcoſmus eſt, ſic inſitum ſibi quoque Tartarum habet, non minus ac mundus maior. Nam huius vniuerſæ proprietates in homine quoque inſunt: ideoque hoc quoque Tartari genus in ipſo inerit. Natura a. in homine ita condita eſt, vt omnes in ipſo proprietates enaſcantur, ęque ac herbæ & gramina in campo, omniaque hominis Elementa iugiter ac indeſinenter operantur intus, ſicut foris externa Elementorum operatio perpetua exſiſtit: & vt fontes e ſaxis proſiliunt, ſic pariter etiam in homine. Sic in homine tartara quoque coagulantur, velut in mundo externo. Omnia in homine augeſcunt, & ad ſuum incrementum properant, ac ad ſua Elementa contendunt, & per virtutem Elementorum conſumuntur, hoc eſt, Tartarum non minus in homine eſt, quã extra ipſum. Illud ſi in poteſtatem ac dominium ſpiritus ſalis abripitur, tunc coagula-

Tartarũ quando non fiat.

Tartarũ quando Elementorum, & quando hominis ſit.

Tartarus congenitus quid.

In homine omnia, quæ extra hominem

Meteorologia hominis.

tur. Nec vero Tartarum ſolum in homine iacet, verum etiam lapides. Sed hi tamen ita conſumti & corrupti ſunt, vt nunq̃ reduci poſſint. Tartara a. ſimiliter deſtructa non ſunt: ideo gigni poſſunt ac debent, hoc tamen, de quo agimus, Tartaro excepto. Hoc modo omnes ſuperfluæ aquæ in ſuum Elementum commeant, quod *Mare* vocatur. Cetera terreſtria ad ſuum Elementum, nimirum *Terram* contendunt. Sic ignea ad Elementum Ignis: ſic Aerea ad Elementum chaos diuertunt. Sic ſcilicet extra generationes conſumuntur, & in *Nihilum* reducuntur. Eadem vniuerſa in homine quoque ſimiliter æſtimate, quod opus ſit, huiuſmodi ſuperfluas generationes extra ipſum in ſua Elementa extrudi, & tamen ea moderatione, vt in homine ipſo abſumantur. Scire autem debetis, quod in iſtiuſmodi generationibus Tartari & fecis vnitum eſt. Id ſi a ſuo Elemento non conſumitur, tum fex & Tartarum remanent, hoc eſt, in ſuis Elementis eandem ſortem adipiſci poſſunt, quam aqua in Elemento aquæ ſortitur: Hoc ſi non fiat, tunc ſpiritus ſalis in materiam lapideam Tartaream irruit, & eam in Tartarum transformat. Hoc Tartarum ſponte ſua, ex natura propria emergit, ac tum ſubſtantiam, tum corpus ac formam ex eo homine ſuſcipit, in quo latet. Sic ergo alia & peculiaris ſpecies Tartari gignitur, illi oppoſita, quod extrinſecus aſſumitur. Illa vero ſpecies in *vis vrinæ cruoris* conſidet. Ibi enim ſuam a natura exſtructam habitationem accepit, ac, ſicut Tartarum, a vino ſecedit ac ſeparatur.

Mare aquarum omnium receptaculum.

Tartari congeniti quodnam ſubiectum

Cap. VI.

Explicatur hic & declaratur, quomodo Tartarum a viris in fœminas deriuetur, & ab his concipiatur.

HIſce perceptis porro quoque noſſe debetis, quomodo genus quoddam Tartari in fœminis oriatur. Attendite ergo, in fœminis Tartari genera duo fieri, hoc eſt, duobus modis Tartarũ in ipſis generari. Vno ſcilicet, qui ceteris quoque hominibus conſuetus eſt, per cibum nempe ac potum. Altero, quod a viris Tartarum concipiunt. De primo hactenus ſatis dictum eſt. De altero, nempe quomodo a viris conceptum generetur, deinceps planius explicaturi ſumus. Nam & in cura huius attenta prudentia & iudicio opus eſt. Fundamentum ergo huius tali ratione accipite. Primo a. ſcire debetis, hoc Tartari genus in ſolis fœminis generari. Id fit ratione vaſorum, quæ in fœminis a virilibus differunt. Vnde alia quoq; obſeruatione opus eſt, Tartarum vero illud generatur hoc modo. Primo dicendum eſt de vaſis, in quibus Tartara iacent. Vaſorum autem horum magna

Tartarũ fœminis duplex.

Tartari fœminarum cauſſa & ſedes vaſa ſpermatica.

magna varietas exſiſtit, ſicut ſuo loco deinceps tradetur. Certum tamen interim ac euidens eſt, ſola vaſa regionis ſpermatis iſtiuſmodi Tartara gignere: & tartara hæc viciſſim ſola fœminarum vaſa occupare. Veluti iuxta renes & veſicam & partes ſimiles vaſa ſpermatica poſita ſunt. Et licet ſperma non hic ſolum iaceat: præualet tamen actus Venereus, vt ibi cōmotio fiat rerum omniū, illic latentium. Nimirū quicq̃d in membris Venereis, ad *Actum* ſeruientibus, continetur, id ea cōmotione proditur & ſuſcitatur, &, ſi poteſt, in materiam ſpermaticam conſeritur & immiſcetur, hoc modo. Sperma enim non vniuerſum *ſemen* eſt, ſed magna cluuies quædam, quæ agitata exundat. Hæc tamen non omnis ſemen exſiſtit. Semen enim mole ſua vix piſum æquat. Ceterum omne ſuperfluitas eſt. Et cum hac *Galreda* multæ ægritudines permiſcentur, ex compri-mis, quæ in membris, ad hunc actum pertinentibus, latent, & poros intrinſecos ſeu meatus ita penetrant, vt cum ſuperfluitatibus illis iam emanantibus aſſocientur, a quibus etiam facile aſſumuntur, ac veluti materia vna vniuntur: quæ ita vnita mixtim ad ea loca eiaculantur, quæ ſperma excipiunt, ſicut in actu iſto fieri ſolet. Hoc facto ſperma in ſuum ſe vaſculum inſinuat. Cetera vero effluuia & ipſa ad ſua loca diuertunt, quæ iis ſimilia ſunt, ex quibus profluxerunt. Quod ex veſica viri effluxit, ad veſicā fœminæ; quod ex illius renibus, ad renes huius ſecedit. Sic vnumquodlibet ſuæ ſedi & conceptaculo redditur: niſi quod ſola ſuperfluitas ſpumoſa conſumatur. Sed vt rem euidentius intelligatis, hæc præterea notate. In fœminis virtus eſt attractiua: in viris expulſiua. Hac ex cauſſa id ſolæ fœminæ adipiſcūtur, nunquam viri: quod expulſiua viam ac impetum attractiuæ ſequatur. Quo ergo res attrahitur, ibi perſiſtit. Vir ergo a ſeſe per virtutem expulſoriam Veneream in regiones virtutis attractiuæ, quæ in fœminis eſt, potenter expellit. Iam vero virtus expulſiua non ſperma ſolum expellit, verum materiam quamlibet primam ſanitatis & morborum. Sic ergo fit, vt omnes primæ materiæ in vnionem vnam conueniant. Ad hoc tenete, quod Tartarum non in vltima materia in fœminam penetret, ſed in materia prima, prius quam per ſpiritum ſalis coaguletur, & ad ſuum finem reducatur. Prima materia ſeminis principaliter procedit. Operatio enim & potentia in ſemine iacet, & primas materias ſecum trahit per totius corporis commotionem & agitationem. Cuius quidem vim & efficaciam hic deſcribere minime propoſui: ſed id tantum, quod ad Tartarum noſcendum requiritur. Quod ſi ad dominium virtutis attractiuæ peruentum ſit, tunc vnaquælibet materia prima in ſuum locum pertrahitur, & in vas, ex quali ſeceſſit, dirigitur, ſicut pr us dictum eſt. Iſto in loco perficitur, & in vltimam

Vaſa ſpermatis quæ & vbi.

Sperma & ſemen quo differant.

Seminis moles quanta.

Galreda quid.

Tart. fœmin. cauſſa, eius retractio viri expulſio.

Vir & fœmina quomodo vna caro. materiam redigitur. Vltima materia ita præparata, tunc ægritudo perfecte præſto eſt, in fœmina æque ac in viro. Ita enim vna caro, vnum corpus ſunt duæ perſonæ. Quia ergo ambo vna caro, vnum corpus: æquum eſt, vnos etiam renes, vna vaſa eſſe in omnibus morbis. Id vero quod non viciſſim ac ſimiliter a fœmina in virum transferatur, ſola hæc cauſſa eſt, *Fœmina viro cur ægritudines non refundat.* quod in viris per actum Venereum virtus attractiua non vt in fœminis operetur. Hoc modo iudicandum eſt de Tartaro, fœminis cum viris cõmuni, quod illud in prima materia ſua in eum locum dirigatur, vbi vas ſuum habet, vel renes, vel veſicam. Ex quo enim effluxit, ad id remeat. Suo autem ſi in loco ſubſiſtit, tunc generationis initium fit, ac illud aſſumit ſpiritum coagulationis, & ex prima materia præparatur in vltimam, hoc *Tartarũ potentiale eſt virorũ* eſt, in Tartarum. Ideoque ſcitote, Tartarum virorum non egredi eſſentialiter, corporaliter, aut ſubſtantialiter, ſed tantum in materia prima. Vnde conſequitur, Tartarum non eſſe extraneum, ſed Tartarum propriç Naturæ, hoc eſt, non eſt Tartarum perfectum vltimæ materiæ, ſicut extra eſt, ſed in prima materia. Et q̃diu in prima adhuc materia ſubſiſtit, ad expulſionẽ aptum eſt. Sic in prima materia in virũ ingeritur; ſic in prima *Tartari prima materia quod diſcrimen.* materia in vaſa fœminç iniicitur. Iam v. primæ materiæ diſcrimẽ aliq; eſt, ſi Tartarũ iſto modo in viris eſt, & eſt in fœminis. Diſcrimen autẽ h. e. q Tartarum extraneum appellit generatum in homine, ſed non formatũ: hoc eſt, quod generata materia prima adeſt, quæ vltimam dat ac gignit. Hæc autem in duas vias ſecedit. Altera enim in viro remanet: altera in fœmina. Poſtea formatur in vtriſque in ſuam vltimam materiam. Et quãquam Tartarum *Cruoris* quoque ſimiliter generetur in ſpecie ſuæ primæ materiæ, cum materia vltima nihil ſeminet: in vtriſque tamen eſt eadẽ ratio, idem intellectus. Sic pariter ſcitote, quod Tartarum extraneum non eodem modo aſſumat, quod cum ſperma re appellit. Et ea eſt materia prima. Et hoc pacto in viro manere poteſt, vel non poteſt, aut in fœ- *Coagulatum neq; expellitur, neq; attrahitur.* minam adminiſtrari, aut traiici, ſicut dictum eſt. Quicquid vero ſpiritus coagulationis aſſumſit, aut cui ſeſe permiſcuit, id in virtute expulſiua neque permiſcetur, neque expellitur, ac ob id nec attrahitur. Hic vero iam iterum ac viciſſim ſciendum eſt, fieri quandoque, vt prima hæc materia in operationem ſuam non progrediatur, nec in vltimam materiam formari poſſit. Vbi enim virtus attractiua eſt, ibi conſerta quoque virtus expulſiua exſiſtit. Quod ita accipietis. Virtus attractiua allicit ad *Attractrix virtus promiſcua trahit.* ſeſe, bonum, malum, quicquid adeſt. Iam vero proprietas eius eſt, ſolum ad ſe ſemen attrahere. Opus vero eſt id quoque iam attrahi cum ſemine, quod ei coniunctum & vnitum perfluit: non ſecus, ac, quæ fœmina viro nubit, ipſum vna cum veſtibus adſciſcit, cum tamen ipſas veſtes illa non quærat.

quærat. Nec enim vnum ſine altero eſt. Suo tamen tempore deligitur & adoptatur id, quod primariū erat, quod principaliter ſpectabatur, quod magis in votis erat. Alterum omittitur ac temnitur. Itaque ſi operatio incipit, veſtes deponuntur. Eodem modo cenſere quoq; debetis, quod ſuperfluum illud, cum ſemine per virtutem expulſiuam, quod affluxit in ſola virtute attractiua poſitum, exturbetur & expelatur. De hac virtute attractiua tenendum eſt, quod in ſola matrice condita ſit. Attrahit illa ſemen, & cum ſemine coniunctum vniuerſum. Quod vero ad rem & inſtitutum illud nihil facit: iam iterum virtus quidem expulſiua praſto eſt, quæ ſuperfluum expellere debeat: ſed id vel fit, vel non fit. Situm illud eſt in virtute attractiua, quæ latet in vaſe Tartari vel Tartarorum, quod ſe expurgat. In huius commodum operatio fit. Si virtus matricis expulſiua euincit & præualet, eo res redit, vt nihil hic adhæreſcere queat. Vt magnes ferrum ad ſe trahit, non quod ferri corpore indigeat, ſed eſſentiam ferri ſaltem quærit, q̃ exſugens, feces reliquas abiicit & temnit: Aut ſicut, qui nucem frangit, nucleum edit, putamen abiicit: ſic pari ratione putandū eſt, quod virtutes attractiuæ & expulſiuæ vna in matrice legitimatæ & vnitæ ſint. Vnde conſequitur, quod per actum Venereum excretum nihil reſeruari præter ſemen oporteat. Iam vero hoc quoq; accidit, virtutē attractiuam interdum nauci & languidam eſſe, & nec ſemen, nec materias alias primas concipere. Et quæ hoc modo diſpoſitæ ſunt fœminæ, nec impraegnantur, nec huiuſmodi morbum a viris concipiunt. Interdum virtus attractiua fortis & potens eſt, ac concipit: contra expulſiua debilis, nec remouenda remouet, nec expellenda exturbat. Quod ſi ergo expellenda ſede ſua & loco non exturbantur, fit tandem, vt primæ materiæ in ſua vaſa dirigantur, & in vltimas ſuas materias perducantur. Sed & hoc contingit, matricem in ſeipſa proprietates Tartari nonnunquã continere. Vnde probabile eſt, huiuſmodi generationes maturius quoq; perfici. Et iſtæ quidem generationes Tartari omnium periculoſiſſimæ ſunt, ſi primæ illæ materiæ in Tartarea iſta natura & proprietate iungantur & conueniant. Scire autem debetis, primam illam materiam Tartari iacere in ſpermate, ſicut Tartarum in vino. Debet enim ſemen perfectus homo exſiſtere, ſecundum proprietates ſuas vniuerſas perfectus. Sic enim ab vno vaſe contendit in aliud. Veluti ſi vinum a vaſe vno in aliud transfunditur, ac in vaſe illo, in quod infunditur, Tartarū deponit: ſic hic quoque Tartarum viri, in fœminam deponitur. Quod enim in viro non ſubſedit, id in vas fœminæ transfuſum, ſedimentum & tartarum ponit. Et hoc modo Tartareas generationes, quas fœminæ a viris concipiunt, intelligere debetis.

Operatione inſtante, veſtes deponuntur.

Attractiua & expultrix virtutes in matrice vna ſunt, ſed tamen variabiles.

Matrix ipſa interdum tartaroſa.

Semen perfectū b minis proprietates omnes habet.

Cap. VII.

Hic enodatur, quomodo Tartarum hereditarium fieri, & liberis connaſci poßit.

Tartarũ innaſcitur liberis aut per alimentũ, aut ſemen vitioſum.

POrro etiam definiendum eſt de Tartaro hereditario in fœtus tranſlato. Hic enim generationes miræ prodeunt & apparent, veluti ſi l[illegible]pi[illegible], aut alia Tartarea genera ſimilia fœtui innaſcuntur: aut ſi quidem non in vltima materia perficiuntur, tamen paulo poſt emergunt. Tartarum illud hereditate inſeritur hoc pacto. Primo per nutrimenta, ita vt fœtus in vtero materno cum illis non minus Tartarum concipiat, quam fit foris extra vterum. Secundo per ſemen vitioſum, ad Tartarum diſpoſitum. Id per exempla dilucidatur. Semen, quod arboris cuiuſdam eſt, ſi ſeritur, arborem illam profert, cuius ſemen eſt, ſicut ea arborum natura & proprietas exſiſtit. Hoc idem dictu eſt: ſicut arbor per ſemen ſuum arborẽ ſibi ſimilem generat: ſic idem de ſemine quoque hominis ſtatuendum eſt. Sic enim quæuis arbor, quandam ſimilem ſibi progenerat. Eodem modo ipſi quoque homines ſeruntur & generantur.

Seminis omnia vitiares naſcitura induuntur.

Proprietates autem quæ cuiuſlibet arboris ſunt, in ſemine ipſo inhærent & conditæ ſunt. Si ſemẽ vermiculoſum eſt, vitiũ id in ſubnaſcentẽ arborem tranſcendit. Si ſemen vitio alio tenetur, idem arbuſculæ quoq; inditur. Hominis eadem omnino ratio eſt. Et hæc omnia de *Tartaro cruoris* intelligenda ſunt, non autem de Tartaro peregrino. Tartarus enim peregrinus ſecundum ſanguinem non diſponitur.

Tart. Cruoris ſolus hereditarius.

Tartarus autem cruoris in ſanguine hæret, & in ſanguinem hereditatio tranſcendit. Eſt enim proprietas & cog[illegible]io hominis, non minus ac cognati ſunt, *Naſus, pedes, nares, oculi, &c.* Id vero qui fiat, accipite. Quicquid vſpiam eſt, bonum, malum, ſanum, ægrum, mores aut morbi; id omne ſuas in iſto corpore materias primas habet: hoc eſt, rerum omnium principium in parente exſiſtit.

Principium duplex.

Principium autẽ in duo diuiditur: nimirum in materiam primam, & vltimam. Si in prima materia ſemen corripitur, ibi heredatio quædam & vlterior præparatio primæ materiæ eſt ab vno ad alterum tam diu procedens, donec in vltimam materiam perueniatur. Tum demum finis & perfectio inſtat, nec vlla deinceps heredatio conſequitur. Pro hac declaratione notate: ſi aut in patre, aut in matre Tartarus cruoris in vltima materia conſiſtit, hereditario vlterius non transfertur.

Materia vltima nulla trãſfuſio.

Nulla enim vltima materia expellitur, aut hereditario infunditur, ſed ſola materia prima. Et ſic intelligenda veniunt duo genera Tartari hereditarii. Si hæret in prima materia, tranſfundendo fertur in liberos. Si conſiſtit in materia vltima, terminatur [illegible]

ius,

iis,ex quibus ſemen deciditur. Ex hoc ergo iam ſequitur,quod primæ materiæ totius corporis vnionem habeant, nimirum ſuam ſedem in ſemine. Et ſic primæ materiæ, ſolæ ſemen perfectum conſtituunt,quod ita ſe habet. Omnes hominis proprietates,quoad membra,quoad intellectum, quoad ægritudinem & ſanitatem, in ſe continet cuiuſlibet materia prima: & illæ vniuerſæ,quotquot in corporibus Elementorum & Ætheris exiſtunt, ſemen vnicum conſtituunt, quod ſolum vnus homo eſt. Ita enim conſtitutum eſſe ſemen debet, vt omnes proprietates ei inſint, nullo eorum, quæ in homine requiruntur, excepto. Et quodcunque in ipſo eſt, ſemen illud dat. Vnde poſtea fit, vt vir ac fœmina Naturam hominis diſſimilem faciant. Vtriuſque etenim proprietates in vnitatem vnam congeruntur, & temperatura vna commiſcentur, ita vt vnum tantum ſemen, vnum hominem fieri oporteat. Iam vero compoſitio & vnio duorum diuerſorum ſeminum mutationes inducit morborum,ſanitatis, pulcritudinis, proprietatum, morum, & cogitationum, &c. Hæc poſtea ſequitur,aut deſtructio, aut integratio,hoc modo. Semina duo ſunt: viri & fœminæ. Iſta ſi concordantiæ vnius ſunt: tum proprietates vniuerſæ fœtui inſeruntur, ac fœtus iſte ſuorum parentum tam morbos,quam ſanitatem adipiſcitur. Si vero vtraque non concordant, corruptio quædam incidit, qua proprietates deſtruuntur,& permutantur. Vnde alia quoque Theorica, alia curatiua, alio Medico opus eſt. Ex hiſce conficitur, multos hereditarios morbos in iſtis diſcordiis aboleri: ita, vt quidam ſubinde morbi per hanc contrarietatem tollantur,quidam vero in iſtorum locum nouiter ſuccedant,qui ſecundum naturam ſuam diuiſi ſint, velut mulus,qui nec equus eſt,nec aſinus. Quod vero minime diſcordat, ſed conſentit & coniungitur, ex eo fœtus vnus ſequitur,cum altera natura,vt dictum eſt,hereditario inſeritur. Eo modo liberi morbos quoſdam,quales illi in ſeipſis ſunt,hereditario accipiũt, ſicut mentionem feci de Tartaro.Illud ſi tale eſt in prima materia humanę compoſitionis,hereditario implantatur.Sin minus,non conſeritur.Si hæret in materia vltima: nec ſic quidem inſeminatur fœtui. Nam in cõpoſitionem humanam primæ ſaltem materiæ conueniunt: & morbos iſtiuſmodi hereditarios curare, aut tollere nemo poteſt. Veritas hæc ab exemplo allato diſcenda eſt. Vir & fœmina cohabitant, & congrediunt. Alter fatuus eſt: altera obſtinata. Hi fœtum gignunt, quem nemo nouit, an fatuus ſit, vel fungus & aſinus. Ideo nec malũ hoc auerti poteſt. Tales ſunt monſtra naturæ: q̃bus emendandis natura medicinam nullã ꝑdidit.

Proprietates omnes ſemini incluſa.

Semina duarum rerum mutationes inducunt.

Morbi diuerſi qui fiant.

Hereditarii morbi incurabiles.

Monſtra immedicabilia.

Sed de proceſſu heredationis vlterius attendite. Si materia prima Tartari in ſpermate prædominatur: tartarũ cum ſpermate in cõceptione

inſeminatur & inditur, & certæ proportione cum generato illo ſemine augeſcit, vſq; dum ad vltimam ſuam materiã deducatur. Quo tempore quælibet materia prima perficitur & cõpletur in materiã vltima. i. in v. materia vltima ſeminis eſt homo cõſummatus, & ſecundũ vniuerſas ſuas proprietates perfectus, qa nimirũ quælibet materia prima, in vltimã reducta eſt perfectã: velut oculus, omnẽ eſſentiam. & q̃ ad oculũ requiruntur, accepit: velut pedes, quæ ad pedes ptinẽt. Sicut ergo hæ partes ſuum complementum & ſtamẽ ſolidum acceperunt. ſic earũ hereditariæ quoq; ægritudines vna cum perſona illa creſcunt & augeſcunt, vſq; ad terminũ cuilibet a natura præſtitutũ. Ex ægritudinibus a. huiuſmodi Tartarus nõ minima eſt. Sed hic notãdum eſt tempus termini, in q. quoduis creſcẽs procedit, h. e. in ſuam vltimã materiã. Hoc a. tempus diuerſum eſt, nec vnicuiq; materię primę idem ac ſimile. Accidit n. nonnunq̃, materiam primã Tartari ſeptimanarũ 40. ſpatio creſcere, vt cum edito in lucẽ infante Tartarũ quoq; perfectũ ſit. Fit Tartarum quandoq; menſe primo, vel ſecundo, vel tertio, &c. pro formatione & coagulatione infantis. vel celeriore, vel tardiore. Eiuſdem generatio interdum ab edito fœtu incipit, & perficitur ad tempus ablactationis. Alias periodus adhuc breuior exiſtit. Tempus etenim maturationis materiæ vltimæ diuerſum eſt, & terminus omnis vel maturior, vel ſerior ex ſpiritu ſalis dependet. Prout ergo terminus ſpiritus ſalis ſe habet: ita æq; & incrementũ Tartari: nec ſpiritus iſte quicq̃ curat aut iuuentutẽ, aut ſenium in morbis. In proprietatibus tamẽ ille certam, tum æſtatem, tum autumnum admittit, quæ tempora ſuo incremento exſpectat. Sæpe creſcere incipit ab ablactatione, & augeſcit ad ãnum vſque ætatis ſeptimum. Interdum ab anno ſeptimo incipit & extenditur ad annum ætatis vigeſimum primum. Quandoque ab anno vigeſimo primo ad finem vſque vitæ ſubnaſcitur. Fit etiam vt rudimẽtum accipiat in vtero materno, & augeſcat non ordinario termino, vt iam dixi, ſed ſecundum tempora incerta. Ideoque materia vltima quotidie exſpectanda eſt. Nec enim proprietates Microcoſmi incertiora tempora maturitatis ſpecierum rerum habent, quam in mundo externo arbores, herbæque & res ſimiles aliæ. Harum enim velut aliæ tardius, aliæ celerius proueniunt: ita diuerſa quoque genera Tartarorum tuoris exſiſtunt. Librum autem hunc, quomodo ſcilicet quælibet ſuo tempore creſcant, probe callere medicus debet. Corpora enim rerum creſcentium ſuo definito tempore, veriſſima ſunt Phyſica Theorica & Practica, cuius apprime conſcium Medicum eſſe decet. Fieri enim poteſt, vt tempus croci, tempus quoque Tartari exſiſtat, velut & ſpecies croci, ſpecies Tartari. Sicut ergo crocus feſtinatum incrementum habet,

Mat. ſeminis vltima homo eſt perfectus.

Tartari naſcendi quæ periodus.

Terminus omnis Tartari a ſpiritu ſalis ſtatuitur.

Periodi certa rerũ omnium.

bet, vt decidente vno, alterum ſubnaſcatur illico: ita cum tartaro idem fiet, ſi is ſpecierum croci eſt. Sic ſpecies Iuniperi &c. ad triennium ſunt. *Tartari eſt ſpecies croci.* Ita ſuæ ſunt etiam ſpecies Roſæ, ſuæ ſpecies Tartari: ſuum tempus Roſæ: ſuum tempus Tartari. Simile iudicium de rebus creſcentibus vniuerſis facito. Nam & homo mirabiliter in vno Microcoſmo conditus & conſtitutus eſt, veluti de generatione humana latius explicatur. Et hæc qui ignorat, aut librum iſtum integre non euoluit, Medici nomine haudquaquam dignus eſt.

Deinceps autem etiam de Tartaro peregrino ſedulo cognoſcendum eſt, quomodo illud *Nutrimentaliter* in fœtum ingeratur. *Tartarũ peregrinũ vt fœtui indatur.* Materia nempe prima in matre operatur, & cum lacte iunctim profluit, & hoc vehiculo allatum in vaſis Tartari adhæreſcit. Et ſicut extra vterum homini alii Tartarum inditur: ſic cum lacte quoq; mulieris fœtus ſugendo extraneum Tartarum imbibit. Et hoc Tartarum Lactis eſt, & appellatur. *Tartarũ Lactis.* Proceſſus autem de Tartaro extraneo alias traditus, hoc quoq; Tartarũ explanat & explicat. Tartarum autem Menſtrui, quod fœtui connaſcitur, generatur ex ſanguine menſtruo, qui fœtui alimento eſt. In hoc Tartarus peregrinus latet, & in vtero materno, ſeu corpore matris coagulatur. *Tart. Menſtrui.* Quod vero in vtero matris factum non eſt, ſed lacti permixtum eſt, id Tartarum Lactis exiſtit. Lacti non permixtum, ſed a vino ſuperſtes, eſt Tartarus vini infantis. Tartarus iſte multos perdit homines, ita vt malum hoc in infantia contrahant, & ad vltimam vitæ lineam perpetiãtur. *Tart. vini infantis.* Multum ergo momenti in eo poſitum eſt, infantes hoc non lædi. Tartarus tamen infantis ſpecies multas habet, prout infanti nutrimenta adminiſtrantur & applicantur. Sic ergo hactenus de hereditario Tartaro & de Tartaro generato, qua ratione hæc duo genera oriantur, ſatis cognouiſtis. Ad hæc duo genera quæ conueniunt & quadrant, ſimiliter in omnibus generibus Tartari intelligenda veniunt.

Cap. VIII.

De Inſtrumentis, vaſis, & concauitatibus, in quibus Tartarum generatur.

POſtquam Tartara huc vſque a nobis ſatis tradita & deſcripta ſunt: deinceps ex re & vſu erit, ipſa quoque vaſa, in quibus Tartarum gignitur & deponitur, explicari. In iſto etenim momenti plurimum poſitum eſt, Tartarum eo loco quæri, quo præcipue poſitum latet. Hactenus vero duo ſaltem vaſa indicata ſunt admittendo Tartaro idonea: Renes nimirum & veſicam. *Vaſa Tartari ſunt Renes, veſica &c.* Hæc vero ſola minime ſunt: ſed vaſa alia multa præter hæc in corpore exſiſtunt, ſicut deinceps definietur. Nam, vt ſciretis & ex-

plicite intelligeretis, vbinam Tartarum ſuam in corpore habitationem habeat, capitulum hoc ſingulariter mihi conſtituendum putaui. Quod vt facerem, cauſſa me potiſſimum illa impulit, quod multæ Tartareæ ægritudines in homine ſint, quæ pro aliis morbis a multis habentur, quales tamen minime exſiſtunt. Quos morbos, quia ſcriptores veteres Tartareo modo curare aggreſſi non ſunt, ideo frugiferum etiam nihil præſtiterunt, aut eos recte ſanare vnquam potuerunt. Et ex ignoratione iſta factum eſt, vt morbus iſte incurabilis diceretur. Sic ergo illi ex veritate mendacium faciunt, dum morbum, qui curatu facilis eſt, curari non poſſe inſcite nugantur. Quod piaculum in medicina minime leue eſt. Vos ergo principio tale fundamentum attendite.

Medic. reprehenſio.

Coagulatum omne locum peculiarem poſcit.

Vnumquoduis coagulatum locum ſuum proprium ſortitum eſt, in quo coaguletur: & in alio loco ſimiliter haudquaquam coagulatur. Itaque Tartarum non in omnibus promiſcue corporis locis adhæreſcit, ſed in ſuis definitis & peculiaribus. Locus etenim & *ſpecies* & *materia*, vltimam materiam dant. Scire ergo debetis, Tartarum quodcunque in locis humidis ac vdis contineri. Ac vbi non eſt humiditas, ibi nec vllum Tartarum in ſua operatione verſatur.

Humida ſedes Tartari.

Eſt enim in humiditate, & ab humiditate ſeparatur, & humidum in ſuis vaſis continetur, ſicut experientia docet, humidum nullum vaſe ſuo carere poſſe, ſed quodlibet humidum ſuo peculiari vaſe concludi & aſſeruari. Vinum in vaſis ſeruatur. Vaſa autem ex aſſeribus, per ſua vincula vnitis, concinnantur. Eodem modo ipſa quoque natura ſua ſibi vaſa ligauit, quibus humores continet. Eaque vaſa naturæ vocantur. His vaſis ergo humoribus per naturæ vindemiam collectis & concluſis, ſpiritus *ſeparationis* accedit, hoc eſt, ſpiritus ille, qui Tartareum a non Tartareo ſeparat. Is ſequeſtrando in vaſis ſuam operationem orditur. Quod dum facit, humorem in vaſis depurat. Et quod alienum aut diuerſum reperit, ab humore illo diſgregat. Vbi duo relinquuntur: nimirum *Tartarum* & *Fex*.

Spiritus ſeparationis opus quale.

Fex fundum occupat, Tartarum parietibus ſeu lateribus adhæret. Hoc vero exempli loco dictum ſit. Id enim ſicut verum extra eſt: ſic in ipſo quoque homine intus aliter non euenit. Vnde fit, vt Tartari duo genera emergant: Fex, & Tartarum, quod vtrumque ſecundum genuinam ſuam appellationem excrementum eſt vini non digeſti, hoc eſt, ex digeſtione prima. Et licet plures quidem in homine digeſtiones ſint, velut & in vino: præter inſtitutum tamen noſtrum eſt, de illis hic commenrari, cum de ſolo Tartaro tractationem hic inſtituerimus. De illo ergo ſciendum eſt, nullum in homine vas exſiſtere, quod iſtiuſmodi liquore non impletum ſit. Hoc ita intelligendum eſt, naturam ſibiipſi vaſa condere, non

Fex fundum, Tartarum latera occupant.

Tartari duo genera.

vt

vt ea vacua & inania ſint, ſed vt omnia repleantur. Cum ergo vaſa condita ſint: neceſſarium eſt id quoque adeſſe, quod a vaſe recipiendum eſt. Et in illo continetur id, de quo ſcribo. Nihil enim vacuum & inane relinquit Natura; id quod Medico diligenter expendendum eſt. Hinc conſequitur, vbicunque humiditas datur, dari quoque vas. Vbi autem vas & humiditas dantur: ibidem generatur etiam Tartarum & fex. Si quo autem a vaſe humiditas abſit, in illo Tartarum minime generatur. Vas autem oportet eſſe concluſum. Si enim res non includatur, extra diſputationem poſita eſt. Concluſionis vero iſtius illa ratio eſt, vt cuilibet continenti vaſi ſuum emunctorium adſitum ſit. Concluditur vero res, vt natura illam purget & ſeparet. Emunctorio quoque opus eſt propter quotidie proueniens excrementum: quod non ſecus ac per foramen vinum, ab homine indies effluit aut abſcedit. In vino ſiquidem motus eſt expulſiuus ſine virtute attractiua. In vini vaſe autem eſt virtus attractiua. Tale vas quoddam ſi in corpore eſt: in eo liquor iacet, feces & vinum continens. Vaſis ergo interioris eadem eſt ratio, quæ foris eſt extranei in Elementis: ſaltem, quod emiſſionis diſcrimen attinet, in vaſe corporis eſt virtus expulſiua, in altero eſt attractiua. Iſta vero vaſa Tartari continenter plena ſunt, nec vnquam integre euacuantur. Natura ſiquidem illa aſſiduo ac iugiter rurſus implet per microcoſmi pluuias ac rorem, continenter ſtillantes ac cadentes. Quod ſi per emunctoria quidem ſubinde aliquid emittatur: ſaltem excrementum id tamen eſt, quod foris a terra conſumitur, ſicut pluuia a cœlo. In ipſo quidem corpore eiuſmodi conſtipatio non eſt. Suo ſe tamen in loco emunctorium exhibet, veluti foramen in dolio, quod quotidie repletur per Microcoſmicas Meteoricas pluuias, non minus in corpore, quam foris ex Firmamento in terram deſtillantes, ita vt inane nihil relinquatur. Sicut enim quantum de vino raſpatitio ſeu acinaceo per emiſſarium euacuantur, per ſuperius foramen rurſus affunditur: aut quemadmodum tempore autumni dolia pleraque rurſus implentur: ſic per autumnum naturalem vaſa quoque corporis rurſus implentur indies. Quæ enim foris ratio eſt euacuationis, conſumtionis, & repletionis: eadem interius quoque hominis eſt, annuum ſuum autumnum aut meſſem habentis, cum omnibus medii interſtitii impreſſionibus.

Nihil fruſtraneum in natura

Vaſorum interiorũ & exteriorum ſimilitudo.

Vinum acinaceum

Hinc etiam fit, vt per externum & internum autumnum vaſa quælibet ſubinde plena fiant. Si ergo liquores iſtiuſmodi in ſuis vaſis concluduntur, tunc accedens Spiritus ſeparationis purum ab impuro

Spiritus ſeparationis quale officium.

diſgregat, nec Tartarum cum liquore coniunctum manere patitur, nec
ipſius quoque feces in liquore relinquit, ſed omnia a ſe inuicem ſeparat.
Sic ergo ſimilis operatio emergit foris in vaſe vini, & intus in vaſe corporis.

Vaſa Tartari quæ ſint. Deinceps autem vobis quoque cognoſcendum eſt, quam illa in
corpore vaſa exſiſtant. Huic enim rei explicandæ hoc capitulum dicatum eſt. Vas autem primum eſt *ventriculus*. *1. Stomachus.* Hoc enim eius morbi Tartari
demonſtrant, ibi Tartarum & feces, vel adhæreſcere, vel deponi, non ſecus ac in dolio externo, vnde poſtea peculiares morbi gignuntur. Secundo vaſa Tartari ſunt *Inteſtina*, *2. Inteſtina.* quia feces continent, & annexa ſeu adhærentia Tartari continent. Præterea ad vaſa connumerantur etiam quæcunque partes a ſtomacho ad collum veſicæ vſque pertinent. *3. Spatia a ſtomacho ad collum veſicæ.* Nam vbicunque vrina vel continetur, vel tranſit, ibi vas eſt. Quanquam vaſa hæc inter collum veſicæ & ſtomachum interiecta varia & multiplicia ſint. Nam in venis Meſaraicis feces obſtruunt. Poſtea in regionibus *Iecoris*, & a iecore vſque ad *Renes*, ac in vniuerſis totius corporis concauitatibus Tartarum adhæreſcere poteſt. Nihil enim cauum eſt, quod non ſimul liquorem illum, qui Tartarum continet, complectatur. Quanquam hoc quoque ſciendum ſit, Tartarum peregrinum vaſa alia nulla quærere, quam quę ad emunctoria pertinent. Tartarus autem *Cruoris*, præter vaſa emunctoriis appenſa, foris quoque alia quærit & machinatur. Sed ea generis diuerſi exſiſtunt. Quale enim vas vnumquoduis eſt, taliter in eo autumnus quoque operatur, ac pro natura & conditione eius Tartarus quoque & feces gignuntur. Præterea vnaquæuis etiam vena totius corporis Vas *4. Vena qualibet.* Tartari eſt, non quidem peregrini, ſed cruoris. Nec vero venæ tantum: *5 Omne cauum.* verum & oſſa, & articuli, in quibus ſinouia continetur. Et vt ſummatim dicam: quicquid concauum exſiſtit colligendis liquoribus idoneum, id ſuſcipiendo Tartaro quoque aptum eſt, ſicut ſuperius dictum eſt. Sed & *Membra principaliora* *6. Membra principalia.* ſimiliter in ſeſe vaſa continent, vt ſunt pulmo, lien, hepar &c. In his ipſis Tartarum quoque naſcitur, ſicut gignuntur lapides in fungis. Sicut enim Tartarus peregrinus in renibus & veſica fieri poteſt: ita Tartarus cruoris in qualibet cauitate generari poteſt. Et ſic Tartarum in membris quoque principalioribus producitur. Vbicunque ergo *Medic. reprehenſio.* pro conſideratione hac, vaſa talia poſita ſunt, ibi multi, iique admirabiles morbi gignuntur, qui pro aliis habentur ac ſunt. Vnde errores quoque multi exorti ſunt in certum ægrorum interitum, ſicut exempla Humoriſtarum quotidiana comprobant.

CAP. IX.

De Coagulatione Tartari, qua ratione modoque illa fiat.

IN præcedenti capite vaſa Tartari cum ſuis generibus, cruoris ſcilicet & peregrini tradita ſunt. Iam pro vberiore intelligentia ſcire debetis, genera tartari in omnib. corporis cõcauitatib. ꝓduci & adhæreſcere poſſe. Quodcunq; vero tartaro peregrino contingit: id tartaro quoque *Cruoris* accidere poteſt. Spiritus autem coagulantes duo ſunt: Alter in tartaro peregrino: alter in tartaro cruoris. Puncta ergo de his duo notanda ſunt. Vnus nimirum coagulat in ſolis viis ad emunctoria. Alter coagulat in concauitatibus totius corporis, velut in iuncturis, articulis, poris, cannis, membris principalioribus. Quod coagulatur in viis emunctorii, id in illis reperitur. Quod coagulatur in articulis, iuncturis, idipſum ibi quoque inuenitur. Tartara autem vniuerſa ſunt, hoc ſaltem diſcrimine diſtincta, quod eodem modo ac ratione omnia non formata & colorata ſint. Quæ diuerſitas dependet a varietate vaſis, ad hanc vel illam formam & colorem conditionati, ac a genere ſpiritus coagulationis. Quin & alia tartara alios dolores ac ægritudines pariunt, & tamen omnia tartara exiſtunt. Si in iuncturas incumbit, vocatur Schiatica, Arthetica, Podagra, genugra &c. Tartarus tamen cruoris in ſolo illo loco generatus eſt, ſicut tartarus alter in veſica & renibus. Vt autem modum ac rationem coagulationis clarius intelligatis, ad iſta porro attendite. Quicquid in corpus redigi debet, id per coagulationes eo perducendum eſt. Coagulatio autem eſt ſpiritus ſalis. In hoc enim vis coagulationis poſita eſt. Sic ergo corpora omnia per ſpiritum ſalis in corpus coagulantur. Porro autem notate, proprietates & conditiones ſpiritus ſalis multiplices exſiſtere. Vna enim coagulat in Lignum: alia in Gemmas: alia in Herbas: alia in Metalla: alia in Lapides aut Arenam &c. Hæc omnia ſpiritus ſalis præſtat, qui *Heros eſt coagulationis.* Spiritus iſte ſi ſubiecto ſuo iungitur, tunc illud in ſuum corpus coagulat. Hoc modo operatur in Macrocoſmo: hoc modo operatur etiam in homine, pro ſuæ naturæ ratione. Coagulat enim ille vnumquodlibet corpus pro ſuæ prædeſtinationis modo. In homine autem ſubiectum nullum inuenit, quod in lapidem coagulari poſſit, niſi tartarum. Cetera plantarum genera ſunt in homine *Caro* ſcilicet & *Sanguis.* Et ſicut per ſpiritum ſalis res quæuis ſua corpora ac ſubſtantiam accipiunt: ſic pariter & in homine, *Sanguis, caro, oſſa, venæ, cutis, cor &c.* in corpoream iſtam ſubſtantiam per ſpiritum ſalis coagulantur, prout creationis ordo poſcit. Solum autem tartarum a membris &

Spiritus coagulans duplex.

Tartarorũ diuerſa genera vnde.

Coagulationis cauſſa, ſpiritus ſalis.

Natura ſpiritus ſalis varia.

Spiritus ſalis operatur pro modo & habilitate ſubi.

corpore hominis alienum ac diuerſum exſiſtit. Cum ergo ab hominis natura alienum ſit: ideo natura ad exitum ipſum deducit, & a liquido

Tartarũ quando nõ gignatur.

ſeparat. Quod ſi vero virtutes ſeparationis expulſiuæ & deſtructionis validæ ac potentes ſint, Tartareus morbus nullus ſuſcitari poteſt. Ceſſante autem ſeparatione, & virtute expulſiua poſtea operante, neceſſe eſt ægritudinem induci Tartaream. Porro, de ceteris plantis & creatis, præter Tartarum nihil in homine generari poteſt. Reliqua enim ſubiecta omnia digeruntur. Coagulationis autem ipſius modum ex exemplo ſequente addiſcite. Videtis, quam mire natura per ſpiritum ſalis tam varia corpora coagulet. Cernitis ex aqua Vulcanum coagulare vitriolum, ſalem, alumen, vnoquolibet peculiarem ſuam formam ſortiente, prout ea proprietas exigit. Idem ſimiliter etiam accidit in liquoribus Tartari, in quibus ipſum Tartarum iacet, ſicut vitriolum varia ſpecie in aqua conti-

Tartarũ omne in liquido eſt.

netur. Plane autem vobis perſuaſum eſſe debet, Tartarum omnino in *Liquore*, hoc eſt, in aqua conditum eſſe, quemadmodum vitriolum, aut ſal, aut alumen in aqua continetur. Et ſicut *Vulcanus* illa ab aqua ſeparat: ſic Tartarum quoq; p inſitam præparationem & coagulationem ſeparatur & coagulatur. Nec v. vitriola ſola, aut ſalia, aut alumina, verũ inſuper ipſæ quoque gem̃æ in prima ſua materia ſunt tantum aquæ, liquoreſue ac mu-

Aquam materia primam mineralium & lapidum.

cilagines, quas inſita & congenita Vulcano ars ſeparat ac format. Sicut enim agnatam ſibi & complantatam induſtriam homines habent, ſic idem de Vulcano quoque & aliis lapidibus intelligendum eſt, qui ſimili ratione ab aqua ſeparantur, veluti genera lapidea docent. Memori ergo mente tenendum eſt, ad iſtum modum omnia in corpore *Liquida* exſiſtere: veluti in vino videtis omne liquidum eſſe, nec Tartarum vllum apparere. Sic ſal quoque in aquam coniectum, totum liquidum exſiſtit, nec quicquam videtur niſi aqua. Separatio tamen illa deinde a ſe inuicem diſiungit: ac tandem accedens coagulatio quoduis peculiariter in ſuum corpus reducit, ita formatum, vt formatum eſſe debuit. Idem inquam ſimiliter Tartaris quoq; humanis accidit, vt liquida ſint, & cum ceteris li-

Natura eſt ſedula ſeparatrix.

quidis permiſceantur. Cum vero indiſcretum & indiſſeparatum natura nihil relinquat: hinc fit, vt liquor Tartari coaguletur. Et quemadmodũ ſi ſal nitri in definitum ac conſiſtens ſuum corpus deducitur, ſponte ſua in fundo ſine permixtione aquæ ſubſidit: ſic Tartarum quoque peculiare quid & a liquido ſeparatum manet: id quod ex potentia prædeſtinatio-

Prouidentia fatalis ordo.

nis accidit. A prouidentia etenim ita prædeſtinatum eſt, vt ſubiectum quodlibet a materia ſua prima ad vltimam reducatur. Spiritui vero illius prædeſtinationis vires coagulationis datæ ſunt, ſicut oculis viſus, auribus audi-

auditus &c. Sic enim a prouidentia diuina conſtitutum & ordinatum eſt, vt hoc eſſet corpus Metallinum, iſtud corpus Antimoniale, illud corpus viui currentis, aliud corpus ligni &c. Sic hoc quoq; in cenſu corpus Tartari *Creatum* quoddam eſt, ac diuinitus ita ordinatum, vt ad materiam vltimâ deducatur in iſto loco, vbi ſitum eſt, non obſtante eo, quod id homini aduerſum ſit. Hoc enim quod attinet, illi viciſſim ſua Medicina oppoſita eſt. Ideoque hoc artificium quoddam eſt iſtius fabri, ſpiritus ſcilicet coagulantis. Is quo pacto operetur, ſcribere nihil attinet. Viſibiliter etenim non laborat, licet opera ipſius viſibilia exſiſtant. Sic ventus quoque perflat, & lutum coagulat, dum aufert aquoſitatem illius, per quam coagulatio adimitur. Idem ſol quoque facit, qui vitellum oui coagulat in *Caraben*, ac albumen in tranſlucidum. Eadem omnia ſimiliter de ſpiritu quoque coagulationis intelligenda ſunt. Hoc enim ipſius artificium probum & genuinum eſſe, ipſa dies docet. Et tamen nihilominus exemplum e naturæ ſinu depromendum eſt, vt videatis, ſpiritum quærendum eſſe, qui in arte ſua eodem modo operetur, ſicut artifex aut Mechanicus homo. Exemplum autem tale eſto. Videtis ex terra, hoc eſt, Nitro vrinę aut fimo vrinę ſalem petræ excoqui, & per iſtud artificium ſalem petræ in aquam redigi. Eo ſi ille redactus eſt, tunc coagulatio ſponte ſua in operationem ſuam abit, ac grandulat & candefacit, adeoque ſal petræ ſine omni auxilio humano, quoad formationem in glaciem deſciſcit ac conuertitur. Et licet quidem ipſe quoque artifex aliquantum huc conferat, ipſius tamen opus aliud non eſt, quam quod homogenea congerit, & quæ diuerſa ſunt, filtrandro ſeparat. Nec quicquam aliud homo ad generationem ſalis nitri conferre poteſt, quam vt depurationem eius procuret. Eo præſtito, ſpiritus ſalis, qui ibi congenitus eſt, ſalem nitri ipſum ad coagulationem & formationem ſuam perducit. Id quod nulla vllius hominis induſtria ex ſeſe perficere poteſt. Pari ratione in ipſo quoque Microcoſmo Vulcanus quiſpiam conditus eſt, qui coctori ſalis nitri ſimilis, extractionem illam præparat & producit. Quo facto ſpiritus ſalis extremam quaſi manum addit, & Tartarum perficit ac formar, ſicut ſalem nitri quoque ſua natiua forma donat ac illuſtrat. Sic enim vnumquoduis ad formam ſuam prædeſtinatam perducitur. Ac quemadmodum videre nemo poteſt, quo pacto ſal nitri fiat ac generetur: ſic de generationis iſtius modo nemini quoq; ſcribere integrum eſt. Idem de coagulatione Tartari quoque verum eſt, artem illam ſoli Naturæ vernaculam eſſe, quam homo ipſe nec ſciat, nec poſſit. Faber autem figuram hanc formans aut exprimens, *Spiritus* eſt. Et cum Spiritus in-

Tartaro ſua diuinitus Medicina præſtituta.

Carabe.

Sol vitellum coagulat in Carabem.

Sp. ſalis poteſt. homo nequit.

Ddd 2

uiſibiles exſiſtant, inuiſibiles etiam ipſorum operationes eſſe, par videtur. De ipſorum itaque opificio, quis ſcribere queat, cum nec malleis, nec fornacibus, nec formis vtantur, dum fundunt, ſecant, finguntque. Hoc certum quidem eſt, ipſum quoque hominem formas ac figuras admirandas multas fingere poſſe, ſed omnes conſpicuas & viſibiles. Sed eadem omnia ars naturæ quoque callet nihilo infelicius, veruntamen in *ſpiritu*, in quo ipſum naturæ lumen viget. Contra, quod homo fabricat, id tangibile eſt ac viſibile. Ideo ipſius quoque opera viſibilia exſiſtunt. Hinc fit, vt illa a die prima vſque ad nouiſſimam deſcribi queant, quid nimirum & quantum die quouis præſtitum ac laboratum ſit. Sic etiam intenta inſpectione hominis operatio addiſci, ac æmulando exprimi ab alio poteſt. Hunc vero *Vulcanum* nemo æmulari ſcit. Spiritum enim, quo in operationibus ſuis vtitur, nemo videt ac contuetur: etſi quidem opus ipſum introſpiciatur. Vnde per experientiam patet, quandam fabricationem factam eſſe per magiſtrum ſeu opificem ſpiritualem, quem operantem nemo videre queat. Sic pariter & in formatione tartari aſpectabile nihil videri poteſt. Per ipſa vero opera omnia velut aſpectabiliter cognoſcuntur. Nam pro ipſius modo ac conditione, omnes coagulationes fiunt, etiam ipſiuſmet tartari, niſi fors virtus expulſiua expellat ac exturbet, & remouendo materiam opus impediat. Alias enim iſta omnia fieri ac ſuſtineri opus eſt.

Opera ſpiritus & hominum quo differant.

Cap. X.

Quo pacto cibi ac res aliæ Tartarum gignant, & cum hoc plures quoque dolores ac paroxyſmos inducant.

QVæ de generatione tartari hactenus dicta ſunt, de potu ſaltem intelligenda veniunt, quo pacto per ipſum Tartarus ſufficiatur. Sed quia non potus tantum, verum etiam cibus cauſſa Tartari fit: ideo, qua ratione ex cibis Tartarus generetur, porro animaduertite. Quicquid cibi vice aſſumi poteſt, id ex ſe quoq; Tartarum gignit. Quod ita intelligendũ eſt. Qui cibus ingeritur, is coctione ſubactus, in partes duas digeritur. Pars vna eſt illa, quæ in carnem & ſanguinem abitura eſt. Hæc enim in liquorem partibus ſeu membris vniuerſis familiarem tranſmutatur. Pars altera excrementum eſt. Id ab homine expellitur. Si recta & cito expellitur, tunc cibus ille nihil incommodat, nec vllum etiam Tartarũ gignit. Sed quia ꝑ hoc conſtituto ordine modoq; omnia ſemper non eueniunt, ideo tenendũ eſt, coctiones multas nimis calidas exſiſtere, quib. ꝑ ordine naturæ

Cibi partes duæ ſunt: ſanguis & excrementum.

Naturæ cibi non tranſmutentur, ſed interdum veluti comburantur & ſe- *Coctione calida Tartari occaſio.*
micorrumpantur. Exemplum. Si quid in ollam inditum ac igni admotum debito modo excoquatur, tunc probe pureque elixatur ac coquitur. Deb.to autem modo ac ordine non ſeruato, illud in olla comburitur, & in carbonem fatiſcit. Idem ſimiliter etiam in homine fit, ſi diſcraſia quædam & inconuenientia ſtomachum occupauit. Sæpe enim contingit, *Cibi corrumpuntur, ſtomacho praue habente.* cibum in prauam quandam materiam degenerare, quæ poſtmodum cũ ipſis excrementis ſecedere debebat, quod tamen ipſo effectu non ſemper præſtatur. Hæc deinceps materia ipſius Tartari fit, quando nimirum humiditas ſeu liquidum, in quo Tartarum iacet, abſceſſit, incinerato relicto. Hoc enim incineratũ materia fit Tartari, & in vltimam ſuam ma- *Incineratũ materia Tartari.*
teriam coagulatur, quæ demum vere Tartarea exſiſtit. De his aliquot exempla attendite. Videtis caſeum, bullienti & feruenti aquæ iniectum, quandam ex ſeſe materiam eiicere. Poſt hanc autem relinquitur ac ſubſidet alia quædam viſcoſa, & naturæ ipſi ingrata. *Caſei diuerſa materia.* Quod ſi vero aqua nimis feruida non fit, nec ebulliat, vnius ſubſtantiæ omnia videntur & exſiſtunt, nec duo caſei inde fiunt, ſed manet vnicus, iſque naturæ gratus & familiaris. In ſtomacho idem eodem modo fit. Si cibos cocturus nimis ferueat, *Gluten ſtomachi, materia Tartari.* caſeum duplicem facit, hoc eſt, res producit duas diuerſas, ſuccum nempe digeſtum, & Gluten, quod deinde materia Tartari euadit. Veritas eadem in lacte quoque eſt. Id ſi incaluit, & acorem concepit, in res duas diſſeparatur, in caſeamentum, & ſerum. Serum eſt pro excrementis: Caſe- *Lactis duæ partes, ſerum & caſeamentum.*
amentum autem eſt materia Tartari. Sortem eandem lac in ſtomacho quoque experitur. Nam aciditate inuadente, ſi in ſtomacho ſeparatio fit, ea ſeparatio ſine Tartaro eſſe non poteſt, nempe ſtomachi aut inteſtinorum. Tartarus enim iſte ſimilis fit coagulato luto, modo tamen Tartareo aut lapidoſo coacto. Porro multa quoque ex aromatis Tartara gignuntur. Et quæ talia ſunt, magnos & atroces dolores plerunque ſuſcitant, ex *Tart. ex aromatis, & faſtum.* ſtomachi praua conſtitutione & ipſa progenita. Suo enim natiuo temperamento pollere debet ventriculus. Sin fiat ſecus, multi ſubinde ab eo exſpectandi morbi ſunt. Scire itaque debetis, quod quicquid cineres dat, idem Tartarum quoque gignere queat. Quilibet enim cinis, ſal eſt: & quilibet cineris ſal eſt Tartarum, ac Tartari naturam in ſe continet, cu- *Cinis ſal eſt: ſal materia Tartari.* ius vltima materia ipſum Tartarum exſiſtit. Momentum autem omne in eo poſitum eſt, vt ventriculus ipſum in *Alkali* redigat, alias generatio Tartari nulla erit. Ipſum quoque Saccharum & Mel, ſi in digeſtionem & acorem ductum deueniant, Tartara multa pariunt.

Hiſce præcomprehenſis error quidam vobis detegendus eſt, ex eo ortus, quod materia tartari genuina probe hactenus non parcognita fuit.

Nam, quod mirum vobis videbitur, ad hunc vſque diem ea ne dum ſatis innotuit, comprimis illis clamoſis medicis, qui veteres, de hoc aliud docentes, obſtinate æmulantur. Quibus ſi veritas ipſa occinatur, illi ad mortuam ſubinde literam, expilandæ ſaltem pecuniæ vtilem, reuoluuntur. Curatio enim ac ſanatio ipſorum omnis in fatua & emortuali litera poſita eſt, quam tamen nec ipſius veritatis euentus, aut vlla experientia ſtabilem & certam vnquam probauit. Nam ſine arte & experientia clamitare, eſt cœcorum mores æmulari, qui de coloribus iudicaturi, ceteris recte & acute videntibus multo obſtinatius & importunius vociferantur. Omne enim in clamando præſidium poſitum habent, nec præter hoc quicquam poſſunt aliud. Sed vt inſtitutionem adhuc pleniorem accipiatis, attendite, multos a Tartaro morbos proficiſci, quorum origo & generatio nobis longe certius comperta eſt, quam ipſis. Ex humoribus enim illi eoſdem produxerunt, magna inſcitia ſimul & pernicie ægrorũ. Iſtorum morborum equidem nonnullos ego vobis indicaturus ſum, veluti in principio de hepate. In huius enim venis ac poris ſæpe Tartarum coagulatur eo modo, quo diximus: veluti etiam in cannis, poris, & venis ipſa vaſa Tartari poſita ſunt. Vbi autem vaſa exſiſtunt, ibidem ſpiritus ſalis quoque ad coagulationem neceſſarius dominatur. Et Anatomia ipſa multoties patefecit, lapides in hiſce regionibus reperiri, velut & in pulmonibus & ſplene, &c. non ſecus ac in Raia aut ſpongiis; aut oculi in cancris. Porro autem ignotum vobis minime eſt, quam atroces & ſæuos paroxyſmos cieat Tartarus veſicæ & renum. Similis iſtis paroxyſmus Tartari etiam hepatici exſiſtit, quem multi *oppilationem* aut *Apoſtema* appellant, cum tamen eius nihil ſit, quam Tartarus ibi annexus, ſicut idem in renibus quoque & veſica accidere ſolet. Ipſi tamen Medici ſubinde aliud pro alio ſumunt ac iudicant, & curationem oppilationis vel Apoſtematis inſtituunt: quaſi vero id malum ab hoc vel illo humore genitum eſſet, cum tamen ipſorum vere nihil ſit, niſi purum Tartarum. Oppido ergo dolendum eſt, tot ab illis Medicis conuenticula, conciliabula ac deliberationes paſſim inſtitui, cum tamen nihilominus iſta vniuerſa inania ſint, ac conſilia ex eo petantur & depromantur, quod vere non adeſt. Errores ſimiles etiam in ſplene admitti poſſunt, vt & in pulmonibus, & felle, ac partibus aliis ſimilibus. Sed & in venis ſanguinis, quæ Tartari vaſa ſunt, Tartarus granulari poteſt. Ex quo paſſiones variæ & acutę induci poſſunt, lapidis veſicæ ægritudinibus ſimiles. Quas tamen vniuerſas ipſi pro morbis aliis habent. Vos autem qui frugi eſtis Medici, omnes in vniuerſum ſedulo hanc operam date, vt huiuſmodi morbos ſedulo dignoſcatis & diiudicetis ab aliis, ne ſimili errore cum ceteris implicemini, &

Medic. reprehenſio.

Tartarũ hepatis quo gignantur.

Medic. reprehenſio.

Tart. ſplenis pulmonum, fellis, venarum.

ign

& ignominiam certam apud ægros veſtros incurratis. Hoc enim perpetuo verum eſt, artes ipſas Medicum facere, non vero Academias, non tiaram, non annulum. Iſtiuſmodi enim ornatu quiuis etiam moriones cincti incedere poſſunt ac ingredi in artem Medicam. Sed id eſt deſuper per tectum deſcendere. Inſuper hoc etiam ſciendum eſt, ipſos quoq; carnis poros vaſa Tartari fieri: ſed eius tantum Tartari, qui guttatum affluit aut inſtillat: In poris illis ſi granum quoddam Tartari coagulatur, paroxyſmi quoque emergunt, quos Medici vulgares pro morbis aliis habuerunt. Riſu certe non indignum eſt, ſi quis audiat, ſubtiles iſtos Phyſicos ſuos humores illuc pertrahere poſſe ſine equorum opera, ſolo garritu. Vobis interim Humoriſtis gratia ſit, quod ſtultitiam & inſcitiam veſtram hoc pacto ipſimet prodidiſtis. Nihil enim vſpiam latet, quod in apricum & ſub radium tandem aliquando non pertrahatur. Vt vero vos doceam, quo pacto iſta Tartara huc perducantur, docilem animum aduertite. Quicquid e ventriculo elabitur, id per vniuerſum corpus diſtribuitur, veluti ros per omnem mundum. Iſto hoc modo diſtributo, quodlibet in ſuum proprium vas attrahitur & colligitur. Ex eo vaſe membrum quoduis, in quo vas ſitum eſt, ſuum nutrimentum cibumq; exſugit. Reliqua autem ſuperfluitas, aut in veſicam confluit, aut per ſudorem extra hominem eiicitur, ſicut pluuia de cœlo ex nubibus exſudat, & in terram deſtillat. Porro ſi coniunctio formæ, hoc eſt, ſpiritus ſalis, & materia Tartari in vaſe illo præſto ſunt (ſiue id in poris, aut cannis pulmonum, aut locis aliis ſit) tunc Tartarus generatur pro ratione ſuæ conditionis & natura vaſis, vt pote a quibus forma inditur. Sic porro alii quoq; morbi generantur a fecibus tartareis, quæ in inteſtinis concluduntur, & dolorem, torſionemq; ac roſionem ventris inducunt, quos vos hactenus pro *Colica* & *Iliaca* habuiſtis & curaſtis. Quarum a vobis deſcriptarum cauſſæ & origines ſi cum veritate ipſa conferantur, idem apparet, ac ſi album ad nigrum æquiparetur. Sed ſuperfluum eſt, omnes veſtros male deſcriptos morbos hic examinare. Interim probrum ac dedecus haud leue eſt, tot ſeculis elapſis Tartareum genus cum ſuis ſpeciebus hacten' in nulla corporis parte alia cognitum a vobis ac traditum eſſe, niſi in ſolis renibus & veſica. Sic enim Medicina in mari magno hactenus in infinitum quidem nauigando fluctuauit, ſed ad littus nedum ſemel appulit. Ego quidem hoc loco aliquot Tartari ægritudines percenſui. Sed cur non omnes & ſingulas ſufficienter comprehenderim, factum eſt ob hanc cauſſam, quod deinceps in capitulis propriis latius & accuratius de ſingulis tradetur. De quibus tñ hic in genere veſtro iudicio inculcandum eſt, reſolutionẽ Tartari eſſe ægri liberationem. non vero purgationem, non clyſmata, vt cuius artis profeſſores ſe paſſim multi produnt ac venditant.

Tart. porrum carnis, vt generatur.

Medic. reprehenſio.

Forma Tartaro inditur pro ratione vaſis & natura materiæ.

Medic. reprehenſio.

Cap. XI.

Explicatio vberior, quomodo pecora tartoroſa fiant, & nobis tartarum illum indant: addita commonefactione de aliis quoque Tartari generibus ſeſe aliquando prodentibus.

Animalia Tartarum tantum cruoris concipiunt.

SEd iam pergamus de generatione Tartari, in ipſis quoque pecoribus facta, explicationem continuare. Ad quod etſi mea quidem cura directa non ſit, nec in principio id mihi propoſuerim: nihilominus tamen ad Tartari humani cognitionem certiorem & pleniorem accurandam, ſermonem iſtum hoc diſcurſu expediemus. In animalibus, ſiue terreſtria illa ſint, ſiue aquatica tartarum nullum peregrinum gignitur, ſed tantum Tartarum cruoris. Fit tamen, vt Tartarum quandoque etiam in renibus ac veſica ſuum, ſeu porcorum ac canum per autopſiam reperiatur. In hęc animalia etſi Tartarum peregrinum non ingrediatur quidem, nec in illis coaguletur: iſtud tamen Tartarum, Tartarum peregrinum fuiſſe, ex ipſa examinis diligentia conſtitit. Huiuſmodi tamen exempla rara ſunt. Ipſa etenim animalia ſpiritum ſalis coagulatum non habent. Et in his ſolum illud coagulat, quod natura propria in Tartarum indidit, & ſpiritum coagulationis ſecum congenitum affert. Alias coagulatio in ipſis nulla ineſt. Iam de Tartaro cruoris porro notate, fieri quoque, vt huiuſmodi tartara in animalibus quandoque naſcantur, ſed id perraro accidit. Cuius rei ratio eſt, quod illa ſpiritum coagulationis, in genus Tartareum ducẽtis, inſitum ſibi non habent, cum is hominis proprius ſit, vt qui ex omnib. rebus & ſpiritibus totius machinę mundi conditus eſt. Vnde fit, vt omnes quoque in homine exſiſtant. In pecoribus autem ſeu animalibus ratio longe diuerſa eſt. Quod ſi vero in animalibus quoque fit ſimile reperiatur, id præter naturam exſiſtit, eiuſque cauſſa in materia ſubſiſtit, non in ipſo animali. Iam vero ſcire vos velim, animalium quædam ad ipſos cōcipiendos lapides nata eſſe, velut Raia, quæ lapidibus conferta eſt. Sed hi lapides Tartara minime ſunt, verum ſunt *Duelech*, hoc eſt, medium quiddam inter Tartarum & lapides, adeoque genus peculiare per ſe: ſic lapides naſcuntur quoque in cancris & animalibus aliis. Horum cauſſam hanc animaduertite. Lignum nimirum nullum eſt, quod ſua Reſina careat. Illa ſi excernatur, & extra arborem excutiatur: tunc a vento externo & calore ſolis coagulatur. Sicut autem nullum lignum ſua reſina caret ſibi congenita: ita nec vllum animal. De hac reſina hoc tenendum eſt,

Sp. Salis coagulatus in ſolis eſt hominibus.

Hominis & pecorũ alia ratio.

Duelech & lapides quiddam diuerſum.

eſt, quod illis, quibus lapides congeniti ſunt, ex hac reſina ipſi ſubnaſcantur, quorum nimirum materia prima tantum Reſina eſt, & materia vltima Duelech. Cur autem ex iſtis reſinis lapides fiant? cauſſa eſt, quod reſina talis peculiare quoddam Arcanum ſit. Vnde aliter quoque ſignatur, quam corpus ipſum, in quo iacet. Ex quo etiam cognoſci debet. Sic oſſiculum cordis ceruini, & oſſiculum pedis leporini, hac vna de cauſſa ſingulariter in formam ac coagulationem aliam directa ſunt, vt in ipſis ſingulares quoque vires quærantur. Et de iſtis generatis nemini mirum obueniat. Nam & in cancris exemplum habetis, quibus ſingulare ac eximium arcanum ineſt, multo potentius flammeos ignes exſtinguendi, quam res exſtinguentes ceteræ faciunt. Iidem præterea arcano etiam pollent præcipuo reſoluendi Tartarum. Iam vero duo hæc in vna materia exſiſtere ac manere non poſſunt, ita vt vnum quodlibet ſuam operationem perficiat. Ideoque arcanum in flammeo tantum igne manet, & cancer per ſe eſt: reſolutum autem Tartari in coagulationem Duelech abit. Et hæc eſt vera duorum arcanorum ſeparatio. Et, ſicut per artem ſignatam conſtat, res quæuis ſignatur pro eo, qualis eſt, ac ex quo eſt, & ad quod pertinet, ita vt ſimile ad ſimile ſemper referatur. Hæc enim omnia *Ars ſignata* demonſtrat, quam propter huiuſmodi cognitionem omnino callere Medicum fas eſt. Porro autem etiam de cibis illis attendite, qui non ab Elementis ſumuntur, hoc eſt, de carnibus & piſcibus, qua ratione nimirum illi Tartarei ſint, & hominem Tartaroſum facere poſſint. Etſi vero de his iam ante quoque aliquid dictum ſit: tamen pro explicatione vberiore hæc addenda fuerunt. Carnes omnes ferinæ, domi non educatæ, ad Tartarum propenſæ ſunt, & Tartarum difficilem gignunt vehementemq;. Quo autem beſtiæ feriores & minus cicures: eo ipſarum carnes peiores, grauiores, duriores, maligniores. Et quæ in ſcopulis, montibus, ac iugis hiorum degunt: manſuefactis & domi educatis ſemper peiores & difficiliores. Ex illis quæ Tartara naſcuntur, omnium duriſſime & difficilime curantur, doloreſque gignunt acutiſſimos. Comprimis autem ipſarum ſanguis admodum tartaroſus eſt. Nam Tartaream iſtam naturam ac materiam cum potu & c. bo aſſumunt. Taceo, quod per ſe ipſas ex natiua conſtitutione tales quoque exſiſtant. Itaque niſi ſtomachus in homine admodum temperatus & validus ſit, virtutemque ſequeſtrationis & expulſionis vegetam habeat, tartari conceptum is vix effugiet, maxime ac præcipue in veſica, in renibus, ac vaſis ſimilibus aliis. Quanq; etſi ſtomachus quidem robuſtus & validus ſit: quia tamen nutrimentum vniuerſo corpori ille impertit, & prima illius tartari materia in nutrimentis latet, in locis poſtea illis, ad quæ nutrimenta deducuntur,

Reſinam habent ſuam omnia animalia.

Reſina arcanum.

Cancri extinguunt inflammationes, & reſoluunt Tartarum.

Ars ſignata quid.

Ferinæ carnes admodum Tartaroſæ.

Tart. carnium ferinarum curatu difficilis.

Tartarus ſeparatur & in loco ſuo ſubſiſtit ac manet. Cum enim non maneat in viis ad emunctoria, ſicut cetera ſtercora: ideo in locis dictis tartarus reſtitat, & paroxyſmos ciet. Hoc modo Podagræ fiunt, quarum paroxyſmos velut & morbos alios tartarus mouet, non ſecus ac ſi tartarus cruoris eſſet, cum tamen tartarus cibi ſit, vſque adeo tamen ſubtiliter digeſti, vt ad loca illa penetret, quæ nutrire debet. Vbi poſtremo ſeparatur

Volucres tartaroſæ quæ. & ibidem reſidet. Et hæc non de feris ſaltem animalibus ita intelligenda ſunt, verum etiam de ipſis domeſticis, quæ ipſa quoque tartaroſa exiſtũt, veluti Capones, Anſeres, Anates & volucres ſimiles. Similiter & de pi-

Piſces qui tartaroſi. ſcibus tradendum eſt, & iis animalibus, quæ ſub aquis degunt. Nam & hæc tartara iugiter pariunt. Sciendum autem primo eſt, quo diſcrimine tartara iſta a ceteris generibus diſtinguantur. Nempe in aqua eſt prima materia tartari. In aqua autem piſces gignuntur & creſcunt. Iam ſemen piſcium in prima ſua materia cum prima materia tartari vnitum eſt. Hoc pacto nutrimenti vice & ratione vnum ſemper in alterum inditur & cõ-

Tart. piſcalis quis ſit. geritur. A ſeparatione autem & virtute expulſiua generatio iſtiuſmodi fit, quemadmodum de carnibus dictum eſt, quod tartarũ in homine generent, Nam eodem plane modo cum piſcibus quoq; accidit. Sic enim, ſi homo piſces edit, ac illi in ſtomacho probe digeruntur, tunc quicquid tartari in piſcibus eſt, in nutrimentum abit & complicatur. Nondum n. is in vltimam materiam deductus eſt, ſed in prima materia adhuc fixus eſt. Et ſic nutrimentum manet. Vbi autem ad regiones ſuæ conſumtionis, ad quas attrahitur & ibi digeritur, deuenerit: tum demum iſtic Tartarus remanet, ac nutrimentum, de quo tartarus ſeparatus eſt, conſumitur. Sic ergo in locis illis fit tartarus podagræ, ſchiaticus, taxillaris, &c. Et iſte eſt Tartarus piſcalis, qui primo in homine quidem digeritur: ſed non perficitur, nec deſtruitur. Poſtea ex piſcibus in homine demum in vltimã materiam deducitur, iſto nimirum in loco, ad quem nutrimentum rapitur: ac in ſanguinẽ carnemq; mutatur. Quod dũ fit, tartarus generatur & coagulatur pro materiæ ſuæ ratione & conditione formatus. Hoc ergo tartari genus peculiare eſt, quod in vltima tantum conſumtione generatur, nec a ceteris ſeparari poteſt. Præter hactenus enumerata genera, alia quoq; de leguminib. oriuntur. Omnia n. legumina ac frumenta ſunt tar-

Tart. legum. quis ſit. tarea. Hæc a. in nutrimenta vltimæ conſumtionis non perueniunt: ſed continuo tartarũ fiunt. Prima n. ſeparatio ac virtus expulſiua præſto non eſt. Sic ergo per primam illico conſumtionem vltima materia fit, quemadmodum eadem vltima quoq; fuit in leguminibus, in frumentis, in fructibus. Tartari ſaltem a cibo diſcretione opus eſt. Is enim in ſeipſo perfectus eſt, coagulatione ſola indigens, qua tartarea maſſa in formam ac eſſenti-

ſentiam ſuam traducatur. Præterea autem adhuc genus aliud Tartari notate, quod, veluti peculiare eſt, ſic mira ratione gignitur, hoc pacto. Noviſtis de perlis, quod principium ortus ſui a gutta ſanguinis habeant, & deinceps in perlas mutentur. Talis quæpiam natura ac ratio etiam in homine eſt, vt aliquando guttæ ſanguinales ſecernantur, & Tartari inſtar in lapidem coagulentur. Is tamen tartarus non eſt, ſed Tartaro ſimilis. Hoc genus dolorem non inducit quidem, ſed tamen reſoluit partes, in quibus latet. Iſtiuſmodi autem guttæ ſanguinales ex Vulcanica decoctione oriuntur: veluti ſi in pondere centenario metalli cuiuſdam, ſemuncia argenti lateret, & per Vulcanum extraheretur. Mineralis iſtiuſmodi natura in ſanguine quoque exſiſtit. Qui ſi hoc modo minerali ſeparatione ſecernitur, tunc in ſua materia vltima viget, vbi poſtmodum in calculum ita transformatur. Et hac quidem ratione is nomen calculi in generatione retinere poteſt, vt dicatur calculus perlatus ſeu arena perlata. Hui⁹ documentum euidens eſt in Oſtreis. A quorum natura homo cum microcoſmus ſit, excludi minime poteſt. Pręter hoc genus, adhuc aliud q̄dam ſupereſt, quod ab hoc exemplo cognoſci poteſt, quod multæ in natura aquæ ſint, quæ piſa in lapides transforment, aut ex ligno cotes faciant. Hæc quæ faciant, nonnullæ quoque pluuiæ ſunt. Idem non minus intra ipſum microcoſmum, quam extra illum ſimiliter fieri poteſt. Iſtas ergo proprietates, qui ſibi vernaculas habet, in illo coagulantur viſcoſi liquores, mucilagines ſinouiæ, gluten album, & ſimiles alii fluxus capitales, qui deorſum in homine deſtillant. In horum enim quoddam, ſi proprietates vim ſuæ exſerunt, tunc viſcoſitates coagulantur in lapides, aut maſſam aliam ſimilem, non vt tartarus quidem, non vt Duelech, nec vt lapis, ſed modo quodam ſimili, non tamen plane eodem. Verum quemadmodum cotes ligneæ, & piſa lapidea formantur: ſic viſcoſa illa quoque materia per tincturas aquarum inſitas in lapillitatem tranſmutatur. Tandē autem nec huic a quoquam contradici rei poteſt, quod, ſi duæ res diuerſæ, velut Terebinthina & later, pix ac marmor, in vno ſtomacho coniungantur aut conueniant, lapidem tandem conſtituant. Nam & in corpore ſimilia ſimplicia inexſiſtunt: quæ ſi componantur & coaleſcant, ſimili duritie & coagulatione quoq; Tartarum conſtituunt. Quanquam id nō integrum genus Tartari ſit, ſed Tartarus ſaltem ex parte vna exſiſtat. Huiuſmodi eſt reſina microcoſmi. Et hæc vniuerſa genera probe cognoſcenda & addiſcenda Medico ſunt, vt, quid in homine poſſibile, vel impoſſibile ſit, & quo modo ac ratione ſit, compertum & exploratum habeat.

Perlarum principiū gutta ſanguinis.

Tart ſanguinis, ſeu calculus perlatus.

Tart. genus aliud.

Tart. genus aliud.

Cap. XII.

Explicat, quod ſpiritus ſalis quaſdam in ſeſe proprietates contineat, quæ grauiſſimas paſſiones ſuſcitent.

COgnouiſtis hactenus, quæ origo Tartari ſit, & quid ſit Tartarus cruoris & peregrinus. Quin & cetera enumerata genera ſatis comprehẽdiſtis. Iam ergo porro notate quaſdam quoq; in Tartaro contentas proprietates, eaſque occultas, ipſiq; Tartaro inſitas penitus & complantatas. Dolores enim quidam ab illis cientur, qui tolli ac adimi nequeunt, niſi Tartarus penitus omnis ſublatus ſit. Quanq̃ nonnulli etiam paroxyſmi ſint, qui leniri & mitigari poſſint. Quod a. inſitum eſt, adimi non poteſt. Et hoc notandum eſt in quolibet genere ac ſpecie, comprimis extra proprietates prædictas. Rem ita accipies. Tartarus nullus eſt, quin is in ſeſe quandam materiam ſalis mineralis contineat, hoc eſt: a ſale coagulatus eſt, vnde ſpiritum ſalis quoque continet, non ſpiritualiter tantum, ſed & corporaliter. Et licet corporale minime coagulet, verum ſolus ſpiritus: corpus tamen eſt id, in quo ſpiritus iacet, & per quod is operatur. Ideoq; corpus eius aut eſt *Vitrioli*, aut aluminis, aut ſalis communis. Nec hæc tria tantum corpora dant aut præbent, verum ipſorum quoque ſpecies, ceu vitriolum album, & alumen plumoſum, ac ſalborax, &c. Quin nec hæ ſolum ſpecies, ſed & Arſenicalia, & Realgarida, ac Nitrea, ac his ſimilia, quorum corpora cum ſuo ſpiritu commiſcentur, & cum Tartaro in vnam maſſam aſſumta, in vnum coagulantur, Scire ergo debetis, eiuſmodi tartarum, qui tales ſpecies permixtas habet, iſtiuſlibet quoque naturæ ægritudines gignere, & conditionem æmulari illam, quam ſal contentus exhibet: hoc eſt, vnaquælibet ſalis ſpecies peculiarem inclinationem ad morbum habet. Qualis enim illa eſt, talis quoque dolor ab eius Tartaro contractus. Et licet nihilominus iſta ſalia Tartara exſiſtant, priſcas tñ ſuas ac ſibi inſitas proprietates retinent, quæ non abolentur, ſed hereditario in Tartaro permanent. Sic ergo duplices morbi fiunt. Vnum genus a Tartari conditione & natura: Alterum a corpore ſpiritus ſalis. Accedit his tertium ab accidente. Et hæ triplices ſunt in Tartaro naturæ: triplices etiam dolores. Ideo morbi quoq; Tartarei in tria prædicta genera diuiduntur. Porro autem & hoc notate, quod quilibet ſpiritus corporalis naturale & definitum ſui paroxyſmi tempus habeat. Eo inuadente, Tartarus dolorem ſuum exhibet, ac ſubinde paroxyſmus vnus alterum commouet. Si ergo ſalia vitriolata prædominantur, tunc dolores in ſtomacho ſuſcitantur: & primo quidem *Orexis*, *Arſuraq;*, hinc ſtomachi exuſtio. Hic morbus e veſtigio corripit, ſi Tartarus vitriolatus ven-

Tartarus omnem materiã ſalis habet.

Tart. proprietatem propriatas ægritudinis ſequitur.

Tart. morbi triplices.

Spiritus cuiuslibet Tart. ſuus definitus eſt paroxyſmus.

ventriculo adhæret, ſiue id fiat in orificio, ſiue in fundo eius. Illud ergo vitriolatum ſi in loco alio impactum hæreret, velut in Renibus aut veſica: quam grauis futurus dolor eſſet, ſi orexis & arſura ſuam operationem perficerent? Simili ratione *Colicam* quoque mouere poterit, ſi æquo modo inteſtinis adhæreſcat: & tamen vna eſt orexis, vna arſura, vnus dolor, ſecundum locum ſaltem euarians, in quo hæret. Quia enim vnum corpus: vnus etiam dolor. Eadem ratio Tartari quoque Aluminoſi & ſalis communis eſt. Ita enim, ceu tradidi, diſpoſitus Tartarus acutos iſtos morbos nō mouet, niſi additio fiat quædam, quæ ita mordicet & ſæuiat. Hinc fit, vt, ſi Tartarus iſte ſalſus in ſtomacho non probe ſeparetur, ſed indiſſeparatus in vaſa attrahatur, atroces & carnifices morbi oriantur, quorum dolores ſatis deſcribi non poſſunt. Corpora etenim iſta adiecta a natura ſua minime deſciſcunt, ſed inſtar corroſiuorum, imo his atrocius & doloroſius ſæuiunt. Corpora etenim ſubtilia ſunt, & ſpiritum ſecum ſubtilē quoque habent. Qui ſi paroxyſmos ciet, tempora admodum moleſta & grauia facit. Fit enim nonnunquam, vt ardor ſeu inflammatio vix ad digiti latitudinem excurrat aut diffundatur, & tamen dolor adeo potenter graſſetur, vt ad eum teſtificandum nulla querela ſatis ſit. Ceterum namque corpus alias dolore vacat, nec is latius extenditur, quod ad modum & metam digiti, nec ibi quicquam conſpicuum eſt, nec vllum Apoſtema apparet, nec vlcus, nec aliud quicquam ſimile. Vnum hoc certum eſt, ibi Tartarum cum tam acri ſale latere: qui aſſiduo & ſine fine pro paroxyſmi ſui ratione mordeat. Scire ergo debetis, ibidem vnicum tantum granum Tartari cum acuta ſpiritus ſalis proprietate lateſcere. Huiuſmodi granum quoddam, ſi in coxendicem incidat, cauſſa fit ſchiaticæ paſſionis. Id ſub cingulo iacet. Quod ſi aliquando coaguletur, quis excruciatus maiores ſenſit dum vixit? Quod ſi idem in articulos alios pertrahatur, qui ipſi quoque vaſa Tartari ſunt, principium datur Artheticæ. Et ſi ſcirem, vobis bilem non motum iri, aperte profiterer, iſtiuſmodi Tartarum ſpiritualem in gluten album (quod ipſum quoque vas Tartari exſiſtit) incidere. Quo facto, morbi podagra, genagra, chiragra & alii oriuntur. Hoc quoque ſimul tenendum eſt, Tartarum iſtum non ſemper coagulari, ſed in reſolutione ſua nonnunquam ſolutum manere, & a loco vno ad alium moueri ac diſcurrere ad modum procellarum, oceani, venti vi iactatarum. Huius enim ſimilitudine Tartarum ſolutum in homine quoque commouetur per eius exercitationem aut internam operationem naturæ, quam commotionem innatam appellant. Æquo itaque animo accipite, ꝙ podagræ rationem & eſſentiam vobis hic quoque explico, etſi de ipſa ac eius ſpeciebus ſingularem conſcribere librum conſtitue-

Tart. al'uminoſi & ſalis qui effectus.

Schiaticæ cauſſa.

Artheticæ generatio.

Tart. ſolu ti motus a loco ad locū quid faciat.

Commotio innata quid?

Medic. reprehenſio. rim. Cautiores ergo eſtote tandem vos Humoriſtæ. Qui enim in luce ambulat, is errare minime poteſt. Vos autem longe aliam originem & generationem podagræ, ſchiaticæ, colicæ ac orexis ponitis, quam ipſa veritas dictat. Vnde nec idonea ac ſufficientia remedia illis applicare poteſtis. Vnum hoc ſubinde inculcare poteſtis, eos morbos eſſe incurabiles.

Podagra colicæque curatio Tartari reſolutio. Macti vero Medici. Vobis nimirum gratiæ debentur, rem qui acu tetigiſtis. De eruditionis veſtræ profunditate, os atteſtatur. Hoc anniti debebatis, vt Tartarum ſoluatur & expellatur, conſumatur & ſeparetur. Sic nimirum podagræ, colicæque ac ſpeciebus ceteris medela allata fuerit.

Conſumtionis membrorum cauſſa. Porro ſcire vos quoque velim, a Tartaro tabem etiam ac conſumtionem membrorum induci, quoties Tartarus neruos occupat, hoc eſt, ipſorum radices. Tunc enim a radice ſeu principio, conſumtio oritur cum dolore. Dolor iſte gignitur tantum a corporibus ſalis in Tartaro, ac tabefacit conſumitq; membrum, ac præcludit meatus, vt nulli alimento tranſitus detur, niſi prius Tartarum adimatur. *Paralyſis ac ſtuporis cauſſa.* Ab oppilationibus iſtis paralyſis quoque eiuſdem membri inducitur, aut ſtupor, vt ſenſus minuatur, aut his ſimiles alii quoque morbi, ex eadem cauſſa enati. Interim Humoriſtę de ſolis ſuis humoribus occinunt, qui tamen minime præſto ſunt. Adeoque tam ſuauibus nugis ſeipſos fricant, ad quas diſcendas nec arte, nec labore vllo ipſis opus eſt, ſed per inſomnia poſt fornacem illas hauriunt ac *Mictionis ſang. cauſſa.* cócipiunt. Fit etiam noñunquam, iſtiuſmodi ſpiritum ſalis in Tartaro vſque adeo acutum & mordacem eſſe, vt venas diſrumpat aut exedat. Quã exeſionem ſanguinis mictio conſequitur. Eo malo generato, cruciatus admodum inualeſcunt & acuuntur. Ex ſalſa etenim mordicatione mictio ſanguinis prouenit, quæ mictio nonnunquam continua exſiſtit, ac cum *Mictionis deprauata cauſſa.* vrina commiſcetur, ita vt illa cum ingenti cruciatu reddatur. Contra tartari interdum ea eſt natura, vt vrinam ſiſtat ac cohibeat. Nonnunquam obſtupefacit vias vrinę, vt lotium inſenſibiliter effluat. Hæ & ſimiles ægritudines plurimæ a Tartaro ſuſcitantur, quæ tamen vniuerſæ hactenus falſo ad cauſſas alias relatę ſunt. Quas qui ex ordine ſingulas deſcribere veller, multo tempore & carta plurima opus haberet. Cum vero ſolus Tartarus iſtarum cauſſa ſit; ſatis eſt in iſtis terminis nos manere: & tamen *Medicina [illegible]* multo verius quælibet ſpecies Tartari inueniri ſic poterit. Quæ ſi quidẽ non illico inueniri poterunt, præſto tamen medicina eſt, quæ illas inquirat, quæ hoc fine oculata eſt, vt quærat, quod inueniendum eſt. Sic ſcire *Feces Tartari quid in vias vrinæ operentur.* quoque debetis, feces Tartari per inteſtina non ciici, ſed in vias vrinæ ingredi, ac per eaſdem cum vrina excerni, nonnunquam recentes, interdũ fœtidas, ac purulentas, quandoque modo alio. Prout enim illæ interdum has vel illas putrefactiones ſubeunt, ita in exitu quoque apparent. Quæ ſi ſiſtun-

ſiſtuntur aut cohibentur, iam iterum certi dolores ſuſcitantur, qui citra periculum & læſionem non durant. Has ipſas feces quoque Medici aliter deſcripſerunt, ac rei ipſius veritas commonſtrat. Dicunt enim, eo caſu putreſcere veſicam aut renes; cum tamen ſola fex Tartari iſtorum malorum cauſſa ſit, quæ in vias vrinæ irrepſit. Quæ qualis illapſa eſt: talem ſe exhibet. Quanquam non ſemper coagulatus Tartarus id faciat: ſed iſtiuſmodi dolores ac paſſiones nonnunquam quoque a mucilagine Tartari inducantur. Quorum tamen nihil Medici illi tradiderunt, vt qui libros quoque vere medicos non legerunt, ſed literas tantum mortuas degustarunt, gentianæ inſtar dulces ac ſuaues. *Medic. reprehenſio.*

Cauſſarum morbificarum deſcriptio ex eo procedere debet, quod morbum ipſum gignit. Et hoc per materialem experientiam probandū eſt, realiter, ſecundū ſeipſum. Talis liber Medicinæ eſt, *Machinam mundi* & poſtea ipſum Microcoſmum indagandi. Vtraq; n. Anatomiæ hæ vna conferri debent, q̄ alias Coſmographia & Geographia vocātur. Vnde nō imerito quis admiretur, tot quidem hactenus Anatomias traditas eſſe, & tn̄ p̄dictorum morborū omnium cauſſam ac originem, q̄ Tartarus ſolus eſt, nondū inuentā erupiſſe. Quod ſi quidē eius aliquid forſan iñotuit: id tn̄ paucum aliis nominib. ac cauſſis attextis pperam obſcuratū ac obliteratum eſt. Solum id de Tartaro renum & veſicæ obſeruatum eſt: q̧ tamē vel cœco videre facile futurum erat. Eadem negligentia Tartarum quoque podagræ prætcrierunt. Qui etſi quidem coagulatus eſſet, ipſum tamen, quid eſſet, non intellexerunt, ſed eum *Podagram* nodoſam vocitauerunt. Quæ nomina quis non apte & accommodate indita eſſe dicat? Sed vel porci doctoreum huiuſmodi intellectum rideant. *Experientia materialis vis.* *Medic. reprehenſio*

Cap. XIII.

De formatione Tartari in ſuum corpus ac figuram: ac de eiuſdem ſignis.

DE Tartaro quidem hactenus abunde recenſitum eſt, q̄nam ipſius Eſſentia ſit, quo modo in ſuis vaſis coaguletur, quam materiam & quot genera habeat, in quid vltimo degeneret, quæ ipſius vltima materia ſit, quales ex illo morbi & ægritudines oriantur præter calculum & arenas renū vel veſicæ. Conſequens eſt, vt iam quoque de ipſius differentiis tradatur, quod & cur magnus vel paruus, rotundus, oblongus, acutus, planus, aſper, durus, lenis, laminoſus, fiſſus, duplex, triplex, quadruplex, forma arenæ aut granati, & ſi quæ formæ ac figuræ aliæ ſint, fiat ac generetur. Cauſſa ac origo iſtorum talis eſt. Primo autem ſciatis, primam illius adhæſionem in dentibus eſſe. In quibus portio ſubinde *Tart. quæ differentia* *Tart. potiſs. dentibus adhæret.*

vna poſt alteram agglutinatur, donec craſſum Tartarum colligatur, quod in dentibus non ſecus ac in doliis deponitur & reſiccatur. Et iſte eſt Tartarus potialis. Tartarus autem *Cibalis*, non in dentibus, ſed in ſtomacho

Tart. Cibalis in ſtomacho incipit.

ſuum principium ſortitur. Huius autem formatio ex eo incipit, quod adhæreat, non quod in concauitate moretur. Vnde Tartaro quoque in dolio aſſimilatur. Is adhæreſcit etiam in faucibus, in orificio ſtomachi, in ipſo ſtomacho, in ſtomachi fundo ſeu exitu. Quanquam, cum ſtomach⁹

Stomachus cur ægre tartarū concipit.

ollæ feruentis inſtar ſit, in quo ingeſta omnia inuicem permiſcentur, ſubiguntur & excoquuntur, in ipſo nihil facile agglutinetur, niſi is ſumme reſiccatus & arefactus ſit. Ita enim re ſe habente, ipſoque humiditatem ad ſe trahente, tartarus tunicis adhæret, ac humiditas in ipſam tunicam ſeſe inſinuat: vnde fit, vt Tartarus non ſecus in tunicis ac in vaſe annectatur. Hoc enim ratum eſt, quod, quo dolii aſſeres ſicciores ſunt, id eo plus humiditatis attrahat, & ſic conſequenter abundantior Tartarus adhæreſcat. Eadem ratio in vaſis quoque humanis exſiſtit. Quæ ſi humidiora ſint: minus tartari colligunt. Et hoc conſequenter de omnibus vaſis

Tart. renum veſicæ, iuncturarū, quæ ratio.

verum eſt, ſi renes & veſicam excipias. Sed & iuncturarum ſua ac peculiaris ratio eſt. In iuncturis enim Tartarus cum glutine albo permiſcetur, & in locis iſtis inſtar piſi granulatur. Ea porro fit ac dicitur, Podagra Tartarea, ſiue Arthetica Tartarina, ſi Tartarus nondum eſt coagulatus, ſed in maſſa ſua adhuc ſubſiſtit. Vocari etiam poteſt Schiatica Tartarina. Porro

Tart. Meſaraicalis

Tartarus quoque venis Meſaraicis annectitur, & dicitur *Tartarus Meſaraicalis &c.* Iam vero Tartarus podagricus non inſtar Tartari vini adhæret. Locus enim iſtius humidior aliquanto eſt. Ideo in grana cogitur, & paroxyſmos concitat in ſinouia. De viis tamen vrinæ hæc tenete. Si con-

Tart. hepatis.

cauitates naturæ ſiccioris ſunt, tunc Tartarus in viis hepati propinquis annectitur, prius quam ad renes perueniat. Iſte vero cum inſtar Tartari vini adhæreſcat, fit vt per vrinam nonnihil eius iterum abſtergatur & auferatur, ac cum perlabente vrina ad exitum rapiatur. Hoc in fine cum dolore excernitur. Huiuſmodi deraſio & auulſio Tartari in viis vrinæ a lumbis ad veſicæ exitum ſentitur. Is ſenſus ſi percipitur, Tartarus vere in commotione eſt. Idem in tranſitu quandoque etiam pungit, non ſecus ac punctiones ſentiuntur a curſu concitatiore. Punctus autem iſti in latere percipiuntur vel dextro vel ſiniſtro, hoc eſt, Tartarus mouetur ab exercitatione. Hinc is porro in renes deducitur. In illis ita generatur.

Tart Renalis, cur promte nō adhæreat.

Nimirum facile ac promte adhæreſcere minime poteſt. Renes enim membrum ſunt, in aſſidua commotione & agitatione plus quam partes ceteræ poſitum. Propter quam commotionem velut in aſſeribus promte adhæreſcere non poteſt Tartarus. Tum & renes humidi ſunt ac pingues:

quod

quod ipſum quoque adhæſioni Tartari obſtat. Neceſſarium ergo eſt, vt is granuletur. Itaque in renibus illico & continuo formam ſuam accipit, ſicut ſal nitri in aqua formam ſortitur. Vnde formantur grana inſtar arenæ, parua mixtim & maiora, prout proprietas ac conditio materiæ, ex qua fiunt, fuerit. Et ſicut certus ordo quidam a natura in rebus omnibus gignendis ſeruatur, vt, quod ſaxum fieri debet, ſaxum fiat, quod ſilex, ſilex fiat: ita fabricator hic quoque arenam fingit, quam arenam fieri oportuit, eamq; facit vel aſperam, vel grandem, vel exiguam: quib. omnib. differentiis formator accedens ſuam formam confert, qui formator pro naturæ ordine in renibus operatur. In his v. quidquid non adhæſit, id in regionibus veſicæ agglutinatur, h.e. in collo intra renes & veſicam. De iſta a formatione proceſſum talem notabitis, quod materia prima ibi colligatur, nec loco cedat, ſed ſpecie luti vel boli tamdiu ibi iaceat, dum tempus coagulationis inſtet. Tunc enim illic lapis fit pro magnitudine materiæ primæ, ea nimirum forma ſeu figura, quam regio, in qua illa ſita eſt, præbet, quæ vel plana eſt, vel lata, vel acuta &c. Forma vero ipſius lapidis ex ipſo ſale emergit, ſicut lapides ceteri vniuerſi. Eius enim proprietatem ipſe æmulatur. Sed iam de formatione Tartari ſatis dictum eſt, qua nimirum ratione in ſuis vaſis fingatur & formetur. *Tart. vnde & qui fiat.*

Ceterum ſigna, per quæ Tartarum cognoſcatur, in eo poſita ſunt, ſi nimirum vrina non naturaliter & conſueto modo ſana & citra dolorem reddatur, niſi fors alii manifeſti ac euidentes quoq; morbi præſto ſint. Inter ſigna recenſentur etiam, dolores coxendicis, punctiones lumborum, orexis, arſura, colica a cibo vel potu, a labore vel corporis inflexione, a curſu, a rerum grauium attractu, facilis luxatio & tardior reſtitutio, dolor & contractio eorum præcipue locorum, vbi vaſa potiſſimum poſita ſunt, velut circa dorſum, vmbilicum &c. Sed & ad alia Tartari ſigna perueniamus. Multi ex vrina Tartarum iudicare & cognoſcere ſatagunt: cum tamen per oculorum inſpectionem ſufficiens ac fundamentalis cognitio captari minime poſſit. Is enim Tartarus, qui cum vrina ſecedit, vndenam egrediatur, certum & integrum indiciũ minime præbet. Et licet ſpecie duplici quidem excernatur, vel vt arena, vel vt limus: ſignum tamen omnium ſeuiſſimum nobis dat. Ex eo enim non ſemper malitia materiæ, in Tartaro ſatis ac ſufficienter dignoſci poteſt, quantum quidem Medico & ægro opus eſt. Qui v. ex vrina ſignum deſumere velit, & per illud ipſum Tartarũ cum omni ſuæ materiæ conditione cognoſcere: is ſalẽ vrinæ ab humiditate ipſa ſeparet. Tunc demum in ſale illo veram ac genuinam cognitionem accipiet. Qui n. vrinam a Tartaro ipſo ſeparat, hoc pacto, is proprietatem ac conditionem omnem Tartari plene planeq; videbit & *Signatum Tart. genus. &* *Sig. Tart. genu. & Vrina Tartari incertus index.* *Sal vrinæ ſeparatũ Tartari certus index.*

interſtinguet. Quiſquis vero Medicorum vrinam hoc modo minime ſeparat, is eam intuetur veluti vitulus nouam portam. Iſto ergo modo Tartarus in vrina expendendus eſt, nō crebra oculorum verſatione in fundo quærendus. Sicut enim foris videtis, ex nitro vrinę ſalem nitri fieri, & per hunc deinceps illius nitri naturam cognoſci: ita, priuſquam vrina nitrū fiat, ab humiditate eius ſalem extrahere noſſe debetis. Tum demum ſpiritus ſalis corporaliter conſpicietur, & vere tum oculis, tum manibus ſentietur & tractabitur. Hoc præſtito iudicium Philoſophicum adhibe, quod Phyſicum, Medicum ac Alchimiſtam decet. Extra hanc viam vroſcopia tibi nihil quicquam commodabit. Ceterum, iam deinceps & ad alia ſigna attendite. Signorum etenim quædam exſiſtunt, quæ natura ipſa promit, quę per dolores ſuos de pathematis vrgentibus nobis veluti atteſtat.
Sig. Tart. genus 3. Ipſi cenſus ſunt *Podagra*, tartarū glutinis albi indicans: dolor coxendicis, tartarū ſchię deſignans: dolor iuncturarū tartarū Arteticū prodens: dolor dorſi, lūborū, fiſſio ſub vmbilico, vomitio, tartarū renū & veſicę atteſtans: Tormina, diſtentio, cōſtipatio, ſitis, tartarum inteſtinorū manifeſtans: orexis & ardor ſtomachi, Tartarum ſtomachi reuelans. Et ſic in ceteris quoque morbis Tartarum per appropriata & pathognomonica ſua ſigna cenſendum & iudicandum eſt. Horum enim ſignorum omnium appro-
Med. ſine experientia nihili. be cum experientia iunctorum peritum medicum eſſe decet. Citra experientiam enim nihil admodum dignum Medicus conſcribet. Idem callere etiam debet, quomodo per hęc ſigna ceteri quoque morbi a Tartareis diſtinguantur, aut hi a ſeipſis inuicem. Colicæ enim dolores a doloribus renum patientium diuerſi ſunt. Et ſic in ceteris quoque morbis omnibus. Certa enim & diuturna experientia inſtructum oportet eſſe
Ægri ſunt libri Medicorum. Medicum, vt qui non ex libris, ſed ipſis ægrotis illam hauſerit. In hoc enim libro probe verſatus, decipi facile non poterit. Qui vero literæ tantum fidit, is mortuus eſt, velut ipſa quoque litera mortua eſt. Nec hi duo mortui quicquam aliud poſſint, niſi vt ægrum quoque ipſum vna interimant. Quod ſi ne quidem ipſe carnifex ex libris diſcere poteſt, quomodo canem excoriare debeat, niſi experientia magiſtra vtatur: quanto quæſo minus id poterit Medicus?

CAP. XIV.

De paroxyſmo Tartari, & eiuſdem naturis, mortali ſcilicet, Chronico, Manſueto, & prætereunte.

Sig. Tart. genus 4. PRæter hactenus dicta ſigna, alia quoque plura ſuperſūnt, ex ipſo paroxyſmo deſumpta, quem ſciri & cognoſci omnium maxime opus eſt. Hoc itaque capitulo paroxyſmum Tartari potiſſimū deſcribemus, tum

ab

ab exemplo tali exorſi. Primo videtis, florentibus in vinetis vitibus, denuo quaſi ebullire vina in doliis, & agitatione quadam commoueri. Ita florent vniuerſa mineralia terræ aquæque. Si ergo iſta florent, a quibus Tartarus ſuos ſpiritus ac naturam concepit: conficitur inde, Tartarum quoque in homine aſcendere, ac in ſeſe commoueri, & quaſdam de ſe acuitates ac vapores fundere. Is iam paroxyſmus Tartari eſt. Non autem de vino ſolum hoc ratum eſt, verum & de fructibus vniuerſis, & ſimilibus. Quodcunq; etenim genus horum eruptionem molit, vt aut virere, aut gemas prtrudere, aut florere, aut ramuſculos emittere cupiat: id ſuas cōmotiones quoq; Tartaro in homine impertit. Id cuius generis eſt, eiuſdē generis quoq; paroxyſmos ciet. Sic ergo commotiones Tartari incipiunt. Huiuſmodi vero paroxyſmus ſine dolore & cruciatu non oritur. Quę omnia apprime ſcire Medicum decet, vt p̃ exteriora interiora videat ac cognoſcat. Externæ commotiones ipſorum dolorum indices ſunt, ſatis omnibus cognitorum. Debet ergo Medicus fundamentalis eſſe Philoſophus, vt effloreſcentiam Naturæ ſciat, & ex hac velut per externas alterationes, paroxyſmum Tartari diiudicet. Sicut enim arbor, aut herba, aut legumen, vim latentem in ſeſe protrudit, ac inſitas ſuperfluitates excutit, nouumque germen edit: ita eiuſdem quoque Tartarus eodem modo agit, ſuperfluitates ſuas expurgando & emittendo. Sic ergo Mundificatio expellit: ſalia dolorem cōcitant. Vt enim ollam, in qua obturata aliquid potenter ebullit, ignis diſrumpit ac frangit: ſic ebullitio quoq; Tartarum inuadit. Cuius vapor quaſcunq; partes occupat, in illis dolorem & laborem facit. Præterea quidem etiam paroxyſmus Tartari ab influentia cœli cietur, quando nimirum curſus cœli contrarios radios demittit. Illi aduerſi radii Tartarum in paroxyſmum ſuum agitant. Certum enim Tartarus cum ſideribus commercium ac affinitatem habet. Vnde ab illis quoque commouetur, & in paroxyſmum agitur. Huius rei cauſſa eſt, quod ſidus quidam ignis ſit, qui omnes fructus & creata terræ coquit. Sidus enim Elementum ignis eſt. Et ſicut ignis lignum viride exurit, ac illud excoquendo in ſuam proprietatem agit ac ducit: ſic Tartarus quoque in ſuam ipſius mucilaginem excoquitur: velut & ex hoc exemplo liquet, ſi quis æquo diutius ſub radiis Solis aut ſedeat, aut ambulet, hinc defectiones animæ ac morbi ſimiles inſultant. Alius, morbis correptus, Lunæ ſubiectus eſt. Is ſuperioris Elementi vires & operationes ſentit. Nam paroxyſmum illum mouent. Qui in frigore verſatur, horret, & poſt frigus plura accidentia patitur, veluti perfrigerationes, membrorum ſiderationem, morbos alios, ac ipſam tandem mortem. Eodem modo aduerſæ naturæ in Tartarum quoque

Paroxyſmi excitantur 1. a Florendi tempore.

Omnia ſuo tempore reflorent.

Medicus debet eſſe Philoſophus.

2 ab influentia cæli.

Tart ſideribus cognatus.

Sidus eſt Elementũ ignis.

incidunt, velut immodicum frigus, vel nimius calor, idq; per curſum ipſi' Lunæ. Tunc ergo paroxyſmus nō deſinit, donec ad priorē conſtitutionē redeat.

Medicum debet eſſe aſtronomus.

Ideo opus eſt, vt Medicus aſtronomiæ probe peritus ſit, ac cœleſtes inclinationes, quæ per ipſam cutem penetrando operentur, calleat. Porro quidam paroxyſmus etiam a cibo & potu hoc modo excitatur, ſi ipſa fors nutrimenta Tartaro non conueniant, vnde fit, vt veluti exſiliat, ac in rabiem agatur ille, ac in loco illo tumultuetur & ſæuiat.

3. a cibis & potibus vel aduerſis vel ſimilibus.

Quin & ſi eiuſdem generis Tartarus poſtliminio addatur, tunc ille velut ſeipſo auctior efferueſcit, & aduentitium illico ac auide ſibi attrahit. Ideo paroxyſmi plures ſunt, omnes a coagulatione ſola acciti.

Paroxyſmus coagulationis

Nam quoties Tartarus coagulatur, toties per operationem illam paroxyſmus accerſitur. Proprietates enim iſtas, quas deinceps recenſebimus, diligenter nouiſſe debetis. Reperias enim aliquos, qui, vt primum acidum vinum aut vappam biberint, aut ventris torſione aut ardore ſtomachi corripiantur. Iam vero illæ affectiones a ſolo illo contrario fiunt, quod ingeſſerunt. Sicut vero a ſua cauſſa iſtiuſmodi generantur: ſic cogitare debetis, quod æque nonnulli quoque cibi ac potus ſint, qui in peculiaribus ac ad iſtud propenſis corporibus Tartarum in paroxyſmum ſuum præcipitare valeant: veluti etiam potus nonnulli colicam, quidam orexin gignunt, aliqui laxant, quidam ſtomachum exſiccant. Huiuſmodi operationes in vnaqualibet Tart. ſpecie ſimiles ſunt. Ac vt paroxyſmum penitus intelligatis, attendite.

Dolor eſt in vaſis Tartari non ipſo Tartaro.

Tartarus ipſe quidem in ſeipſo dolores minime ſentit ac patitur, ſed vaſa tantum, quæ regiones illas Tartari conſtituunt. Sic colica, ſola inteſtina occupat: id quod ipſa ſenſus ratio docet. Nihilominus tamen, ſicut ſal vulneri inditus cruciatum mouet ac dolorem: ita hic quoque Tartarus doloris cauſſa fit, dum a ſe ſpiritum malitiæ exturbat, qui ſtomachum vomere facit, quia in illo Tartaro natura quædam Helleborina & Agaricalis ac Eſularis latet.

Tart. Helleborinus eſt, & Agaricalis.

Nam & in ſeipſo Tartarus ſecundum operationem ſuam vomitiuus eſt, & præterea virtutem deoppilantem & apertiuam coniunctam habet. Si ergo huiuſmodi quid in homine lateret, expelleretq;: tunc ea quidem alia ſigna, alii morbi eſſent: & iuxta tamen in claſſe ſignotū Tartari quoq; numerarentur.

4. Ab accidentibus externis, calore, frigore venere.

Noñulli etiam paroxyſmi ſunt, qui ab accidentibus aliis cientur, vt ab exercitio, ab actu venereo, a refrigeratione & ſimilibus, ſicut iſta apud ęgros deprehenduntur, hic longius non percenſenda.

5. A proprietate Tartaro innata.

Sciendum inſuper eſt, vnicuilibet rei inſitam & innatam quandam proprietatem eſſe, *Commotionis, Alterationis, Purgationis*, & ſi quæ alia ſunt. Ea ſuo ſtatuto tempore in actum erumpit, & operationem ſuam perficit. Veluti alcedo quotannis plumas excutit tanquam moritura. Sic ſua Tartaro quoque natura inſita eſt commotionis,

qua

qua non ſemel in anno, ſed aliquoties periodicas ſuas commotiones ſuſtinet. Et commotionis iſta ratio rebus omnibus ſuo quodam modo ineſt. Sic in homine ſanguis ac omnes humores in ſanguine huiuſmodi operationes complent. Sic Gallus gallinaceus ex naturæ inſtituto ſuo tempore cantat. Cantatrix huiuſmodi natura in ipſis quoque Tartareis morbis ineſt, ſicut id ex Philoſophia patet, cuius omnino peritum eſſe oportet Medicum, verum morborum fundamentum noſciturum. Ceterum de paroxyſmo doctrinam cum iam acceperitis: porro de natura quoque Tartari diſſerendum videtur. Conuenit ergo, vt de variis cauſſis & naturis Tartari ordiar. Eſſentia nempe vna eſt *Mortalis*. Altera in Tartaro eſſentia eſt, *Fixa*. Tertia *non facit dolorem* ſeu eſt *Indolens*. Quarta eſſentia *abit & redit*. Sic ergo Tartarus *mortalis* peculiaris Naturæ eſt. Singularis naturæ quoque eſt Tartarus *Chronicus*. Alterius ordinis & ingenii ēt eſt Tartarus manſuetus. Ita & quartus *præteriens*. Et hæ differentiæ omnino noſcendæ ſunt. Ad iſtorum enim numerum quatuor etiam in Medicina Methodi conſtituuntur. Quod ideo inculco, quia noui multos eſſe Medicos, qui in prætereunte tartaro quidem aliquid poſſunt, ſed quod labore multo faciliori obtineri tamen poſſet. Hac ipſa tamen audacia freti illi, Tartarum quoque manſuetum, & chronicum, & mortalem tollere annituntur. Probro ergo certo non vacat, mederi ipſos cuiq̃ velle, & tñ nec Medicinam conuenientē, nec morbū ipſum nouiſſe. Et huiuſmodi quidem inſcitiam ac temeritatem ſæpius in Regum Principumque ac ciuitatum doctoribus & Phyſicis notaui. Sed torquati illi & vndulati nullis admonitionibus vacant. Quin & perſæpe huiuſmodi laruæ pictæ inſtitutionem nullam admittunt. Vnde vero *Tartarus mortalis* gignatur, ex hoc exemplo cognoſcite. Videtis beneficio artis, rem quampiam minime mortiferam, mortiferam reddi poſſe. Sic Mel per ſe innoxium eſt. In Eleuatione tertia fit lethale. Huius cenſus multa ſunt, quæ a bono ad malum deduci queunt. Iſto mdo nec ipſa natura feriatur, ſed in ſuo laboratorio iugiter occupata operatur, nullo quietis interuallo quæſito. Iſta ergo laboratione præparat ſimplicia metallorum, cachimiarum, marchaſitarum & mineralium ceterorum. Ad alia autem adhibet venena, ad alia ſalia, ad hæc corroſiua, ad illa dulcia, ad iſta amara, &c. His naturę operationibus ita continuatis, perſæpe multi quoque errores incidunt, ita vt nec ipſi ſemper naturæ commode ac pro voto ſuccedat omne, quod inſtituit. Inde fit, vt in Tartareas primas materias ſæpe venena permiſceantur, nonnunquam ſpiritus corroſiui. Qualia ſi a Tartaro imbibuntur, & cum homine creſcunt, ac in ipſo habitant: frequenter lethales morbos accerſunt. Id quod modis multis contingere poteſt: ideo comprimis,

Sua commotio rerū omniū.

Med. Philoſophum eſſe decet.

Eſſentia vel natura Tart. eſt quadruplex.

Medic. reprehenſio

I. Mortalis: & cur.

I. Ratione venenoſitatis.

Mel qui lethale.

Natura aliquando aberrat.

quia ſpiritus ſalis, tres ſalis ſpecies in ſeſe continet, per ſeſe quidem bonas & innoxias, ſed in venenum ac corroſiuum tamen facile mutabiles. Vnde metus eſt, vt, cum Natura ipſa ſupremus Alchimiſta ſit, & inter nos creaturas morti ſubdita, ſpiritũ iſtum in ſummas malitias præparet, quas mors neceſſario ſequitur. In Tartaro ſiquidem ſunt omnia genera veneni. Prout ergo hæc vel illa ſpecies adeſt, ſi eius operatio ſeſe exſerit, venenum expellit (qui flores Tartari exſiſtunt) & ſi regiones, in quibus vita habitat, inuadit, mortale eſt. Sæui etenim & atroces iſti dolores, ex ſolis venenoſis Tartari iſtius floribus, a Tartaro egreſſis concitantur, velut & a fumo Arſenicali, aut ſi quid huic ſimiliter operatur. Nam iſta omnia de Tartaro quoque intelligenda ſunt. Et iſte eſt Tartarus *Mortalis*. Exemplũ aliud. Sicut in metallo quodam venenum latet, & ignis id expellit: ita Elementum ignis in cœlo quoque expellit. Eodem modo ſi quid ſimile in Tartaro quoque exſiſtit: quale quale id eſt, tale expellitur. Hinc accidens inſequitur, de quo diximus. Porro tartarus etiam lethalis fit, ſi ſuæ magnitudinis metam excedat: velut quidam interdum etiam homines humanæ proceritatis & magnitudinis circulum egrediuntur. Talis ſi tartarus fiat, in quocunque tandem vaſe contineatur, mortalis euadet. Magnitudo enim & ineptitudo eius, vaſa deſtruit & in interitum agit. Nec enim Natura immoderatos iſtos paroxyſmos ferre ac ſuſtinere poteſt. Accidit etiam, vt tartarus nimia multitudine auctus noxius ſit, eaque cõcuſſam Naturam proſternat. Aliquando naturæ humanæ ea proprietas ac conditio eſt, vt genus Tartari nullum tolerare illa poſſit: ſicut inueniuntur, qui vinum non bibunt, nec veſcuntur caſeo, &c. In hiſce Tartarus iſte propter illam contrarietatem fatalem mortalis fit: ſicut alias quoque videmus, a contrario quolibet deſtructionem, & ſic mortem impendere. Tum &, ſi vel propter imbecillitatem, vel alias cauſſas Natura hoc vel illud ferre non poteſt, id aduerſum mortale fit, hoc eſt, ſi natura ipſa medicatrix eſſe recuſat, morbi omnes lethales redduntur.

Tart. genera veneni omnia habet.

2. Ratione magnitudinis.

Natura modo ſternatur.

3 Ratione multitudinis.

4. Ratione ἰδιοσυγκρασίας.

Sed iam ſecundo ad Tartarum *Chronicum* pergamus. Is generatus eſt ex iis rebus, quæ in ſuis naturis & proprietatibus perſtiterunt, nihil mutatæ, quæque a fixis materiebus prodierunt, in homine indiſſolubilibus & integris relictis, velut aurum in igne. Illic enim ſalia fixa ſunt, fixũ ſpiritum dantia: qui ipſe deinde fixum corpus coagulat. Vbi ergo fixæ iſtiuſmodi generationes ſunt, ibidem fixi quoque Paroxyſmi oriuntur, in mortem tendentes, non in ſanitatem, non in morbi multiplicationem euariantes, ſed in vna eſſentia permanentes.

2. Chronicum: & vnde is.

Tertio Tartarum *Manſuetum* ita cognoſcetis. Doloris quidem aliquantulum is mouet, ſed paſſiones nullas ſuſcitat. Id qui fieri poſſit, ab exem-

exemplo hoc diſcite. Videtis, qua ratione *Stupefactiua*, *Narcotica*, *Opiata* & *Somnifera* alia creſcant. Sic in Tartareis quoque generibus, huiuſmodi proprietates interdum inueniuntur. Et ſicut Natura res vniuerſas ad regulam ac modum vnum non fingit ac condit, ſed plerunque varietate gaudet: ita hoc quoque loco in Tartaris proprietates & diuerſas naturas eiuſmodi conditas eſſe ſcietis. Nunquam enim hoc ita perſuaſum ſit Medico, quaſi vnus morbus vnam ſaltem naturam ac conditionem habeat. Veluti peſtis: quot enim peſtes: tot tamque diuerſæ naturæ. Verum hoc eſt etiam in pomis & pyris. Poma quidem & pyra ſingula ſunt: vnum tamen ſubinde ab altero ſeparatum eſt. Eadē ratio morborum quoquē: eadem ratio etiam ipſius Tartari. Vnde nonnunquam etiam Tartarus *Cicatriſans*, ac *Acetoſus* & *Berberieus*, & *Ponticus*, & *Piperinus* inuenitur. Vnus enim quilibet pro iſta natura ac eſſentia ſuos paroxyſmus ducit. Et ſicut proprietates in ipſa natura ſunt: ſic ſuæ etiam in morbis. *3. Manifeſtus: & qualis ac vnde.* *Tart. Cicatriſans, Acetoſus, Ponticus, Piperinus*

Quartus eſt *Tartarus præteriens*. Is quotidie colligitur, quotidie etiam ſecernitur. Cauſſa eſt, quod ex congenita ſua natura nullam manſionem ſtabilem habeat. Vnde ſeipſam etiam expellit & exturbat. Et iſte omnium placidiſſimus & leniſſimus eſt. Et debitum hoc eſt officium Medicorum, vt vnumquodlibet genus Tartari ad ſimilem expulſionem reducatur & adornetur. *4. Præteriens: & qualis, vnde.*

C a p. XV.

De ordine & Regimine, quo in Tartaro procedi debeat.

HActenus de Tartari ortu, generatione, eſſentia, natura ac cauſſis, quantum quidem per ipſam naturæ lucem demonſtrari potuit, abūde ſatis dictum ac præceptum eſt. Quæ autem ad pleniorem ſingulorū illuſtrationem faciunt, ea ex magnis Naturæ libris, qui pedibus teruntur & leguntur, petantur. Deinceps autem ad curam, quam iſti morbi poſcunt, digreſſuri primo de Regimine, diæta, & ordine explicationem ſuſcipiemus. Huic præmittenda eſt cognitio de Natura & proprietate ſpiritus coagulationis: quam tradi ideo neceſſe eſt, vt Regimen eiuſmodi conſtituatur, quo ſpiritus coagulationis frangatur & deſtruatur in homine. Poſtea ſecundo, quomodo in creſcentibus omnibus Tartarus demendus & deſtruendus ſit, ne maſſa vlla aut ſubiectum relinquatur, ex quo ſpiritus Tartari gigni ac coagulari queant. Præterea, ſi proprietatem iſtarum concordantia coniungi poſſit, vt auertendæ coniunctionis gratia ſeparatio illarum inſtituatur, quēadmodū diuortio ſeparantur *Diæta ſeu Regimen, prima cura eſt.* *Diæta deſcribenda quæ præmittenda.*

Diæta quæ regula ac præcepta.

coniuges, ne deinceps liberos gignant: iſtis præcognitis,ordo ac regula eſt,vt curetur ac præſtetur, vt ſpiritus coagulationis vim ſuam amittat, ne quicquam poſtea coagulare valeat. *Secundo*,vt nutrimenta hominis, tam cibus quam potus a Tartaro expurgentur,iſque ita deſtruatur,vt ex ipſo Tartarus deinceps nunquam coagulari poſſit. *Tertio*,vt ſpiritus coagulationis & maſſa Tartari mutuo ita diſſeparentur,vt ſe inuicem nunq̃ corripiant ac complectantur. Hoc modo,hoc ordine ſi Regimen conſtituat̃, nec cauſſa,nec materia vlla relinquitur,ex qua deinceps huiuſmodi morbus gigni ac produci queat. Secundum hos articulos quemlibet Medicum decet Regimen ſuum gratia curæ ſolide ac fundamentaliter præſcribere,&ante omnia externum Tartarum nouiſſe,qualis ſit,qui adhæreſcat & agglutinetur,ſiue in cibo,ſiue in potu lateat. Qua cognitione qui caret,is, quid prohibeat, ignorat. Et ſi pro vno, viginti prohibendo fors nocens aliquid interdicat,id ex caſu non arte habet. Fas ergo eſt,hoc caſu Medicum eſſe Phyſicum propter proprietatem microcoſmi, & inſuper Philoſophum,propter proprietatẽ rerum naturalium: ne ex ignorantia fors aliqua errores inuehantur & corruptelę. Etſi enim remedia valde bona & præſtantia adhibeantur,quib. reſolutio & expulſio fiat: tamen ſi,per errorem diætæ reponatur in hominem,quod exturbatum fuit,tartarus poſtea vberior & firmior ſubnaſcitur. Quilibet vero Medicus, qui ex arte generoſe & ſolide diætam præſcribere aggreditur,ad hęc puncta oppido neceſſaria animum aduertat. Quamprimum regionem quãdam (Medicus etenim terras omnes peruagari debet & cognoſcere) adierit, intetis oculis videndo,& porrectis manib. palpando accuratiſſime conſiderabit,in illis locis quid ſit & vigeat. Illic ergo ſi Tartaream quandam ægritudinem inuenerit: ſedulo ac curioſe diſpiciet ac indagabit ex quo vel potu, vel cibo Tartarus iſte ſuccreuerit, hoc eſt,iudicium ex vrina faciet, & dignoſcet, cuius generis aut ſpeciei iſte Tartarus ſit: adeoq; ipſa quoq; nutrimenta certa trutina cenſebit,quænam cum Tartaro iſto conueniant,vt ex collatione iſta inueniatur coniunctio interioris Tartari cum exteriore. Hoc pacto certi tartari cũ genere tum ſpecie inuentis: tunc illa in naturali Regimine cõſtituẽdo excludẽda & interdicenda ſunt quæ peccant. Sic fiet, vt per idonea remedia Tartarus non tantum ex corpore exturbetur,verum etiam ratione regiminis boni denuo non regeneretur. Hæc autem dignotio euidenti & exploratiſſima experientia niti debet, ita vt probatio iſta ipſiſſimo oculorum teſtimonio rata ſit. Sic enim Tartarus morbus eſt,qui viuis oculis in homine patet,ſuamque materiam viſibiliter & palpabiliter ſpectandam offert. Eodem modo externus quoq; Tartarus per artem viſibiliter & tangibiliter exhibetur.

Medicum debet eſſe Phyſicus & Philoſophus.

Medici, diætam præſcripturi quod officium Medicorum ſit meminerint.

Tart. Species ex vrina indicanda.

Tartarum cuiuslibet regionis cognoſcant.

Et ex-

Et experientiæ tali Medicum prægnantem eſſe decet, non tunicis rubeis ſuperbum, aut bracteis, velut Iacobitæ conchis, cinctum & munitũ. Cum ergo hæc talia a Medico requirantur, ei comprimis Alchimia opus erit. Per eam inuenitur, quid in vnoquoq; corpore iaceat ac conditum ſit. Quæ omnia qui non ad vnguem nouit, is ne principium ac veſtibulum Medicinæ attigit quidem. Debet enim accurata perueſtigatione eouſq; penetrare Medicus, vt Tartarum non in genere tantum, ſed in qualibet inſuper ſpecie quoque cibi ac potus, in quibus latet, cognoſcat, qualis is nimirum & cuiuſce naturæ ſit, quemue duritiam, quã formam, quam proprietatem & eſſentiam habeat. Et licet vnaquælibet quidẽ ſpecies tartarum quendam obiter exhibere poſſet: nihilominus tamẽ cautela iſta opus eſt, vt eo, quo diximus, modo tartarus extrahatur, ac ſal vrinæ prædicta ratione ſeparetur, ac deinceps ipſi gradus & qualitates diiudicentur, quæ quibuſnam conueniant, vel non conueniant. Quo examine etſi quidem multiplicia Tartara inueniantur, non vniuerſæ tamen ad morbum vim ſuam impenderunt. Ideoq; opus eſt, vt ſons tantum ac reus indagetur, iſq; ſolus in Regimine indicetur & prohibeatur. Fit enim haud raro, vt in iſta regione vnum legumen, aut quoddam frumenti genus aliud, aut vnus cibus potuſue, vnicaque ſpecies inueniatur, quæ tartarum illic gignat, & populatim inſerat. Id quod ſumma diligentia inquirẽdum eſt. Illud enim genus, regioni iſti vernaculum, ſi remoueatur, & loco eius genus extraneum aliud admiſtretur, porro in incolis iſtis Tartarus nullus generabitur. Ponamus exemplum. Kelhẹmenſe vinum labores ac difficultates Tartareas multas parit: Iſtud ergo qui vitat, & loco eius vinũ Neccarinum potat, is a morbo illo ſecurus eſt. Quæ etiam cauſſa eſt, cur non ſemper manendum & acquieſcendum in iis ſit, quæ terra ac regio noſtra promit; ſed quod ſanum ac ſalubre eſt, id vel a peregrinis & extraneis iſto caſu ſollicitandum. Hoc modo ſemper vna regio alteri manum præbeat, Rhenus Danubio, Danubius Rheno, Italia Germaniæ, hæc illi, vnaquẹlibet ſubinde illud miniſtrante, quod in alterius commodum & auxilium cedere poteſt. Sic ergo per hoc exemplum vniuerſale, particulariter omnes ſpecies cibi ac potus intelligite, poſſe nimirum ſemper pagum, vrbem, fontem vnum, alterius defectum ſupplere & emẽdare. Nec enim omnes fontes vniuſmodi ſunt, nec omnia vina eadem. Huiuſmodi experientiam omnino requirit Medicus: vt, cum nomen illud præferat, ipſam quoq; artem poſſideat. Nec enim commode hoc vel illud prohibere poteſt, niſi in prohibiti locum conceſſum aliud ſubſtituat, hoc eſt, ſi materiam peccantem in cibo inuenit hoc: materiam non peccantem æque inuenerit etiam in cibo alio. Hunc indulgebit: illum vetabit. Vnum

Alchimia neceſſaria Med.

Sal vrinæ ſeparatum Tart. index.

Kelhemẽſe vinum admodũ Tartareſum. Neccarinũ illi remedium.

Regio regioni Medica.

Bonum malo vbique oppo nitur. *Medic. reprehenſio.* *Medicina demonſtratio eſt, non opinio*

enim ſubinde alteri oppoſitum eſt, nec quicquam eſt, quod ſibi non vicarium aliquod datum habeat. Bonum namque & malum in quocunque rerum genere ſunt. Ideo accurato examine opus eſt, vt ſciat Medicus, quidnam in qualibet ſpecie præcellat, ne fors, dum malum prohibeatur, peius ſubſtituatur: veluti doctrinæ librorum ſatis demonſtrant ab illis Medicis factitatum eſſe, quorum Regimen ac diæta a prægreſſo nullo examine conſtituta eſt, ſed ex qualicunque arbitrio poſita, cum tamen probroſum admodum Medico ſit, ſi is aliquid prohibeat, nec quid prohibeat, ſciat, nec norit, quid in hoc vel illo lateat. Et ex tam temerario arbitrio hactenus diætæ præſcriptæ ſunt. Vnde factum eſt, vt vniuerſa Medicina in contemtum & deſpicatum abierit, quod errores iſtos hactenus publice cum tanta obſtinatione ipſi fouerint. Nec enim illi oculariter aut materialiter, aut realiter quicquam probant ac iudicant: verum opiniones tantum ſuas important, quas Medicina ferre nullo modo poteſt. Nec enim illa, vt Logica, opinionibus gaudet: ſed veritate ipſa ſtabiliri vult.

Medicus quid agere debeat, vt laudetur.

Qui Medicum in ſua patria cum laude & tranquillitate agere vult, is patriæ ſuæ naturam ac Tartarum comprimis integre ſciat, & illum poſtea ſeorſim ſecundum quaſuis ſpecies cibi & potus examinet & conferat. Si enim in tua terra habites, ac aliquandiu ipſam incolueris, nec per totius regionis inſtitutum examen ſcias, quid in re qualibet ſingulatim ſit & lateat: certe non dignus es, quem tellus ferat, quia ſupina ignorantia obſitus inquirere non laboraris, quæ neceſſario ſcire debebas. Sic enim patriæ tuæ ciues noxa afficis, & qui alimenta ſuſtentandæ tuæ vitæ ſuppeditant, his nec gratiam nec mercedem vllam refundis. Ceterum ſi examen

Examen Tartari ex ſale vrina faciendum.

iſtiuſmodi inſtitueris, & neceſſaria quælibet indagaueris, ac huius ægritudines Tartareæ tibi occurrant: tunc iudicium ex ſale vrinæ facies, & vnum cum altero propius conferes, non ſecus ac gemma cum gemma confertur, tandemque, quod dignum eſt Medico, in iſto regimine conſtituendo ſectaberis. Niſi enim in cura Tartari Regimen probe obſeruetur, actum de omni Medicina erit. Ideo fas eſt, cautum eſſe Medicum, vbicunque gentium verſetur. Nec enim locus vllus vſpiam Tartareis ægritudinibus caret. Quanquam non meminerim, an terram vllam vnquam adierim, Tartareis ægritudinibus minus obnoxiam, quam quæ *Veldtlinia* vocatur. Huic enim ſimilis nec Germania, nec Italia, nec Francia, nec Oriens, nec Occidens in Europa. Nam in iſtius regionis indigenis, nec vlla Podagra, nec colica, nec contractura, nec calculus vnq̃ vſpiã viſus aut inuentus eſt, adeo vt non potuerim non impenſiſſime illud admirari. Regio enim iſta adeo ſalubris cum naſcentibus rebus omnibus exſiſtit, vt ſalubriorẽ non inuenerim omni peregrinationum mearum periodo. Quod

Tart. ægritudo seruis omnibus familiaris. *Veldtlinia omnium minime Tartarea*

ſi fors

ſi fors huic ſimiles regiones aliæ quoque reperiantur; eæ mihi compertæ non ſunt. Eiuſdem tamen ſalubritatis regiones in Europa alias quoque eſſe, credere vix poſſim.

C a p. XVI.

De conſeruatione & euitatione tartaricæ generationis.

QVanquam morbi per omnem orbē paſſim varii ac multiplices graſſentur, ac ſæuiant: nullus tamen ex omnibus eſt, cui ſua a Deo Medicina non creata & oppoſita ſit. Iam autem in progreſſis capitulis traditum ſcitis, quænam & qualis generatio Tartari ſit. Qui etſi nonnūquam craſſus, difficilis ac fortis ſit: econtra tamen ipſi quoque naturæ tam fortia & valida conſeruatiua data ſunt, vt Tartareæ illi generationi commode obuiam iri queat, ita, vt pro ſuo nutu dominari minime queat, ſed omnino cedere cogatur. Quod vero in ſuo Archeo homo non habet, id ex Archeo Naturæ ipſius extra hominem poſitæ mutuetur. Et hoc ex terra enaſcit. Proceſſum ergo de cōſeruatiuis talē hoc loco attendite. Videtis, Struthiocamelum ferrū, chalybem & cuprū concoquere & conſumere, vt pyrū vel nucem. Canis os coquit & digerit non tardius carne. Merula araneas deuorat; & coquit velut ſemen cannabis. Ciconia ranas ac ſerpētes & inſecta nocentia alia deglutat: quæ omnia ipſi bono cibo & alimento ſunt. Horum exemplo ſcire debetis, iſto fine Medicinam quoque homini datam eſſe, vt ſtomachus ipſius ad coctionem eius, quod aſſumit aut ingerit, roboretur. Exemplum. Tartarus in hominem ingeritur. Iam vero ſtomachi officium eſt, vt illum coquat, ſeparet, & expellat, ſicut ſuperius dictum eſt. Id ſi ex ſeipſo minime poteſt quidem: tamen is eo deducendus eſt, vt a nullo veneno quoque lædatur. Sicut merulæ non nocet aranea, ciconię ſerpens. Tentandum ergo eſt, ventriculum in hunc habitum deduci, vt Tartara illa cōcoquere & conſumere poſſit, non minus, ac ſtruthiocamelus ferrum. Vtræque enim coctiones poſſibiles ſunt, in homine, in ſtruthiocamelo. Si ergo Medicus conſeruationem ab iſtis Tartareis morbis præſcribere velit: ſtomachum primo eo rediget, vt omnia, quæ in ipſum ingrediuntur, conſumat, non ſecus ac ignis conſumit ligna. Id fit per rectificatiuum, confortatiuum, & alteratiuum ſtomachi. Aliis enim modis id fieri non poteſt. Hoc autem vt probe intelligatis, conſeruationis modos duos vobis proponam. Vnus ipſius ventriculi eſt, vt diximus. Alter eſt Tartari adimendi externi, ne is

Morbo cuilibet ſua Medicina data.

Struthiocamelus ferrum coquit.

Canis os. Merula araneas. Ciconia ſerpentes.

Stomachus hominis ut confortandus.

Conſeruatio conſiſtit, vel in ipſo ventriculo, vel in Tartaro demendo.

Eſurinum acetoſum quid, & quotuplex. *Acetoſum Naturale quid.* *Acetoſum artificiale quid.*

aſſumatur. Conſeruatio ipſius ventriculi procuratur per acetoſa eſurina. Hęc duplia ſunt: *Naturalia, Artificialia. Eſurinũ acetoſum* eſt Medicina, quę ſua natura ventriculum adeo famelicum reddit, vt cibos etiam inſolitos appetat. Quod autem appetit, id excoquit & digerit. Sed vt *Acetoſum* plenius intelligatis: ſcitote, acetoſum Naturale acetoſum fontale eſſe Acidulas. Acetoſum artificiale eſt acetoſum vitriolatum. Sic in ſola aciditate potentia dirigendi res, quas diximus, conſiſtit. Acetoſa fontalia ſunt naturales acidulæ, quarum vna alteris ſubinde præſtantiores ſunt. Acetoſa artificialia ſunt ex mineralibus metallorum & ſimilibus. Et quamuis quidem dici ſoleat *Acetoſum vitriolatum*, tamen eſt cuprum Veneris vitrïolatum. Cuprum etenim eſt vitriolum. Si ergo aciditas ex cupro extrahatur: tunc is, qui illa vtitur, cuprum digeret. Sic fit cum ceteris omnibus vitriolatis metallorum. Ideo, ſi dicatur, Struthionem omnia metalla edere, ita intelligendum eſt. Nam in omnibus ſunt acetoſa vitriolata, ſolum aurum vitriolum non agnoſcit. Huiuſmodi Acetoſitatem Eſurinã Struthio in ſua natura ac proprietate conditam habet, vnde talia etiam digerit. Homo autem illam in ſeſe non habet. In ipſum tamen illa induci & ingeri poteſt, vt ſimiliter digerat id, quod per proprietatem tamen innatam digerere nunquam poſſet. Ideo porro ſcire vos velim, thermas acetoſas, huiuſmodi vitriolatas naturas habere, ſpecie tamen multiplici. Quot enim ſpecies colorum: tot etiam aciditatis, nec eius vna tantum ſpecies eſt.

Aurum vitriolo caret.

Acidula Egendina omnium præſtantiſsima ad ſtomachũ.

Vnum tamen acetoſum fontale, quod prę omnibus, quæ in Europa cognoui prædico & extollo, inueni in *Egendin* apud S. Mauritiũ, cuius ſcaturigo menſe Auguſto acetoſiſſima profluit. Hanc qui pro Medicinæ modo potat, is perfectam ſanitatem adipiſcitur, & nec lapidẽ vllũ, aut arenam, nec podagram, nec Arteticam nouit, aut incurrit vnquã. Per ipſam ſiquidem ſtomachus adeo corroboratur, vt Tartarum digerat nihilo ignauius, ac Struthio ferrũ, merula araneam. Nec v. Tartarum ſolũ, verum & alia in homine morbos ſuſcitantia, quorum materia prima in cibo & potu ſita eſt. Primæ hæ materiæ vniuerſæ, quales quales ſint, conſumuntur. Et quemadmodũ ligna promiſcue omnia, curua, recta, æqualia, nodoſa, in fornace ardent: ſic idem quoque in illis ventriculis contingit.

Acetoſitas fontalis duplex, perceptibilis, non perceptibilis.

Genera a. acetoſitatis fontalis duplicia ſunt: vnum in acetoſitate ſua percipitur: alterum in illa non percipitur, & tamen vnica eſt proprietas. De hoc notate, quod non minus digerat, ac ipſum acetoſum. Nam ab exemplo documentũ ſumite. Ignis non ſemper ab igne incenditur, ſicut ignis e ſilice excuſſus: ſed ardet interdum ignis a nullo igne cauſſatus, velut fit a Sole, a fricationibus, &c. Et tamen hic non minus ignis eſt, quã a ſilice excuſſus. Eadem hic quoque ratio. Nam ſi illud in ſtomachum

vene-

venerit, operationem eandem edit, quam acetoſa perficiunt: Porro *Acetoſa* illa *occulta* ſunt fontes, natura ac dotibus mirabilibus inſigniti, a ceteris aquis modis multis diſtincti. Et plerumque exſiſtunt in iugis montium edituſſimis, in ſaxis ac rupibus, in cacuminibus niuoſis, longe ſupra terram, bolum ac lutum, in ſolis arenis, ſaxis & lapidibus. Horum vnus *Rhenus* in ſua ſcaturigine eſt, & Albis, & his ſimiles fere aquæ omnes, ſimili ſcaturigine prorumpentes. Quomodo vero plenius cognoſci poſſint, tradendum Philoſophis relinquo. Nec enim tractationem vberiorem præſens locus permittit. Fas enim eſt Medicum Naturalem eſſe, & iſta talia cognouiſſe priuſquam Medicum agat. Nam cum natura ipſa huiuſmodi arcana per artem propriam non hominum induſtriam operetur & perficiat: Medicus eadem apud ipſam quoque naturam explorabit, & quænam ac qualia ipſa componat, decoquat, præparet, perquirat, & eius pharmacopolium, pyxides, ſcatulas, vaſcula &c. in omni orbe, in montibus, in ſaxis & rupibus, in arena, adeoque vbiuis viſitabit. Naturæ enim officina ampliſſima eſt, cuius remedia quoq; præſtantia ſunt & auxiliaria, valdeque ſalutaria, nec vlla pecunia venalia. Nec enim mercede data ægros illa ſanare ſolet, ſed porrectis medicinis. Et hanc officinam deinceps viſitatoribus & doctoribus commendo.

Occulta acetoſa qua & vbi ſint.

Rheni & albis, qua origo.

Naturæ officina quam illuſtris.

Vt autem porro de acetoſis artificialibus loquamur, ſcire vos velim, in ipſis mineralibus huiuſmodi acetoſitatem ſitam eſſe. Ars vero, quæ ſitum eius demonſtrat, *Ars ſignata* eſt. Acetoſitatem vero iſtam quæ ars extrahat & eliciat, alia eſt, ac *Alchimia* dicitur, quæ acetoſum a dulci ſeparare docet, & vnumquodlibet in proprium ſuum corpus permixtum reducit. Sic acetoſum quoque artificiale præparatum eſt. Sed iam opus eſt, vt proceſſum *Inueniendi*, & proceſſum *Separandi* aliquantum vobis explicem. Et quanquam iſta ſcholaſticalia ſint: tamen, quia hoc doctrinale ipſum ſcholaſticale nec nouit, nec intelligit: æquum eſt id a me proponi. Quod hoc diſcurſu fiet. *Ars ſignata* ſeu *conſignata* manifeſtat & prodit omne per ſigna externa, quicquid in hoc iſto corpore poſitum ſit, adeo vt per externa ſigna & ſignaturas perſpiciatur, quænam minera ſit auri, quæ argenti, quæ ferri, quæ cupri &c. Et ars hæc membrum ipſius Aſtronomiæ eſt, adeoque aditum ad medicinam præbet. Quod ſi hic deſcribere vellemus, quo pacto illa ſigna inueniantur & capiantur, hoc certe capitulum modum duorum librorum excederet. Hic ſatis ſit, me vobis explicaſſe, quod beneficio artis *Signatæ* interiora per ſigna externa cognoſcantur. Sic per ardorem vrtica, per amaritudinem gentiana cognoſcitur. Quod ad Separationem attinet, ſcientia Alchimiæ eſt. Illa docet extrahere, cogere, & vnumquoduis in vas ſuum peculiare ſeparare. Iam vero

Acetoſitas in mineralibus ſita eſt.

Ars ſignata quid?

Alchimia quid faciat.

Acetoſitas in varijs eſt.

Cuprum quomodo vitriolū fiat.

Quæ metalla quibus acetoſiores.

acetoſitates variæ ſunt. Sunt in metallis, in gemmis, in marcaſitis, in cachimiis, in chimolea &c. Vnumquodlibet autem genus ſuam artem, ſuū extrahendi modum habet. Quæ omnia vt a verbo ad verbum explicentur, præter tractatus huius inſtitutum eſt. Hoc hic attendite: ſi cuprum ſine corroſiuo frangitur & reſoluitur, vitriolum habetis. Ex iſto præparate *Quintum* eſſe, oleum & ipſius liquorem. Ita quoque acetoſum Veneris perfectum eſt, adeoque arcanum in iſtis rebus, de quibus dixi. Idem cum ceteris quoque metallis facere debetis. Venus a. & Saturnus in acetoſis virtutibus ſupremi ſunt. Poſtea chalybs, tandem ſtañum. Mercurius in *Adepta* Philoſophia inter Metalla non numeratur. Porro cum ceteris mineralibus, marcaſitis, cachimiis, montanis, chimoleis, ita comparatum eſt, vt opus ſit, ipſis primo ſulphur adimi, ac liquorem mercurialem, ſolumq; ſalem retineri. In iſto enim ſale exiſtit *Aceto ſum* artis, & extrahitur ac præparatur in *oleum, liquoremq́, acetoſum*. Hi ita proceſſus ſunt & arcana, quibus vtentes a morbis Tartareis præſeruantur, ſi vniuſcuiuſq; *doſin & quantitatem*, quam Medico pro conditione perſonæ decernendam

Doſis Medico diſpuenda debetur.

relinquo, obſeruent & adhibeant. Si a. Tartarum iamdudum quis concepit: vt idem per conſeruatiua, quantū quidem fieri poteſt, iterum expellatur, opus eſt, ordinem curationis in punctis nonnullis coniungi. Sic lauare cum addita cura, curam perficit & abſoluit. Sic lotio cum cura, conſeruatiua quoque perficit; ita vt exquiſitius penetrent, nec in ſtomacho ſaltem coquant, excoquant, digerant, conſumant, verum etiam in vniuerſo corpore huiuſmodi digeſtionem procurent. Sed iſta omnia Medico perito commendo. Nec enim calamo omnia definiri & ad amuſſim delineari queunt.

Cap. XVII.

De Cura Tartari in prima Materia nondum coagulati, quocunque vniuerſi corporis loco exſiſtat.

Cura primæ mat. perficitur balneo & potione.

CVram agreſſuris nobis primo opus eſt, vt exordiamur a prima materia Tartari, antequam is coagulatus ſit. Compertum autē vobis ſit, Tartarum in prima materia non minus paroxyſmos & dolores ciere, quā in coagulatione. Nam ex prima materia Tartari varii morbi oriuntur, qui hactenus multos ſeduxerunt. Sed quod ad curationem primæ materiæ attinet, ſcitote eam perfici *Balneo & potione*. Balneum adhibetur, vt corpus incaleſcat, ac calidum maneat, ac calor iſte ſimul humectet, non exſiccet, ſiue Balneum id naturale ſit, ſiue artificiale. Medicinam etenim

prima*m*

primam materiam expulſuram, oportet externum calorem & humiditatem habere. Alias lente procedit operatio. Cum Balneo autem ipſa medicina continenter iungi & procedere debet. Ipſam quoque medicinam eiuſmodi eſſe decet, vt tam cibus quam potus remedii vim habeant, hac de cauſſa, quod nimirum cibus ac potus per vniuerſum corpus diſtribuuntur, & ab omnibus membris attrahuntur ſub ſpecie alimenti. Sic ergo cibus ac potus vniuerſum corpus peruadunt, nec locus vllus ipſis inacceſſus eſt. Dum vero nutrimentum membra omnia permeat; quicquid in corpore eſt, id inuenit & attingit, ſiue id bonum ſit, ſiue malum. Hinc enim nutrimentum proxime iungitur. Iam ſi nutrimentum ſimul Medicina eſt; tunc Medicina morbum attingit, quocunque corporis membro ille lateat. Commodius enim & directius morbus inueniri non poteſt per directorium aut indicem vllum, quam per nutrimentum. Fas ergo eſt, cibum ac potum certam contra Tartarum medicinam habere. Si ergo contra primam materiam Tartari medicina ſunt, nulla in toto corpore Tartarea prima materia relinquitur, quæ non perueſtigetur, & inueniatur, & expellatur. Vt vero nutrimenta Medicina fiant, danda ægro omnia ſunt, quæ appetit ac deſiderat, ſiue carnes ſint, ſiue piſces, ſiue vinum &c. nullo excepto. Nam quo vehementior appetitus, eo auidior tractatio omnium corporis partium, & ipſius nutrimenti deductio promtior & incitatior. Et licet cibi quidem illi ac potus inſalubriores exſiſtant, id tamen curari non debet. Hoc enim ſaltem fine miniſtrantur, vt dirigant ac ducant, penetrentque, ac locum Tartari & doloris occupent. Adeoque ſi præparentur eo modo, quem iam trademus, medicina fient, ſicut *Tyrus* in Theriaca. Nec enim is hoc fine aſſumitur, vt ipſe ſanet ac curet, cum venenum ſit; ſed tantum, vt vehiculum ſit, & corpus penetret peruadatque, ſimulque ſecum rapiat virtutes reliquas ſibi adiectas & per compoſitionem implicatas.

Alimentũ omnes partes attingit.

Nutrimẽtum, Tartari medicina eſſe debet.

Appetitui permiſcue omnia dãda.

Nutrimẽta deſiderata citius penetrant.

Iam, quia ſuperius diximus, Tartari materiam primam Balneis & potionibus curari: ſcitote, balneum conſtare nõ debere, vel ex ſulphure, vel ex vitriolo, vel ex alumine. His enim ſpeciebus & ingredientibus, omnibus carere debet Balneum, ſiue Naturale ſit, velut Thermæ, ſiue Artificiale. Ex omnibus autem Balneæ piperinæ præſtantiſſimæ & nobiliſſimæ ſunt, ſicut his proximæ Tœplizenſes in Bohemia non procul a Grauppen verſus Brixam diſtantes. Factitiæ Balneæ ex aqua pluuiali niualique, aut ex rore, quæ optimæ ſunt, cum aquis aliis permixtæ parari debent. His incoquendæ ſunt folia raporum, cortices eorum, vel ipſa integra, paſtinacæ, folia carotarum vel radices, chamomilla, tapſus barbatus, comprimis huius folia, betonica

Balnea Tartari naturalia qualia eſſe deceat.

Piperina therma optima contra Tartarũ.

Therma Tœplizenſes.

Bal. Artificialia quo paranda.

tam purpurea quam alba, prunella, Aquilegium, raphanus ſylueſtris, Artemiſia: Ceterarum herbarum nullus vſus eſt. Quod enim enumeratæ non præſtabunt: id reliquæ multo ignauius confectum dabunt. Ex illis ergo balneum conſueto more parandum eſt; cuius modum fuſius deſcribere ſuperfluum ſit.

Potio cum cibū quoque includat.

De *Potionibus* hoc tenendum eſt, tam cibum, quam potum, vno potionis vocabulo intelligi. Cuius rei hęc cauſſa, quod cibus in potum reduci debeat, nec cibus, qui dentibus mandatur, maneat. Ab eo n. ſtercus, ac Tartarus, excrementumque corporale ita ſeparari debet, vt ſolum nutrimentum aſſumendum ſuperſit, nec hoc cum Tartaro & excremento relinquatur. Quod dum fit, potio emergit ex illis omnibus, quę cibus erant. Vinum per ſe potus eſt. Separatio autem illa hoc modo fit. Pro nutrimento elige carnem. Vt vero caro medicina fiat, ita paretur. Adiice ipſi Aquilegium ſpinoſum, viſcum quercinum, Alkali de dura glacie. Et cum iſtis carnem præpara. Iam in medicinam ſatis redacta eſt; Cuius Receptum tale eſt:

Caro vt paretur in medicinam.

℞ *Carnis minutim velut pro farciminibus inciſa* ℔ ij.
Aquilegii ſpinoſi. Viſci quercini, an. M. ij.
Vtriuſque Alkali an. ℥ ß.
Alkali glaciei duræ ℥ ß ʒ j.

Miſceantur, & indantur in cantharum cum certo ſalis additamento. Is obturetur, & ferueat in Balneo Maris, donec in iuſculi formam abeant. Hoc præbe. Vna cum iuſculo hoc potes etiam miniſtrare appetitus gratia cibos alios, velut piſces, &c. principale tamen ſemper id eſto, in quo tota cura poſita eſt. Hoc Receptum ſufficit ad materias primas omnes expellendas, quacunque corporis parte lateant. De potu vero hanc ſeparationem teneatis, vt & vinum ipſum a corporeis excrementis ſeparetur, nimirum a fecibus & Tartaro, & cum medicina ita præparetur, vt ſimul potus & medicinæ formam ac rationem habeat. Id hoc modo fit. Autumni tempore vini ſeparatio inſtituenda eſt. Hoc ita accipe. In muſto vini omnis prima materia adhuc confuſa eſt, maxime quoad Tartarum. Vt autem in prima materia maneat, adiici ipſi debent illa, per quæ in prima materia conſeruetur, quod prima adhuc materia eſt. Id vinum poſtea qui bibit, in eo Tartarus nullus generatur. Et licet quidem Tartarus aliquis in dolio adhæreſcat, in corpore tamen minime adhæret, ſed extra hominem expellitur. Res vero, quæ id præſtent, ſunt *Benedicta garyophyllata*, *Aquilegium ſpinoſum*, *Cardobenedictus* & ſimiles. Non quod *Curatiuum* ſaltem Tartari in prima materia ſint, ſed etiam *Conſeruatiuum*: quæ ſuo Encomio ſatis celebrari non poſſunt.

Vinum vt ſeparetur, & medicina fiat.

Benedicta, Aquilegium, Cardobenedictus quid præſtent.

Rece-

Receptum aliud.

℞ *Ol. de gran. Iuniperi cum liquoribus menſuras x.*
Aquarum ſpinoſi aquilegii.
Capillorum Veneris an. menſur. iij.
Vini in muſto menſur. 200.

Vna deferueſcant. Hoc præſtantius priore. Hac ratione prima materia Tartari, ſicut dictum eſt, expelli debet. Quod ſi aliud quoque ad Tartarum conducens noueris, ſimili modo idem applicare potes. Nec enim ſolus ego artes omnes calleo, ſed ſunt & alii, qui artes norunt, & periti ſunt. Adminiſtrationis tamen proceſſus dictus palmarius eſt: vt qui in omnibus Tartari generibus quoque Regiminis ac diætæ loco obſeruari poſſit. Hunc ergo proceſſum, vt ſedulo & diligenter excutias & ediſcas, ſtudioſe operam dabis.

C a p. XIIX.

De Cura Tartari in forma Tartari & arenæ, quocunque corporis loco ſit.

DEſcripta in præcedenti capitulo Methodus obſeruari etiam debet in *Expulſione Tartari*, de qua hoc capitulum tradet, hanc ob cauſſam, quod ſemper prima materia Tartari præſens quoque ſit, quæ vna opera ſimul auferenda eſt, ne de nouo quid argumenti & coagulationis inſtituatur. Generale autem in cura præceptum tale eſt, vt quæuis medicina innata vi Tartaro ita aduerſetur, vt illum diſſoluat ac deſtruat adeo, vt fiat ceu liquor, aut viſcus, aut mucilago, nec vnquam iterum coagulari poſſit. Deſtructio ea ſi facta ſit, tunc natura ipſa illud expellit. Ideo hoc caſu id ſaltem accurandum eſt, vt talia adminiſtrentur, quæ iſtiuſmodi *Arcana* contineant. Videtis enim artes & ſecreta quædam externa eſſe faciendi aquas, quæ ferrum ita frangant, vt ferrum denuo fieri non poſſit. Similiter & cuprum & metalla alia ita diſſolui queunt, vt, quod fuerunt, iterum fieri non poſſint, aut ad priſtinam ſuam naturam reduci. Et licet huiuſmodi quidem ſecreta ad hominis ſalutem non faciant, ſed mortem accerſant; tamen a me exempli ſaltem loco adducta eſſe putabitis, non vt remediorum loco vnquam adhibeantur, ſed vt per iſta doceatur, medicinas ſimiles alias quoque exiſtere, quæ Tartarum ſoluendi vim habeant, ſicut Aqua fortis ferrum. Et iſta non quidem corroſiua ſunt, ſed genuina remedia. Si enim Deus res quaſdam creauit, quæ ferrum lapideſque &c. comminuant, ſoluant, in liquorem reducant: in ſalutem hominis quoque res neceſſarias creauerit, vt per eas Magnalia Dei cognoſcantur & celebrentur. Hoc ergo noſtri muneris ac officii eſt, vt

Tartari ſolutio eſt omnis curatio.

Aqua ferrum ſoluentes.

Hhh

iſta Dei myſteria in Natura perueſtigemus, nec deſides otio torpeſcamus, ſed Medicinã factitaturi alacres & peruigiles ſimus, & ſcholam veram ac genuinam adeamus. Fundamentum ergo Tartarum eiiciendi in his punctis poſitum eſt, vt ea myſteria & arcana adhibeantur, in quibus vis ſit ac efficacia reſolutionis, diſſolutionis, deſtructionis. Hac enim via Tartarus totius corporis concutitur & adimitur. Is in corpore duobus modis ſuccreſcit ac generatur, vel enim forma Tartari adhæret: vel formaarenæ, quales ſunt lapides ſindentes & ſcindentes. Curæ autem proceſſus conſiſtit in regimine primum: poſtea in balneo, omni omnino ratione, veluti diximus. Cum illis remedia quoque adminiſtrari debent, mane & veſperi, prout ipſa neceſſitas poſcit, vel rarius vel frequentius ipſa adhiberi. Præparatio porro medicinæ ea eſt, vt illa ex lapidibus ſit, & primo in liquorem reducatur, qui denuo in lapidem reduci non poſſit, ſed in coagulatione penitus conſumatur & tollatur. His præſtitis, medicina parata & commodata erit. Iam vero momenti nihil in eo poſitum eſt, vt longa & promiſſa recepta conſcribantur, & in illa res multiplices congerantur. Hic rhombus eſt, vt id bene præparetur, de quo diximus. Præſidia vero, mihi idonea viſa, hæc ſunt: *Oculi Cancrorum, lapis Iudaicus, lapis Lyncis, lapis Lazuli, lapis ſpongiæ, lapis aquilæ, lapis glaciei &c.* Nec opus eſt, vt iunctim omnia aſſumantur, ſed vnumquoduis ſeorſim & per ſe ſatis eſt. Præparatio enim iſta perficit, & ipſum Receptum eadem integrat ac complet.

Arcana ſoluendi Tartari qualia ſint.

Tart forma duplex. Tartarus, Arena.

Arcana Tartari e lapidib. petita.

Arcana Tartaro qua ſunt.

Vbi iuxta hoc quoque tenendum eſt, quod ad Tartarum radicitus euellendum, *Radices herbæ ac ſemina &c.* ſatis fortia non ſint: ſed oporteat ſimiles lapides aſſumi, ſicut recenſui, quorum plures quoque exiſtunt, quam quos enumeraui. In his enim Tartari expellendi virtus poſita eſt. Recordari vero vos velim, *ſcientiam ſignatam* iſta per ſignaturam demonſtrare & probare, q̃ ſignatura in prædictis lapidibus eſt, ꝙ Tartarum eiiciendi vim illi poſſideant. Qui ergo Medicus eſſe volet, is opus habet, vt primo ſignaturam Tartari ſciat: poſtea ſignaturam medicinæ quoque teneat, ita vt ſignaturæ vtræque in vnam Anatomiam coniungantur, & in vnam Coſmographiam reducantur. Sic enim ſi ſignaturam habueris, corpus id quoq; habebis, in quo myſterium, quod Tartarum pellit, latet. Id vero corpus deſtrue & ſolue hoc modo. Deſtilla eſſentiam vini nouies. Poſtea recentes lapides calcina, & illos in eſſentia illa vini reſolue, & diſſoluetur velut ſal in aqua. Tandem id deſtilla: & quod in fundo ſubſidet, id permiſce cum noua eſſentia vini, ſublima, donec vniuerſum aſcenderit. Iam corpus illud fractum & deſtructum eſt, & tuto, vt dixi, præparato vti potes. Conari autem minime debes, vt liquorem ab eſſentia vini ſepares. Illa enim plus præſens commodat, quam ſeparata. Iuuat enim penetrare,

Radices, herba, ſemina ad Tartarũ infirma.

Ars ſignata med. neceſſaria.

Preparatio myſterii qualis.

re, inueſtigare, dirigere, ac efficacius operatur in Tartarum ac arenas Tartari interioris, quem liquat, & in mucilaginem reſoluit. Quanquam frequenter accidat, Medicinam celeriter operari, Tartarumque ita feſtinanter ſuo loco cedere, vt prius reſolui non poſſit, ſed Medicinam effugiat, & ante completam operationem abſcedat. Et hic proceſſus ſtudioſe attendendus eſt. Hoc enim ordine & methodo Tartarus omnis in vniuerſo corpore inuaditur & expellitur, Medicina ad eius expulſionem ſatis valida & robuſta. Et licet quidem nō multa recepta adminiſtrentur: ſufficientia tamen ea ſunt ad quæuis genera Tartari iſtiuſmodi. Vnumquoduis enim ſimplex per ſe ſatis eſt. Quod ſi compoſitum fieri debeat: ſimplicia iam iterum ſufficientia ſunt, ex quibus Recepta componi & concinnari queant. Itaque vt latius & profuſius hoc capitulum deducatur, præter vſum eſt. *Simplicia quæuis ad Tartarum ſufficiunt.*

Cap. XIX.

De Tartari expulſione e Iuncturis, Articulis, Raſtetis.

Aliquoties hactenus mentionem feci de Tartaro, quod generetur etiam in articulis, vbicunq; ſint in corpore, Item in iuncturis & oſſium commiſſuris, intra quas ille ſe inſinuat. Velut intra aurem & cranium, intra hoc & naſum, intra naſum & cartilaginis apicem, & generetur in Raſtetis manuum pedumq;. Ac in omnibus totius corporis locis quidem generatio illa fieri poteſt, vbicunq; commotiones & connexiones duorum membrorum ſunt, aut concauitates lacertorum ac membrorum &c. Vbicunq; ergo huiuſmodi Tartara vigent, ibidem quoq; Arthetica, Podagra, Chiragra, Genugra, Schiatica, & articulares dolores alii gignuntur, quacunq; id corporis in regione ſit, ſiue in dorſo & eius ſpina, ſiue in coſtis &c. Iam vero Medici verſum prouerbialem decantant. *Tartari articulorum quæ ſedes.*

Neſcit nodoſam Medicus curare Podagram.

Qui tamen plane ineptus & inconditus eſt. Nec enim Podagra nodoſa eſt, ſed Tartaroſa. Grana etenim illa ſunt grana Tartari: ita vt merito conuenientiore nomine dicantur Tartarus. Tum & vocabulum, *Medicus*, in verſu otioſum eſt. Illi enim qui ſe Medicos vocant, Tartarum autem curare non poſſunt, Medici haudquaquam ſunt, ſed ſunt *Roades*, hoc eſt, Medici veterinarii, qui nondum maturuerunt, ſicut pruna ſylueſtria ante autumnum. Itaq;, ſi qui tamen minime ſum, poeta equidem eſſem, verſum iſtum hoc modo emendarem. *Verſus prouerbialis de podagra ab authore emendatus.*

Neſcit Tartaream Roades curare podagram.

Qui elegantiorem optat, ille eum condat. Porro in hoc capitulo inſtitutum meũ eſt, docere, qua cura *Tartarus Podagricus* expellatur. Eo n. adempto & remoto, podagra quoq; abſceſſit. Vobis autem mirum non videatur, quod tam breui capite tam magnum morbum curare doceam. Caput quidem, fateor, breue eſt. Sed plus vtilitatis ac fructus fert, quam omnes tractatus aut libri, vnquam conſcripti & editi. Quod vero præter hoc capitalium quoque peculiarem de Tartaro tractatum ediderim: factum id eſt ad podagræ originem & cauſſam plenius explicandam. Summum autem & nocentiſſimum in Tartaro eſt vltima materia podagræ. Quod ſi quidem podagræ cauſſas alias vniuerſas ſumas, & Tartarum omittas, nihil quicquam proficias. Itaque cum inſtitutum meum ſit, Tartarum expellere, qui inter cauſſas, primas tenet: omnino in hoc libro ille cum ceteris generibus coniungi debet. Hic iam Methodus ac proceſſus eſt, vt balneum non admittas, quanquam id ratione Tartari conuenire videatur. Nam & noxium & aduerſum eſt propter alias in podagra concurrentes cauſſas & circumſtantias. Diætam tamen præſcriptam obſeruare ac tenere potes; quia raro podagra eſt, quæ plura Tartari genera non contineat, præter illud, quod in iuncturis, articulis & dictis ſimilibus continetur. Vnicum ergo præſidium exſpectari poteſt a reſolutione & deſtructione *Tartari granuloſi*, quem Roades nodoſam vocat podagram. Ita vero granula iſta reſolues, vt in formã mellis aut zuccari inſpiſſati reducantur, & reſolutione illa conſumantur, & conſumtione articuli indurati, diſlocati ue ac incuruati iterum extendantur, emolliantur & relaxentur, ac in priſtinam naturam redeant. At quia ad diſlocationem illam plura requiruntur, quam cura tantum Tartari granuloſi: ideo reliqua in libro de *Podagra* edito pluribus traduntur, hic minime altius repetenda. Ex myſteriis autem ſeu arcanis, quæ Tartarum podagricum reſoluunt, quinque mihi nota & explorata ſunt. Quorum etſi quidem quodtuis ſeorſim per ſe ſatis ſit: compoſitionem tamen facile pati poſſunt, factam ex iſtorum aliquot, non omnibus. Licet autem quinque iſta ſimplicia nominentur, non tamen vnumquoduis ſimplex per ſe ſpecies eſt, vt in gummi: quorum etſi plura ſint, ſunt tamen *gummi*. Ad hoc exemplũ cetera quoque æſtimanda ſunt. Quinque vero iſta ita nominantur: *Gummi, Reſina, Martyana, Maſticatorium oliuũ, Terenisbin* extractum. Hæc quinq; palmaria ſunt, in quorum ſingulis vis ineſt omnia Tartara granulata reſoluendi in *Liquorem & aquoſitatem*, quæ conſumtioni prope ſubiecta eſt. Horum vero præparatio talis eſt, vt tam fortiter in eleuationem reducantur, vt poſt hanc circulari queant, & circulatorium ad minimum ſeptimam circuiuerit. Tunc demum iſta compoſitio tibi conceſſa

Proceſſus podagræ quis.

Balneum podagræ obeſt.

Reſolutio Tart. granuloſi cura podagræ.

Aut. liber de podagra peculiaris.

Myſteria podagræ 5 ſunt.

Præparatio eorum qualis.

conceſſa eſt, vt circulata illa componere, coniungereque liceat, prout generatio Tartari tibi viſa & cognita fuerit. Circulatione iſta inunge membra Tartarea, & loca Tartari granuloſi, quæ *Roades* nodoſam podagram vocat. Per inunctionem hanc reſoluuntur Tartarea genera granuloſa, quæ alias reſolui non queunt, nec vlla ratione alia per medicamenta edomari, quam per foris adhibita. Proceſſum vero, qui inunctio illa fieri debeat, hic deſcribere nihil attinet. Modus enim omnibus conſtat, ſaltem hoc ſedulo agatur, vt grana reſoluantur & conſumantur. Sicut enim Sol aut ventus aquam exſiccat, eamque ita diſſipat, vt eius nihil reliquum ſit: ſic idem hic quoque fit ab hiſce ſimplicibus arcanis. In illis enim myſteria condita ſunt, quæ tartarum podagricum ſoluendi poteſtatem habent, non ſecus ac Sol vim habet liquandi niuem. Coagulatio enim Tartari Podagrici & coagulatio aquæ eſt vniformis induratio, hoc vno differens, quod coagulatio Tartari a calore fit, illa vero a frigore. Conuenit ergo myſteria ita conſtitui, quæ a calore tantum coagulatum reſoluant. Et quemadmodum nix ac glacies a ſole liquantur, & in terrã abeunt, ita, ut non redeant: ſic idem hic quoq; accidit. Per arcana enim conſumitur, & in liquidum reducitur, quod in corpus penetrat, a quo tandem conſumitur, vt porro nullibi iterum prodeat ac conſpiciatur.

Tartarus granuloſus ſolis externis remediis cedit.

Coagulatio Tartari & glaciei vt differant.

Cap. XX.

De lapide veſicæ ac renum.

ÆGritudinis huius, nempe lapidis veſicę & renum, curam tradere res ardua ac magni laboris eſt. Quodcunq; vero vel ex ipſa Naturę luce, vel ab ipſa experientia magiſtra hauſi ac didici, id hic explicabo. Medicos autem vniuerſos admonitos velim, vt incolis earum regionum, quibus ipſi Medici prǽfecti ſunt, præſeruationem fidelem & integram communicent, ne fors ex negligentia immanis iſte Tartarus, res adeo pernicioſa & mortifera in homine gignatur & ſubnaſcatur. Nam & nos hoc capitulo ſedulo explicabimus, quo nam modo tyrannus iſte adeo ſæuus euitari & expugnari queat. Inficias quidem non eo, cauſſam lapidum & Tartarei tyranni in homine, etiam a bono cibo potuque oriri. Sed & principia præterea alia ſunt eiuſdem, velut & iam inclinatio & diſpoſitio naturalis hanc generationem cauſſantur. Iſta vero vtut ſe habeant, ſcire debet Medicus & intelligere, quæ Tartari ſuæ regionis Natura ac conditio ſit, vt inde diſcere & conſtituere poſſit Tartari tam præſeruatiua quã expulſiua remedia, quibus ille quotidie expellatur, nec in actum erumpat, aut in materiam ſuam vltimam deducatur. Hoc enim fraternitatis ac

Medici officium in calculo præcauendo.

Lapis renum & veſicæ hoſtis tyrannus.

Chriſtianitatis officium eſt, quo proximi ſalus promouetur. Æquum n. eſt, vt quam tibi menſuram dari optes, eandem alteri quoque ipſe des. Si vero iam dum eo res deuenerit, vt lapis iſte ſeu Tartarus *Marmorius* aut *Silicetus* euaſerit: hunc teneri proceſſum opus eſt. Balnei, cibi, potus ea ratio, is ordo tenendus eſt, quem præſcripſimus. Sic nimirum & cautius procedetur, & ſi quid lapidis adhæſit, ſecedet commodius. Vt vero lapis ipſe inuadatur & oppugnetur, ſcire debetis, *Fel terræ*, quod lapidem deſignat, illum ſuo tempore adimere, licet nulla celeri cura. Eius receptum tale eſt.

Curatio lapidis qualis.

Fel terræ myſterium lapidis.

℞. *Olei fellis terræ althalizati correcti* ℥ij.

Liquoris Lyncis, ſpongiæ, Iudaici, cancrorum an. ℥iij.

Miſce, & per menſem circula. De hoc potandum præbe, quo plus eo melius. Vrinam collige, & ſedimen congela ſeu coagula in vnam maſſam. Sic & lapidem inuenies, & eius omnem magnitudinem molemue. Et in hoc Recepto acquieſce. Melius enim aliud non noui. Nam præſtantioris inuentio cuiuſuis experientiæ & benedictionis diuinæ eſt. Is ſua dona dat cui vult. Nec vniuerſa Deus dona ſua vno die effundit. Porro autem nonnulli lapides cum malis al ıs quoque concurrunt aliquando velut cum *vlceratione*. Eos c rabis per oleum Antimonii & Apodeldoch in exterioribus, velut & per *Balſamum Hyperitonis*, quem in Chirurgia mea deſcripſi: item per Balſamum Tartari Acatiati: quibus omnibus ſucceſſu & euentu feliciſſimo vteris. Porro operam quoque dabis, vt deinceps conſerues, eo modo, quem in initio capitis præfiniui, ne in poſtero tempore lapis alius renaſcatur, & dolor poſterior priore truculentior fiat. Poſtremo enim non in principio mala grauiſſima incumbunt, quæ tandem mors terminat. Sed artes quidem aliæ quoque ſuperſunt, veluti ſunt ſectiones. Quæ ſi bene cadunt, quis eas vituperabit? Magna tamen pars eorum, qui iſtas tractant, ſuo priuato commodo velificantur, qui raro ſecant, niſi prius mercedem mediam abſtulerint. Vtcunque ergo ſuccedat ſectio, iam pars pecuniæ dimidia, vel ea tota ab ipſis recondita eſt. Id in iſtis impoſtoribus latu indignum eſt. Nam cum videant, impune omnia omnibus licere: ad ſcindendum promiſcue omnes irruunt, vtcunque alea cadat. Si ars non prodeſt ægro, prodeſt tamen marſupio. Hanc illi ſuæ profeſſionis ſummam habent. Tales plerique ſunt Balneatores, raſores, chirurgi, & his ſimiles alii. Sic ergo Medicina ſpelunca latronum fit. Quin ipſi quoq; Doctores tam periti & induſtrii non ſunt, vt rem & malum ipſum penitius cognoſcant, cum tamẽ per ſigna a me deſcripta, probeque ipſis attendenda, dignoſcendorum affectuum tempus ac inſtrumenta ſufficientia haberent, & vtinam noſtro more, non ſuis ſpeculationibus

Cura lapidis cum vlceratione qualis.

Apodeldoch remedium lapidis cum vlceratione.

Sectio lapidis veſicæ.

Temeritas quorundam in ſecando calculo.

Medicina ſpelunca latronum.

Medic. reprehenſio.

aibus iudicare facile poſſent. His tamen omnibus ſpretis, ſatis ipſis eſt, aſinis ſuperbe incedere, laureos ac florenos condere, ſuiſque chirurgis ac balneatoribus aſſentatoribus mediam partem extorquere ac procurare. Hinc fit, vt nouiſſima primis ſemper deteriora reddantur. Si ſalus nõ procuratur ægro: at loculis corraduntur aurei. Veriſſime ergo dicere liceat cuipiam Medicinam hodie nihil eſſe, niſi impoſturam, niſi nugas, niſi phantaſiam: cum nulla a quoq̃ opera, quæ probam ſuſtineant, & per quæ ars ſtabiliatur, edantur. Et hæc qui ſerio & intime penſitat, is tacile videt, quantis impoſturis & vanitatib. omnia fœdata & corrupta ſint. Beatus a. ille, ex prauis bona qui ſeligere nouit. Beatus ille, qui in loco *Sarepta* ſedet: is non fallitur. Apage hanc legem aut licentiam, quod de homicidio admiſſo Medici reſponſionem nulli debeant. Hæc impunitas iá quemuis agaſonem Medicum fecit. Procul autem & hunc morem, pecuniam ſcilicet numerari pro arte, quæ ægrum interemit.

Medicina hodierna qualis.

Cap. XXI.

De lapide veſica, ſponte natura ex humiditate ſalis cruoris ſiue vrina cruoris generato.

IAm autem porro attendite de Tartaro interno, non ex cauſſis externis ſeu Tartaro externo generato: Is ex ipſo corpore, in quo iacet, oritur & emergit. Iam vero æquum eſt, vt propter curationem generatio eius breuiter repetatur, vt eo certius & facilius intelligatur. Id hoc modo fiet. In corpore liquor quidam naturalis conditus eſt, qui ſuam vniuerſo corpori humiditatem impertit, ſine qua humiditate corpus viuere nequit. Producamus exemplum. Huiuſmodi humiditatem in ſe terra quoq; habet, per quam ſuſtentatur & vegetatur, vt fructus proferat, quos alias proferret minime. Iam v. illa humiditatem hanc ab aqua deſumit, quæ terram ipſam permeat & poros eius omnes peruadit ex parte vna: & porro etiam ab impreſſionibus olympi, per imbrem, rorem. &c. vnde terra extra, hoc eſt, in ſuperficie humectatur, & Elementum aquæ eam infra ſuperficiem humectat. Hiſce ergo a liquoribus terra in ſua eſſentia & vigore conſeruatur, ita vt ferendis, & gignendis fructibus apta ſit. Similis humectatio in ipſo quoque homine eſt: adeo, vt terra ipſius, hoc eſt, caro & ſanguis, oſſa ac venæ ſine humiditate illa nihil valeant ac poſſint. Homini ergo Elementũ aq̃ ineſt, a quo humectať. Huic accedit Meteorica impreſſio, q̃ humectat in ipſi⁹ ſuperficie. His p̃conceptis, ſcitote q̃, cũ homo caro ac ſanguis exſiſtat, opus ẽt Balſamo quodã habeat peculiari,

Liquor naturalis corporis ſimilis liquori terra.

Terra ſæcundatur ab aqua.

Homo a liquore conſeruatur.

Balſamus hominem ſuſtentat

Balſami humani ſubiectum ſal. Balſamum terræ.

a quo conſeruetur & ſuſtineatur. Is in corpus ſalis poſitus eſt. Sic ergo a ſale homo conſeruatur, veluti a Balſamo. De hoc exemplum notate. Simili ratione ipſa quoque terra Balſamum ſuum a ſale habet, vnde conſeruatur. Iſte ſal ſi ſuum excrementũ emittit, ſalpetræ inde emergit, &c. Sic in homine quoque, ſi Balſamus excrementum ſuum dat, & ſuas ſecreationes, tunc niſi virtus expulſiua adſit & expellat, ſpiritus accedit coagulationis, & ipſum in Tartareum lapidem coagulat. Hi lapides omniũ duriſſimi ſunt, & qui dolores omnium ſæuiſſimos concitant. Sicut ergo percenſui, hac methodo & ordine cura inſtitui debet, non ad Tartarum intendendo, ſicut hactenus deſcriptum eſt. Tartarus enim iſte in Medicina peculiaris eſt: peculiaris etiam eius origo eſt. Ideoque alius etiam in eſſentia & conditione ſuæ Medicinæ. Et vt propius ad curam deſcendamus, debet illa procedere ex eo, ex quo ipſe quoque morbus prodiit, ex corpore nimirum, ex quo lapis ipſe genitus eſt. Et licet hic ſigillatim de ſolo veſicæ lapide loquar: ſimul tamen etiam loquor de omnibus locis, in quibus Tartarus adhæret. Nam ſicut Tartarus peregrinus ſua loca quærit, ſic eadem ſimiliter Tartarus quoque cruoris quærit. Hoc modo excrementum Tartari naturalis deorſum ad veſicam abit, deſcendit ac deſtillatur, & conuenit in canali vno, qui ad veſicam contendit. Non ſecus ac multi imbres deſuper cadunt, ac in riuum vnum confluunt, & cum hoc abeunt: ita in corpore quoque idem accidit. Ad curam vero quod attinet, ſcire debetis, quod, vt diximus, ex ſolo iſto Medicina oriatur, ex quo ipſe quoque lapis naſcitur: hoc eſt, in cruore ſitum eſt myſterium arcani, quo lapis iſte diſſoluitur, & reducitur in ſuam primam materiam. Debet autem cruor e veſtigio coagulari in vitrea phiala per aquam feruentem. Poſtea ſuo more optime calcinandus eſt, & cum vnda proprie extrahendus, & volatilis faciendus, vt nihil de ipſo, quod aſcendat, reliquum maneat. Huic liquori quantitatem dimidiam de liquore duræ glaciei adiice, & per ſyringam adminiſtra. Vſque adeo enim ſubtiliatur, vt in potionib. penetrare non poſſit, ſed euolet, & aſcendat nec deſcendat. Optimum quidem & conuenientiſſimum eſt, vt Regimen & balneum inſtituas, *ſicut dictum eſt*, & inſuper proceſſum Tartari peregrini in veſica & renibus obſerues. Sed id, quod per ſyringam iniicitur, negligendum minime eſt. Hoc enim arcanum primarium eſt in lapide Tartareo cruoris natalis.

Cura lapidis veſicæ qualis.

Vnde morbus, inde cura.

Cruor myſterium lapidis veſicæ.

Cruor vt preparetur.

Syrinx, inſtrumentum Med.

Cura ſecunda Tartari ſiliceti &c.

Sed porro proceſſum quoque & ordinem alium notate de deſtru[illegible]ne vniuſcuiuſque Tartari ſiliceti, marmorei, &c. quales in renibus & [illegible]ſica generantur, quod, quæcunque aurum liquefaciunt, & [illegible]nam ſoluunt, eadem etiam omnia huiuſmodi Tartarea genera red[illegible]nt ex coa-

ex coagulatione ſua in liquefactionem reſinitatis. Etſi vero multis probabile fiat, non niſi per corroſiua id præſtari & impetrari poſſe: mihi tamen certum eſt, non corroſiua ſola aurum reducere. Sunt enim alia quædam etiam ſimplicia aurum ſoluentia, quę tamen ex claſſe corroſiuorum minime ſunt. Huius cenſus eſt *Manna* extracta ex floribus. Ea ſi in circulationem datur, aurum reducit. Eodem modo quemuis etiam tartarum reducit, cuius generis ſit, ſi per ſyringam adminiſtretur. Rhombus omnis in hoc ſitus eſt, vt illa Tartarum reperiat, attingat & comprehendat. Præterea ſunt etiam eſſentiæ vini Cineratæ, quæ ipſæ quoq; aurum in oleum candidum ſoluunt. Et quanquam eius quidem aliquid iterum reduci poſſit, non omne: ea tamen ſolutio ſufficit, nec in homine iterum coagulatur. Ideo cum virtute expulſiua tempeſtiue ita agendum eſt, vt expellat lapidem, ſolutum, dum in liquida reſolutione adhuc perſiſtit, ſi q̃d vero extra quidem hominem coagulatur, & in ſuam vltimam materiam iterum reducitur, parum refert. Sic ergo iam Curæ Tartarorum ſufficienter traditæ & comprehenſæ ſunt, modo medicus intelligens & peritus ſit, non ſolum receptorum ſcriba, qui artificio ſolito ſuo, *Fiat potus*, impoſturas agat. Alio omnino fundamento ac artificio opus eſt, quam vt ſcribatur, *Fiat Recipe, & decoquatur ſecundum vſum.*

Aurum etiam ſine corroſiuis ſoluitur.

Manna extracta circulata aurum reducit.

Eſſentia vini cinerata auru & Tartarum ſoluunt.

Cap. XXII.

Vberior declaratio & inſtitutio præparationis & adminiſtrationis eorum, quæ in hoc libello comprehenduntur.

SCribere quidẽ nobis & docere procliue admodum & facile eſſet, ſi p̃ſto offerrent, qui eadem legerent & intelligerẽt. Si n. cum huius ſeculi Medicis de vero Medicinæ fundamento diſſerere ſatagas, idẽ fere agas, ac ſi quendam calceos conficere doceas, qui tamen nec filum, nec modulum an ligneus ſit, nec atramentum, quid ſit, nouit. Cum tali quodam quis de arte diſſeret, qui tamen ne prima quidem principia deguſtauit? Sic ſi ego dico, *Accipe hoc, fac ita*, tunc ignorant illi, quidnam hoc, quidue illud ſit, quid facere debeant. Hæc vero perítia ſit & intellectus, opificem ipſum ſuæ artis inſtrumenta ignorare? Certe nõ ſecus res habet, ac ſi numularium quis ſe venditet, & monetæ imperitus ſit: aut ſi, qui permutandis & vendendis equis negotiatur, non norit equos. Subinde tamen illi ipſi occinere hoc ſolitant: ſcribe, vt intelligaris. Imo diſcant ipſi diſcipuli, vt intelligant. Vtrum qua ſo horum ſcribo equidem: an ipſa principia, elementa, fundamenta: An quæ ad hæc conſequuntur? Iis equidẽ loquor ac ſcribo, qui ipſa iam dum principia aſſecuti ſunt, non ty. onibus.

Med. huius ſeculi reprehenſ.

Opificem artis ſuæ inſtrumenta ignorare turpe.

Quod ſi ergo tyrocinia prima ignorant illi: quid cum ipſis in explicanda arte proficias? Baccalaureum eſſe, & nihil intelligere: Magiſtrum dici, & nihil ſcire: Doctorem iactari, & tantum opinari, id quidem nimis vile & euanidum eſt. An libri veſtri vniuerſum Medicinæ fundamentum contineant, nec ne, id ex vobis quæro? Si omne illud continent: nullius amplius indigi eſtis cognoſcẽdi. Sin minus, opus certe erit, vt multo plura addiſcatis & teneatis, quam aſinos aut Camelos, equoſue ac Dromedarios ad viſitandos ægros aſcendere. Si medicina tota in veſtris libris comprehenſa eſſet, ægri de vobis nullas querelas ſpargerent.

Tartarus duplex: peregrinus, cruoris. Hoc in libro ſolum Tartarum mihi explicandum propoſui: quod doctrina duplici confeci. Prima fuit de *Tartaro peregrino*, velut communiore. Altera de *Tartaro cruoris*. Quæ mea Theorica, etſi quidem noua & peregrina videatur: quo tamen fundamento, qua experientia, quibus veritatis momentis mea ſtabiliam & demonſtrem, ipſa litera ac context⁹ clare loquitur, ſecundum quem tam mea quam veſtra iudicanda vobis defero. Nec puto quenquam ita imperitum & ignarum fore, qui iſta non intelligat. Tam plana enim ac dilucida mea eſt Theorica, vt vel a muto intelligi queat. Huic ſubnexui curas, ſicut capitulorũ ſeries docet. Et me quidẽ ipſum veſtræ ruditatis piget, qui iſta legitis, nec intelligitis, q̃ tñ ad artem veſtram pertinent. Vnus idem ex Religione veſtra, ex profeſſione operetur. Quam vero probroſum Theologo futurum ſit, ſi Euangeliſtas non legerit, aut de quonam Dauid locutus ſit, ignorauerit? Quanto dedecori Iureconſulto erit, ſi imperatoris poteſtatem, voluntatem ac leges is nõ nouerit? Quæ ignominia hominis Chriſtiani ſit, qui Chriſtianiſmo ſe addicat, & Chriſtianorum articulorum imperitus ſit? Nauci hi omnes homines ſunt, rei nulli idonei. Qui vero volare auis poſſit, alis & pennis ſuis orba? Qui ſalutari Doctor queat, qui ſuis, quibus euolet, alis inſtructus non ſit? Ipſa S. Scriptura etiam profitetur, *Fidem ſine operibus mortuam eſſe*. An vero non mortuum quoque nomen ſit ſine operibus? Non mortuus ſit Medicus ſine Medicina? Non mortuus ſit Magiſter ſine arte? Vt duo perpetuo iungantur & cohæreant, prouidentia Dei curauit: Fidem nempe & opera: Doctorem & doctrinam: Medicum & Medicinam: magiſtrum & magiſterium. Horum enim nullum per ſe ſine alio ſubſiſtit, ſed vtraque perpetuo ſeſe conſequuntur & cohærent. Vnde recte etiam exclamatur: *Væ illi, qui ſolus eſt. Is ſi ceciderit, quis, quis ipſum erigit?* Idem huc quoque quadrat: *Væ enim Apoſtolo, qui nulla ſigna operatur. Væ Medico, qui Medicina caret. Væ pugili, qui gladium non habet. Væ Chriſtiano, qui operibus deſtituitur.* Cum ergo ipſius quoque Dei voluntas hæc ſit, vt nihil ſolitarium agat, ſed duo perpetuo iungantur: id ſedulo quiuis anni-

Duo perpetuo ſunt in rebus omnibus.

tetur, ne ſolus reperiatur. Solus enim qui cadit, is iacet. Et iſta vobis hoc fine hic propono, ne *ſoli vos vſque adeo vnum ſitis.* Duo enim rem integrãt, non vnum, duplex, non ſimplex. Sic enim fiet, vt mutuo colloqui poſſimus, hoc eſt, legere, & genuino ſenſu intelligere. Planius autem vobis hunc librum declarare non poſſum, quam vt primo ediſcatis veſtræ religionis, profeſſionis & facultatis rudimenta, principia, & prima Elementa. Qui enim principia ignorat: quid is de fine ſciet, aut iis, quæ principia conſequuntur. Carnifex quidem Doctor breuem & amicam (vt ſibi ſomniat) admonitionem ad me literis miſit, quibus explicat, quam reuerenter & honeſte tot hactenus ſeculis Medicina habita & culta, fuerit. Æquum adeo eſſe, ne illam tam contumelioſe traducam, aut tot, tamque præſtantes Doctores, qui arte & honoribus tamdiu præcelluerunt, temere ſuggillem. Ego vero recordor, conſulem quendam in hac vel illa ciuitate maximæ dignitatis ac æſtimationis fuiſſe, & ab omnibus certatim maximis honoribus cumulatum: qui tamen tandem in crucem actus ſit. Idem euentus alios etiam primores manſit. Si ergo nihil ſitum eſt in excellendo, ſed in honeſte faciendo: cur quæſo non reprehendi debeat, qui is iactatur, qui non eſt? Et licet quidem ignorantia id faciat: nulla tamen fere ignorantia eſt, quin eadem tandem cõuertatur & pateſcat. Et decuerat quidem, fabrum illum ad me de Eſſe, non de Haberi ſcriptitaſſe. Inſuper & alius ad me ſcripſit, fabrum illum bonum eſſe latinum, ac elegantem Græcum. Sed quod maxime neceſſarium erat, omiſit, nẽpe, bonum ipſum eſſe *Medicum.* Sit *Ordinarius* quidem. Interim cum Ordinarius eſſe poſſit intus, foris, cyaneus aut viridis: tantiſper mihi hæc litera mortua erit, dum certius quid cognoſcam. Quod hoc loco ingemino, vt ſciatur deinceps, Medicinam non eo modo docendam diſcendamue eſſe, quo hactenus id factum eſt: non ordinarie, ſed athletice. Nam hic conflictus agitur. Hoc quiuis diſcatque teneatque, opus & nomen omnino coniungi ac cohærere debere: ac integrum minime diuiſum eſſe. Et tantum quidem de Tartaro hactenus.

Principiorum ignoratio in-felix.

Galeniſta cuiuſdam admonitio ad Theophr.

Concluſio.

SIc ergo tandem, Clementiſſimi, clementes, dilecti, &c. Domini & amici opera ea abſoluta ſunt, quæ vobis, &c. ſumma diligentia congeſta, bono ac candido animo dedicare volui: ſubmiſſiſſima reuerentia orans obteſtanſque, vt clementer placidoq; vultu eadem accipere, & propter caritatem Chriſtianam typis in lucem edere dignemini. Niſi enim illorum publicatio per veſtras Celſit. & Clem. procuretur: præ Galeniſtarum machinationib. illa lucem nunquam videbũt. Primo quia norunt, hoc

modo iſtorum ignorantiam detectum iri. Secundo quæſtum & prouentũ culinarium deinceps minutum iri. Tertio, quia ferre non poſſunt, medicinam paſſim etiam apud vulgatiores innoteſcere, ne quid hoc pacto priuato ipſorum venatui decedat. Nec hoc interim cogitant, nihilominus certos fore Medicos Doctores, etſi quidem quiuis Medicus fiat. Omnino enim neceſſitas poſceret, vt eſſent, qui aliis inſtitutionem & doctrinam impertirent eius Medicinæ, cuius quiuis peritus eſſe deberet. Etſi enim medicamenta quidem apud omnes ægros ſint: ſcire tamẽ debetis, ipſam experientiam & ordinem non cuilibet cognitam & vernaculam eſſe. Quanquam & ferre ego & optare poſſim, quemlibet ſibi ipſi cuſtodem exſiſtere. Quod tamen aliter prouidentia diuina diſpoſuit: & ſua dona viritim, ſua ſingulis infudit & impertiuit. Quibus verbis, Reuerendiſſ. Reuerendi, &c. Domini, hoc meum opus, hunc meum laborẽ vobis vnice commendatũ volo. In quo ſi quid fors ineuidens & minꝰ planum repericetur: id ſi me certiorem feceritis, ſumma cura & explicatione planiſſima a me promte declarabitur. Hiſce me vobis ſubmiſiſſime commendo & offero.

SEQVITVR.

Archiducatus Carynthii ſtatuum reſponſio, quam poſt horum librorum dedicationem Theophraſto dederunt.

NOBILI, CLARISSIMO ET CELEBERRIMO DOM. AVREOLO THEOPHRASTO HOHENHEMIO, Vtriuſque Medicinæ Doctori, ſingulari noſtro amico ac Domino.

NObilis, Clariſſime, Domine & amice dilecte: officia noſtra ac propenſio ſingularis primo tibi dicata ſint. Tres tuos libros, vnum de morbis Tartareis: alterum, reſponſiones & defenſiones quaſdam: tertium, Labyrinthum, in vnum volumẽ abs te congeſtos, & laudatæ huic Archiducatus Carynthii prouinciæ, in cuius ſingularem honorem eoſdem conſcripſiſti, dedicatos accepimus, legimus, ac contenta in iis ex ordine longo cognouimus. Tibi ergo, pro iſto labore ac induſtria, qua multi deinceps iiq́; grauiſſimi morbi præuerti, ac ſanitas perfecta (auxiliante gratia diuina) recuperari poterunt, comprimis autem pro amica illa dedicatione, dictæ laudatæ prouinciæ facta & exhibita, humaniter ac ſedulo gratias agimus: ſpem nobis indubitatam facientes, fore, vt laudata iſta prouincia hunc tuum laborem & affectum, eo, quo decet, modo, agnoſcat.

Quod

Quod idem nos quoq; ſedulo annitemur. Interim humanitatis & amicitiæ officia omnia tibi deferimus, ſedulo id operam daturi, vt iſta tua ſcripta prima quanis occaſione typis excuſa lucem videant. Quod tibi pro noſtra propenſa & amica affectione hiſce ſignificare voluimus. Dab. in Foro Claudii 2. Septembr. An. 38.

N. N.

Proceres Archiducatus Carynthii, quotquot Aulico hodierno conuentui interfuerunt.

Literæ ſigillis 14. obſignatæ erant.

SEQVVNTVR

FRAGMENTA AD OPERVM MEDICORVM THEOPHRASTI TOMVM ſecundum appendenda.

FRAGMENTVM PARAGRANI Theophraſti Paracelſi.

LIBER QVATVOR COLVMNARUM Medicinæ.

PRAEFATIO.

QVod Philoſophus ſim, etiam extra veſtram Lyram, id fas quidem ac æquum, verumq; eſt. In hac enim Philoſophia conſiſtit cognitio totius globuli, eaque per practicam. Philoſophia enim nihil eſt aliud, quam practica globuli ſeu ſphæræ. Vbi vero practica veſtra? Penes Ariſtotelem & Socratem. Philoſophia docet virtutes & proprietates terrenorum & aqueorum, & demonſtrat id, quod nemo hominum vidit vnquam, terram ſcilicet & aquam in ſuo Elemento. Et vos dicitis, cognita vobis elementa eſſe, quorum tamen ne quidem principium nouiſtis. Quanti vero ſtulti eritis in poſtremis, cum tantopere imperiti ſitis in primis? De Philoſophia itaque hoc tibi dico, quod, ſicut Philoſophus in terra eſt, ſic itidem & in homine. Alius enim Philoſophus eſt terræ: alius aquæ: & vtriq; tñ Philoſophus vnus ſunt. Similiter duo quoq; homines ſunt, & vtriq; tñ vna tantum Philoſophia ſunt. Et ſic nedũ Medicus adeſt, ſed pars tantũ Philoſophiæ, ad Medicum requiſita. Tu etſi quidem Philoſophus practicus ſis, Medicus tñ nondum es. Quilibet n. experimentator Philoſophus eſt practicus, nondum tamen Medicus.

Philoſophia quid ſit & doceat.

Philoſophus duplex, tamen vnus. Homo duplex, vniq tamen Philoſophia.

Sic porro etiam de Aſtronomia. Suum Philoſophũ habet cœlum,

Experimentator non eſt Medicus.

Philoſophi & Aſtronomi ut differant.

ſuum etiam aer. Hi vocantur Aſtronomi. Qui vero circa terram & aquã verſantur, dicuntur Philoſophi: & res vna eſt, Aſtronomus Terræ & Philoſophus Firmamenti. Vt ergo hic duo ſunt Aſtronomi, qui aſtrorum ꝓprietates & virtutes, adeoq; Mannam Aeris cognouerunt: ita duo quoque ſunt in homine Medici, vnus qui firmamentum ipſius, alter qui chaos conſiderat: & tamen hi non ſunt Medici, ſed ſunt Philoſophi & Aſtronomi Microcoſmi, velut in Elementis externis, ita etiam in internis. Sic ergo datur Aſtronomus Firmamenti, & Aſtronomus Phyſicus, & Aſtronomia vna eſt, vna eſt Philoſophia. Medicus tamen nedum eſt; ſemen tamen adeſt, ex quo is enaſcitur. Vos vero ſtolati & annulati Medici vndenam enati eſtis? Ex bombis aſinorum, & ficubus equorum.

Medicus ut ex ſemine ſuo fiat.

Alchimia quid tractet.

Med. cõprehenſ. acru.

Ex ſemine autem iſto quomodo emergit Medicus? Hoc modo. Si ſemen, id eſt, materia adſit, ꝑparari debet. Sed a nullo pręparatur, præterquam ab Alchimia. Hæc n. eſt, q̃ docet coctionem & præparationem, q̃ natura in hominis cõmodum inſtituit. Sic in hyperico ne ea virtutes multas nouit. Quoties v. alia virtus: toties alia præparatio. Hanc mandat ipſa Alchimiæ, quaſi dicat: Ad hunc morbum hoc ita præpara: ad illum ꝑpara taliter. Iam ergo exſurgit Medicus, & in Medicina emicat. Nouit n. fundamentum, & ſcit, q̃ hic coctio, q̃ præparatio neceſſaria ſit. Quid vero fulgetis vos Monſpeſſulani? vos Lipſenſes? vos Viennenſes?

Huc, huc diuertere cogemini, ſciturı nimirum, quid Philoſophia ſit, quid Alchimia, quaſue natura præparationes inſtituat, quoue modo ſuos Alchimiſtas illa erudiat. Vbi iam vos reſtitatis Apothecarii & ſordidi coctores? Dedecus eſt & ignominia, rem veſtram nihil eſſe, quam putam phantaſiam ac nequitiam, arti Medicinæ vniuerſæ aduerſam. Papæ, ſi tandem publicitus notorium fiat, quantæ carnificinæ in deauratis veſtris pyxidibus ac cocturis ſolemnibus condantur: ecquis opprobrii veſtri modus erit? Res tamen ſub radium ꝓtrahenda eſt omnino. Et licet duplo quidem plures ſcorpiones meis cibis inderetis: vel ſic tamen in vobiſmet ipſis, non in me, venenum iſtud operabitur, & callida veſtra ac mendacia conſilia vos ipſos oppriment, vobiſque, non mihi, ceruices frangent.

A primo veſtro edito ſcripto ad hoc præſens vſque momentum veſtrum nedum quiſquam, quid Medicus ſit, ſciuit. Sciuiſtis autem approbe omnes, quid Sophiſta ſit. Et ꝙ nouiſtis, id eſſe tergiuerſamini. Quod non eſtis, id vobis arrogatis. Medici non eſtis. Eſtis autem Sophiſtæ. Nouiſtis enim ac teſtamini ipſimet, quod vel centum ægrotos non tractetis aliter, niſi per ignorantiam, ſpe boni ſucceſſus: adeoq; compertum vobis eſt, vniuerſam veſtram doctrinam, artem, doctoratum, libroſq; &c. tantum vobis induſtriæ impertire non poſſe, vt vel minimum iudicium cum funda-

fundamento veritatis ex lotio ferre ſciatis. Quod ſi hoc non poteſtis, &
iudicatis tamen: vos certe ſophiſticari neceſſarium eſt. Videte v. q́ cum
honore quæſtum culinarium veſtris doctricibus augeatis. Certe nihilo
æquius & honeſtius, q̄ ſcorta quæſtum cumulant lenarum. Is nimirum eſt *Quis vero Medicus.*
Medicus, qui auxilii ferendi copiam habet, & morbos vi expellere nouit.
(de occidendo nihil loquor) ſicut n. ſecuri admota arbor certo & indubi-
tato ſternitur: ſic certa quoq; Medicina eſt in ægroto. Quod ſi nec ego
id poſſim: audacter dicite, meipſum quoq; vobis peritiorem Medicum
non eſſe. Ita n. comparata medicina eſt, vt non dubitando, ſed vi inſt.n-
do, morbum exigat. Nihil imperfectum, nihil dubium Deus condidit,
qualis veſtra ars eſt. Is Medicus eſt, ita Medicus creſcit, ſi ex Philoſophia,
Aſtronomia & Alchimia ꝓdeat. Quod quia inculco, & allego, ac ſuper
hoc fundamentum, meam Medicinam exſtruo: ideo me membrū Me-
dicinæ ſpurium, ac hæreticū, ſeductoremq; criminamini. Cum v. te- *Gal. & Auicen. lacerantur.*
ſtimoniis ipſorummet mendacium veſtrorum ſcriptorum, Auicennæ &
Galeni flagellemini: an ob id veſtra latrocinia me opprimant? Imo flore-
bo equidem, etiam tum, cum areſactæ fici maledictionem vos perpeſſuri
eritis. Securis n. iam admota arbori eſt: nec cœlum ſuum ipſius malum
porro videre ſuſtinet, verum ſuos ſibi Aſtronomos deinceps creabit, &
terra ſuos Philoſophos producet, ipſumq; adeo Naturæ Lumen ſuos Al-
chimiſtas progignet. Hi rerum potiti, vos cum ſuperbis & cincinnatis ve-
ſtris vxoribus iuxta canicidas locabunt. Hui, quam iuſte, o laſciuæ ac fa-
ſtuoſæ Lupæ! Omne per fraudem partum bonum, luxurie iſta iterum ꝑ-
ditū diffluet. Væ vobis, ſi lapis molaris de collis veſtris ſuſpendatur. Quā
grauiter n. tunc expiaturi eritis la::tulas veſtras cupedias, luciolos nimi
rū, & Maluaticū: item ſericeas & auratas tum riculas tum ſpiras (Hoc ni-
mirum modo diabolus ſuos educat, tales eos eſſe requirit, vt per faſtum
nimirum ipſorum, de artis probitate publice conſtet. Nulla etenim ars
ꝓba ꝑ huiuſmodi luxuriem, bona lucratur. Nihil metuo, quin Doctores
iſtos crepitarios, pediculario ac frictores exſcindam. Serpentes potius &
venenatos oculos Dominæ Doctricis timeo, cuius lingua inſtar ſerpentis
ſibilat. Ad cloacas apage iſtas, non ad me.

Iam ſi ſanatio Medicum facit, adeoq; ipſum opus doctorem creat *Opus creat Doctorem.*
ac Magiſtrum, non Imperatoria Maieſtas ac Papalis ſanctitas, non De-
canus: ſciendū vobis certe eſt, q́ huiuſmodi ſanatio ex longe alio funda-
mento ordiatur, quam q́ vos in veſtris Academiis iactatis. Et cur vos ſa- *Theophr. ob ſcriptū de Lue Venerea ſugillatur.*
niores conuitium mihi de Lue Gallica ſcribendi dicitis, & me aliud ni-
hil ſcire nugamini? An vero id tenue ac contemnendum eſt, ſi quis ma-
ximum, maligniſſimumque ac late diſperſiſſimum morbum, de quo pri-
or nemo commentatus eſt, deſcribat: Ex hoc ope mihi potius honorem

collatum iri ſperaueram. Quanquam vt a vobis laudarer, nunquam magnopere expetiuerim. Laudarer enim ſaltem ab impoſtoribus, quorum laus cruce rependi debeat.

Dum de puſtulis curandis ſcripſi, ſimul ac vna cōplexus ſum Cæſares, Papas, Reges, Principes, Proceres, Nobiles, Ciues, ruſticos, viros, fœminas, iuuenes, ſenes, credibilia & incredibilia: vt nimirū inde viderent & cognoſcerent vniuerſi ingentia naturæ myſteria, ac ſtupenda arcana, q̃ Deus clementer nobis impertiuit. Iam ſi hoc fine donum illud aſſecutus ſum, vt Deus in ſuis (non meis) operibus glorificetur: artemque conquiſiui a Saracenis, Turcis, Barbaris, Tartaris, Germanis & Italis: tunc vos me nomine Medici indignum eſſe clamitatis, quandoquidem nihil aliud, quam ſcabiem Veneream curare poſſim: cum tamen eo ipſo ſcripto commonſtrem, quod cum omnibus veſtris artibus ac ſcientiis puri puti ſtulti ac impoſtores ſitis. Nec enim morbum vnum ſaltem meo inſtituto includo: ſed quicquid morboſum exſiſtit. Quod ſi ergo morbos in vniuerſum omnes chirurgiæ comprehendo, nullo quoque excluſo: an id vobis nihili ſit? Quantæ inciuilitatis eſt id, aut dicam malitiæ, quod, cum videatis, Beaniſmum veſtrum nec Theologis, nec Iuriſtis, nec Linguiſtis, nec Poetis, nec vlli profeſſioni probari, ne ſic tamen voſmet ipſos intus accuratius æſtimetis, ſed porro probrum veſtrum accumulare pertinacius pergatis? Tum vero demum probrorum veſtrum lerna effundetur, ſi producturus in lucem ſum illa, de quibus nondum ſomniatis. Nec enim veſtras ſaltem nequitias ibi flagellaturus ſum, ſed inſuper etiam ſeria cenſura torquebo nouos illos & mendaces Medicos, qui demum enaſcentur. Nam intricoſis illis ineptiis ſeſe exercebunt non ſegniter.

Vtut vero iſta habeant, ante omnia cauete vobis ab auditorib. ſ[illegible]is, quos Baſileæ reliqui, qui plumas de mea tunica legerunt, qui calefecerunt mihi vrinas, qui mihi vltro arriſerunt, ac blanditi aſſectatique ſunt, veluti catelli hero faciunt. Hi enim ſunt eruntque nebulones omnium maximi, impoſtoribus omnibus & nouitiis medicis longe ſuperiores. Monitos ergo vos omnes volo, vt venenum ipſorum caueatis. Quod ex me habent, de iſto ſibi gloriam ſtruunt, ſi bene ſuccedat. Sed iſti nimis præcoci fuga ſcholam deſeruerunt: & ſicut fur, mane ſeſe ex domo abripit prius, quam homines ſurgant, ſic ipſi quoque præmaturius effugitauerunt, nec honeſti ſui diſceſſus teſtimonium morati ſunt.

Theophraſtus ab aduerſariis Lutherus vocatus, & Cacophraſtus.

Vos ex genimine viperarum eſtis, nec venenum veſtrum occulitis. Quod, vbicunque poteſtis, nulla dilatione effunditis. Itaque ex ingenio Leuiathan me odiſtis. Cum præſidium vobis ad eludendum me non promtum eſſet aliud, ex me Lutherum feciſtis. Heus vos, Lutherus non

ſum,

ſum, ſum Theophraſtus, quem Baſileæ Cacophraſtum vocaſtis, quod facere ſolent N. & F. An me vero putatis tantum eſſe Lutherum? Qui præterquam quod alias etiam Chriſtianus ſum, priuatim inſuper officio longe grauiori & ſublimiori quam Apoſtoli donatus (h. e. Medicina, Philoſophia, Aſtronomia, Alchimiaque inſtructus) viuo: & non plus ipſo Luthero ſum? Imo & huic & vobis negotium ego faceſſam. Non neſcius es, me Luthero res ſuas relinquere. Meas a. ipſe viciſſim tuebor. Nec enim is meorum calceorum vinculum vel minimũ ſoluet. Cur a. id facitis? Ideo nimirum, ſperatis Lutherum concrematum iri. Ideo & Theophraſtum idem fatum manere perſuaſum habetis. Quare, veſtram ſimplicitatem comprimis prodidiſtis, q; neſciatis, quo fato Theophraſtus obiturus, aut ad quidnam is prædeſtinatus ſit. nimirum non ad ignem, non ad voluntatem ac poſtulatum veſtrum, ſed morietur is ea morte, quam ſibi ipſemet elegit. Hoc fato Theophraſtus occumbet. Beati etenim ſunt illi, qui mortem ſibi ſuam deligunt. Pudor vobis admodum neceſſarius eſt, quod me Lutherum vocetis, cui omnium maximi ac plurimi nequam infeſti ſunt. Sic vos & mihi. Sed pro ioco adducendo noua me iſta appellatione ſalutatum voluiſtis. Exitus tamen iſta multo certius teſtabitur, quam iam ſperatis. Mihi vos carpere, exagitare & pipulo differre per omnia integrũ eſt. Tutior n. a vobis ſum, q̃ putatis, qui nihil nouiſtis. Tutus a vobis ſum, nihil vel dum expertis, atq; vix dignis, qui cum canibus cõſideatis. Quod ſi Mediolanum ſuorum hoſtium adeo ſecurum eſſet, ac ego veſtri: certe nec Heluetiis nec militibus aliis ſcriptis opus haberet. Nec enim vos Aſtronomi aut Philoſophi eſtis, verum nugatores, nec magis vobis facultas veſtra conuenit, quam rabulæ iura, cuius res omnis putida & fragilis eſt, quam ſolo garritu & odioſo clangore tueri quærit. Vos in veſtris defendendis idem æmulamini. Cadauer quidem non impigre ac inſtrenue tueri vultis: ſed id tamen ex vobiſmet nimis late olet. Vere ad vos intendit digitum Chriſtus, de Phariſæis quando dixit, Vos ſepulcra ornatis defunctorum. Nam & veſter comtus ac ornatus omnis nihili eſt. Vtcunque enim vos ſubtiles, diſertoſque ac humanos, pictoſque præſtetis, Nequam tamen intus ita occultari non poteſt, quin exhalante ſe fœtore prodat ipſum. Tyrones vos vocaui equidem pharmacopœorum. Id verum eſt. Sicut enim tyrones rogant, Domine, quid hoc eſt, quod nomen habet? ita horum exemplo vos quoque dicitis, Quæſo verumne id eſt? De hoc multa legi: ſed per Deum id non noueram. Sic ergo ipſa ſciſcitatio veſtra vos tyrones eſſe, ſaluo veſtro honore domini Doctores prodit. Quod ſi ſeplaſiarius iterum roget: Excellens Domine Doctor, an non nouiſti hoc: tunc tu Domine Doctor reſpondes, per Deum

Theophraſtus plus Luthero eſt.

Theophraſtus qua morte obiturus ſit.

non noui. Hoc per Deum verum eſt. Sic ergo publice picti & fucati moriones eſtis ac fatui. An v. id probro vobis ſit, ſi ſeplaſiarius, qui beanus eſt, & cornutus, imo nihil, vos dominos Doctores informare & docere cogitur? Is vero imperitus tyro non ſit, qui rem propriam, quam manibus gerit, non nouit, non tenet? Iudicium de vobis ipſi facite.

Quod v. non vt ipſi conductu publico in aulis Principum & ciuitatibus merear: ob id mihi plus curæ incumbit. Ipſi n. vt moriones & calefactores alii conducti ſunt. Tales etiam ſunt iurati Chirurgiæ Magiſtri Norimbergici, qui (gratia diuina) numero quaterni cenſentur. Imo conducti ſtipendio moriones ſunt, quos impoſtores quæſo ſedulo euitate. Vi n. impoſturas ſuas obtrudunt hominibus, qua in re promotione & tutela vtuntur Principum, regionum, ciuitatũ. Bellum v. ciuitatis id ornamentum eſt, ſi quatuor iuratos impoſtores alat, qui concepto voto ſe obſtringant, quod nihil aliud, quam fraudes & impoſturas facturi ſint. Eodem modo etiam Domini Doctores iuramento ad ſimiles fraudes faciendas obligantur, quod in ſuum commodum vrinas ſpectaturi ſint, quantum quidem in Academiis didicerint. Quam iniqua vero illa Magiſtratus ſimplicitas eſt, quod homines hos ad iuramẽtum adſtringat, quos tamen iuramenti tenaces non eſſe poſſe probe exploratum habet? Nec enim ob artem ſuam quiſquam iuramento vinciri aut obligari debet. Præterea, cum iidem, quid ars ſit, nondum norint: quomodo quæſo arti ingenue exercendæ nuncupatum votum dabunt. Quomodo, ꝙ optimum ſit, ſub iuramenti fidem teſtabuntur? Nam quid optimum in medicina ſit, nec ſenatus, nec principes norunt. Quid ergo iuretis, qui venenum illico & fel optima iurat? Nec enim is iſta intelligit, quem tamen vos interim iuramento alligaris. Artem potius & doctrinam eorum iudicate, nec tali promte cuiuis ſtulto iuramentum imponite. Portãdis enim illi iuramentis aſſueti ſunt, veluti aſini ſaccis. An vero id nõ reprehendendum in Magiſtratu ſit, quod, etſi videant quidem, ſuos poliatros in lotio iudicandis omnino imperitos eſſe, eos tamen nihilominus ad prouinciam hanc dextre adminiſtrandam impoſito iuramento arcte ſollicitent? Et licet ſuis digitis quidem norint melius, quod ſuis illi remediis multo plures contractos & enectos, quam ſanos faciant, aut eripiant: cogunt [illegible] eos, vt iurent, ſe ſuum officium fideliter & ſine fraude adminiſtrare velle. An vero hoc probe conſultum ſit. Simili iuramento oneratis [illegible] hoſpitalia, ac miſellos homines latrocinus veſtris excoriatis. Quis vero voto facto aſtringere ſe poteſt ad ſedulo exſequendum id, [illegible] Hoc interim prætextu, quicquid fraudis & maleficii committitur, ad prætextum iuramenti [illegible] excuſatur, ac probe om[illegible]

ſunt: *Noſtri n. Domini ad hoc ipſos conduxerunt.* Quid v. hoc tandē iuramenti
eſt ꝑpoſteri: Certe leue hoc non eſt, ꝙ ægrotis, pauperib. ſimul ac diuitib.
nobilibus ac ignobilibus ꝑtexto iuramento tam illiberalem fucū facitis,
vt putent mera Euangelia illa eſſe, q̄ iuramento veſtro atteſtamini. Mo-
rem ergo hunc prauum antiquate, & facite, vt per ꝑſtitum illorum iura-
mentum & veſtrū conductum publicū ſimpliciorū nemo deinceps ſup-
plantetur. Conſcientias veſtras pulſate, o proceres & magiſtratus, & ſim-
plicis plebeculæ candidam fiduciam æſtimate, q̄ plus non poteſt, q̄ cre-
dere, eos, qui in conductu ſunt, omnia q̄ rectiſſime adminiſtrare. Cogita-
te, de Medicina neminem iurare poſſe: & hic veſtrā ſimplicitatem nimis
manifeſtam eſſe. Cauete falſum iuramentū, & deceptorium cōductum.
Parcite ſimplicioribus: & conſcientias veſtras ſaluate, nihil attendentes
vel ad amicitias, vel gratiam &c. adulationemue &c. nec ita leuiter iu-
ramentum decernite: Expendite potius, quanti periurium periculi ſit,
quantæ labis ſit, teſtari de re non intellecta. Quaſi v. id ſatis ſit, ſi dicatur:
Bene fecit, nam meis Dominis iuramētum dedit &c. Væ a. vobis iurato-
ribus. Mihi a. Magiſtratus, hoc, quicquid admonitionis eſt, vitio minime
dabit, ſed grato animo acceptabit potius, ꝙ demōſtrem, q̄ hacten⁹ is nō-
dum intellexit. Adeoq; operā haud ſegnem dabit, ne ſimpliciores dein-
ceps per iſtas impoſturas decipiantur: ſeriamq; cogitationē tandem ſu-
ſcipiet, de leuitate illa reprimenda, q̄ baſim ſuā habet in futili mendaciū
Medicorum conſcientia, & maledicta meretriciaq; ipſorum Medicina.
Annuo ſtipendio accepto haud perplexate illi iurarent, omnia in vniuer-
ſum vera & recta eſſe, q̄ tn̄ ſcirent eſſe omnium falſiſſima & putidiſſima.
Et hiſce omnibus iuramentū deinceps minime imponite: ſed in re tam
ardua diſcrimen perſonarum habete. Hi n. ſimiles ſunt inſtitorum in fo-
ro. Sed cogentur hi mecum de ꝑmio curſum certare tandē. Et in me qui-
dem quantū eſt, faxo, vt ſuas inunctiones, ſuffitus, lignū, lotiones, ſectio-
nes, cauteria &c. aut tandē omittant, aut cum ipſis male pereant. Quod ſi
a. omnino de ſeruandis vnctionib. cōtēdant: agite, inungātur ipſimet, vt
doctrina & in labor ipſorū caput cōuertatur. Hoc n. illi ſemper ac aſſidue
ingeminant, inunctiones iſtas nulli dolere, & ægrum a periculo ſecurum
eſſe. Quod ſi ergo eas experiantur ipſimet, tum demum ſentient, q̄ one-
ra ægrorum dorſis impoſuerint. Suum Hæreticū, ſuum Lutherū &c. me
illi criminantur. Si vos iuſti eſtis, prodite. Nec n. vos irritando deſiſtam e-
quidem, donec in radium tenebriones ꝑtraxero. Hunc ſaltum mecū vel
inuiti ſaltare cogemini. An v. Cacophraſtus ego vobis non ſatis ſum? Pe-
ierauerim equidē, niſi calceorum meorum corrigia doctior & peritior ſit
veſtris vniuerſis ꝑceptorib. Galeno, Auicenna &c. adeoq; omnib. et Aca-
demiis. Id ſi vos nō creditis: vtramq; curam libellæ imponite, & vtranā ꝑ-

ponderet, haud tarde videbitis. Quæ v. tandem nugatorum Doctorem istorum peritia est? Quoue vestris præceptorib. ornamento estis? Horæ equidem illi iam introitum faciam, qua vos permingant canes, & pueri in plateis ſectentur, ſtulti, ſtulti, ſubinde inclamitantes. Quin & hoc equidem accurauero, vt tandem aliquando de facinorib. veſtris, ac latrociniis ſeriam rationē reddere cogamini. Ecquid placet hic vobis veſter Cacophraſtus? Bono a. auſpicio rem hanc occœpi: & occœpi ita, vt finem non ſit habitura. Veſtra a. nec conſiſtet, nec ad finem durabit. Et vobis adeo exquiſite quidē intendentur fidiculæ, vt tandem voſmet ipſi cum veſtris libris, inunctionibus, ſuffitibus, lignis & aquis ad vniuerſorum ſpectaculum, in vacuo aere penſiles futuri ſitis. Ne gloriemini, vos Patrem Galenum, Auicennam &c. pro vobis facientes habere. Ne iactetis, conſuetudinem veſtram iam longis a ſeculis deductam eſſe, adeoq; vel in poſterū diutiſſime florentem & vegetam futuram: modo interim nemo a Theophraſto, cuius ſecta, ſuperuiuente veſtra, omnino ac funditus peritura ſit, ſe irritari patiatur. Contra prædico equidē vobis, cœlum ipſum iam Medicum eſſe, a quo exoleta veſtra conſuetudo exterminabitur, veræque ac genuinæ artes, vt Philoſophia, Aſtronomia, & Alchimia inquirentur & proferentur, ac ex Magis Gabaliſq; (quæ vobis diludio ſunt) veritas ſub Solem protrahetur, & vobiſcum veſtræ ineptiæ in Lacum Pilati effundentur & mergētur, ne eas deinceps vnquā vel Sol vel Luna vllumue aſtrū aliud aſpiciat, ſed eum omnino, ꝓiectę in locū ſint, vbi nec ipſa terra eas accipere poſſit. Vbi ergo tum temporis veſtra cōſuetudo erit? Vbi veſtra domina Doctrix quæſtum culinariū accipiet? In Cruce nimirum, ad quam genuina huiuſmodi plura congregantur. O væ tibi Domina Magiſtra.

Quam lubenter, ꝙ vobis toties obiicio, vos mihi quoque impingeretis, vt dicatis, meipſum quoq; non minus vobis, ægros ꝑdere? Neutiquā, nullo modo. Imo, quos vos ꝑdidiſtis, hos equidē reſtituendos ſuſcipio. Si non ex ſpe ſuccedit, cauſſa veſtra ea eſt, ꝗ eo ægrum p̄cipitaſtis, vt ſanari nequeat. Quomodo n. ꝙ morti vicinum eſt, per naturam reſtitui poſſit? Quoties a. hanc veſtram culpam mihi impingere anniſi eſtis? Sic & hoc vobis ſemper in ore eſt, nec Theophraſtū quidē ipſum, hunc illumue reſtituere poſſe. Gratia vobis a. domini Doctores, ꝗ tam flagitioſe ꝑ inunctiones, fumigationes, veſicationes, ſectiones, vſtiones, lotiones, ligationes &c. miſerum ægrum perdidiſtis. Quis n. tantam hydrargyri molem extrahere poſſit, quantam vos vnguentis & ſuffitibus veſtris ingeritis? Hic ſexies inunct⁹ eſt, iſte decies, ille vigeſies: hic toties ſuffitus eſt: iſte toties lotus eſt: illi toties cura ligni adhibita eſt: adeoq; in hunc impuliſtis hydrargyri ℔ j, in alium ℔ ij, in tertium ℔ iiij. Quę veſtra omnia flagitia quæ

quæ

quæſi vbiuis emendare poſſit? Et tamen vobis ſolatio eſt hoc, quod dicere liceat: Ho ho, nec Theophraſtus ægrum ſanare nouit. Iſtam vero pollutionem veſtram ac commaculationem quis eluere poſſit niſi Carnifex? Is ipſe vos fumigare & inungere debebat. Quam grauũ hoc vobis futurũ ſit, ſi flagitia veſtra & facinora imputari mihi intelligatis? Sed ita veſtrũmet malũ proditis. Cũ ergo pernouerim, vos nihil niſi vnctores & lignarios Doctores agere: cur quæſo vos metuam. Certo mihi compertũ eſt, q; ſine ligno nec Doctores vos, nec Academiæ veſtræ omnes, quicq̃ vnquam præſtare poſſitis. Quicquid enim vel diſcatis, vel ſtudeatis, vel legatis: tandem tamen lignum vnicum, extremum veſtrum aſylum eſt. Tantumne vero temporis veſtræ reuerentiæ ad diſcendum lignum opus eſt? Ecquando autem pergetis ad puſtulas? ad viſcum? ad cortices? Iam anni ſunt quindecim & plures, quod in diſcendo ligno deſudaſtis. Quis ſtudii huius erit finis? Et tamen interim vtilitatis ne quidem ramentum vnum comprehendiſtis. Quando autumnus veſter erit, vt fructus veſtri maturefcant? Phui, ad tantum probrum quod non erubeſcitis, quod fabri iam ac omnes ruſtici norint, ſine ope ligni vos totos ſtultos eſſe. Væ arti veſtræ! Hæc enim ſi in Academiis diſcitis: ſcholæ certe triuiales iis multo potiores ſunt. Veſtræ tamen naturæ cum caprarum ingenio conuenit. Hæ arrodunt ſumma? quoque ſcandunt ſublimius, eo cerebrum ipſorum doctius euadit. Infima putant venena eſſe: & ignorant, ſuperius non magis quam inferius folia vigere. Cur enim folium ſuperius inferiore ſapidius vel melius ſit? Nihil eſt. Cur ergo ſcholæ altiores quoq; inferioribus meliores ſunt? Nihil eſt. Fraudes vbiuis diſcere potes. probitatem autem in ſcholis tantum infimis. In ſcholis enim ſuperioribus potẽtes tantum ſedent, quibus veritas pudori & rubori eſt. Inferiores autem ſcholæ veritatem ipſam auidius complectuntur. Tu ergo Domine Doctor Crepitator quid in ſublimi facis? Nimirum telas aranearum captas, quibus artem tuam obſignes.

Quod ſi ergo iam Doctores vos Lignarii, Tubingæ, Heidelbergæ, Viennæ, Lipſiæ, Ingolſtadii, &c. creſcitis: licebit vtiq; mihi vobiſcum iocari & colludere. Lignum enim durum eſt, nec promte ſcinditur: nec ad iacula facienda idoneum eſt. *Terribilis* tamen ex eo fieri apte poteſt pro vobis: pro ægris autem, *Dilexi Domine animam meam.* Iam vero ſerio vobiſcum hoc penſitare debeatis, ne vobis ipſis terribilem faceretis, ſed potius ægris. Qui ſibimet ipſi de aliis Encænia facit: is falſus eſt. Encænia debent eſſe eius, cuius ſunt, templi ſcilicet, non ruſticorum. Sic & cum ægrotis. Sanitas, ac gaudium, & Iubilate, debebat eſſe horum, non veſtrũ. Vos tamen vobiſmet id arrogatis, & fruimini indulgentiis more ruſtico-

rum,qui indulgentias ex templo auferunt,ipſi ſibi reſeruantes nullas. Sacrificus nempe indulgentias diſtribuit,& ſe negligit. Sic vos etiam ægris indulgentias impertiri debebatis, vt ſaneſcerent. cum tamen econtra veſtris illi litare culinis cogantur, voſque adeo ſaltetis, illis plorantibus. Sed hæc ſic abeant.

Theophr. doctrina tribus nititur. Sed ad propoſitum meum vrgendum hoc addo. Cum tria omnino ſint,quibus doctrinam meam ſuperinſtruam,ſcilicet Philoſophia,Aſtronomia,& Alchimia: porro de his tractaturus tribus ſum,vobiſq; explicaturus,quomodo illa rata,adeoq; ex imo vſque fundamento explorata habeam,vt ab illis dimoueri & deiici nullo modo poſſim. Huic meo fundamento mordicus adhærebo, voſque per iſtud eo redigam, vt a porcis in cœno miſere volutemini. Et cum inuentiones omnino nouas,ſectis vniuerſis ſpretis & abdicatis, adducam, nouamque monarchiam conſtituam: vniuerſos lectores ſerio rogatos volo,ne præcipitantius & incogitantius iudiciũ ferant,ſed ipſa volumina meæ Philoſophię, Aſtronomiæ & Alchimiæ ſedulo perlegant. Quib. lectis & intellectis,meorum librorũ tractatus illos vobis expediã,quos intellectu nimium difficiles vobis eſſe arbitramini: nempe tractat: de Ligno, de Impoſturis lib. 3. Hoſpitalis l.b. 1. tractatus quatuor: de cauſſa & origine luis Gallicæ lib. 8. In quibus cum diſſentaneæ opiniones declarandæ ſint, ex vſu omnino erit, deſcribi Medicos,quomodo inter ſe illi diuiſi ſint: quo facto librum de lue Gallica finiam, & ad morbos alios explicandos me conuertam,modo Deus mihi auxilio ſuo præſto ſit, qui preces exaudit omnium ad ſe clamantiũ, qui Medicum etiam ipſe creauit,non ſolum eius carnem, ſed etiam ſanationem per ipſum faciendam, cui gratiam ſuam offert. Quam quidem nulli offert,niſi pulſanti & petenti: Vale. In Beritzhauſen.

Quandoquidem ergo in Philoſophia Medicinæ fundamẽtum conſiſtat: hanc tali collatione facta deinceps cognoſcemus. Primo autem ſciendum eſt, hominem ipſum non minus ac globulus exterior, Aquam ac Terram cum mineralibus, &c. in ſeſe continere. Patet ergo, inde morborum cognitionem a nobis petendam eſſe, ita vt vere dicere poſſimus,morbum hunc eſſe Arſenicalem,illum eſſe Aluminoſum.

Homo cõſtat ex aqua, terra & mineralibus.

Morbi vnde cognoſcendi.

Cum momenti multum poſitum ſit in cognitione morbi: tantundem etiam poſitum erit in notitia proprietatum illius. Quod autem hactenus creditum ſit, ægrotos eſſe qualificandos, hoc eſt, choleriſandos, melancholiſandos, phlegmatiſandos & ſanguinandos, &c. quaſi ex horum quatuor notitia emergat cognitio eorum omnino, quæ inde extra ſunt: id iam merum mendacium eſt. Nec enim hoc fundamentum Phyſicum eſt aut Philoſophicum, ſed potius fanaticum. Nullus enim v[illegible]

Humores taxantur.

Humores quis agitauerit primum.

Philo-

Philoſophus iſtorum phantaſmatum meminit: ſed inuexerunt hos errores Medici, qui a ſapientia naturæ deſciuerunt. Quorum inſaniam, ne viderent profeſſores acutiores, quatuor humores illi commenti ſunt, ac Philoſophia ſeceſſerunt, ſicut canicida a ciuibus.

Philoſoph. quid tradat.

Cum ergo genuina Philoſophia hic proponenda ſit: ea hoc modo omnino proponi debet, vt tractet de ortu & cauſſis omnium rerum naturalium. In quo rhombo ſi illa non vertatur, tota futilis & inanis eſt. Veteres autem Philoſophi multa tradiderunt, quæ pro philoſophicis omnino habita fuerunt, etſi nihil minus quam veram Philoſophiam redolerẽt. Horum itaque philoſophia imprimis, cum conſecutis erroribus examinanda eſt, antequam noſtræ Philoſophiæ initium demus.

Philoſoph. veterum qualis.

Philoſophus naſcitur duobus modis: vnus ex cœlo. alter ex terra: hoc eſt, ex ſphæra Firmamenti, per quam intellige Aerem & Ignem, & ex Globulo terræ, per quem intellige terram & aquam. In vtriuſq; ergo deſcribenda natura peritus eſſe debet. Et tamen vna tantum eſt Philoſophia: alter tamen eſt Philoſophus, alter Aſtronomus.

Philoſoph. quid, & quid Aſtronomus.

De hac Philoſophia exemplum demus. Ipſa de duobus tractat. Quæ terra dat, vocantur mineralia, ſub quo continentur mineralia & fructus. Quæ cœlum dat, ea continentur ſub aeris & ignis effectibus. De Terra autem promuntur mineralia, metalla, fructus. A Cœlo veniunt chaos, id eſt, pluuia & impreſſiones.

Terra quæ det.

Cœlum quæ proferat.

In horum vtroq; duplicem Philoſophum cognoſcite: vnũ, qui rei incrementum conſideret: alterum qui eiuſdem naturam cõtempletur. Et vterq; vnus tamen eſt Philoſophus, non duo. Sic hoc fit in globulo terræ ab eo, qui nouit generationem mineralium, metallorum, arborum, &c. & deinde ipſorum naturam vtranq;, &c. Sic alter de cœlo nouit, quid in cœlo generetur, veluti pluuiæ, grandines, pruinæ, &c. quid item aſtra imprimant, pro parte vna: pro altera, quæ horum natura, conditio & proprietas ſit. Ita Philoſophus integratur.

Philoſoph. eſt duplex.

Veteres a. Philoſophi ſcripſerunt quidem de terra & aqua, & harum naturis: ipſarum tamen generationes cum non intelligerent, omiſerũt. Vnde colligi poteſt, ipſos naturæ experientiam non admodum magnam habuiſſe. Hac norma conſcripſerunt librum Meteororum, tradentes de ortu pluuiæ & tonitrus, &c. Ipſorum autẽ naturam obliti ſunt. Ex quo, illos non intellexiſſe ea, de quibus commentati ſunt, manifeſte fit.

Vet. Philoſophi taxantur.

Primum, hallucinati ſunt in eo, quod ex terra mineralia omnia produxerunt. Quod falſum eſt. Mineralia enim in terra quidem ſunt, ſed ſunt ab aqua. Præterea obliti ſunt terræ, in generatione graminis & arborum. Sic etiam falſam poſuerunt generationem pluuiæ, tonitrus, &c. cognitionem enim quatuor Elementorum pro matre non obſeruarunt.

Mineralium cauſſa aqua eſt.

Philoſophia veterum in quibus falſa.

Cum ergo certis & euidentibus erroribus implicati fuerint, omniſque Ariſtotelis de mineralibus doctrina, & quæcunque de meteoris tradita ſunt falſa appareāt: neceſſe etiam erit corruere, quicquid ſuper fundamentum hoc exſtruitur, qualis eſt Doctrina Ariſtotelis, Auicennæ, Alberti, Thomæ, &c. dicentium, quod *De Terra pura non fiat lapis, &c*

Æquo animo ferte, quod dicam, illa falſa eſſe. Falſa enim ſunt vniuerſa, quæ de rebus ediderunt naturalibus. Id quod ex conſiderato ipſorum fundamento patet. Quod ſi ex me rogetis, an nouam equidem Philoſophiam condere & inuehere velim? Reſpondeo, me velle, imo hoc vnum agere. Luctam enim aduerſus mendacium inibo, & meteoricam nouam tanta perſpicuitate conſtituam, vt hæc Ariſtotelis & ipſius ſequacium ſcripta deinceps non niſi in haris locum inuentura ſint. Deiicientur enim de throno illi omnes, & cum his vna vos etiam. Etſi enim vel duplo grauius & magnificentius per plateas incedatis, propalam tamen ebuccinabitur, veſtram omnem Medicinam ac Philoſophiam aliud nihil quicquam eſſe, quam nequitiam velatam, & facultatem vmbratilē, ad decipiendos homines improbe excogitatam.

Quantopere vero hoc vos vret, quod Philoſophiam veſtram in cœnum ac lutum proculcem? Sed & vos ipſi in idem volutabrum deturbabimini, & cum porcis ibi natabitis. O quantum id ignominiæ erit, Magiſtrum Iohannem hactenus in Academiis prælegiſſe auditoribus de Meteoris, de Generationibus, de Cœlo & Mundo, &c. & iam palam fieri, M. Iohannem ſtultum eſſe, & non niſi meras nugas ac mendacia dictitaſſe? Pudeat itaque vos, quod ita veſtrummet probrum proditurі ſitis.

Vt autem omnino vobis perſuaſum ſit, ſolideq; ſciatis, quod nullo modo hac carere Philoſophia poſſitis, ſed ea vel inuitis vobis opus eſſe: Breuiter deinceps, quid Philoſophia illa ſit, & quid ſit Medicina, quæ ipſi incumbat, explicaturus ſum. Philoſophia autem, puto non Ariſtotelis, nō Alberti, &c. quorum Philoſophia non eſt niſi fundamentum ligneum, cui, quod ſuperſtruitur, facile mergitur & ſuffocatur. Inanis illorum Philoſophia eſt: Theoricam enim ſuam erronee inſtituit. Inanis ipſorum eſt Philoſophia, ſiquidem de mineralibus tractat erronee. Inanis ipſorum eſt Philoſophia: ſiquidem de ſtercoribus rerum erronee docet. Hinc vos Philoſophiæ ſuperinſtructi eſtis, & per ipſam confuſi, ſtulti atq; ignorantes euaſiſtis.

Philoſ. Theophr. non eſt Ariſtotelis, &c. Philoſoph. Ariſt. eſt fundamentum ligneum.

Quomodo vero fundamento tam fragili Medicina tuto inſiſtere queat? Aut quid iuuat, quod de rebus tam ſpecioſe & prolixe diſſerere nouiſtis? Quid tua diſſertatio eſt aliud, quam garritus, ſimilis nugis [illegible] bulatum & Iuriſtarum, qui ante iudices ſtantes, cauſſam [illegible]

produ-

probo & copioſo verborum circuitu irretire & tueri quęrunt? Sors eadē eſt etiam veſtra. Medicina veſtra mala eſt: ideo verborum lenocinio fucanda. Niſi enim Philoſophia integra Medicinæ practica ſit, tota nihili eſt. Quæ a. eſt practica? Hæc nimirum, quæ omnia vobis remedia in manum indat. Et hæc practica veteribus [illegible] incognita fuit. Hoc modo Philoſophia, quæ fundamentum Medicinæ eſt, in[illegible] debet.

Philoſoph. vera quæ.

Philoſophia quadrat 4 complexionibus, ſcil. morbus Arſenici, morb. Lunæ, morbus Ac[illegible]rinus, &c. h. e. cuius complexionis eſt lupus? eſt ex cholera adeſta: nihil eſt, ſed eſt, Mercurius arſenicalis ex auripigmento.

Philoſoph. quadrat quatuor complexionibus.

Hinc dicatis morbos cognoſcere: modus alter ex cholera, impoſtorius eſt. Hæc mea genuina Philoſophia eſt. Veſtra nō eſt Philoſophia, ſed phantaſia. Ex mea ergo Philoſophia Medici fieri contendite.

Si nominatis [illegible] Eſthiomenum, cancrum, &c. perſuaſum ſit vobis, loco illo latere arſenicum, qui tale producat: vt de vlceribus [illegible] is morbus dicendus eſt arſenicalis. Talis enim eſt. Cur a. hæc Philoſophica partitio ad quemlibet informandum Medicum inſtituitur? Ideo ſcilicet, quia ſi nomen conſtat, conſtat etiam proprietas eiuſdem. Si iam arſenicum nouiſti in natura, eundem et in corpore noueris. Sic ſciueris ēt excrementorum naturam, proprietatem, eſſentiam, ortum, & omnia, vere & ad vnguem.

Eſthiomenum, cancer, &c. ab Arſenico.

His iam perceptis, de cura quoq; illico conſtat. Arſenicus enim curat Arſenicum, Anthrax Anthracem, ſicut venenum venenum. Scorpio id demonſtrat quadantenus in genere [illegible] multo autem euidentius ſerpens. Bufo, Aranea [illegible] nant multo exploratius. Cur Luſcinia conualeſcit ex [illegible] araneis? Ideo, quia araneos morbos & Anatomiam ſimilem illa habet. Ideo ē homo vnus ſanat alterum, mumia ſanat hominem, hoc eſt, ſiſtit ſanguinem, &c. quia eadem & ſimilis Anatomia adeſt: ſic Anatomia Anatomiam curat. Hæc Philoſophia eſt.

Arſenicus Arſenici, venenum venenum, curat. Luſcinia ſanatur ab aranea. Cur?

Iam ſi nouiſti arſenicum adeſſe, curam inſtitue pro Anatomia Arſenici per Arſenicum: ſicut te Anatomia docet: aurum confortat cor & vires, ideo, quia in Anatomia Aquæ aurum cor eſt, Luna cerebrum. Si ita comprehenderis metalla, habebis etiam Marcaſitas & Talka. Ceterum membra vocantur Marcaſitæ, Talka, cachimiæ, Gemmæ, Sales, &c.

Aurum confortat cor. Aurum eſt cor Luna cerebrum.

Diuiſio dat Phyſicum, dat Chirurgicum ac Medicum: & vtriq; Theoricam vnam, vnamq; cauſſam dicendam in morbis [illegible] habent, & [illegible]rantur tantum in practica, non in fundamento. Mentiuntur ergo illi, qui dicunt, Theophraſtum eſſe Chirurgum, non Phyſicum. Nec enim plura, quam vnum fundamentum ille in vtriſq; adhibet: quod Philoſophia eſt prædicta. Ac de [illegible]ſo vel egomet teſtor, q; ſimul Phyſicus & chirurgus ſit, ſicut iam dictum eſt, non ſicut Aſinina illa ſoboles tudit, quæ omnis fundamenti Medici ignara eſt.

Theophr. male chirurgus vocatur.

Philoſoph. vt explicanda ſit.

Philoſophia ita explicanda eſt, vt ex ipſa creſcat Medicus, & ex Medico Philoſophia. Videte vero, quomodo illi hactenus creuerint: nimirum meri Sophiſtæ, nugatores vmbratiles: id quod inficiari minime poteſtis. Veſtra enim opera vos ſtultos eſſe, & nullius artis notitiam habuiſſe, conuincunt.

Externa ad internа ducũt.

Quandoquidem ergo pro dictorum ratione immote conſiſtat diuiſio ſphæræ, adeoque ipſius hominis, ita nimirum, vt exterior cognitio pariat interiorem: Qui quæſo tuo more choleram ac phlegma, &c. diuides ac diſtribues? Nimirum velut canicida diſpertitur coria

Iam porro noſces, quod, ex quo morbus procedit, ex eodem etiam ſimilis Anatomia inſtituenda ſit, hoc eſt, Medicina ſequitur. Iam quomodo choleram purgabis? Vnde nam ſumis choleram ex colocynthide? Id fieri nequit. Purgat enim ſtercus, non morbum. Qui quæſo melancholiam per Melancholiam purgabis, ex Lazulo? Bene veneritis Domine. Vnde tibi conſtat, Lazulum eſſe melancholiam? Eſt fumus iſte, & meræ nugæ. quas in Academiis veſtris venditis.

Adhuc vnũ. Quæ nam Melancholia eſt Eſthiomena? quod phlegma eſt in bile? Omnia nauci ſunt, nec quicq̃ niſi pura puta nequitia, &c.

De Philoſophia autem, ex qua Medicus naſcitur, ita tenete, oportere nẽpe Philoſophum in hac magnũ fieri, hoc eſt, debere ipſum in natura eſſe peritiſſimum, vt rerum omnium concordantiam ſciat, quid ſit, quid fiat, & ſi adſit, quid ſit, tam interius quam exterius.

Quæ omnia vt exactius intelligatis, meam Philoſophiam perquirite. Quomodo a. incrementum intelligi debeat, exemplo propoſito docebo.

Creſcentiũ genera 4 ſunt.

Primum creſcentia omnia in mundo diuidite in partes quatuor. Primo ſunt mineralia, quæ aqua ſunt. Secundo ſunt fructus, arbores, gramina. Hæc ſunt terra. Tertio ſunt Manna, Terenabin, & ſunt Aer. Quarto ſunt pluuia, tonitru, pruina, & ſunt ignis. Sic illa quatuor diuiduntur in quatuor Elementa, in quatuor Matrices, ita, vt vnicuilibet ſua peculiare creſcens aſſignetur.

Morborũ 4 genera.

Si ergo iam 4. Matrices ſunt, quatuorq; fœtus: ſimiliter & in corpore 4 morbos diuidi debet: in metalla, in fructus, in mannas, in pluuiam [illegible] uem. Quæ ſi accurate in homine cognoſcere velitis, non aliunde ab externis deſumetis. Ibi enim incrementum, materia, & [illegible] poſtea etiam ipſorum virtutes, bonæ [illegible], &c. emergunt.

Cholera, phlegma, & mera medatia.

Iam ſi morborum diuiſiones ſecundum matrices tenent [illegible] caſsquid, de cholera, phlegmate, &c. [illegible] deincep [illegible] parat. Quæ ſi [illegible]

Aue-

& ortus eſſentias, & naturas. Hinc etiam elicitur nomen Medicæ diſtributionis, hoc eſt, eius, quod nomen ſignificat, explicatio.

Diuiſio ergo morborum inſtitui debet ſecundum rectam ſphæram, & ipſius legitimam cognitionem.

Hæc ſi in vno Elemento comperta habueritis, noſcetis eadem etiam in aliis, hoc eſt, in Terra, Igne, Aere. Sicut enim Arſenicum habetis in aqua: ſic eundem modum etiam in Terra, hoc eſt, Ignem Perſicum: ſic & in Aere, Iris ſic in Igne, hoc eſt, coniunctionem Martis. Secundum quatuor Elementa igitur ægritudines quadrifariam diuidi debent, quatuor ſcil. Arſenica, quatuor Talka, quatuor cachimiæ, quatuor ſalia, &c. ſic quadruplices niues, quadruplices grandines, quadruplices pruinæ: quadruplicia fulgura: ſic in terra quadruplex Meliſſa, quadruplex chelidonia, quadruplex valeriana, quadruplex Anthos. Et hæc genuina eſt Philoſophiæ diuiſio: hoc modo ipſa ad Medicinam impenditur: ſecundum hanc medicemini, nō ſecundum putidam choleram, phlegma, &c. Phui, ad crucem iſtas Academias. Sic omnis veſtra ars nihil eſt, quam impoſtura, & mendacium. quod opera veſtra ſatis teſtantur. Et niſi per adulationem aditus vobis ad ſublimia daretur, certe naſi merdis iniectis vobis plene conſpurcarentur.

Ægritudines ſecundum ſingula Elementa quadruplices.

Et quid ſapit hæc vobis Philoſophia? Hanc admittetis, etiam ſi vincula cordium veſtrorum crepent: aut feretis, vt aures veſtræ palo mimellario publice affigantur, o quam dulce decus erit geſtatio Epomidum, ſi illæ auribus veſtris illidentur. Ardua ſane res in lumine naturæ hæc eſt, ꝙ natura vbiuis ſuum ſubiectum ſignet: velut cœlum ſignat ſuos moriones, rationem ipſis elidens. filium hominis ſignat natura in radice ſua, & malitia, &c. natura in manum (chiromantiam) inſerit venas & lineas, ex quibus homo cognoſcitur, qualis ſit: ſigna ētimprimit naſo, &c. & membris omnibus totius corporis: ac ſemper interiorem hominem deſignat per veſtigia externa. Sic eadem vos quoq; tractat cuculligeros. Nam cum moriones agatis, cucullis additis vos ſignauit: quibus alias haud dubio abſtineretis. Natura vobis longe potior eſt. Et cum non amplius in vtero materno iaceatis, h.e. formationē naturæ iam effugeritis: ideo vos iam illa cucullis additis inſignit, id quod iure facit, id eſt, per veſtram potat p̄dom: hinc ꝓcedit ſtultus. Sic tuç Epomidis explicatio in lucē edēda eſt.

Natura ſedula eſt in conſignandis rebus.

Doctorum acerba mordicatio.

Scire enim debetis, quod Magica præfigurare poſſit ſuum proprium virum, & ex veſtitu indicet ipſius formam, fatum, ſtudia &c. Hac de cauſa eadem magica vobis quoque Epomidem impoſuit, quæ veſtrum eſt firmamētum, & prognoſticatio, &c. Sic ergo ex Epomide veſtra magice a me definiendi eſtis, cum alias vobis magicus vbiuis proclamer.

Magica quæ veſtis ſit.

Et hiſce hactenus dictis, Philoſophiam vobis pro fundamento pr[illegible] ſitam velim, vt ſciatis, vos nullo vſpiam niſu meam vel Theo[illegible] vel [illegible] ſicam, &c. bacillis veſtris deiicere & euertere poſſe? ac in[illegible] Philoſophus aut Chirurgus, aut an horum alterutrum ſeorſ[illegible] trumque, quandoquidem in practica Philoſophiæ & Chirurgiæ [illegible] mur. Iam ſapite quis ſim, o cucullati moriones.

Tertium & poſtremum eſt Alchimia, in qua Medicus ſingulariter [illegible] re debet. Nam ex hac ſi [illegible]am præparationem non deſumat, pra[illegible] nihili eſt. Hic enim præparandi ars omnis poſita eſt.

Alchimia quid. Alchimia autem eſt ars, quæ docet aſtra ſeparare a corporibus, [illegible] illa deinceps aſtris & Firmamento in dirigendo obſequantur. Dire[illegible] enim non eſt in corporibus, ſed tantum in Firmamento.

Ex quo iã ſequit', omne, q. cerebrũ edit, ipſi p curſum Lunæ aſſignari[illegible] ſplen[illegible] edit, attrahit illo Saturnus. q. cor edit, Sol. Et hoc modo Fir[illegible] ta externa ſunt directores interiorũ. Perpam ergo loquuntur, qu[illegible] M[illegible]am ꝓdeſſe matrici, ſaluiam cerebro. Niſi n. Venus & Luna [illegible] eo ordinent, in ſtomachum labentur, & per inteſtina ſecedent.

Medicina niſi a cœlo dirigatur nihil operatur. Ideo quod in Medicina nõ operatur, id a cœlo non dirigitur, hoc eſt, curſus cœli abeſt: ideo nihil operatur. Ita ergo quælibet pars ſuum di[illegible] ctorem ab Aſtris habet: & vocantur Aſtra.

Cœlum non corpo, ſed arcanum tantum dirigit. Ceterũ cœlũ nihil dirigit, niſi q. a corpore ſit ſeparatum, h.e. cœlum dirigit tantũ arcanum, non ipſum corpus. Sicut id homi[illegible] ratione, & poſtea ratio corpus: ſic cœlum dirigit corpora: quæ ſi [illegible] ſtomacho iacent, in ipſo coquuntur: & tum dirigit vnum, hoc eſt, A[illegible]um.

Stomacho eſt Alchimiſta. Iam v. ſtomachus eſt Alchimiſta, h.e. qui officium A[illegible]æ [illegible] ſtrat. Multo a. maiore cum vtilitate for[illegible] ſed fit, priuſquã [illegible] labatur corpus. Tum n. multo potentior operatio erit. Id n[illegible] dæ carnis inſtar erit: quam ſtomachus multo exquiſitius di[illegible] tur cocta. Si ergo is ſtudio flagrat præparandi corpora c[illegible]um, [illegible] id verius de præparatione Medicinæ erit.

Alchimia aurum parere. Alchim à quatenus hic tractet autor. Multi Alchimiã deſpexerunt, q. confectionem auri & a[illegible] ter moliat'. Sed hoc ꝓlixius [illegible] finire, hoc lo[illegible] noſtri in[illegible] ſtare ſaltẽ decreui de præparatione, qua[illegible] nimirum virtus & [illegible] in Medicina, quæ corpore caret. Qu[illegible] er[illegible] Al[illegible] mnit, is deſpicit, q. non intelligit. Qu[illegible] p[illegible]thecari, tonſores & balneatores a c[illegible]uris ſuis [illegible] qu[illegible] in veſtris Medicis etſi duplo adhuc pl[illegible] & [illegible] po[illegible] mer[illegible] tamen vos ſtultos eſſe, congeries veſtr[illegible] dicat. Sat[illegible] non ꝓpatulo eſt [illegible] ſanetis, & [illegible]

[illegible]

Cum ergo inſtituerim poſtremo de Alchimia docere, q; & ipſa fundamentum & columna Medicinæ ſit, & neceſſaria eſt, citra hanc artem nemi nem eſſe poſſe Medicum. Hæc enim qui caret, is ſe habet ad Medicum, ſicut coquus ſuum ad coquum principem. Nam requiritur omnino Alchimiam requirit, vultq; eam à Medico intelligi, ipſumq; eam in illa peritum & gnarum eſſe, non nouitiis ſibi nec centaram ben recoquere.

Alchimia eſt columna Medicinæ.

Alchimia medico neceſſaria.

Hæc ergo cum a Medico requirantur, requiritur etiam ab ipſo, vt ſciat, quid *Calcinatio* ſit, & quam vim habeat. Item &c.

Iam v. vis in calcinando illa eſt, vt Alkali pendeat, & ipſius virtutes: Item in ſublimando Alkali volatile: in reuerberando Alkali colorem in diſſoluendo Alkali ſint, In quib. ſuæ virtutes iaceant, quæ eam non ſubtilitatem requirat.

Iam in ſubtilitate tandem, quantopere hæc differant ab Apothecariis, & eorum præparationibus, & ppeream virtutu viribus ac virtutibus &c. *Reliqua deſunt.*

Defectus ex ſuperioribus compleatur.

Calcinatio, Sublimatio, Reuerberatio, diſſolutio quid.

Sequuntur aliæ quædam cartæ, ad Paragranum pertinentes.

PRopoſui primo ſcribere de Lue Gallica, propterea, quia morbus iſte eſt frequentiſſimus apud Principes, Nobiles, Pauperes, Diuites, per Germaniam, Italiam, Galliam, Hiſpaniam, Angliam, Daniam, Hungariam &c. Iuſta ergo de cauſa deſcriptionẽ adgreſſus ſum: licet vos calumnienimini me nihil aliud nouiſſe quicquã. Et hoc poſſum, & poſſũ plura, facturus ſcil. vt canes vos proſequant, & conſpuant omnes boni omneſq; ægri vos, fiſtulas exclamẽ. Tantũ inquã poſſum ſicq; vt per me venturũ tempus ſit, quando de omnib. veſtris in ægrotis perdendis, latrociniis, rationem exactam reddere cogemini. Et quid ſapit vobis hoc iudicium?

Lues Gallica malũ pene ſolennium.

Oblatrat aliquis cet more veſtro. ægrotos me quoq; perdere. Minime vigentium. Quos perdidiſtis vos, ego ruſſus erigere conor. Quos per hydrargyrum, per lignum, per cauteria per ſectiones &c. adeo excarnificaſtis, vt impoſſibile ſit, naturæ hos ſuæ reſtituere: hos me corrupiſſe, vos cauſſamini. Quid v. hoc flagitii eſt, q; ægrorum perditionem mihi impingitis, quos tamen, ſi velim, corrumpere minime poſſim, ita ad mediculli um vſq; a vobis iam ante excarnificatos. Cura enim veſtra, vt vocatis, per lignum, ægros illos omnes perdidit, de quibus calumnioſe nugamini. Aliqui enim decies, aliqui quindecies vnctiones veſtras virulentas iam diu ſuſtinuerunt. Iam vero ipſi ſuppitate vos, quanta hæc læſio, quanta noxa ſit. Et quis vnquam vniuerſum illud hydrargyrum, quod in medullis, in cerebro, in ſtomacho &c. intime defixum hæret, ſtudio quocunq; expellet: Vos qui rerum gubernacula moderamini, ad hæc aduertite.

Præterea, cum illos per vnctionem quinquies, ſexies &c. per lignum vice-

ties &c per aquam decies &c. curaſtis: an cum conſcientia recta dicere poſſitis, illos me perdidiſſe, quos vos occidiſtis iam ante? Interim, quos quos ipſi morti dederunt & iugularunt, illoſdem ego in vitam non reuoco: id ſibi ad calumniã præſidio fore perſuadent. Reſpondete [illegible]: quis ex natura vſpiam mortuum rediuiuum facere poteſt? Nemo. Quis mortua mẽbra naturaliter viuificare poteſt? Nemo. Ideo ne [illegible] ſum. Dicite v. tandem, quos ego ꝑdiderim, quos occiderim? O [illegible].

Itaq; vltionẽ meã ac vindictam contra vos pueros [illegible] intendam deinceps, vt neceſſe habituri ſitis, aut ab impoſturis veſtris deſciſcere, aut certe ferre, vt a felibus permingamini: faciamq;, vt aut ab [illegible] unctionibus, ſuffitibus, lotionibus, ligniſque veſtris vi depellamini, me a tergo ſectantes; aut certe alia tunica vel inuiti induamini. An non [illegible] veſtra inconſtantia pudori eſt? Primum ſine inunctionibus ars veſtra omnis nihili erat. Itaq; quiſquis vngere poterat, is illico in doctorum numerum cooptabatur. His ſucceſſerunt fumigatores: poſtea lotores &c. Hodie, qui ligno vti ſcit, is demum [illegible]or eſt. Et niſi ad nos allatum lignum eſſet, credo vos [illegible] uros fuiſſe. Et hic veſter ſit terribilis: quanquam æger [illegible] tuorum canat.

His ita ſe habentibus, neceſſe eſt, Philoſophiam, Aſtronomiam, & Alchimiam eminere & prumpere, non per ſophiſmata, non per [illegible] garritum, ſed per Ita, ita, Non, non. Multi n. artifices ſeſe iactant, qui [illegible] laruæ ſunt. Multi de Elementis diſſerunt, & neſciunt loqui de lapidibus. Animoſius & fortius pugna vrgenda a vobis eſt, ſi me proſternere velitis. Alias multa a me tela in pectora veſtra vibrabuntur.

Aliud Fragmentum.

LIbros aliquot Medicos in lucem edidi de Puſtulis, tres nempe de Impoſturis, in quibus multa diſſimulaui, vitandi maioris probri gratia. Inſuper Librum Noſocomicum tractatuum 4. euulgaui, vbi ſingularem explicationem & tractationem huius morbi communicaui. Medici tamen, quorum animus honeſtatis nullo amore tenetur, more ſuo [illegible] coma tuentur. Præter hos iterum alios 8. libros emiſi, vbi errores ex profeſſo refuto, & curandi rationem commodiſſimam expedio.

Cum ergo de hac materia omnino mihi ſcribendi neceſſitas incubuerit: a veteribus certe nihil impetrare potui, quod ad veritatem [illegible] adminiculo eſſet. Multo minus ab ipſorum diſcipulis ad hoc inſtitutum corrogare quid ſani potui. Coactus ergo fui, [illegible] modo veritatem ip[illegible] qui voluerim, doctrinæ fundamentum haurire ex Philoſophia, Aſtronomia, & Alchimia.

Quæ tria cum mihi conſideranda proponam: ratio hæc Medicinæ

certe

[illegible]eris minime próba viſa, ipſos ad reclamandum compulit, ſicut Iudæi contra Chriſtum [illegible]geminarunt, Apage, apage. Ego tamen nihil aliud apud me cogitaui, quam Medicos hos ſuum morem ſequi, quos ex ordine clamantum eſſe, nemini obuenire dubium d[illegible]et.

Iam vero, qu[illegible] quæ[illegible] v[illegible]piam ſine prædictis tribus profe[illegible]nibus Medicus fieri & e[illegible] poſſit? Nemo. Ideo inter ip[illegible]s Medicos nullus eſt. Si nomen gerunt, ſub ipſo certe Nequam occultatur. Nec enim Medicus vllus adeſt. Qu[illegible] autem adeſt, Medici cadauer eſt, quod [illegible] & inſtrata Epomide fingunt illi & mentiuntur.

Quis inter vos amabo eſt, qui ſine Philoſophia rerum [illegible] naturam cognoſcere ac deſcribere poſſit? Nemo. Quid eſt Philo[illegible] Magiſtra n[illegible]ſcendi, quid creſcens ſit Terræ, Aquæq; qu[illegible] tura & vi[illegible] ſit. Et vicin[illegible]s quoque Philoſophus eſt, qui curſum hominis n[illegible] & exploratum habet. Primus eſt Philoſophus [illegible] & ſecundus. Ille eſt Terræ, hic hominis. Et tamen [illegible] ſum Medicus eſt.

Practica Aſtronomus is eſt, qui c[illegible] aerem nouit ſecundum ipſorum naturas, operationes, virtutes & efficacias. Aſtronomus etiam eſt, qui aerem hominis nouit [illegible] firmamento, et ſi ipſum quidem cœlum non nou[illegible]t. Si ergo [illegible] Aſtronomi vtrique in quantum Aſtronomi [illegible] ned[illegible] quidem [illegible] præſto eſt.

C[illegible] hæc quatuor, duplex [illegible] Philoſophia, duplex Aſtronomia Medicum non conſtituant & tamen hæc ſint [illegible] conſiderent [illegible], & ſcrutentur cœlum, terram, aerem & aquam: [illegible] quis tan[illegible] Medicus? Is ſcilicet eſt Medicus, qui ægrum ſanare nouit. Si ergo, qui ſanare ægros nouit, Medicus eſt: [illegible] ſui omnino certā cognitionē is habere debet, circa q; verſetur. Quales ergo ſunt iſti Medici, qui horū nihil norunt, & tñ Doctores ſe ac Magiſtros ꝑdicari volunt. &c.

Si ergo Medici eſt, ſanare poſſe, ac ex prędictis quatuor fundamentum deſumi oportet: quo is concludet? Sola Alchimia. Quid eſt Alchimia? Præparatrix Medicinæ quæ remedium purum & exquiſitum facit, idque perfectum & integrum exhibet, quo Medici ſcientia completur.

Si iam talis Medicina eſt, ac ita comparata ſcientia Medici eſſe debet: qui quæſo quadrati illi & nodoſi Doctores Magiſtriq; (ſaluo honore) [illegible]o id mihi dare audent, quod non nugis, ſed ipſa veritate vt[illegible]r, ad [illegible] fundamentalius & exquiſitius ſtabiliendam? Sed antiquum ſuum [illegible] ex quibus nihil vnquam boni prodiit.

Cur me etiam Vatiniano odio proſequuntur, vt per inuidiæ acerbitatē me Lutherum appellent? Theophraſtus ſum: non Lutherus. Lutherus ſua tueatur, ego de[illegible] mea. Nec in id augēdi mei honoris gratia faciunt, ſed vt inuidiam faciant. Lutherum n. deſpicitis, quaſi vero illo vos doctio-

P[illegible] quid · *[illegible] plex.* · *Aſtronomus quis.* · *Aſtronomi duplices.* · *Medicus quis ſit.* · *Alchimia quid.* · *Theophr. Lutherus ab aduerſariis vocatur.*

res eſſetis. Ita ſi ſim ego Lutherus, ſequetur, vos me doctiores quoq; exſiſtere. Quantopere v. vos pudor deceret? Nam ideo me odiſtis, quia rerum ignari eſtis. Sic nec ego noui quenquã, qui Lutherum oderit, niſi ſit fanaticus ſit, aut culinę ſuæ damnum a Luthero factum ſenſerit. Sic etiam de vobis iure dicere poſſum, odii veſtri hanc cauſſam eſſe, quia vani eſtis Aſtronomi, & nihili, inutileſq; Philoſophi, & in præparando Apothecariorum tyrones. Tales vos Medici eſtis. Cur v. Apothecariorum vos tyrones appello? Ideo, quia tyrones officinarum diſcentes q̃runt, quid hoc eſt? Ita & vos interrogatis, Quid hoc eſt Magiſter Ioannes? Per Deum id equidem non noui. Vere ais. Per Deum ergo ſtultus es, & bardus.

Quid v. hoc eſt, quod gloriamini ita ſuperciliose, quod conductitii & ſtipendiarii ſitis Medici: & non cogitatis interim, quod etiam calcator ad culinam &c. conductus ſit? Quanti id eſt, quod aut ipſi dicatis, aut alii, Vos iuratos eſſe Magiſtros, Doctores &c. Quaſi vero pro veſtra opinione hoc modo ſitis omnia.

Quid iuramentum tale eſt aliud, quam periurium? Quid iuratis, cum nihil tamen vel poſſitis, vel ſciatis? An iuratis pro arte veſtra innocenter exercenda? Sed artium omnium ignari eſtis. An iuratis, vos fidelitatem impenſuros eſſe? At excarnificatis interim ipſo lictore peius. An iuratis, recte vos medicinam adminiſtraturos eſſe? At intortiores eſtis [illegible] hoc eſt, nihil in vobis recti & æqui eſt.

Principes, Magnates, & Ciuitates, qui huiuſmodi Medicos alunt, [illegible] hi vitio nõ dabunt, q̃ ingenue atteſter, ipſos hęc talia nõ intelligere. Nam ſi intelligerent, iuramento vos foras agerent, non intro pellicerent. Hoc a. impendio mihi diſplicet, quod vos protegant, & videntibus oculis [illegible] lentes cœcutiant. Superiorum ea debebat eſſe prudentia & peritia, [illegible] ant, q̃ Medici cribrandi, & per ignem mittendi ſint. Reſpondete mihi quo. q̃ vſquã vnquam ꝓfeſſio plures & grandiores nebulones, ludiones, impoſtores & Agyrtas aluit? Dormiunt iam inſtitores, vobis vigilantibus.

Ceterum ſcriptum hoc vehementius extorſit mihi contemtus temerarius illarum rerum, in quibus tamen fundamentum omne poſitum eſt. Si falſus ſum, quin id euertitis? quin bolum eructatis? Nec enim [illegible] mittam, quamdiu hoc corium durauerit. Nam & contra vos & [illegible] vniuerſos Principes, Auicennam, Galenum, Ariſtotelẽ & cunctatos [illegible] que munitum eſſe noui. Et vertex iſte meus caluus ac depilis multo plura & ſublimiora nouit, quam veſter vel Auicenna, vel vniuerſæ A[illegible] Prodite, & ſignum date, q̃ viri ſitis, qui roboris habeatis. [illegible] Doctores & Magiſtri pediculos pectentes, & fricantes [illegible]

Finis Fragmentorum Tomi II.